

ಅಮರವಾಣೀ

(ಶ್ರೀರಂಗಮಹಾಗುರುಗಳ ಪ್ರವಚನಗಳ ಸಂಕಲನ)

ಸಂಪುಟ-೧೧

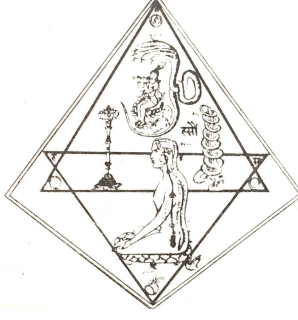
ಸಂಸ್ಕೃತ-ಸಂಸ್ಕೃತಿ

ಅಷ್ಟಾಂಗಯೋಗವಿಜ್ಞಾನಮಂದಿರಂ

೯೫೭, ಶೇಷಾದ್ರಿ ಅಯ್ಯರ್ ರಸ್ತೆ,

ಲಕ್ಷ್ಮೀಪುರಂ, ಮೈಸೂರು--೪

ॐ

ಅಮರವಾಣೀ

ಸಂಪುಟ-೧೧

ಸಂಸ್ಕೃತ-ಸಂಸ್ಕೃತಿ

(ಶ್ರೀರಂಗಮಹಾಗುರುಗಳ ಪ್ರವಚನಗಳ ಸಂಕಲನ)

ಶ್ರೀರಂಗಮಹಾಗುರು

AMARAVANI -XI : Samskrita-Sanskriti -by Sriranga
Mahaguru; Published by Astanga Yoga Vijanana Mandiram
957, Seshadri Iyer Road, Laxmipuram, Mysuru-4;

pp xvi + 254 +120

First Edition May 1997

ಗ್ರಂಥದ ಸ್ವಾಮ್ಯ ಪ್ರಕಾಶಕರಿಗೆ ಸೇರಿದೆ

ಮೌಲ್ಯ :

ಸಾಧಾರಣ ಪ್ರತಿ ರೂ.

ಉತ್ತಮ ಪ್ರತಿ ರೂ.

ಅಸ್ವಾಂಗಯೋಗವಿಜ್ಞಾನಮಂದಿರದ ಶಾಖೆಗಳು:

೬೫, ೪ನೇ ಕ್ರಾಸ್
ಹನುಮಂತನಗರ
ಬೆಂಗಳೂರು ೧೯

ಶ್ರೀಸದ್ಗುರುವಿದ್ಯಾಶಾಲಾ
ಬಸರೀಕಟ್ಟೆ
ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು ಜಿಲ್ಲೆ

ॐ

ಶ್ರೀ ಸದ್ಗುರವೇ ನಮಃ
ಅಷ್ಟಾಂಗಯೋಗ ವಿಜ್ಞಾನಮಂದಿರಂ

ಸತ್ಯಜ್ಞಾನಾನಂತಸ್ಯ, ಶ್ರೀಭಾರತೀಭರತಾಚಾರ್ಯಸ್ಯ, ವಿದ್ಯಾರಾಜಸ್ಯ, ಜ್ಞಾನ ಯಜ್ಞಮುದ್ರಾನ್ವಿತಸ್ಯ, ಹಂಸ ವಿಜ್ಞಾನೋಪದೇಷ್ಠ್ಯಃ, ಅಮೃತರಸಧಾರಾವರ್ಷಿಣಃ ವಿಶ್ವಭಾರತಶ್ರೇಯಃಪ್ರೇಯೋ ವಿತರಣ ವಿಶಾರದಸ್ಯ, ಪ್ರಣವ ಹಯಹಂಸಪರೋರಜಸಃ, ಭಗವತೋ ಜ್ಯೋತೀರ್ನಾರಾಯಣಸ್ಯ ದಿವ್ಯಪದಯುಗಲೇ ಪ್ರಾಣಾನ್ ಪ್ರಣಾಮ ಯಾಮಃ|

ತ್ರಿವಿಕ್ರಮವಿಷ್ಣುಲಕ್ಷ್ಮೀನಿಕೇತನೇ, ಜ್ಞಾನವಿಜ್ಞಾನ ಮಂದಿರವ್ಯೋಮಾಂಬುಜೇ, ಮಹರ್ಷಿ ಹೃದಂತರ್ದಕ್ಷ್ಯ ಸರ್ದವಿದ್ಯಾ ಮೂಲಜ್ಯೋತಿಃ ಸಮೀಕ್ಷ್ಯ, ಭಾರತಭರತಾಃ ಆನಂದಭರಿತಾಃ ವಯಮಸ್ಮಚ್ಚತುಷ್ಟವಿದ್ಯಾಂತರ್ನಿಹಿತೇನ ತೇನ ಜ್ಞಾನವಿಜ್ಞಾನ ಮಯಮಹಾಹಯಹಂಸಜ್ಯೋತಿ ಸ್ತಂಭ ಮೂಲದೀಪೇನ, ವಿಶ್ವವಿಜ್ಞಾನ ಮಂದಿರೇ ದೀಪಮಾಲಾಸಹಸ್ರ ಮುದ್ದೀಪಯಾಮ|

ಮಹಾಮಸ್ತಿಷ್ಠಜ್ಞಾನವಿಜ್ಞಾನಮಂದಿರೇ ತ್ರಿಧಾಮಬ್ರಹ್ಮಮಾರ್ಗತತ್ತ್ವ ಸೋಪಾನವಿಶ್ವ ರಂಗಾಂಬುದೇ, ಹಂಸಾಸನಾಯಾಃ, ಹಂಸಗಮನಾಯಾಃ, ನಾದಶಬ್ದಬ್ರಹ್ಮ ರೂಪಿಣ್ಯಾಃ, ಬ್ರಹ್ಮದಂಡನೀತಿವಿವೃಣ್ಣತಿಕಾಲಮೂರ್ತಿಸುಂದರ್ಯಾಃ, ಪರಮಬ್ರಹ್ಮಗೃಹಿಣ್ಯಾಃ ವೇದ-ಗರ್ಭಾಯಃ, ವಿಶ್ವಚೈತನ್ಯಸ್ತನ್ಯದಾಯಿನ್ಯಾಃ, ಜೀವನ ಸುಮನೋವಿಕಾಸಪ್ರಾಣ ಶಕ್ತ್ಯಾಃ, ಬ್ರಹ್ಮ ಭಾವಜ್ಯೋತೀರ್ನಾದ ವಿಜ್ಞಾನವಿಪಂಚಿಕಾಂ ಪ್ರಪಂಚ್ಯಾತೃಪ್ರಿಯಂ ವ್ಯಾತನ್ವಾನಾಯಾಃ ವಿಶ್ವ ಶಿಲ್ಪವಿಧಾನ ಜ್ಞಾಯಾಃ, ಅಸ್ಮನ್ಮಂದಿರಮಹಾಮಂಗಲದೀಪರೇಖಾಯಾಃ, ವಿದ್ಯಾಧಿರಾಜ್ಞಾಃ, ಮಹಾನ್ಯಾಟ್ಯಭಾರತ್ಯಾಃ, ದಿವ್ಯಪದಪುಂಡರೀಕಮಹಾಮಧು ನಿರಂತರಂ, ಅಸ್ಮತ್ಪ್ರಾಣಮಧುಕರಃ ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರಿಕಾಯಾಂ ಆಸ್ವಾದಯತುತರಾಮ್||

ಓಂ ತತ್ ಸತ್

೧. “ಸತ್ಯಜ್ಞಾನಾನಂತಬ್ರಹ್ಮನೂ, ಭಾರತೀಭರತಾಚಾರ್ಯನೂ, ವಿದ್ಯಾರಾಜನೂ, ಜ್ಞಾನಯಜ್ಞಮುದ್ರಾಸ್ಥಿತನೂ, ಹಂಸವಿಜ್ಞಾನೋಪದೇಶಕನೂ, ಅಮೃತರಸಧಾರೆಯನ್ನು ಹರಿಸುತ್ತಾ ವಿಶ್ವಭಾರತಕ್ಕೆ ಶ್ರೇಯಃ-ಪ್ರೇಯಸ್ಸುಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿರುವ ಪೂರ್ವಹಯಹಂಸಪರೋರಜನೂ ಆದ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನ ಶುಡರಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಬಗ್ಗಿಸಿ ಪ್ರಣಾಮ ಮಾಡೋಣ.”

೨. “ತ್ರಿವಿಕ್ರಮವಿಷ್ಣುಲಕ್ಷ್ಮೀನಿಕೇತನವೂ, ಶಿವಶಕ್ತಿಸುಮಂದಿರವೂ ಆದ ಜ್ಞಾನ ವಿಜ್ಞಾನ ಮಂದಿರ ವೈದ್ಯಮಾಂಬುಜದಲ್ಲಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳ ಅಂತರ್ಲಕ್ಷ್ಯಕ್ಕೆ ವೇದ್ಯನಾದ ಸರ್ವವಿದ್ಯಾಮೂಲಜ್ಯೋತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಭಾರತಭರತರೂ ಆನಂದಭರಿತರೂ ಆಗಿ ನಲಿಯುತ್ತಾ (ನಾಟ್ಯವಾಡುತ್ತಾ) ನಮ್ಮ ಚತುಷ್ಟಪ್ತಿ ಕಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿರುವ ಆ ಜ್ಞಾನವಿಜ್ಞಾನಮಯಮಹಾಹಯ ಹಂಸಜ್ಯೋತಿಸ್ಸುಂಭದ ಮೇಲಿರುವ ಮೂಲದೀಪದಿಂದ ದೀಪಮಾಲಾ ಸಹಸ್ರವನ್ನು ವಿಶ್ವವಿಜ್ಞಾನ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಹಚ್ಚಿ (ಹತ್ತಿಸಿ) ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುವಂತೆ ಮಾಡೋಣ”

೩. “ಮಹಾಮಸ್ತಿಷ್ಕವೆಂಬ ಜ್ಞಾನವಿಜ್ಞಾನ ಮಂದಿರದ ತ್ರಿಧಾಮಯುತವಾದ ಬ್ರಹ್ಮಮಾರ್ಗ ತತ್ತ್ವಸೋಪಾನ ವಿಶ್ವರಂಗಾಂಬುಜದಲ್ಲಿ ಹಂಸಾಸನೆಯಾಗಿ, ಹಂಸ ಗಮನೆಯಾಗಿ, ನಾದಶಬ್ದ ಬ್ರಹ್ಮರೂಪಿಣಿಯಾಗಿ, ಬ್ರಹ್ಮದಂಡನೀತಿಯನ್ನು ವಿವರಿಸುವ ತ್ರಿಕಾಲನಾಡಿಮೂರ್ತಿ ಸುಂದರಿಯಾಗಿ, ಪರಮಬ್ರಹ್ಮ ಗೃಹಿಣಿಯಾಗಿ, ವೇದಗರ್ಭಿಯಾಗಿ, ವಿಶ್ವಚೈತನ್ಯಸ್ತನ್ಯದಾಯಿನಿಯಾಗಿ, ಜೀವಸುಮನಸವನ್ನರಳಿಸುವ ಪ್ರಾಣಶಕ್ತಿಯಾಗಿ, ಬ್ರಹ್ಮಭಾವ ಜ್ಯೋತೀರ್ನಾದ ವಿಜ್ಞಾನ ವಿಷಂಚಿಕೆಯನ್ನು ಪ್ರಪಂಚಿಸಿ ಆತ್ಮಶ್ರೀಯನ್ನು ಬೀರುವವಳಾಗಿ, ನಮ್ಮ ಮಂದಿರದ, ಹೃನ್ಮಂದಿರದ ಮಹಾಮಂಗಳ ದೀಪರೇಖೆಯೂ, ವಿದ್ಯಾರಾಣಿಯೂ, ವಿಶ್ವಶಿಲ್ಪವಿಧಾನಚ್ಛೆಯೂ ಆದ ಮಹಾನಾಟ್ಯ ಭಾರತೀಯ ಪದಪುಂಡರೀಕ ಮಹಾಮಧುವನ್ನು ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಣ ಮಧುಕರವು ಪೂರ್ಣ ಚಂದ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನಿರನ್ತರವಾಗಿ (ಸದಾ) ಪಾನ ಮಾಡುತ್ತಿರಲಿ.”

ಓಂ ತತ್ ಸತ್

ಸಮರ್ಪಣೆ
ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಮೂಲಂ ನಿಗಮಾದಿಬೀಜಂ
ಸನಾತನಾಖ್ಯಂ ಗುರುಮಾಧ್ಯಮೀಡೇ
ಆರ್ಯಧರ್ಮಬೋಧಕನೂ, ಮಹರ್ಷಿಹೃದಯವೇದಿಯೂ
ವಿವಧಶಾಸ್ತ್ರತತ್ತ್ವ ಸತ್ತ್ವಯೋಗವಿಧಿವಿಶಾರದನೂ ಆದ
ಶ್ರೀರಂಗಗುರುಪರಂಜ್ಯೋತಿಗೆ

—ಶಿಷ್ಯವೃಂದ

ವಿಷಯಸೂಚಿ

parxkAshakara nuDi	x
BUmike	xii
1 saMsakxqqtA BASeya lakaSxNa	1
2 saMsakxqqtAyoVgada parxshAnxvaLige utatxra	18
3 ASaRvidAyx saMparxdAyada bagege mwlika daqSiTxkoVna	
4 kelavu ASaR shabadxgaLa aMtaraMgate	117
1. udadhxqqtavAda sholxVkagaLa, vAkayxgaLa athARnuvAda	೨೩೩
2. akArAdi karxmadalilx viSayasUci (Index)	. . . ೨೯೨

ॐ

ಶ್ರೀ ಶ್ರೀರಂಗ ಸದ್ಗುರವೇ ನಮಃ

ಪ್ರಕಾಶಕರ ನುಡಿ

ಶ್ರೀರಂಗ ಮಹಾಗುರುಗಳ ಪ್ರವಚನಗಳ ಸಂಕಲನವಾದ ಅಮರವಾಣೀ ೧೧ ನೆಯ ಸಂಪುಟ “ಸಂಸ್ಕೃತ-ಸಂಸ್ಕೃತಿ” ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದ ಕರಡುಪ್ರತಿಯನ್ನು ಉತ್ಥಾನ ದ್ವಾದಶಿ ಯಂದು ಶ್ರೀಮಾತೆಯವರಿಗೆ ಸಮರ್ಪಣೆ ಮಾಡಿ, ಅವರ ಆಶೀರ್ವಾದ ಪಡೆದು ಇಂದು ಮುದ್ರಿತರೂಪದಲ್ಲಿ ಜನತೆಯ ಮುಂದಿಡಲು ಸಂತೋಷಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಶ್ರೀ ಗುರುಭಗವಂತರು ಕುಳಿತಾಗ, ನಿಂತಾಗ, ರೈಲಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ಭೋಜನದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನಿಟ್ಟಾಗ, ನಾವುಗಳು ಸಿಕ್ಕಿದಾಗ ನಮ್ಮಗಳ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಆಡುತ್ತಲೇ ಇದ್ದರು. ನವರಾತ್ರಿಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಬೇಸಿಗೆ ರಜದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿದಾಗ (ಸಮ್ಮೇಳನಗಳಲ್ಲಿ) ಬಸರೀಕಟ್ಟೆಯ ಸದ್ಗುರು ವಿದ್ಯಾಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಠರೂಪವಾಗಿ ಪ್ರವಚನಗಳನ್ನೂ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದ್ದೂ ಉಂಟು. ಅನೇಕ ಪಾಠ ಪ್ರವಚನಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದರೂ, ಅವರ ವಿಚಾರಧಾರೆಯನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಲು ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ, ಒಂದು ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಪಾಠಗಳನ್ನು ನಮಗೆ ಇಟ್ಟರೆ, ನಮಗೆ ಗ್ರಹಿಸಲು ಸುಲಭವಾಗುತ್ತದೆಂಬ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ನಾನೊಮ್ಮೆ ಇಟ್ಟಾಗ ತತ್ಕಾಲದಲ್ಲೇ ಮೂಲಭೂತವಾದ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಪಾಠವನ್ನಾರಂಭಿಸಿದರು. ಸ್ಕೂಲು, ಕಾಲೇಜು, ಆಫೀಸುಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಸಂಸ್ಕೃತಪಾಠ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ನಮ್ಮಗಳ ವಿರಾಮ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಶನಿವಾರ, ಭಾನುವಾರ, ಹಾಗೂ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ರಜಾದಿನಗಳು- ಪಾಠಶಾಲೆಗೆ ಅನಧ್ಯಯನ ರಜಾದಿನಗಳು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿ ಬಂದಾಗ, ಪಾಠಗಳನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸುವ ಯೋಜನೆ ಸಿದ್ಧವಾಯಿತು. ಕೆಲವು ಹಿರಿಯ ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅವರುಗಳಿಗೆ ಪಾಠವನ್ನಿಟ್ಟು ಅವರಿಂದ ಇತರ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ಪಾಠವಿಡಿಸಬೇಕೆಂಬುದೂ ಈ ಯೋಜನೆಯ ಅಂಗವಾಯಿತು. ಇದರಂತೆ ನಡೆದ ಕೆಲವು ಮೂಲಭೂತ ಪಾಠಗಳನ್ನು “ಆರ್ಷವಿದ್ಯೆಗಳ ಮೌಲಿಕತೆ” ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಈ ಪಾಠಗಳಿಗೇ ಸೇರಿದ “ದರ್ಶನ” (“ಜೀವನದಲ್ಲಿಯ ನೋಟ”) ಎಂಬ ಪಾಠವು ಅಮರವಾಣೀ ೧ನೆಯ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ‘ಜೀವನ ದರ್ಶನ’ ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಮತ್ತೆ ಈ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಸೇರಿಸಿಲ್ಲ.

ಸಂಸ್ಕೃತ ಆಲೋಗದ ಪ್ರಶ್ನಾವಳಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದ ಉತ್ತರ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾರಾಜ ಜಯಚಾಮರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯರವರು ಕೇಳಿದ್ದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಉತ್ತರಗಳು, ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ

ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಅನೇಕ ಮೌಲಿಕ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ, ಅವುಗಳನ್ನೂ ಈ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಥೆಗೆ ಮೊದಲಿಗೆ 'ವಿಜ್ಞಾನ ಮಂದಿರ' ಎಂದು ಹೆಸರನ್ನು ಶ್ರೀಗುರುಭಗ ವಂತರು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು. 'ವಿಜ್ಞಾನ'ದ ಹಿಂದೆ 'ಅಷ್ಟಾಂಗಯೋಗ' (ಜ್ಞಾನ) ಇದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಪ್ರವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಮಂದಿರವನ್ನು 'ವಿಜ್ಞಾನಮಂದಿರ' ಎಂದೇ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದೆ. ಮಂದಿರವನ್ನು ೧೯೬೮ ರಲ್ಲಿ ರಿಜಿಸ್ಟರ್ ಮಾಡಿಸುವಾಗ "ಅಷ್ಟಾಂಗಯೋಗ ವಿಜ್ಞಾನ ಮಂದಿರಂ" ಎಂಬ ಪೂರ್ಣವಾದ ಹೆಸರನ್ನು ಬಳಸಲು ಶ್ರೀ ಗುರುದೇವರು ಅನುಮತಿ ಕೊಟ್ಟರು.

ನೋಟ್ಟು ಹಾಗೂ ಮೂಲಬರಹಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ, ಈ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿನ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಅಚ್ಚಿಗಾಗಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ, ಅನೇಕ ಸಂಸ್ಕೃತ ಮೂಲಗಳಿಗೆ ಕನ್ನಡ ಭಾವಾನುವಾದವನ್ನು ನೀಡಿ ಹಾಗೂ ಈ ಸಂಪುಟಕ್ಕೆ ಭೂಮಿಕೆಯನ್ನೂ ಸಹ ಬರೆದಿರುವ ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯ ಸೋದರ ವಿದ್ವಾನ್ ಎನ್. ಎಸ್. ರಾಮಭದ್ರಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ನಮ್ಮ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು. ಈ ಸಂಪುಟದ ಪ್ರಕಾಶನದಲ್ಲಿ ನೆರವು ನೀಡಿರುವ ವಿದ್ವಾನ್ ಎನ್. ಎಸ್. ಜನಾರ್ದನಾಚಾರ್ಯರು, ಇಂಡೆಕ್ಸ್ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವುದು, ಶ್ಲೋಕಗಳಿಗೆ ಭಾವಾನುವಾದ ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶನದಲ್ಲಿ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ನೆರವು ನೀಡಿರುವ ಡಾ|| ಕೆ. ಎಲ್. ಶಂಕರನಾರಾಯಣ ಜೋಯಿಸರು, ಚಿತ್ರವೊಂದನ್ನು ಬರೆದುಕೊಟ್ಟು ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿರುವ ಚಿ|| ಹರ್ಷ ಸಿಂಹ, ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಆರ್ಥಿಕ ನೆರವು ನೀಡಿ, ಗ್ರಂಥದ ಬೆಲೆಯನ್ನು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿಯೇ ಇಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿರುವ ಸೋದರ ಜಿ. ಕೆ. ಶ್ರೀನಿವಾಸಮೂರ್ತಿ ಹಾಗೂ ಒತ್ತಾಸೆ ನೀಡುತ್ತಿರುವ ಮಂದಿರದ ಸೋದರ-ಸೋದರಿ ವರ್ಗ-ಇವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು.

ಅಂದವಾಗಿ ಮುದ್ರಣ ಮಾಡಿ, ಸಹಕಾರ ನೀಡಿರುವ ಚಂಚು ಪ್ರೆಸ್‌ನ ಶ್ರೀ ಆರ್. ನರಸಿಂಹ ಅವರು ನಮ್ಮ ಕೃತಜ್ಞತೆಗೆ ಪಾತ್ರರು.

ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ ಮಿಗಿಲಾಗಿ, ನಮಗೆ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಚಿಲುಮೆಯಾಗಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ಹುರಿದುಂಬಿಸುತ್ತಿರುವ ಪರಮಪೂಜ್ಯ ವಿಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿ ಶ್ರೀಮಾತೆಯವರಿಗೆ ಪ್ರಾಣ ಪ್ರಣಾಮಗಳು.

ಈಶ್ವರ ಸಂವತ್ಸರ
ವೈಶಾಖ ಶುಕ್ಲ ಏಕಾದಶೀ
(18-5-1997)

ಶಂಕರನಾರಾಯಣದಾಸ
(ಶ್ರೀಕಂಠ)
ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ

ॐ ಭೂಮಿಕೆ

ನಮಃ ಪರಮ ಋಷಿಭ್ಯಃ |
ಆತ್ಮದಿವ್ಯಾಭರಣಭೂಷಿತಾಭ್ಯಾಂ ಶ್ರೀರಂಗ-
ವಿಜಯಾಂಬಿಕಾಭ್ಯಾಂ ನಮೋ ನಮಃ|
ಆಚಾರ್ಯಃಪೂರ್ವರೂಪಮ್ | ಅಂತೇವಾಸ್ಯುತ್ತರರೂಪಮ್|
ವಿದ್ಯಾಸಂಧಿಃ| ಪ್ರವಚನಂ ಸಂಧಾನಮ್||

ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಒಳ ಹೊರ ಹರಿವುಗಳನ್ನು ಮನಸಾರೆ ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತಿರುವ ನಮ್ಮ ನಾಡಿನವರಾದ ಸುಸಂಸ್ಕೃತರೂ, ಸುಸಂಸ್ಕೃತರಾಗಬಯಸುತ್ತಿರುವವರೂ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಹೊಳಪಿನ ಮೂಲರೇಖೆಗಳನ್ನು ಅಂತಃಕರಣಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಭಾವಿಸಿ ಸುಖಿಸುವವರೂ ಆದ ದೇಶೀಯ ಸೋದರ ಜೀವ ವೃಂದಕ್ಕೆ ಅಸಂಕುಚಿತವಾದ ನಮನಗಳು.

ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅಂತರ್ವಾಹಿನಿಯ ಉಗಮವನ್ನು ಅಂತಃಕರಣಕ್ಕೆ ಮುಟ್ಟಿಸಿ, ಆ ವಾಹಿನಿಯನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮಹಾನದಿಯಾಗಿ ಹರಿಯಿಸಿ ಅನಂತಾನಂತ ಜೀವನದಿಯಾಗಿ ಮಾಡಿ, ಅದು ಸಾಗರಾಂತವಾಗಿ ಹರಿದು, ನಿಸ್ತರಂಗಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಒಂದುಗೂಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಲೇ ಇರುವಂತೆಯೂ, ಅದು ತಾನು ಹರಿಯುವೆಡೆಯಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಫಲಪುಷ್ಪಪರ್ಣಭರಿತವಾದ, ಸಸ್ಯಓಷಧಿವೃಕ್ಷಲತಾಗುಲ್ಮಗಳಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ಸಮೃದ್ಧವಾದ ಕ್ಷೇತ್ರ ಉದ್ಯಾನ ಆರಾಮಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ್ದು ಕಣ್ಣಿನಗಳನ್ನು ತಣಿಸುವ ಫಲವತ್ತಾದ ಭೂಮಿಯಾಗಿ ಪರಿವರ್ತನೆ ಹೊಂದಿ ಅದರಿಂದ ಯಥಾಯೋಗ್ಯ ಎಲ್ಲರೂ ನಿಸರ್ಗದತ್ತವಾದ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸವಿಯನ್ನುಂಡು ನಿತ್ಯತೃಪ್ತರಾಗಿ ಬಾಳುವಂತಾಗಬೇಕೆಂಬ ತಮ್ಮ ತುರೀಯ ಧಾಮದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷಿಸಿದ್ದನ್ನು ಕಾರ್ಯ ರೂಪಕ್ಕೆ ತರಬಯಸಿ ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ನಿಸರ್ಗಸಿದ್ಧವಾದ ಉಪಾಯಾನೈಷಣೆ ಮಾಡಿ, ಆ ಬಗ್ಗೆ ಮನಮೆಚ್ಚುವ ಸಫಲತೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಪೂರ್ಣಕಾಮರಾದಂತಹ ಶ್ರೀರಂಗ-ವಿಜಯಲಕ್ಷ್ಮೀ ರೂಪರಾದ ಗುರುದಂಪತಿಗಳ ಶುಡರಡಿಯಲ್ಲಿ ಮುಡಿಯಿಟ್ಟು ನಮಿಸುತ್ತೇವೆ. ಅಂತೆಯೇ ಅವರ ನೆಚ್ಚಿನ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೂ ನಮನವನ್ನರ್ಪಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಶ್ರೀಗುರುವಿನ ಪಾಠಪ್ರವಚನರೂಪವಾಗಿ ಹೊರಬಂದು, ಅವನ ಸಂಕಲ್ಪದಂತೆ ಅಮರ ವಾಣಿಯಾಗಿ ರೂಪಗೊಂಡ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆಯ ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ಸಂಪುಟವನ್ನು ಸಾಧಕರ, ಭಾವುಕರ, ಚಿಂತಕರ ಮತ್ತು ವಿಚಾರಪರರ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ತುಲುಪಿಸುವ ಮಹಾಕಾರ್ಯವನ್ನು ಅಸ್ಥಾಂ ಗಯೋಗ ವಿಜ್ಞಾನಮಂದಿರದ ಕೇಂದ್ರಕಾರ್ಯಾಲಯವು ಕೈಗೊಂಡು ಅದನ್ನು ಮುದ್ರಿತಮಾಡಿರುವುದು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ತಂಪುಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಈ ಸಂಪುಟವನ್ನು ಲೋಕದ ಮುಂದಿಡುವಾಗ ಅದಕ್ಕೆ ಭೂಮಿಕಾರೂಪವಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ಮಾತುಗಳನ್ನಿಡಲು ಈ ಮೇಲ್ಕಂಡ ಸಂಸ್ಥೆಯಿಂದ ಪ್ರೇರಿತನಾಗಿ ಆ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದೇನೆ.

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಒಂದು ಹೊತ್ತಿಗೆ(ಪುಸ್ತಕ)ಯನ್ನು ಹೊರತರಬೇಕೆಂದು ಹೊರಟಾಗ ಮೊದಲು ಒಂದು ಮುನ್ನುಡಿ, ಹಿನ್ನೆಲೆ, ಉಪೋದ್ಘಾತ, ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ, ಭೂಮಿಕೆ ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಏನೊಂದಾದರೂ ಹೆಸರುಕೊಟ್ಟು ಕೆಲವಿಚಾರಗಳನ್ನಿಡುವುದು ಸಂಪ್ರದಾಯವಾಗಿ ಬಂದಿದೆ ಯಾದರೂ, ಕೇವಲ ಆ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಸೋತುಗೊಳ್ಳದೇ ಭೂಮಿಕೆಯ ಉದ್ದೇಶ್ಯ ವನ್ನಿಟ್ಟೇ ನಾಲ್ಕು ಮಾತುಗಳನ್ನಿಡುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿಂದ ಭಾವಿಸುತ್ತೇನೆ. ಹೇಗಾದರೆ ಒಂದು ಸಸ್ಯವನ್ನು ಬೆಳಸಲೋಸುಗ ಬೀಜವನ್ನು ಬಿತ್ತಲಯ ಹೊರಟರೆ ಬಿತ್ತುವ ಬೀಜಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ, ನೆಲವನ್ನು ಹದಗೊಳಿಸಿ ಹಸನಾಗಿ ಮಾಡಿದಾಗ ಬಿತ್ತಿದ ಬೀಜವು ವಿಫಲವಾಗದೇ ಎಲ್ಲವೂ ಮೊಳೆತು ವ್ಯವಸಾಯ ಸಾರ್ಥಕವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೋ, ಅದರಂತೆ ವಿವಿಧವಾದ ಮನಸ್ಸು, ಅಭ್ಯಾಸ, ಪ್ರವೃತ್ತಿ, ವಿಚಾರ ಇವುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಜನತೆಯ ಮುಂದೆ ಅವರ ಅಂತಃಕರಣ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಿಸಲು, ವಿದ್ಯಾವಿವೇಕ ವಿಚಾರಬೀಜಗಳನ್ನೂ, ಅವುಗಳನ್ನು ನರ್ಸರಿ ಮಾಡಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಬೆಳೆಸಿದ ಗಿಡಗಳನ್ನೂ, ಕ್ಷೇತ್ರಾಂತರಕ್ಕೆ ಬದಲಾಯಿಸಿ ಹೆಮ್ಮರವಾಗಿ ಮಾಡತಕ್ಕ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನೂ ಮುಂದಿಡಹೊರಡುವ ಮುನ್ನ, ಈ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಎಂತಹ ಕ್ಷೇತ್ರಬೇಕು? ಈ ವಿಷಯ ಗಳ ಸ್ವರೂಪ ಸ್ವಭಾವಗಳೆಂಥಹದು? ಎಂಬ ಬಗ್ಗೆ ವಿಷಯವನ್ನಿಟ್ಟವರ ಮನೋಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾಗತಕ್ಕ ಸಹೃದಯತೆಯನ್ನೇರ್ಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ನಾಲ್ಕು ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡುವುದು ಯುಕ್ತವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಭಾಷೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅದ ರಲ್ಲೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸಂಸ್ಕೃತಭಾಷೆಯ ಬಗ್ಗೆ, ಆಚಾರವಿಚಾರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವುದೇ ನಿಸ ಗದ ಮೂಲಭೂತವಾದ ಒಂದು ಪ್ರಿನಿಪಲ್‌ಗೆ ಒಳಪಡದೇ ಸ್ವಚ್ಛಂದವಾದ ಧೋರಣೆ ಯಿಂದ ಅದನ್ನಳಿಯುವುದು, ಟೀಕಿಸುವುದು, ಹೀಗೆಳೆಯುವುದು, ಅದರ ಬದಲಾಗಿ ತಮ್ಮನಿ ಸಿಕೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸುವುದು ಇದೆಲ್ಲಾ ದೇಶದಲ್ಲಿ, ದೇಶದಲ್ಲಿ ವಿಷವು ಅವರವರ ಮನ ಸ್ಸಿಗೆ ಆಭ್ಯಾಸಿಕವಾಗಿ ಒಪ್ಪುವುದು ಬಿಡುವುದು ಬೇರೆ, ಅದರ ಲೆಖ್ತ ಸರಿಯಿದೆಯೇ? ಎಂದು ನೋಡುವುದು ಬೇರೆ-ಎಂಬಂತೆ ಜನರು ಮುಕ್ತಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ವಿಷಯಗಳನ್ನಳಿಯು ವಂತಾಗಬೇಕಾದುದು ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಒಬ್ಬನಿಗೆ ಪಾಯಸವು ಇಷ್ಟವಾಗು ದಿಲ್ಲವೆಂದಾದರೆ, ಪಾಯಸದ ರಚನೆ, ಅದರ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಜೋಡನೆ ಇವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ನಿಂದಿಸುವುದು, ಮತ್ತೊಬ್ಬನಿಗೆ ಹಾಗಲಕಾಯಿಗೊಜ್ಜು ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲವಾದರೆ ಅದನ್ನು ನಿಂದಿಸು ವುದು- ಅದನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಆಸ್ವಾದಿಸುವವರನ್ನು ಅವಹೇಳನ ಮಾಡುವುದು ಸಮ ಪರ್ಕವಾದೀತೇ? ಈ ಕ್ರಮಬಿಟ್ಟು ಆ ಪದಾರ್ಥದ ಯೋಜನೆ, ಅದರ ರಚನೆ ಎಲ್ಲಾ ಆರೋಗ್ಯ ಕರ, ಬುದ್ಧಿವರ್ಧಕವೆಂಬುದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಚಿಂತಿಸಿ ನಂತರ ಅದು ತನ್ನ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಯಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವಾದಾದರೆ ಆಗ ಅದರ ಲಾಭಲಾಭಗಳು ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ನಿಲ್ಲಬಹುದು. ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ವಿಚಾರಧಾರೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಸ್ನೇಹಿತರಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸು ವುದು ಇದೆಲ್ಲಾ ಕ್ಷೇಮಕರ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಗೂ ವಿಚಾರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ವಿದೆ ಎಂದು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತೋಚಿದಂತೆ ಹೇಳಿ ಹೊರಟರೆ ಯಾವುದು ಸರಿ ಯಾವುದು ತಪ್ಪು ಎಂದು ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಬರುವುದು ಕಷ್ಟ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಅಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನಿಗೆ ಹೋಗಿ ನಾಲ್ಕು ರೂಪಾಯಿ ಸಾಮಾನು ಪಡೆದು ಚಿಲ್ಲರೆಯಿಲ್ಲದೆ ಹತ್ತು ರೂಪಾಯಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾಗ ಬಾಕಿಯಿಷ್ಟು ಕೊಡಬೇಕೆಂದರೆ, ಹತ್ತರಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಕಳೆದರೆ ಆರು ಎನ್ನುವ ಬದಲು ಎಂಟು

ಎಂದರೆ ಗಿರಾಕಿಗೆ ಇಷ್ಟವಾದರೂ ಅಂಗಡಿಯವನಿಗೆ ನಷ್ಟ. ಮತ್ತು ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಇವನೇ ಆ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡರೆ ಇವನಿಗೂ ನಷ್ಟ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಿನಿಪಲ್‌ನ್ನು ನಮ್ಮ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಹಾಳುಗಡವಬಾರದಿಂಬುದನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿ ಇಡಬೇಕಾಗುವುದು. ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದೂ ಯಾರೊಬ್ಬರ ಸ್ವತ್ತಲ್ಲ. ಯಾರು ಬೇಕಾದರೂ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು ಎಂದು ವಿಧೇಯಕ ಒಂದನ್ನು ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟರೆ, ಈಗ ತತ್ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅದೇ ನೀತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಮತ್ತೊಬ್ಬನು ನಮ್ಮ ಮನೆಯದನ್ನು ಲೂಟಿ ಹೊಡೆಯಲು ಬಂದಾಗ ಆ ನೀತಿ ನಮಗೆ ಸಹ್ಯವಾಗುವುದೇ? ಅದಕ್ಕಾಗಿ ವೈಯಕ್ತಿಕತೆಯಿಂದ ಪ್ರಿನಿಪಲ್‌ನ್ನು ಕೆಡವಿ ಹಾಳುಮಾಡದೇ ಕಾಪಾಡುವುದು ಕ್ಷೇಮ. ಆದ್ದರಿಂದ ಎಲ್ಲಾ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೂ ಒಂದು ಕಡಿವಾಣವಿರಬೇಕಾಗುವುದು. ನಮ್ಮ ಗಂಟಿನಲ್ಲಿ ಬಂದ ಕಫವನ್ನು ಹೊರಕ್ಕೆ ಉಗಿಯುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ನಮಗಿದ್ದರೂ ಬೇರೊಬ್ಬರ ಮೇಲೆ ಅದನ್ನು ಉಗಿಯಬಾರದಲ್ಲವೇ? ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವು ಕಡಿವಾಣಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿರಬಾರದು, ಕಡಿವಾಣವು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವು ಕಡಿವಾಣಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿರಬಾರದು. ಹೀಗೆ ಎರಡಕ್ಕೂ ಸಮತೋಲವಿರಬೇಕು. ಇದು ಸಾಮಾನ್ಯಜ್ಞಾನ-ಜನರಲ್ ನಾಲೆಡ್ಜ್. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬಹಳಷ್ಟು ಜನರು ಈ ನಾಲೆಡ್ಜನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳದಿರುವುದೇ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ದಾರಿಯಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಆತ್ಮೀಯತೆಯಿಂದ ಮುಂಗಡವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿಕೊಂಡು ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ಒಂದು ಭೂಮಿಕೆಯಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅನೇಕರು ಭಾರತೀಯವಾಗಿರುವ ಎಷ್ಟೋ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಇದೆಲ್ಲಾ ಅಸಂಬದ್ಧಗಳ ಕಂತೆ ಎನ್ನುವರು. ಅವರು ಬಾಲಿಶರಾದ್ದರಿಂದ ಅವರ ಲಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ತಕ್ಕದ್ದಾಗಿದೆ ಅವರ ಮಾತು. ಅಸಂಬದ್ಧ-ಸಂಬದ್ಧ ಎಂಬುದನ್ನು ಅವರು ಹೇಗೆ ಗುರುತಿಸಿದರು? ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಬಲ್ಟ್ ಎತ್ತರದಲ್ಲಿ ಮೇಲ್ಗಡೆ ಇದೆಯೆಂದಾದರೆ ಬೆಡ್‌ಸ್ಟಿಚ್ ಹಾಸಿಗೆಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ನೆಲದ ಹತ್ತಿರವಿರುತ್ತೆ. ಅಂತಹ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಕೆಳಗೆ ಸ್ಟಿಚ್‌ಬಟನ್ ಒತ್ತಿದಕೂಡಲೇ ಮೇಲ್ಗಡೆ ಲೈಟ್ (ಬೆಳಕು) ಬರುವುದು ಅಸಂಬದ್ಧವೆಂದು ತೋರುವುದು. ವಿಚಾರವಂತನು, ಸ್ಟಿಚ್‌ಗೆ ಬಲ್ಟ್‌ಗೂ ಸಂಬಂಧವು ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲವಷ್ಟೇ ಹೊರತು ಇಲ್ಲದೇ ಇಲ್ಲ ಎಂದುಕೊಳ್ಳುವನು. ಮಗುವೂ ಸಹ ಆ ಬಗ್ಗೆ ನಾಲೆಡ್ಜ್ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಅಸಂಬದ್ಧವೆಂದಾಗಲೀ ಕಾಕತಳೀಯವೆಂದಾಗಲೀ ಅಂದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಸುಸಂಬದ್ಧವೆಂದೇ ಭಾವಿಸುತ್ತೆ. ಅಂತೆಯೇ ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ನಾಗರಿಕತೆಗಳ ಸಂಬದ್ಧಾಸಂಬದ್ಧತೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಮಾತುಗಳೂ ಸಹ, ಸಂಬಂಧವೆಂದರೇನು? ಎಂದರಿಯದ ಬಾಲಿಶಭಾವದ ಮಾತುಗಳೇ ಎಂದು ಭಾವಿಸುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯ. ಸಂಬಂಧವು ತನಗೆ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲಾರದಂತಹ ಪಂಡಿತಂಮನ್ಯತೆ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಾಗ ನಿಜವಾದ ಅರಿವು ಬರಲು ಅವಕಾಶಕೂಡದೆ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಕುರುಡು ಮಾಡುತ್ತೆ ಎಂಬುದು ಕಟುಸತ್ಯ. ಅಂತೆಯೇ ಮೈಕ್ರೋಸ್ಕೋಪ್ ಟೆಲಿಸ್ಕೋಪ್‌ಗಳ ಬಳಕೆಯಿಂದಾದ, ಮೂಲಭೂತ ದರ್ಶನದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಬೆಳೆಸಿದ ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಅಗ್ರಾಮ್ಯ ಜನರು ಇದೆಲ್ಲಾ ಸುಳ್ಳು ಅಸಂಬದ್ಧ ಎಂದು ಹೇಳಿದಾಗ ಅದನ್ನು ಬಾಲಿಶತ್ವತೆಂದು ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ದಿಟ್ಟತನದಿಂದ ಧೈರ್ಯವಾಗಿ ಹೇಗೆ ಹೇಳಬಲ್ಲರೋ ಅಂತೆಯೇ ಮೌಲಿಕವಾಗಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸುಸಂಬದ್ಧತೆಯನ್ನು ಮನಗಂಡವರೂ ಸಹ ಆ ಬಗ್ಗೆ ಮೂಲಭೂತವಾದಂತಹ (ಫಂಡಮೆಂಟಲ್ ನಾಲೆಡ್ಜ್) ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಪಡೆಯದ, ಎಷ್ಟೇ

ದೊಡ್ಡವರೆಂದುಕೊಳ್ಳುವ ಅಭಿಮಾನಿಗಳನ್ನೂ ಸಹ, ಜೀವನದ ಆಳದ ಬಗ್ಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜ್ಞಾನವೂ ಇಲ್ಲದೆ ತಾವೂ ಕೆಟ್ಟು ಪರರನ್ನೂ ಕೆಡಿಸುವರಲ್ಲಾ! ಎಂದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿದೆ ಎಂದು ಒಂದು ಅಗಸೇಗಿಡವು ತೆಂಗಿನಗರಿಯನ್ನೋ, ತೆಂಗಿನಕಾಯನ್ನೋ ಹೇಗೆ ಅಭಿವ್ಯಂಜಿಸಲಾರದೋ ಅಂತೆಯೇ ತೋಚಿದ್ದೆಲ್ಲಾ ಬರೆಯುವುದೆಂದರೆ ಅದು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕಾಗುವುದು. ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವು ನಿಸರ್ಗವನ್ನನುಸರಿಸಿ ಇರಬೇಕಾಗಿದೆ. ಒಂದು ಗೂಳಿಯು ಮೇಯ್ತು ಹುಲ್ಲು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದಿಂದ ಏಕೆ ಹಾಲಾಗಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾಗಬಾರದು? ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರವಿರಬೇಕಲ್ಲವೇ? ಆದ್ದರಿಂದ ನೈಸರ್ಗಿಕತೆಯೇ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೆನ್ನದೆ ಏನು ಇಲ್ಲವಷ್ಟೇ. ಮರದ ಬೇರು ಆಳಕ್ಕೆ ಹೋದಷ್ಟೂ ಅದರ ಬಾಳುವೆಯಲ್ಲಿ ಭದ್ರತೆ ಮತ್ತು ಗಾಂಭೀರ್ಯಗಳು ತುಂಬಿರುತ್ತವೆ. ಅದರಂತೆ ಜೀವನದ ಆಳಕ್ಕೆ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಹರಿಯಿಸದ ಜನರ ಮಾತುಕತೆಗಳು ಅವರಂತೆಯೇ ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ ಸುಳಿದಾಡುವವರಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವೆಂದು ಕಂಡರೂ, ಆಳವಾದ ಬಾಳಾಟದ ಬಗ್ಗೆ ಕಣ್ಣುಹಾಯಿಸಿದವರಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಫೇಲವವಾಗಿ ಕಾಣುವುದೂ ನಿಜ. ಅಂತೆಯೇ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ಆಳದ ಕಡೆಗೆ ಕಣ್ಣುಹಾಯಿಸಿ ಸಣ್ಣತನದ ಅರಿವಿಗಿಂತಲೂ ಮಿಗಿಲಾದ ಅರಿವನ್ನು ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಬೆಳೆದುಕೊಂಡವರಿಗೆ ಆಳವಾದ ವಿಚಾರದ ಮಾತು ಗಾಂಭೀರ್ಯದ ಕಡೆಗೆ ದೃಷ್ಟಿ ತಿರುಗಿಸುವಂತಾಗುತ್ತೆ. ಅಂತಹ ಮಾತನ್ನು ಮತ್ತೊಬ್ಬರು ಹೇಳಿದಾಗ ಕೇಳಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಕಠಿಣವಾಗಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಮರದ ಬೇರು ಆಳಕ್ಕೆ ಹೋದಷ್ಟೂ ಅದರ ಬಾಳುವೆಯಲ್ಲಿ ಭದ್ರತೆ ಮತ್ತು ಗಾಂಭೀರ್ಯಗಳು ತುಂಬಿರುತ್ತವೆ. ಮರದ ಬೇರು ಆಳಕ್ಕೆ ಹೋದಷ್ಟೂ ಅದರ ಬಾಳುವೆಯಲ್ಲಿ ಭದ್ರತೆ ಮತ್ತು ಗಾಂಭೀರ್ಯಗಳು ತುಂಬಿರುತ್ತವೆ. ಅದರಂತೆ ಜೀವನದ ಆಳಕ್ಕೆ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಹರಿಯಿಸದ ಜನರ ಮಾತುಕತೆಗಳು ಅವರಂತೆಯೇ ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ ಸುಳಿದಾಡುವವರಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವೆಂದು ಕಂಡರೂ, ಆಳವಾದ ಬಾಳಾಟದ ಬಗ್ಗೆ ಕಣ್ಣುಹಾಯಿಸಿದವರಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪೇಲವಾಗಿ ಕಾಣುವುದೂ ನಿಜ. ಅಂತೆಯೇ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ಆಳದ ಕಡೆಗೆ ಕಣ್ಣುಹಾಯಿಸಿ ಸಣ್ಣತನದ ಅರಿವಿಗಿಂತಲೂ ಮಿಗಿಲಾದ ಅರಿವನ್ನು ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಬೆಳೆದುಕೊಂಡವರಿಗೆ ಆಳವಾದ ವಿಚಾರದ ಮಾತು ಗಾಂಭೀರ್ಯದ ಕಡೆಗೆ ದೃಷ್ಟಿ ತಿರುಗಿಸುವಂತಾಗುತ್ತೆ. ಅಂತಹ ಮಾತನ್ನು ಮತ್ತೊಬ್ಬರು ಹೇಳಿದಾಗ ತಿಳುವಳಿಕೆಗಳನ್ನೇ ಲಘು ಎಂದು ಭಾವಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಅರಿವು ಪಡೆಯುತ್ತಾ ಬೆಳೆದ ಬುದ್ಧಿಯು ಪೂರ್ವಗ್ರಹವಿಲ್ಲದೇ ನಿಜವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತೆ. ಈ ಅಂಶವನ್ನೇ ಸುಭಾಷಿತಕಾರರೊಬ್ಬರು ಹೀಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟಗೊಳಿಸಿರುವರು-

“ಯದಾ ಕಿಂಚಿತ್ಕಿಂಚಿತ್ ಬುಧಜನಸಕಾಶಾದವಗತಂ

ತದಾ ಮುಖೋಽಸ್ಮೀತಿ ಜ್ವರ ಇವ ಮದೋ ಮೇ ವ್ಯಪಗತಃ”

ಎಂದು.

(ಯಾವಾಗ ಅರಿತವರ ಕಡೆಯಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ಅರಿವು ಮೂಡಲು ಆರಂಭವಾಯಿತೋ ಆಗ ನಾನು ಮೂರ್ಖನೆಂದು ಅರಿವಾಗಿ ಔಷಧದಿಂದ ಜ್ವರವು ದೂರವಾಗುವಂತೆ ನನ್ನ ಮದವು ದೂರಹೋಯಿತು.)

ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಬಗೆಬಗೆಯಾದ ಆಲೋಚನೆಗಳು ಜನರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸುಳಿದಾಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಸಂಸ್ಕೃತಿಯೆಂಬುದು ನಿಂತನೀರಲ್ಲ, ನಿಂತನೀರಾಗಿಬಿಟ್ಟರೆ ಕೊಳಚೆಯಾಗುತ್ತೆ-ಎನ್ನುವರು ಕೆಲವರು. ನಿಂತನೀರು ಹೋಗಿ ಹೊಸದು ಬಂದರೂ ನೀರುತಾನೇ ಬರಬೇಕು ಎಂಬುದನ್ನು ಮರೆಯಬಾರದು. ಬದಲಾವಣೆಯೇ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲ. ಹಾಗಾದರೆ ಬಹಳ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಕಾಲಿನಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಮಾನವ, ಬದಲಾವಣೆಗಾಗಿ ಕೈಯಿಂದಲೋ, ತಲೆಯಿಂದಲೋ, ನಡೆಯಲು ಹೊರಟು-ಹೊಸ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಿಂದೇಕೆ ಭಾವಿಸಬಾರದು? ಬದಲಾವಣೆಗೆ ಸ್ಥಾನಕೊಟ್ಟು ಹೊಸತನವನ್ನು ಬಯಸುವುದಾದರೆ, ಪ್ರಕೃತಿ ನಿಯಮಕ್ಕೆ ಸೇರಿದಂತಹ 'ಬಾಲ್ಯ ಹೋಗಿ ಯೌವನ ಬಂತು', 'ಯೌವನ ಹೋಗಿ ಮುಪ್ಪು ಬಂತು' ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಬಾಯಿಂದಲೇ ತಿನ್ನುವುದು ಹೋಗಿ ಮೂಗಿನ ಮೂಲಕ ತಿನ್ನುವುದನ್ನು ಏಕೆ ಸ್ವಾಗತಿಸಬಾರದು? ಜನರು, ಸಂಗತವೋ ಅಸಂಗತವೋ ಮಾತಿಗೆ ಮರುಮಾತಾಡಿ ಮುಗಿಸುವ ನೈಪುಣ್ಯವೊಂದನ್ನು ಕಲಿತಿದ್ದಾರೆ. ನಮ್ಮ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ನಿಸರ್ಗವು ಮುನ್ನಿಸುತ್ತಿರುವವರೆಗೂ ಹೇಗೋ ತಳ್ಳುತ್ತೆ. ಅದೇನಾದರೂ ನಮಗೆ ತಕ್ಕ ಶಾಸ್ತಿ ಮಾಡಹೊರಟರೆ ಅರ್ಧನಿಮಿಷಕಾಲವೂ ತಡೆದುಕೊಳ್ಳಲಾರೆವು. ಆದ್ದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಬದಲಾವಣೆ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ನಿಸರ್ಗದ ಪರಮೀಷನ್ ಇದೆಯೇ? ಎಂಬುದನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಆ ಕಾರ್ಯ ಕೈಗೊಂಡರೆ ಕಷ್ಟಪಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ನಾವೇನೂ ಬರುವಾಗ ತರಲಾರೆವು ಹೋಗುವಾಗ ಒಯ್ಯಲಾರೆವು. ನಿಸರ್ಗಕೊಟ್ಟ ಕೊಡುತೆಯಿಂದ ಬಾಳನ್ನು ಅಂದವಾಗಿ ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಸುಖಿಗಳಾಗಬಹುದು. ನಾವು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಬಯಸುವಂತೆ ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ದನಕರುಗಳೂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಬಯಸ ಹೊರಟುಬಿಟ್ಟರೆ ಅದು ನಮಗೆ ಹೇಗೆ ಸಮ್ಮತವಾಗದೋ, ಹೊಡೆಯ ಹೊರಡುತ್ತೇವೋ ಅಥವಾ ಕಟ್ಟಿಹಾಕುತ್ತೇವೆಯೋ ಅಂತೆಯೇ ನಮ್ಮ ಮನೆಯ-ದೇಹದ ಮಾಲಿಕನಿಗೂ ನಮ್ಮ ಎಲ್ಲಾ ಬಗೆಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗಳೂ ಇಷ್ಟವಾಗಬೇಕೆಂಬ ನಿರ್ಬಂಧವಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನಿಗೂ ಸಮ್ಮತವಾಗುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ-ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರವೇ ನಾವು ಬಯಸುವುದು ಯುಕ್ತವೆನಿಸುತ್ತೆ.

ಅಂದರೆ ಯಾವುದೇ ಒಂದು ವಿಚಾರವಾದರೂ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿ ಯುಕ್ತವೋ, ಅಯುಕ್ತವೋ, ನ್ಯಾಯವೋ, ಅನ್ಯಾಯವೋ ಆಗಬೇಕಾಗುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಸರಿಯಾದ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವಿಲ್ಲದಿದ್ದಾಗ ಯಾವುದು ಬೇಕಾದರೂ ಅಯುಕ್ತವೇ ಆಗಬಹುದು. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಭಾರತೀಯರ ಜೀವನದಲ್ಲಿಯ ರಹಸ್ಯಗಳೇನು? ಅದನ್ನವಲಂಬಿಸಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಂತಹ ವಿಚಾರಧಾರೆಗಳೇನು? ಆ ಮೂಲಕ ಬೆಳೆದ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳೇನು? ಎಂಬ ಅಂಶಗಳೆಲ್ಲ ಮೂಲಭೂತವಾಗಿ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾಗ, ಆ ಮೂಲಕ ಒಂದು ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಳಿದಾಗ, ಕೇಳಿದಾಗ ಆಗುವ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಎದುರು ನೋಡುವ

ಕ್ರಮವೇ ಬೇರೆಯಾಗುವುದೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಕೇವಲ ದೇಹಾತ್ಮವಾದಿಗಳು, ಕೇವಲ ಬೌದ್ಧಿಕ ವಿಚಾರವಾದಿಗಳೂ ಆದ ವಿದೇಶೀಯರ ಮಾತು ಕಥೆ ಮತ್ತು ವಿಮರ್ಶೆಗಳನ್ನೇ ಆಧರಿಸಿ ತಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡವರಿಗೂ, ಅಂತೆಯೇ ವೇದ ವೇದಾಂತಗಳು ಮತ್ತು ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರ ಇವುಗಳನ್ನೂ ಸಹ ಪ್ರಯೋಗದ ಒರೆಗಲ್ಲಿಗೆ ಹಚ್ಚಿದೇ ಕೇವಲ ಪುಸ್ತಕ ಪಾಂಡಿತ್ಯವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅಚಲ ಶ್ರದ್ಧೆಯೆಂದೂ, ಪರಮಾಸ್ತಿತ್ವವೆಂದೂ ತೋರುವಂತೆ ಶ್ರದ್ಧಾಜಾಡ್ಯದಿಂದ ಬೆಳೆದುಕೊಂಡವರಿಗೂ, ವಿಷಯದ ವಾಸ್ತವಿಕತೆಯು ಅರ್ಥವಾಗುವುದು ಕಠಿಣವಷ್ಟೇ! ಆದ್ದರಿಂದ ಆ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರವಚನಕಾರರ ಆಲೋಚನೆಯ ಆಳವನ್ನು ಗಮನಿಸುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡರೆ ಮಾತ್ರ, ಈ ವಿಚಾರ ವಿವೇಕಗಳ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಈವರೆಗೆ ನಾವು ಹೇಳಿ ಕೇಳುತ್ತಿರುವ ಸರಣಿಯಲ್ಲದೇ ಬೇರೆ ಹಾವುದೇ ಆದರೂ, ನಮಗೆ ರುಚಿಹುಟ್ಟಿದೇ ಇದರ ಚಿಂತನವು ಲಾಭಕರವಾಗದೇ ಹೋದೀತು.

ವಿದೇಶೀಯರಿಗೆ ಅಕ್ಷರ, ಲಿಪಿ, ಭಾಷೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕೇವಲ ಸ್ವಚ್ಛಂದ ವಿಚಾರಧಾರೆ ಅಥವಾ ವಿಕಾಸವಾದ, ಅನುಕರಣವಾದ, ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಮಿತಿ ಇಲ್ಲದ ಹುಚ್ಚು. ಇವುಗಳಿಂದಾಗಿ ನೈಜಕಲ್ಪನೆಗೇ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ಅಂತೆಯೇ ವಿದ್ಯೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಭಾರತೀಯರ ಕಲ್ಪನೆಗೂ ಅನ್ಯರ ಕಲ್ಪನೆಗೂ ಅಜಗಜಾಂತರ ದೂರ. ಅಷ್ಟೇ ಏಕೆ? ಪರ್ವತ ಪರಮಾಣುಗಳ ಅಂತರವೆಂದರೇ ಸರಿ.

ಭಾರತ ಮಹರ್ಷಿಗಳ ಮಹತ್ವಾದ ಅಂತರ್ಬಾಹ್ಯ ಶೋಧನೆಯಿಂದ ಒದಗಿದ ವಿಚಾರಧಾರೆಯ ಕ್ರಮವು ಹೇಗಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ—

‘ಆತ್ಮಾ ಬುದ್ಧ್ಯಾ ಸಮೇತ್ಯಾರ್ಥಾನ್ ಮನೋ ಯುಂಕ್ತೇ ವಿವಕ್ಷಯಾ|

ಮನಃ ಕಾಯೋಗ್ನಿಮಾಹಂತಿ ಸ ಪ್ರೇರಯತಿ ಮಾರುತಂ ||

ಮಾರುತಸ್ತೂರಸಿ ಚರನ್ ಮಂದ್ರಂ ಜನಯತಿ ಸ್ವರಮ್ ||

ಆತ್ಮನು (ದೇಹಿಯಾದ ಜೀವನು) ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ದ್ವಾರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅದರ ಮೂಲಕ ವಿಷಯಗಳೊಡನೆ (ತಾನು ವ್ಯವಹರಿಸುವ ವಸ್ತುಗಳೊಡನೆ) ಮೊದಲು ಸಂಬಂಧಿಸುವನು. ಆ ನಂತರ ತಾನು ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು (ತಾನು ಒಂದು ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಅನುಭವಿಸಿ) ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಗೆ ತಿಳಿಸಲೋಸುಗ ಹೇಳಬೇಕೆಂದುಕೊಂಡು ಅದರಿಂದ ತನ್ನ ಅಂತಃಕರಣವಾದ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಪ್ರೇರಿಸುವನು. ಆತ್ಮನಿಂದ ಪ್ರೇರಣೆಹೊಂದಿ ಮುಂದೂಡಲ್ಪಟ್ಟ ಮನಸ್ಸು ದೇಹಧಾರಕವಾದ ಅಗ್ನಿತತ್ತ್ವವನ್ನು ಮುಟ್ಟುತ್ತದೆ—ಒತ್ತುತ್ತದೆ, ಅಂದರೆ ಕಾರ್ಯೋನ್ಮುಖಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಆ ಅಗ್ನಿಯು ದೇಹದಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಾಣವಾಯುವನು ಮುಂದಿನಕಾರ್ಯಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಮುಂದೂಡುತ್ತದೆ. ಆ ಪ್ರಾಣವಾಯುವು ಸಂಚರಿಸಲಾರಂಭಿಸಿ ಉರಃಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ (ಹೃದಯಸ್ಥಾನವಾದ ಎದೆಯಲ್ಲಿ) ಮಂದ್ರವೆಂಬ ಸ್ವರವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದು.

“ಸೋಽದೀರ್ಘೋ ಮೂರ್ಘ್ಯಭಿಹತಃ ವಕ್ತೃಮಾಪದ್ಯ ಮಾರುತಃ |

ವರ್ಣಾನ್ ಜನಯತೇ-----|”

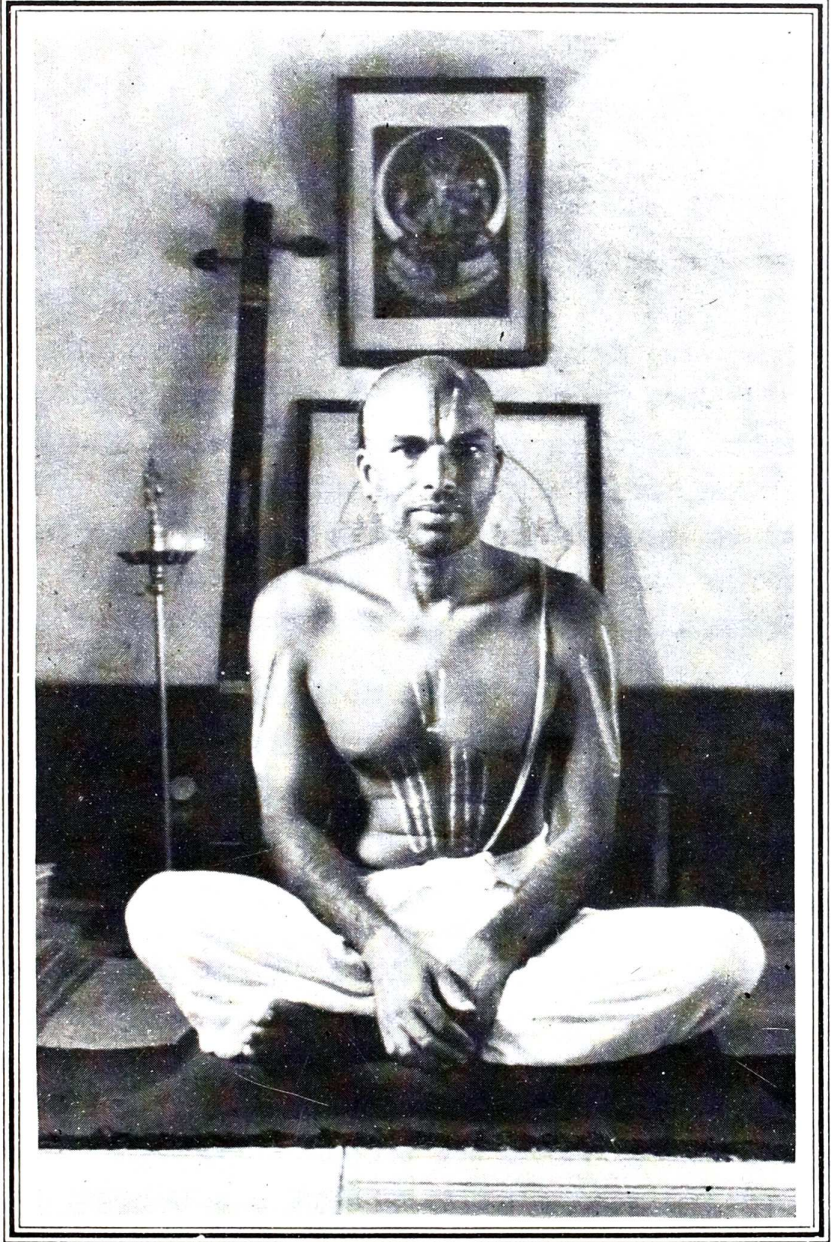
ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಮಂದ್ರ ಸ್ವರವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದ ಪ್ರಾಣವಾಯುವು ಊರ್ಧ್ವಗಾಮಿಯಾಗಿ ಮೇಲೆ ಸಾಗುತ್ತಾ ತಲೆಯಿಂದ ಮೇಲೆ ಹೋಗಲಾಗದೇ ಅಭಿಘಾತಹೊಂದಿ ಕೆಳಮುಖವಾಗಿಳಿದು ಮುಖಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ತಲುಪಿ, ಅಲ್ಲಿ ವರ್ಣಗಳನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದು ಎಂದು ಶಿಕ್ಷಾ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ವಿವೇಚನೆಯಾಗಿದೆ. ಐತರೇಯೋಪನಿಷತ್ತು ಸಹ “ಅಗ್ನಿವಾಗ್ನಾತ್ಮಾ ಮುಖಂ ಪ್ರಾವಿಶತ್” (ಅಗ್ನಿಯು ವಾಗ್ನಾಪವನ್ನು ತಾಳಿ ಮುಖವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿತು) ಎಂದು ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ.

ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಇಷ್ಟು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದರೂ ಪ್ರಯೋಗಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹೊರಟಾಗ ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾಗಿರುವುದು ಎಂದು ಪ್ರಯೋಗಜ್ಞರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿದೆ.

ಆಧುನಿಕ ವಿಮರ್ಶಕರ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೇ ನೋಡಿದರೂ ವಿದೇಶೀಯರ ವಿಚಾರಧಾರೆಯಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಾ, ಮನಸ್ಸು ಇವುಗಳ ಬಗೆಗೇ ಒಂದು ನಿಶ್ಚಯವೇರ್ಪಟ್ಟಿಲ್ಲ ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇಂದಿನ ಭಾರತೀಯ ವೈದಿಕಾನುಸಾರಿಗಳ ಮನೋಧರ್ಮದಂತೆ ಆರ್ಷ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಶೋಧನೆ ಮಾಡಲು ಹೊರಡುವಂತಿಲ್ಲ. ಹಿಂದಿನವರು ಬರೆದ ಪುಸ್ತಕಗಳಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ಹಾಗೇ ಹೇಳುತ್ತಿರಬೇಕಷ್ಟೆ! ಇದೇ ಸನಾತನತೆಯ ಗುರುತು ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಅವರಿಗೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಆರ್ಯಮಹರ್ಷಿಗಳು ಯಾವುದೇ ನಿಶ್ಚಯಕ್ಕೆ ಬರುವ ಮುನ್ನ ಯಾವ ನೆಲೆ ಮುಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ತಂದರೋ, ಆ ಮೂಲದವರೆವಿಗೂ ಅಂತರಂಗಿಕವಾದ ಸಾಧನೆ ಶೋಧನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ, ಅನಂತರ ಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ ಶ್ರೀರಂಗ ಮಹಾಗುರುವಿನ ಪ್ರವಚನಧಾರೆಯನ್ನು ಆಳವಾದ ಅವರ ನೋಟದ ನೆನಪಿನೊಂದಿಗೆ ನೋಡಿದಾಗ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ನಮ್ಮ ಸತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಹರಿಯಬಹುದೆಂದು ಚಿಂತಿಸಿ ಈ ನಾಲ್ಕು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಸಹೃದಯರಾದ ಓದುಗರ ಮುಂದುಗಡೆ ಇಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಹೊತ್ತಿಗೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹೊರತರುತ್ತಿರುವ ಶ್ರೀರಂಗ ಮಹಾಗುರುವಿನ ಪ್ರವಚನಗಳ ಶೈಲಿಯಲ್ಲೇ ಸರಳತೆ ಔದಾರ್ಯಗಳಿರುವುದನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಮನಗಾಣಬಹುದೆಂದು ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ತೊಡಗದೇ ಅವರ ಪಾಲಿಗೆ ಬಿಟ್ಟು ವಿಶ್ರಾಂತನಾಗುತ್ತೇನೆ. ಈ ನಾಲ್ಕು ಮಾತಿಡಲು ಬೇಕಾದ ಸ್ಫೂರ್ತಿ-ಪ್ರೇರಣೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟ ಅಂತಃಶಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ನಮನವನ್ನರ್ಪಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಇತಿ ಅಷ್ಟಾಂಗಯೋಗ ವಿಜ್ಞಾನಮಂದಿರದ ಪರವಾಗಿ

ಎನ್.ಎಸ್. ರಾಮಭದ್ರಾಚಾರ್ಯಃ

ಶ್ರೀ ರಂಗಮಹಾಗುರು

ಅಧ್ಯಾಯ ೧

ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯ ಲಕ್ಷಣ

ಧಾತು ಪದದ ಅರ್ಥ

ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಪದವು ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೂ ಅದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಮೂಲವಿರಬೇಕು. ಆ ಮೂಲವನ್ನೇ 'ಧಾತು' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. (ಶಬ್ದದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೇ) 'ಮೂಲರೂಪ' ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ 'ಧಾತು' ಎಂಬ ವ್ಯವಹಾರವೂ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಉದಾ:- ಗರ್ಭೋತ್ಪತ್ತಿ ಮೂಲವಾದ ವೀರ್ಯವನ್ನು 'ಧಾತು' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಅಂತೆಯೇ ಶರೀರದ ಚಲನೆ-ವ್ಯಾಪಾರಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಮೂಲವಾಗಿರುವ ನಾಡಿಗೂ, ವಾತಪಿತ್ತ ಶ್ಲೇಷ್ಮಗಳಿಗೂ 'ಧಾತು' ಶಬ್ದವನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ-'ತ್ರಿಧಾತುಗಳು' ಎಂದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಭಾಷೆಯ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಧಾತುಪದವು ಮೂಲರೂಪವೆಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿದೆ ಎನ್ನಬಹುದು.

ಪದವೆಂದರೆ ಸ್ಥಾನ, ಕ್ರಿಯಾಸ್ಥಾನದಿಂದ ಧಾತುಗಳ ಉಗಮ

ಯಾವ ಒಂದು ಧಾತುವೇ ಆದರೂ 'ಈ ಧಾತುವಿಗೆ ಇಷ್ಟೇ ಅರ್ಥ' ಎಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸುವುದು ಹೇಗೆ? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಉದ್ಭವಿಸುವುದು. ಅದಕ್ಕೆ ಏನು ಉತ್ತರ? ಅಂದರೆ ಧಾತುವಿನ ಆಕೃತಿಯು ಒಂದೇ ತರಹವಾಗಿದ್ದರೂ, ಅದರ ಹುಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ಅದರ ಅರ್ಥವನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸಬೇಕಾಗುವುದು. ಎಲ್ಲಾ ಧಾತುಗಳೂ ಪದರೂಪವಾಗಿಯೇ ಇರಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ - 'ಆಕಳಿಕೆ' ಎಂಬುದು ಯಾವ ಧಾತುವಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿತು? ಎಂದರೆ, (ಅಲ್ಲಿ ಧಾತುವನ್ನು ಶಬ್ದರೂಪವಾಗಿ ಹುಡುಕಬೇಕಿಲ್ಲ.) ಆಕಳಿಸುವ ಕ್ರಿಯೆಯುಂಟಲ್ಲಾ! ಆ ಕ್ರಿಯೆಯೇ ಮೂಲಧಾತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಧಾತುವೆಂದ ಕೂಡಲೇ ಶಬ್ದವೇ ಆಗಬೇಕೆಂದಿಲ್ಲ. ಕ್ರಿಯೆಯೂ ಧಾತುವಾಗಬಹುದು. ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ 'ಧಾತು'ವನ್ನು ಕ್ರಿಯಾಪದವೆನ್ನುವುದುಂಟು. ಪದವೆಂದರೆ ಸ್ಥಾನ. 'ಕ್ರಿಯೆಯ ಸ್ಥಾನದಿಂದ

ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಶಬ್ದ' ಎಂದು ಅದರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗುವುದು. ಧಾತುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಪ್ರಾಯಃ ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಯೆಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡವೇ ಆಗಿರುತ್ತವೆ.

ಸಂಸ್ಕೃತವನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಲಕ್ಷಣ ಜ್ಞಾನವಿರಬೇಕು

ಈಗ ಹೇಳಿದ 'ಆಕಳಿಕೆ' ಎನ್ನುವುದು ಯಾವ ಭಾಷೆಯ ಪದ ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿದರೆ, ಅದು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯದೆಂದು ಹೇಳುವ ರೂಢಿಯಿದೆ (ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯಲ್ಲ ಅದು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆಂದುಕೊಳ್ಳೋಣ.) ಆದರೆ, 'ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆ ಇದು' ಎಂದು ಭಾಷೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಬೇಕಾದರೆ, ಅದರ ಲಕ್ಷಣವೇನು? ಇತರ ಭಾಷೆಗೂ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಗೂ ಇರುವ ವೈಲಕ್ಷಣ್ಯವೇನು? ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ತಾನೇ 'ಇದು ಸಂಸ್ಕೃತ, ಇದು ಅಲ್ಲ' ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಬಹುದು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯ ಲಕ್ಷಣವನ್ನರಿಯಬೇಕು.

ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ ಲಕ್ಷಣವಾವುದು?

- ೧) 'ಸಮ್ಯಕ್‌ಕೃತಂ - ಸಂಸ್ಕೃತಮ್' ಎಂದು ಅದರ ನಿರ್ವಚನ ಮಾಡಿ, ಸಮ್ಯಕ್‌ಕರಣ ವೆಂಬುದೇ ಸಂಸ್ಕೃತವಾಗಲು ಕಾರಣ, ಎನ್ನುವುದಾದರೆ, ಸಮ್ಯಕ್‌ಕರಣ ಮಾಡುವ ಮೊದಲು ಅದಕ್ಕಿದ್ದ ರೂಪವಾವುದು? ಯಾವುದನ್ನು ಸಮ್ಯಕ್‌ಕರಿಸಿದರು? ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಏಳುತ್ತದೆ.
- ೨) 'ಭಾಷೆಯು ಸಂಸ್ಕಾರದಿಂದ ಸಂಸ್ಕೃತವಾಗುತ್ತದೆ' ಎನ್ನುವುದಾದರೆ, ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿರುವ ಪದಗಳಾವುದೂ ಸಂಸ್ಕಾರದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವ ದಿಲ್ಲವೇನು? ಎಂದು ಕೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವುಗಳೂ ಒಂದೊಂದು ಸಂಸ್ಕಾರದಿಂದ ತಾನೇ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡದ್ದು.
- ೩) 'ಒಳ್ಳೆಯ ಭಾವವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುವುದೂ, ಭಾವಗಳ ಪರಿಪೂರ್ಣ ವಾದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಪೋಷಕವೂ ಆಗತಕ್ಕ ಭಾಷೆಯೇ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆ' ಎನ್ನುವುದಾದರೆ, ಇತರ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಭಾವದ ಅಭಿವ್ಯಂಜಕವಾಗತಕ್ಕ ಶಬ್ದಗಳೇ ಇಲ್ಲವೇ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಇತರ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲೂ 'ದೈವೀಭಾವಕ್ಕೆ' ದೈವೀಕ್ಷೇತ್ರದ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗವಾಗತಕ್ಕ ಭಾಷೆ-ಪದಗಳಿರುತ್ತವೆಯಲ್ಲ! ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಲಕ್ಷಣವೂ ಸರಿಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ.
- ೪) 'ಉತ್ತಮವಾದ ಭಾವವನ್ನು ಮಾತ್ರವೇ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ಭಾಷೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆ' ಎನ್ನುವುದಾದರೆ, 'ತಿಷ್ಠ, ಏನಂ ತಾಡಯ, ಬಂಧಯ, ಮಾರಯ' ಎಂದು ಒಬ್ಬ ಹೇಳಿದರೆ, ಅಲ್ಲಿ ಯಾವ ಉತ್ತಮ ಭಾವದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಾಯಿತು? ಅದೂ ಉತ್ತಮ ಭಾವವೇ ಆದರೆ, ನಿಕೃಷ್ಟ ಭಾವವಾವುದು?

೫) 'ಯಾವ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಶಬ್ದಗಳೂ ಧಾತುಮೂಲವಾಗಿ ಬಂದಿರುತ್ತವೆಯೋ ಅದೇ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆ' ಎನ್ನುವುದಾದರೆ, ಇತರ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಧಾತುಮೂಲವಾಗಿ ಬಂದಿರುವ ಶಬ್ದಗಳು ಎಷ್ಟೋ ಉಂಟು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೇ ಈಗ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿರುವ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯನ್ನೇ ನೋಡಿದರೂ, ಎಲ್ಲಾ ಶಬ್ದಗಳೂ ಧಾತು ಮೂಲವಾಗಿಯೇ ಬಂದವು ಎಂದೇನೂ ನಿರ್ಧರಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಉದಾಹರಣೆ - ಅವ್ಯಯಗಳು, ಉಪಸರ್ಗಗಳು, ಉಣಾದಿಗಳಲ್ಲೂ ಕೆಲವು ಮತ್ತು ನಿಪಾತಗಳು.

೬) 'ಪಾಣಿನೀಯ ವ್ಯಾಕರಣದಿಂದ ಸಂಸ್ಕಾರ ಹೊಂದಿದ ಭಾಷೆಯೇ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆ' ಎನ್ನುವುದಾದರೆ, ಈ ವ್ಯಾಕರಣದ ಸಂಸ್ಕಾರವಾಗುವ ಮೊದಲು ಭಾಷೆಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲವೇ? ಐಂದ್ರ-ಚಾಂದ್ರಾದಿ ವ್ಯಾಕರಣಗಳಿದ್ದವು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರಲ್ಲ! ಅಂದೂ ಅದಲ್ಲಾ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯೇ ತಾನೇ?

(ಇಂದ್ರಶ್ವಂದ್ರ: ಕಾಶಕೃತ್ಸಾಪಿಶಲೀ ಶಾಕಟಾಯನಃ |
ಪಾಣಿನ್ಯಮರಜೈನೇಂದ್ರಾಃ ಜಯಂತ್ಯಷ್ಟಾದಿಶಾಬ್ದಿಕಾಃ ||
ಎನ್ನುತ್ತಾರಲ್ಲಾ! ಅದರ ಅರ್ಥವೇನು?)

ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಲು ಲಕ್ಷ್ಯ ಜ್ಞಾನವಿರಬೇಕು

ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಮಾಡಲು ಹೊರಟರೆ, ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯೆಂದು ಯಾವುದನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಲಕ್ಷಣ ಮಾಡುವುದು? ಲಕ್ಷ್ಯವೇ ತಿಳಿಯದೇ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವುದಾದರೂ ಹೇಗೆ? ಲಕ್ಷ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಬೇಕಾದರೆ ಭಾಷೆಯ ಹುಟ್ಟನ್ನು ಗಮನಿಸಿ, ಅಲ್ಲಿ ತಾನೇ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಗೂ ಇತರ ಭಾಷೆಗೂ ಇರುವ ವೈಲಕ್ಷಣ್ಯವನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು.

ಭಾಷೆಯ ಹುಟ್ಟಿನ ಬಗೆಗೆ ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರದ ಥಿಯರಿಗಳು

ಭಾಷಾ ಶಾಸ್ತ್ರದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದಾಗ, ಅವರು ಭಾಷೆಯ ಹುಟ್ಟನ್ನು ನಾಲ್ಕಾರು ವಿಧವಾಗಿ ವರ್ಗೀಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕಾರು ಥಿಯರಿಗಳೆಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅವುಗಳ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ವಿವರಣೆಯು ಹೀಗಿರುತ್ತದೆ -

೧ - ಅನುಕರಣವಾದ (ಬೋವ್ ವೋವ್ ಥಿಯರಿ)

ಮೊದಲನೆಯದು - ಅನುಕರಣದಿಂದಲೇ ಎಲ್ಲಾ ಭಾಷೆಗಳೂ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡವು ಎಂಬುದು. 'ಕಾ-ಕಾ' ಎಂದು ಕೂಗುವುದರಿಂದ 'ಕಾಕಃ' - ಕಾಗೆ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂತು. 'ಘಣ್ ಘಣ್' ಎಂದು ಶಬ್ದ ಮಾಡುವುದರಿಂದ 'ಘಂಟೆ' ಎಂದು ಹೆಸರು ಬಂತು. ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲಾ ವಸ್ತುಗಳಿಗೂ ಅನುಕರಣದ ಮೇಲೆಯೇ ಭಾಷೆಯು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿತೆಂಬುದು

ಒಂದು ವಾದ. (ಇದೂ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾಗಿ ಅನ್ವಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಅಲ್ಲೊಂದಿಲ್ಲೊಂದಾಗಿ ಅನುಕರಣ ಶಬ್ದಗಳು ಸಿಕ್ಕಿದರೂ ಅಂಥ ಶಬ್ದಗಳು ಅತ್ಯಲ್ಪವಾಗಿವೆ ಎಲ್ಲಾ ಭಾಷೆಯಲ್ಲೂ.)

೨ - ಮನೋಭಾವಾಭಿವ್ಯಕ್ತಿವಾದ (ಪೂರ್ ಪೂರ್ ಥಿಯರಿ)

ಇದೂ ಸಹ ಅನುಕರಣವಾದದಂತೆಯೇ ಇದೆ. ಮನುಷ್ಯನು ಸುಖ-ದುಃಖ, ಕೋಪ ತಾಪಗಳನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತ ಮಾಡುವಾಗ ಅಂಗಾಭಿನಯದಂತೆ ಶಬ್ದಾಭಿನಯವನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. 'ಆಹಾ-ಹಾ-ಹಾಯ್' ಇತ್ಯಾದಿಯಾದ ಉದ್ಗಾರವಾಚಕ ಶಬ್ದಗಳು ಉದಾಹರಣೆ. (ಇದೂ ಸಹ ಆಂಶಿಕ ಸತ್ಯವಾಗಬಹುದೇ ಹೊರತು, ಪೂರ್ಣ ಸಿದ್ಧಾಂತ ವೆನಿಸಲಾರದು. ಇಂತಹ ಶಬ್ದಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯೂ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಹು ಸೀಮಿತವಷ್ಟೆ.)

೩ - ಶ್ರಮ ಪರಿಹಾರವಾದ (ಯೋ ಹಿಹೋ ಥಿಯರಿ)

ಆಯಾಸಕರವಾದಂತಹ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿ ಮುಗಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಮನುಷ್ಯನು ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಉದಾ:- ಭಾರ ಹೊತ್ತು ಕೆಳಗಿಳಿಸಿದಾಗ, ದೊಡ್ಡ ವಸ್ತುವನ್ನು ತಳ್ಳಿ ಅಥವಾ ಎಳೆದು ನಿಲ್ಲಿಸಿದಾಗ, ದೋಣಿ ಹಾಯಿಸುವಾಗ ಇತ್ಯಾದಿ ಶಬ್ದಗಳೂ ಸಹ 'ಯೋಹಿಹೋ' ಎಂಬುದಾಗೆಲ್ಲಾ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. (ಅಯ್ಯೋ ಅಬ್ಬಬ್ಬ ಅಮ್ಮಮ್ಮಾ?) ಹಾಗೆ ಆದಿ ಮಾನವನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪೃತನಾದಾಗ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸಿರಬಹುದು - ಎಂದು. (ಇದೂ ಅಷ್ಟೇನೂ ಯುಕ್ತಿಸಹವಲ್ಲ. ಈ ಶಬ್ದಗಳು ಅತ್ಯಲ್ಪ ಮತ್ತು ಎಷ್ಟೋ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಶಬ್ದಗಳೇ ಇಲ್ಲ.)

೪ - ಅನುರಣನವಾದ (ಡಿಂಗ್‌ಡಾಂಗ್ ಥಿಯರಿ)

ಜಡಪದಾರ್ಥಗಳ ತಾಕಲಾಟದಿಂದ ಸದ್ದು ಹೊರಡುತ್ತದೆ. ಪಾತ್ರೆ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದಾಗ 'ಥಣ ಥಣ' ಎಂದು ಬಿತ್ತು. ಹಣಕಾಸು ಬಿದ್ದಾಗ 'ಝಣ ಝಣ' ಎಂಬ ಸದ್ದಾಯಿತು. ಜನರ ಗುಂಪು (ಸಂತೆ-ಬಜಾರ್) ಇದ್ದಾಗ 'ಕಲಕಲ' ಕೋಲಾಹಲವಾಯಿತು. ಮುಂತಾದ ಶಬ್ದಗಳು ಅನುರಣನದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ ಎಂಬುದು ಆ ವಾದ. (ಇಂತಹ ಶಬ್ದಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯೂ ಅತ್ಯಲ್ಪವಾದುದರಿಂದ ಇದರ ಬಲದಿಂದ ಸಿದ್ಧಾಂತಿಸುವುದೂ ಪೂರ್ಣವಾದ ವಿಚಾರ ಸರಣಿಯಲ್ಲ.)

೫ - ಪ್ರತೀಕವಾದ (ಸಿಂಬಾಲಿಸಮ್ ಥಿಯರಿ)

ಶಬ್ದಗಳು ಧ್ವನಿಗಳ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ. ಉದಾ:- ಕುಡಿಯುವಾಗ ತುಟಿಗಳನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿದೊಡನೆ ಪಕಾರವು ಶ್ರುತವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರಿಂದ 'ಪಾ' ಎಂಬ ಧಾತು ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಮಕ್ಕಳು 'ಪಾಪಾ' ಎನ್ನುವುದು 'ಮಾಮಾ' ಎನ್ನುವುದು, ಇದೆಲ್ಲಾ ಹೀಗೆಯೇ ಎನ್ನಬಹುದು.

ಇದು ಆ ವಾದ. (ಇದೂ ಸಹ ಕೆಲವೊಂದು ಭಾಷಾ ಶಬ್ದಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಿದಂತಾಗಬಹುದೇ ವಿನಹ ಎಲ್ಲಾ ಶಬ್ದಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿಯನ್ನೂ ವಿವರಿಸಿದಂತಾಗದು.)

೬ - ಸಮನ್ವಿತ ವಿಕಾಸವಾದ (ಎವಲ್ಯೂಷನ್ ಥಿಯರಿ)

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಕೆಲವೊಂದು ಶಬ್ದಗಳು ಸೃಷ್ಟಿಯಾದ ಮೇಲೆ ಇತರ ನೂತನ ಶಬ್ದಗಳು ಸಾದೃಶ್ಯೋಪಚಾರದಿಂದ ಜನಿಸಿದವು - ಎಂದು ಈ ವಾದ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಶಬ್ದ ಸೃಷ್ಟಿ ಎಂಬುದು ಎಂದೋ ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ಆಗಿ ಮುಗಿದು ಮಲಗಿ ಹೋದುದಲ್ಲ. ನಿತ್ಯ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಹೊಸ ಹೊಸದಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಲೇ ಇರುವಂತಹ ಕ್ರಿಯೆ - ಎಂಬುದು ಸ್ಟೀಟ್ ಎಂಬುವವನ ಸಿದ್ಧಾಂತ. ಹಿಂದಿನ ಶಬ್ದಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಹೊಸ ಶಬ್ದಗಳು ಹುಟ್ಟುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ:- ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಬಳಸುವ 'ಅಂಡರ್‌ಸ್ಟಾಂಡ್' ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ, ಈ ಶಬ್ದವು ಎಂದೋ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶಿಷ್ಯನು ಬೋಧಕನಿಗಿಂತ ಕೆಳಗಿನ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವ ರೂಢಿ ಇದ್ದು, ಆಗ ಆ ಪದಕ್ಕೆ 'ಕೆಳಗೆ ನಿಲ್ಲು' ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲೇ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಾ ಕ್ರಮೇಣ ಕ್ರಮೇಣ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವಿಕಾಸವಾಯಿತು. (ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಎಲ್ಲ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳೂ ವಿಕಾಸವಾದವನ್ನು ಪುರಸ್ಕರಿಸುವಂತೆ, ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲೂ ಅದನ್ನು ಮಾನ್ಯಗೊಳಿಸುವಂತಾಯಿತು.)

ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರ ವಾದಗಳ ಬಗೆಗೆ ಶ್ರೀಗುರುವಿನ ನಿಲುವು

ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ಭಾಷಾ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರೆಂದುಕೊಳ್ಳುವವರ ವಿವರಣೆ ಹೊರಟಿದೆ. ಹೀಗೆ ವಿವರಿಸುವ ವಾದಗಳಾವುವೂ ಭಾಷೆಯ ವ್ಯಾಪಕವಾದ ಹುಟ್ಟನ್ನು ತಿಳಿಸಲಾರವು. ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರೆನಿಸಿಕೊಂಡವರು, ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ವಾಕ್ ಶಕ್ತಿಯು ಹೇಗೆ ಬಂತು? ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಈ ಬಗೆಯ ಒಂದಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ -

ಮೊದಲಿಗೆ ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಭಾಷಾ ಪರಿಚಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ಸಿಗುವ ಗೆಡ್ಡೆ ಗೆಣಸುಗಳನ್ನು ತಿಂದು ಜೀವಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಅವನಿಗೆ ತನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಹೊರಗೆ ವ್ಯಕ್ತ ಪಡಿಸಲು ಅವನ ಕೈಕಾಲುಗಳ ಚೇಷ್ಟೆಗಳೇ ಸಾಧನವಾಗಿದ್ದವು. ನಂತರ ಕ್ರಮೇಣ ಆಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಮೃಗಗಳ ಬೇಟೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಬೇಕಾಯಿತು. ಆಗ ಕೈಕಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಕೆಲಸ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ, ಮತ್ತೊಂದು ಸಾಧನವಾಗಿ ಧ್ವನಿಯು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾಗತೊಡಗಿತು. ಅದು ಕ್ರಮೇಣ ವಿಕಾಸವಾಗುತ್ತಾ ನಿಯತವಾದ ಭಾಷಾರೂಪ ತಾಳುವಂತಾಯಿತು. ಈ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ, ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕ್ರಮಿಕವಾಗಿ ವಿಕಾಸವಾಗುವಿಕೆಯನ್ನು ಮಕ್ಕಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಯು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಮೊದಲಿಗೆ ಕೇವಲ ಧ್ವನಿ, ನಂತರ ವರ್ಣೋಚ್ಚಾರಣೆ, ನಂತರ ಮಾತು ಹೀಗೆ - ಎಂಬುದಾಗಿ. ಇದೆಲ್ಲಾ ಆಂತರಿಕವಾಗಿ ಒಂದು ಕ್ರಮವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಿದೆಯೆನ್ನ ಬಹುದಾದರೂ ನಿಲ್ಲುವ (ವಿಚಾರ ಮಥನಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕುವ) ವಾದವೇನೂ ಅಲ್ಲ.

ಮಗುವಿನಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾಗಿ ಹುಟ್ಟುವ ಧ್ವನಿ - 'ಅವ್ವ'

ಹುಟ್ಟಿದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮೊದಲು ಅಳು ಶುರುವಾದಾಗ, 'ವ್ವಾ ವ್ವಾ' ಎಂಬ ಧ್ವನಿ ಕೇಳಿಬರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ 'ಅವ್ವ' ಎಂಬುದೇ ಅದರ ಪ್ರಪಥಮವಾದ ಉಚ್ಚಾರಣೆಯಾಗಿದೆ. ಆನಂತರ ಕ್ರಮೇಣ ಮುಂದುವರೆದು ಅದು ಸ್ಪಷ್ಟರೂಪಕ್ಕೆ ಬಂದು 'ಅಮ್ಮಾ, ಅಪ್ಪಾ' ಎಂದೆಲ್ಲಾ ಆಗುತ್ತದೆ. ಮಾತಿನ ಆರಂಭಕ್ಕೆ 'ಅಮ್ಮ ಅಪ್ಪ' ಎಂಬ ಪದಗಳೇ ಮೊದಲಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲಿಂದಲೇ ಮಕ್ಕಳ ಮಾತುಗಳು ಆರಂಭವಾಗುತ್ತವೆ.

ಗ್ರಾಮ್ಯಾಗ್ರಾಮ್ಯ ಭಾಷೆಗಳ ಬಗೆಗೆ ವಿಮರ್ಶೆ

ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿರುವಾಗ - ಶ್ರೀ ಸೀತಾರಾಮಯ್ಯನವರು, 'ಅವ್ವಾ' ಎಂಬುದು ಗ್ರಾಮ್ಯವೆಂದೂ 'ಅಮ್ಮಾ' ಎಂಬುದು ಸರಿಯಾದುದೆಂದೂ ತೋರುತ್ತದೆಯಲ್ಲ! ಎಂದರು.

ಶ್ರೀಯವರು ಅದರ ಮೇಲೆ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದರು - ಗ್ರಾಮ್ಯ ಮತ್ತು ಅಗ್ರಾಮ್ಯಗಳ ನಿಷ್ಕೃಷ್ಟ ಸ್ವರೂಪವೇನೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕಲ್ಲ! ಪ್ರಕೃತಿ-ಪ್ರತ್ಯಯಗಳೆರಡೂ ಸೇರಿಕೊಂಡರೆ ಒಂದು ಪದವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ, ಪದದ ಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ ಕಲ್ಪನೆಯಾದರೂ ಏನು? ಪ್ರಕೃತ - 'ಅಮ್ಮ' ಎಂಬಲ್ಲಿ ಧಾತು ಯಾವುದು? ಪ್ರಕೃತಿ-ಪ್ರತ್ಯಯ ಭಾಗಗಳಾವುವು? ಎಂದು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವುದಾದರೆ, ಅದಕ್ಕೇನು ಉತ್ತರ? ಯಾಕೆ ಹೀಗೆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಹಾಕಿದ್ದೆಂದರೆ, ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾದರೆ ಈ ವಿಭಾಗವಿರಬೇಕಲ್ಲವೇ! ಅದಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಯಾವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಗ್ರಾಮ್ಯವೆಂದು ಹೇಳುವಿರಿ? - ಎಂದು.

ಸೀತಾರಾಮಯ್ಯನವರು - ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯ ಮಕ್ಕಳು 'ಅಮ್ಮಾ' ಎನ್ನುತ್ತವೆ. ಇತರರ ಮನೆಯ ಮಕ್ಕಳು 'ಅವ್ವಾ' ಎನ್ನುತ್ತವೆಯೆಂಬ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ಪರಿಚಯದ ಮೇಲೆ ಈ ರೀತಿ ಹೇಳಿದ್ದು. ಸುಸಂಸ್ಕೃತರ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಅಗ್ರಾಮ್ಯವೆಂದೂ ಅಸಂಸ್ಕೃತರ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಗ್ರಾಮ್ಯವೆಂದೂ ಹೇಳಬಹುದಲ್ಲವೇ? ಆ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಈ ಮಾತು - ಎಂದರು.

ನಿಸರ್ಗದಲ್ಲಡಗಿದ ಭಾಷೆ

ಶ್ರೀಯವರು - ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಮನೆಯ ಮಕ್ಕಳೇ ಆಗಲೀ, ಇತರರ ಮಕ್ಕಳೇ ಆಗಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಕೂಡಲೇ 'ವ್ವಾ ವ್ವಾ' ಎಂದೇ ಅಳುತ್ತವೆ. ಆ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲೇನಡಗಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಧ್ವನಿ ವಿಜ್ಞಾನ ವನ್ನವಲಂಬಿಸಿ ಶೋಧನೆ ಮಾಡಿದರೆ - ತನಗಿದ್ದ ಯಾವುದೋ ಅವಲಂಬನವನ್ನು ತಾನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹೊರಬಂದುದರ ಒಂದು ಕಾತರವಿರುವುದು ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅದೇ ಮಗು ದೊಡ್ಡದಾದ ಮೇಲೆ (ಆ ಕಾತರದ) ಅಳು 'ಉಂ ಉಂ' ಆಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಮಗುವು 'ವ್ವಾ ವ್ವಾ' ಎಂದು ಅಳುವುದನ್ನು ನೋಡಿ, ಛೇ! ಎಂಥ ಅನ್ಯಾಯ! ಸಂಸ್ಕೃತ ಪಂಡಿತನಾದ ನನ್ನ ಮಗು ಈ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡು 'ವ್ವಾ' ಎನ್ನುವುದೇ! 'ಮಾತಾ, ಮಾತಾ' ಎನ್ನಬಾರದೆ? ಎಂದು ನಾವು ಅಂದುಕೊಂಡರೂ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಯಾವುದೇ ಮಗುವೂ ಹಾಗೆ ಅಳುವುದಿಲ್ಲ. ಭಾಷೆಯೆಂಬುದು ಮನುಷ್ಯನ ಕಲ್ಪನೆಗೆ ಒಳಪಡುವ ಮುನ್ನ ನಿಸರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹೇಗಡಗಿದೆ? ಎಂಬುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನಾವು ನೋಡಬಹುದು.

ಪದವು ಸಂಸ್ಕೃತವೋ ಕನ್ನಡವೋ ಇತ್ಯಾದಿ ನಿರ್ಧಾರ ಹೇಗೆ?

ಹೀಗೆಯೇ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಪದವನ್ನು ನೋಡೋಣ. ಉದಾ:- 'ಬಿಕ್ಕಳಿಕೆ, ಆಕಳಿಕೆ' ಮೊದಲಾದ್ದು. ಈ ಪದಗಳು ಯಾವ ಭಾಷೆಯವು? ಎಂದರೆ, ಏನು ಹೇಳುವಿರಿ? ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಆ ಪದಗಳನ್ನು ಬಳಸುವುದರಿಂದ 'ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ' ಅನ್ನುವುದಾದರೆ, ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯನ್ನಾಡುವವರು ಬಿಕ್ಕಳಿಸುವಾಗ ಹೇಗೆ ಅದು ಹೊರಬೀಳುತ್ತೆ? ಎಂದು ನೋಡಿ ದರೆ, ಅವರಿಗೂ 'ಬಿಕ್ಕ ಬಿಕ್ಕ' ಎಂದೇ ಹೊರಬರುತ್ತೆ. ಅವರಿಗೂ 'ಬಿಕ್ಕ ಬಿಕ್ಕ' ಎಂದೇ ಬರುವುದಾದರೆ, ಸಂಸ್ಕೃತರ ಬಿಕ್ಕಳಿಕೆಗೂ ಕನ್ನಡಿಗರ ಬಿಕ್ಕಳಿಕೆಗೂ ಏನು ವ್ಯತ್ಯಾಸ? ಯಾವ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಅದನ್ನು ಕನ್ನಡವೆನ್ನುವುದು?

ಅಂತೆಯೇ 'ಸೀತ್ತಾರ ಪೂತ್ತಾರ' ಇವೆಲ್ಲಾ ಯಾವ ಭಾಷೆಯವು? ಎಂದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ಎನ್ನುತ್ತೀರಲ್ಲವೆ? ಭಾರತೀಯರಲ್ಲದೇ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನವರೇ ಆದರೂ ಮಧುರ ರಸವನ್ನು ಸವಿಯಬೇಕಾದರೆ, 'ಸೀವ್' ಎಂದು ತಾನೇ ಸದ್ದು ಬರುತ್ತೆ. ಅವರಿಗೆ ಹೀಗಿರುವಾಗ ಸೀತ್ತಾರವೆನ್ನುವುದು ಸಂಸ್ಕೃತವೇ ಎಂದು ಹೇಗೆ ನಿಶ್ಚಯಿಸುವುದು? ಹಾಗೆಯೇ ಪೂತ್ತಾರವೆಂಬುದೂ, ನಾಲಿಗೆಗೆ ಬಂದ ಸಣ್ಣ ಧೂಳು ಮೊದಲಾದ್ದನ್ನು ಹೊರಹಾಕುವಾಗ, ಊದುವಾಗ ಬರುವ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಯಾವ ಭಾಷೆಗೆ ಸೇರಿಸಬೇಕು?

ದೇಶದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಭಾಷೆಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತವೆಂಬ ಹೆಸರೇ?

ಕನ್ನಡ, ತಮಿಳು, ತೆಲುಗು, ಗುಜರಾತಿ, ಬಂಗಾಳಿ, ಇಂಗ್ಲೀಷ್, ಐರಿಷ್, ಸ್ಪೀಡೀಷ್, ರಷ್ಯನ್, ಜರ್ಮನ್, ಚೀನೀ ಮೊದಲಾದ ಭಾಷಾವಾಚಿ ಪದಗಳು, ಆಯಾ ದೇಶದ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿರುವ ಭಾಷೆಗಳೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತವೆ. ಆಯಾ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಭಾಷೆಯಾದ್ದರಿಂದ ಆಯಾ ಪದಗಳು ಅದಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ - ಸಂಸ್ಕೃತವು ಯಾವ ದೇಶದ ಭಾಷೆ? ಸಂಸ್ಕೃತ ದೇಶವೆಂದಾವ ದೇಶವೂ ಇಲ್ಲವಲ್ಲಾ?

ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ - ಭಾಷೆಯ ಹುಟ್ಟಿನ ಬಗ್ಗೆ ಮರ್ಮವನ್ನರಿತು ನಂತರ ಉತ್ತರಿಸ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ನಂತರವೇ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯ ಲಕ್ಷಣವನ್ನೂ ತಿಳಿಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಅವಸ್ಥೆಗಳು - ಋಷಿಗಳ ನಿರ್ಣಯ

ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯರಾದ ಋಷಿಗಳ ಕಡೆಯಿಂದ ಬಂದಿರುವ ಒಂದು ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳೋಣ. ಭಾಷೆಯೆಂಬುದು ಹುಟ್ಟಬೇಕಾದರೆ ವಾಕ್ಯಪಂಚದ ಒಂದು ಆಳವನ್ನು ಅವರು ಹೀಗೆ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ -

‘ಚತ್ವಾರಿ ವಾಕ್ಯರಮಿತಾ ಪದಾನಿ | ತಾನಿ ವಿದುರ್ಬಾಹ್ಮಣಾ ಯೇ ಮನೀಷಿಣಃ |

ಗುಹಾ ತ್ರೀಣಿ ನಿಹಿತಾ ನೇಂಗಯಂತಿ | ತುರೀಯಂ ವಾಚೋ ಮನುಷ್ಯಾ ವದಂತಿ ||’

ವಾಕ್ಯ (ಭಾಷೆಯು) ನಾಲ್ಕು ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನುಳ್ಳದ್ದು. ಅದು ಪ್ರಥಮ ಮೂಲವಾಗಿ ಹೊರಡುವಂಥದು. ‘ಪರಾ, ಪಶ್ಯಂತೀ, ಮಧ್ಯಮಾ, ವೈವಿರಿ’ ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುವ

ನಾಲ್ಕು ಅವಸ್ಥೆಗಳನ್ನುಳ್ಳದ್ದು. ನಾಲ್ಕನೆಯದಾದ 'ವೈಖರೀ' ಎಂಬ ಅವಸ್ಥೆಯು ಮಾತ್ರ, ಮನುಷ್ಯರ ವಾಗ್ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ವಿಷಯವಾದುದು - ಎಂಬುದು ಈ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಆರ್ಷ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿದೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದಾಗ ನಾವುಗಳೆಲ್ಲಾ ಆಡುವ ಭಾಷೆಯು ಮೊದಲ ಮೂರು ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು ನಾಲ್ಕನೆಯ ಸ್ಥಾನದ್ದಾಗಿದೆ. ಇದರ ಹಿಂದಿರುವ ಮೂರೂ ಅವಸ್ಥೆಗಳು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಅಂದರೆ ಯೋಗಿಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಗೋಚರವಾಗುವಂಥದು.

ವಾಕ್ಯನ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಕೇಂದ್ರಗಳು

‘ಪರಾವಾಕ್ ಮೂಲಚಕ್ರಸ್ಥಾ ಪಶ್ಯಂತೀ ನಾಭಿಸಂಸ್ಥಿತಾ |

ಹೃದ್ಗಾ ತು ಮಧ್ಯಮಾ ಚ್ಛೇಯಾ ವೈಖರೀ ಕಂಠದೇಶಗಾ ||’

(ಮೂಲಾಧಾರ ಚಕ್ರದಲ್ಲಿ ಪರಾವಾಕ್ಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದು, ಪಶ್ಯಂತೀ ವಾಕ್ಯ ನಾಭಿ - ಅಂದರೆ ಸ್ವಾಧಿಷ್ಠಾನ ಚಕ್ರದಲ್ಲಿ ಗೋಚರವಾಗುವುದು. ಹೃದಯ - ಅಂದರೆ ಅನಾಹತ ಚಕ್ರದಲ್ಲಿ ಗೋಚರವಾಗುವುದು ಮಧ್ಯಮಾ ವಾಕ್ಯ, ವೈಖರೀ ವಾಕ್ಯ ಕಂಠ ಅಂದರೆ ವಿಶುದ್ಧಿ ಚಕ್ರದಲ್ಲಿ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುವುದಾದ್ದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ಅದರ ವ್ಯಕ್ತತೆ) ಎಂದು ಆ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ನೋಡಬಹುದು.

ವ್ಯಕ್ತಾವಸ್ಥೆಯು ಭಾಷೆ, ಅವ್ಯಕ್ತಾವಸ್ಥೆಯು ನಾದ

ಇದರಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾದ ವಿಷಯವಾವುದೆಂದರೆ-ವಾಕ್ಯಕ್ಕೆ ವ್ಯಕ್ತ ಮತ್ತು ಅವ್ಯಕ್ತವಾದ ಸ್ಥಿತಿಗಳಿರುವುದರಿಂದ, ಯಾವುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದೋ ಅದೇ ಭಾಷೆಯೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೆ ಎಂಬುದು. ಭಾಷೆಯೆಂಬ ಪದವು 'ಭಾಷ್' ಧಾತುವಿನಿಂದಾದುದು. 'ಭಾಷ-ವ್ಯಕ್ತಾಯಾಂ ವಾಚಿ' ಎಂದು ಧಾತುಪಾಠ ಹೇಳುತ್ತಿದೆ. ವಾಕ್ಯಕ್ಕೆ ಉತ್ಪತ್ತಿಯೆಂದರೆ ವ್ಯಕ್ತತೆಯೇ ಹೊರತು ಬೇರಾವುದೂ ಅಲ್ಲ. ಇದೇ ಭಾಷೆಯಾಗಲು ಕಾರಣ. ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಎಷ್ಟೇ ಹುಡುಕಿದರೂ ಇಲ್ಲೇ ಬಂದು ನಿಲ್ಲಬೇಕು. ಇದೇ ತೀರ್ಮಾನ. ತನ್ನ ಬೇರನ್ನು ಒಳಗಡೆ ಗುಪ್ತವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹೊರಪಟ್ಟಿರುವ ಈ ಭಾಷೆಯ ಮೂಲವು ಹೊರಗಡೆ ಹುಡುಕಿದರೆ ಸರ್ವಥಾ ಸಿಗದು. ಇಷ್ಟನ್ನು ದೃಢವಾಗಿ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತಂದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ವ್ಯಕ್ತಾವಸ್ಥೆಯು ಭಾಷೆಯಾದರೆ, ಅವ್ಯಕ್ತಾವಸ್ಥೆಯು ನಾದವೇ ಆಗಿದೆ.

ಭಾವವೇ ಭಾಷೆಗೆ ಉಸಿರು

ಹೀಗೆ ನಾದ ಮೂಲವಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡ ಭಾಷೆಯು ನಾದದಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ವಿಸ್ತಾರವಾಯಿತು. 'ನಾದ, ಸ್ವರ, ವರ್ಣ, ಪದ' ಹೀಗೆ ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ಬೆಳೆಯಿತು. ಈ ರೀತಿ ಸಿದ್ಧವಾದ ಪದಕ್ಕೆ ಅರ್ಥವಾವುದು? ಎಂಬುದಾಗಿ ಆಲೋಚಿಸಿದರೆ - ಯಾವ ಪದವು ತಾನು ಯಾವ ಮೂಲದಿಂದ ಹೊರಟಿದೆಯೋ, ಆ ಮೂಲವೇ ಆ ಪದದ ಅರ್ಥವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಆ ಪದವು ತಾನು ಹೊರಡುವುದಕ್ಕೆ

ಮೂಲವಾಗಿರುವಂತಹ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದಾಗಲೇ ಸಾರ್ಥಕವಾಗುತ್ತದೆ. (ಸಾರ್ಥಕ - ಅರ್ಥದೊಡಗೂಡಿದುದು.) ಪದಕ್ಕೆ ಅರ್ಥವೇ ಸ್ಥಾನ. ಆಯಾ ಸ್ಥಾನ ವಿಶೇಷ ದಿಂದ ಹೊರಡುವುದರಿಂದಲೇ ಅದಕ್ಕೆ ಪದ ಎಂದು ಹೆಸರು. 'ಪದ' ಎಂದರೆ ಸ್ಥಾನ. ಪದವೆಂಬ ಹೆಸರು ಸಾರ್ಥಕವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಸ್ಥಾನವೆಂಬ ಅರ್ಥ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೆ. ಆಗ ಆ ಹೆಸರು ಸಾರ್ಥಕವಾಗುತ್ತೆ. ಅಂದರೆ ಯಾವ ಪದವೇ ಆದರೂ, ತನ್ನ ಅರ್ಥವನ್ನೇ ಸ್ಥಾನವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹೊರಪಡುತ್ತದೆ. ಆ ಸ್ಥಾನದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಿಂದಲೇ ಅದಕ್ಕೆ ಪದವೆನ್ನುವ ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮನವರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳೋಣ. ಪದಕ್ಕೆ ಮೂಲಸ್ಥಾನವೆಂದು ಯಾವ ಅರ್ಥವನ್ನು ಅಂದೆವೋ ಆ ಅರ್ಥವೇ ಭಾವವೆಂಬುದು. ಅದೇ ಭಾಷೆಗೆ ಉಸಿರು. ಆ ಉಸಿರಿಗೆ ಒಡಲಾಗಿ ಪದರೂಪವಾದ ಭಾಷೆಯು ಇರುತ್ತದೆ. ದೇಹವೆಂಬ ಒಡಲನ್ನು ಸಜೀವವೆಂದು ಯಾವಾಗ ಹೇಳುತ್ತೇವೆ? - ಉಸಿರಿನ ಕಡೆಗೆ ಒಯ್ಯಾಗ. ಹಾಗೆಯೇ ಭಾಷೆಯೆಂಬ ಒಡಲೂ ಸಹ ಸಜೀವವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ - ಭಾವದ ಕಡೆಗೆ ಒಯ್ಯಾಗ ಮಾತ್ರ. ಉಸಿರಿಲ್ಲದ ಒಡಲಾದಾಗ ಹೇಗೆ ನಿರ್ಜೀವ ದೇಹ ಎನ್ನುತ್ತೇವೋ ಹಾಗೆಯೇ ಭಾವವಿಲ್ಲದ ಭಾವಭೂತವಾದ ಸ್ಥಾನದೊಡನೆ - ಉಸಿರಿನೊಡನೆ ಸಂಬಂಧ ಕಳೆದುಕೊಂಡರೆ ನಿರ್ಜೀವಭಾಷೆ ಅಥವಾ ಮೃತಭಾಷೆ ಎನ್ನಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ದಿವ್ಯಭಾವದಿವ್ಯ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳೊಂದಿಗೆ ಬರುವ ಭಾಷೆ - ಸಂಸ್ಕೃತ

ಆದ್ದರಿಂದ - ಪ್ರಕೃತವಾದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಭಾವಮೂಲದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಅಳೆಯಬೇಕಾಗಿದೆ. ಮತ್ತೊಂದು ವಿಷಯವನ್ನೂ ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಈ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಗೆ 'ದೇವಭಾಷೆ' 'ಗೀರ್ವಾಣಭಾಷೆ' ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿಯೂ ಹೆಸರುಗಳುಂಟು. ಆ ಹೆಸರಿನ ಅಂಶವನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡು. 'ಸಂಸ್ಕೃತ' ಎಂಬುದರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, 'ದಿವ್ಯ ಭಾವದೊಡನೆ ಅದರಿದೊಡಗಿದ ದಿವ್ಯ ಸಂಸ್ಕಾರದೊಡನೆ ಹೊರಟ ಭಾಷೆಯೇ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆ' ಎನ್ನುವುದು ಸಮಂಜಸವಾದ ಲಕ್ಷಣ. ಈ ಭಾಷೆಯ ಭೂಮಿಕೆ ಯಾವುದೆಂದರೆ ತತ್ತ್ವ ಭೂಮಿಕೆಯೇ ಇದರ ಭೂಮಿಕೆ. ಕನ್ನಡ-ಹಿಂದೀ ಮೊದಲಾಗಿ ಈ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲೂ ದಿವ್ಯಭಾವವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಮತ್ತು ಹೊರ ಸೂಸುವ ಪದಗಳಿವೆಯಲ್ಲಾ! ಎಂದರೆ-ಇರಲಿ. ಆದರೆ ಕನ್ನಡ, ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಮೊದಲಾದವು ದೇಶದ ಹೆಸರಾಗಿದ್ದು ಆ ಮೂಲಕ ಭಾಷೆಯ ಹೆಸರಾಗಿವೆ. ಅಲ್ಲದೇ ಯಾವ ದೇಶದ ಭಾಷೆಯೇ ಆಗಲೀ ಯಾವ ಭಾಷೆಯೇ ಆಗಲೀ ತತ್ತ್ವ ಭೂಮಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡರೆ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಬರುವಂತಾದರೆ, ನಿಸ್ಸಂಶಯವಾಗಿ ಅದು ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯೇ ಸರಿ.

ಭಾಷಾ ಮೂಲವನ್ನು ಭಾವಾನುಗುಣವಾಗಿಯೇ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ತರಬೇಕು

ಭಾಷೆಯ ಮರ್ಮವನ್ನರಿಯದ ಜನರು ಆ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಆಯಾ ದೇಶಕ್ಕೆ ಅಂಟಿಸಬಹುದು. ಉದಾ:- 'ರಷ್ಯಾ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿಗೆ ರಾಕೆಟ್ ಪತ್ತೆಯಾಯಿತು - ಎಂದು ಜನರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಸಾಧಾರಣ ಜನರಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಪಂಡಿತರೆನಿಸಿಕೊಂಡವರೂ ಹೇಳಬಹುದು. ಆದರೆ

ಅದು ಪತ್ತೆಯಾದುದು ರಷ್ಯಾ ದೇಶದಲ್ಲೇ? ಆ ದೇಶವೇ ಅದನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಿತೇ? 'ರಷ್ಯಾ ದೇಶದ ವಿಜ್ಞಾನಿ ರಾಕೆಟ್ ಕಂಡುಹಿಡಿದ' ಎಂದು ಬೇಕಾದರೆ ಹೇಳಲಿ. ನಿಜವಾದ ವಿಚಾರ ವೇನೆಂದರೆ, ರಾಕೆಟ್ ಪ್ರಪಂಚವಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡು - ಗೋಚರವಾದುದು ವಿಜ್ಞಾನಿ ಯೊಬ್ಬನ ಬುದ್ಧಿ ಭೂಮಿಕೆಯಲ್ಲಿ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹಾಗೆ ಹೇಳಿದರೇನೇ ಅದು ಸರಿಯಾದ ವಿವರಣೆ. ಶುದ್ಧವಾದ ವಿವರಣೆ. ಏಕೆಂದರೆ - ರಷ್ಯಾದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ ಅಲ್ಲ ಯಾವುದೇ ದೇಶ ದಲ್ಲಾದರೂ ಆ ಸನ್ನಿವೇಶ ಮತ್ತು ಆಯಾ ಮಟ್ಟಗಳು ಬುದ್ಧಿಯಲ್ಲೊಬ್ಬನಿಗೆ ಒದಗಿಬಂದರೆ, ಅಲ್ಲಿಯೂ ರಾಕೆಟ್ ಗೋಚರಿಸಬಹುದು. ಅದರಂತೆಯೇ - ಉಸಿರಾದ ಭಾವಕ್ಕೆ ಒಡಲಾಗಿ ರತಕ್ಕೆ ಒಂದು ಭಾಷೆಯ ಮೂಲವನ್ನು ಭಾಷೆಯಿಂದ ಪತ್ತೆ ಹಚ್ಚಲಾಗುವಂತೆ ಯಾವುದೇ ದೇಶದ ಯಾವುದೇ ಭಾಷೆಯು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡರೂ, ಭಾಷಾ ಮೂಲವನ್ನು ಭಾವಾನುಗುಣ ವಾಗಿಯೇ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ತರಬೇಕಾಗುವುದು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಭಾಷಾ ಭಾವಗಳ ನಿತ್ಯ ಸಂಪ ಕ್ಕವೇ ಇಲ್ಲವಾದೀತು.

ಸಂಸ್ಕೃತ ಪ್ರಾಕೃತವೆಂಬ ವಿಭಾಗದ ಹಿನ್ನೆಲೆ

ಆದ್ದರಿಂದ ದಿವ್ಯ ಭಾವ ಮತ್ತು ದಿವ್ಯ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳೊಡನೇ ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯೆಂದೂ ಅದಿಲ್ಲದೇ ಪ್ರಾಕೃತ ಭಾವ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಕೃತ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳೊಡನೇ ಹುಟ್ಟುವ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಪ್ರಾಕೃತ ಭಾಷೆಯೆಂದೂ ವ್ಯವಹರಿಸಬೇಕು. ಅಂದರೆ ಯಾವುದೇ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಭಾಷೆಯು ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿದ್ದರೂ, ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆ, ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಾಕೃತ ಭಾಷೆಯೆಂದು ವ್ಯವಹರಿಸಿದರೆ ಅದು ಶುದ್ಧವೂ ನಿಷ್ಕೃಷ್ಟವೂ ಆಗು ವುದು.

ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ವಿವೇಚನೆ ಮಾಡುವುದೇ ಆದರೆ - ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿಯ ಭಾಷೆಯು ಎರಡು ಮಾತ್ರವೆಂದೇ ಭಾವಿಸಬೇಕಾಗುವುದು. ಒಂದು ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆ, ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರಾಕೃತ ಭಾಷೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಈ ಮೊದಲೇ ಕಾರಣವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ತತ್ತ್ವಭೂಮಿಕೆಯಿಂದ ದಿವ್ಯಭಾವ-ದಿವ್ಯಸಂಸ್ಕಾರಗಳಿಂದ ಹೊರಟ ಭಾಷೆಯೇ ಸಂಸ್ಕೃತ. ಅದಿಲ್ಲದೇ ಪ್ರಾಕೃತ ಭಾವ-ಪ್ರಾಕೃತ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳಿಂದ ಹೊರಡುವ ಭಾಷೆ ಪ್ರಾಕೃತ - ಎಂದು. ಇದನ್ನೇ ದೃಢವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಭಾಷೆಯು ಗ್ರಾಮ್ಯ ಹಾಗೂ ನಾಗರಿಕವೆಂದರೇನು?

ಗ್ರಾಮ್ಯವೆಂದು ಯಾವುದನ್ನು ಹೇಳಬೇಕು? ಅಂದರೆ - ಇಂದ್ರಿಯ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲೇ ಸೀಮಿತವಾಗಿ ವ್ಯವಹರಿಸಲ್ಪಡುವ ಭಾಷೆಯೇ ಗ್ರಾಮ್ಯ ಭಾಷೆ. ಇಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮ-ಗ್ರಾಮ್ಯ ಎಂದರೆ ಹಳ್ಳಿ ಮತ್ತು ಹಳ್ಳಿಯ ಜನರು ಎನ್ನುವುದಕ್ಕಿಂತ ಈ ವಿವರಣೆಯು ಯೋಗ್ಯವಾಗಿರುತ್ತೆ. ಏಕೆಂದರೆ - ಪಂಡಿತನೇ ಆದರೂ ಗ್ರಾಮ್ಯಭಾವವನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಿ ವ್ಯವಹರಿಸಿ ದರೆ, ಗ್ರಾಮ್ಯವೆನ್ನುವುದೇ ಸರಿ. ಆತ್ಮ ಭಾವ - ದಿವ್ಯಭಾವಗಳಿಗೆ ಎಡೆಯಿಲ್ಲದೇ, ಇಂದ್ರಿಯ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಾಡುವ ಐಂದ್ರಿಯಿಕ ಭಾವವೇ ಹೊರಪಡುವುದರಿಂದ ಆ ಭಾಷೆಯು

ಗ್ರಾಮ್ಯವಾಗುವುದು. ಈ ದೇಹವೇ ದೇವಪುರ-ಬ್ರಹ್ಮಪುರವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಆ ಭಾವಕ್ಕೆ ಆಶ್ರಯಕೊಟ್ಟು ಭಾಷೆ ಹೊರಟರೆ ಅದು ನಾಗರಿಕ ಭಾಷೆಯಾಗುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ 'ಅವ್ವಾ' ಎಂಬುದು ಗ್ರಾಮ್ಯ, 'ಅಮ್ಮಾ' ಎಂಬುದು ನಾಗರಿಕ ಅಥವಾ ಅಗ್ರಾಮ್ಯ ಎಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸುವುದು ಉಚಿತವಾಗಲಾರದು.

ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಏಕರೂಪತೆ ಹಾಗೂ ವೈವಿಧ್ಯಗಳಿಗೆ ಕಾರಣ

ಈ ಮೊದಲು ಹೇಳಿದ ಎರಡು ಅಂಶವೇ ಭಾಷೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಕಾರಣವಾದರೆ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟಾರ್ಥ ವೈವಿಧ್ಯಗಳೇಕೆ? ಎಂದರೆ ಕಾಲ, ದೇಶ, ಸನ್ನಿವೇಶ, ಹವಾಗುಣ, ಇವುಗಳ ಒತ್ತಡಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಪ್ರಕೃತಿಯು ವಿಭಿನ್ನವಾಗುವುದರಿಂದ, ಆಯಾ ದೇಶಕೃತವಾದ ವೈವಿಧ್ಯವೂ ಬೆಳೆದು, ಸಂಸ್ಕೃತ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಕೃತಗಳು ಕಾಲದೇಶಗಳು ಬದಲಾದಂತೆಲ್ಲಾ ವಿಭಿನ್ನ ರೂಪಗಳನ್ನು ತಾಳಿದವು. ಕಾಲದೇಶಗಳನ್ನು ಮೀರಿದ ದಿವ್ಯ ಭಾವದೊಡನೆಯೇ ವ್ಯವಹಾರ ಬಂದಾಗ, ಅಂಥ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಏಕರೂಪತೆಯು ಬರುವುದೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗಬಹುದು.

ಇಂದಿನ ಸಂಸ್ಕೃತವು ರೂಪುಗೊಂಡ ಕ್ರಮ

ಬಹಳ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ತರಹದಲ್ಲೇ ಮೊದಮೊದಲಿಗೆ ಭಾಷೆಯು ಬೆಳೆದು ಒಂದು ರೂಪತಾಳಿ 'ಸಂಸ್ಕೃತ'ವೆಂದು ಹೇಳುವಂತೆ ರೂಢಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಿತು. ಆ ರೂಪದಲ್ಲೇ ರೂಪುಗೊಂಡಿದ್ದು ವೇದ-ಸ್ತುತಿ ಮೊದಲಾದ ಗ್ರಂಥಗಳು. ಹೀಗೆ ಭಾವದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆಯೇ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿದ್ದ ಭಾಷೆಯು, ರೂಢಿಬಲದಿಂದ ಹೊರ ಆಕಾರ ದಲ್ಲೇ ನಿಂತು ಕ್ರಮಕ್ರಮವಾಗಿ ಒಳ ಭಾವವು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸರಿಯುತ್ತಾ, ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸರಿದು ತಿಳಿಯದಂತೇ ಸರಿದು ಸರಿದು, ಹೊರ ಆಕಾರದ ಮೇಲೆಯೇ ಸಂಸ್ಕೃತ-ಪ್ರಾಕೃತಗಳ ವಿಭಾಗವು ಬೆಳೆದು ಬಂತು. ಭಾವದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೇ ಸಂಸ್ಕೃತದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯು ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ಕೆಲವೆಡೆ ಇರುತ್ತಲೇ ಇದ್ದರೂ ಅನೇಕ ಕಡೆ ಭಾವವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಏಕದೇಶ ಗ್ರಹಣದಿಂದ ಅದನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತವೆಂದು ವ್ಯವಹಾರ ಮಾಡುವ ರೂಢಿಯೂ ಬೆಳೆಯಿತು. ಈ ತರಹ ರೂಢಿ ಯಿಂದ ಮುಂದುವರೆದು ಬೆಳೆದ ಭಾಷೆಗೆ, ಪಾಣಿನ್ಯಾದಿ-ಮುನಿಗಳಿಂದಲೂ ವ್ಯಾಕರಣ ರೂಪವಾದ ರಕ್ಷಾಕವಚವು, ಅಂದು ಇದ್ದ ಭಾಷಾ ಮರ್ಯಾದೆಯು ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗದಂತೆ ಅದಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಅನುಶಾಸನವೆನಿಸಿಕೊಂಡು ರೂಪಿತವಾಯಿತು. (ಅನು-ಅನುಸರಿಸಿ ಅಥವಾ ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ, ಶಾಸನ-ನಿಯಮ ಅಥವಾ ಬೇಲಿ ಹಾಕುವುದು. ಕಟ್ಟು ಕಾಯಿದೆಗಳನ್ನೇರ್ಪಡಿಸುವುದು) ಇದನ್ನೇ ಪತಂಜಲಿಗಳು 'ಶಬ್ದಾನುಶಾಸನ'ವೆಂದು ಬಳಸಿರುವರು.

ಭಾವವನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರ ಆಕಾರವನ್ನಷ್ಟೇ ಭಾಷೆಯೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಬೆಳೆಸಿದಾಗ, ಅದರಲ್ಲಿ 'ತಾಡಯ ಮಾರಯ ಬಂಧಯ' ಇಂತಹ ಭಾಷೆಗಳೂ ಸೇರಿಕೊಂಡವು. ಅಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾವವುಳ್ಳ ಆ ಭಾಷೆಗಳೂ ಸುಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯ ಗುಂಪಿಗೆ

ಬಂದು ಸೇರಿ, ಸಂಸ್ಕೃತವೆಂಬ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡವು. (ಸಜ್ಜನರ ಗೋಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲೊಬ್ಬರು ಇಲ್ಲೊಬ್ಬರೆಂದು ಮರೆಯಾಗಿ ಬಂದು ಸೇರಿದ ದುರ್ಜನರಿಗೂ ಸಜ್ಜನರ ಗೋಷ್ಠಿ-ತಾಂಬೂಲ ಸಿಗುವಂತೆ.)

ಸಂಸ್ಕೃತ ಪ್ರಾಕೃತ ವಿಭಾಗದ ಬಗೆಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಮಾಣ

ಈ ಮೊದಲೇ ಆಡಿದ ಮಾತು - ಮೊದಲು ಭಾಷಾ ವ್ಯವಹಾರವು ಭಾವ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ಒಂದೇ ಆಕಾರವೇ ಇದ್ದರೂ ಭಾವವನ್ನವಲಂಬಿಸಿ ಸಂಸ್ಕೃತ-ಪ್ರಾಕೃತ ವಿಭಾಗವಿರುತ್ತಿತ್ತು - ಎಂದು. ಈ ವಿಚಾರವನ್ನು ಒಂದೆರಡು ಉದಾಹರಣೆಯ ಮೂಲಕ ಮನವರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳೋಣ -

ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ - 'ನಾಯಕನಿಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯೂ, ನಾಯಕಿ ಮತ್ತು ನೀಚ ಪಾತ್ರಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಕೃತ ಭಾಷೆಯೂ' ಎನ್ನುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಕಂಡು ಬರುತ್ತಿದೆಯಷ್ಟೆ. ಇದಕ್ಕೇನು ಆಧಾರ? ಅಂದರೆ, ಯಾರು ಯಾರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಯಾವ ಬಗೆಯ ಭಾಷೆಗೆ ಮೂಲವಾದ ಭಾವಗಳು ಯಾವ ಬಗೆಯದ್ದಾಗಿರುವುದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತೋ, ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಭಾಷಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡುವುದು ಯುಕ್ತ - ಎಂಬ ವಿವೇಚನೆ, ಅಂದರೆ - ದಿವ್ಯಭಾವವು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾಗುವ ಕ್ಷೇತ್ರವಾಗಿರುವ ಉದಾತ್ತ ನಾಯಕನಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ, ಅದಿಲ್ಲದೇ ಪ್ರಾಕೃತ ಭಾವವು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದೇ ಹೆಚ್ಚಾದ ಜನರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಕೃತ - ಎಂಬ ವಿಭಜನೆಯು ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವುದಲ್ಲವೇ?

ಭಾಷೆಯು ಭಾವ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿತ್ತೆಂಬುದಕ್ಕೆ ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲೊಂದು ಪ್ರಸಂಗ

'ರಾಮಾಯಣ' ಗ್ರಂಥವು ಯಾವ ಭಾಷೆ? ಎಂದರೆ, ತತ್ತ್ವಕ್ಕಣವೇ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆ ಎಂದೇ ಎಲ್ಲರೂ ಹೇಳುವರಲ್ಲವೇ? ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿಯದೇ ಆದ ಕೆಲವು ಸಂದರ್ಭಗಳಿಂದ, ಭಾವ ಪ್ರಧಾನ ಭಾಷೆ ಅಂದು ಹೇಗೆ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿತ್ತು? ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸೋಣ -

ಇಲ್ಲಲ - ವಾತಾಪಿಗಳೆಂಬ ಇಬ್ಬರು ಅಸುರರಿದ್ದರು. ಇವರು ಬ್ರಹ್ಮಘಾತಕರಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಮ್ಮೆ ಇಲ್ಲಲನು ಅಗಸ್ತ್ಯ ಮುನಿಗಳನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡಿಸಿದನಂತೆ. ಅಲ್ಲಿ ಭಾಷೆಯು ಸಂಸ್ಕೃತದ ಆಕಾರದಲ್ಲೇ ಇದ್ದರೂ, ಅದಕ್ಕೆ ಮೂಲವಾದ ದಿವ್ಯ ಭಾವವು ರಾಕ್ಷಸ ಪ್ರಕೃತಿಯಾದ ಇಲ್ಲಲನಿಗೆ ಹೇಗೆ ಬರಬೇಕು? ಆದರೂ ವೇಷಧಾರಿಯಾದ ಅವನು (ಇಲ್ಲಲ) ಅಗಸ್ತ್ಯರನ್ನು ಮೋಸಗೊಳಿಸಲು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡಿಸಿದ. ಹೊರ ಆಕಾರದಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ, ಒಳಗೆ ಆಸುರೀಭಾವವೇ. ಇಲ್ಲಿ ಸಾಧಾರಣ ಪ್ರಜ್ಞೆಯುಳ್ಳವರು ಮೋಸ ಹೋಗುವಂತಾದರೂ ಭಾಷಾಮರ್ಮಜ್ಞರಾದ ಅಗಸ್ತ್ಯರು ಭಾಷೆಯ ಹಿಂದಿರುವ ಭಾವವನ್ನು ಪತ್ತೆ ಹಚ್ಚಿ 'ಇಲ್ಲಲ'ನನ್ನು 'ಇಲ್ಲಲಾ' ಎನ್ನುವಂತೆ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟರೆಂಬ ಕಥೆಯೊಂದು ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ.

‘ಇಹೈಕದಾ ಕಿಲ ಕ್ರೂರೋ ವಾತಾಪಿರಪಿ ಚೇಲ್ವಲಃ |

ಭ್ರಾತರೌ ಸಹಿತಾವಾಸ್ತಾಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಘ್ನೌ ಮಹಾಸುರೌ ||

ಧಾರಯನ್ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ರೂಪಮಿಲ್ವಲಃ ಸಂಸ್ಕೃತಂ ವದನ್ |
ಆಮಂತ್ರಯತಿ ವಿಪ್ರಾನ್ ಸಃ ಶ್ರಾದ್ಧಮುದ್ದಿಶ್ಯ ನಿರ್ಘೋಷಃ ||

(ರಾಮಾ, ಅರಣ್ಯ, ಸರ್ಗ ೧೧, ಶ್ಲೋ. ೫೭--೫೮)

(ಇಲ್ಲೊಮ್ಮೆ ಕ್ರೂರನಾದ ವಾತಾಪಿ ಮತ್ತು ಇಲ್ವಲ ಎಂಬ ಒಡಹುಟ್ಟಿದ ಮಹಾಸುರರಿಬ್ಬರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಕೊಲೆ ಮಾಡುವ ದುರುದ್ದೇಶದಿಂದ ಒಟ್ಟಿಗೇ ವಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರಲ್ಲೊಬ್ಬನಾದ ಇಲ್ವಲನೆಂಬುವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವೇಷವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಸಂಸ್ಕೃತವನ್ನಾಡುತ್ತಾ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಕನಿಕರವಿಲ್ಲದೇ (ಅಂಜಿಕೆ) ಶ್ರಾದ್ಧ ಮಾಡುವುದಾಗಿ ತನ್ನ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನಾಮಂತ್ರಿಸುತ್ತಾ ಇದ್ದನು.) ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಿರುವ ಅಂಶವನ್ನು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಡಬೇಕು, ಸಂಸ್ಕೃತವನ್ನಾಡುತ್ತ ಮೋಸ ಮಾಡಿದನೆಂಬುದು. ಮೋಸವು ಯಾವಾಗ ಆಗುತ್ತೆ? ಹೊರ ಆಕಾರವೊಂದು, ಒಳ ಆಕಾರವೊಂದು ಆದಾಗತಾನೇ. ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತೆ ಸಹಜ ಭಾವವಾದುದಾವುದು? ದೈವೀಭಾವ. ಭೂದೇವರಾದ ಮುನಿಗಳು ತಲೆಬಾಗುವ ಭಾವವೂ ದೈವೀ ಭಾವ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಮೋಸ.

ದಿವ್ಯ ಭಾಷೆ, ಮಾನುಷ ಭಾಷೆ - ಎಂಬ ವಿಭಾಗಕ್ಕೆ ಭಾವವೇ ಮೂಲ-ರಾಮಾಯಣದ ಒಂದು ದೃಷ್ಟಾಂತ

ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರಕರಣವನ್ನೂ ರಾಮಾಯಣದ ಘಟನೆಯಲ್ಲಿ ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ - ಆಂಜನೇಯನು ಅಶೋಕ ವನದಲ್ಲಿ ಮಾನುಷವೂ ಪರಿಷ್ಕೃತವೂ ಆದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡಿದನಂತೆ. ಅಲ್ಲಿಯ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಹೀಗೆ ಬಂದಿದೆ -

‘ಅಹಂ ತ್ವತಿತನುಶ್ಚೈವ ವಾನರಶ್ಚ ವಿಶೇಷತಃ |
ವಾಚಂ ಚೋದಾಹರಿಷ್ಯಾಮಿ ಮಾನುಷೀಮಿಹ ಸಂಸ್ಕೃತಾಮ್ ||
ಯದಿ ವಾಚಂ ಪ್ರದಾಸ್ಯಾಮಿ ದ್ವಿಜಾತಿರಿವ ಸಂಸ್ಕೃತಾಮ್ |
ರಾವಣಂ ಮನ್ಯಮಾನಾ ಸಾ ಸೀತಾ ಭೀತಾ ಭವಿಷ್ಯತಿ ||
ವಾನರಸ್ಯ ವಿಶೇಷೇಣ ಕಥಂ ಸ್ಯಾದಭಿಭಾಷಣಮ್ |
ಅವಶ್ಯಮೇವ ವಕ್ತವ್ಯಂ ವಾಕ್ಯಂ ಮಾನುಷಮರ್ಥವತ್ ||’

ಅತಿತನುವಾದ - ಬೃಹದಾಕಾರನಾದ ನಾನು ದ್ವಿಜಾತಿಯಂತೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡಿದರೆ, ನನ್ನನ್ನು ರಾವಣನೆಂದು ತಿಳಿದು ಸೀತೆಯು ಭೀತಳಾದಾಳು. ಆದುದರಿಂದ ಸೀತೆಯ ಹತ್ತಿರ ಸುಪರಿಷ್ಕೃತವಾದ ಮಾನುಷ ಸಂಸ್ಕೃತವನ್ನೇ ಆಡುತ್ತೇನೆ - ಎಂದು ನಿರ್ಣಯ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮಾನುಷ ಭಾವದಿಂದ ಆಡಿರುವ ಭಾಷೆಯ ಆಕಾರವೂ ಹೊರಗಡೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತದಂತೆಯೇ ಇದ್ದರೂ, ಭಾವದ ಮೂಲಕ ಅಳಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ‘ಇದು ಮಾನುಷ’ ಎಂದರ್ಥವಾಗುವುದು ಎಂಬುದು ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಅಂಶವಾಗಿದೆ.

ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಭಾವದಿಂದ ದೂರವಾದ ಬಗೆ

ಹೀಗೆ ಒಂದು ಕಾಲಕ್ಕೆ ಭಾವವನ್ನೇ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬೆಳೆದ ಈ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯು, ಹೇಗೆ ಭಾವವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಹೊರ ಆಕಾರದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ ನಿಂತಿತ್ತೆಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸೋಣ -

ಹಲವು ಪದಗಳು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಪದಾರ್ಥದ ವಿವಿಧ ಧರ್ಮಗಳನ್ನವಲಂಬಿಸಿ ಹೊರಟಿರುತ್ತವೆ - ಉದಾ:- 'ನಳಿನಂ, ಶತಪತ್ರಂ, ಪಂಕಜಂ, ಜಲಜಂ, ನೀರಜಂ' ಇತ್ಯಾದಿ ಅನೇಕ ಪದಗಳೂ ಕಮಲವನ್ನೇ ಹೇಳುವುದಾದರೂ, ಅದರ ನಾಳದ ಮೇಲೆ ದೃಷ್ಟಿಯಿಟ್ಟು ನಳಿನ ಪದವೂ, ಅದರಲ್ಲಿರುವ ಪತ್ರಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಶತಪತ್ರ ಪದವೂ, ಅದು ಹುಟ್ಟುವ ಸ್ಥಳವು ಪಂಕ-ಕಸಿನಂತಿರುವ ಮಣ್ಣಿನ ಭಾಗವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ಪಂಕಜಶಬ್ದವೂ, ಜಲರೂಪವಾದ ಅದರ ಆಧಾರ - ಸ್ಥಾನವನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಜಲಜ ಪದವೂ, ಜಲದಲ್ಲೇ ಸನ್ನಿವೇಶ ಭೇದವನ್ನವಲಂಬಿಸಿ ನೀರಜ ಪದವೂ, ಹೀಗೆ ಆಯಾ ನಾನಾ ಬಗೆಯ ಧರ್ಮವನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ಆಯಾ ಪದಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡವು. ಆದರೆ ಭಾಷೆಯು ಬೆಳೆಯುತ್ತಾ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾ ಕಾಲಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಭಾವವು ಮರೆಯಾಗಿ, 'ಪರ್ಯಾಯವಾಗಿ' ಎಂಬುದನ್ನೂ ಮರೆತು, ಈ ಪದಗಳೆಲ್ಲಾ 'ಕಮಲ' ಎಂಬ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದರ್ಥದಲ್ಲಿಯೇ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದವು. ಉದಾ:- 'ನಳಿನಾಕ್ಷೀ, ಕಮಲಾಕ್ಷೀ ಜಲಜಾಕ್ಷೀ' ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ.

ದಿವ್ಯಭಾವ, ದಿವ್ಯಸಂಸ್ಕಾರಗಳೆಂಬ ಭಾಷಾಮೂಲವು ಮರೆಯಾದುದು

ಅಮರ ಕೋಶದಲ್ಲಿ ಸಿಂಹ ಪರ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ - 'ಸಿಂಹಃ, ಮೃಗೇಂದ್ರಃ, ಪಂಚಾಸ್ಯಃ' ಈ ಪದಗಳೆಲ್ಲಾ ಕಾಣುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ 'ಮೃಗೇಂದ್ರ' ಎಂಬ ಪದದ ಬಗೆಗೆ ನೋಡಿದರೆ - 'ಇಂದ್ರ' ಎಂಬ ಪದವು 'ಇದಿ-ಪರಮೈಶ್ವರ್ಯೇ' ಎಂಬುದಾಗಿ 'ಇದಿ' ಧಾತುವಿನಿಂದ ಹೊರಟು, ಪರಮೈಶ್ವರ್ಯವೆಂಬ ದಿವ್ಯ ಭಾವವನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡದ್ದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅದು ತನ್ನಲ್ಲಿಯ ಆ ಮೂಲಭಾವವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು, ಕೇವಲ 'ಅಧಿಪತಿ' ಎಂಬಷ್ಟೇ ಅರ್ಥದಲ್ಲುಳಿದು, ಮೃಗದ ಜೊತೆಗೆ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಮೃಗೇಂದ್ರವಾಯಿತು.

ಹೀಗೆ ಒಳ ಭಾವವು ಮರೆಯಾಗಿ, ಹೊರ ಆಕಾರವು ಮಾತ್ರವೇ ಬೆಳೆದರೂ, ಸಂಸ್ಕೃತವೆಂದು ಬಳಸುವ ರೂಢಿಯು ಮಾತ್ರ ಹಾಗೇ ಉಳಿದು, ಕ್ರಮೇಣ ಅಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾವಗಳೂ ಸೇರಿಕೊಂಡು ತತ್ಸಹಿತವಾದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲೂ ಸಂಸ್ಕೃತವೆಂಬ ಪದ ಬಳಸುವ ರೂಢಿಯೂ ಉಂಟಾಗಿ, ಈಗಿರುವ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯು ರೂಪುಗೊಳ್ಳುವಂತಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ರೂಢಿಗೆ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯವು ದೊರೆಯುತ್ತಾ ಸುಸಂಸ್ಕೃತವಾದ ಭಾವವೇ ಇದ್ದರೂ, ಅದರ ಮೇಲೆ ದೃಷ್ಟಿಯಿಡದೇ ಇದ್ದಕಾರಣ, ರೂಢಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತವೆನಿಸದೇ ಇದ್ದ ಅನೇಕ ಶಬ್ದ-ಭಾಷೆಗಳು ದೇಶಭೇದದ ಸಲುವಾಗಿ ಆಯಾ ದೇಶ ನಾಮಗಳನ್ನೇ ಹೊತ್ತುಳಿಯುವಂತಾಯಿತು. ದಿವ್ಯಭಾವ - ದಿವ್ಯ ಸಂಸ್ಕಾರ ಎಂಬ ಭಾಷಾ ಮೂಲವು ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನೇ ಕಳೆದುಕೊಂಡಿತು.

ಭಾಷೆಯು ಭಾವಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಉಳಿದು ಬೆಳೆಯಬೇಕಾದರೆ ಶಿಕ್ಷಣ, ಸಂಸ್ಕರಣ ಗಳಿರಬೇಕು

ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಪದವಾದರೂ ತನ್ನ ಅರ್ಥವಾಗತಕ್ಕ ಪದಾರ್ಥವೊಂದನ್ನು ಸೂಚಿಸ ಬೇಕಾದರೆ - ಸ್ವತ್ತಿಗೆ ತರಬೇಕಾದರೆ, ಆಯಾ ಪದಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಗುಣ-ಕ್ರಿಯಾ- ಸ್ವಭಾವಾದಿ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೊಂದನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿಯೇ ಹೊರಟಿದೆ ಯೆಂಬುದು ಖಚಿತ. ಹೀಗೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪದಾರ್ಥವನ್ನೂ, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಬಳಸುವ ಪದ ವನ್ನೂ ಅವುಗಳಿಗಿರುವ ಅನ್ಯೋನ್ಯ ಸಂಬಂಧವನ್ನೂ ಸರಿಯಾಗಿ ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಭಾಷೆಯನ್ನು ಬಳಸುವ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ತಂದಾಗ, ಪ್ರಯೋಗ ಪರಂಪರೆಯೂ ಕೈಯಿಂದ ಕೈಗೆ ಹೋಗುವಾಗಲೂ ಇದೆಲ್ಲಾ ಕೈ ತಪ್ಪಿಹೋಗದಂತೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ವಹಿಸಿ ಮುಂದುವರಿಯು ವುದು ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲುಳಿದುಕೊಂಡೇ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತ ಬಂದರೆ, ಮತ್ತೆ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಅದರ ಮೇಲೆ ಶೋಧನೆ ಬೋಧನೆಗಳು ನಡೆದುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಭಾಷೆಯು ಶುದ್ಧ ವಾಗಿ ಉಳಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾದೀತು. ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ದವಸಧಾನ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುವ ಕಲ್ಲು ಮಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಹೊರತೆಗೆದು ಶುದ್ಧವಾದುದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಪಾಕಶಾಲೆಗೆ ಒಯ್ಯುವಂತೆ, ಪಾಠ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಸುವ ಪದಗಳಲ್ಲೂ, ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಬೆರೆತ ಭಾಷಾದೋಷಗಳನ್ನು ಹೊರ ತೆಗೆಯುವ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಯೂ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದರೆ ಭಾಷಾಶುದ್ಧಿಯು ಉಳಿಯಬಹುದು. ಆವಾಗ ತಾನೇ ಭಾಷೆಯ ಉಸಿರಾದ ಭಾವವನ್ನು ಭಾಷೆಯೆಂಬ ಒಡಲಿನಿಂದ ಉಳಿಸಿ ಕೊಂಡು ಭಾಷಾ-ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಬೆಳೆಸಬಹುದು. ಹಾಗೆಯೇ ಬೆಳೆಸಬೇಕು. ಇಲ್ಲ ದಿದ್ದರೆ - ಭಾಷೆಯು ನಿರ್ಭಾವವಾಗಿ ನಿರ್ಜೀವವಾಗಿ ಮೃತಭಾಷೆಯಾಗಿಯೇ ಸಾಗು ವಂತಾಗುತ್ತದೆ.

ಭಾವಪೂರ್ಣವಾಗಿದ್ದಾಗ ಭಾಷೆಯು ದೇಶದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ನಾಗರಿಕತೆಗಳಿಗೆ ಕನ್ನಡಿಯಾಗು ವುದು

ಹೀಗೆ-ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಭಾವವನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಶೋಧಿಸಿದಾಗ, ಯಾವ ಯಾವ ದೇಶದ ಭಾಷೆಯು ಹೇಗೆ ಹೇಗೆ ಬೆಳೆದಿದೆಯೆಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಅರಿವು ಮೂಡುವಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂತೆಯೇ ಆಯಾ ದೇಶದವರ ಮನೋಭಾವವನ್ನೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಮಟ್ಟವನ್ನೂ ಅಳೆಯಲು ಭಾಷೆಯೇ ಪ್ರಮುಖ ಸಾಧನವಾಗುತ್ತದೆ. ಭಾಷೆಯು ದೇಶದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ - ನಾಗರಿಕತೆಗಳಿಗೆ ಕೈಗನ್ನಡಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಹಲವು ಉದಾಹರಣೆಗಳಿಂದ ದೃಢ ಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು - 'ಟೆಸ್ಲಾಟ್ಯೂಬ್' ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ ಭಾಷಾಂತರ ಮಾಡಲು ಹೊರಟು 'ಪ್ರಣಾಳಿಕೆ' ಎಂದು ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಯೋಗ ಶಾಲೆಯ ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಒಂದು ಉಪಕರಣಕ್ಕೆ 'ನಾಳ ನಳಿಕೆ' ಈ ಪದವು ಹೇಗೆ ಸರಿಹೊಂದು ತ್ತದೆ? ಅಂತೆಯೇ - 'ಸತ್ತುಹೋದ' ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ (ಮರಗಯಾ, ಡೈಡ್, ಎಕ್ಸ್ ಪೈರ್ಟ್ ಎಂದು) ಭಾಷಾಂತರ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. 'ಸತ್' ಎಂಬ ವಸ್ತುವಾಗಲೀ ಅವನ ಸಂಚಾರವೇ ಆಗಲೀ ಅರ್ಥವಾಗದೇ, ಆ ಮಾತನ್ನು ನಿಶ್ಚೇಷ್ಟವಾಯಿತು ದೇಹ, ಅವನು

ಕಂತೇ ಒಗೆದ ಎನ್ನುವಷ್ಟೇ ಸ್ವಿರಿಟ್‌ನಿಂದ 'ಸತ್ತುಹೋದ' ಎಂಬ ಮಾತಿಗೆ ಭಾಷಾಂತರ ಮಾಡಿದರೆ ಹೇಗೆ ಸರಿಹೋಗುತ್ತೆ? ಸದ್ವಸ್ತುವನ್ನೂ ಅದರ ಚಲನವಿಶೇಷವನ್ನೂ ಗಮನಿಸಿದ ಮನೋಭಾವದಿಂದ ಹೊರಟ ಭಾಷೆಗೆ ಅದನ್ನರಿಯದವರು ಮಾಡುವ ಭಾಷಾಂತರ, ಹೇಗೆ ಭಾಷಾಂತರವಾದೀತು? ಭಾವಾಂತರವಾದೀತಷ್ಟೇ. ಭಾವವನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ಭಾಷೆಯನ್ನಳಿದರೆ, ಅಳಿಯುವುದಾದರೆ, ಅದರಂತೆಯೇ ಭಾಷೆಯ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ವಿಭಿನ್ನ ಮನೋಧರ್ಮಗಳನ್ನೂ, ಆಯಾ ದೇಶದ ವಿಭಿನ್ನ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ನಾಗರಿಕತೆಗಳನ್ನೂ ಅಳೆಯಬಹುದಾಗುತ್ತೆ.

ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ಲಿಂಗ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವೈವಿಧ್ಯ

ಇನ್ನು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಿರುವ ಪದಗಳಿಗೆ ಇರುವ ಲಿಂಗವ್ಯವಸ್ಥೆಯೂ ಸಹ ಒಂದು ಹಿನ್ನೆಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹೊರಟಿದೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಅಭಿವ್ಯಂಜಕವಾಗುತ್ತೆ. ಈ ಲಿಂಗವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ವಿವಿಧ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯದಾಗಿದೆ. ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ-ಪುರುಷವಾಚಕ ಶಬ್ದವೆಲ್ಲಾ ಪುಲ್ಲಿಂಗವೆಂದೂ, ಸ್ತ್ರೀವಾಚಕ ಶಬ್ದವೆಲ್ಲವೂ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗವೆಂದೂ, ಉಳಿದ ಎಲ್ಲಾ ಶಬ್ದಗಳೂ ನಪುಂಸಕವೆಂದೂ ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಹಿಂದೀ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ನಪುಂಸಕ ಲಿಂಗವೇ ಇಲ್ಲದೇ ಸ್ತ್ರೀಪುಲ್ಲಿಂಗಗಳು ಎರಡು ಮಾತ್ರವೇ ಆಗಿವೆ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿಯೆ ಲಿಂಗನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಆಧಾರವೇನು? 'ವೃಕ್ಷಃ, ಶಿಶುಃ, ಪಶುಃ, ದಾರಾಃ' ಮೊದಲಾದ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಪುಲ್ಲಿಂಗವೆಂದೂ, 'ಲತಾ, ತಟೀ, ಶಾಖಾ' ಮೊದಲಾದ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗವೆಂದೂ, 'ಫಲಂ, ಪರ್ಣಂ, ಕಲತ್ರಂ' - ಮೊದಲಾದವನ್ನು ನಪುಂಸಕ ಲಿಂಗವೆಂದೂ, ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಲು ಮೂಲವಾವುದು? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯುಳಿಯುತ್ತದೆ. 'ತಟೀ, ತಟಃ ತಟಂ' ಇಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಶಬ್ದವು ಮೂರೂ ಲಿಂಗವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆಯಲ್ಲಾ ಅದಕ್ಕೇನು ಕಾರಣ? (ಲಿಂಗವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವಿವಿಧವಾದ ಮತಗಳೂ ಆಶಂಕೆಗಳೂ ತಿಳಿಯಹೇಳಬೇಕಾಗಿದ್ದರೂ ಕಾಲವಿಳಂಬವಾಗುವುದೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ ಇಷ್ಟಕ್ಕೇ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ್ದೇನೆ)

ಪದಾರ್ಥ ಹಾಗೂ ನಾಡಿಗಳ ಸಂಪರ್ಕದ ಮೇಲೆ ಲಿಂಗ ವ್ಯವಸ್ಥೆ

ಈ ಲಿಂಗ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೇ ವರ್ಣಗಳಿಗೂ ಉಂಟು-ಪುಂವರ್ಣ, ಸ್ತ್ರೀವರ್ಣ, ನಪುಂಸಕವರ್ಣ ಎಂದು. ವರ್ಣಗಳ ಉಚ್ಚಾರಣೆಯ ಕ್ರಮವನ್ನನುಸರಿಸಿ ಲಿಂಗವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿದೆ. ಅಂದರೆ -

- ೧) ಇಡಾನಾಡಿಯ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ ಹೊಂದಿ ಹೊರಡುವ ಶಬ್ದವು ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗವಾಗಿದೆ.
- ೨) ಪಿಂಗಲಾನಾಡಿಯ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ ಹೊಂದಿ ಹೊರಡುವ ಶಬ್ದವು ಪುಲ್ಲಿಂಗವಾಗಿದೆ.
- ೩) ಇವೆರಡನ್ನೂ ಸಮಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲವಲಂಬಿಸುವ ಶಬ್ದವು ನಪುಂಸಕ ಲಿಂಗವಾಗಿದೆ.

ಈ ರೀತಿ ಇದರ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಹಿಂದೆ ತಿಳಿಸಿದಂತೆ, ಪದಗಳು ಅರ್ಥವನ್ನೇ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹೊರಡು ವುದರಿಂದ, ಆಯಾ ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನೂ, ಈ ಬಗೆಯ ನಾಡಿಗಳ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನೂ ಗಮನಿಸಿ, ಲಿಂಗ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಮೂಲತಃ ಲಿಂಗವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಹೊರಟ ಕ್ರಮವಿದು. ಹೀಗೆ ವಿವಿಧ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ಲಿಂಗ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಕ್ರಮವನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗಲೂ, ಆಯಾ ದೇಶದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಆಳವನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು.

ಮರ್ಮಜ್ಞರ ಸಹಕಾರದಿಂದ ಭಾವ-ಭಾಷೆಗಳ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಉಳಿಸಿ ಬೆಳೆಸಿ ಕೊಳ್ಳುವುದು ಕರ್ತವ್ಯ

ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಶಾಖೆ-ಶಾಖೆಗಳಲ್ಲೂ ಭಾರತೀಯರ ಮನೋಧರ್ಮದ ಅರಿವು ಹೇಗೆ ಹೇಗೆ ಆಗಿದೆ? ಎನ್ನುವುದೂ ಸಹ, ಅವೆಲ್ಲದರ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಗಮನಿಸಿದಾಗ ನಮ್ಮ ಅರಿವಿಗೆ ಬರುವ ವಿಷಯವಾಗುವುದು. ಅಂತೆಯೇ ಭಾಷಾವ್ಯವ ಹಾರದಲ್ಲಿ ತಂದಿರುವ ಆಯಾ ಪದಗಳೇ ತನ್ನ ಪರಿಚಯವನ್ನು ನಮಗೆ ಕೊಡಲು ಶಕ್ತವಾಗಿವೆ. ಹೀಗೆಯೇ ಪದ-ವರ್ಣ-ಧ್ವನಿ-ವಾಕ್ಯ-ಸ್ವರ-ಲಿಂಗ-ಪ್ರಕೃತಿ-ಪ್ರತ್ಯಯ ಇವೇ ಮೊದಲಾಗಿ ಒಂದೊಂದೂ ತನ್ನ ತನವನ್ನೆತ್ತಿ ತೋರುತ್ತಾ, ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ಅದರ ಮರ್ಮಜ್ಞರಿಂದರಿತು ಉಳಿಸಿ ಬೆಳೆಸಿ ಅಳಿಯದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಸಂಗ್ರಾಹಕ ಶ್ರೀಯುತ ಭಾಯಾಪತಿ ೨-೨-೬೧

ಲೇಖನ ಪರಿಷ್ಕಾರ-ಶ್ರೀಯುತ ಎನ್. ಎಸ್. ರಾಮಭದ್ರಾಚಾರ್ಯ

ಅಧ್ಯಾಯ ೨

ಸಂಸ್ಕೃತಾಯೋಗದ ಪ್ರಶ್ನಾವಳಿಗೆ ಉತ್ತರ

ಸಂಸ್ಕೃತಾಯೋಗದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಿಸಬೇಕಾದ ಪ್ರಕರಣ

(ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯ ವ್ಯಾಸಂಗವನ್ನಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಲು, ಹಿಂದೂಮೈ ಸಂಸ್ಕೃತಾಯೋಗ ವೊಂದು ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ರೂಪುಗೊಂಡು, ಅನೇಕ ವಿದ್ಯಾಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಸಂಗ್ರಹಕ್ಕಾಗಿ (ಆಯೋಗವು) ಪ್ರಶ್ನಾವಳಿಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿ ಯೋಗ್ಯ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಬಯಸಿತ್ತು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಂಜನಗೂಡು ತಾಲ್ಲೂಕು ಹೆಡತಲೆ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಸ್ಥಾಂಗಯೋಗವಿಜ್ಞಾನಮಂದಿರದ ಕೇಂದ್ರ ಕಾರ್ಯಾಲಯವು ತನ್ನ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿತ್ತು. ವಿಜ್ಞಾನಮಂದಿರಕ್ಕೂ ಪ್ರಶ್ನಾವಳಿಯು ಬಂದಿದ್ದರಿಂದ ಮಂದಿರಾಧ್ಯಕ್ಷರಾದ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀರಂಗ ಮಹಾಗುರುವು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು (ಸಂಸ್ಕೃತೀಕರಿಸಿ) ಮೇಲ್ಕಂಡ ಆಯೋಗಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಮುಂದಿಡಲಾಗಿದೆ. 13-02-1956)

ವಿದ್ಯಾಮೂಲನಾದ ಹಯಗ್ರೀವನ ಸ್ಮರಣೆ

ವಿಶ್ವೋತ್ತೀರ್ಣಸ್ವರೂಪಾಯ ಚಿನ್ಮಯಾನಂದರೂಪಿಣೇ |

ತುಭ್ಯಂ ನಮೋ ಹಯಗ್ರೀವ! ವಿದ್ಯಾರಾಜಾಯ ವಿಷ್ಣವೇ||

ಜ್ಞಾನಂ ತೇ ಹಂಸವಿಜ್ಞಾನಮಿದಂ ವಕ್ಷ್ಯಾಮ್ಯಶೇಷತಃ|

ಯದ್‌ಜ್ಞಾತ್ವಾ ನೇಹ ಭೂಯೋಽನ್ಯತ್ ಜ್ಞಾತವ್ಯಮವಶಿಷ್ಯತೇ||

ಜಯವಿಶ್ವಭಾರತಿ!

ಭಾರತ ಪದದ ಅರ್ಥ ವಿವರಣೆ

“ಭಾತಿ ಸರ್ವೇಷು ವೇದೇಷು ರತಿಃ ಸರ್ವೇಷು ಜಂತುಷು।
ತರಣಂ ಸರ್ವತೀರ್ಥಾನಾಂ ತೇನ ಭಾರತಮುಚ್ಯತೇ॥”

ದೇವ ಭಾಷೆ-ಸಂಸ್ಕೃತದ ಬಗೆಗೆ ಶುಭಾಶಂಸನೆ

ಯಾವದಸ್ತಿ ತಯೀ ಲೋಕೇ ಚತುರ್ಮುಖಮುಖೋದ್ಭವಾ।
ಯಾವದ್ವಾ ರಾಮಚರಿತಂ ವಾಲ್ಮೀಕಿ-ಕವಿ-ಚಿತ್ತಿತಮ್॥

ಕ್ಷರಂತ್ಯಮೃತಧಾರಾ ವಾ ಯಾವದ್ ವ್ಯಾಸಸ್ಯ ಸೂಕ್ತಯಃ।
ವಾಗ್ಧೇವ್ಯಾ ವರಪುತ್ರಸ್ಯ ಕಾಳಿದಾಸಸ್ಯ ವಾ ಗಿರಃ॥

ತಾವದೇಷಾ ದೇವಭಾಷಾ ದೇವೀ ಸ್ಥಾಸ್ಯತಿ ಭೂತಲೇ।
ಯಾವಚ್ಚ ವಂಶೋಽಸ್ತ್ಯಾಯಾಣಾಂ ತಾವದೇಷಾ ಧ್ರುವಂ ಧ್ರುವಾ॥

ಸಂಸ್ಕೃತಾಯೋಗಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿದ ವಿಷಯಗಳ ಅನುಕ್ರಮಣಿಕೆ

1. ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ
ಉತ್ತರಗಳು
2. ಎ. ವಿಭಾಗ
3. ಬಿ ವಿಭಾಗದ ಭೂಮಿಕೆ.
4. ಬಿ ವಿಭಾಗದ ಉತ್ತರಗಳು.
5. ಸಿ ವಿಭಾಗ.

6. ಡಿ ವಿಭಾಗ.

7. ಉಪಸಂಹಾರ

ಸರ್ವವಿದ್ಯಾಮೂಲವಾದ ಸತ್ಯದ ಸ್ಮರಣರೂಪವಾದ ಮಂಗಳ

- 1 'ಈಶಾನಃ ಸರ್ವವಿದ್ಯಾನಾಮೀಶ್ವರಃ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಮ್ |
ಬ್ರಹ್ಮಾಧಿಪತಿ ಬ್ರಹ್ಮಕೋಽಧಿಪತಿ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಶಿವೋ ಮೇ ಅಸ್ತು ಸದಾಶಿವೋಮ್ ||'
- 2 'ಋಚೋ ಽಕ್ಷರೇ ಪರಮೇ ವ್ಯೋಮನ್ |
ಯಸ್ಮಿನ್ ದೇವಾ ಅಧಿವಿಶ್ವೇ ನಿಷೇದುಃ |
ಯಸ್ತನ್ಮ ವೇದ ಕಿಮೃಚಾ ಕರಿಷ್ಯತಿ? |
ಯ ಇತ್ತದ್ವಿದು ಸ್ತ ಇಮೇ ಸಮಾಸತೇ ||'
- 3 'ವಿಜ್ಞಾನೇನಾಽಽತ್ಮಾನಂ ವೇದಯತಿ |
- 4 ನ ಹಿ ಜ್ಞಾನೇನ ಸದೃಶಂ ಪವಿತ್ರಮಿಹ ವಿದ್ಯತೇ ||'
- 5 'ಋಷಿಭಿರ್ಬಹುಧಾ ಗೀತಂ ಭಂದೋಭಿರ್ವಿವಿಧೈಃ ಪೃಥಕ್ |
ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರ ಪದೈಶ್ಚೈವ ಹೇತುಮದ್ಭಿರ್ವಿನಿಶ್ಚಿತೈಃ ||'
- 6 'ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಜ್ಞಾನ ನಿತ್ಯತ್ವಂ ತತ್ತ್ವ ಜ್ಞಾನಾರ್ಥದರ್ಶನಮ್ |
ಏತತ್ ಜ್ಞಾನಮಿತಿ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ಅಜ್ಞಾನಂ ಯದಯೋಽನ್ಯಥಾ ||'

ಸಂಸ್ಕೃತಾಯೋಗದ ಕಾರ್ಯದ ಪ್ರಶಂಸೆಯೊಂದಿಗೆ ವಿಜ್ಞಾಪನೆ

ಶ್ರೀ ಸದ್ಗುರವೇ ನಮಃ

ಸತ್ಯ-ಜ್ಞಾನ-ಅನಂತವಾದ ಸುಖದ ಮೂಲನೆಲೆಯಾಗಿರುವಂಥದಾಗಿದ್ದರೂ ಸಹ, ಇಂದಿನವರಾದ ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ದೂರವಾಗಿರುವ (ದೃಷ್ಟಿ ಗೋಚರವಾಗದಿರುವ) ಸನಾತನಾರ್ಯ ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ನಾಗರಿಕತೆಗಳಿಂದ (Civilization) ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿರುವ ಸಂಸ್ಕೃತಭಾಷೆಯ ಬಗೆಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಪ್ರಜೆಗಳಲ್ಲಿ ಯಥಾರ್ಥವಾದ ಅರಿವು ಮೂಡುವಂತೆ ಮಾಡಲೋಸುಗ ಹೋಣೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತು ಮಹಾಯಜ್ಞರೂಪವಾದ ಈ ಉತ್ತಮವಾದ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಂಕಣಬದ್ಧರಾಗಿರುವ ಸಂಸ್ಕೃತಾಯೋಗದ ಸದಸ್ಯರಲ್ಲಿ ಸೌಹಾರ್ದಪೂರ್ಣವಾದ ವಿಜ್ಞಾಪನೆಗಳು.

ಸಂಸ್ಕೃತದ ಬಗ್ಗೆ ಅರಿವು ಮೂಡಿಸುವ ಕಾರ್ಯ ನಿಲ್ಲದೇ ಬೆಳೆಯಬೇಕು

ಜೀವನದ ಪರಮಲಕ್ಷ್ಯ (ಗುರಿ), ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಆಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಮಾತುಕತೆ, ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿಳಿಸುವ ನಡೆ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಸಾಮರಸ್ಯ ಮತ್ತು ಸಾಮಂಜಸ್ಯಗಳಿಲ್ಲದಂತಾಗಿ, ಅಂಧಾನುಕರಣ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡು ಮುಳುಗುತ್ತಾ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪ್ರಜೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಅಧೋಗತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಗುತ್ತಲಿರುವ ಈ ದಶೆಯಲ್ಲಿ, ಈ ರೀತಿ ಸಂಪದ್ಭರಿತವಾದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯ ಅರಿವು ಜನತೆಗೆ ನೈಜವಾಗಿ-ಸತ್ಯವಾಗಿ ದೊರಕುವಂತಾಗ ಬೇಕೆಂದುಂಟಾಗಿರುವ ಮನಸ್ಸು ಮರಳುಗಾಡಿನಂತಾಗಿರುವಂತಹ ಈ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ನೀರಿನ ಬುಗ್ಗೆಯನ್ನು ಕಾಣುವ ಚಿಹ್ನೆಯಂತೆ ತೋರುವುದಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಹೀಗೆ ತೋರಿದ್ದು ಬಿಸಿಲು ಕುದುರೆ (ಮೃಗಮರೀಚಿಕೆ) ಯಾಗಿ ಬಿಡದೇ, ಜೀವಿಗಳ ಜ್ಞಾನ ಪಿಪಾಸೆಯನ್ನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನೀಗಿಸಬಲ್ಲ ಅಶೋಷವಾದ ಅಮೃತ-ಜಲಧಾರೆಯಾಗಿ ಹರಿಯುವ ಜ್ಞಾನ ಗಂಗೆಯಾದರೆ ಮಾತ್ರ, ಭಾರತೀಯ ಪ್ರಜೆಗಳ ಶ್ರೇಯ: ಪ್ರೇಯಸ್ಸುಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ ಪೂರ್ಣ ಜೀವನವು ಮತ್ತೆ ಸಾಧ್ಯವಾದೀತು.

ಭಾರತೀಯ ವಿದ್ಯೆಕಲೆಗಳ ಗುರಿ

ನಮ್ಮ ದೇಹ, ಮಾತು, ಮನಸ್ಸು, ಇಂದ್ರಿಯಗಳು, ಬುದ್ಧಿ, ಪ್ರಕೃತಿ ಮತ್ತು ಆತ್ಮ ಇವೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಹೇಗೆ ಪರಸ್ಪರ ಅತ್ಯಂತ ನಿಕಟವಾದ ಸಂಬಂಧವಿದ್ದುಜೀವನವು ನಡೆಯುತ್ತಿದೆಯೋ, ಅಂತೆಯೇ ಜ್ಞಾನ-ವಿಜ್ಞಾನ ಚಕ್ಷುಷ್ಯರಾದ ಸನಾತನಾರ್ಯ-ಭಾರತ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ತಂದಂತಹ, 'ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ನಾಗರಿಕತೆ' ಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಚತುಷ್ಟಪ್ತಿ(೬೪) ವಿದ್ಯೆ (ಕಲೆ)ಗಳಿಗೂ ಮತ್ತು ವಿಶ್ವಗೋಳೋತ್ತರ ಧ್ರುವದಲ್ಲಿ ಕೂಟಸ್ಥನಾಗಿ ಬೆಳಗುವ ಆ ಪರಂಜ್ಯೋತಿಸ್ಥಿಗೂ ಸಹ ಅಷ್ಟೇ ನಿಕಟಸಂಬಂಧವಿದೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೇ ಆ ವಿದ್ಯೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ಆ ಪರಂಜ್ಯೋತಿಯ ಅನುಭವದ ಕಡೆಗೆ ಲೋಕವನ್ನೊಯ್ಯುವ ಭಾರತೋತ್ತರಮುಖಿಗಳೂ ಆಗಿವೆ. (Mariner's Compass)

ವಿಜ್ಞಾನಮಂದಿರದ ಕಾರ್ಯಗಳು ಹಾಗೂ ಆಶಯ

ಇಂದು ಕಣ್ಮರೆಯಾಗಿರುವ ಅಂತಹ ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ನಾಗರಿಕತೆಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾದ ಶೋಧನೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಯಥಾಯೋಗ್ಯ ನಡೆಸಿ, ಅವುಗಳಿಂದ ದೊರಗಿಬಂದ ಸ್ವಾನುಭವಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಬಗೆಗೆ ಹರಿದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಅವುಗಳ ಜವಾಬ್ದಾರಿ, ಅಧಿಕಾರಿ, ಕಾಲ-ದೇಶ-ವರ್ತಮಾನಗಳು ಇವೆಲ್ಲವನ್ನನುಸರಿಸಿ, ಅಂತೆಯೇ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಯಥಾಕಾಲಾವಕಾಶ ಲೋಕದ ಮುಂದಿಡುವುದೂ ವಿಜ್ಞಾನ ಮಂದಿರದ ಆಶಯವಾಗಿದೆ.

ವಿಜ್ಞಾನಮಂದಿರದ ಹಿನ್ನೆಲೆ

ಕೇವಲ ಪುಸ್ತಕ ಪಾಂಡಿತ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತು, (ಪುಸ್ತಕಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡಂತಹ) ಶಾಸ್ತ್ರ ವಾಕ್ಯ ಮತ್ತು ಪದಗಳನ್ನೇ ಮೆಲುಕು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಚರ್ವಿತಚರ್ವಣ ಮಾಡುವುದರಿಂದಲೇ

ಸನಾತನಾರ್ಯ ಭಾರತೀಯರ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಏಕೈಕ ಲಕ್ಷ್ಯವಾದ ಬದುಕಿನ (ಸತ್ಯ ವಸ್ತುವಿನ) ರಸಾನುಭವವಾಗದು. ಆ ಪದಾರ್ಥದ (ಸತ್ಯವಸ್ತುವಿನ) ಜ್ಞಾನಾನು ಭವಗಳ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡಾಗ ತಾನೇ ನಮ್ಮ ಸರ್ವಾಂಗೀಣ ವಿಕಾಸರೂಪವಾದ ಆ ಪರಮಶಾಂತಿಯನ್ನಾಸ್ವಾದಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾದೀತು. ಈ ಖಚಿತವಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು, ಪ್ರಯೋಗಾತ್ಮಕವಾದ ನಿಶ್ಚಯ ಹೊಂದಿದ ವಿಜ್ಞಾನಮಂದಿರವು ಧೀರವಾಣಿಯಿಂದ ಹೇಳಹೊರಟು 'ನ ಶಾಮೃತಿ ವಿನಾಪಾನಂ ವ್ಯಾಧಿರೌಷಧಶಬ್ಧತಃ' ಎಂದು ದೃಢವಾಗಿ ಸಾರುತ್ತದೆ. (ಔಷಧವನ್ನು ಪಾನಮಾಡದೇ 'ಔಷಧಿ ಔಷಧಿ' ಎಂಬ ಸದ್ದಿನಿಂದ ಮಾತ್ರವೇ ವ್ಯಾಧಿಯು ಅಡಗಲಾರದು.)

ದಿವಿಭುವಿಗಳ ಸೇತು-ಭಾರತ ಸಂಸ್ಕೃತಿ

ವಿಶ್ವದ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಮೂಲವಾದಂತಹ ಆ ಪರಮಶಾಂತಿಯ ತಾಣವನ್ನೇ ತಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ನೆಲೆ ಯನ್ನಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು (ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿ), ಸಂಪೂರ್ಣವಾದ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಸಿಂಹಾವಲೋಕನವನ್ನು ಬೀರಿ, ನಂತರ ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸೆಂಬ ರಥದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು, ದಿವಿಯಿಂದ ಭುವಿಯವರೆಗೂ ಮತ್ತೆ ಭುವಿಯಿಂದ ದಿವಿಯವರೆಗೂ ಸಂಚರಿಸಿ, ಜ್ಞಾನ-ವಿಜ್ಞಾನ ಗಳಿಂದ ಪೂರ್ಣರೂ ತೃಪ್ತಾತ್ಮರೂ ಆದಂಥ ಸನಾತನಾರ್ಯ ಭಾರತ ಮಹರ್ಷಿಗಳಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಗೊಂಡು ಪ್ರವರ್ತಿತವಾದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ನಾಗರಿಕತೆಗಳೆಲ್ಲವೂ, ಜೀವಿಗಳನ್ನು ನಿರಾಯಾಸವಾಗಿ ಅಡ್ಡಿ ಆತಂಕಗಳಿಗಿಡೆಯಿಲ್ಲದಂತೆ ಭುವಿಯಿಂದ ದಿವಿಯವರೆಗೂ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವ ಒಂದು ಸುಮಾರ್ಗವಾಗಿದೆ. ಆ ಹಾದಿಯನ್ನು ನಾವು ಹಿಡಿದು ಹೊರಟರೆ, ಅವರು ಏರ್ಪಡಿಸಿದ ಆ ಯಾನವನ್ನು ಹತ್ತಿದರೆ ಅದು ಹೋಗಿ ತಲಪುವೆಡೆಗೆ ನಾವೂ ತಲಪುತ್ತೇವೆ. ಅದೇ ಜೀವನದ ನೆಲೆದಾಣವೂ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗಾಂಭೀರ್ಯವೂ ಸೌಂದರ್ಯವೂ ನಿತ್ಯ ಸೌಖ್ಯವೂ ಇರುವುದರಿವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ತಾತ್ವಿಕವಾದ ಸ್ಥಿತಿ.

'ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ' - ಇಂದು ಗತ ವೈಭವದ ಪಲ್ಲವಿ

ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ಈ ಶಾಶ್ವತವಾದ ಭೂಮಿಕೆಯಿಂದ ಚ್ಯುತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಆದರ್ಶಶೂನ್ಯವೂ ಅಕೃತ್ಯಮಯವೂ ಆದ ಶೈಶವಾವಸ್ಥೆಯ (ನೈಜವಾದ ಅರಿವಿನಿಂದ ದೂರವಾದ) ಮೊದಲೊಂದು ಬೀಳುತ್ತಾ ಏಳುತ್ತಾ ತಡವರಿಸುತ್ತಾ ಮುಗ್ಧರಿಸುತ್ತಾ ದಿಕ್ಕುಕಾಣದೇ ಗೊತ್ತುಗುರಿ ಗಳಿಲ್ಲದೇ ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನವಾದ ಕುಮಾರ್ಗಗಳಿಂದ ತುಂಬಿ ಹೋಗಿರುವ ಇಂದಿನ ಅಸಂಸ್ಕೃತ ವಾದ ಬಾಳಾಟದಲ್ಲಿ ಸನಾತನಾರ್ಯ-ಭಾರತ ಮಹರ್ಷಿಗಳ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ನಾಗರಿಕತೆಗಳಿಂದೊಡಗ ತಕ್ಕ ಸೌಂದರ್ಯಾನಂದಾನುಭವವು ಹೇಗೆ ತಾನೇ ಸಾಧ್ಯವಾದೀತು? ಯಾರಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಿಸಿ ದರೂ ಗತವೈಭವದ ಪಲ್ಲವಿಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕೇಳಬಹುದೇ ಹೊರತು ಸ್ಥಿತವೈಭವಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲೂ ಎಡೆಯಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಆರ್ಷ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಮರ್ಮವರಿಯದವರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳ ಪರಿಣಾಮ

ಆ ಶಾಸ್ತ್ರ ವಸ್ತುವನ್ನೇ ಆಧರಿಸಿಕೊಂಡು, ಅದರ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯನ್ನೇ ಧ್ಯೇಯವಾಗಿ ಹೊಂದಿ ಸನಾತನಾರ್ಯ-ಭಾರತ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಪ್ರಕಾಶಕ್ಕೆ ತಂದ ವಿದ್ಯೆ-ಕಲೆ-ಶಾಸ್ತ್ರ ಇವುಗಳಿಗೂ ನಮ್ಮ ಇಂದಿನ ಬಾಳಾಟದ ಅನುಭವಗಳಿಗೂ ಕಿಂಚಿತ್ತಾದರೂ ಸಾಮರಸ್ಯವಿದೆಯೇ? ಎಂಬುದನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದೂ ಅಸಂಭವವಾಗಿದೆ.

ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಾದರೂ ಏನು? ಎಂದು ಸಾವಧಾನವಾಗಿ ಶೋಧ ಮಾಡಿದರೆ, ಸನಾತನಾರ್ಯ-ಮಹರ್ಷಿಗಳ ಕೈ ಹಿಡಿಯಲ್ಲಿ (ಮುಷ್ಟಿ) ಗೋಪ್ಯವಾಗಿ ಅಡಗಿರುವ ಜೀವಮಣಿಯೇ ಆಗಿರುವುದು ಗೋಚರವಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಋಷಿಮುನಿಗಳ ಮುಷ್ಟಿಯಲ್ಲೇ ನಡಗಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳಲು ನಾನು ಮುಂದು ತಾನು ಮುಂದು ಎಂದು ಹೊರಟವರ ಕೂಗೇ ಕೂಗಾಗಿದೆಯಾದರೂ, ಯಾರ ಮಾತು ಮನಗಳೂ ವಸ್ತುತತ್ವವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ಬರುತ್ತಿಲ್ಲ, ಮತ್ತೊಂದು ಪುಸ್ತಕದ ಮಾತನ್ನವಲಂಬಿಸಿ ಹೊಯ್ದೊಡುತ್ತಿದೆಯೆಂಬುದು ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅವರು ತಮ್ಮ ಮುಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದರೂ, ಯಾರಾದರೂ ಪಾರದರ್ಶಕದ ಮೂಲಕ ಆ ಮರೆಯನ್ನು ತೆರೆದು (ತೆರೆಯನ್ನು ಭೇದಿಸಿ) ನೋಡಿ ತೋರಿಸಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ಆ ಬಗ್ಗೆ ಇತರರ ಅರಿವು ಮೂಡಿತು. ಅದು ಹೊರಪಟ್ಟಿತು. ಆದರೆ ಎಲ್ಲರೂ ಸಾರುವುದೂ ಸಹ ತಂತಮ್ಮ ಬಾಳಾಟದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವುದರ ಪೈಕಿ ಯಾವುದಾದರೊಂದನ್ನೇ ಋಷಿ ಮುಷ್ಟಿಯಲ್ಲಡಗಿರುವ ಜೀವಮಣಿಯೆಂದು ಘೋಷಿಷುತ್ತಾ ಕಾಲ ಯಾಪನೆಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇಂದು ಆ ಬಗ್ಗೆ ನಡೆಯುವ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನೋಪವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳೆಲ್ಲವೂ ಕುರುಡನಿಗೆ ಕುರುಡನೇ ದಾರಿ ತೋರಿಸ ಹೊರಟಂತಾಗಿವೆ-(ಅಂಥೇನೈವ ನೀಯಮಾನಾ ಯಥಾಂಧಾಃ) ಯಾದ್ದರಿಂದ ಈರ್ವರಿಗೂ ಅಧೋಗತಿಯೇ ಗತಿ ಯಾಗಿದೆಯೆಂದರೆ ನೈಜಸಂಗತಿಯದು.

ಯಾರು ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರಾಗಬಲ್ಲರು?

ಆದ್ದರಿಂದ ಯಾರು ಋಷಿಹೃದಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದವರಾಗಿದ್ದು ಅಲ್ಲಿಯ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ವಿಷಯ-ಪ್ರಯೋಗ ಮತ್ತು ಅನುಭವಗಳಿಗೆ ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧವನ್ನು ತರದ ಪ್ರಯೋಗ ವಿಜ್ಞಾನದ ಬಲದಿಂದ ಲೋಕದ ಮುಂದಿಡಬಲ್ಲರೋ, ಅವರು ಮಾತ್ರವೇ ಋಷಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ನಾಗರಿಕತೆಗಳುಳ್ಳ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರಾಗಬಲ್ಲರೆಂದು ಹೇಳಬಯಸುತ್ತದೆ ವಿಜ್ಞಾನ ಮಂದಿರ.

ಭಾಷೆ-ಭಾವಗಳ ಸಾಮರಸ್ಯ

ಪ್ರಕೃತ, ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ. 'ಭಾಷೆ' ಯೆಂದರೇನು? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರವಾಗಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಭಾಷೆಯು ಒಡಲು-ಎಂದು. ಒಡಲಿಗೆ ಒಂದು ಉಸಿರು ಬೇಕಲ್ಲಾ ಎಂದರೆ, ಭಾವವೇ ಭಾಷೆಯ ಉಸಿರು. ಭಾವದ ಒಡಲೇ ಭಾಷೆ. ಈ ರೀತಿ ಭಾವಕ್ಕೂ ಭಾಷೆಗೂ ಸಂಬಂಧವೊಂದಿದೆಯೆಂಬುದು ಎಲ್ಲರೂ

ಆಡಿಕೊಳ್ಳುವುದೇನೋ ನಿಜ. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪ್ರಾಣಿಯೂ ತನ್ನ ಒಳ ಭಾವವನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸಲು ನಾನಾತರಹದ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನು ತನ್ನ ಭಾವಾಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಾಗಿ ಪಡೆದಿರುವ ಅನೇಕ ಸಾಧನೆಗಳ ಪೈಕಿ ಭಾಷೆಯೂ ಒಂದು ಸಾಧನವಾಗಿದೆ. ಉಳಿದೆಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಪ್ರಮುಖವೂ ಆಗಿದೆ. ಭಾಷೆಯು ವ್ಯಕ್ತವಾದ ವಾಕ್ಯಾದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಮೂಲವು ಭಾವವೇ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ- ರೋಗಿಯೊಬ್ಬನು ನರಳುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ, ಅವನ ನರಳಾಟವೂ ಒಂದು ಭಾಷೆಯನ್ನು ಬಹುದು. ಆ ಭಾಷೆಯು ಏನನ್ನು-ಯಾವ ಭಾವವನ್ನು ಹೊರಹಾಕುತ್ತದೆಯೆಂದರೆ-ಒಳಗಿನ ವೇದನೆಯನ್ನು. ಆದ್ದರಿಂದ ನರಳಾಟದ ಭಾಷೆಗೆ ಒಳಗಿನ ವೇದನೆಯೇ ಭಾವವಾಗಿರುವುದು. ಆ ವೇದನೆಯ ಭಾವವನ್ನು ಅವನ ನರಳುವಿಕೆಯೇ ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಬಲ್ಲದು. ಯಾವುದೇ ಮಾತನಾಡಿದರೂ ಅದರಿಂದ ಆ ವೇದನೆಯು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಲಾರದು. ವೇದನೆಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವ ಭಾಷೆ ನರಳುವಿಕೆಯೇ. ಹೀಗೆ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಭಾವಗಳ ಸಾಮರಸ್ಯವಿರಬೇಕು.

ಅಮರ ಭಾಷೆ ಸಂಸ್ಕೃತ

ಒಡಲಿಗೆ (ದೇಹಕ್ಕೆ) ಬೆಲೆ ಉಸಿರಿನಿಂದ ಹೇಗೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಭಾಷೆಗೆ ಭಾವದಿಂದ ಮಾತ್ರವೇ ಬೆಲೆಯಿರುವುದು. ಈ ರೀತಿ ಯೋಚಿಸಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಗೆ ಬೆಲೆಕಟ್ಟುವುದಾದರೆ, ಆಗ ಅದಕ್ಕೆ ನಿಜವಾದ ಬೆಲೆ. ಈ ಭಾಷೆಯ ಭಾವವಾವುದನ್ನುವುದಾದರೆ-ಸನಾತನಾರ್ಯ ಭಾರತ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ತಮ್ಮ ಸುಸಂಸ್ಕೃತವಾದ ಅಂತಃಕರಣದಿಂದ ದಿವಿಯಲ್ಲನುಭವಿಸಿದ ಅಮರ ಭಾವವೇ. ಆ ಅಮರ ಭಾವವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಲು-ಮರ್ತ್ಯಭೂಮಿಗೆ ತರಲು ಬಳಸಿದ ಭಾಷೆಯೇ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆ. ಅಮರಭಾಷೆ-ದೇವಭಾಷೆಯೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅದರ ಹಿಂದೆ ಅಮರ ಭಾವವಿರಬೇಕು. ಅಮರ ಭಾವದಿಂದ ಸಂಸ್ಕಾರ ಹೊಂದಿದ-ಪಾರಿಶುದ್ಧ ಹೊಂದಿದ ಭಾಷೆಯೇ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆ. ಅದು ಭೂ-ಸ್ವರ್ಗಗಳೆರಡನ್ನೂ ಒಂದುಗೂಡಿಸುವ ಸೇತುವೆಯಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಭಾಷೆಯ ಜೀವವಾದ ಅಮರಭಾವವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿರುವ ಭಾಷೆಯಾಗಿದೆ ಇಂದು ನಮ್ಮ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿರುವ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆ. ಜೀವವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಾಗ ಮೃತವಾಗುವುದಷ್ಟೇ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಪಾಲಿಗೆ ದೊರಕಿರುವ ಭಾಷೆಯು ಮೃತ ಭಾಷೆಯಾಗಿದೆಯೆಂದರೆ ಸರಿಯಾಗುತ್ತೆ. ಏಕೆಂದರೆ-ಇಷ್ಟಾದ ಗ್ರಂಥಸಹಸ್ರ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿಯೂ ಆಗುತ್ತಿರುವುದೇನು? ಕೇವಲ ಪದ-ವಾಕ್ಯಗಳ ಚರ್ವಣೆಯಷ್ಟೆ. ಅಲ್ಲಿಯ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಅನುಭವವಾಗಲೀ ಅದರಿಂದ ದೊರಕತಕ್ಕ ರಸವಾಗಲೀ, ಕಿಂಚಿತ್ತಾದರೂ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಇಳಿದಿಲ್ಲ. ಇಳಿಯುತ್ತಿಲ್ಲ.

ಆರ್ಯಮಹರ್ಷಿಗಳು ತಮ್ಮ ಆತ್ಮ, ಮನಸ್ಸು, ಬುದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಆನಂದ ರಸವನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಂಡು, ಆ ತುಂಬುನೆಲೆಯಾದ ಅಮರಭಾವವನ್ನು, ವೇದ ಶಾಸ್ತ್ರ-ಪುರಾಣೇತಿಹಾಸಗಳ ರೂಪವಾದ ಯಾವ ಸಂಸ್ಕೃತ ವಾಣಿಯಲ್ಲಿ ಗಾನ ಮಾಡಿದರೋ, ಅದೇ ವಾಣಿಯಲ್ಲಿನ ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಾದಿ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳ ಅಧ್ಯಯನ-ಅಧ್ಯಾಪನಗಳಿಂದ ಈಗ ಕೇವಲ ಗಂಟಲು ಒಣಗುತ್ತಿದೆಯೇ ಹೊರತು, ಆ ಆನಂದರಸದ ತಂಪಾಗಲೀ

ಅಮರ ಭಾವವಾಗಲೀ ನಮ್ಮ ಪಾಲಿಗೆ ಇಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಲು ಏನು ಕಾರಣ? ಎಂದರೆ ಇಂತಹ ಸಾಹಿತ್ಯಕಾರರಾದ ಆರ್ಯಭಿಷಿಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಆರ್ಷವಿಜ್ಞಾನವು ನಮಗೆ ಇಲ್ಲದಿರುವುದೇ ಕಾರಣ. ಇಂತಹ ದುರವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ, ಬರೀ ದುರಭಿಮಾನವು ಮಾತ್ರ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತಿದೆ. ಇದೆಲ್ಲಾ ಅರ್ಥಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಶಬ್ದಾಡಂಬರದ ವೈಭವ.

ಭಾವದಿಂದ ಕೂಡಿಬಂದಾಗ ಭಾಷೆ ಭಾವಸೋಪಾನವಾಗುವುದು

ಭಗವಾನ್ ಬಾದರಾಯಣರು ಅರ್ಥದೊಡನೆ ಸಮನ್ವಯವನ್ನು ಕಾಣದ ವಾಕ್ಯಪಂಚದಿಂದ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಯೋಜನವೂ ದೊರಕಲಾರದೆಂದು, ಮಹಾಭಾರತದ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವ ೨೪೪ನೇ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟಗೊಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ನೀರನ್ನು ಕುಡಿದಾಗ ಅದರ ತಂಪು ಹೇಗೆ ಗಂಟಲಿನಲ್ಲಿ ದೊರಕುವುದೋ ಹಾಗೆ ಸದ್ಭಾವವುಳ್ಳ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುವುದರಿಂದಲೂ ಆ ರಸವು ಒಸರುವುದು ಸಂಸ್ಕಾರಿಯಾದವನಿಗೆ ಎಂದಿರುವರು -

‘ಭೂಮಿಸಂಸ್ಥಾನಯೋಗೇನ ವಸ್ತುಸಂಸ್ಥಾನಯೋಗತಃ|

ರಸಭೇದಾ ಯಥಾ ತೋಯೇ ಪ್ರಕೃತ್ಯಾಮಾತ್ಮನಸ್ತಥಾ||

ತದ್ವಾಕ್ಯ ಸ್ಮರಣಾನ್ನಿತ್ಯಂ ತೃಪ್ತಿಂ ವಾರಿ ಪಿಬನ್ನಿವ|

ಪ್ರಾಪ್ನೋತಿ ಜ್ಞಾನಮುಖಿಲಂ ತೇನ ತತ್ಸುಖಮೇಧತೇ||’

(ಮ.ಭಾ.ಶಾಂ.ಪ. ಶ್ಲೋ ೯೦-೯೧)

ಹಿಮಾಲಯದ ಪರಮೋನ್ನತ ಶಿಖರವಾದ ಗೌರೀಶಂಕರದಲ್ಲಿ ಒದಗುವ ಭಳಿಯು ಯಾವ ಬಗೆಯದು? ಎಂದು ಯಾರಾದರೂ ಕೇಳಿದಾಗ, ಸಾಧಾರಣನಾದ ಜನ, ಏನು ಉತ್ತರ ಕೊಡಬಹುದು? ‘ಹಿಮಾಲಯದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಭಳಿ’ ಎಂದು ಅವರಿವರ ಬಾಯಿಂದ ಕೇಳಿಕೊಂಡದ್ದನ್ನೂ, ಇಲ್ಲಿ ಭಳಿಗಾಲದಲ್ಲಿ ತಾನು ಅನುಭವಿಸಿದ ಭಳಿಯನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡು ಗೌರೀಶಂಕರದ ಭಳಿಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸಹೊರಟರೆ, ಅವನ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಅವನ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಭಳಿಯು ವ್ಯಕ್ತವಾದೀತು! ಎಂದೂಹಿಸಬಹುದು. ಅವನ ಅನುಭವಗೋಚರವಾದುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಬಹುದೇ ಹೊರತು ಗೌರೀಶಂಕರದ್ದಲ್ಲ. ಏಕೆ? ಅವನ ಮಾತಿನ ಹಿಂದುಗಡೆ ಆ ಭಾವವಿಲ್ಲ. ಭಾವರಹಿತವಾದ ಭಾಷೆ. ಅಥವಾ ಸಲ್ಲದ ಬೇರೆ ಬಗೆಯ ಭಾವದಿಂದ ಕೂಡಿಕೊಂಡ ಭಾಷೆ. ಅದು ನಿಜಾಂಶದ ಕಡೆಗೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಒಯ್ಯುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನ ಅಂತರಂಗವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಲ್ಲ. ‘ಹಿಮಾಲಯದ ಉತ್ತುಂಗ ಶಿಖರದ ಭಳಿ’ ಎಂದು ಬಾಯಿಂದ ವರ್ಣಗಳನ್ನುಚ್ಚರಿಸಿದರೂ, ಅದರ ಹಿಂದಿನ ಭಾವ ನಮ್ಮ ಪರಿಸರದ್ದೇ ಆಗಿದೆ. ಇನ್ನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಆ ಭಳಿಯನ್ನೇ ಫೀಲ್ ಮಾಡಿ ಅದರ ನೆನಪು ಮೈಯಲ್ಲಿ ಅದರ ತನದೊಂದಿಗೆ ಉಳಿದಿದ್ದು, ಆ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾದರೆ ಆ ಭಾವವನ್ನು ಆ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಗೆ ತಲಪಿಸಬಹುದು. ಹಾಗೆ ಹೇಳಲು ಅದಕ್ಕನುಗುಣವಾದ ಮನೋಧರ್ಮವೂ ಬೇಕು. ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ದೇಹ ಧರ್ಮವೂ ಬೇಕು. ಹಾಗಿದ್ದಾಗ ಮಾತ್ರ ಅದರ ಉಚ್ಚಾರಣೆಯಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಪರಿಚಯ ದೊರಕಬಹುದು. ಆ ಭಳಿಯ ನೈಜವಾದ

ಅನುಭವವೆಂದರೆ ಎಲ್ಲಾ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ನಿಶ್ಚೇಷ್ಟವಾದ ಒಂದು ವಿಚಿತ್ರ ಸ್ಥಿತಿ. ಆ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನಮ್ಮ ಭಾಷೆಯ ಮೂಲಕ ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಬೇಕಾದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವಿರಬೇಕು? ಗೌರೀಶಂಕರರ ಭಳಿಯೆಂದು ಮಾತ್ರ ಹೇಳಿದರೆ ಸಾಲದು.

ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷಾಧ್ಯಯನ ಯಾವಾಗ ಸಾರ್ಥಕ?

ಅಂತೆಯೇ ಆ ಜ್ಞಾನಮೇರುಗಿರಿಯ ತುದಿಯನ್ನೇರಿ, ಅಲ್ಲಿ ಅಮರ ಭಾವವನ್ನನುಭವಿಸಿದ ಆರ್ಯ-ಮಹರ್ಷಿಗಳು, ಆ ಅಮರಭಾವದ ದಿವ್ಯಾನುಭವವನ್ನು ಅದಕ್ಕನುಗುಣವಾದ ಮನೋಧರ್ಮದಿಂದ ಸುಸಂಸ್ಕೃತವಾದ ವಾಣಿಯ ಮೂಲಕ ಹಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಮನೋಧರ್ಮವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಅವರಂತೆಯೇ ಸಂಸ್ಕೃತ ವಾಣಿಯಲ್ಲಿ ಗಾನಮಾಡುವಂತಾದರೆ ಮಾತ್ರ, ಅದು ನಮ್ಮ ಪಾಲಿಗೆ ನಮ್ಮ ಮುಂದಿನ ಪೀಳಿಗೆಗೆ ಅಮರವಾಣಿಯಾಗಬಲ್ಲದು. ಆರ್ಯಮಹರ್ಷಿಗಳ ಗುರುಕುಲದಿಂದ ಬಂದ ಶಿಕ್ಷಣ ರಕ್ಷಣಗಳು ಇಂದು ನಮಗೆ ದೊರಕದ ಕಾರಣ, ಪ್ರಯೋಗ ವಿಜ್ಞಾನವು ಲುಪ್ತವಾಗಿ ಅಮರ ಭಾವವಿಲ್ಲದ ವಾಣಿಯಾಗಿ, 'ಮರ' ವಾಣಿಯಾಗಿ, ಅಮರ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳೆಲ್ಲಾ ವಿರೂಪ ಹೊಂದಿರುತ್ತವೆ. ಮತ್ತೆ ಅದು ಸ್ವರೂಪ ಹೊಂದಬೇಕಾದರೆ ನಾವು ಅಮರ ಭಾವಕ್ಕೇರಬೇಕು. ಅನಂತರ ನಾವು ಬಳಸುವ ಭಾಷೆಯು ದೇವ ಭಾಷೆ-ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯಾದೀತು. ಹಾಗಾದರೆ ಮಾತ್ರ ಆ ಭಾಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನವು ಸಾರ್ಥಕವಾದೀತು.

ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯ ಅಗತ್ಯ

ಆರ್ಯ ಮಹರ್ಷಿಗಳ ಸಂಸ್ಕೃತಿ - ನಾಗರಿಕತೆ - ಭಾಷೆ ಇವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಇಷ್ಟುಹಿಂದಾದ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯೇಕೆ? ಎಂದರೆ-ದೈವೀ ಮನವನ್ನವಲಂಬಿಸಿದ್ದ ಮಹರ್ಷಿಗಳು, ಅಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು ಅಧ್ಯಾಪನಗಳು ಸರಿಯಾದ ಧೈಯೋದ್ದೇಶಗಳೊಡನೆ ಸಾಗಲು ಯೋಜನೆ ಹಾಕಿದ್ದಾರಷ್ಟೆ! ಅವರ ದೈವೀಮನ ಹೊಂದಿದ ಧೈಯೋದ್ದೇಶಪೂರ್ಣವಾದ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಯೇ ಶ್ರೇಯಃ ಪ್ರೇಯಸ್ಸುಗಳಿಗೆ ಸಾಧನವಾದುದು-ಎಂಬುದನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತಾಯೋಗ ಸದಸ್ಯರ ನೆನಪಿಗೆ ತರಲೋಸುಗ-ಎಂಬುದು ಅದರ ಉತ್ತರವಾಗಿದೆ.

ಆರ್ಷ ಹಾಗೂ ಸಾಂಪ್ರತಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಜಗಜಾಂತರ

ಇಂದು ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವೆಂದು ಹೆಸರಿಸಿ ಹೊರಟು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಗೂ ಆರ್ಯ ಮಹರ್ಷಿಗಳ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಗೂ ದಕ್ಷಿಣ ಧ್ರುವ ಉತ್ತರ ಧ್ರುವಗಳಿಗಿರುವಷ್ಟು ಅಂತರವುಂಟಾಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವರ ಆರಂಭ ಧೈಯ ಮತ್ತು ಕ್ರಮಗಳಿಗೂ, ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಈಗ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ವಿಧಾನದ ಆರಂಭ, ಧೈಯ ಮತ್ತು ಕ್ರಮಗಳಿಗೂ ಕಿಂಚಿತ್ತೂ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲವಾಗಿದೆ. ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಸಾಧಿಸಬೇಕಾದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಅಂದರೆ, ಧರ್ಮ-ಅರ್ಥ-ಕಾಮ-ಮತ್ತು ಮೋಕ್ಷಗಳನ್ನು-ನಾಲ್ಕು ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾಗಿ ವಿಭಾಗಿಸಿಕೊಂಡು, ಮೊದಲನೆಯದಾದ ಧರ್ಮ ಕೊನೆಯದಾದ ಮೋಕ್ಷ ಇವುಗಳ ಮೇರೆಗಳನ್ನು ಮೀರದಿರುವಂತೆ ಮಧ್ಯದ ಅರ್ಥಕಾಮಗಳೆರಡನ್ನೂ ಅಳವಡಿಸಿ, ದೇಹೇಂದ್ರಿಯಗಳ ಸುಖಿರೂಪವಾದ

ಪ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನೂ ಆತ್ಮಾನಂದ ರೂಪವಾದ ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನೂ ಸಾಧಿಸಲು ಅನುಕೂಲವಾಗತಕ್ಕ ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ರಮವು ಪ್ರಾಚೀನರಾದ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಪ್ರವರ್ತಕರ ಗುರಿಯಾಗಿತ್ತು ಮತ್ತು ಪದ್ಧತಿಯಾಗಿತ್ತು. ಇಂದಿನ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಪ್ರಾರಂಭ ಮತ್ತು ಪರ್ಯವಸಾನಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯಿಲ್ಲದೇ, ಸದಾಶಯವೂ ಇಲ್ಲದೇ, ಯಾರದೋ ಅಂಧಾನುಕರಣದಲ್ಲಿ ಸಾಗುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಪ್ರಚ್ಛನ್ನವಾಗಿಯೂ ಪ್ರಕಟವಾಗಿಯೂ ಉದರದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿದ್ದು ಮಹರ್ಷಿಗಳ ಶ್ರಮವು ಮೂಲೇ ಪಾಲಾಗಿರುವುದು ಸಾವಧಾನವಾಗಿ ನೋಡುವವರಿಗೂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವೇದ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಈ ಬಗ್ಗೆ ಅಮರ ಕವಿಯಾದ ಕಾಳಿದಾಸನು ಅಮರ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ರಘುರಾಜನ ಜೀವನವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತಾ ಆರ್ಯಭಾರತೀಯರ ಜೀವನ ಪದ್ಧತಿಯ ಆದಿ-ಮಧ್ಯ-ಅಂತ್ಯಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ನಮ್ಮ ಮುಂದಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆಂಬುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

‘ಶೈಶವೇಽಭ್ಯಸ್ತವಿದ್ಯಾನಾಂ ಯೌವನೇ ವಿಷಯೈಷಿಕಾಮ್|

ವಾರ್ಧಕೇ ಮುನಿವೃತ್ತೀನಾಂ ಯೋಗೇನಾಂತೇ ತನುತ್ಯಜಾಮ್||’

(ರಘುವಂಶ)

ಈ ತರಹದ ಜೀವನವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಭಾರತೀಯ ಪ್ರಜೆಯಲ್ಲೂ ರಕ್ತಗತವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿ ಬೆಳೆಸುವ ಪದ್ಧತಿಯೇ ಸಂಸ್ಕೃತ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಪದ್ಧತಿಯೆಂಬುದನ್ನು ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ.

ಸಂಸ್ಕೃತಾಯೋಗದ ಸದಾಶಯದ ಬಗ್ಗೆ ಅಭಿನಂದನೆ

ಪ್ರಾಚೀನ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನೂ ನವ್ಯ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನೂ ತುಲನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಆಮೂಲಾಗ್ರ ನೋಡಿ ನವ್ಯಪದ್ಧತಿಯಿಂದೊದಗಿರುವ ಪಿಡುಗನ್ನು ದೂರಮಾಡಿ ಪ್ರಾಚೀನ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನೇ ನಮ್ಮ ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಪುನಃ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತಂದು, ಸಂಸ್ಕೃತ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ನೈಜವಾದ ಸೊಬಗನ್ನು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮರಳಿ ಸವಿಯುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಆಶಯದಿಂದ ಹೊರಟು, ಆ ಸತ್ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಬದ್ಧ ದೀಕ್ಷರಾಗಿರುವ ಸಂಸ್ಕೃತಾಯೋಗದ ಸದಸ್ಯ ವೃಂದಕ್ಕೆ, ಖಾಸಗೀ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು ವಿದ್ಯೆಗಳ ಬಗೆಗೆ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದ ಚಿಂತನ ಮಂಥನ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವ ವಿಜ್ಞಾನಮಂದಿರವು ಅಭಿನಂದನೆಗಳನ್ನರ್ಪಿಸುತ್ತದೆ.

ಸಂಸ್ಕೃತಾಯೋಗದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ಕುರಿತು

ಮೇಲ್ಕಂಡ ಸಂಸ್ಕೃತಾಯೋಗದ ಸದಸ್ಯ ಮಂಡಲಿಗೆ ವಿಜ್ಞಾನ ಮಂದಿರದ ವಿಳಾಸವು ಹೇಗೆ ತಿಳಿಯಿತೆಂಬುದು ನಮ್ಮ ಅರಿವಿಗೆ ಬಂದಿಲ್ಲವಾಗಿದೆ. ಆದರೂ ಸಂಸ್ಕೃತಾಯೋಗದಿಂದ ಸಂಸ್ಕೃತ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಬಗೆಗೆ ಪ್ರಶ್ನಾವಳಿಯೊಂದು ಬಹಳ ವಿಲಂಬವಾಗಿ ವಿಜ್ಞಾನ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ತಲಪಿದೆ. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಪ್ರಶ್ನಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಕೆಲವು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಪುನರುಕ್ತವಾಗಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತೆ. ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಅಂಕಿ ಅಂಶಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧ ಪಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದಲೂ, ಆ ಅಂಕಿ ಅಂಶಗಳನ್ನು ವಿಜ್ಞಾನ ಮಂದಿರವು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಟ್ಟು

ಕೊಂಡಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದಲೂ, ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಸದೃಶ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಹೊರಗಿಡಲು ಮಂದಿರವು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದಲೂ, ಲಭಿಸಿದ ಕಾಲಾವಕಾಶದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸುತ್ತಿದೆ ಮಂದಿರ.

ವಿಜ್ಞಾನ ಮಂದಿರದ ಈ ಭೂಮಿಕೆಯನ್ನು ಹಿನ್ನೆಲೆಯೊಂದಿಗೆ ಪರಿಶೀಲಿಸುವ ಬಗೆಗೆ ವಿಜ್ಞಾಪನೆ

ಸಂಸ್ಕೃತಿ-ನಾಗರಿಕತೆ-ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಸಂಬಂಧಿಯಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ, ಈ ಮೊದಲೇ ತಿಳಿಸಿರುವಂತೆ, ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾದ ಶೋಧನೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಯೋಗಗಳಿಂದೊದಗಿದ ಸ್ವಾನುಭವದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಬಗೆಹರಿದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು, ಆಯಾ ವಿಷಯಗಳ ಜವಾಬ್ದಾರಿ-ಅಧಿಕಾರ ಮತ್ತು ಕಾಲದೇಶ - ವರ್ತಮಾನಗಳನ್ನನುಸರಿಸಿ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಲೋಕದ ಮುಂದಿಡುವ ಆಶಯ ಹೊಂದಿದ ವಿಜ್ಞಾನ ಮಂದಿರದ ಕಡೆಯಿಂದ, ವಿಷಯ-ಪ್ರಯೋಗ-ಅನುಭವಗಳ ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧಕ್ಕೆಡೆಗೊಡದ ಸಾಮರಸ್ಯ-ಸಾಮಂಜಸ್ಯಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ, ಪ್ರಯೋಗ ವಿಜ್ಞಾನದ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ರೂಪುಗೊಂಡ ಉತ್ತರಗಳಾಗಿವೆ ಇವು. ಔಚಿತ್ಯವರಿತ ಪ್ರಯೋಗ ವಿಜ್ಞಾನದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ, ಈ ಭೂಮಿಕೆಯನ್ನೂ ಮತ್ತು ಉತ್ತರಗಳನ್ನೂ ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಮನವರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯು, ಇದನ್ನೋದುವವರಿಗಿರಬೇಕೆಂದು ಸೌಹಾರ್ದದಿಂದ ವಿಜ್ಞಾನ ಮಂದಿರವು ವಿಜ್ಞಾಪಿಸುತ್ತದೆ.

ಪತ್ರವ್ಯವಹಾರದಿಂದ ವಿಷಯದ ಪೂರ್ಣ ಪರಿಚಯ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ

ಆರ್ಯ ಭಾರತೀಯರಿಂದ ಹೊರಬಂದ ಶಾಸ್ತ್ರ-ವಿದ್ಯೆ ಮತ್ತು ಕಲೆಗಳ ಅಮರಭಾವವು ಕೇವಲ ಗ್ರಂಥ ರಾಶಿಗಳ ಪಠನ-ರಟನಗಳಿಂದ ಲೋಕದ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿಲ್ಲವಾಗಿ, ವಿಚಾರ ಮತ್ತು ಪ್ರಯೋಗಗಳ ಸಾಮರಸ್ಯವನ್ನು ಕಾಪಾಡುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ, ಅನುಭವ ಸಿದ್ಧವಾದ ಎಲ್ಲಾ ಅಂಶಗಳನ್ನೂ ಪತ್ರ ವ್ಯವಹಾರದ ಮೂಲಕ ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ವಿಜ್ಞಾನಮಂದಿರವು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ.

ಉತ್ತರಗಳು:-

ಎ. ಸಾಮಾನ್ಯಭಾಗ-

ಕೆಲವು ಮೂಲಭೂತ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಉತ್ತರಗಳು.

(ಎ.ಸೂ:- ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ನಿರ್ದೇಶಿಸಿ, ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದೆ.)

ಸಂಸ್ಕೃತಜ್ಞನ ವಿಶಿಷ್ಟ ಪಾತ್ರ

(೧) ಸನಾತನಾರ್ಯಭಾರತ ಮಹರ್ಷಿಗಳಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿತವಾಗಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸುವ ಸಂಸ್ಕೃತಿ - ನಾಗರಿಕತೆ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಯಥಾರ್ಥವಾದ(ತೋರಿಕೆಗೆ ಸೀಮಿತವಾಗದ) ಅನುಭವವನ್ನು ಪಡೆದು, ಅದನ್ನು ವಿಶ್ವಭಾರತದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ

ಬೆಳಕಿಗೆ ತರುವುದೇ (ತಿರೋಹಿತವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಪುರೋಹಿತವಾಗಿ ಮಾಡುವುದೇ) ಸಂಸ್ಕೃತಜ್ಞನೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವನು ವಹಿಸಬೇಕಾದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಪಾತ್ರವಾಗಿದೆ.

ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲೇ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಗೆ ಗೌರವ ಮರ್ಯಾದೆಗಳು ಸಲ್ಲುತ್ತಿಲ್ಲ

(೨-ಎ) ಯಾವ ಒಂದು ಅಮರ ಭಾವ ಮತ್ತು ಋಷಿಮನೋಧರ್ಮವನ್ನು ತನ್ನ ಉಸಿರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯು ಭುವಿಗೆ ಇಳಿದು ಬಂತೋ, ಆ ಅಮರಭಾವ-ಋಷಿಮನೋಧರ್ಮಗಳು ಇಂದಿನ ಜನತೆಯ ಪಾಲಿಗಿಲ್ಲವಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲೇ ಏಕೆ? ಸಮಗ್ರ ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲೇ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಗೆ ಉಚಿತವಾದ ಗೌರವ ಮರ್ಯಾದೆಗಳು ಸಲ್ಲುತ್ತಿಲ್ಲ. ಅಂತೆಯೇ ಆ ಬಗ್ಗೆ ಯಥಾರ್ಥವಾದ ಶ್ರದ್ಧಾ ಪ್ರೀತಿಗಳೂ ಕಂಡು ಬರುತ್ತಿಲ್ಲ.

ಭಾಷೆಯ ಪುರೋಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಕಾರ್ಯೋಜನೆಗಳ ಅಭಾವ

(೨-ಬಿ) ಪಾಠಶಾಲೆಗಳು, ಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯಗಳು ಮತ್ತು ವಿಶ್ವ ವಿದ್ಯಾಲಯಗಳಲ್ಲೂ, ಆಧುನಿಕ ರೀತಿಯನ್ನು ಕೈಗೊಂಡು ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಸಂಸ್ಕೃತಾಭ್ಯಾಸವಷ್ಟು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೇ ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಅದರದ್ದೇ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಪುರೋಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಬಗ್ಗೆಗೆ ನಡೆಯಬೇಕಾದ ಕಾರ್ಯಗಳಾಗಲೀ ಅದಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಲೀ ಯಾವುದೂ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿಲ್ಲವಾಗಿದೆ.

ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆ ಹಾಗೂ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳ ವಾಸ್ತವಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ

ಆರ್ಯಮಹರ್ಷಿಗಳ ಅಮರಭಾವದ ಒಡಲೆನಿಸುವ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯ ಕಾಲುಭಾಗದಷ್ಟು ಕ್ಷಿಂತಲೂ ಸ್ವಲ್ಪವಾದ ಅಂಶ ಮಾತ್ರವೇ ನಮಗೆ ಗೋಚರವಾಗುವ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯಾಗಿದೆ. ಉಳಿದ ಮುಕ್ಕಾಲು ಭಾಗಕ್ಷಿಂತಲೂ ಅಧಿಕವಾದ ಭಾಗವು ಋಷಿಹೃದಯದಲ್ಲೇ ಗೂಢವಾಗಿ ಅಡಗಿಕೊಂಡಿದೆ. ಇದನ್ನು ಶ್ರುತಿಯೇ ಸ್ಪಷ್ಟಮಾಡಿದೆ.

‘ಚತ್ವಾರಿ ವಾಕ್ಪರಿಮಿತಾ ಪದಾನಿ | ತಾನಿ ವಿದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಯೇ ಮನೀಷಿಣಃ |
ಗುಹಾ ತ್ರೀಣಿ ನಿಹಿತಾ ನೇಂಗಯತಿ | ತುರೀಯಂ ವಾಚೋ ಮನುಷ್ಯಾ ವದಂತಿ ||’

ಎಂಬುದಾಗಿ. ಅಂತಹ ಋಷಿ ಹೃದಯವನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ಅದನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಕ್ಕೆ ತಂದು ಲೋಕಕ್ಕೆ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟರೆ ಮಾತ್ರ, ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಯಥಾರ್ಥವಾದ ಶ್ರದ್ಧೆಯು ಬೆಳೆದೀತು. ಈ ರೀತಿ ತಿಳಿಸಿದಂತಹ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯ ವ್ಯಕ್ತಾವ್ಯಕ್ತ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಅನುಭವಕ್ಕೆ ತಂದುಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳ ವಾಸ್ತವಿಕವಾದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗಿದೆ.

ಸಂಸ್ಕೃತದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನೈಜವಾದ ಶ್ರದ್ಧೆ ಬೆಳೆಸುವ ಉಪಾಯ

(೩-ಎ) ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷಾ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳಲ್ಲಡಗಿರುವ ಮಾನವ ಜೀವನದ ತತ್ವಗಳು ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗ ವಿಜ್ಞಾನದ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಹರಿಯಿಸಿ ಅದರಿಂದ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ತಂದುಕೊಂಡು ಪರಿಣತ-ಪ್ರಜ್ಞರಾದವರು ಭಾರತ ಗಣರಾಜ್ಯದ ಪ್ರಜೆಗಳ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ಸಂಸ್ಕಾರವುಂಟಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದರೆ, ಸಂಸ್ಕೃತದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನೈಜವಾದ ಪರಿಚಯ ಮತ್ತು ಶ್ರದ್ಧೆಗಳು ಬೆಳೆಯುವಂತಾದೀತು.

ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಕುರಿತು

(೩-ಬಿ) ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಬಗೆಗೆ ಪರಿಚಯವು ವಿಜ್ಞಾನ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಬಾರದಿರುವ ಕಾರಣ, ಆ ಅಕಾಡೆಮಿಯು ಸಂಸ್ಕೃತಾಧ್ಯಯನದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಯಾವ ರೀತಿ ಆದರ ಶ್ರದ್ಧೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಾಹಿತ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ನೆರವಾದೀತೆಂದು ಹೇಳುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಆರ್ಷಗ್ರಂಥಗಳ ಭಾಷಾಂತರವನ್ನು ಕುರಿತು

ಇಂದಿನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಆರ್ಷಗ್ರಂಥಗಳು ಮಾತ್ರವೇ ಸಂಸ್ಕೃತಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಪೋಷಕವಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ಆ ಆರ್ಷಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಇಂಗ್ಲೀಷು ಮತ್ತು ಪ್ರಾಂತೀಯ ಭಾಷೆಗಳ ಅರ್ಥಾನುವಾದದೊಡನೆ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿಸಿ ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸಿ ಸರ್ವರಿಗೂ ಸುಲಭವಾಗಿ ದೊರಕುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿರುವುದು ಉಚಿತವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಅಂತೆಯೇ ಆರ್ಷಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಡಗಿರುವ ದೈವಿ ಭಾವವನ್ನು ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಟ್ರಾನ್ಸ್‌ಲೇಟ್ ಮಾಡಿ ತಣಿಸಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಬರೀ ದಣಿವು ಓಡುಗರಿಗೆ.

ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತ-ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅರೆ ಪರಿಚಯ ಅಪಾಯಕಾರಿ

(೪-ಎ) ಭಾರತ ದೇಶದ ವಿದ್ಯಾಸಂಸ್ಥೆಯಿಂದ ಉತ್ತೀರ್ಣನಾದ ಯುವಕನೆಂದಾದಮೇಲೆ ಭಾರತೀಯವಾದ ಸಂಸ್ಕೃತ-ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅಲ್ಪಾಲ್ಪಪರಿಚಯಮಾತ್ರವಿದ್ದರೆ ಸಾಲದು. ಪೂರ್ಣಪರಿಚಯವೇ ಇರಬೇಕಾದುದು ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕ. ಏಕೆಂದರೆ ಇವನ್ನು ತನ್ನ ಅಲ್ಪಾಲ್ಪ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಇತರರಿಗೆ ಕೊಡಲು ಹೊರಟಾಗ ಸಮಗ್ರನೋಟ ದೊರಕದೇ ಮತ್ತೆ ವಿಕೃತ ರೂಪವನ್ನೇ ತಾಳೀತು.

(೪-ಬಿ) ಅಂತೆಯೇ ಪರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಕಲಿಯುವ ಭಾರತೀಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಾಗಲೀ, ರಾಜಕೀಯಾಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಲೀ, ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರಾಗಲೀ, ಹೊರಗಿನವರಿಗೆ ಈ ಸನಾತನಾರ್ಯ ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ನಿಜವಾದ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಕೊಡುವಂಥವರಾಗಬೇಕಾದರೆ, ಮೊದಲು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಮೂಲವನ್ನರಿತವರಾಗಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಈ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಯಥಾರ್ಥವಾದ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಕೊಡಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಮರ್ಮಜ್ಞರಾದ ಸಂಸ್ಕೃತ ವಿದ್ವಾಂಸರ ನಿಯೋಜನೆ

(೪-ಸಿ) ಈ ಆರ್ಯಭರತ ಋಷಿಗಳ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಮರ್ಮವರಿತ ಸಂಸ್ಕೃತ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಗಳನ್ನು ವಿದೇಶಗಳಲ್ಲಿರುವ ಭಾರತದ ರಾಯಭಾರಿ ಕಛೇರಿಗಳಲ್ಲಿ ನಿಯೋಜಿಸಿದ್ದೇ ಆದರೆ ಆಯಾ ರಾಯಭಾರಿ ಕಛೇರಿಗಳಲ್ಲಿ ನಿಯೋಜಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ಆಗಬೇಕಾದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳು ಸುಗಮವಾಗಿ ನಡೆಯಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುವುದು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದಾಗ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅಪಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದೀತು.

ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾದ ಬಳಕೆಯ ಕುರಿತು ಮಂದಿರದ ನಿಲುವು

(೫-ಃ) ಈಗ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯು ಇಂತಹ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದದೇ ಇರುವ ಕಾರಣ, ಪ್ರಕೃತ ಈ ಹಿಂದೆ ಸೂಚಿಸಿದ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತವನ್ನು ಬಳಸುವುದು ಅಸಾಧ್ಯ ವೆಂದೇ ತೋರುತ್ತದೆ. ಹೀಗಿರುವುದಾದರೂ ಕೇವಲ ಚಾಪಲ್ಯಕ್ಕೊಳಪಟ್ಟು ಸಂಸ್ಕೃತವನ್ನು ಬಳಸಿದ್ದೇ ಆದರೆ, ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಚಿಂತನೆಯಾಗಲೀ, ಭಾವಾನುಗುಣವಾದ ಧ್ವನಿ ಯಾಗಲೀ, ಸೇರಿಕೊಳ್ಳದೇ ಕೇವಲ ಭಾಷಾ ಶಬ್ದಗಳ ಕಂಠಪಾಠ ಮಾತ್ರವಾಗಿ ಉಳಿಯು ವಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿ ಅರ್ಥಹೀನವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವಂತೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ, ಸುಲಭ ವಾಗಿ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತಿರುವಂತಹ ಬೇರೆ ಯಾವುದೇ ಭಾಷೆಯಲ್ಲೇ ಆದರೂ ಸುಸಂಸ್ಕೃತ ವಾದ ಮನೋಭಾವವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುವ ಕಾರ್ಯವು ಈಗ ಸರ್ವಶ್ರೇಯಸ್ಕರವೆಂಬುದು ನಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳಬಯಸುತ್ತೆ ವಿಜ್ಞಾನ ಮಂದಿರ.

ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯ ಉಚ್ಚಾರಣೆಯು ರಾಷ್ಟ್ರಾದ್ಯಂತ ಏಕರೂಪವಾಗಬಹುದೇ?

(೬-ಎ) ರಾಷ್ಟ್ರದ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಂತಗಳಲ್ಲೂ ಜನರು ಒಂದೇ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಚೆರಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವುದಂತೂ ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ಕಾರ್ಯವೇ ಸರಿ. ಏಕೆಂದರೆ-ಭಾಷೆಯ ಉಚ್ಚಾರಣೆಯು, ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನವಾದ ಭೌಗೋಳಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನೂ, ಜನರ ಆಹಾರ-ವಿಹಾರ -ವ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನೂ, ದೇಹಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಮನೋಧರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಅವಲಂಬಿಸಿಯೇ ರೂಪುಗೊಂಡಿರುವುದು ನಿಶ್ಚಿತವಾದುದರಿಂದ, ಅದೆಲ್ಲಾ ಏಕರೂಪತೆಗೆ ಬರಲು ಸಾಧ್ಯ ವಾದಾಗ ಮಾತ್ರ ಆಗಬಹುದಾದುದನ್ನು ಅವುಗಳಲ್ಲಾವ ಬದಲಾವಣೆಯೂ ಇಲ್ಲದೆಯೇ ಏಕರೂಪ ಮಾಡಬಯಸುವುದು ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಯೇ ಅಲ್ಲ. ಅನುಕರಣೆಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಿ ಕೆಲವು ಜನರಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿನ ಏಕರೂಪತೆಯನ್ನು ತರುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾದೀತಾದರೂ ಆಗಬಹುದು. ಏನೇ ಆದರೂ ಬಹಳಕಾಲ ಅದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕತೆಯ ವಾಸನೆಯು ಇದ್ದೇ ಇರುವುದು.

ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷಾಲಿಪಿಗಿಂತಲೂ ದೇವನಾಗರೀಲಿಪಿಯ ಅನ್ವಯವು ಉಪಯುಕ್ತ

(೭-ಬಿ) ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವ ಲಿಪಿ (ಬರವಣಿಗೆ) ಯು ಯಾವುದಾದೀತು? ಯಾವತರಹ ಇರುವುದು ಯೋಗ್ಯ? ಮತ್ತು ಈಗ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿರುವ ದೇವನಾಗರೀಲಿಪಿಯು ಆರ್ಯಮಹರ್ಷಿಗಳ ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವ ತರಹ ವೈಜ್ಞಾನಿಕತೆಯುಳ್ಳದ್ದೇ? ಅಲ್ಲವೇ? ಎಂಬ ಅಂಶವನ್ನೆಲ್ಲಾ ತಿಳಿಯಲು ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವೂ ವೈಜ್ಞಾನಿಕವೂ ಆದ ಸಂಶೋಧನೆಯು ನಡೆಯಬೇಕಾಗುವುದು. ಆದರೂ ಇಂದು ಪ್ರಾಂತೀಯವಾಗಿ ವಿವಿಧರೂಪ ತಾಳಿರುವ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಲಿಪಿಗಳು ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯ ಎಲ್ಲಾ ವರ್ಣಗಳಿಗೂ ಸಂಕೇತವಾಗಲು ಬೇಕಾದ ಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನು ಹೊಂದದೇ ಇರುವುದರಿಂದಲೂ, ದೇವನಾಗರೀ ಲಿಪಿಯು ಈಗಾಗಲೇ ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಯಲ್ಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಚಾರ ಪಡೆದಿರುವುದರಿಂದಲೂ, ಸಂಸ್ಕೃತ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಆಯಾ ಪ್ರಾಂತೀಯ ಲಿಪಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದರೆ, ದೇಶದ ಇತರ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿಯ ಜನರಿಗೆ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವಾದುದರಿಂದಲೂ, ತತ್ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯ ಲೇಖನ ಮತ್ತು ಮುದ್ರಣ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ದೇವನಾಗರೀ ಲಿಪಿಯೊಂದನ್ನೇ ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಉಪಯೋಗಿಸುವುದು ಸಂಸ್ಕೃತ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಸಹಾಯಕರವೇ ಆಗುವುದು.

ದೇವನಾಗರೀ ಲಿಪಿಯಲ್ಲಲ್ಲದೇ ಆಯಾ ಪ್ರಾಂತೀಯ ಲಿಪಿಯಲ್ಲಿ ಬರಹ ಮತ್ತು ಮುದ್ರಣ ಹೊಂದಿರುವಂತಹ ಉಪಯುಕ್ತವಾದ ಅನೇಕ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷಾ ಗ್ರಂಥಗಳು ದೇವನಾಗರೀ ಲಿಪಿಯಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿತವಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದೇ ಆದರೆ ದೇಶೀಯರಾದ ಎಲ್ಲಾ ಜನರಿಗೂ ಉಪಕಾರವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಪ್ರಚಾರಕರಿಗೆ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಲಿಪಿಗಳ ಪರಿಚಯವೂ ಅತ್ಯಂತಾವಶ್ಯಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಗೂ ಅನ್ಯೋನ್ಯ ಸಂಬಂಧವನ್ನೂ, ಪ್ರಾಂತೀಯ ಜನರ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷಾ ಪರಿಚಯವನ್ನೂ ದೃಢೀಕರಿಸಲು, ಕೇವಲ ಪ್ರಾಂತೀಯಲಿಪಿಗಳು (ಬಂಗಾಲಿ-ತೆಲುಗು-ಕನ್ನಡ) ಇತ್ಯಾದಿ ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾಗಿ ಅನುಕೂಲವೆಂದು ತೋರಿದರೂ, ಸಮಗ್ರ ದೇಶದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅಷ್ಟೇನೂ ಲಾಭದಾಯಕವಾಗದೆಂದು ತೋರುತ್ತೆ.

ಭಾಷೆಗೆ ವ್ಯಾಕರಣವೊಂದನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವುದರ ಪರಮೋದ್ದೇಶ

(೭-ಸಿ) ಆಯಾಕಾಲವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವಂಥ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಲಾಗಿ, ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯು ಋಷಿಗಳ ಕಾಲದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ, ಜನರ ಆಚಾರ ವಿಚಾರಗಳು ವಿಹಾರ ವ್ಯವಹಾರಗಳು ಕಾಲದೇಶಗಳು ಮತ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನನುಸರಿಸಿ ಮಾರ್ಪಡುತ್ತಾ ಬಂದಿರುವಂತಹ ನಡೆಯು ಕಾಣಬರುತ್ತದೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೇ ಈ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಾಗಿ ಒಂಭತ್ತು ವ್ಯಾಕರಣಗಳು ಪ್ರವೃತ್ತವಾದುದು ಕಂಡುಬಂದಿದೆ. ಭಾಷೆಗೆ ವ್ಯಾಕರಣವೊಂದನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವುದರ ಪರಮೋದ್ದೇಶ್ಯವಾದರೂ ಏನೂ? ಎಂಬುದಾಗಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಿದರೆ, ಕೇವಲ ಪ್ರೇಯಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ (ಐಹಿಕ ಸುಖಮಾತ್ರ) ಮುಕ್ತಾಯಗೊಳ್ಳಲಿರುವ ಬಾಳಾಟ

ವನ್ನು ಶ್ರೇಯೋಮಯವಾಗಿ (ಪಾರತ್ರಿಕ ಸುಖ) ಮಾಡಿ, ವಾಙ್ಮಯದ ಮೂಲವನ್ನು ನೆನಪಿಗೆ ತರುವಂತಹ ಭಾಷಾ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ಲೋಕದಲ್ಲೇರ್ಪಡಿಸುವುದೇ, ಎಂದು ನಿಶ್ಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ-ವಾಕ್ಯವ್ಯಾಪ್ತಿಯು ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ಹಿಡಿದು ಆತ್ಮದವರೆವಿಗೂ ಇರುವುದಾಗಿದೆ. ಮನುಷ್ಯನ ಎಲ್ಲಾ ಹೊರವ್ಯವಹಾರಗಳೂ ಮನಸ್ಸನ್ನೇ ಮೂಲವಾಗಿ ಹೊಂದಿರುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ-ಅವನವನ ಮನಸ್ಸನ್ನನುಸರಿಸಿಯೇ ಅವನವನ ಆಕಾರ-ವೇಷ-ಭೂಷಣ ಎಲ್ಲವೂ ಏರ್ಪಡುವುದೆಂದು ಲೋಕವಿಧಿತವಾಗಿದೆ. ಈ ಆಕಾರಾದಿಗಳ ಮೂಲಕ, 'ಅವನ ಮನಸ್ಸು ಇಂತಹುದೇ' ಎಂದು ಕುಶಲನಾದವನು ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಇದರಂತೆಯೇ ವಾಙ್ಮಯ ಮೂಲಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆಯೇ ಭಾಷೆಗೂ ಹೊರ ಆಕಾರವು ಇರಬೇಕಾದುದು ನೈಸರ್ಗಿಕವಾಗಿದೆ. ಭಾಷೆಗೆ ಇಂತಹ ಮೂಲಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾದ ಆಕಾರವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುವುದೇ ವ್ಯಾಕರಣದ ಪರಮೋದ್ದೇಶ್ಯವಾದುದು ದೆಂಬುದು, ವ್ಯಾಕರಣವನ್ನು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪರಿಶೀಲಿಸಿದಾಗ ಸಿದ್ಧವಾಗುವ ವಿಷಯ.

ಸಂಸ್ಕೃತದ ಸರಳೀಕರಣ ಕುರಿತು ಮಂದಿರದ ನಿಲುವು

ಇಂತಹ ಆರ್ಷವಿಜ್ಞಾನವೈಭವದಿಂದ ರೂಪುಗೊಂಡ ಪಾಣಿನಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳ ವ್ಯಾಕರಣವು, ವೈದಿಕ ಮತ್ತು ವ್ಯಾವಹಾರಿಕವೆನಿಸುವ ಸಂಸ್ಕೃತ ವಾಙ್ಮಯದ ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸುತ್ತಿದೆ. ಪಾಣಿನಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳಿಂದ ರೂಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಈ ವಿಜ್ಞಾನದ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ-ಪ್ರಾಚೀನ ಮತ್ತು ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದ ಧಾರ್ಮಿಕ-ರಾಜನೈತಿಕ-ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮಮತಿಯಿಂದ ಪರಿಶೀಲಿಸಿ,

‘ಏಕಃ ಶಬ್ದಃ ಸಮ್ಯಕ್ ಜ್ಞಾತಃ ಸುಷ್ಠು ಪ್ರಯುಕ್ತಃ ಸ್ವರ್ಗೇ ಲೋಕೇ ಕಾಮಧುಗ್ಧವತಿ’

ಎಂಬುದಾಗಿ ಚಿಂತಿಸಿದಂತಹ ಭಾಷಾ ವ್ಯವಹಾರವು ರೂಢಿಗೆ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಇದನ್ನೇ ವಿಜ್ಞಾನ ಮಂದಿರವು ಸಂಸ್ಕೃತದ ಸರಳೀಕರಣ(Simplification) ಅಥವಾ ಪ್ರಾಥಮಿಕವಾದ ಸಂಸ್ಕೃತದ ವಿಕಾಸವೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡುತ್ತದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತ ವಿದ್ವಾಂಸರನ್ನಿರಿಸಿಕೊಂಡವರು ಆರ್ಷವಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಈ ಕೆಲಸವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕಾಗುವುದೆಂದು ವಿಜ್ಞಾನ ಮಂದಿರವು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

(೭-ಡಿ) ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯು ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿರುವುದರಿಂದ ಅದನ್ನು ನಮ್ಮ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಸರಳಗೊಳಿಸಬೇಕಾದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯೇನೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಸರಳಗೊಳಿಸ ಹೊರಟು ವಿಕೃತ ರೂಪವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದರೆ, ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆ, ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಈ ಭಾಷೆಯ ಹಿಂದಿರುವ ವಿಜ್ಞಾನ ಇವೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಆಘಾತವಾಗುತ್ತದೆ.

ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಹಾಗೂ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ವ್ಯವಹಾರ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಅನ್ವಯ-ಉತ್ತಮ

(೮-ಎ) ಆಯಾ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮತ್ತು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಆಯಾ ಪ್ರಾಂತೀಯ ಭಾಷೆಗಳನ್ನೇ ಬಳಸಬೇಕೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ ಹೊರಟ

ಬಳುವಳಿಗೆ ಬೆಲೆ ಕೊಟ್ಟರೆ, ಸಂಸ್ಕೃತಾಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಬಾಧಕವನ್ನೇ ಮಾಡಿದಂತಾಗುವುದು. ಏಕೆಂದರೆ-ಸಂಸ್ಕೃತ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೂ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ವ್ಯವಹಾರ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೂ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧ ದೊರಕದಂತಾಗುವುದರಿಂದ ಜನ ಸಾಮಾನ್ಯರಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯ ಅವಶ್ಯಕತೆಯು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ ಕ್ರಮೇಣ ಸುಸಂಸ್ಕೃತ ಮನೋಧರ್ಮವು ಅವರೆಲ್ಲರ ವ್ಯವಹಾರದ ಜೊತೆಗೆ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳದೇ ಅಸಂಸ್ಕೃತವ್ಯವಹಾರಗಳು ವೃದ್ಧಿಯಾಗುವಂತಾಗುವುದರಿಂದ ಆ ಎಲ್ಲೆಡೆಗೂ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷಾ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ಬೆಳೆಸುವುದೇ ಉತ್ತಮವೆಂದು ತೋರುತ್ತೆ.

ಪ್ರಾಂತೀಯ ಭಾಷಾ-ಸಾಹಿತ್ಯಗಳಿಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಹಕಾರಿ

(೮-ಬಿ) ಪ್ರಾಂತೀಯ ಭಾಷೆಗಳೂ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯಗಳೂ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯನ್ನೂ ಅಲ್ಲಿಯ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳನ್ನೂ ಆಧರಿಸಿಯೇ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿರುವುದರಿಂದಲೂ, ಪ್ರಾಂತೀಯ ಭಾಷಾ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳನ್ನು ಅದರ ಆಧಾರ ಭೂತವಾದ ಭಾಷಾ-ಸಾಹಿತ್ಯಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿಯೇ ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸಬೇಕಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ, ಸಂಸ್ಕೃತಾಭ್ಯಾಸವು ಇವೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಅತ್ಯಂತ ಸಹಕಾರಿಯೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

ಆಧುನಿಕವಾದ ಎಲ್ಲ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಅನ್ವಯ ಕುರಿತು

(೮-ಸಿ) ಆಧುನಿಕ ಪ್ರಪಂಚದ ಮಾನವನಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಆಚಾರ-ವ್ಯವಹಾರ-ನಡೆ-ನುಡಿ-ಇತರ ಸಾಮಾಜಿಕವಾದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳು, ಅಂತೆಯೇ ಆಧುನಿಕ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಯುಗದ ಕಾರ್ಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು, ಅವುಗಳ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳು, ಮತ್ತು ಮಾನವನ್ನು ಇಂದಿನ ಜೀವನ ವಿಧಾನಕ್ಕಾಗಿ ಉಪಾಯೋಗಿಸುತ್ತಿರುವ ಯಂತ್ರೋಪಕರಣಗಳು, ಅಂತೆಯೇ ಇತರ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು ಇವೆಲ್ಲದರ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದಾಗ, ದೇಶಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಏಕರೂಪವಾಗಿ ಅನ್ವಯಿಸುವಂತೆ, ಮಾನವೀಯ-ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಮತ್ತು ಯಾಂತ್ರಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವ ಹಾಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲೇ ಎಲ್ಲಾ ಪರಿಭಾಷೆಗಳನ್ನೂ ರಚಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದ ವಿಚಾರ. ಅದರಿಂದ ವಿಶೇಷವಾದ ಯಾವ ಪ್ರಯೋಜನವೂ ದೊರಕಲಾರದು. ಆರ್ಷಭಾವಗಳಿಗಾಗಿ ಆರ್ಷಭಾಷೆಯೆಂಬ ನಮ್ಮ ಮೊದಲ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ಮತ್ತೆ ಜ್ಞಾಪಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಆವಶ್ಯಕತೆ ಕಂಡು ಬಂದರೆ ಮಾತ್ರ ಕೆಲವು ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಸರ್ವದೇಶಸ್ವಯಿಯಾಗುವಂತೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ರಚನೆ ಮಾಡಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತೆ.

ಭಾರತೀಯವಾದ ಭಾಷಾ, ಸಾಹಿತ್ಯಗಳ ಪ್ರೌಢವಾದ ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಸಂಸ್ಕೃತಾಧ್ಯಯನದ ಅಗತ್ಯ

(೮-ಡಿ) ಸನಾತನವಾದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆ, ಮತ್ತು ಸುಸಂಸ್ಕೃತವಾದ ಮನೋಧರ್ಮ ಇವುಗಳಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವ ತೆರದಲ್ಲಿ ಇಂದಿನ ಭಾರತೀಯ ಭಾಷಾ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳ ಪ್ರೌಢವಾದ ಅಭ್ಯಾಸವು ದೇಶದಲ್ಲಾಗಬೇಕೆಂದು ಬಯಸುವುದಾದರೆ, ಅದರ ಸಲುವಾಗಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನವೂ ಅವಶ್ಯಕವೆಂದೇ ತೋರುತ್ತೆ.

ದೇಶಕ್ಕೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಅಗತ್ಯ

(೮-ಇ) ಸಂಸ್ಕೃತ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯವಂತೂ ದೇಶಕ್ಕೆ ಇಂದು ಬೇಕೇ ಬೇಕು. ಇಂದು ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳಂತಲ್ಲದೇ, ಅದು ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಘಟಿತವಾಗಬೇಕೆಂಬುದು ಮಾತ್ರ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಡಬೇಕಾದ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಎಲ್ಲಾ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳೂ ಹೆಸರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ವಿಶ್ವ ವಿದ್ಯಾಲಯವಾಗಿ ದ್ದರೂ, ಅವುಗಳ ಗೊತ್ತುಗುರಿ, ಪಾಠಪ್ರವಚನ ವಿಧಾನ, ಉಪಾಧ್ಯಾಯತ್ವದ ವೈಖರಿ, ವಿಧ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ವ್ಯಾಸಂಗ, ಪರೀಕ್ಷೆಗಳು ಮತ್ತು ಅವರು ತೇರ್ಗಡೆಯಾದ ಮೇಲೆ ಏನನ್ನೆದುರು ನೋಡುವರೆಂಬುದು ಇದೆಲ್ಲಾ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳು ಯಾವ ಬಗೆಯ ಲಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಮನವರಿಕೆ ಮಾಡಬಹುದೆಂದು ನಮಗೆ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

ಸಂಸ್ಕೃತ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಲ್ಲಿರಬೇಕಾದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ

ಆದ್ದರಿಂದ-ಪ್ರಾಚೀನಾರ್ಯಮಹರ್ಷಿಗಳ ಸನಾತನವಾದ ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ನಾಗರಿಕತೆ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕನುಗುಣವಾದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆ ಇವುಗಳ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ, ಒಂದು ಬಗೆಯ ಪ್ರಯೋಗವಿಜ್ಞಾನದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸಂವಿಧಾನ ಅಂದರೆ-ವಿಷಯ-ಪ್ರಯೋಗ ಮತ್ತು ಅನುಭವಗಳ ಸಾಮರಸ್ಯ-ಸಾಮಂಜಸ್ಯಗಳನ್ನು ಕಾಪಾಡುವ ಸಂವಿಧಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿರಬೇಕಾದುದೇ ಇತರ ವಿಶ್ವ ವಿದ್ಯಾಲಯಗಳಿಗಿಂತ ಸಂಸ್ಕೃತ ವಿಶ್ವ ವಿದ್ಯಾಲಯಕ್ಕಿರಬೇಕಾದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ.

ಈ ಬಗೆಯ ಪ್ರಯೋಗ ವಿಜ್ಞಾನ ಹೊಂದಿದಂತಹ ಸಂವಿಧಾನಯುಕ್ತವಾಗುವುದೇ ಆದರೆ, ಸಂಸ್ಕೃತ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯವು ರಾಷ್ಟ್ರದ ಜನತೆಯ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಸತ್ಪರಿಣಾಮ ಬೀರಿ, ಇಂದು ಆಧುನಿಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಏರುಪೇರುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸರಿಪಡಿಸಿ ವಿರಾಜಿಸುವಂತಾಗಬಲ್ಲದು.

ಬಿ-ಸಂಸ್ಕೃತ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ:-

ಆಧುನಿಕ ಮತ್ತು ಪರಂಪರಾಗತವಾದ ಪದ್ಧತಿಗಳು.

ಜೀವನಕ್ಕೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದೊಂದಿಗೆ ಸಂಬಂಧ ಕುರಿತು ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ

ಈ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ-ಸಂಸ್ಕೃತ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಆಧುನಿಕ ಮತ್ತು ಆರ್ಷವಾದ ಸನಾತನ ಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನಧಿಕರಿಸಿ ತುಲನಾತ್ಮಕವಾದ ವಿಮರ್ಶೆಯೊಂದನ್ನಿಡಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಸನಾತನಾರ್ಯ ಭಾರತೀಯರ ಆರ್ಷಸಂಷ್ಟಿ-ನಾಗರಿಕತೆ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಗಳಾ ಅಧ್ಯಯನವು ಹೇಗೆ ಇದ್ದಿತು? ಇಂತಹ ಅಧ್ಯಯನದ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಅವರು ತಮ್ಮ ಜೀವನಕ್ಕೂ ಏನೊಂದು ಲಕ್ಷ್ಯವಾಗಿದ್ದಿತು? ಈ ವಿಷಯಗಳ ಬಗೆಗೆ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪಭಾಗವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು.

ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕ ಹಾಗೂ ಪ್ರಾಚೀನವೆಂಬ ವಿಭಾಗದ ಕುರಿತು

ಸನಾತನಾರ್ಯ ಭಾರತೀಯರ ವೇದ-ಶಾಸ್ತ್ರ-ವಿದ್ಯೆ-ಕಲೆಗಳೆಲ್ಲವೂ, ಶಾಶ್ವತವೂ ಸತ್ಯವೂ ಮತ್ತು ಅಚಲವೂ ಆದ ಯಾವ ಮೂಲದಿಂದ ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವ ಪಡೆದವೋ, ಅದೇ ಎಡೆಗೆ -ಅದೇ ಮೂಲಕ್ಕೆ ನಮ್ಮನ್ನೂಯ್ಯಲು ಅವುಗಳು ಉದ್ದೇಶ ಹೊಂದಿರುತ್ತವೆಯೆಂಬುದು ಖಚಿತ. ಅದೇ ಅವುಗಳೆಲ್ಲವರ ಪರಮಲಕ್ಷ್ಯ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಸುಹೊಕ್ಕಾಗಿ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಿರುವ ಆ ಪರಮಗುರಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ವಿಷಯ-ಪ್ರಯೋಗ-ಅನುಭವಗಳಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಸಾಮರಸ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವಂತಹ, ಕೇವಲ ಪ್ರಾಚೀನ ಗುರುಕುಲಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದು (ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿದ್ದ) ಕೇಳಿಬರುತ್ತಿರುವ ಆರ್ಯಮಹರ್ಷಿಗಳಿಂದ ಪ್ರವರ್ತಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದೂ ಸುಸಂಸ್ಕೃತವೂ ಆದ ಪ್ರಾಚೀನ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಪದ್ಧತಿಯು ಸನಾತನಾರ್ಯ ಭಾರತೀಯರ ಜೀವನಾಡಿಯಾಗಿದ್ದಿತು. ಒಂದೇ ಮೂಲದಿಂದ ರೂಪುಗೊಂಡ ಎಲ್ಲಾ ವಿದ್ಯೆಗಳ ಅಧ್ಯಯನವೆಂಬುದು ಸುಸಂಸ್ಕೃತವಾದ ಆರ್ಷಸಂಪ್ರದಾಯವೊಂದರಿಂದ ಮಾತ್ರ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯ. ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಸ್ವರೂಪವಾದರೂ ಏನೂ ಎಂದರೆ 'ಶಿಷ್ಯೋಪಾಧ್ಯಾಯ ಸಂಬಂಧಸ್ಯ ಅವಿಚ್ಛೇದೇನ ಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರಾಪ್ತಿಃ' ಎಂಬುದಾಗಿ ಆ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ನೈಜ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಹಿರಿಯರು ನಮ್ಮ ಮುಂದಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಅಂದರೆ-ಶಿಷ್ಯ ಮತ್ತು ಉಪಾಧ್ಯಾಯರ ಪರಂಪರೆಯು ಎಲ್ಲೂ ಮಧ್ಯೆ ವಿಚ್ಛೇದವಾಗದೇ (ಕೈಯಿಂದ ಕೈಗೆ ಅನ್ನುವಂತೆ) ವ್ಯಕ್ತಿಯಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರವು ಸಂತತವಾಗಿ ಹರಿದು ಬರುವುದೇ ಆಗಿದೆ. ಯಾವಾಗ ಈ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ವಿಚ್ಛೇದವೊದಗಿತೋ ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ವಿಷಯ - ಪ್ರಯೋಗ - ಅನುಭವಗಳ ಸಮನ್ವಯವಿಲ್ಲದ ಯಾವ ಪದ್ಧತಿಯು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತೋ ಅದೇ ಆಧುನಿಕ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಪದ್ಧತಿಯಾಗಿದೆ. ಹತ್ತು ಇಪ್ಪತ್ತು ಅಥವಾ ಒಂದು ನೂರು ವರ್ಷಕ್ಕಿಂತ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಪ್ರಚಲಿತವಿದ್ದ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಪದ್ಧತಿಯು ಪ್ರಾಚೀನ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಪದ್ಧತಿ. ಅಲ್ಲಿದ್ದೀಚಿನದು ಆಧುನಿಕ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಪದ್ಧತಿ ಎಂಬ ಕಲ್ಪನೆಯಂತೂ ಸರಿಯಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ-ಪ್ರಾಚೀನ-ನವೀನ ಎಂಬುದು ಕೇವಲ ಶತಮಾನಗಳ ಅಳತೆಯನ್ನವಲಂಬಿಸಿದ್ದಲ್ಲ. ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಮೊದಲು ಪ್ರಾಚೀನವಾಗಿದ್ದ ಸತ್ಯವಸ್ತು ಯಾವುದುಂಟೋ ಅದನ್ನು ತಲುಪುವುದು ತಲಪದಿರುವುದು ಇವುಗಳೇ ಇಲ್ಲಿಯ ಪ್ರಾಚೀನ-ನವೀನ ಶಬ್ದಗಳ ಪ್ರಯೋಗಕ್ಕೆ ಮಾನದಂಡವಾಗಿರಬೇಕು.

ಪದಾರ್ಥಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದ ವಿದ್ಯಾಧ್ಯಯನ ಕುರಿತು-ಶಾಸ್ತ್ರ ವಚನ

ವಿದ್ಯಾಪ್ರವರ್ತಕರಾದ ಋಷಿಗಳೇ, ವಿದ್ಯಾಧ್ಯಯನದ ಸಾಫಲ್ಯ-ವೈಫಲ್ಯಗಳನ್ನು ವಿವೇಚನೆ ಮಾಡುತ್ತಾ- 'ವೇದಗಳನ್ನೂ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೂ ಒದಿಯು, ಅವುಗಳ ಎಕೈಕಲಕ್ಷ್ಯವಾದ ಸದ್ವಸ್ತುವಿನ ವಿಜ್ಞಾನ-ಅನುಭವಗಳು ದೊರಕದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಅಧ್ಯಯನವೆಲ್ಲವೂ ವೃಥಾವೆಂದೇ ಒಕ್ಕರಲಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಬೋಧಿಸಿರುವುದನ್ನು ಅವರ ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದಲೇ ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ-

‘ಸ್ಥಾನುರಯಂ ಭಾರಹಾರಃ ಕಿಲಾಽಭೂತ್,
ಅಧೀತ್ಯ ವೇದಂ ನ ವಿಜಾನಾತಿ ಯೋಽರ್ಥಮ್ |
ಯೋಽರ್ಥಜ್ಞ ಇತ್ಯಕಲಂ ಭದ್ರಮಶ್ನುತೇ ಸ
ನಾಕಮೇತಿ ಚ್ಛಾನವಿಧೂತ ಪಾಪ್ಮಾ ||’

(ಯಾವನೊಬ್ಬನು ವೇದವನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿಯೂ ಅದರ ಬೋಧಾರ್ಥವನ್ನು ಕಂಡು ಕೊಳ್ಳಲಾರನೋ, ಅಂಥವನ್ನು (ಭಾರವನ್ನು ಹೊತ್ತೊಯ್ಯುವ ಜಡವಸ್ತು ಅಥವಾ) ಮೂಟೆ ಹೊತ್ತು ನಿಂತಿರುವ ಒಂದು ಕಂಬವಾಗಿರುವನಷ್ಟೆ! ಯಾರೂ ವೇದದ ಬೋಧಾರ್ಥವನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವನೋ ಅವನು ಮಾತ್ರವೇ ಚತುರ್ಭದ್ರಗಳನ್ನೂ- ಎಲ್ಲಾ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಅನುಭವಿಸುವನು, ಅವನು ತಾನೇ ವೇದಾರ್ಥಜ್ಞಾನದಿಂದ ಪಾಪಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಒದರಿ ಕೊಂಡವನಾಗಿ ದುಃಖಾತೀತವಾದ ನೆಲೆಯನ್ನು-ಮುಕ್ತಿಧಾಮವನ್ನು ಹೊಂದುವನು.) ಇದರಂತೆಯೇ ವಿದ್ಯಾಪ್ರವಕ್ತೃಗಳೇ ಕೊಟ್ಟ ಮತ್ತೊಂದು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯ ಮಾತನ್ನೂ ಗಮನಿಸಬಹುದು-

‘ಯದಧೀತಮವಿಜ್ಞಾನಂ ನಿಗದೇನೈವ ಶಬ್ದತೇ |
ಅನಗ್ನಾವಿವ ಶುಷ್ಕೇಧೋ ನ ತಜ್ಜಲತಿ ಕರ್ಹಿಚಿತ್ ||’

(ಯಾವ ಒಂದಧ್ಯಯನವು ಪ್ರಯೋಗ ವಿಜ್ಞಾನಶೂನ್ಯವಾಗಿ ಅಲ್ಲಿರುವ ಶಬ್ದಗಳಿಂದಲೋ ಅಥವಾ ತತ್ತ್ವಶಬ್ದದ ಮತ್ತೊಂದು ಶಬ್ದದಿಂದಲೋ ಮಾತ್ರವಾಗಿ ವಿವರಿಸಲ್ಪಡುವುದೋ, ಅಂಥ ಅಧ್ಯಯನವು ಆಚಾರ್ಯನಿಂದ ಬಂದ ವೇದ ವಾಕ್ಯದ ಪಾಠಮಾತ್ರವಾಗುವುದರಿಂದ, ಒಣಗಿದ ಕಟ್ಟಿಗೆಯೇ ಆದರೂ ಬೆಂಕಿಯಿಲ್ಲದ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಉರಿಯಲಾದರದೋ ಹಾಗೆ, ಅರ್ಥದ ನೈಜವಾದ ಅರಿವಿಲ್ಲದಂತಹ ಶಿಷ್ಯನ ಬಾಯಿಗೆ ಬಂದು ತನ್ನ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ವಾದ ಜ್ವಲನ-ಪ್ರಕಾಶಮಯವಾದ ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ)-ಎಂದಿದ್ದಾರೆ.

೧. ಸನಾತನಾರ್ಯ ಭಾರತೀಯರ ಶಷ್ಟ-ವಿದ್ಯೆ-ಕಲೆಗಳ ಅಧ್ಯಯನದ ಆರಂಭಕ್ಕೆ ಯಾವ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯುಂಟೋ, ಅದರ ಪೂರ್ಣನೆಯ, ಇಂದಿನ ವಿದ್ಯಾ ಪರಿಸಮಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದೆಯೇ?
೨. ವೇದ ಪುರುಷನ ಅಂಗಗಳೆಂದು ಹೆಸರು ಹೊಂದಿರುವ ವೇದಾಂಗಗಳ ಇಂದಿನ ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ ವೇದ ಪುರುಷನ ಬಗ್ಗೆ ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿನ ಪರಿಚಯವಾಗುತ್ತಿದೆ?
೩. ದೇಹದಲ್ಲಿರುವ ಯಾವುದೇ ಒಂದು ರೋಮಕೂಪವನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಿಸಿದರೂ ಹೇಗೆ ಶರೀರಗೆ ಅದರ ಅರಿವಾಗುವುದೋ ಹಾಗೆಯೇ, ನಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ವೇದ ಪುರುಷನ ಅಂಗಗಳಾದ ಶಿಕ್ಷಾ ವ್ಯಾಕರಣಾದಿಗಳನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದಾಗ ಅದು ವೇದ ಪುರುಷನು ನಮ್ಮ ಕಡೆಗೆ ಪ್ರಹೋಧಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಿದೆಯೇ?
೪. ಧರ್ಮಮೀಮಾಂಸಾ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವಾದ ಅಥಾತೋ ಧರ್ಮಜಿಜ್ಞಾಸಾ ಎಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಮಾಡಿ ಆರಂಭಿಸುವ ಅಧ್ಯಯನದ ಸಮಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ,

ಋಷಿಹೃದಯ-ಗುಹಾನಿಹಿತವಾದ 'ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಪರಮದುರ್ಜ್ಞೇಯಃ' ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುವ ಧರ್ಮದ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಎಳೆಯ ಪರಿಚಯವಾಗಿರುವುದು ನಮ್ಮ ಅರಿವಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದೆಯೇ?

೫. ಶಾರೀರಕ ಮೀಮಾಂಸೆಯೆಂದು ಹೊರಟ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ, 'ಅಥಾತೋ ಬ್ರಹ್ಮಜಿಜ್ಞಾಸಾ' ಪರಿಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ, ಆರಂಭಿಸುವ ಶಾಸ್ತ್ರಾಧ್ಯಯನದ ಮುಕ್ತಾಯದಲ್ಲಿ, ಶಾರೀರಕ ಪುರುಷನ ಬಗೆಗೆ ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿನ ಜ್ಞಾನವು ದೊರಕಿದಂತಾಗುವುದು ಕಂಡು ಬಂದಿದೆ?

೬. ನೃತ್ಯಾಪಸಾನೇ ನಟರಾಜರಾಜೋ ನನಾದ ಡಕ್ಕಾಂ ನವಪಂಚವಾರಮ್ |
ಉದ್ಧರ್ತುಕಾಮಃ ಸನಕಾದಿಸಿದ್ಧಾನ್ ಏತದ್ವಿಮರ್ಶೇ ಶಿವಸೂತ್ರಜಾಲಮ್ ||'

ಎಂದು ತಿಳಿಸಿರುವಂತೆ, ಯಾವ ನಟರಾಜರಾಜನ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಸನಕಾದಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಪಡೆದುಕೊಂಡುದು ಶಿವಸೂತ್ರ ಜಾಲದ-ಪ್ರತ್ಯಾಹಾರ ಸೂತ್ರ ಫಲವಾಗಿ ಕಂಡು ವ್ಯಾಕರಣಾಧ್ಯಯನವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವುದೋ ಅದು ಇಂದು ಕೇವಲ ಪದಾವೃತ್ತಿಯಿಂದಾಗುವ ಕಂಠ ಶೋಷಣದಲ್ಲಿ ಪರ್ಯವಸಾನಗೊಂಡು 'ಮರಣಾಂತೋ ವಾಯುಧಿವ್ಯಾಕರಣಮ್' ಎಂದು ಅದಕ್ಕೆ ಅಪಯಶಸ್ಸು ಬರುವಂತಾದುದು ಹೇಗೆ ಯೋಗ್ಯ?

೭. 'ಪದಾರ್ಥಾನಾಂ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನಾನ್ನಿಶ್ಚೇಯಸಾಧಿಗಮಃ, ಸಾಧರ್ಮ್ಯವೈಧರ್ಮ್ಯಾಭ್ಯಾಂ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನಾನ್ನಿಶ್ಚೇಯಸಮ್' ಎಂದೆಲ್ಲಾ ಹೊರಟ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ (ನ್ಯಾಯ-ವೈಶೇಷಿಕ) ಅಧ್ಯಯನವು ನಿಶ್ಚೇಯಸದೇಗೆ ಒಯ್ಯುವುದೇನಾದರೂ ಶಾಸ್ತ್ರಾಧ್ಯಯನದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಬರುತ್ತಿದೆಯೇ?

ಇಂದು, ವೈದಿಕ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಕ್ರಮವೆಂದು ಶಿರೋಫಲಕ ಪಡೆದ ವಿದ್ಯಾಶಾಲೆಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಪರಿಪಾಟಿಯೂ ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ತಾನೇ ಮುಗಿಯುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿದೆ.

ಇಂದು ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ದೂಷಿತವಾಗಿರಲು ಕಾರಣ

ಹೀಗೆ ಆಗಿರುವುದು ಅಧುನಿಕ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಪದ್ಧತಿಯ ಪ್ರಭಾವ. ಅದು ಏಕೆ ಅಧುನಿಕ ವಾಯಿತು? ಪ್ರಾಚೀನತೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿತು? ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿದಾಗ ಆರ್ಷಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಅಲಕ್ಷ್ಯ ಮತ್ತು ಸೋಮಾರಿತನಗಳಿಂದ ವಿಚ್ಛೇದ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳದೆ-ಅಂದರೆ ಯುಕ್ತಿಹೀನ ವಿಚಾರಗಳಿಂದ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನೆಲ್ಲಾ ತುಂಬಿ ಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರಲ್ಲಿಯೇ ಪರಸ್ಪರ ದ್ವೇಷಾಸೂಯೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಪಡಿಸುವ ತರಹ ಶಾಸ್ತ್ರಾಧ್ಯಯನವು ಮುಕ್ತಾಯಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆಯೇ ಹೊರತು ಧರ್ಮನಿರ್ಣಯ ಮತ್ತು ತತ್ತ್ವನಿರ್ಣಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲ. ಈ ಬಗ್ಗೆ ಪೂರ್ವಾಚಾರ್ಯರೇ ಆಲೋಚಿಸಿ ಅಥವಾ ಕಂಡು ಹೇಳಿರುವ ಮಾತು ಕೆಲವುಂಟು. ಅದಾವುದೆಂದರೆ-

‘ಕೇವಲಂ ಶಾಸ್ತ್ರಮಾಶ್ರಿತ್ಯ ನ ಕಾರ್ಯೋ ಧರ್ಮನಿರ್ಣಯಃ|
ಯುಕ್ತಿಹೀನೇ ವಿಚಾರೇ ತು ಧರ್ಮಹಾನಿಃ ಪ್ರಾಜಾಯತೇ ||’

‘ಮಥಿತ್ವಾ ಚತುರೋ ವೇದಾನ್ ಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರಾಣ್ಯನೇಕಶಃ|
ಸಾರಸು ಯೋಗಿಭಿಃ ಪೀತಃ ತಕ್ರಂ ಪಿಬತಿ ಪಂಡಿತಃ||’

ಎಂಬುದು ಇಂದಿನ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಪದ್ಧತಿಯ ಬಗೆಗೇ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಮಾತಾಗಿದೆ.

ವೇದ, ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಅವಿದ್ಯಾಮಯವಾದ ನದಿಯನ್ನು ದಾಟಲು ಋಷಿಪುತ್ರಣಿತವಾದ ನೌಕೆಗಳು

ಒಂದು ನದಿಯ ಆಚೆಯ ದಡ ತಲುಪಬೇಕೆಂದು ಹೊರಟವನಿಗೆ ಮಧ್ಯೆ ಅಡ್ಡ ಬಂದಿರುವ ನದಿಯನ್ನು ದಾಟಲು ಒಂದು ದೋಣಿಯು ಹೇಗೆ ಅತ್ಯವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಬೇಕೋ, ಅದರಂತೆ ಸಂಸಾರನದಿಯ ಅತ್ತಕಡೆಯಿರುವ - ಪರವ್ಯೋಮದಲ್ಲಿರುವ ಸದ್ವಸ್ತುವನ್ನು ತಲುಪಲು ಮಧ್ಯೆ ಅಡ್ಡಬಂದಿರುವ ಅವಿದ್ಯಾಮಯ ನದಿಯನ್ನು ದಾಟಲು ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಾದಿಗಳು ನೌಕೆಯಾಗಿ ಋಷಿಗಳಿಂದ ನಮ್ಮ ಪಾಲಿಗೆ ಬಂದವು. ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿ, ಅದರ ಪರಪಾರದಲ್ಲಿರುವ ಸತ್ಯವನ್ನು ವಿದ್ಯಾ-ಶಾಸ್ತ್ರರೂಪವಾದ ನೌಕೆಯಿಂದ ತಲುಪಿದ ನಂತರ ಅದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಬಿಡಬೇಕಾಗುವುದು. ಏಕೆಂದರೆ ನದಿಯನ್ನು ದಾಟಿದವನು ದೋಣಿಯನ್ನು ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೊತ್ತು ಮುಂದೆ ಹೋಗಲಾರ. ‘ಹೊಳೆ ದಾಟಿದ ಮೇಲೆ ದೋಣಿಯ ಹಂಗೇನು? ಎಂಬುದು ಗಾಢ. ಅಂತೆಯೇ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಸಮನ್ವಯಾತ್ಮಕವಾದ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿ ಅದರಿಂದ ನೆಲೆ ಮುಟ್ಟಿದ ಮೇಲೆ ನೆಲೆ ಮುಟ್ಟಿದವನಿಗೆ ಅವುಗಳ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಕಳೆದು ಹೋಗುವುದು. ಇದನ್ನೇ ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ತಪ್ಪದೇ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ‘ನಿಷ್ಕಾರಣಃ ಷಡಂಗೋ ವೇದೋಽಧ್ಯಯೋ ಜ್ಞೇಯಶ್ಚ’ ಎಂದು ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ವಿಧಿಸಿದ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲೇ ‘ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಪುರಾಣಾನಿ ಪದಪಾಂಸುಮಿವ ತ್ಯಜೇತ್’ ಎಂಬ ವಾಕ್ಯಗಳು ಹೇಳುತ್ತಿವೆ. ಅಂತೆಯೇ-

‘ಗ್ರಂಥಮಭ್ಯಸ್ಯ ಮೇಧಾವೀ ಜ್ಞಾನವಿಜ್ಞಾನತತ್ಪರಃ|

ಪಲಾಲಮಿವ ಧಾನ್ಯಾರ್ಥಿ ತ್ಯಜೇದ್ಗ್ರಂಥಮಶೇಷತಃ ||’ ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ.

ಜೀವನದಲ್ಲಿಯ ಶೋಕವನ್ನು ದಾಟಲಾಗದಿದ್ದರೆ ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ ದರೂ ಲಾಭವೇನು? ಇದನ್ನೇ ‘ತರತಿ ಶೋಕ ಮಾತ್ಮವಿತ್, ಎಂದೂ ಉಪನಿಷತ್ತು ಹೇಳಿದೆ.

ಈ ಬಗ್ಗೆಯೇ ಛಾಂದೋಗ್ಯೋಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಆಖ್ಯಾಯಿಕೆಯೂ ಉಂಟು. ಸಾಂಗಸಿರಿಸ್ಥವಾಗಿ ಸಂಪೂರ್ಣವೇದಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿಯೂ ಶೋಕ ದಿಂದ ಪಾರಾಗದೇ ಇದ್ದ ನಾರದನು ಶೋಕದ ಪಾರವನ್ನು ತುಲುಪಿಸೆಂದು ಭಗವಾನ್ ಸನತ್ಕುಮಾರನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದನೆಂದು.

ಆರ್ಷವಿಜ್ಞಾನ ಸಂಪನ್ನವಾದ ಸಂಸ್ಕೃತ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಶ್ರೇಯಃ ಪ್ರೇಯಸ್ಸುಗಳಿಗೆ ಸಾಧನ

ಆದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಾಚೀನರಾದ ಆರ್ಯಭಾರತೀಯರ ವೇದ, ಶಾಸ್ತ್ರ, ಕಲೆ, ಪುರಾಣಾ ಇತಿಹಾಸ, ವಿದ್ಯೆ ಇವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮಥನ ಮಾಡಿ, ಪರಸ್ಪರ ಸಮನ್ವಯದೊಡನೆ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿ, ಅದೆಲ್ಲದರ ಸಾರಭೂತವಾದ ಸತ್ಯ-ಜ್ಞಾನ-ಅನಂತ ರೂಪವಾದ ಸುಖವನ್ನು-ಆನಂದವನ್ನು ಹೊಂದುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಆರ್ಯಮಹರ್ಷಿಗಳ ಪ್ರಯೋಗ ವಿಜ್ಞಾನ ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಬುಡಭದ್ರವಾಗಿ ಯಾವ ಆರ್ಯಭಾರತೀಯರ ಸಂಸ್ಕೃತ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಪದ್ಧತಿಯ ಬಂದಿತ್ತೋ, ಅದು ಮತ್ತೆ ನಮ್ಮ ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೃತ್ತವಾಗ ಬೇಕು ಮತ್ತು ಪ್ರವರ್ಧಮಾನವಾಗಬೇಕು. ಆ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದಲೇ ನಮ್ಮ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಶ್ರೇಯಃಪ್ರೇಯೋಮಯವಾದ ಕಲ್ಯಾಣವು ಮತ್ತೆ ಆರ್ಯಭಾರತದ ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ದೊರಕಿತು.

ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟು ಈ ವಿಭಾಗದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಕೊಡಲಾಗುವುದು-

ಅರ್ಥವತ್ತಾದ ಸಂಸ್ಕೃತಾಧ್ಯಯನ ಪದ್ಧತಿ-ಅದರ ಪ್ರಯೋಜನ

(೧೦-ಎ) ಸನಾತನಾರ್ಯ-ಭಾರತೀಯ-ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ನಾಗರಿಕತೆಗಳನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿ ಇಂದಿನ ಭಾರತರಾಷ್ಟ್ರವನ್ನು ಜೀವನಗೊಳಿಸುವುದೇ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಪದ್ಧತಿಯ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿರುವುದೇ ಆದರೆ, ಆರ್ಷವಿಜ್ಞಾನದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸಂಸ್ಕೃತ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವೇ ಅದರ ಜೀವನಾಡಿಯಂತಾಗಬೇಕು.

(೧೦-ಬಿ) ಆರ್ಯಭಾರತೀಯ-ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ನಾಗರಿಕತೆಗಳಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವಂತಹ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಜೀವದ ಸಂವಿಧಾನವೇ ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾದ ಸಂಸ್ಕೃತಾಭ್ಯಾಸದ ಪರಮ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗುವುದು.

೧೧. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ವಯೋಧರ್ಮ, ಮನೋಧರ್ಮ, ದೇಹಧರ್ಮ, ಆಧುನಿಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳು ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷೆಯ ಲಕ್ಷ್ಯ-ಕ್ರಮಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಿ, ಆರ್ಯಭಾರತೀಯ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ಅವಿರೋಧಿಯಾದ ಸಂಸ್ಕೃತ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಪದ್ಧತಿಯ ಪ್ರವರ್ತನೆಯವಾಗುವುದು.

ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಎಲ್ಲಾ ಭಾಗಗಳನ್ನೂ ವಿಮರ್ಶಿಸಿ ಪ್ರಕೃತ ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಸಮಾಧಾನ ಕೊಡಲಾಗುವುದು.

ಇಂದಿನ ಶಾಲಾ ಕಾಲೇಜುಗಳ ಸಂಸ್ಕೃತಾಧ್ಯಯನ ಕ್ರಮದ ನ್ಯೂನತೆಗಳು

೧೨-ಎ ಕೇವಲ ನಮ್ಮ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೇ, ಎಲ್ಲಾ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳಲ್ಲೂ ಮತ್ತು ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ಶಾಲೆ(ಸೆಕೆಂಡರಿ ಸ್ಕೂಲ್) ಗಳಲ್ಲೂ ಸಂಸ್ಕೃತ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಸಾಕಷ್ಟು ಒಳ್ಳೆಯ ಸಾಧನಗಳು ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ.

೧೨-ಬಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಗ್ರಂಥಗಳ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕಾಗಿ ಈಗ ಏರ್ಪಡಿಸಿರುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಏನೇನೂ ಸಾಲದ್ದಾಗಿದೆ. ವಿಷಯ ಪ್ರಯೋಗ ಮತ್ತು ಅನುಭವಗಳ ಸಮರಸೀಭಾವದಿಂದ ಪ್ರಯೋಗ ವಿಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ನಿಪುಣರಾದವರು ತಮ್ಮ ಅನುಭವದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಅಧ್ಯಾಪನ ಮಾಡುವಂತಾಗಬೇಕು.

ದೇಶದ ಭಾಷಾವೈವಿಧ್ಯ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ನಾಲ್ಕು ಭಾಷೆಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಸೂತ್ರ

(೧೩-ಸಿ) ಆಧುನಿಕ ಪ್ರಪಂಚದ ಮತ್ತು ನಮ್ಮ ರಾಷ್ಟ್ರದ ರಾಜನೀತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ, ಆರ್ಥಿಕವಾದ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕವಾದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ (ಸೆಕೆಂಡರಿ ಸ್ಕೂಲ್) ಅವರವರ ಮಾತೃಭಾಷೆ, ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಭಾಷೆ, ಸಂಸ್ಕೃತ, ಹಿಂದಿ ಭಾಷೆ ಇವೂ (ಹಿಂದಿಯನ್ನೇ ಮಾತೃಭಾಷೆಯಾಗಿ ಹೊಂದಿರುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಮತ್ತಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಉಪಯುಕ್ತವಾದ ಭಾಷೆಯೂ) ಈ ರೀತಿ ನಾಲ್ಕು ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಕಲಿಸುವುದು ಯೋಗ್ಯವೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತೇವೆ.

ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳ ಸಂಸ್ಕೃತಾಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ತುಲನಾತ್ಮಕತೆಗೆ ಅವಕಾಶ

೧೪-ಬಿ ಇಂದಿರುವ ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ, ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ತುಲನಾತ್ಮಕತೆಯ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಕಂಡುಬಂದಿರುವುದರಿಂದ ಸನಾತನಾರ್ಯಭಾರ ತೀಯವಾದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ-ನಾಗರಿಕತೆ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಭಾಷೆ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ದೊಡನೆ ಇತರ ಸಂಸ್ಕೃತಿ-ನಾಗರಿಕತೆ ಮತ್ತು ಭಾಷೆ-ಸಾಹಿತ್ಯಗಳ ತುಲನಾತ್ಮಕವಾದ ಅಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡಲು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವವರು ಯಾರುಂಟೋ ಅಂಥವರಿಗಾಗಿ, ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳ ಪಾಠನ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತೇತರ ವಿಷಯಗಳ (ಪರಸ್ಪರ ಪೂರಕವಾಗುವಂಥ) ಸಹವ್ಯಾಸಂಗದ ವ್ಯವಸ್ಥಾಪನಪೂ ಯೋಗ್ಯವೆಂದು ನಮಗನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

ಪಾಲೀಪ್ರಾಕೃತ ಭಾಷೆಗಳು ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ ಪರ್ಯಾಯವಲ್ಲ

ಸುಸಂಸ್ಕೃತ ಮನೋಧರ್ಮದ ಆಧಾರ ಹೊಂದಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಿದಂತಹ ಪಾಲೀ-ಪ್ರಾಕೃತ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳ ಭಾಗಶಃ ಪರಿಚಯವು ವಿಷಯದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ತುಲನಾತ್ಮಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ, ಸಂಸ್ಕೃತಭಾಷಾ-ಸಾಹಿತ್ಯಗಳ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಉಪಕಾರವೆಂಬ ಅಂಶ ವಾಸ್ತವ ವಾದರೂ, ಸಂಸ್ಕೃತಾಧ್ಯಯನದ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ (ಪರ್ಯಾಯವಾಗಿ) ಪಾಲೀ-ಪ್ರಾಕೃತದ ಅಧ್ಯಯನವು ಸರ್ವಥಾ ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲ.

ಪಾಲೀ-ಪ್ರಾಕೃತ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿಸುವ ಕ್ರಮವು ಅವಶ್ಯಕವಲ್ಲವೆಂದೇ ನಮಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಪಾಠಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಅದರ ಅಭ್ಯಾಸ ಸೌಕರ್ಯವನ್ನಳವಡಿಸುವುದು ಯೋಗ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಸಂಸ್ಕೃತಾಭ್ಯಾಸಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಕ್ಷಯಿಸುತ್ತಿರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ

೧೬ ಇಂದಿನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ-ಸಂಸ್ಕೃತಾಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಅಧ್ಯಯನದ ಅನಂತರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜೀವನ ಕ್ಷೇತ್ರದ ನಾನಾಮಾರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ತಡೆಯಿಲ್ಲದೇ ತೊಡಗಲು ಸಾಕಾ ಗುವಂಥ ಶಿಕ್ಷಣವಿಲ್ಲದ ನ್ಯೂನತೆಯಿಂದ, ಪಾಠಶಾಲೆಗಳು, ಸಂಸ್ಕೃತ ಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯಗಳು, ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳು, ಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯಗಳು ಮತ್ತು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಮೇಣ ಸಂಸ್ಕೃತಾಭ್ಯಾಸಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಿದೆ.

೧೭-ಎ ಈ ಭಾಗದ ಭೂಮಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನಿವೇದಿಸಿದಂತೆ ಇಂದು ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿಯ ಸಂಸ್ಕೃತ ಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯಗಳಲ್ಲೂ ಮತ್ತು ಪಾಠಶಾಲೆಗಳಲ್ಲೂ ವಿವಿಧ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಅಂದರೆ- ೧) ವೇದಗಳು (ಸೌತಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯೊಡನೆ), ೨) ಶಬ್ದಶಾಸ್ತ್ರ (ನಿರುಕ್ತಿ, ಶಿಕ್ಷಾಶಾಸ್ತ್ರ, ವಿವಿಧ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ವಿವಿಧವಾದ ಅಂಗಗಳೊಡಗೂಡಿದ ವ್ಯಾಕರಣದೊಡನೆ) ೩) ಅಲಂಕಾರಶಾಸ್ತ್ರ, ೪) ದರ್ಶನಗಳು-ಪ್ರಾಚೀನ-ನವೀನ ನ್ಯಾಯಗಳು, ವೈಶೇಷಿಕ, ಸಾಂಖ್ಯ ಯೋಗಗಳು, ಮೀಮಾಂಸಾ, ವೇದಾಂತ, ತಂತ್ರಗಳು, ಜೈನಮತ, ಬೌದ್ಧ ಮತಗಳು, ೫) ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರ ೬) ಪುರಾಣೇತಿಹಾಸಗಳು ೭) ಶಿಲ್ಪಶಾಸ್ತ್ರ, ೮) ಜ್ಯೋತಿಷ, ೯) ಆಯುರ್ವೇದ-ಇವುಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು ಅಧ್ಯಾಪನಗಳು ಆರ್ಷ ಸಂಪ್ರದಾಯಬದ್ಧವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿಲ್ಲವಾಗಿದೆ. ಆರ್ಷವಿಜ್ಞಾನದಿಂದ ಮಾಡಿದ ವಿಚಾರ ಧಾರೆಯಿಲ್ಲ. ವಿದ್ಯಾಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಮೀಸಲಾಗಿ ನಿಸರ್ಗಸಿದ್ಧವಾದ ಫಲದ ಅನುಭವ ದೊರಕುತ್ತಿಲ್ಲ (ಕಲಿತ ವಿಷ್ಯಗಳು ಪುಸ್ತಕದ ಪುಟ-ಪಂಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಹೊರತು ಅಂತರ್ಬಾಹ್ಯಕರಣಗಳ ಅನುಭವದ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಗೋಚರವಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ ವಾಗಿವೆ)

(೧೭-ಬಿ) ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಅಧ್ಯಯನವಾಗಲೀ, ಶಾಸ್ತ್ರವಿಷಯದಲ್ಲಿ (ಹೊಸ ಸಮೀಕ್ಷೆಯಿಂದ) ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಹೊಸ ಗ್ರಂಥಗಳ ರಚನೆಯಾಗಲೀ ಇಲ್ಲದೇ ಅವನತಿಯ ಹಾದಿ

ಹಿಡಿಯಲು, ಮೂಲ ಕಾರಣವೆಂದರೆ-ಶಾಸ್ತ್ರಾಧ್ಯಾಪನಕ್ಕಿಳಿದವರಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರತಿಪಾದ್ಯ ವಸ್ತುವಿನ ಯಥಾರ್ಥಾನುಭವದ ಲೇಶವೂ ಇಲ್ಲದೇ ಅಸಾರವಾದ ತಿರುಳ್ಳಿಲ್ಲದ ಅಧ್ಯಾಪನವೂ, ಆರ್ಷ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಬೋಧನ ಕ್ರಮವಿಲ್ಲದ್ದೂ ಆಗಿದೆ.

ಸಂಸ್ಕೃತಾಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಆರ್ಷಸಂಪ್ರದಾಯದ ಅನ್ವಯ-ಸಂಜೀವಿನೀ

೧೭-ಸಿ ಶಸ್ತ್ರಗಳ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನೂ ಅಧ್ಯಾಪನವನ್ನೂ, ಮತ್ತೆ ಸಂಜೀವಿನಿಯ ಮೂಲಕ ವೀರೈವತ್ತರವಾಗಿ ಮಾಡಿ,

“ಸಹ ನಾವತು | ಸಹ ನೌ ಭುನಕ್ತು | ಸಹ ವೀರೈಂ ಕರವಾವಹೈ |
ತೇಜಸ್ವಿನಾವಧೀತಮಸ್ತು ಮಾ ವಿದ್ವಿಷಾವಹೈ | ಒಂ ಶಾಂತಿಃ ಶಾಂತಿಃ ಶಾಂತಿಃ ||”

ಎಂದು ಆರ್ಷವಾಣಿಯನ್ನು ಹಾಡುವಂತಾಗಲು, ಅಂಧಪರಂಪರೆಗೆ ಜೋತು ಬಿದ್ದಿರುವ ಆಧುನಿಕವಾದ ಅಧ್ಯಯನ-ಅಧ್ಯಾಪನಗಳ ಸರಣಿಯನ್ನು ಬೇರೂರಿಸಿ ಕಿತ್ತೊಗೆದು, ಆರ್ಷಸಂಪ್ರದಾಯದಿಂದ ಹರಿದು ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಅಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು ಅಧ್ಯಾಪನಗಳ ಕ್ರಮವನ್ನು ವಿರೂಪಗೊಳ್ಳದಂತೆ ಪುನಃ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೊಳಿಸುವುದು ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕವಾಗುವುದು.

ಸಂಸ್ಕೃತವಿದ್ಯಾವಂತರಿಗೆ ಜೀವಿಕೆ ಇತ್ಯಾದಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಹಾಗೂ ರಾಷ್ಟ್ರವ್ಯಾಪಿ ಪ್ರಚಾರ ಅಗತ್ಯ

೧೮-ಎ ಸಂಸ್ಕೃತ ವಿದ್ಯಾಲಯಗಳಿಂದಲೂ ಪಾಠಶಾಲೆಗಳಿಂದಲೂ ಅಧ್ಯಯನ ಮುಗಿಸಿ ಮರಳಿ ಬಂದವರ-ಅಧ್ಯಯನಸಮಾವರ್ತನ ಹೊಂದಿದವರಾದ, ಆರ್ಷ ಪ್ರಯೋಗ ವಿಜ್ಞಾನದೊಡನೇ ಸನಾತನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡವರು-ಅಂದರೆ ನಿಜವಾದ ವಿದ್ಯಾವಂತರು ಜೀವಿಕೆಗಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕಾದ ವ್ಯವ ಸಾಯಗಳ ಮುಖಗಳು, ಧರ್ಮ ಸಂಮತವಾದ ಸನಾತನ ಸಂಸ್ಕೃತಿ-ನಾಗರಿಕತೆ -ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆ ಇವುಗಳ ಬಗೆಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರ ವ್ಯಾಪಿಯೂ ಯೋಗ್ಯವೂ ಆದ ಪ್ರಚಾರ ಕಾರ್ಯಗಳೇ ಆಗಬೇಕು.

೧೮-ಬಿ ಇಂತಹ ಸೌಕರ್ಯಗಳು ದೇಶದ ಯಾವ ಎಡೆಯಲ್ಲೂ ಕಂಡು ಬರುತ್ತಿಲ್ಲ.

ವಿದ್ವಜ್ಞನರಿಗೆ ಪೋಷಕವಾದ ರಾಷ್ಟ್ರವ್ಯವಸ್ಥೆ

೧೮-ಸಿ ಪ್ರಾಚೀನವಾದ ಆರ್ಷಸಂಪ್ರದಾಯದಂತೆ ಬಹುಶ್ರುತರೂ ಪಾರದರ್ಶಿಗಳೂ ಆದ ವಿದ್ವಜ್ಞನರಿಗೆ ಇಂದಿನ ರಾಜನೈತಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕವಾದ (ಇಕ್ಕಟ್ಟಿನ) ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಯಲ್ಲಿ ಆರ್ಥಿಕವಾದ ಜೀವನವು ಸುಲಭ ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ. (ಅತ್ಯಂತ ದುಷ್ಕರವೇ). ಶಾಕುಂತಲ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ದುಷ್ಯಂತನ ಮಾತಿನ ಮೂಲಕ ಮಹಾಕವಿ ಕಾಳಿದಾಸನು

ಹೇಳಿರುವಂತೆ 'ತಪಷ್ಟಡ್ಭಾಗಮಕ್ಷಯ್ಯಂ ದದತ್ಯಾರಣಕಾ ಹಿ ನಃ' (ಅರಣ್ಯ ಜೀವಿಗಳಾದ ಋಷಿಮುನಿಗಳು ಅಕ್ಷಯವಾದಂತಹ ಆರನೇ ಒಂದು ಭಾಗ ತಪಸ್ಸನ್ನು ನಮಗೆ ಧರೆ ಎರೆಯುತ್ತಿರುವರು) ಯಾವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಜ್ಞಾಪಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದೆಯೋ ಅದೇ ತರಹದ ರಾಜ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಮತ್ತೆ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಉದ್ಭವಿಸಿದರೆ, ಅಂತಹ ಬಹುಶ್ರುತರೂ ಪಾರದರ್ಶಿಗಳೂ ಆರ್ಷಹೃದಯವುಳ್ಳವರೂ ಆದ ವಿದ್ವಜ್ಞನರು, ಕೇವಲ ತತ್ತ್ವಾರ್ಥಗಳ ಅಧ್ಯಯನಾಧ್ಯಪನಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವ ಅನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿ ನಿರತರೂ ಲೋಕಹಿತಚಿಂತಕರೂ ಆಗಿ, 'ಲೋಕಾಃ ಸಮಸ್ತಾಃ ಸುಖಿನೋ ಭವಂತು' ಎಂಬ ಸತ್ಯವಾದ ಶುಭಾಶಂಸೆಯನ್ನು ಲೋಕಕ್ಕೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಸುಖವಾಗಿ ಬಾಳಿಯಾರು.

ಸಂಸ್ಕೃತಾಧ್ಯಯನದೊಂದಿಗೆ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ವಿಷಯಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಸೌಲಭ್ಯ ಪೋಷಕ

(೧೮-ಡಿ) ಸಂಸ್ಕೃತ-ಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪಾಠಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಾಚೀನ ಸಂಪ್ರದಾಯಾನುಸಾರಿಯಾದ ಪಾಠಕ್ರಮದೊಡನೆ ಇಂದಿನ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾದ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೊಳಿಸುವುದಾದರೆ, ಆವಾಗ ಅಂತಹ ವಿದ್ಯಾಲಯಗಳಿಂದ ಉತ್ತೀರ್ಣತೆ ಹೊಂದಿ ಮೇಲೆ ಬಂದ ಭಾತ್ರರು (ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು) ಇನ್ನೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವಿದ್ಯಾಲಯಗಳಿಂದ ಉತ್ತೀರ್ಣತೆ ಪಡೆದು ಹೊರಬಂದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಂತೆಯೇ ಆಯಾ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಪಾಲಿಗೆ ಬರುವ ಆಯಾ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಸಮರ್ಥರಾದಾರು.

ಶಿಕ್ಷಿತರೂ ಅರ್ಹರೂ ಆದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ನಿಯುಕ್ತರಾಗಬೇಕು

೧೮-ಎಫ್ ಹಿಂದುಗಳ (ಭಾರತೀಯರ) ಧರ್ಮದಾಯ ಮತ್ತು ದೇವಸ್ಥಾನ ಸಂರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಿತವಾದ ಸರ್ಕಾರದ ಇಲಾಖೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದಾಯ ಮತ್ತು ದೇವಸ್ಥಾನಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಾಚೀನ ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾದ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದು, ಇಂದಿನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನೂ ಸರಿಯಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ನಡೆಸಲು ಸಂಸ್ಕೃತ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳಲ್ಲೂತ್ತೀರ್ಣರಾದ ಯೋಗ್ಯಾಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ನೇಮಿಸುವುದು ಧರ್ಮಸಂಮತವಾದುದೇ.

ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲೇ ಆರ್ಷವಾದ ವೇದಾಧ್ಯಯನ ವಿಧಾನದ ಅಭಾವ

೧೯-ಎ ವಿಜ್ಞಾನ ಮಂದಿರವು ತನ್ನ ಪ್ರಯೋಗವಿಜ್ಞಾನಸರಣಿಯಿಂದ ಖಚಿತವಾಗಿ ದೃಢ ಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ತಿಳಿಸುವ ವಿಷಯವೆಂದರೆ- 'ಅತೀಂದ್ರಿಯವಾದ ವೇದವನ್ನು ಪರಮೇಶ್ವರನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಮೊದಲು ಕಂಡುಕೊಂಡವರು ಋಷಿಗಳೆನಿಸಿ

ಕೊಂಡರೂ' ಎಂಬುದಾಗಿ (ಅತೀಂದ್ರಿಯಸ್ಯ ವೇದಸ್ಯ ಪರಮೇಶ್ವರಾನುಗ್ರಹೇಣ ಪ್ರಥಮತೋ ದರ್ಶನಾತ್ ಋಷಿತ್ವಮ್) ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಅತೀಂದ್ರಿಯವೂ ವೇದ ವೇದ್ಯವೂ ಆದ ವಸ್ತುವನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿಕೊಂಡ ಋಷಿಗಳು - 'ಸತ್ತ್ವ-ಸಂವಿತ್ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕೃತ-ಪರತತ್ತ್ವಾಃ' ಎನಿಸಿ ಕೊಳ್ಳತಕ್ಕವರು (ಪ್ರಾಚೀನಾರ್ಯ ಮಹರ್ಷಿಗಳು) ವೇದಗಳ ಅಧ್ಯಯನದ ಬಗೆಗೆ ಯಾವ ಕ್ರಮವವನ್ನು ಭರತ-ಭೂಮಿಯಲ್ಲೇ ಪಡಿಸಿದ್ದರೋ, ಆ ಕ್ರಮಕ್ಕೊಳಪಟ್ಟ ವೇದಾಧ್ಯಯನ ವಿಧಾನವು ಇಂದು ನಮ್ಮ ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೂ ನಡೆಯುತ್ತಿಲ್ಲ-ಎಂಬುದು.

ಆರ್ಷವಾದ ಅಧ್ಯಯನ ವಿಧಾನವು ವಿದ್ಯಾಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದು

ಸಾಮಗಾನವೂ ಇದೇ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲೇ ಇದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಶ್ರುತಿ-ಸ್ಮೃತ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುವಂತಹ ಅಧ್ಯಯನ ವಿಧಿಯು, ಲಿಖಿತಪಾಠವನ್ನು (ಬರೆದುಕೊಂಡು ಕಲಿಯುವುದು) ಅಂತೆಯೇ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕ್ರಮವನ್ನೂ ವೇದಾಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲದೆಂದು ತಿಳಿಸಿ. ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯವು (ವೇದಾಕ್ಷರ ಪೂರ್ಣವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಾಶಿಯು) ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ ಸಂಸ್ಕೃತವಾಗಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹೇಳುತ್ತಿದೆ. ಈ ಸನಾತನ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ರಕ್ಷಣೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಸರಿಯಾದ ವಿಮರ್ಶೆಯನ್ನು ನಡೆಸಿದ ಪ್ರಾಚೀನ ಋಷಿಗಳು, ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕಾರ್ಯದ ನಿಶ್ಚಿತ ಸ್ವರೂಪ, ಯೋಗ್ಯಾಧಿಕಾರಿ, ಕಾಲ-ದೇಶ-ವರ್ತಮಾನ-ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ, ವಿದ್ಯೆಯ ವಿನಿಯೋಗ ಮಾಡುವ ಕ್ರಮವನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತಂದರು.

ಅಪಾತ್ರರಿಗೆ ನನ್ನನ್ನು ದಾನ ಮಾಡಬೇಡ ಎಂಬುದು ವಿದ್ಯಾ ದೇವಿಯ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ

ಅಪಾತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ವಿನಿಯೋಗಿಸುವುದರಿಂದ ವಿದ್ಯಾಸಂಪ್ರದಾಯವು ವಿಚ್ಛೇದ ಹೊಂದುವಂತಾಗುತ್ತದೆ.

ಆದ್ದರಿಂದ ವಿದ್ಯೆಯೇ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನನ್ನು-ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಿಯಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಕೇಳಿ ಕೊಂಡಿತು-ತನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿತೆಂದು ನಿರುಕ್ತಕಾರರಾದ ಯಾಸ್ಮರು ಉದಾಹರಿಸಿದ್ದಾರೆ-

೧. ವಿದ್ಯಾ ಹ ವೈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಮಾಜಗಾಮ |
ಗೋಪಾಯ ಮಾಂ, ಶೇವಧಿಷ್ಟೇಹಮಸ್ಮಿ|
ಅಸೂಯಕಾಯಾಽನ್ಯಜವೇಽಯತಾಯ
ನ ಮಾ ಬ್ರೂಮಾ ವೀರ್ಯವತೀ ತಥಾ ಸ್ಯಾಮ್ ||

೨. ಯ ಆತ್ಮಣತ್ತ್ವವಿತಥೇನ ಕರ್ಣೌ,
ಅದುಃಖಂ ಕುರ್ವನ್ ಅಮೃತಂ ಸಂಪ್ರಯುಚ್ಛನ್|
ತಂ ಮನ್ಯೇತ ಪಿತರಂ ಮಾತರಂ ಚ
ತಸ್ಮೈ ನ ದ್ರುಹ್ಯೇತ್ ಕತಮಚ್ಚ ನಾ ಹ ||

೩. ಅಧ್ಯಪಿತಾ ಯೇ ಗುರುಂ ನಾದ್ರಿಯಂತೇ
ವಿಪ್ರಾ ವಾಚಾ ಮನಸಾ ಕರ್ಮಣಾ ವಾ|
ಯಥೈವ ತೇ ನ ಗುರೋರ್ಭೋಜನೀಯಾಃ
ತಥೈವ ತಾನ್ ನ ಭುನಕ್ತಿ ಶ್ರುತಂ ತತ್||

೪. ಯಮೇವ ವಿದ್ಯಾಃ | ಶುಚಿಮಪ್ರಮತ್ತಂ
ಮೇದಾವಿನಂ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯೋಪಪನ್ನಮ್
ಯಸ್ತೇ ನ ದ್ರುಹ್ಯೇತ್ ಕತಮಚ್ಛನಾಹ
ತಸ್ಮೈಮಾ ಬ್ರೂಮಾ ನಿಧಿಪಾಯ ಬ್ರಹ್ಮನ್||'

೧. ವಿದ್ಯಾರೂಪಿಣಿಯಾದ ದೇವಿಯು ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಪೂರ್ಣನಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಂಡಳು-ನನ್ನನ್ನು ಗೋಷ್ಠವಾಗಿಟ್ಟು ರಕ್ಷಿಸು! ನಿನಗೆ ನಿಧಿಯಂತಿದ್ದು-ಅಕ್ಷಯ ಳಾಗಿದ್ದು ರಕ್ಷಕಿಯಾಗುವೆನು. ಅಸೂಯಾಳು, ಕಪಟಿ ಅಂತರ್ಬಾಹ್ಯಶುಚಿತ್ತನೀನನು ಇಂಥವನಿಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಹೇಳಬಾರದು. ಆಗ ನಾನು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ನಿರ್ದುಃಖನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲು ವೀರ್ಯವತಿಯಾಗಿ ಉಳಿಯುವೆನು.

೨. ಯಾವ ಗುರುವು ತ್ರಿಕಾಳದಲ್ಲಿ ಎಂದು ಸುಳ್ಳಾಗದ - ನಿತ್ಯಸತ್ಯವಾದ (ಜ್ಞಾನಮಯವಾದ - ಪ್ರಣವಮಯವಾದ ಶಬ್ದರಿಂದ) ವೇದ ಧ್ವನಿಯಿಂದ, (ದುಃಖವನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ತರದೇ) ಅಮೃತವನ್ನು ಜೀವಕ್ಕೆ ಕೊಡುತ್ತಾ ಶಿಷ್ಯನ ಕರ್ಣ-ಕುಹರಗಳನ್ನು ಭೇದಿಸಿ ಒಳಹೋಗುವನೋ! ಅಂಥವನನ್ನು ತಂದೆಯಾಗಿ ತಾಯಿಯಾಗಿ (ಜ್ಞಾನಜನಕ-ಜ್ಞಾನಜನನೀ ಎಂದು) ಭಾವಿಸಿ ದೃಢನಿಶ್ಚಯಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕು. ಅಂಥವನಿಗೆ (ಗುರುವಿಗೆ) ಎಂಥಾ ತನ್ನ ವಿಪತ್ತಿನಲ್ಲೂ ದ್ರೋಹ ಬಗೆಯಬಾರದು.

೩. ಅವನಿಂದ-(ಪ್ರಣವ ಧ್ವನಿಯೊಡನೇ ತನ್ನೊಳಗೆ ಹೊಕ್ಕು) ವೇದ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಕರ್ಣ ಕುಹರಗಳನ್ನು ಭೇದಿಸಿ ತುಂಬಿದ ಗುರುವಿನಿಂದ ಅಧ್ಯಾಪನ ಪಡೆದ-ತತ್ತ್ವ ಪ್ರಾಪ್ತಿಹೊಂದಿ ದಂತಹ ದ್ವಿಜನ್ಮರಾದವರು ಆ ಗುರುವನ್ನು (ಗುಪ್ತಂರುವನ್) (ತ್ರಿಕರಣಗಳಿಂದಲೂ) ವಾಚನಃ ಕಾಯಗಳಿಂದ ಆದರಿಸುವುದಿಲ್ಲವೋ, (ಪ್ರೀತಿ - ಭಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲವೋ) ಅಂತಹ ಶಿಷ್ಯರು ಗುರುವಿಗೆ ಹೇಗೆ ಸುಖ ಪ್ರದರಲ್ಲವೋ ಅಂತೆಯೇ ಗುರುವಿನಿಂದ ಪಡೆದ ಶ್ರುತವೂ-ಶ್ರುತಿಯ ಮೂಲಕ ಪಡೆದ ಜ್ಞಾನವೂ ಗುರುಭಕ್ತಿ ಹೀನನಾದ ಶಿಷ್ಯನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

೪. ಒ! ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಿಯಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೇ! ನೀನು ಯಾವನನ್ನು 'ಶುಚಿ-ಸಾವಧಾನ-ಮೇಧಾವಿ-ಬ್ರಹ್ಮನಿಷ್ಠೆಯುಳ್ಳವನು, ಎಂದು ದೃಢವಾಗಿ ತಿಳಿಯುವೆಯೋ! ಯಾವನು ನಿನಗೆ ಯಾವುದೇ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ಯಾವುದೇ ಕಾರಣದಿಂದಲೂ ದ್ರೋಹ ಬಗೆಯಲಾರನೋ! ನಿಧಿಯಂತೆ ವಿದ್ಯಾರಕ್ಷಣಾ ಪರನಾದ ಅವನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ನನ್ನನ್ನುಪದೇಶಿಸು!') ಎಂದು.

ಧರ್ಮ, ದರ್ಶನ-ಇತ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಜನತೆಗೆ ನೈಜವಾದ ಶ್ರದ್ಧೆ ಬಾರದಿರುವ ಕಾರಣ

(೧೯-ಬಿ) ಇಂದು ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ದರ್ಶನಗಳನ್ನುದ್ದೇಶಿಸಿ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಉಪನ್ಯಾಸ ಮತ್ತು ಪ್ರಚಾರಗಳೂ, ಇತಿಹಾಸ-ಪುರಾಣಗಳ ಬಗೆಗೆ ನಡೆಸುತ್ತಿರುವ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ-ವಿಮರ್ಶೆ-ಪ್ರವಚನಗಳೂ, ಯಾವುವೂ ಧರ್ಮ - ದರ್ಶನ - ಇತಿಹಾಸ - ಪುರಾಣಕಾರರ ಆಶಯ ಮತ್ತು ಗುರಿಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತಿಲ್ಲ ವಾಗಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ವಿಜ್ಞಾನ ಮಂದಿರವು ತನ್ನ ಪ್ರಯೋಗಾತ್ಮಕ ನಿಶ್ಚಯದ ಮೂಲಕ ಧೈರ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ-ಘೋಷಿಸುತ್ತದೆ. ಅಂತೆಯೇ ಮಹರ್ಷಿಗಳ ಆಶಯ-ಲಕ್ಷ್ಯಗಳು ಇಲ್ಲವಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಜನರಿಗೆ ಇಂತಹ ಕಾರ್ಯಗಳ ಬಗೆಗೆ ಯಥಾರ್ಥವಾದ ಶ್ರದ್ಧೆಯು ಕಾಣುತ್ತಿಲ್ಲವಾಗಿದೆ.

ವಿದ್ಯಾವಂತರ ಸಂರಕ್ಷಣೆ-ಲೋಕದ ಹೊಣೆ

‘ಇತಿಹಾಸ - ಪುರಾಣ - ಧರ್ಮ - ದರ್ಶನ’ ಇವುಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಪ್ರವರ್ತಕರಾದ ಮಹರ್ಷಿಗಳ ಆಶಯವನ್ನೂ ಲಕ್ಷ್ಯವನ್ನೂ ಕಂಡುಕೊಂಡು, ಪಾರಶರ್ವಿಕಗಳೂ ಪ್ರವಚನ ಪಟುಗಳೂ ಆದವರಿಂದ, ಈ ಕಾರ್ಯಗಳು ನೆರವೇರಿಸಲ್ಪಡುವುದಾದರೆ, ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ಕ್ಷೇಮವೆಂಬುದು ದೃಢ. ಇಂತಹ ವಿದ್ಯಾವಂತರ ಸಲುವಾಗಿ ವೃತ್ತಿ ಕಲ್ಪನದ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯು, ಅವರಿಂದಿರುವುದರಿಂದ ಲೋಕದ ಪಾಲಿಗೆ ಬರುವ ಹೊಣೆಯಾಗಿರುವುದು.

ಆರ್ಷವಿದ್ಯೆಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆಗೆ ಉಪಾಯ

೧೯-ಸಿ ಆರ್ಷಸಂಸ್ಕೃತ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿತವಾದ ಕಲೆ-ಶಿಲ್ಪಕಲೆ, ಯಂತ್ರ-ವಿಜ್ಞಾನ, ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಉಪಾಯವಾವುದೆಂದರೆ-ಪ್ರಯೋಗ ವಿಜ್ಞಾನದ ಮೂಲಕ ಅವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ತಂದುಕೊಂಡು, ರಾಷ್ಟ್ರಹಿತವನ್ನುದ್ದೇಶಿಸಿ ಸರಿಯಾಗಿ ಸುಪ್ರಚಾರ ಮಾಡುವುದೇ ಆಗುವುದು.

೧೯-ಡಿ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೋರ್ವ ಮಾನವನಿಗೂ, ಯೋಗ ಮತ್ತು ಕ್ಷೇಮವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ ಜೀವನ ನಡೆಸಲು ಸುವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾದ ಮನೆಯೊಂದು ಹೇಗೆ ಅವಶ್ಯಕವೋ ಅಂತೆಯೇ ಆತ್ಮನಿಗೆ ಮನೆಯಾದ ಈ ದೇಹವೂ ಆ ಆತ್ಮನ ಯೋಗ-ಕ್ಷೇಮಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಸುವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಬೇಕು. ಈ ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಕೈಗೂಡಲು, ಆಧಿ-ವ್ಯಾಧಿಗಳನ್ನು ದೂರಮಾಡಿ ಶ್ರೇಯಃಪ್ರೇಯಸ್ಸುಗಳನ್ನುಪದೇಶಿಸುವ ಆಯುರ್ವೇದವು, ಆರ್ಷ ಸಂಪ್ರದಾಯದಂತೆ ಪ್ರಯೋಗವಿಜ್ಞಾನದೊಡನೆ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದಾಗಿದೆ. ಇದೇ ಆಯುರ್ವೇದ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನುಧರಿಸುವ ಮತ್ತು ಅರ್ಥವತ್ತಾಗಿ ಮಾಡುವ ಉಪಾಯವಾಗುವುದು.

ಗಣಿತ ಜ್ಯೋತಿಷಗಳಿಗೆ ಸಮಾನ ದೊರೆಯಲು ಉಪಾಯ

೧೯-ಇ ಲಕ್ಷ್ಯ-ವಿಷಯ-ಪ್ರಯೋಗ ಮತ್ತು ಅನುಭವಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮರಸ್ಯ ಹೊಂದಿದಂತಹ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸಂಶೋಧನೆಯಿಂದ ಗಣಿತ-ಜ್ಯೋತಿಷ ಮೊದಲಾದ ಆರ್ಷವಿಜ್ಞಾನ ಶಾಖೆಗಳನ್ನೂ ಸರಿಯಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡಿದ್ದೇ ಆದರೆ, ಈ ವಿಜ್ಞಾನದ ಶಾಖೆಗಳು ಆಧುನಿಕ ವಿಜ್ಞಾನ ವಿದ್ಯೆಯ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾದ ತನ್ನ ತನ್ನ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹೊಂದು ವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯಕ್ಕೆ ಎಡೆಯಿರುವುದಿಲ್ಲ.

(೨೦-ಎ)(೨೦-ಬಿ) ಈ ಎರಡೂ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೂ ಈ ವಿಭಾಗದ ಭೂಮಿಕೆಯೇ ಉತ್ತರ ವಾಗಿರುವುದು.

ಆರ್ಷವಾದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ನಾಗರಿಕತೆಗಳನ್ನರಿಯಲು ಸಹೃದಯರಾಗಬೇಕು

೨೧-ಎ ಸುಂದರವಾದ ಚಿತ್ರವೊಂದನ್ನು ನಾವು ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ನೋಡಿದಾಗ, ಚಿತ್ರಕಾರನ ಕಲಾ ಕೌಶಲವು ಮತ್ತು ಅವನ ಈ ಚಿತ್ರದ ಚಿತ್ರಣಕ್ಕೆ ಪ್ರೇರಕವಾದ ಮನೋಧರ್ಮವೂ, ನಮ್ಮ ಸ್ಪೂರ್ತಿಗೆ ಬರುವುದಷ್ಟೆ. ಏಕೆಂದರೆ-ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣುಮುಂದೆ ಕಾಣುವಂತಹ ರೂಪವನ್ನು ತಳೆಯುವ ಮುನ್ನ ಅದು ಚಿತ್ರಕಾರನ ಮನಃಪಟಲದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿ ದ್ದನ್ನು ನಮ್ಮ ಚಿತ್ತಕ್ಕೆ ಬರುವಂತೆ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಅದು ಹಾಗೆ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ವೇದ್ಯವಾಗ ಬೇಕಾದರೆ, ಚಿತ್ರಕಾರನ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಸದೃಶವಾದ ದೃಷ್ಟಿಯೇ ನಮಗೂ ಇದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ. ಇದನ್ನೇ 'ಸಹೃದಯತೆ' ಎನ್ನುವರು. ಈ ಸಹೃದಯತೆ ಇಲ್ಲ ದಾದಾಗ ಆ ಚಿತ್ರವು ಅವನ ಸ್ಪೂರ್ತಿಯ ಮೂಲದಡೆಗೆ ನಮ್ಮನ್ನೊಯ್ಯಲಾರದು. ಇದರಂತೆಯೇ, ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತೀಯ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಸ್ತುಗಳೆಂದರೆ-ತಮ್ಮ ಮಹ ತ್ವದ ಸಾಧನಾ ಬಲದಿಂದ ದಿವಿಯನ್ನೇರಿ ನಿಂತು ಅಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಚಿತ್ತ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಏನನ್ನು ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಅಳಿಯದಂತೆ ಸನಾತನಾರ್ಯ ಭಾರತೀಯರಾದ ಮುನಿ ಜನರು-ಯೋಗಿವರರು ಚಿತ್ರಿತ ಮಾಡಿಕೊಂಡರೋ ಅದನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದಾಗಿದೆ ಅವರ ಇಲ್ಲಿಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ-ನಾಗರಿಕತೆಗಳೆಂಬ ಈ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತಿದ ಭೂಮಿ ಭಿತ್ತಿಯ ಚಿತ್ರಗಳು. ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಪಾರಧರ್ಶಕ ಮತ್ತು ದೂರದರ್ಶಕವಾದ ಋಷಿ ದೃಷ್ಟಿಯ ಸಾಧನದಿಂದ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅವಲೋಕಿಸಿ, 'ಅವರ ಮನೋಭೂಮಿಕೆಯಲ್ಲಿರುವುದು ಇದೇ' ಎಂದು ಪರಿಚಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸುಸಂಸ್ಕೃತರಾದ ವಿದ್ವಜ್ಞನರು ಅದರ ಯಥಾರ್ಥ ಸ್ವರೂಪವನ್ನರಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುವುದು-

ಸಂಸ್ಕೃತಜ್ಞರಿಗೆ ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತೀಯ ಲಿಪಿಗಳ ಪರಿಚಯದಿಂದ ಅನುಕೂಲ

ಬ್ರಾಹ್ಮೀ - ಖರೋಷ್ಠಾದಿ ಲಿಪಿಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುವ ಪ್ರಾಚೀನ ಶಿಲಾಲೇಖನಗಳನ್ನೂ (ಶಾಸನಗಳು) ಮತ್ತು ಇನ್ನೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪ್ರಾಚೀನ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳನ್ನೂ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತೀಯ ಲಿಪಿಗಳ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅವಶ್ಯವೆಂದು ತೋರುತ್ತೆ.

ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯ ತುಲನಾತ್ಮಕ ಅಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು ಆಧುನಿಕ ವಿಧಾನಗಳ ಕುರಿತು

೨೧-ಬಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಸೆಯನ್ನು ಭಾಷಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲು, ಐತಿಹಾಸಿಕವಾದ ಮತ್ತು ತುಲನಾತ್ಮಕವಾದ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಆಧುನಿಕ ವಿಧಾನಗಳು, ಋಷಿಗಳಿಂದ ಪ್ರವರ್ತಿಸಿದ ಸಂಸ್ಕೃತ-ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿಲ್ಲವಾದರೂ, ಆ ರೀತಿ ಆಧುನಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯೊಡನೆ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಬಯಸುವರ ಸೌಕರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯಗಳಲ್ಲೂ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳಲ್ಲೂ ಆ ಬಗೆಯ ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವೊದಗಿಸುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನೇರ್ಪಡಿಸುವುದು ಯೋಗ್ಯವೆನಿಸುತ್ತದೆ.

ಅಭಿಪ್ರಾಯದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗುವಂತೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯ ಶಿಕ್ಷಣವಿರಬೇಕು

೨೨-ಎ ಸಂಸ್ಕೃತ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಭಾಷೆಯಲ್ಲೇ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೊರಗಡಹಲು ಸಮರ್ಥರಾಗುವಂತೆ ಅವರಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕಾದ ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ರಮವನ್ನೂ, ಸಂಸ್ಕೃತ ಪಾಠನ ಕ್ರಮದ ಗೊತ್ತು ಗುರಿಗಳೊಳಗೇ ಅಡಕ ಮಾಡಿ ಕೊಂಡು ಅದು ಸಫಲವಾಗುವಂತೆ ಶಿಕ್ಷಣವೇರ್ಪಡಿಸುವುದು ಸಮುಚಿತವೆಂದು ನಮಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೇ ಸಂಸ್ಕೃತ-ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಸತ್ಸಂಸ್ಕಾರ ಬೀಜವನ್ನು ಬಿತ್ತಬೇಕು

೨೨-ಬಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಯಸ್ಕರಾಗುವ ಮೊದಲೇ, ಕುಮಾರರೂ ಕುಮಾರಿಯರೂ ಉಚಿತವಾದ ರೀತಿಯನ್ನುವಲಂಬಿಸಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಬಗೆಗೆ ಪರಿಚಿತರಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾದುದು. ಏಕೆಂದರೆ ಮಕ್ಕಳ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸತ್ಸಂಸ್ಕಾರ ಬೀಜವನ್ನು ಬಿತ್ತಿದರೆ ಅದು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೇರೂರುವುದು ಮತ್ತು ಬೆಳೆಯುವಂತಾಗುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರ ವಯೋಧರ್ಮ ಮನೋಧರ್ಮಗಳನ್ನನುಸರಿಸಿ, ಹೇಗಾದರೆ ಬೋಧವು ಸುಲಭವಾದೀತೋ ಹಾಗೆ, ಅವರ ಆಟ-ಪಾಟಗಳ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೇ ಬೋಧನೆ ಮಾಡಿ ಅವರನ್ನು ಸುಸಂಸ್ಕೃತರನ್ನಾಗಿಸಬೇಕು.

ಸುಸಂಸ್ಕೃತಾಂತಃಕರಣರಾದ ಅವರವರ ತಾಯಿತಂದೆಯರೇ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮೊದಲ ಶಿಕ್ಷಕರಾಗುವಂತೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೊದಗಿಸಬೇಕು.

ಶಾಲಾ ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತಾಧ್ಯಯನ ಕ್ರಮವು ಪರಿಷ್ಕೃತವಾಗಬೇಕು

(೨೨-ಸಿ) ಇಂದು ಕಾಣುತ್ತಿರುವ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ವಿಧಾನವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದರೆ, ಕೆಳಗಿನ ಮತ್ತು ಪ್ರೌಢವಾದ ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ, ಎಲ್ಲೆಡೆಯಲ್ಲೂ ಕೈಗೊಂಡಿರುವ ಸಂಸ್ಕೃತಾಧ್ಯಯನಕ್ರಮವನ್ನು ಶುದ್ಧಗೊಳಿಸಲೇಬೇಕೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ವಿದ್ಯಾತತ್ತ್ವಜ್ಞರಾದ ಜನರು ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ವಿದ್ಯಾಧ್ಯಯನ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ, ಅದನ್ನೇ ಸರಿಯಾಗಿ ಅನುಸರಿಸುವುದೇ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಉಪಾಯವಾಗುವುದೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತೇವೆ.

(ಸಿ) ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಂಶೋಧನಾ ಕಾರ್ಯ

ಈ ವಿಭಾಗದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ಪ್ರಾಯಶಃ ಅಂಕಿ ಅಂಶಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಿದ್ದಾರಿಂದಲೂ, ವಿಜ್ಞಾನ ಮಂದಿರವು ಆ ವಿಚಾರವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದಲೂ, ಆ ಬಗ್ಗೆ ತಟಸ್ಥತೆಯನ್ನು ತಾಳುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಆರ್ಷಸಂಪ್ರದಾಯದಲ್ಲಿ ಬಂದುದೂ, ಮತ್ತು ಆಧುನಿಕವೂ ಆದ ಸಂಶೋಧನ ಕ್ರಮಗಳನ್ನಧಿಕರಿಸಿ ವಿಜ್ಞಾನ ಮಂದಿರದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ತುಲನಾತ್ಮಕ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಬಗೆಗೆ ಪ್ರಸ್ತುತಗೊಳಿಸಲಾಗುವುದು.

ಸಂಸ್ಕೃತ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ನಾಗರಿಕತೆಗಳ ಬಗೆಗೆ ನಡೆಯಬೇಕಾದ ಸಂಶೋಧನೆಯ ಸ್ವರೂಪ

ಇಂದಿನ ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾದ ಪ್ರಯೋಗ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಲಾಗಿರುವ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದ್ದೇ ಆದರೆ, ಸಾಧಿಸಬೇಕಾದ ವಿಷಯ, ಸಾಧಿಸಲುಬೇಕಾದ ಉಪಕರಣಗಳು, ಅದರಿಂದಾದ ಸಿದ್ಧಿ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಅನುರೂಪವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಇದರಂತೆಯೇ ವಿಷಯ-ಪ್ರಯೋಗ ಮತ್ತು ಅನುಭವಗಳಲ್ಲಿ ಸಮರಸತೆಯನ್ನುಳ್ಳ ಪ್ರಯೋಗ ವಿಜ್ಞಾನದ ಸಮೀಚೀನವಾದ ವಿಧಾನದಿಂದ ಸನಾತನ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ನಾಗರಿಕತೆ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಯಥಾರ್ಥವಾದ ಸಂಶೋಧನವನ್ನುಪ್ರಾಚೀನರಾದ ಮಹರ್ಷಿವರ್ಯರು ಯಾವ ಪ್ರಯೋಗ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೈಕೊಂಡರೋ, ಆ ಪ್ರಯೋಗಶಾಲೆಯು ಎಂಥದಾಗಿತ್ತು? ಎಂದರೆ-ಭುವಿಯಿಂದ ತೊಡಗಿ ದಿವಿಯವರೆಗೆ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವ ಆ ಪ್ರಯೋಗಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಕ್ಕ ಬುದ್ಧಿಯೆಂಬ ಗುದ್ದಲಿಯಿಂದ ಪ್ರಕೃತಿಯೆಂಬ ಗಣಿಯನ್ನು ಅಗೆದು ಸಂಶೋಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದಾದರೆ, ಆಗ ಆತ್ಮಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಗೂಢವಾಗಿ ಅಡಗಿರುವ ಸನಾತನ ಸಂಸ್ಕೃತಿ-ನಾಗರಿಕತೆ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಗಳ ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ಹೊರಕ್ಕೆ ತಂದುಕೊಳ್ಳಲು ನಾವು ಸಮರ್ಥರಾಗಬಹುದು. ಈ ವಿಧಾನವನ್ನು ತೊರೆದು, 'ಹರಪ್ಪಾ-ಮೊಹಂಜೋದಾರೋ' ಮೊದಲಾದ ಪ್ರದೇಶ ಭಾಗಗಳನ್ನಾಗೆದು ಮಡಕೆ-ಕುಡಿಕೆಗಳ ತುಂಡುಗಳನ್ನು ಮೇಲೆ ತೆಗೆದು ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಆರ್ಷಸಂಸ್ಕೃತಿ ಸಂಶೋಧನೆ ನಡೆಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾದೀತೇನು? (ಆ ತುಂಡುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ನಾವೇನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಶೋಧಕರು ಭಾವಿಸುವರೋ ತಿಳಿಯದು. ಅಂಥಾ ಮಡಕೆಗಳನ್ನೇ ನಾವು ಜೀವನಕ್ಕುಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡರೆ, ನಾವು ಅವರಂತಾಗುವೆವೇ? ಅಥವಾ ಅವರಂತಾಗಿಯಾದರೂ ಗಳಿಸುವುದೇನು? ಅವರಿಗಿದ್ದ ಸಾಮಗ್ರಿ, ಅವರ ಜೀವನಾವಶ್ಯಕತೆ ಆ ಬಗೆಯ ಸಲಕರಣೆಯಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲು ಕಾರಣವಾಗಿತ್ತೆಂದೂಹಿಸಬಹುದಷ್ಟೆ. ಅದರಿಂದ ನಗೇನು ಪುರುಷಾರ್ಥ?) ಅಂತೆಯೆ ಹಳೆಯಕಾಲದ ಒಳೆ ಗರಿಗಳ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿರುವ ಧೂಳನ್ನು ಒದರಿ, ಅವುಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಲಿಪಿಗಳನ್ನು ಅಚ್ಚುಕಾಕಿಸಿ ಹೊರತಂದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಜೀವನದ ಸುಖ-ಶಾಂತಿಗಳ ಬಗೆಗೆ ಏನೂ ಶೋಧನೆ ಮಾಡಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಂತಾಗುವುದು? ಪಾಮರ ಜೀವನದಿಂದ ಅಮರ ಜೀವನಕ್ಕೆ ತೆರಳುವುದೇ ಮಾನವ ದೇಹ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯ ಗುರಿ ಎಂಬುದು ಘೋಷಿಸುತ್ತಿರುವ ಮಾತು. ಅದರಂತೆ ಒಲೆಗರಿಯ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಮುದ್ರಿಸಿ ಪ್ರಕಟಣೆ ಮಾಡಿದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ನಾವು ಭುವಿಯಿಂದ ದಿವಿಗೆ ಸಾಗುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾದೀತೇ? ಎಂದು ವಿಚಾರಿಸಬೇಕಾಗುವುದು.

ಆರ್ಷ ಪ್ರಯೋಗವಿಜ್ಞಾನ ಸಂಪನ್ನರು ಆವಶ್ಯಕ

ಹೀಗೆಂದಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಚೀನಾವಶೇಷ ಸಂಗ್ರಹ ಮಾಡಬಾರದೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ನಮ್ಮ ದೆಂದು ಭಾವಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಏನೆಂದರೆ ಆರ್ಷ ವಿಜ್ಞಾನವರಿಯದೇ, ಈ ಚೂರುಪಾರುಗಳನ್ನು ಅಗೆದು ಹೊರಗಿಟ್ಟ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಜೀವನವು ದಡಮುಟ್ಟದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಆರ್ಷಪ್ರಯೋಗ ವಿಜ್ಞಾನ ಸಂಪನ್ನರಾದಂತಹ ಸಂಶೋಧಕರ ಆವಶ್ಯಕತೆಯು ನಮ್ಮ ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಈಗ ಬಂದಿರುವುದ್ದರಿಂದ, ಸಂಶೋಧನ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಸಂಶೋಧನೆಯ ಬಗೆಗೆ ದೃಷ್ಟಿಯು ಹರಿಯಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತಾಯೋಗ ಎದುರಿಗೆ ನಿವೇದಿಸಲು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತದೆ ವಿಜ್ಞಾನ ಮಂದಿರ.

ಡಿ-ಸಂಸ್ಕೃತದ ಅಧ್ಯಯನ-ಶಿಕ್ಷಣಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಘಟನೆ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆ

ವಿದ್ಯಾ ತತ್ತ್ವವನ್ನರಿತ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳ ನಿಯೋಗ ದ್ವಾರ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಅಧ್ಯಯನ-ಅಧ್ಯಾಪನಗಳಿಗೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ

ಈ ವಿಭಾಗದ ವಿಷಯಗಳೆಲ್ಲಾ ಆಧುನಿಕವಾದ ರಾಜನೈತಿಕ-ಸಾಮಾಜಿಕ-ಆರ್ಥಿಕವಾದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತವೆಯಾದ್ದರಿಂದ ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತವೂ ಮತ್ತು ಪ್ರಾದೇಶಿಕಾಡಳಿತಗಳೂ, ವಿದ್ಯಾತತ್ತ್ವವನ್ನರಿತ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳ ನಿಯೋಗವೇರ್ಪಡಿಸಿ, ಆ ಮೂಲಕ ಆಯಾ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳ ಬಗೆಗೆ ಯಥಾರ್ಥವಾದ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಸನಾತನಾರ್ಯ ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ-ನಾಗರಿಕತೆ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು ಅಧ್ಯಾಪನಗಳನ್ನು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ರೀತಿಯಿಂದ ನಡೆಸಲು ಅನುಕೂಲವಾದ ರಾಜನೈತಿಕ-ಸಾಮಾಜಿಕ-ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕವಾದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳನ್ನೇರ್ಪಡಿಸಬೇಕೆಂದು ಬಿನ್ನವಿಸಬಯಸುತ್ತದೆ ವಿಜ್ಞಾನ ಮಂದಿರ.

ಗುರುಕುಲ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ರಾಜರ್ಷಿಗಳ ನಡೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ರಘುವಂಶ ಕಾವ್ಯದ ಒಂದು ಪ್ರಸಂಗ

ಪ್ರಾಚೀನ ರಾಜರ್ಷಿಗಳು ಪ್ರಾಚೀನ ಗುರುಕುಲಗಳ ಯೋಗಕ್ಷೇಮಗಳನ್ನು ಚಿಂತಿಸಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡುವ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವ ರೀತಿ ಬದ್ಧಾದರಾಗಿದ್ದರೆಂಬುದಕ್ಕೆ ನಿದರ್ಶನವೊಂದನ್ನು ಗಮನಿಸುವುದಾದರೆ, ಗುರುಕುಲದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಪೂರೈಸಿ, ಗುರುದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಲು ಧನ ಯಾಚಿವುದಕ್ಕಾಗಿ ತನ್ನಲಿಗೆ ಬಂದ ವರತಂತು ಮುನಿಯ ಶಿಷ್ಯನಾದ ಕೌತನನ್ನು ಕುರಿತಾದ, ರಘು ಮಹಾರಾಜನ ಅಮೃತಸ್ಯಂದಿಯಾದ ಮಾತನ್ನು, ಅಮರ ಕವಿಯಾದ ಕಾಲಿದಾಸನು 'ರಘುವಂಶ' ಮಹಾಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಮಾಜದ ಮುಂದೆ ಇಟ್ಟಿರುವುದನ್ನು ನೆನಪಿಸಲು ವಿಜ್ಞಾನಮಂದಿರವು ಬಯಸುತ್ತಿದೆ. ಅದಾವುದೆಂದರೆ-

೧. 'ಅಪ್ಯಗ್ನೇರ್ಮಂತ್ರಕೃತಾಮೃಷೀಣಾಂ ಕುಶಾಗ್ನಬುಧ್ಧೇ! ಕುಶಲೀ ಗುರುಸ್ತೇ|
ಯತಸ್ತಯಾ ಜ್ಞಾನಮಶೇಷಮಾಪ್ತಂ ಲೋಕೇನ ವೃತನ್ಯಮಿವೋಷ್ಟರತೈಃ||'

(ಅತ್ಯಂತ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ದರ್ಶಿಯಾದ ಕೌಶ್ಲನೇ! ಮಂತ್ರಸ್ಪಷ್ಟಗಳಾದಂತಹ ಋಷಿಗಳಿಗೆ ಮುಂದಾಳಾದ ನಿನ್ನ ಗುರುವು ಕುಶಲಿಯಾಗಿರುವನಷ್ಟೆ? ಲೋಕವು ಉಷ್ಣಕಿರಣನಾದ ಸೂರಯ್ಯನ ದೆಸೆಯಿಂದ ಪ್ರಬೋಧವನ್ನು - ಕಾರ್ಯಪಟುತ್ವಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ, ನೀನು ಯಾವ ಋಷಿಯಿಂದ ಸಂಸ್ತವಾದ ಜ್ಞಾನಾಗ್ನಿಯನ್ನು (ಅತ್ಮ ಪ್ರಬೋಧಕೊಡುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು) ಪಡೆದುಕೊಂಡೆಯೋ ಆ ಋಷಿಯು ಕುಶಲಿ ತಾನೇ?)

೨. 'ಕಾಯೇನ ವಾಚಾ ಮನಸಾಽಪಿ ಶಶ್ವತ್ ಯತ್ಸಂಭೃತಂ ವಾಷವಧೇಯಯಲೋಪಿ
ಆಸಾಧ್ಯತೇ ನ ವ್ಯಯಮಂತರಾಯೈ: ಕಚ್ಚಿನ್ಮಹರ್ಷೇಸ್ತ್ರಿವಿಧಂ ತಪಸ್ತತ್||'

(ನಿನ್ನ ಗುರುವಾದ ಮಹರ್ಷಿಯು ಕಾಯ - ವಾಕ್ - ಮನಸ್ಸುಗಳಿಂದ ಇಂದ್ರನ ಧೈರ್ಯವನ್ನೂ ಹೃತ್ತಿಗೊಳಿಸುವಂತಹ ಶಾಶ್ವತವಾದ ಮೂರು ಬಗೆಯಾದ ಯಾವ ಯಾವ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದನೋ, ಆ ತಪಸ್ತ್ರಯವು ಯಾವುದೇ ವಿಘ್ನಗಳಿಂದ ನಾಶಹೊಂದದೇ ಅವ್ಯಯವಾಗಿರುವುದಷ್ಟೆ?)

೩. 'ಆಧಾರ ಬಂಧ ಪ್ರಮುಖೈ: ಪ್ರಯತ್ನೈ: ಸಂವರ್ಧಿತಾನಾಂ ಸುತನಿರ್ವಿಶೇಷಮ್ |
ಕಚ್ಚಿನ್ಮ ವಾಯಾದ್ವಿರುಪಪ್ಲವೋ ವ: ಶ್ರಮಚ್ಛಿದಾಮಶ್ರಮಪಾದಪಾನಾಮ್||'

(ಪಾತಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟುವುದೇ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಿಂದ ಮಕ್ಕಳಂತೆಯೇ ಬೆಳೆಸಿ ಲಾಲಿಸಿ ಪಾಲಿಸಿದಂತಹ ಶ್ರಮಹಾರಿಯಾದ ಆಶ್ರಮ ವೃಕ್ಷಗಳಿಗೆ ಬಿರುಗಾಳಿ-ಕಾಡುಗಿಟ್ಟು ಮೊದಲಾದುವುಗಳ ಅಡ್ಡಿ ಆತಂಕಗಳಾವುವೂ ಇಲ್ಲವಷ್ಟೇ?)

೪. 'ಕ್ರಿಯಾನಿಮಿತ್ತೇಷ್ಟಪಿ ವತ್ಸಲತ್ವಾತ್ ಅಭಗ್ನಕಾಮಾ ಮುನಿಭಿ: ಕುಶೇಷು|
ತದಂಕಶಯ್ಯಾಚ್ಯುತನಾಭಿನಾಲಾ ಕಚ್ಚಿನ್ಮ ಗೀಣಾಮನಘಾ ಪ್ರಸೂತಿ:||

(ಮುನಿಗಳು ಆಶ್ರಮ ಜೀವಿಗಳಾದ ಜಿಂಕೆಗಳಾ, ಸದ್ಯ: ಪ್ರಸೂತವಾದ ಮರಿಗಳನ್ನು ಮಡಲಲ್ಲೇ ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅವುಗಳ ಕೊಕ್ಕಳಾ ಕುಡಿಯು ಬೀಳುವುದಕ್ಕೂ ಆಶ್ರಯಕೊಟ್ಟು ರಕ್ಷಿಸುವಂಥವರು. ಆದರೆ ಅವರು ತಮ್ಮ ನಿತ್ಯಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ತೆರಳುವಾಗ ಮೃದುವಾದ ದರ್ಭೆಯ ಮೇಲೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಡುವರು. ಆ ದರ್ಭೆಗಳು ಅವರ ಧರ್ಮಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗೆ ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕವಾದವು. ಆದರೂ ಮೇಲೆ ಬಿಡುವರು. ಹೀಗೆ ಋಷಿಗಳಿಂದ ಬೆಳೆಯುವ ಮೃಗ ಸಂತತಿಯು ಅವುಗಳ ಅಪೇಕ್ಷೆಗೆ ಕುಂದಿಲ್ಲದೇ ನಿರಪಾಯವಾಗಿರುವುದಷ್ಟೆ?)

೫. 'ನಿರ್ವತ್ಯತೇ ಯೈರ್ನಿಯಮಾಭಿಷೇಕ:
ಯೇಭ್ಯೋ ನಿವಾಪಾಂಜಲಯ: ಪಿತ್ಯೂಣಾಮ್|
ತಾನ್ಯುಂಭ ಷಷ್ಠಾಂಕಿತ ಸೈಕತಾನಿ
ಶಿವಾನಿ ವಸ್ತಿರ್ಥಜಲಾನಿ ಕಚ್ಚಿತ್|

(ಯಾವ ಪವಿತ್ರೋದಕಗಳಿಂದ ಮುನಿಗಳು ಕಾಲನಿಯತವದ ತ್ರಿಷವಣಿ ಸ್ನಾನಾದಿಗಳನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುವರೋ, ಅಂತೆಯೇ ಪಿತೃಗಳಿಗೂ ತಿಲೋದಕತರ್ಪಣವನ್ನು ಯಾವ ಪುಣ್ಯ ಜಲದಿಂದ ಅರ್ಪಿಸುವರೋ, ಅಂತಹ ಪುಣ್ಯ ತೀರ್ಥಗಳು ಚೆನ್ನಾಗಿರುವಷ್ಟೆ? ಆ ತೀರ್ಥಗಳ ಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ಅವರು ತಮ್ಮ ಯಜ್ಞಾರ್ಥವಾಗಿಯೂ ಆಹಾರಾರ್ಥವಾಗಿಯೂ ಗಳಿಸಿದ್ದ

ಅರಣ್ಯಧಾನ್ಯದಲ್ಲಿ ರಾಜನಿಗಂದು ಆರನೇ ಒಂದು ಭಾಗದಷ್ಟಿಷ್ಟು ಅದನ್ನು ಮರಳಿನಿಂದ ಸುತ್ತುಕಟ್ಟಿರುವರು.)

೬. 'ನಿವಾರಪಾಕಾದಿ-ಕಂಡಂಗರೀಯೈಃ ಆಮೃತ್ಯತೇ ಜಾನಪದೈರ್ನ ಕಚ್ಚಿತಾಃ
ಕಾಲೋಪಪನ್ನಾತಿಥಿ-ಕಲ್ಪಭಾಗಂ ವನ್ಯಂ ಶರೀರಸ್ಥಿತಿಸಾಧನಂ ವಃ॥'

(ಆಯಾಕಾಲವಿಶೇಷಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದಂತಹ ಅತಿಥಿಗಳಿಗೆ ಸಮರ್ಪಣೀಯವಾದ ಭಾಗ ವುಳ್ಳದ್ದೂ, ನಿಮ್ಮ (ಅರಣ್ಯವಾಸಿಗಳ) ದೇಹಧಾರಣಕ್ಕೂ ಉಪಯೋಗಿಯಾದ, ನಿವಾರ-ಶ್ಯಾಮಾಕ ಮೊದಲಾದ ಅರಣ್ಯ ಧಾನ್ಯವು ಹುಲ್ಲುಗಾವಲಿಗಂದು ಗ್ರಾಮಾದಿಗಳಿಂದ ಬರುವ ಹಸು-ಎಮ್ಮೆ ಮೊದಲಾದ ಪಶುಗಳ ಆಕ್ರಮಣಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಋಷಿಗಳಿಗೆ ಸಿಗದಂತೆ ಆಗುತ್ತಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ?)

೭. 'ಅಪಿ ಪ್ರಸನ್ನೇನ ಮಹರ್ಷಿಣಾ ತ್ವಂ
ಸಮ್ಯಗ್ವಿನೀಯಾಽನುಮತೋ ಗೃಯಾಹ|
ಕಾಲೋಹ್ಯಯಂ ಸಂಕ್ರಮಿತುಂ ದ್ವಿತೀಯಂ
ಸರ್ವೋಪಕಾರಕಮಮಾಶ್ರಮಂ ತೇ॥'

(ಒ! ಕೌತ್ಸನೇ! ನೀನು ಮಹರ್ಷಿಯಿಂದ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವಿದ್ಯಾ ಶಿಕ್ಷಣಕೊಟ್ಟು (ಪಡೆದು) ಪ್ರಸನ್ನತೆಯೊಡನೆ ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮ ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ಅನುಮತಿ ಪಡೆದುಕೊಂಡೆಯಷ್ಟೆ? ಏಕೆಂದರೆ-ಚತುರ್ವರ್ಣಕ್ಕೂ ಚತುರಾಶ್ರಮಕ್ಕೂ ಉಪಕರಿಸಲು ಸಮರ್ಥವಾದ ಎರಡನೆಯ ಆಶ್ರಮವನ್ನು (ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮ) ಸಂಕ್ರಮಿಸಲು (ಗಾರ್ಹಸ್ಥ್ಯ ಸ್ವೀಕರಿಸಲು) ಇದು ನಿನಗೆ ಯೋಗ್ಯಕಾಲವಾಗಿರುವುದು.)-ಎಂದು.

ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕಣ್ವಾಶ್ರಮ ಹಾಗೂ ವಿದ್ಯಾ ಸಂಪತ್ತಿನ ವರ್ಣನೆ

ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಮಹಾಭಾರತದ ಆದ ಪರ್ವದ ೯೧ನೇ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿಯ ಕಣ್ವಾಶ್ರಮ ವರ್ಣನೆಯನ್ನೂ ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸಬೇಕು.

'ಮುನಿಂ ವಿರಜಸಂ ದೃಷ್ಟುಂ ಗಮಿಷ್ಯಾಮಿ ತಪೋವನಮ್|
ಕಾಶ್ಯಪಂ, ಸ್ಥೀಯತಾಮತ್ರ ಯಾವದಾಗಮನಂ ಮಮ॥

ತದ್ವನಂ ನಂದನಪ್ರಖ್ಯಂ ಆಸಾದ್ಯ ಮನುಚ್ಛೇರಃ|
ಕ್ಷುತ್ಪಿಪಾಸೇ ಜಹೌ ರಾಜಾ ಮುದಂ ಚಾವಾಪ ಪುಷ್ಕಲಾಮ್॥

ಸಾಮಾತ್ಯೋ ರಾಜಲಿಂಗಾನಿ ಸೋಽಪನೀಯ ನರಾಧಿಪಃ|
ಪುರೋಹಿತಸಹಾಯಶ್ಚ ಜಗಾಮಾಶ್ರಮಮುತ್ತಮಮ್॥

ದಿದೃಕ್ಷುಸ್ತತ್ರ ತಮೃಷಿಂ ತಪೀರಾಶಿಮಥಾವ್ಯಯಮ್ |
ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕ-ಪ್ರತೀಕಾಶಂ ಆಶ್ರಮಂ ಸೋಽಭಿವೀಕ್ಷ್ಯ ಹ॥

ಷ್ಠದೋದ್ಗೀತ ಸಂಘಾಷ್ಟಂ ನಾನಾದ್ವಿಜಗಣಾಯತಮ್ |
ವಿಸ್ಮಯೋತ್ಫುಲ್ಲನಯನೋ ರಾಜಾ ಪ್ರೀತೋ ಬಭೂವ ಹ ||

ಋಚೋ ಬಹ್ವಚ ಮುಖ್ಯೈಶ್ಚ ಪ್ರೇರ್ಯಮಾಣಾಃ ಪದಕ್ರಮೈಃ |
ಶುಶ್ರಾವ ಮನುಜವ್ಯಾಃಃ ವಿತತೇಷ್ವಿಹ ಕರ್ಮಸು |

ಯಜ್ಞವಿದ್ಯಾಂಗ-ವಿದ್ವಿಶ್ಚ ಯಜುರ್ವಿದ್ವಿಶ್ಚ ಶೋಭಿತಮ್ |
ಮಧುರೈಃ ಸಾಮಗೀತೈಶ್ಚ ಋಷಿಭಿನಿಯತವ್ರತೈಃ ||

ಭಾರುಂಡ-ಸಾಮಗೀತಾಭಿಃ ಅಥರ್ವಶಿರಸೋದ್ಗತೈಃ |
ಯತಾತ್ಮಭಿಃ ಸುನಿಯತೈಃ ಶುಶುಭೇಭೀ ಸ ತದಾಶ್ರಮಃ |

ಅಥರ್ವವೇದ ಪ್ರವರಾಃ ಪೂಗಯಜ್ಞಯ-ಸಾಮಗಾಃ |
ಸಂಹಿತಾಮೀರಯಂತಿ ಸ್ಮ ಪದಕ್ರಮಯುತಾಂ ತು ತೇ ||

ಶಬ್ದಸಂಸ್ಕಾರ-ಸಂಯುಕ್ತೈಃ ಬುವದ್ವಿಶ್ವಾಃಪರೈರ್ವಿದ್ವಿಜೈಃ |
ನಾದಿತಃ ಸ ಬಭೌ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕ ಇವಾಪರಃ ||

ಯಜ್ಞಸಂಸ್ತರವಿದ್ವಿಶ್ಚ ಕ್ರಮಶಿಕ್ಷಾವಿಶರದೈಃ |
ನ್ಯಾಯುತತ್ವಾತ್ಮ-ವಿಜ್ಞಾನ-ಸಂಪನ್ನೈಃ ವೇದಪಾರಗೈಃ ||

ನಾನವಾಕೃತಮಾಹಾರ-ಸಮವಾಯ-ವಿಶಾರದೈಃ |
ವಿಶೇಷಕರ್ಯವಿದ್ವಿಶ್ಚ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪರಾಯಣೈಃ ||

ಸ್ಥಾಪನಾಕ್ಷೇಪ-ಸಿದ್ಧಾಂತ-ಪರಮಾರ್ಥಜ್ಞತಾಂ ಗತೈಃ |
ಶಬ್ದಚ್ಛಂದೋ-ನಿರುಕ್ತಚ್ಛಿಃ ಕಾಲಜ್ಞಾನ-ವಿಶರದೈಃ ||

ದ್ರವ್ಯಕರ್ಮಗುಣಚ್ಛಿಶ್ಚ ಕಾರ್ಯಕಾರಣವೇದಿಭಿಃ |
ಪಕ್ಷಿವಾನರರುತಚ್ಛಿಶ್ಚ ವ್ಯಾಸಗ್ರಂಥ-ಸಮಾಶ್ರಿತೈಃ ||

ನಾನಾಶಾಸ್ತ್ರೇಷು ಮುಖ್ಯೈಶ್ಚ ಶುಶ್ರಾವ ಸ್ವನಮೀರಿತಮ್ |
ಲೋಕಾಯತಿಕ-ಮುಖ್ಯೈಶ್ಚ ಸಮನ್ತಾದನುನಾದಿತಮ್ ||

ತತ್ರ ತತ್ರ ಚ ವಿಪ್ರೇಂದ್ರಾನ್ ನಿಯತಾನ್ ಸಂಶಿತವ್ರತಾನ್ |
ಜಪಯೋಮಪರಾನ್ ವಿಪ್ರಾನ್ ದದರ್ಶ ಪರವೀರಹಾ ||

ಆಸನಾನಿ ವಿಚಿತ್ರಾಣಿ ರುಚಿರಾಣಿ ಮಹೀಪತಿಃ |
ಪ್ರಯತ್ನೋಪಹಿತಾನಿ ಸ್ಮ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ವಿಸ್ಮಯಮಾಗಮತ್ ||

ದೇವತಾಯನಾನಾಂ ಚ ಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ಪೂಜಾಂ ಕೃತಾಂ ದ್ವಿಜೈಃ |
ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಸ್ಥಮಾತ್ಮಾನಂ ಮೇನೇ ಸ ನೃಪಸತ್ತಮಃ |

ಸ ಕಾಶ್ಯಪತಪೋಗುಹ್ಲಾಂ ಆಶ್ರಮಪ್ರವರಂ ಶುಭಮ್ |
ನಾಽತೃಪ್ಯತ್ ಪ್ರೇಕ್ಷಮಾಣೋ ವೈ ತಪೋವನಗುಣೈರ್ಯುತಮ್ ||

ಸ ಕಾಶ್ಯಪಸ್ಯಾಯತನಂ ಮಹಾವ್ರತೈಃ |
ವೃತಂ ಸಮನ್ತಾದೃಷಿಭಿಸ್ತಪೋಧನೈಃ |

ವಿಶೇಶ ಸಾಮಾತ್ಯಪುರೋಹಿತೋಽರಿಹಾ
ವಿವಿಕ್ತಮತ್ಯರ್ಥಮನೋಹರಂ ಶುಭಮ್ ||

(ಮಹಾಭಾರತ ಆದಿಪರ್ವ ಅಧ್ಯಾಯ ೯೧ ಶ್ಲೋಕ ೩೫ರಿಂದ ೫೩ ರವರೆಗೆ)
(ದುಷ್ಯಂತನು ಕಣ್ವಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬಂದು ತನ್ನ ಸೈನ್ಯದವರಿಗೆ ಹೇಳುವನು-

ನಿಷ್ಕಲ್ಮಷನಾದ ಕಶ್ಯಪಮುನಿಯನ್ನು ಸಂದರ್ಶನ ಮಾಡಲೋಸುಗ ತಪೋವನಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುವೆನು, ನಾನು ಮರಳಿ ಬರುವವರೆವಿಗೆ ಇಲ್ಲೇ ಇರಿ ಎಂದು. ನಂದನವನಕ್ಕೆ ಸದೃಶವಾದ ಶೋಭೆ ಹೊಂದಿರುವ ಆ ವನವನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ಹಸಿವು ಬಾಯಾರಿಕೆಗಳನ್ನು ರಾಜನು ತೊರೆದು ಪೂರ್ಣವಾದ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದನು. ಮಂತ್ರಿಗಳೊಡನೆಯೂ ಪುರೋಹಿತರೊಡನೆಯೂ ಕೂಡಿದ ರಾಜನು ರಾಜಚಿಹ್ನೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕಳಚಿಟ್ಟು ಉತ್ತಮ ವಾದ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು.

ತಪೋನಿಧಿಯಾದ ಕಶ್ಯಪ ಮಹರ್ಷಿಯನ್ನು ನೋಡಲು ಬಯಸುತ್ತಾ ರಾಜನು, ನಿರ್ವಿಕಾರವಾದುದೂ, ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕ ಸಮಾನವೂ, ದುಂಬಿಗಳಿಂದ ಝೇಂಕಾರ ಘೋಷ ಯುಕ್ತವೂ, ಅನೇಕ ಬಗೆಯ ಪಕ್ಷಿಸಂಘಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದುದೂ ಆದ ಆಶ್ರಮವನ್ನು ನೋಡಿ ಆಶ್ಚರ್ಯಚಕಿತನೂ, ಪ್ರೀತನೂ ಆದನು.

ಬಹ್ವಚಿ ಶ್ರೇಷ್ಠರಿಂದ ಪದ-ಕ್ರಮಪಾಠಗಳೊಡನೆ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾಗಿ ಉಚ್ಚರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಋಜ್ಜಂತ್ರಗಳನ್ನು ಮನುಜ ಶ್ರೇಷ್ಠನು, ಕರ್ಮ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಕೇಳಿಕೊಂಡನು. ಅದೇ ಕರ್ಮಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಯಜ್ಞವಿದ್ಯೆಯ ಅಂಗ ಸಂಪತ್ತಿ ಯನ್ನರಿತವರೂ, ಯಜುರ್ಮಂತ್ರ-ತತ್ತ್ವಜ್ಞರೂ ಆದವರಿಂದ ಆಶ್ರಮವು ಶೋಭಿತವಾಗಿ ದ್ದಿತು. ಮಧುರ ಸಾಮಗಾನಗಳಿಂದಲೂ, ಒಂದುಕಡೆ ವ್ರತಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಂಡು ನಿಯಮ ದಲ್ಲಿ ಬದ್ಧದೀಕ್ಷರಾದ ಋಷಿಗಳಿಂದಲೂ, ಭಾರುಂಡ ಸಾಮಗೀತೆಗಳನ್ನು ಹಾಡುವವ ರಿಂದಲೂ, ಅಥರ್ವಶಿರೋಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಊರ್ಧ್ವಪ್ರವೃತ್ತಿ ಯುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದ ಸಂಯು ತಾಂತಃಕರಣರೂ, ದೈಹಿಕವಾಗಿಯೂ ಆಚಾರ ನಿಯಮಯುಕ್ತರೂ ಆದ ಋಷಿವರ್ಯ ರಿಂದ ಆ ಆಶ್ರಮವು ಆಗ ಸೊಬಗು ಗೊಂಡಿತ್ತು. ಅಥರ್ವವೇದದಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಣಾತರಾದವರೂ, ಸಾಮೂಹಿಕವಾಗಿ ಯಜ್ಞಿಯವಾದ ಸಾಮಗಾನಮಾಡುವವರೂ ವೇದ ಸಂಹಿತೆಯನ್ನು ಪದ ಕ್ರಮದೊಡನೆ ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರಷ್ಟೆ.

ಶಬ್ದೋಚ್ಚಾರಣೆಗೆ ಅವಶ್ಯಕವಾದ ಶಿಕ್ಷಾಸಂಸ್ಕಾರದೊಡನೆ ವೇದ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಪಠನಮಾಡುವ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಂದ ನಾದಮಯವಾಗಿ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಆ ಆಶ್ರಮವು ಮತ್ತೊಂದು ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕದಂತೆ ಸಿರಿಯಿಂದ ಕೂಡಿ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿತ್ತು.

ಇನ್ನೂ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಯಜ್ಞ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ವಿವರವನ್ನೂ ಯಜ್ಞ ವೇದಿಕಾ ರಚನ ನೈಪುಣ್ಯವನ್ನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಿತವರು, ಕ್ರಮ ಪಾಠದ ಬಗೆಗೆ ಸುಶಿಕ್ಷಿತರು ನ್ಯಾಯತತ್ತ್ವ ಮತ್ತು ಆತ್ಮವಿಜ್ಞಾನಗಳಿಗೂ ಸಂಪನ್ನರು, ವೇದದಲ್ಲಿ ಪಾರಂಗತರು ದಡಮುಟ್ಟಿದವರು, ಮೀಮಾಂಸಾದಿ-ವೇದ ವಾಕ್ಯಾರ್ಥಸ್ತೋಮವನ್ನರಿತವರು, ಕರ್ತವ್ಯಾರ್ಥಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿಶೇಷ ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳವರು, ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ತತ್ಪರಾಯಣರಾದವರು, ವಾದಿ ಪ್ರತಿವಾದಿಗಳ ಪ್ರತಿ ಜ್ಞಾದಿ ನ್ಯಾಯ ಪ್ರಯೋಗ ಮತ್ತು ಅದರ ಪರಮಾರ್ಥವಾದ ಪರಿಣಾಮ ಇವುಗಳ ನೆಲೆ ಮುಟ್ಟಿದವರು, ವೇದ ಶಬ್ದಗಳ ಪ್ರಯೋಗಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಭಂಗೋಗರಿಯನ್ನೂ ವೇದಶಬ್ದ ನಿರ್ವಚನ ನೈಪುಣ್ಯವನ್ನೂ ಅರಿತವರು, ಪ್ರತಿಯೊಂದು (ಕಾಯವಾಚ್ಮನೋ ವ್ಯಾಪಾರಗಳಲ್ಲಿ) ಕಾರ್ಯ-ಕಾರಣ ಭಾವವನ್ನು ತಾತ್ಪರ್ಯವಾಗಿ ತಿಳಿದವರು, ಪಕ್ಷಿಧ್ವನಿ ಮತ್ತು ಕಪಿ ಧ್ವನಿಗಳ ಮರ್ಮವನ್ನರಿತವರು, ವಿಷಯ-ಪ್ರಯೋಜನಾದಿ ವಿಭಕ್ತಾರ್ಥವಾಗುವಂತೆ ಗ್ರಂಥಗಳ ನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿ ವ್ಯವಹರಿಸುವಂಥವರು, ನಾನಾ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲೆಮುಟ್ಟಿ ಪ್ರಧಾನತೆಯನ್ನು ಪಡೆ ದವರು-ಇವರುಗಳಿಂದ ಪ್ರಯುಕ್ತವಾದಂಥ ಶಾಸ್ತ್ರ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಕಿವಿಯಿಂದ ಆಲಿಸಿದನು. ಅಂತೆಯೇ ಲೋಕಾಯತ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ತಿಳುವಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನರಾದವರಿಂದಲೂ ಸಹ ಯಾವಕಡೆಯಲ್ಲೂ ಮಾತುಕತೆಯ ಧ್ವನಿಯಿಂದ ಧ್ವನಿತವಾಗಿದ್ದ ಆಶ್ರಮವಾಗಿತ್ತು.

ಶತ್ರುವೀರರನ್ನು ಮೆಟ್ಟಿಬಲ್ಲ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ದುಷ್ಯಂತನು, ಅಲ್ಲಲ್ಲೇ ನಿಯಮ ಜೀವಿಗಳೂ, ವ್ರತನಿಯಮವುಳ್ಳವರೂ, ಜಪಯೋಮಪರರೂ ಆದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಕಂಡನು.

ವಿಚಿತ್ರವಾದ ರಚನೆಯುಳ್ಳದಾಗಿದ್ದು ಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿಡಲ್ಪಟ್ಟ ಉತ್ತಮವಾದ ಆಸನಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಆಶ್ಚರ್ಯಚಕಿತನಾದನು.

ಆ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿಯ ದೇವಾಲಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪೂಜಾಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಕಂಡು ರಾಜಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ದುಷ್ಯಂತನು ತಾನು ಬ್ರಹ್ಮಮಯವಾದ ಲೋಕದಲ್ಲಿರುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಅರಿತನು.

ಅವನು ಕಾಶ್ಯಪಮುನಿಯ ತಪೋಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿರುವುದೂ ತಪೋ ವನದ ಗುರುತಾದ ಅನೇಕ ಗುಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದುದೂ ಆದ ಆ ಶುಭವಾದ ಆಶ್ರಮವನ್ನು ಕಣ್ತುಂಬ ನೋಡುತ್ತ ನೋಡುತ್ತ ತೃಪ್ತಿಗೆ ಅಂತವನ್ನೇ ಕಾಣದಂತಾದನು.

ಹಿಂದಾದ ವ್ರತಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದವರೂ, ತಪೋಧನರೂ ಆದ ಋಷಿಗಳಿಂದ ಎಲ್ಲೆಡೆಯಲ್ಲೂ ತುಂಬಿರುವುದೂ, ವಿವಿಕ್ತವೂ, ಅತ್ಯಂತ ಮನೋಹರವೂ ಆದ ಕಶ್ಯಪ ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿಯ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಶತ್ರುದಮನ ಆದ ದುಷ್ಯಂತನು ಮಂತ್ರಿ ಪುರೋಹಿತರೊಡನೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು ಇದು ಅದರ ಅರ್ಥವಾದವೆಂದಾದರೂ ಈ ಶ್ಲೋಕಗಳ ಹಿಂಬದಿಯ ನೈಜ ವಾದ ವಿಷಯವು-ಋಷಿಹೃದಯವು ಸಹೃದಯನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಹೃದ್ಯತವಾಗುವುದು.

ಉಪಸಂಹಾರ

ಆರ್ಷದೃಷ್ಟಿಯೊಡಮೂಡಲು ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಬೇಕು

ಈಗ್ಗೆ ಮಹರ್ಷಿಗಳ ವಚನಗಳು ಮಾತ್ರ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿವೆಯಾದರೂ, ಅವರ ಮನಸ್ಸು ಉಳಿದಿಲ್ಲ. ಅವರ ಗ್ರಂಥರಾಶಿಯಿದೆ, ಅವರ ಆಶಯವು ಎಲ್ಲೂ ಗೋಚರಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಅವರಂತೆಯೇ ನಮಗೂ ಕಣ್ಣಿವೆಯಿಂದಾದರೂ, ಅವರ ಕಣ್ಣಿಲ್ಲದಿದ್ದ ದೃಷ್ಟಿಯು-ನೋಟವು ನಮ್ಮಲ್ಲಿಲ್ಲವಾಗಿದೆ. ಆದ ಕಾರಣ ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಅವರ ದೃಷ್ಟಿಯು ಬರಬೇಕಾದರೆ ಅವರು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ನೋಟವು ಏರ್ಪಡಲು ತೇತ್ರತಜ್ಞರಾಗಿ ಚಿಕಿತ್ಸೆಮಾಡುವವರು ಬೇಕಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅಂಥವರ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯಿಂದಲೇ ನಾವು ಆ ಆರ್ಷದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಮತ್ತೆ ಹೊಂದಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಇತಿಹಾಸ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ತಿಳಿದು ಬರುವ ಋಷಿ ಪ್ರಭೇದಗಳು

ಇತಿಹಾಸ ಪುರಾಣಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದರೆ, ಆರ್ಯಮಹರ್ಷಿಗಳ ಕಾಲದಲ್ಲೂ, ಎಲ್ಲರೂ ಸಹ ಪಾರದರ್ಶಿಕೀ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿಯೇ ಇದ್ದರೆಂದೇನೂ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿಯ ವಿವರಗಳು ಹೀಗೆ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ- ಶಾಸ್ತ್ರಯೋನಿಯಾದ ಸತ್ಯವನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡಂತಹ ಋಷಿಗಳು 'ವರಾಃ' ಎಂದೂ, ಅಂತಹ ಮಹರ್ಷಿಗಳ ಪುತ್ರರು 'ಷುಷಿಕಾಃ' ಎಂದೂ ಯೋಗ ತಪಸ್ಸು ಸಮಾಧಿಗಳ ಬಲದಿಂದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರ ಪಡೆಯ ದಿದ್ದರೂ ಶ್ರದ್ಧಾಯುಕ್ತರಾಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರ ತತ್ವಾರ್ಥಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಶ್ರವಣಾಮಾತ್ರದಿಂದಾದ ಪರಿಚಯ ಹೊಂದಿದವರು ಶ್ರುತರ್ಷಿಗಳೆನಿಸುವ 'ಅವರಾಃ' ಎಂದೂ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿದ್ದುದಾಗಿ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ.

ಆರ್ಷವಿದ್ಯಾ ಪರಂಪರೆಗೆ ಕಾಲ ವಶದಿಂದೊದಗುವ ತಿರೋಭಾವ ಮತ್ತು ಆವಿರ್ಭಾವ

ಇಂತಹ ಆರ್ಷಪರಂಪರೆಯು ಕಾಲವು ಸರಿದಂತೆ ತಿರೋಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಧರ್ಮ ಜಾಗೃತಿಯೇರ್ಪಡುವಾಗ ಮತ್ತೆ ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವ ಪಡೆಯುವುದೆಂದೂ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಇತಿಹಾಸದ ನಡೆಯು ಇರುವುದಾಗಿ ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ.

ಭಗವನ್ನನಾದ ಗೀತಾಚಾರ್ಯ-ವಾಸುದೇವನು ಕೇವಲ ಪ್ರಾಜ್ಞರ ಬಾಯಿಂದ ಕೇಳಿಬರು ತ್ತಿದ್ದ ಪ್ರಜ್ಞಾಪಾದವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿ ಧರ್ಮಾ ಧರ್ಮನಿರ್ಣಯದ ಮಾತನ್ನಾಡಿದ, ವಿಷಾದ ಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದ್ದ ಅರ್ಜುನನನ್ನು ಕುರಿತು ಆಡಿದ ಮಾತೊಂದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ-

ಇಮಂ ವಿವಸ್ವತೇ ಯೋಗಂ ಪ್ರೋಕ್ತವಾನಹಮವ್ಯಯಮ್ |

ಸ ಕಾಲೇನೇಹ ಮಹತಾ ಯೋಗೋ ನಷ್ಟಃ ಪರಂತಪ್ ||

ಎಂದು. ಆರ್ಷ ಪ್ರಕಾಶದಲ್ಲಿ ಮರಳಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಬೆಳಗಲೆಂಬ ಶುಭಾಶಂಸೆ

ಇಂದಿಗೆ ಕಣ್ಮರೆಯಾಗಿರುವಂತಹ ಆ ಆರ್ಷಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಮತ್ತೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಕ್ಕೆ ತರಬೇಕು. ಆ ಆರ್ಷಪ್ರಕಾಶದ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ವನ್ನೇರ್ಪಡಿಸಬೇಕು. 'ಅಂಧ್ಯೇನೈವ ನೀಯಮಾನಾ ಯಥಾಂಧಾಃ' ಎಂಬಂತಾದ ಅಂಧ ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಮೇಲೆದ್ದು, 'ನಷ್ಟೋ ಮೋಹಃ ಸ್ವ ತ್ರಿಲಿಂಗಾ ತ್ವತ್ತಸಾದಾನ್ಮಯಾಽಚ್ಯುತ' ಎಂಬ ಸತ್ಯವನ್ನಾಡುವಂತಾಗಿ,

ಭದ್ರಂ ಕರ್ಣೇಭಿಃ ಶೃಣುಯಾಮ ದೇವಾಃ| ಭದ್ರಂ ಪಶ್ಯೇಮಾಕ್ಷಭಿರ್ಯಜತ್ರಾಃ|

ಸ್ಥಿರೈರಂಗೈಸ್ತುಷ್ಣವಾಂಸಸ್ತನೂಭಿಃ ವ್ಯಶೇಮ ದೇವ ಹಿತಂ ಯದಾಯುಃ||'

ಎಂಬ ವೇದಗಾನದಂತೆ ಶ್ರೇಯಃಪ್ರೇಯಸ್ಸುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ಬಾಳುವಂತಾಗೋಣ!

ಅಭಿನಂದನೆಯೊಂದಿಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತಾಯೋಗಕ್ಕೆ ಮಂದಿರದ ವಿಚಾರಧಾರೆಯ ಕಾಣಿಕೆ

ಈ ಜ್ಞಾನಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ದೀಕ್ಷಿತೊಟ್ಟು ಹೊರಟಿರುವ, ರಾಷ್ಟ್ರಕಲ್ಯಾಣ ಸಾಧಿಸುವ ಹೊರೆ ಹೊತ್ತಿರುವ, ಸಂಸ್ಕೃತಾಯೋಗವೆಂಬ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಪೂಜ್ಯ ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಆದರ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅಭಿನಂದಿಸಿ, ಸನಾತನ ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತ-ನಾಗರಿಕತೆ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗವಿಜ್ಞಾನದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ತಳೆದಿರುವ ವಿಜ್ಞಾನ ಮಂದಿರವು, ಈ ಮಹಾಯಜ್ಞಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ-ವೇದಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಈ ಬಗೆಯ ವಿಚಾರಧಾರೆಯನ್ನು ಕಾಣಿಕೆಯಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಸಿದೆ.

ಕಾಲೇ ವರ್ಷತು ಪರ್ಜನ್ಯಃ ಪೃಥಿವೀ ಸಸ್ಯಶಾಲಿನೀ |

ದೇಶೋಽಯಂ ಕ್ಷೋಭರಹಿತೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಃ ಸಂತು ನಿರ್ಭಯಾಃ||

ಸರ್ವಂ ಕರ್ಮಾಽಖಿಲಂ ಪಾರ್ಥ ಜ್ಞಾನೇ ಪರಿಸಮಾಪ್ಯತೇ |

ಧರ್ಮೋ ವಿಶ್ವಸ್ಯ ಜಗತಃ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾ|

ಜಯ ವಿಶ್ವಭಾರತಿ !

'ವಿಜ್ಞಾನ ಮಂದಿರ'

ವಿಷಯ ಪ್ರವಚನ-

ಲೇಖನ-

ಶ್ರೀರಂಗ ಮಹಾಗುರುಗಳಿಂದ

ಶ್ರೀಯುತ ಶೇಷಾಚಲಶರ್ಮಾ ಅವರಿಂದ.

ಮುದ್ರಣಕ್ಕಾಗಿ ಪರಿಷ್ಕರಣ,

ಶ್ರೀಯುತ ಎನ್. ಎಸ್. ರಾಮಾಭದ್ರಾಚಾರ್ಯರಿಂದ. ೨-೬-೧೯೯೬

ಅಧ್ಯಾಯ ೨

ಆರ್ಷವಿದ್ಯಾ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಬಗೆಗೆ ಮೌಲಿಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ -

ಓಂ

ಭೂಮಿಕೆ

ಮೂಲಭೂತ ಪಾಠಕ್ಕೆ ಹಿನ್ನೆಲೆ

(ಕ್ಷೇತ್ರ-ಹೆಡತಲೆ, ದಿನಾಂಕ ೨-೬-೧೯೬೧)

(ಕೆಲವು ಸಾಧಕ ಶ್ರೇಷ್ಠರ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಂತೆ ಭಾರತೀಯ ಮಹರ್ಷಿಗಳ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ನಾಗರಿಕತೆಗಳ ಬಗೆಗೆ ಮೂಲಭೂತವಾದ ಹಲವಾರು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕೆಲವರಿಗಾದರೂ ತಿಳಿಸಿ, ಅವರನ್ನು ಮರ್ಮಜ್ಞರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಆಶಯದಿಂದ ಪಾಠ ಮಾಡಲು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ, ಅದಕ್ಕೆ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾಗಿ ಶ್ರೀ ಗುರು ಭಗವಂತನು ಅಂತರ್ಮುಖೀಕೃತ ದೃಷ್ಟಿಯಾಗಿಯೇ (ಕಣ್ಣು ತೆರೆಯದೆಯೇ) ಈ ಪ್ರವಚನವನ್ನು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ನಡೆಸಿಕೊಟ್ಟರು.)

ಪಾಠಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಗುರು ಮಾಡಿದ ನಮನ

ವೇದಗಳು ಅಸುರರಿಂದ ರಸಾತಲಕ್ಕೆ ಒಯ್ಯಲ್ಪಡಲು, ಭಗವಂತನು ತನ್ನ ಜ್ಞಾನರೂಪವಾದ ವೇದವನ್ನು ರಸಾತಲದಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಪುನಃ ತರಲೋಸುಗ ಯಾವ ಹಯವದನರೂಪದಿಂದ ಆ ವೇದಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿದನೋ, ಬಳಿಕ ಮತ್ಸ್ಯಾವತಾರದಿಂದ ಹೊರತಂದನೋ, ಅಂತಹ ಭಗವಂತನಿಗೆ ನನ್ನ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಬಗ್ಗಿಸಿ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅಂತೆಯೇ ವೇದಮಾತೆಯಾಗಿ ಇಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕು ತತ್ತ್ವಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ಪ್ರಣವ ಸ್ವರೂಪಿಯಾದ ಭಗವತಿ ಗಾಯತ್ರೀದೇವಿಗೂ ನನ್ನ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಬಗ್ಗಿಸಿ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

ಪಾಠಕ್ಕೆ ವಿದ್ಯಾಧಿದೇವನ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯಿರಲಿ

ಜ್ಞಾನ ಬೀಜದ ಆಶಯಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ವಿಕಾಸವಾಗುವಂತೆ (ತನ್ನ) ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಗಾಯತ್ರೀದೇವಿಯ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಪ್ರಪಂಚವೃಕ್ಷವಾಗಿ ಬೆಳೆಸಿದ ಹಂಸರೂಪಿ ಹಯ ವದನನ ಮಡಿಲಲ್ಲಿ.

‘ಅಂಕೇನೋದೂಹ್ಯ ವಾಗ್ದೇವೀಮಾಚಾರ್ಯಕಮುಪಾಶ್ರಿತಃ’

ಎಂಬ ವಾಕ್ಯವು ಹೇಳುವಂತೆ ಕುಳಿತಿರುವ ಸರಸ್ವತೀದೇವಿಗೂ ಮನದಣಿಯ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ, ಇವರೆಲ್ಲರ ಅಂತಃಕರಣವನ್ನೂ ಅಂತೆಯೇ ಮನಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ಅದರ ನಿಲುವಿಗೆ ಸಹಜವಾಗಿ ಕಟ್ಟಲ್ಪಡುವ ಯಾವ ವಿಷಯವುಂಟೋ ಅದೆಲ್ಲವೂ,

‘ವಿಶ್ವೋತ್ತೀರ್ಣಸ್ವರೂಪಾಯ ಚಿನ್ಮಯಾನಂದರೂಪಿಣೇ’ |

ತುಭ್ಯಂ ನಮೋ ಹಯಗ್ರೀವ! ವಿದ್ಯಾರಾಜಾಯ ವಿಷ್ಣವೇ’ ||

ಎಂಬ ಧ್ಯಾನಕ್ಕೆ ವಿಷಯನಾದ ಹಯವದನನಿಗೆ ಹೃದ್ಯವಾಗುವಂತೆ ಇರಲಿ - ಎಂಬ ಭಾವದಿಂದ ಮುಂದಿನ ವಿಷಯವನ್ನು (ನಿಮಗೆ ಪಾಠವಾಗಿ) ಇಡಲು ಆರಂಭ ಮಾಡುತ್ತೇನೆಪ್ಪಾ! ಕೃಷ್ಣಾ!

ಪುರುಷಾರ್ಥಮಯ - ಜ್ಞಾನವೃಕ್ಷದ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಮಂದಿರದ ಧ್ಯೇಯ

ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಜಾತಿಯ ಒಂದು ಬೀಜವನ್ನು ನೆಟ್ಟರೂ ಆ ಬೀಜದ ಮೂಲ ಭೂತವಾದ ಆಶಯವನ್ನು ಹೇಗೆ ಪ್ರಪಂಚಿತವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ವೃಕ್ಷಗಳು ಬೆಳೆದು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಬಂದ ಫಲಗಳನ್ನು ಲೋಕಕ್ಕೆ ಕೊಡುತ್ತವೆಯೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಜ್ಞಾನತೇಜೋಬೀಜನಾದ ಸೃಷ್ಟೀಶನ ಆಶಯದಲ್ಲಿರುವ ಧರ್ಮ ಅರ್ಥ ಕಾಮ ಮತ್ತು ಮೋಕ್ಷಗಳೆಂಬ ಫಲಗಳನ್ನು ಬೀರುವಂತಹ ಜ್ಞಾನವೃಕ್ಷವನ್ನು ನಮ್ಮ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟು ವ್ಯವಸಾಯ ಮಾಡುವ ಉದ್ಯಮ ವನ್ನು ಮಾತ್ರ ವಿಜ್ಞಾನ ಮಂದಿರವು ಕೈಗೊಳ್ಳುವ ಪಕ್ಷೇ, ಈ ಮೊದಲು ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದ ದೇವತೆಗಳ ಆಶಯಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವಾಗದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ವಿಜ್ಞಾನ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯವು ನಡೆಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ವಿಜ್ಞಾನ ಮಂದಿರದ ಉಗಮ

ವಿಜ್ಞಾನ ಮಂದಿರವು ಆರಂಭವಾದ ಬಗೆಯೆಂತು? ಎಂಬುದನ್ನು ಮೊದಲು ನಾಲ್ಕು ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿಟ್ಟು, ಈ ಮೂಲಕ ಒಂದು ಭೂಮಿಕೆಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಮುನ್ನ ಇದ್ದ ದೈವದ ಸತ್ಯಸಂಕಲ್ಪ, ಅದು ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಗೋಚರವಾದ ರೀತಿ, ನಂತರ ಮಂದಿರದ ಆಕಾರವಾಗಿ ಹೊರಗೆ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟ ರೀತಿ, ಅದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಸಾಧನ ಸಂ ಪತ್ತು, ಮುಂದೆ ಅದು ಬೆಳೆಯಬೇಕಾದ ರೀತಿ, ಇವುಗಳ ಬಗ್ಗೆಯೂ ನಾಲ್ಕು ಮಾತನ್ನು ತಿಳಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅದು ಹೊರಗಡೆ ಬೆಳೆಯಬೇಕಾದರೆ ರಂಗನ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಅಂತರಂಗ ಮೂಲಕವಾಗಿಯೇ ಬೆಳೆಯಬೇಕಾಗಿದೆ. ಈ ಎರಡೂ ಮೂಲವನ್ನು

ಬಿಟ್ಟು ಆ ಜ್ಞಾನವೃಕ್ಷದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯು ಅಸಾಧ್ಯವಾದುದೇ ಸರಿ. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೊಂದು ಬೆಳೆಯಬೇಕಾದರೂ ಹಿಂದು ಹಿಂದಿನದರಿಂದ ಗುಟುಕನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡೇ ಬೆಳೆಯುವುದು ಸ್ವಭಾವ ಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಎಲ್ಲದರ ವಿಕಾಸವೂ ಆಗುವುದಾಗಿದೆ.

ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ನಡೆ

ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಮೊಳಕೆಯು ಬೀಜದಿಂದಲೂ, ಸಸಿಯು ಮೊಳಕೆಯಿಂದಲೂ ಮುಂದಕ್ಕೆ ವಿಕಾಸಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ದೀಪದ ಸೊಡರೂ ಕೂಡ ಹಿಂದಿನದರಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡೇ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಇದು ಹಿಂದಿನದನ್ನು ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತೋ-ವಿಕಾಸಗೊಳ್ಳುತ್ತೋ ಅಷ್ಟೆಷ್ಟು ಪ್ರಕಾಶವು - ಅಂಧಕಾರ ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ಕೆಳಕ್ಕೆ ಹೋದರೆ ಅಷ್ಟೆಷ್ಟು ಅಂಧಕಾರ-ಜ್ಞಾನ ಸಂಕೋಚ. ಆ ರೀತಿ ದೀಪವನ್ನು ದೊಡ್ಡದು ಚಿಕ್ಕದಾಗಿ ಮಾಡಲು ಒಂದು ಕೀಲಿಕೈ ಬೇಕು. (ಲ್ಯಾಂಪಿನಲ್ಲಿ ಇದನ್ನೂ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.) ಇದರ ಕೀಲಿ ಕೈಯಿನ ದ್ವಾರಾನೇ ಬೆಳಕನ್ನು ಹೊರತರುವುದು. ಇದಕ್ಕೂ ಬತ್ತಿಗೂ ಅದರ ಸ್ನೇಹಕ್ಕೂ ನಿಕಟ ಸಂಬಂಧವಿದೆ.

ಗುರು-ಶಿಷ್ಯರ ನೆಲೆ

ಹಾಗೆಯೇ ಆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮದೀಪದ ಪ್ರಕಾಶವನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಅಂಧಕಾರದ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಚೆಲ್ಲಬೇಕಾದರೆ, ಅದಕ್ಕೊಂದು ಮನೋಧರ್ಮ, ಮಾತು, ಆಲೋಚನೆ, ವಿಚಾರ ಎಲ್ಲಾ ಬೇಕಾಗುವುದು. ಅದನ್ನು ತಿರುಗಿಸುವ ಕೀಲಿ ನಾವು. ಹಾಗೆ ಕೀಲಿಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ್ದೇ ಆದರೆ (ತಮ್ಮ ಕಡೆ ಕೈ ತೋರಿಸಿ) ಇದನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಮೇಲಕ್ಕೂ ಹೋಗಬಹುದು. ಹೀಗೆ ತಿರುಗಿಸಿ ಹೊರಕ್ಕೂ ಬರಬಹುದು. ಇದನ್ನು ಹೀಗೆ ಮಾಡಲು ಒಬ್ಬ ಗುರು. ಇವನನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಶಿಷ್ಯರೂಪದಲ್ಲಿ ನೀವು ಇದ್ದೀರಿ. ಒಳಗೆ ಗೂಢವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಹೊರಕ್ಕೆ ತರಲು-ವ್ಯಕ್ತಕ್ಕೆ ತಂದು ತಿಳಿಸಲು ಈ ಕೀಲಿ. ಇದು ಕೇವಲ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವ ವಿಷಯವಲ್ಲ. 'ಗುರು' ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಯಾರಪ್ಪಾ ವಿಷಯ? ಎಂದರೆ - ಪರಮ ಗುರು. ಅದು ಒಳಗೆ ಹೊಕ್ಕು ಆವರಿಸಿ, ತನ್ನದೇ ಆದ ಆ ಒಳ ವಿಷಯವನ್ನು ಹೊರಪಡಿಸುವ ಕಾರಣ ಇವನು ಗುರುವಾಗಿರುವನು. ಇವನ ದ್ವಾರಾ ನೀವು ಆ ಒಳಗಿರುವ ಗುರುವಿಗೆ ಶಿಷ್ಯರೂಪದಲ್ಲಿರುವಿರಿ. 'ಶಿಷ್ಯತೇ ಇತಿ ಶಿಷ್ಯಃ' ಅದರ ಬಗೆಗೂ ನಿಮಗೂ ಒಂದು ಗೊಡುವಂತಾಗುವ ಸಂಧಿಸ್ಥಾನವೇ ಶಿಷ್ಯ.

ವಿದ್ಯಾಧಿದೇವರಿಂದ ಬೆಳೆಯಬೇಕು ಮಂದಿರ

ಸತ್ಯಜ್ಞಾನರೂಪಿಯಾದ ವಿದ್ಯಾಧಿದೇವನ-ಭಗವಂತನ ಒಂದು ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಜ್ಞಾನಾಧಿದೇವತೆಯಾದ ಇವಳು-ಭಾರತೀ ದೇವಿಯೂ ಇವನನ್ನು ಆಲಿಂಗನ ಮಾಡಿ ಕೊಂಡಿರುವುದೂ, ಇವನೂ (ಹಯವದನನೂ) ಅವಳನ್ನು ಬಿಡದೇ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ನಿಮ್ಮ ರಂಗದಲ್ಲಿ ನಾಟ್ಯವಾಡಲು ಇರುವ ಹಂಸಾಸನೆಯಾದ ದೇವಿಯೂ, ಹೀಗೆ ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಹೃದಯಕ್ಕೆ ತಬ್ಬಿಕೊಂಡು ದೃಢವಾದ ಆಲಿಂಗನದಲ್ಲಿದ್ದು, ವಿಜ್ಞಾನಮಂದಿರಕ್ಕೆ

ಬಂದಾಗಲೂ ಅವನನ್ನೇ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಅದೇ ಅಕ್ಷಮಾಲೆ, ಅದೇ ಜ್ಞಾನ ಮುದ್ರೆ ಇವುಗಳೊಡನೆ ಕೂಡಿದ್ದು, ಅವನೊಡನೆ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಪಡೆದುದನ್ನು ನರ್ತನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ವಿಜ್ಞಾನ ಮಂದಿರವನ್ನು ವೇದಿಕೆಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಕೊಂಡಿರುವ ಆ ಮಾತೆಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೂ, ಆ ಮಾತೆಯ ಹೃದಯದ ಕಡೆಗೆ ಮನಕೊಟ್ಟ ಆ ಹಯವದನನ ಆಶಯಕ್ಕೂ ವಿರೋಧವಿಲ್ಲದೇ ಬೆಳೆಯುವುದಾದರೆ ಅದು ಸಾಕ್ಷಾದ್ಭಗವಂತನ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ಅವನ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಬೆಳೆಯುತ್ತೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಸಾರ್ಥಕವಾದ ಮಾತಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಿರರ್ಥಕವಾಗಿ ಕೇವಲ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ.

ಆಧಿವ್ಯಾಧಿ ನಿವಾರಣೆಯೇ ಮಂದಿರದ ಗುರಿ

ಹಾಗೆ ಸಾರ್ಥಕವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಗುರು ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಪರಸ್ಪರ 'ಏನು ಸ್ವಾಮಿ?' ಎಂಬ ಮಾತಿಗೆ ವಿಷಯ. ಅಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ದೇಹದಲ್ಲಿರುವ ವ್ಯಾಧಿಯ ನಿವಾರಣೆಗಾಗಿ ವೈದ್ಯನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ 'ಏನು ಸ್ವಾಮಿ ಪಠ್ಯ' ಎಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡು ಚಿಕಿತ್ಸಾ-ಪಥ್ಯಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವಂತೆ ಆಧಿ-ವ್ಯಾಧಿಗಳೆರಡನ್ನೂ ತೊಡೆದು ಹಾಕಲು ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ, 'ಏನುಸ್ವಾಮಿ ಮಾಡಬೇಕು?' ಎಂದು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಜೀವಿಗಳನ್ನು ಕಾಡುವ ಜರಾ-ರುಕ್-ಭಯಗಳೆಂಬ ಆಧಿ-ವ್ಯಾಧಿಗಳೆರಡನ್ನೂ ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಲುವಾಗಿ ಭಗವಂತನಾದ ಧನ್ವಂತರಿ ರೂಪಿ ನಾರಾಯಣನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಭಗವಂತ ಭಗವತಿಯರ ಪದತಲದಲ್ಲಿ ಅವರ ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯಬೇಕು ಮಂದಿರ

'ಸ್ವಾಮಿ! ನನಗಿನ್ನೂ ಜ್ಞಾನವು ಬಂದಿಲ್ಲವಲ್ಲಾ! ಜೀವನವು ಅಂಧಕಾರವಾಗಿದೆಯಲ್ಲಾ; ಇದಕ್ಕೇನು ಮಾಡುವುದಪ್ಪಾ' ಎಂದು ಅವನಲ್ಲಿ ಆರ್ತಿಯಿಂದ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಆಧಿವ್ಯಾಧಿಹರರಾದ ವೈದ್ಯರೂ, ಆಧಿವ್ಯಾಧಿಗಳಿಂದ ಒದ್ದಾಡುತ್ತಿರುವ ಈ ಜೀವಿಗಳಿಗೆ ಉಪಚಾರ ಮಾಡುವವರೂ ಆದ ಆ ಭಗವಂತ-ಭಗವತಿಯರು ಕೊಟ್ಟ ಚೈತನ್ಯಸ್ಪಂದಿಂದ ವಿಜ್ಞಾನ ಮಂದಿರವು ಬೆಳೆಯಬೇಕಾಗಿದೆಪ್ಪಾ! ಅದು ಅವರ ಪಾದತಾವರಗಳಡಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ಮುಂದುವರಿದು, ತನ್ನ ಕಾಲಿನ ಮೇಲೆ ನಿಂತು ಆಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆ ವಿಜ್ಞಾನ ಮಂದಿರವೆಂಬ ಶಿಶುವು ಬೆಳೆಯಬೇಕು. ಶಿಶುವು ತಾಯಿಯು ಕೊಟ್ಟ ಆಹಾರ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಅವಳ ಮಡಿಲಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದು ತನ್ನ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೆ. ಇಲ್ಲದೇ ಹೋದರೆ ತಾಯಿ ತಂದೆಯರ ಶಿಕ್ಷಣವಿಲ್ಲದೆ ಹುಟ್ಟಿದ್ದಲ್ಲೋ ಬೆಳೆದಿದ್ದಲ್ಲೋ ಆಗುತ್ತೆ. ಹುಟ್ಟಿದ ತಕ್ಷಣ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದಿರಲು ಸಾಧ್ಯವೇ? ಸುಶಿಕ್ಷಿತನಾಗಲು ತಾಯಿ ತಂದೆಯ ಆಸರೆ ಬೇಕು. ಶಿಕ್ಷಣವೇರ್ಪಡದೇ ಇದ್ದರೆ ತ್ರಿಕರಣಗಳಲ್ಲಿ ಸಾರೂಪ್ಯವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ತರಹಾವರೀ ಸಂಸ್ಕಾರದ ಶಿಶುವಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ.

ನಿಜವಾದ ಗುರುವೇ ಶಾಸ್ತ್ರಯೋನಿ

‘ಭಗವಂತನ ಮನಸ್ಸು, ಭಗವಂತನ ಮಾತು, ಭಗವಂತನ ಕಾಯ’ ಎಲ್ಲವೂ ಆದಾಗ ಮಾತ್ರ, ಅವನು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಆಡಿ ಹೋದ ಅಮರವಾದ ವಾಣಿ-ಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಧಿ ಇವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ತಿಳಿಯಲು ಸಾಧ್ಯ. ಹಾಗೆ ವೇದ-ವೇದ್ಯ-ವಿಧಿಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತನ್ನೊಳಗೆಯೇ ಜ್ಞಾನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ತಿಳಿಯಬಲ್ಲವನು ತಾನೇ ಗುರು ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯನಾಗುವನು, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ‘ಪುಸ್ತಕ ಹೇಳುತ್ತೆ ಇವರು ಹೇಳಿದರು’ ಎನ್ನುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ನಿಲ್ಲುತ್ತೆ.

ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಮೂಲವಾದುದು ಶಾಸ್ತ್ರಯೋನಿಯೇ. ಆದರೆ ಆ ಶಾಸ್ತ್ರಯೋನಿಯಾದವನ ವಿಷಯ ಅನೇಕಾನೇಕ ಕೈಗಳನ್ನು ದಾಟಿ ಬಂದಿರುವುದರಿಂದ ಸಾಂಕರ್ಯಕ್ಕೊಳಗಾಗಿದೆ. ಅದರಿಂದ ಪುನಃ ಒರಿಜಿನಲ್ ಆಗಿ ಆವಿಷ್ಕಾರವೇರ್ಪಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಒರಿಜಿನಲ್ ಏನು? ಎಂಬುದನ್ನು ದರ್ಶನ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಮತ್ತು ನಿಮ್ಮ ಜೊತೆಯಲ್ಲೇ ಆಡುತ್ತಿರುವ ಜ್ಞಾನವೃದ್ಧರ ಸಂಗದಿಂದಲೇ ಅದು ಹೊರಬಿದ್ದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಬೇಕಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಒಬ್ಬರು ಹೇಳುವುದೂ ಒಬ್ಬರು ಕೇಳುವುದೂ ಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಜ್ಞಾನ ಮಾತಾಪಿತ್ಯಗಳಿಂದಲೇ ಬೆಳೆಯಬೇಕು

ನಮಗೇನಾದರೂ ಮಾತೃಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಪಿತೃಭಾವವು ವ್ಯಕ್ತಪಡಬೇಕಾದರೆ - ವಿಜ್ಞಾನ ಮಂದಿರದ ಶಿಶುವಿಗೆ ಆ ಜ್ಞಾನಪಿತನ ಜ್ಞಾನಮಾತೆಯ ರಹಸ್ಯವು ತಿಳಿಯಬೇಕಾದರೆ, ನೀವು ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿಯೇ (ಒಳಗಿಂದ) ತಿಳಿದು ಹೇಳುವಂತಾದರೂ ಸರಿಯೇ, ಅಥವಾ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅನುಗ್ರಹ ಹೊಂದಿರುವ ನಿಮಗಿಂತ ಮೊದಲೇ ತಿಳಿದವನೊಬ್ಬನಿರುವುದರಿಂದ ಅವನನ್ನು ಕೇಳಿತಿಳಿದರೂ ಸರಿಯೆ. ನೀವೂ ಈ ರೀತಿಯನ್ನೇ ಕೇಳುವಿರೆಂಬ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ನಿಮಗೂ ಲೋಕವ್ಯವಹಾರ ತಿಳಿದಿದೆ. ನೀವೂ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದ್ದೀರಿ. ಆದರೆ ನೀವೇನಾದರೂ ನನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿರುವ ಜ್ಞಾನಪಿತನನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕೇಳುವುದಾದರೆ, ಎಲ್ಲರೂ ಇನ್ನೂ ಬಹಳ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎನ್ನಬೇಕಾಗಿದೆ. ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಮಹಾಶಕ್ತಿಯ ದಿವ್ಯಶಕ್ತಿಯ ಕಡೆಯಿಂದ ಮಹಾಪ್ರಸಾದ ರೂಪವಾಗಿ ಇದು ಬಂದಿರುವುದರಿಂದ ನೀವು ಅದಕ್ಕೆ ತಲೆ ತಗ್ಗಿ ಅದನ್ನು ಫಾಲೋ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಹಾಗಾದರೇನೇ ಜ್ಞಾನದ ಬೆಳವಣಿಗೆ.

ಮಂದಿರದಿಂದ ಯಥಾರ್ಥವೇ ಬೆಳೆಯಬೇಕು

ಮೆಡಿಕಲ್ ಸೈನ್ಸನ್ನು ಬರೆದಿರುವುದನ್ನೇ ಲೋಕದ ಜನರು ಏಕೆ ಫಾಲೋ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ! ತಂತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೇ ಏಕೆ ಫಾಲೋ ಮಾಡಬಾರದು?, ಹೃದಯವುಂಟು, ಅದಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕು ಬಾಗಿಲಿದೆ ಎಂದೇ ಏಕೆ ಹೇಳಬೇಕು? ‘ಎಂಟು ಬಾಗಿಲಿದೆ’ ಎಂದೇಕೆ ಬರೆಯಬಾರದು - ಎಂದರೆ, ಅಲ್ಲಿರುವುದು ನಾಲ್ಕೇ, ಆದ್ದರಿಂದ, ಎಷ್ಟಿದೆಯೋ ಅಷ್ಟನ್ನೇ ಹೇಳಬೇಕು. ಹಾಗೆಯೇ ಜ್ಞಾನಿಯಾದವನು ಒಳಗಿನದನ್ನು ಓದಿಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ವಿದ್ಯೆಯಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಲು ಹೊರಗೆ ಇಟ್ಟರೆ ಅದನ್ನೂ ಹಾಗೆಯೇ ಅರಿಯಬೇಕು.

ಹಾಗೆಯೇ ಹೇಳಬೇಕು. ಇದು ವಿಜ್ಞಾನ ಮಂದಿರದ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯ ವಿಷಯ. ಆ ಶಿಶುವೊಂದು ಬೆಳೆದು ವಿದ್ಯೆಯೆಂಬ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಮುಂದಿನ ಪ್ರಜೆಗೆ ತನ್ನ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕಲಿಸಬೇಕಾದರೆ - ಆ ಮಾತೃ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಅದು ಮುಂದೆ ಬೆಳೆಯಬೇಕಾದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಸಾಹಿತ್ಯವೇ ಬೆಳೆಯಬೇಕು. ಅದು ಜ್ಞಾನಪಿತನ, ಜ್ಞಾನಮಾತೆಯ ಆಶಯಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ತತ್ಸಹಿತವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಬೇಕಾದರೆ, ಮಂದಿರದ ಮುದ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿರುವ ಪ್ರಾರ್ಥನಾರೂಪವಾದ -

‘ವಿಶ್ವೋತ್ತೀರ್ಣಸ್ವರೂಪಾಯ ಚಿನ್ಮಯಾನಂದರೂಪಿಣೇ |

ತುಭ್ಯಂ ನಮೋ ಹಯಗ್ರೀವ ವಿದ್ಯಾರಾಜಾಯ ವಿಷ್ಣವೇ ||’

ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಹೇಗಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಹಾಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಾಗ, ‘ಉಪದೇಕ್ಷ್ಯಂತಿ ತೇ ಜ್ಞಾನಂ ಜ್ಞಾನಿನಸ್ತತ್ಪದಾರ್ಥಿನಃ’ ಎಂದು ಹೇಳುವ ರೀತಿಯ ವಿಷಯವದು, ಇದು ಅಂತರಂಗ. ಅಂತರಂಗಕ್ಕೂ ಬಹಿರಂಗಕ್ಕೂ ಸಾರೂಪ್ಯವಿರಬೇಕು. ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ತ್ರಿಕರಣಸಾರೂಪ್ಯ ಬರುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಭಗವಂತನಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಶಾಂತಿಯಿಲ್ಲವು.

ತ್ರಿಕರಣ ವೈರೂಪ್ಯವಿದ್ವಲ್ಲಿ ಯಥಾರ್ಥವಿಲ್ಲ

ಒಳಗಡೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ದುರ್ಭಾವ ತುಂಬಿಕೊಂಡು, ಹೊರಗಡೆ ಬಾಯಿಂದ ‘ದಯಮಾಡಿಸ ಬೇಕು’ ಎಂದು ಹೇಳಿದರೂ ಅಲ್ಲಿ ‘ಒಳಕ್ಕೆ ಬರಬಾರದು’ ಎಂದೇ ಅದರ ಅರ್ಥ. ಶಾಸ್ತ್ರದ ಅಧ್ಯಯನವು ಹೇಗೆ ಹೇಗೋ ನಡೆದರೆ ಅದು ಆಗದು. ನಿಮ್ಮ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದೆಲ್ಲವೂ ಶಾಸ್ತ್ರವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ವೇದ-ವೇದ್ಯ-ವಿಧಿಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿರ ಬೇಕು. ರೈತನು ಬೆಳೆಸಿದ ಬೆಳೆಸು ಅದನ್ನು ನೆಟ್ಟ ಬೀಜದ ಆಶಯಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿರಬೇಕು. ಅದಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾದ ಫಲಕೊಡಬೇಕು.

ಬೀಜದ ಆಶಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಬೇಕು

ಒಂದು ಮಾವಿನಮರ ಬೆಳೆದಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ‘ಭೀ, ಇದೇನು ಹೀಗೆ ಪಾಳು ಮುಖ ದಲ್ಲಿದೆ, ದ್ವಾದಶೋರ್ಧ್ವಪುಂಡ್ರ ಹಾಕಿಕೊಂಡಿರಬೇಕಾಗಿತ್ತು’ ಎಂದು ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವರೂ, ‘ಅಚ್ಚು ಕಟ್ಟಾಗಿ ಅಡ್ಡಗಂಧ ಹಾಕಿಕೊಂಡಿರಬೇಕಾಗಿತ್ತು’ ಎಂದು ಸ್ವಾರ್ಥರೂ ‘ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮುದ್ದೆ ಹಾಕಿ ಕೊಂಡಿರಬೇಕಾಗಿತ್ತು’ ಎಂದು ಮಾಧ್ವರೂ, ಹೀಗೆ ತಂತಮ್ಮ ಆಶಯಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿರ ಬೇಕೆಂದು ಬಯಸುತ್ತಿರಬಹುದಾದರೂ, ಎಲ್ಲವೂ ಆತ್ಮನ ಆಶಯಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿರಬೇಕಾದುದೇ ನಿಜ. (ಆ=ಸಮಂತಾತ್ ಶೇತೇ’ ಎಂದು ಸರ್ವ ಪ್ರಕಾರಕ್ಕೂ ಮೂಲವಾಗಿರುವುದು (ಗೂಢವಾಗಿರುವುದು) ಆಶಯ.) ಅದಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದೊಂದಿದೆ. ಅಂತೆಯೇ ನಿಮ್ಮ ಆಶಯಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದೊಂದಿದೆ. ಈ ಎರಡರಲ್ಲಿ (ನಿಮ್ಮ ಭಗವಂತನ ಆಶಯಾನುಗುಣ) ಭಗವಂತನ ಆಶಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಕೃತಿ-ಮತಿ-ಧೃತಿಗಳು ಬೇಕೆಂದು ವಿಜ್ಞಾನ ಮಂದಿರದವರೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರ

ಆಶಯವಿರುವುದಾದರೆ, ಅಲ್ಲಿ ಅದರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನ ಪರಮಾನುಗ್ರಹ ರೂಪವಾಗಿರುವ ಆಶೀರ್ವಾದವು ಅವನವರಿಗೆಲ್ಲಾ ಇದ್ದೇ ಇದೆಯಪ್ಪಾ. ಅಂತರಂಗದಲ್ಲೂ ಇದೆ, ಬಹಿರಂಗದಲ್ಲೂ ಇದೆ.

ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿಗರ ಹೊಣೆ

ಅದು ಬೆಳೆಯ ತೊಡಗಿದಾಗ ಮೊದಲಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದ ಕೆಲವು ಕಂದಗಳಿರಬಹುದು. ಅಂತಹ ಅಗ್ರಜರೆನಿಸುವವರ ಕೆಲಸವೂ ಇದೆ. ಒಂದು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಜನ ಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟಿದಾಗ ಒಬ್ಬನಿಗೆ ವೇಣುವಿನಲ್ಲಿ ಅಭಿರುಚಿ ಮತ್ತೊಬ್ಬನಿಗೆ ಮೃದಂಗದಲ್ಲಿ ಅಭಿರುಚಿ, ಹೀಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಅಭಿರುಚಿಗಳಿದ್ದಾಗ ತಂದೆಯಾದವನು ಯಾರುಯಾರಿಗೆ ಯಾವ ಯಾವ ಅಂಶದಲ್ಲಭಿರುಚಿಯೋ ಅದರದರಲ್ಲಿ ಅವನವನನ್ನು ತರಬೇತು ಮಾಡಿ, 'ಅಪ್ಪಾ ನೀನಿದನ್ನು ಕಲಿತುಕೋ, ನೀನಿದನ್ನು ಕಲಿತುಕೋ' ಎಂದು ಕಲಿಯಲು ಅನುಕೂಲ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟು 'ನೀನು ಕಲಿತಾದ ಬಳಿಕ ಇವನು ಕಲಿಯಲಿ' ನಿನ್ನಣ್ಣನಿಂದ ನೀನು ಕಲಿಯಪ್ಪ! ಎಂದು ತಿಳಿಸಿ, 'ಅಣ್ಣ ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಕೇಳು' ಎನ್ನುವನು.

ವಿದ್ಯಾ ಪರಂಪರೆ ಭಗವನ್ನೂಲವಾದುದು

ಹೀಗೆ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಂತೆಯೇ, ಭಗವಂತನಿಂದಲೇ ನೇರವಾಗಿ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡ ಪರಂಪರೆಯು,

‘ಸ ಕಾಲೇನೇಹ ಮಹತಾ ಯೋಗೋ ನಷ್ಟಃ ಪರಂತಪ’

ಎಂದು ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಕಾಲವೈಪರೀತ್ಯದಿಂದ ಮರೆಯಾಗಿ ನಷ್ಟವಾಗಿರಲು ಮತ್ತೆ ಅವನೇ ಇಚ್ಛೆಪಟ್ಟು,

‘ಯದಾ ಯದಾ ಹಿ ಧರ್ಮಸ್ಯ ಗ್ಲಾನಿರ್ಭವತಿ ಭಾರತ |

ಅಭ್ಯುತ್ಥಾನಮಧರ್ಮಸ್ಯ ತದಾತ್ಮಾನಂ ಸೃಜಾಮ್ಯಹಮ್ ||’

ಎಂದು ತನ್ನ ಆತ್ಮನನ್ನೇ ತಾನಾಗಿಯೇ ಕೊಟ್ಟು ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ತನ್ನದೇ ಆದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದೊಡನೆ ತಾನು ಮಾತನಾಡಬೇಕಾದರೆ ಅದು ಯಾವ ರೀತಿ ಬರಬೇಕು? (ಯೋಚಿಸಿ.)

ಭಗವಂತನ ಸಂಕಲ್ಪ ನೆರವೇರಿದರೆ ಗುರುವಿಗೆ ವಿಶ್ರಾಂತಿ

ಶಬ್ದವು ನಮ್ಮೊಳಗೆ ಬಂದು ತಲುಪಬೇಕಾದರೆ ಕಿವಿಯ ಮೂಲಕವೇ ಬರಬೇಕು. ಕಿವಿಯನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ ಬಿಟ್ಟರೆ ಸದ್ದು ಕೇಳದು. ಹಾಗೆಯೇ ಅವನ ಸತ್ಯ ಸಂಕಲ್ಪವು ಏನೆಂಬುದು ನಮಗೆ ಅರ್ಥವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಪ್ರಕೃತಿಯ ದ್ವಾರವಾಗಿಯೇ ಹೊರಬಂದು ಅರ್ಥವಾಗಬೇಕು. ಹಾಗೆ ತನ್ನ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪ್ರಕೃತಿಯ ಮೂಲಕ ಹೊರಪಡಿಸುವ ಗುರು ವೇ ಇವನಾಗಿದ್ದ ಪಕ್ಷೇ (ತಮ್ಮ ಕಡೆ ಕೈ ತೋರಿಸುತ್ತಾ) ಇವನ ಶಿಕ್ಷಣದಿಂದ ನಿಮಗೆ

ಸ್ವಾವಲಂಬನೆ ದೊರಕಿ, ನೀವೂ ಸಹ ಆ ಜ್ಞಾನಪಿತನಂತೆ ಆಡುವುದು ಹಾಡುವುದು ಎಲ್ಲಾ ಆಗಿ ಹೀಗೆಯೇ ನಿಮ್ಮಂತೆಯೇ ನಿಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳು ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳು ಮತ್ತು ಮುಂದೆ ನಿಮ್ಮ ಸಂತಾನವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಬೆಳಸಿದರೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ನಮ್ಮ ಕೆಲಸವು ಪೂರ್ಣವಾಯಿತಪ್ಪಾ! ನಂತರ ನನ್ನ ಪಾಡಿಗೆ ನಾನು ಓಂ ಎಂದು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ವಿಜ್ಞಾನ ಮಂದಿರ ಮುದ್ರೆಯ ವಿವರಣೆ

ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ವಿಜ್ಞಾನ ಮಂದಿರದ ಮುದ್ರೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿ! ಎರಡು ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ (ಯೋಗಿಪುರುಷನಾಗಿ) ಕುಳಿತಿದ್ದೇನೆ. ಮೇಲೆ ಪ್ರಣವವಿದೆ. ಅದು (ಮುಖ) ದ್ವಾರದಲ್ಲಿ ನಿಂತು - ಪ್ರಣವ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಆ ಸತ್ಯದ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೆ ಕಾಣುವ ವಿಷಯ. ಇನ್ನೂ ಕೆಳಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಅದೇ ಸ್ತಂಭದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಇಳಿದು ಬಂದು ಭಾರತನಾಗಿ ಭಾರತ ದೇಶಕ್ಕೆ ಇಳಿದು ಅದೇ ಭಾರತವನ್ನು ಕೈಯಿಂದ ಮೇಲೆತ್ತಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದೇನೆ. ಅದು ಮುಂದೇನಾಗಬೇಕು ನಮ್ಮ ಜೀವನ? - ಎಂಬ ಬಗೆಗೆ ತನ್ನ ಆಶಯವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವುದಾಗಿದೆ. ಒಂದು ದಾಂಪತ್ಯವು ಬೆಳೆದರೆ ಮುಂದೆ ಅವರಿಗೆ ಪ್ರಜೆ, ನೋಡಿ! (ಸ್ತಂಭದ ಎಡ-ಬಲಗಡೆಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಾ) ಇವೆರಡು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳೂ ಆ ಜ್ಞಾನ ಸ್ತಂಭದ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿ ಎರಡು ಹಂಸರೂಪರಾಗಿ ಇನ್ನೂ ಮೇಲಕ್ಕೇರುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ! ಅಂತೆಯೇ ಏನೇನು ಸ್ತಂಭದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ, ಗಮನಿಸಿ! ನೇರವಾಗಿ ಬಾಯಿಂದ ಹೇಳುವುದೊಂದು. ಬಾಯಿಂದ ಹೇಳದೇ ಆ ಒಳಭಾಗ ದೇಹದ ಮೇಲೆ ಮುದ್ರಿತವಾದಾಗ ಮುಖದ ಇಂಗಿತದಿಂದ ಅರಿಯುವಂತೆ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದೊಂದು.

‘ಪರೇಂಗಿತ-ಜ್ಞಾನ-ಫಲಾ ಹಿ ಬುದ್ಧಯಃ’

ಎನ್ನುತ್ತಾರಲ್ಲವೇ!, ಪರಸ್ಪರವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದಂತಹ ಪರವಾದ ಇಂಗಿತವನ್ನರಿತರೆ ಅದರಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಫಲ ದೊರಕಿದಾಗ, ಆ ಫಲವನ್ನೂ ನೆಟ್ಟು ನಿಮ್ಮ ಜ್ಞಾನಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸಲು ವ್ಯವಸಾಯ ಮಾಡಿದರೆ ನಾಲ್ಕೂ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳೂ ದೊರಕುತ್ತವೆ.

ಭಗವಂತ ಇಳಿದು ಬರುವ ಗುರಿ

ಐಹಿಕವೂ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕವೂ ಆಗಿರುವ ಜೀವನದ ಗುಟ್ಟನ್ನರಿಯಬೇಕಾದರೆ, ಆ ಗುಟ್ಟನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿಡಲೋಸುಗವೇ ಭಗವಂತನು ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿಳಿದಿದ್ದಾನೆಪ್ಪಾ! ನಿಮಗೆ ಆ ಜೀವನದ ಗುಟ್ಟು ಕಾಣದಿರಲಾಗಿ ಅದನ್ನು ನಿಮಗೆ ತೋರಿಸಿಕೊಡಲು ಅವನ ಅವತಾರ. ನಾಲ್ಕರ (ಧರ್ಮ-ಅರ್ಥ-ಕಾಮ-ಮೋಕ್ಷ) ಬಣ್ಣವೂ ಇಳಿದು ಹೋಗಿರುವುದರಿಂದ ನಿಮಗಾಗಿ ನಿಮ್ಮಂತೆಯೇ ಆಗಿ ಇಳಿದು ಬಂದು ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಜಾಗವನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ನನ್ನನ್ನು ಹೊರಗಡೆ ಮಾತ್ರ ನೋಡಬೇಡಿ. ನಿಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಹೊರಗೆ ಕಾಣುವವನು. ದಿವ್ಯಶಕ್ತಿಯಾಗಿ ಒಳಗೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಆ ದೈವದ ಅನುಗ್ರಹವುಂಟೇ ಉಂಟು. ನೀವು ಮುಂದೆ ಬಂದು ಕೆಲಸ ಮಾಡಿ ಅಥವಾ ಬಿಡಿ! ಅವನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ

ಅದು ಆಗಿಯೇ ಆಗುತ್ತದೆ. ವಿಜ್ಞಾನ ಮಂದಿರವೆಂದು ಮಾಡಿ ಅದಕ್ಕೊಂದು ಕೆಲಸ ವೆಂಬುದೇನಾದರೂ ಇರುವುದಾದರೆ, ಅವನ ಕುಟುಂಬವು ಬೆಳೆಯಬೇಕು. ಅದನ್ನು ಜ್ಞಾನ-ವಿಜ್ಞಾನ ಮಂದಿರವಾಗಿ ಕಟ್ಟಬೇಕು. ಮಂದಿರದ ಮುದ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಒಂದು ಶ್ಲೋಕವಿದೆ ನೋಡಿ.

ಜ್ಞಾನಂತೇಽ ಹಂ ಸವಿಜ್ಞಾನಂ (ಹಂಸವಿಜ್ಞಾನಂ) ಇದಂ ವಕ್ಷ್ಯಾಮ್ಯಶೇಷತಃ |

ಯದ್ವಾತ್ವಾನೇಹ ಭೂಯೋಽನ್ಯತ್ ಜ್ಞಾತವ್ಯಮವಶಿಷ್ಯತೇ || (ಭ.ಗೀ.)

ಈ ಶ್ಲೋಕದ ಆಶಯವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತಂದುಕೊಂಡು, ಆ ಜ್ಞಾನ ವಿಜ್ಞಾನ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು (ಪ್ರಪಂಚ-ವಿಸ್ತಾರ) ನಿಮಗೆಲ್ಲಾ ತಿಳಿಯಪಡಿಸಲೋಸುಗ ಈ ಕೆಲಸ. 'ಇದಂ ಇತ್ಥಂ' ಇದು ಇಷ್ಟೇ ಎಂದು ಭಗವಂತನಿಂದ ಸಂದೇಶ ಬಂದರೆ ಒಂದೇ ಮಾತು.

ಸತ್ಯದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯೇ ಭಗವದಾಶಯ

ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವುದೇನೆಂದರೆ - ಮೇಲೆ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಬೆಳಗುವ ಹಯವದನನ ನೈಜ ಆಶಯವಾದ ಸತ್ಯವನ್ನು 'ಸತ್ಯ' ಎಂದು ಸ-ತಿ-ಯಂ ಅಮರವಾದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು-ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿರುವ ಅಮರತ್ವವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಮರವಾದ ಈ ಪ್ರಪಂಚವು ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದೆ. ಅದರದೇ ಆದ ಒಂದು ರೀತಿಯಿದೆ - ಮರಭಾವದಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ಅಮರತ್ವಕ್ಕೆ ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದು. ಇದು ಅವರಿಂದಲೇ (ಲಕ್ಷ್ಮೀ-ಹಯವದನ ರಿಂದಲೇ) ಇಳಿದು ಬಂದಿದೆಯೆಂದು ತಿಳಿದು ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಇದನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದು, ಇದರ ಗುಟ್ಟನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದು ಏನುಂಟೋ, ಅದು ತಾನೇ ಸತ್ಯ. ಇದನ್ನು ಕೈಯಿಂದ ಹಿಡಿದು (ಸೊಡರಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮುದ್ರೆ) ಪ್ರಭಾ(ಕರ)ವಂತರಾಗಿ ಆ ಜ್ಞಾನದ ಸೊಡರಡಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ನಿಮ್ಮ ವಿಜ್ಞಾನ ಮಂದಿರ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನಡೆಸಬೇಕಾದ ಕೆಲಸವಿದೆ. ಆ ಮುದ್ರೆಯಲ್ಲಿರುವ ಅದೇ ಶಿಶುವಿನ ಬೆನ್ನಲುಬಿನ ಮೇಲೆ ಏನಿದೆಯೋ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಒಳಮುಖವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, 'ಕೂರ್ಮೋಂಗಾನೀವ ಸರ್ವಶಃ' ಎಂಬಂತೆ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಪ್ರಣಾಮ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಜ್ಞಾನ-ವಿಜ್ಞಾನ ಕಂದಗಳನ್ನೂ ನೀವು ಅಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು.

ಮುದ್ರೆಯು ಆವಿಷ್ಕೃತವಾದ ಬಗೆ

ಇದು ಬಂದ ಬಗೆಯಾದರೂ ಏನು? ಎಂದು ಗಮನಿಸಿದಾಗ, ಯುವ ದಂಪತಿಗಳಾದ ಇಬ್ಬರು ತಮ್ಮೊಳಗಿನ ಯೋಗದಿಂದ ಆತ್ಮಕ್ರೀಡರೂ ಆತ್ಮರತಿಗಳೂ ಆಗಿ ಇರುವುದರಿಂದ, ತನ್ನ ಆತ್ಮಗರ್ಭವನ್ನು ತನ್ನ ಸತಿಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟು ಅವನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿದ್ದಾಗ, ಅವರಿಬ್ಬರ ಮಧ್ಯೆ ವೇಣುಗಾನ ಲೋಲನಾದ ಕೃಷ್ಣನು ಪ್ರೇಮ ಸ್ವರೂಪಿಯಾಗಿರುವುದು. ಅದರ ಮೇಲೆ ಪ್ರಕೃತಿಯು (ಭಾರತಿಯು) ಐಹಿಕಾಮುಷ್ಮಿಕ ಫಲಗಳನ್ನು ಕೊಡಲು ಹಂಸದ ಮೇಲೆ ನಿಂತವಳಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಕೇವಲ ಐಹಿಕದ ಮೇಲೆ ನಿಂತಾಗ ಜೀವನಕ್ಕೆಟುಕದ ಮೇಲಿನ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ ಫಲವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ.

(ಇಂತಹ ಸ್ಥಿತಿಯು ಗುರುವಿನ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಗೋಚರಿಸಿದಾಗ ತಾನೇ ಇದು ಬಂದುದು?)

ಜ್ಞಾನ-ವಿಜ್ಞಾನ ಮಂದಿರ, ಅಷ್ಟಾಂಗಯೋಗವಿಜ್ಞಾನ ಮಂದಿರ

ಗೃಹಣೀಗೃಹಸ್ಥರ ಒಂದು ದಾಂಪತ್ಯ ಜೀವನ ನಡೆಸಲು ಒಂದು ಮನೆಯು ಬೇಕು. ಆ ಮನೆಯು ಯೋಗಾಯತನವೂ ಆಗಬೇಕು. ಅಂತೆಯೇ ಭೋಗಾಯತನವೂ ಆಗಬೇಕು. ಯೋಗಾಯತನವಾಗಿ ಬಂದಾಗ ಅಲ್ಲಿ -

‘ಯತ್ರ ಯೋಗೇಶ್ವರಃ ಕೃಷ್ಣಃ ಯತ್ರ ಪಾರ್ಥೋ ಧನುರ್ಧರಃ |

ತತ್ರ ಶ್ರೀವಿಜಯೋ ಭೂತಿಧ್ರುವಾ ನೀತಿರ್ಮತಿರ್ಮಮ || (ಭ. ಗೀ.)

ಎಂದು ಯೋಗೇಶ್ವರನಾದ ಕೃಷ್ಣನು ಗಾನಮಯನಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದಾನೆ. ಆಗ ಇದು ಅಷ್ಟಾಂಗಯೋಗ ವಿಜ್ಞಾನ ಮಂದಿರವಾಯಿತು. ಇದು ಮುಂದುವರಿದು ಇದರ ವಿಕಾಸವನ್ನಿಡಲು ಒಂದು (ಹೊರಗಡೆಯ) ವಿಜ್ಞಾನ ಮಂದಿರವೂ ಬೇಕಾಯಿತು. ‘ಇದಕ್ಕೇನಾದರೂ ಒಂದು ಹೆಸರು ಕೊಡಿ ಸ್ವಾಮಿ!’ ಎಂದಾಗ - (ಮೊದಲಿಗೆ ಯಾವ ಹೆಸರಿಗೂ ವಿಷಯವಿಲ್ಲ) ಏಕೆ? ‘ಸದೇವ ಸೋಮ್ಯೇದಮಗ್ರ ಆಸೀತ್’. (ಅಲ್ಲಿ ನಾಮರೂಪಗಳ ವಿಭಾಗವಿಲ್ಲ) ನಾಮರೂಪ ವಿಭಾಗವು ಬಂದಾದ ಮೇಲೆ ಹೆಸರು. ಮುಂದುಗಡೆ ‘ವಿಜ್ಞಾನ ಮಂದಿರ’ ಎಂದಿದ್ದರೂ ಅದರ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಕೆಲಸವಿದೆ. ಅದೇ ಅಷ್ಟಾಂಗ ಯೋಗ. ಹಿಂದಿನ ಅಷ್ಟಾಂಗ ಯೋಗವನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿ ಮುಂದಿನ ಹೆಸರು ಬಂದಾಗ ಅಷ್ಟಾಂಗಯೋಗ ವಿಜ್ಞಾನ ಮಂದಿರ, (ಅಷ್ಟಾಂಗಯೋಗದಿಂದ) ಒಳಗಡೆಯಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನ. ಅದು ವಿಕಾಸ ಹೊಂದಿ ಮುಂದೆ ವಿಜ್ಞಾನ. ಇವೆರಡೂ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಜ್ಞಾನ ವಿಜ್ಞಾನ ಮಂದಿರವೂ ಆಗಿದೆ.

ಅದನ್ನು, ನಮ್ಮ ಮತಿಗೂ ಶ್ರುತಿಗೂ ಕೃತಿಗೂ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ಮತಿ - ವಾಣಿ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬೆಳಸಬೇಕು. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮತಿ, ಬಾಯಲ್ಲಿ ವಾಣಿ, ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೃತಿ. ಇವುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ವೃತ್ತಿ-ಜೀವನ. ಅದೂ ಭಗವಂತನ ಮತಿ ಅಂದರೆ ಸಂಕಲ್ಪವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡೇ ವರ್ಧಿಷ್ಟವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಬೇಕಾಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಹೃನ್ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟಾಂಗಯೋಗಾಸೀನನಾಗಿ ಕುಳಿತಾಗ ಅದು ಹಾಗೆಯೇ ಹೇಳುತ್ತೆ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಅದು - ಒಳಗಿನ ವಿಷಯವು ಹೇಗಿದೆಯೆಂದು ತಿಳಿದು ಅದರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿ ಹೊಂದಿಸಿಕೊಂಡು ಹೇಳುವ ಹೆಸರಾದರೆ, ಅದು ‘ವಿಜ್ಞಾನಮಂದಿರ’ ವಪ್ಪಾ.

ಯೋಗದಲ್ಲಿ ಒಳಗೆ ಕಂಡುಕೊಂಡ ವಿಷಯವಾದ ಬಳಿಕ, ಹೊರಗಿನ ಜೀವನವೂ ಪವಿತ್ರತರವಾಗುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ಒಂದು ರೂಪ ಕೊಡಬೇಕು. ಒಳ್ಳೆಯ ರೂಪವನ್ನು ಕೊಡದೇ ಇದ್ದರೆ ಜಗತ್ತು ಕೆಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ನೋಡಿ. ಅವನನ್ನು ಮೂಲವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬೆಳೆದರೆ ಚೆನ್ನಾಗಿರುತ್ತೆ. ಅವನ ಸಂತೋಷಕ್ಕೂ ಸಾಧನ ವಾಗಿರುತ್ತೆ.

ಗುರುವು ನಿತ್ಯಾನುಗ್ರಹಮಯ. ಅವನಿಗೆ ತಕ್ಕ ಜ್ಞಾನ ಪುತ್ರರಾಗಬೇಕು.

ಅವನು ದಯಾಮಯನಾಗಿ ಅತಿ ಸಂತೋಷವಾಗಿ ನಮಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದನ್ನು ಅವನ ಸಂಕಲ್ಪಕ್ಕೂ ಆದೇಶಕ್ಕೂ ಅನುಗುಣವಾದ ಸಾಧನಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಆ ಮೂಲಕ ಅಮೃತ ಧಾರಾರೂಪವಾಗಿ ನಿಮಗೆ ಕೊಡಲು ಯಾವಾಗಲೂ ಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದೇನೆಪ್ಪಾ! ನೀವುಗಳು ಅವನ ಕರಣಕಳೇಬರರೂಪವಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವವರೆಗೂ ನಾನು ಅದರೊಡನೇ (ಆ ಕೆಲಸದೊಡನೆ ಹಿಂದುಗಡೆ) ಇರುತ್ತೇನೆ. ಅವನ ಅಂತರಂಗಕ್ಕೆ ದೂರವಾದಾಗ ಮಾತ್ರ ಅದರಿಂದ ದೂರವಾಗುತ್ತೇನೆ. ಆಗ ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಆಗ್ರಹ ಬಂತೆಂದು ಭಾವಿಸಬೇಡಿ! ನನಗೆ ನಿಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಅಸಮಾಧಾನವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಯಾವ ಆಶಯದಿಂದ ಮುಂದೆ ಬಂದೆವೋ ಅದರ ಗುರಿ ನಡೆಯಬೇಕು. ಬೆಳವಣಿಗೆಯು ಈ ತರಹ ಇದ್ದರೆ ಸರಿ. ನನಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಮಾತುಗಳಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಭಗವದನುಗುಣವಾಗಿ ಆಶಯ. ಅದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಮುಂದಿನ ಕೆಲಸ. ಗಿಡದ ಮುಂದು ಮುಂದಿನ ಆಶಯವೆಲ್ಲ ಹಿಂದಿನ ಮೊಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆಪ್ಪ. ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ಉತ್ಸಾಹಿಗಳಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದೀರಿ. ಈ ಮೊದಲು ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳು ಬೆಳೆಯಲಿ, ಅನಂತರ ಅಂತಃಕರಣ ಚತುಷ್ಟಯವು ಬೆಳೆಯಲಿ. ಹಾಗೆ ಅದು ವಿಸ್ತಾರವಾಗುತ್ತಾ ಹೋದಾಗ 'ಆತ್ಮಾ ವೈ ಪುತ್ರನಾಮಾಸಿ' ಎಂಬಂತೆ ಭಗವಂತನ ವಂಶವನ್ನು-ಜ್ಞಾನವಂಶವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಪ್ಪಾ! ನಾಲ್ಕು ಐದು ಜನರು ಹೀಗೆ ಬೆಳೆದು ಬೆಳೆದು, ವಿಜ್ಞಾನ ಮಂದಿರದ ರಂಗಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಅಂತರಂಗ ಮೂಲಕವಾಗಿ ರಂಗನ ಮೂಲಕವಾಗಿ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಮುಂದೆ ಬೆಳೆಯುವಂತಾಗಲಿ.

ಗುರುವಿನ ಮಂಗಲಾಶೀರ್ವಾದ

ಭಾರತ್ಯಾ: ಸುವಿಲಾಸಮಂಗಲ ಮಹಾರಂಗೇ ಕಲಾಕೌಮುದೀ-

ಕ್ಷೀರಾಬ್ಧ್ಯುರ್ಮಿಚಯಕ್ರಮೈಃ ಸುಮಧುರಧ್ವಾನೈಃ ಪರವ್ರೋಮಗೈಃ |

ರಮ್ಯೇ ಶಾಂತಿಸುಮಂದಿರೇ ಶಿಶುಜನೇಭ್ಯಃ ಶ್ವೇತಪದ್ಮಾಸನಾ

ಜ್ಞಾನಾನಂದಪಯೋ ವಿತೀರ್ಯ ಜನನೀ ವೋ ಜೀವಿತಂ ಭಾಸಯೇತ್ ||

(ಭಾರತೀದೇವಿಯ ಜಗದಾನಂದಕರ ನಾಟ್ಯವಿಲಾಸಗಳು (ಸೃಷ್ಟಿ-ಸ್ಥಿತಿ-ಲಯರೂಪ ವಾದವು) ವ್ಯಕ್ತಗೊಳ್ಳಲು ರೂಪುಗೊಂಡಿರುವ ಮಂಗಲಮಯ ಮಹತ್ವತ್ವ ಮತ್ತು ಅದರ ವಿಸ್ತಾರ ರೂಪವೆನಿಸುವ ರಂಗಸ್ಥಲವಾಗಿರುವುದೂ, ಅರವತ್ತುನಾಲ್ಕು ಕಲೆಗಳೆಂಬ ಬೆಳ ದಿಂಗಳ ವೈಭವದಿಂದ (ಮೇಲೆಲೆಲೆ ವೃದ್ಧಿಗೊಳ್ಳುವ) ಹಾಲುಗಡಲಿನ ನೆರೆಗಳಂತೆ ನಿರಂತರ ವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದುತ್ತಿದ್ದು ಪರವ್ರೋಮವನ್ನು ಮುಟ್ಟುವ ಸುಮಧುರವಾದ ಧ್ವನಿಗಳಿಂದ (ಪ್ರಣವ ಮೂಲವಾದ ನಾದವಿಸ್ತಾರದಿಂದ) ತನ್ಮಯತೆಯನ್ನೇರ್ಪಡಿಸಿ ಅಂತಃಕರಣವನ್ನು ತುಂಬುವಂಥದೂ ಆದ ಶಾಂತಿಮಯವಾದ ಜ್ಞಾನ-ವಿಜ್ಞಾನ ಮಂದಿರದ ನೆಲೆದಾಣದಲ್ಲಿ, ಬೆಳ್ಳಾವರೆಯ ಮೇಲೆ ಬಿಜಯಂಗೈದಿರುವ (ಸಹಸ್ರಾರು ಕಮಲದಲ್ಲಿ ಬೆಳಗುತ್ತಿರುವ) ತ್ರಿಲೋಕ ಜನನಿಯಾದ ತಾಯಿಯು ತನ್ನ ಜ್ಞಾನ-ವಿಜ್ಞಾನ ಕಂದಗಳಾದ ನಿಮಗೆ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಆನಂದಗಳೆಂಬ ಚೈತನ್ಯಸ್ತನ್ಯವನ್ನು ಅಮೃತಧಾರೆಯಾಗಿ ಸ್ರವಿಸಿ ಕೊಟ್ಟು

ನಿಮ್ಮ ಬಾಳನ್ನು ಬೆಳಗಿಸಲಿ.) ಎಂಬಂತೆ ಆ ಭಾರತೀದೇವಿಯ ನಾಟ್ಯಕ್ಕೆ ಇದೊಂದು ರಂಗಸ್ಥಲವಾಗುವ ಪಕ್ಷೇ, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕೆಲಸವು ಬಹಳವಾಗಿದೇಪ್ಪಾ!

ಹೊರ-ಒಳ ಜೀವನಗಳಲ್ಲಿ ಅವಿರೋಧ ಬೇಕು

ಹೊರಗಿನಿಂದ ಒಳಕ್ಕೂ ಬರುವುದುಂಟು ಒಳಗಿನಿಂದ ಹೊರಕ್ಕೂ ಬರುವುದುಂಟು. ಹಾಗೆ ಇಂದಿನ ಹೊರಗಿನ ಟೈಂ ಸ್ಟೇಸಿಗೂ ವಿಜ್ಞಾನದ (ಸೈನ್ಸಿನ) ಬೆಳವಣಿಗೆ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಗಳಿಗೂ, ಅಂತೆಯೇ ಒಳಗಿನ ಟೈಂ ಸ್ಟೇಸಿಗೂ ವಿರೋಧವಾಗದಂತೆ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡು ನಡೆಸಬೇಕಾದ ಕೆಲಸವೂ ಇದೆ. ಹೊರಗಿನದನ್ನು ಪೂರ್ತಿಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟರೂ ಕಷ್ಟ. ಎಲ್ಲವೂ ಒಳಗಿನದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆಯೇ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ನಮ್ಮಗಡ್ಡದಲ್ಲಿಯ ಒಂದು ಕೂದಲನ್ನು ಕಿತ್ತರೂ ನೋವಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ನರಕ್ಕೆ ಏಟು ಬಿದ್ದರೂ ನೋವಾಗುತ್ತೆಯಲ್ಲವೇ?

ಗುರುಹೃದಯದ ಪ್ರತಿಬಿಂಬವಾಗಿ ಗಾಯತ್ರೀ-ಹಯಗ್ರೀವ ಪಟಗಳು

ನಾನು ಯಾವ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆಂದರೆ - ಇಷ್ಟು ಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನು ಹಾದು ಹೊರಗಿರುವ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು. ದೇವತಾ ಮೂರ್ತಿಗಳಾದ ಹಯಗ್ರೀವರು ಮತ್ತು ಗಾಯತ್ರೀ ದೇವಿಯ ಪಟವನ್ನು ಮಂದಿರದಲ್ಲಿದೆ - ಎಂದು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೂ ಸಹ ಅದೇ ಕಾರಣ.

ಅದರ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬಂತೋ, ನಿಮ್ಮ ವಿಜ್ಞಾನ ಮಂದಿರವು ಅದರ ಸೂಚನೆಗನುಗುಣವಾಗಿ ಮುನ್ನಡೆಯಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅದು ಇಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವುದಕ್ಕೂ ನಿಮ್ಮ ಆತ್ಮ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅದರ ಬೇರು ಇಳಿದು ಆ ಆಲವಾಲದಿಂದ ನೀರು ಹರಿಯುತ್ತಾ ಅಖಂಡ ಧಾರಾಕಾರವಾಗಿ ಇದುವರೆವಿಗೂ (ತಮ್ಮ ತಿರುಮೇನಿಯನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತಾ) ಹರಿದು ಬಂದಿದೆ ಆ ಜ್ಞಾನಗಂಗೆ. ಇದು ಇನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲೂ ಹರಿದು ಲೋಕದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಹರಿಯಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಸತ್ಯದ ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾದ ಹೆಜ್ಜೆ

ಮೊದಲಿಗೆ ಒಂದು ಬೀಜವನ್ನು ನೆಟ್ಟಿದೆ. ಅದು ಯಾವುದು? ಎಂದರೆ 'ಸತ್ಯಂ ಜ್ಞಾನಂ ಅನಂತಂ ಬ್ರಹ್ಮ' ಎಂದು ಯಾವುದೊಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟದೆಯೋ ಅದು. ಈ ನಾಲ್ಕು ಪದಗಳನ್ನು ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಂಡೇ ಇದರ ನಡೆ ಹೀಗೆ ಬಂದಿದೆ. ಅದರ ನಡೆ ಹಾಗೆ ಬಂದಿದೆಯೆಂದೂ ಅಲ್ಲಿಂದ ಆರಂಭವಾಗಿದೆಯೆಂದೂ ಹೇಳುವುದು. (ಪದಗಳು-ಹೆಜ್ಜೆಗಳು) ಇದಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿಯೇ ಶಾಸ್ತ್ರಾವತಾರ. ಮೂಲವು ಸತ್ಯವೂ ಜ್ಞಾನವೂ ಆಗಿದೆ. ಅನಂತವಾಗಿ ಅದು ಬೆಳೆಯಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು. ಮೊದಲಿಗೆ ಬೀಜ, ನಂತರ ಅದರ ಮೊಳಕೆ, ಆಮೇಲೆ ಎರಡು ಎಲೆ ಕೊಂಬೆ, ಕಾಂಡ ಹೀಗೆ ಅದರ ಕ್ರಮ. ಈ ಕ್ರಮದಿಂದಲೇ ಏಕೆ ಬೆಳೆಯಬೇಕು? ಎಂದರೆ - ಅದರ ನಿಯಮವೇ ಹಾಗೆ.

ಪರಬ್ರಹ್ಮದ ಸಂಕಲ್ಪದಂತೆ ಪ್ರಣವ ರಥದ ಗತಿ

ಮೊಟ್ಟಮೊದಲಿನ ಶಾಸ್ತ್ರವಾವುದು? ಅದು ಅಲ್ಲಿ ಏನಾಗಿತ್ತು? ಪರಬ್ರಹ್ಮನ ಡೈರಿಯಲ್ಲಿ ಏನು ಆರ್ಷರು ಇತ್ತು? - ಎಂದರೆ, ಜ್ಞಾನಮೂಲದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಅದು ವಿಕಾಸವಾಗುವ ಬಗ್ಗೆ ಆ ಒಂದು ವಿಧಾನ-ಆರ್ಷರಿನಲ್ಲಿ ಇರುವಂತೆಯೇ ಉಪನ್ಯಾಸವು ಇಪ್ಪತ್ತು-ಮೂವತ್ತು ಕಿವಿಗಳಿಗೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದರೆ, ಅಂತೆಯೇ ಅದರ ವಿನ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಹಾಗಾಗುತ್ತೆ. ಅದರ ಸೋಪಾನ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಅದು ಹಾಗೆಯೇ ಬಂದರೆ, ಅವನು ಹರಿದು ಬರುವ ಕ್ಷೇತ್ರವು ಚೆನ್ನಾಗಿರುತ್ತೆ. 'ಓಂ' ಎಂಬ ಅವನ ರಥವು ಗುಡುಗದೇ ಹುಡುಗದೇ ಸುಗಮವಾಗಿ ಈ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಚಲಿಸುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಕುಲುಕುತ್ತದೆ. ಮನೋರಥದ ಒಳಗೆ ಇರುವವನಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಓಡಾಡಲು ಯೋಗ್ಯವಾಗಿ ಹಾದಿ ಹದವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಈ ಶರೀರವೂ ಒಂದು ಮುಖ್ಯವಾದ ಸಾಧನವಾಗಿರುವುದು. 'ಶರೀರಮಾದ್ಯಂ ಖಲು ಧರ್ಮಸಾಧನಂ'. ಅದಕ್ಕೂ ಒಂದು ಸಮಾಧಾನವಾಗುವಂತಿರಬೇಕು. ಅದರ ಮೂಲಕ್ಕೂ ಮತ್ತು ವಿಕಾಸಕ್ಕೂ ಅನುಗುಣವಾಗಿರತಕ್ಕ ಒಂದು ಪ್ಲಾನ್‌ಷೀಟನ್ನು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತಂದುಕೊಂಡೇ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ಪರಮಾತ್ಮನು ಇಟ್ಟು ನಿರ್ಸರ್ಗವನ್ನನುಸರಿಸಿದ ಬೆಳವಣಿಗೆ

ಜೀವಾಣುವು ಗರ್ಭಕೋಶದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವಾಗ ಮೊದಲು ಕಣ್ಣೇ? ಮೂಗೇ? ಯಾವ ಯಾವುದು ಯಾವಾಗ ಯಾವಾಗ? ಎಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಆರ್ಷರನ್ನು ನಿರ್ಸರ್ಗಿಸಿದ್ದವಾಗಿ ಅನುಸರಿಸುವ ತರಹ ಇಲ್ಲೂ ಕ್ರಮವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಹಾಗೆ ಒಂದಾದ ಮೇಲೊಂದಾಗಿ ಒಂದು ಆರ್ಷರನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ಭಗವದಾಶಯದಂತೆ ಹೊರಟ ವಿಜ್ಞಾನ ಮಂದಿರದ ಸಾಹಿತ್ಯವೇ ಒಂದು ರೀತಿಯದಾಗಿರಬೇಕು.

‘ಯಾವತ್ ಸ್ಥಾಸ್ಯಂತಿ ಗಿರಯಃ ಸರಿತಶ್ಚ ಮಹೀತಲೇ |

ತಾವದ್ರಾಮಾಯಣಕಥಾ ಲೋಕೇಷು ಪ್ರಚರಿಷ್ಯತಿ ||’

(ಎಲ್ಲಿಯವರೆವಿಗೆ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಗಿರಿ - ನದಿಗಳಿರುವುವೋ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ರಾಮಾ ಯಣದ ಕಥೆಯು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿರುವುದು) ಎಂದು ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಇಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಆಚಂದ್ರಾರ್ಕತಾರಕವಾಗಿ ಇರಬೇಕು. (ಸೃಷ್ಟಿ ನಿಯಮಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳದೆ) ಮಧ್ಯೆ ಮಧ್ಯೆ ಎದ್ದು ಹೋಗುವಂತಾಗಬಾರದು. ಲೈಫ್‌ಲಾಂಗಾಗಿರುವ ವಿಷಯಗಳ ಮೇಲೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿದರೆ ಮಾತ್ರ ಸರಿಯಾಗಿರುವುದು. 'ಆಚಂದ್ರತಾರಕ'ವಾಗಿ ಎಂದು ಹೇಳುವ ಜನ ಹೋದರೂ ಚಂದ್ರ ಸೂರ್ಯರು ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆತ್ಮ (ಪುರುಷ) ಪ್ರಕೃತಿಗಳ ಸೇರುವೆಯು ಪ್ರಕೃತಿ-ಪ್ರತ್ಯಯಾತ್ಮಕವಾದ (ಪದಗಳ) ಸೇರುವೆಯಂತೆ ನೈಜವಾದ ಸೇರುವೆಯಾಗಿರು ವುದು. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಉಪಮಾನ ಕೊಡುವಾಗ ಸೂರ್ಯನ ಮೇಲೂ ಚಂದ್ರನ ಮೇಲೂ ಹೋಲಿಕೆ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಅದು ಅವನ ಮರ್ಮದಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ನೈಜ ಮತ್ತು ಅಸಾಮಾನ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಬೆಳೆಯಬೇಕು

ಇದರದ್ದೇ ಆದ ನೈಜ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳು ಬೆಳೆಯಬೇಕು. ಈಗಾಗಲೇ ಅವನ ಮತಿಗೆ ತಕ್ಕ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನೇ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಇಟ್ಟಿದ್ದಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಅದು ಖಂಡಖಂಡವಾಗಿ ಬಂದಿದೆ. ಆ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೂರ್ತಿಯೂ ಪೂರ್ತಿಯಾಗುವಂತೆ ಇಡುವ ಉಪನ್ಯಾಸಗಳ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟಾಗ ಜನರು ಅದನ್ನು ಫಾಲೋ ಮಾಡಲು ಸಹಾಯವಾಗುತ್ತೆ, ಮೂಲಭೂತ ಯೋಚನೆ (ಒರಿಜಿನಲ್ ಥಿಂಕಿಂಗ್) ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವಂತಹ ಒಂದು ಸ್ಕೂಲ್ ಆಫ್ ಥಾಟ್ ಏರ್ಪಡಿಸಿ ಬೆಳೆಸಿ. ಆಗ ಆ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸುಲಭವಾಗಿ ಹೋಗಲು ಸಹಾಯವಾಗುತ್ತೇವೆ, ಆಗ -

‘ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಮಾಗಂ ಉಪಮಾನಯಸ್ವ’ (ನನ್ನನ್ನು ನಿನ್ನ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಒಂದಾಗುವಂತೆ ಕರೆದುಕೋ, ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ಪಡೆಯುವಂತಾಗಲಿ) ಎಂದು ಶಿಷ್ಯನು ಬಂದಾಗ, ಅವನಿಗೆ ಅವನ ಮೂಲವನ್ನನುಸರಿಸಿ ಪಾಠ ಮಾಡುವಂತಾದರೆ, ಅಂದು ಗುರುಕುಲದ ಅಧ್ಯಯನ ವಪ್ಪ! ಅವನ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಮೀರಿದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಪಾಠವಿಲ್ಲ, ಅನಧ್ಯಯನವಾಗುವುದು. (ಅಧ್ಯಯನ-ಅಧಿಕೃತವಾದ ಅಯನ-ಮಾರ್ಗ) ಅಧ್ಯಯನದ ಅತಿಕ್ರಮವೇ ಅನಧ್ಯಯನ.

ಮೋದಕವೂ ಸತ್ಯವೂ ಆದ ಸಾಹಿತ್ಯವಾಗಬೇಕು - ಬಾಧಕವಾಗಬಾರದು

ಎರಡು ಕ್ರಮಗಳುಂಟಪ್ಪ-ಒಳಗಿನಿಂದ ಹೊರಕ್ಕೂ, ಹೊರಗಿನಿಂದ ಒಳಕ್ಕೂ. ಹೊರಗಿನಿಂದ ಒಳಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಾಗ ಗಂಟಲಿನೊಳಗೆ ಸುಲಭವಾಗಿಳಿಯುವಂತೆ ಇಡುವ ಕ್ರಮವೂ ಉಂಟು. ಹಾಗೆಯೇ ನೀರಿಳಿಯದ ಗಂಟಲಿನೊಳಗೆ ಕಡುಬು ತುರುಕಿದಂತೆ ಇಡುವ ಕ್ರಮವೂ ಉಂಟು. ಹಾಗೆ ಮೋದಕತೆ (ಮೋದಕ-ಕಡುಬು) ಉಂಟಾಗುವ ಬದಲು ಬಾಧಕತೆಯುಂಟಾಗುವಂತಾಗಬಾರದು. (ಮೋದಕತೆ-ಸಂತೋಷ ಕೊಡುವುದು) ‘ಮೋದಕತೆ-ಬಾಧಕತೆ’ ಎಂದು ಪ್ರಾಸಬದ್ಧತೆಗೇನೋ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ವಿಷಯ ಬೆಳೆಯಲು ಇದು ಸರಿಯಾದ ಕ್ರಮವಲ್ಲ. ಇದೆಲ್ಲಾ ಪೀಠಿಕೆ. ಇದನ್ನು ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಿಂದ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿವೆ! ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಮಾತು. ಫೋನ್ ಮಾಡುವವರೆಲ್ಲರೂ ತಾವು ತಾವಿರುವ ಜಾಗದಿಂದ ಮಾತಾಡುತ್ತಾರಲ್ಲವೆ! ಹಾಗೆಯೇ ನಾನೂ ಏನಾದರೂ ಫೋನ್ ಮಾಡಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದಿದ್ದರೆ, ಯಾರು? ಎಲ್ಲಿಂದ? ಎಂದು ಕೇಳುವುದಾದರೆ ನಾನು ಹೇಳುವುದು ‘ಸತಿಯಂ’ ಎಂಬುದಿಷ್ಟೇ. ಅಂದರೆ ಸತ್ಯ ಮೂಲದಿಂದ-ಆತ್ಮ ಮೂಲದಿಂದ. ನನಗೆ, ಇದೇ ಒಂದು ಸಾಧನ.

ಗುರುವಿನಿಂದ ಬರುವ ದಿವ್ಯವಾಣಿಗೆ ದೈವೀ ತೇಜಸ್ಸಿನ ವಾಹಕವನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಬೇಕು

ಇದನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಕಿವಿಗೆ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ. ಅದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಎಲೆಕ್ಟ್ರಿಸಿಟಿ ಒಳಗಿನಿಂದ ಹರಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಅದೂ ಅವನ ಬೆಂಬಲವಿದ್ದಾಗ. ನೀವೂ ಫೋನ್ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅವನ ಶಕ್ತಿ ಹರಿದು ಬಂದಾಗ ಕರೆಂಟೂ ಬರುತ್ತೆ. ವಿಷಯವೂ ಬರುತ್ತೆ. ಎಲೆಕ್ಟ್ರಿಸಿಟಿ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಏನೂ ಕೇಳಿಸಲಾರದು. ಹಾಗೆ ಅವನ ಕರೆಂಟು

ಹರಿಯುವುದರಿಂದಲೇ ಗುರುವಿಗೆ ಗುರುತ್ವವಿರುವುದು. ಆ ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಪೆಚ್ಚೇಟು ತಿನ್ನಬೇಕಾಗುವುದು.

ಭಗವಂತ ಸತ್ಯವ್ರತ. ನೀವೂ ಸತ್ಯವ್ರತರಾಗಬೇಕು

ಇಂದಿಗೆ ಭಗವಂತನಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ಮೋಸಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಹಿಂದೂ ಭಗವಂತ ಇದ್ದು ಎಲ್ಲ ಆಗುತ್ತಿದ್ದು, ಕೆಟ್ಟು ಹೋಯಿತು. ಎಚ್ಚರತಪ್ಪಿ ಮೋಸವಾಯಿತು. ಮತ್ತೆ ಮೋಸ ಹೋದೀರಿ! ಎಚ್ಚರಿಕೆ!

ವಿಕಾಸ ಹೊಂದುವ ಸಜೀವ ಸಾಹಿತ್ಯ ಬೆಳೆಸಿ

ಒಂದು ಚಿತ್ರ ಬರೆಯಬೇಕಾದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಸೃಷ್ಟಿ ಸಹಜವಾಗಿ ಆತ್ಮಸಹಿತವಾಗಿ ಏನೊಂದು ಸಾಹಿತ್ಯವಿರುತ್ತದೆಯೋ ಅದೇ ನಿಲ್ಲುವ ಸಾಹಿತ್ಯ-ಸಜೀವ ಸಾಹಿತ್ಯ. ನಿರ್ಜೀವವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನಿಟ್ಟರೂ ಅದಕ್ಕೆ ವಿಕಾಸವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಶುಷ್ಕವಾಗಿರುತ್ತೆ ಅದು. ಅದರಿಂದ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ.

ಜ್ಞಾನವೀರ್ಯ ಹೊತ್ತು ಜ್ಞಾನಗರ್ಭದಿಂದ ಜ್ಞಾನರಸ ಹೊತ್ತು ಮಂದಿರ ಬೆಳೆಯಬೇಕು

ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಗರ್ಭವು ಬೆಳೆಯಬೇಕಾದರೂ ತಾಯಿಯ ರಸದಲ್ಲೇ, ಅಂತೆಯೇ ತಾಯಿಯ ಮನಸ್ಸು, ತಾಯಿಯ ಪ್ರಕೃತಿಗಳಲ್ಲೇ. ತಾಯಿಯ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯಬೇಕಾದರೆ ರೇತಃಪಿತನ ವೀರ್ಯವನ್ನು ಹೊತ್ತು ತರುತ್ತೆ. ಅಂತೆಯೇ ಜ್ಞಾನಶಿಶುವು ಬೆಳೆಯಬೇಕಾದರೂ ಜ್ಞಾನಪಿತನ ವೀರ್ಯವನ್ನು ಹೊತ್ತು ತರುವ ಜ್ಞಾನಮಾತೆಯ ಗರ್ಭದಿಂದ ಅವರ ರಸ ವನ್ನು ಹೊತ್ತೇ ಬೆಳೆಯಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಅವರ ರಸದಿಂದಲೇ ಮಂದಿರವು ಬೆಳೆಯ ಬೇಕಾಗಿದೆವ್ವಾ!

(೩-೬-೬೦ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ೯.೫೫ರಿಂದ ಮುಂದುವರಿದ ವಾರ)

ಶರೀರ ಸಹಜವಾದ ಚೇಷ್ಟೆಯು ಭಗವದಾಶಯಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಬೇಕು

ಮನುಷ್ಯನು ಹುಟ್ಟಿಯಾದ ಬಳಿಕ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಚೇಷ್ಟೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಆ ಚೇಷ್ಟೆಯೂ ಹಿತವೂ ಆಗಿರಬಹುದು ಅಹಿತವೂ ಆಗಿರಬಹುದು. ಹಿತವಾಗಿದ್ದರೆ ಸೃಷ್ಟ್ಯಧೀಶನ ಆಶಯವನ್ನರಿಯದೇ ಮಾಡಿದಂತಾಗುತ್ತೆ. ನೀವೀಗ ವಿಜ್ಞಾನ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಚೇಷ್ಟೆಗೆ ಆರಂಭ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಆಶೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದೀರಿ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಚೇಷ್ಟೆಯು ಅವನ ಆಶಯಕ್ಕೂ ಹಿತಕ್ಕೂ ಅನುಗುಣವಾಗಿಯೇ ಇರಬೇಕು. ಹಾಗೆ ಆಗುವುದಾದರೆ ಚೆನ್ನಾಗಿರುತ್ತೆ. ಅಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅದು ಕುಚೇಷ್ಟೆಯಾಗುತ್ತೆ. ಶರೀರವೇನೋ ಎಲ್ಲಾ ಬಗೆಯ ಚೇಷ್ಟೆಗೂ ಆಶ್ರಯವೇ. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಶರೀರ ಲಕ್ಷಣ ಹೇಳುವಾಗ 'ಈಶ್ವರಪ್ರೇರಿತ-ಹಿತಾಹಿತೋದ್ದೇಶ-ಪ್ರವೃತ್ತಚೇಷ್ಟಾಶ್ರಯಃ ಶರೀರಂ' ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಶರೀರವನ್ನು ಭಗವಂತನ ಕರಣಕಳೇಬರ ರೂಪವಾಗಿ

ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡು ಅವನಿಂದ ಬಂದ ಪ್ರೇರಣೆಗನುಗುಣವಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಂಡರೆ ಈಶ್ವರ ಪ್ರೀತಿಯುಂಟು ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ, 'ಈಶ್ವರ ಪ್ರೇರಿತ' ಎಂಬುದಾಗಿ ಹೇಳಿರುವುದು.

ತನ್ನ ಅಂತಃಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ ನಮಿಸಿ ಪ್ರವಚನ

ಈಶ್ವರನ ಚಿನ್ನೋತ್ತಿಯನ್ನು ಮನಸಾ ಧ್ಯಾನಮಾಡಿ ಮುಂದಿನ ಮಾತನ್ನಾಡುತ್ತೇನೆಪ್ಪಾ! -

ಜ್ಞಾನಾನಂದಮಯಂ ದೇವಂ ನಿರ್ಮಲಸ್ಥಟಿಕಾಕೃತಿಮ್ |

ಆಧಾರಂ ಸರ್ವವಿದ್ಯಾನಾಂ ಹಯಗ್ರೀವಮುಪಾಸ್ಮಹೇ ||

ಈಶಾನಃ ಸರ್ವವಿದ್ಯಾನಾಮೀಶ್ವರಃ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ

ಬ್ರಹ್ಮಾಧಿಪತಿರ್ಬ್ರಹ್ಮಣೋಽಧಿಪತಿರ್ಬ್ರಹ್ಮಾ ಶಿವೋ ಮೇ ಅಸ್ತು ಸದಾಶಿವೋಮ್ ||

ಎಂಬುದಾಗಿ ಹೇಳಿದಂತೆ ಎಲ್ಲಾ ವಿದ್ಯೆಗಳಿಗೂ ಮೂಲವಾದ ಭಗವಂತನ ಮಡಿಲಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಮುಡಿಬಿಟ್ಟು, ಅದನ್ನು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಅಂತೆಯೇ ನನ್ನ ಚೇತನವನ್ನು ಅವನ ಮಡಿಲಿಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿಟ್ಟು ಅಲ್ಲಿಂದ ಬಂದ ಮಾತೃಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಅವನ ಪಿತೃಭಾವವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುವ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದೇನೆ.

ಜ್ಯೋತಿರ್ನಾರಾಯಣನೇ ಗುರುವಿನ ಅಂತಸ್ವರೂಪ

ನಿಮ್ಮ ಮಂದಿರದ ಪ್ರಕಟಣೆಯಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳೇಪ್ಪಾ! -

'ಓಂ ಸತ್ಯಜ್ಞಾನಾನನ್ಯಸ್ಯ ಶ್ರೀಭಾರತೀಭರತಾಚಾರ್ಯಸ್ಯ ವಿದ್ಯಾರಾಜಸ್ಯ ಜ್ಞಾನಯಜ್ಞ ಮುದ್ರಾನ್ವಿತಸ್ಯ ಹಂಸವಿಜ್ಞಾನೋಪದೇಷ್ಟುಃ ಅಮೃತರಸಧಾರಾವರ್ಷಿಣಃ ವಿಶ್ವಭಾರತ ಶ್ರೇಯಃ ಪ್ರೇಯೋವಿತರಣ ವಿಶಾರದಸ್ಯ ಪ್ರಣವಹಯಹಂಸಪರೋಜಸಃ ಭಗವತೋ ಜ್ಯೋತಿರ್ನಾರಾಯಣಸ್ಯ ದಿವ್ಯಪದಯುಗಲೇ ಪ್ರಾಣಾನ್ ಪ್ರಣಾಮಯಾಮಃ||', ಎಂಬುದಾಗಿ.

ಆ ದಿವ್ಯಪಾದಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಬಗ್ಗಿಸಿ ನಿಮ್ಮ ಯಾವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಆರಂಭ ಮಾಡಿದಿರೋ ಅದನ್ನು ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ತಂದುಕೊಳ್ಳಿ.

ಜ್ಞಾನದೀಪಮಾಲೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸುವ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ

'ಓಂ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮವಿಷ್ಣುಲಕ್ಷ್ಮೀನಿಕೇತನೇ ಜ್ಞಾನವಿಜ್ಞಾನ ಮಂದಿರವೈರಮಾಂಬುಜೇ ಮಹರ್ಷಿ ಹೃದಂತರ್ಲಕ್ಷ್ಮ್ಯ ಸರ್ವವಿದ್ಯಾಮೂಲಜ್ಯೋತಿಃ ಸಮೀಕ್ಷ್ಯ ಭಾರತಭರತಾಃ ಆನಂದಭರಿತಾಃ ವಯಮ್ ಅಸ್ಮಚ್ಚತುಷ್ಟಪ್ಪವಿದ್ಯಾಂತರ್ನಿಹಿತೇನ ತೇನ ಜ್ಞಾನ-ವಿಜ್ಞಾನಮಯ-ಮಹಾಹಯ ಹಂಸ-ಜ್ಯೋತಿಸ್ತಂಭ-ಮೂಲದೀಪೇನ ವಿಶ್ವವಿಜ್ಞಾನ ಮಂದಿರೇ ದೀಪ ಮಾಲಾಸಹಸ್ರ ಮುದ್ದೀಪಯಾಮ ||'

ಭೂರ್ಭುವಸ್ತುವಲೋಕಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಅಳೆದು ಅದಕ್ಕೂ, ಮೇಲಿನ ತನ್ನ ದಿವ್ಯ ಧಾಮದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸ್ಥಾನವುಂಟೋ, ಯಾವುದು ವಿಷ್ಣುವಿಗೂ ಲಕ್ಷ್ಮಿಗೂ ನಿಕೇತನವಾಗಿದೆಯೋ ಅದು ಜ್ಞಾನಕ್ಕೂ ಅದರ ವಿಜ್ಞಾನಕ್ಕೂ ನಿಕೇತನವಾಗಿದೆ. ಅಂತಹ ಜ್ಞಾನ ವಿಜ್ಞಾನ

ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ 'ದೀಪಮಾಲಾಸಹಸ್ರಂ ಉದ್ದೀಪಯಾಮ್' ಆ ಜ್ಞಾನದ ಸೊಡರಿನಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಸೊಡರನ್ನು ಹೊತ್ತಿಸಿ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು, ಅಲ್ಲಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಹೀಗೆ ದೀಪಮಾಲಾಸಹಸ್ರವನ್ನು ಹೊತ್ತಿಸಿ, ನಿಮ್ಮ ಕೆಲಸಗಳೆಲ್ಲ ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಪರಿಸಮಾಪ್ತಿಗೊಂಡು, ವಿಜ್ಞಾನ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಹಚ್ಚಿಟ್ಟ ದೀಪದಿಂದ ವಿಶ್ವದ ಅಂಧಕಾರವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಒಂದು ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕೊಡುವಾಗ -

‘ಸರ್ವಂ ಕರ್ಮಾಖಿಲಂ ಪಾರ್ಥ ಜ್ಞಾನೇ ಪರಿಸಮಾಪ್ಯತೇ’

ಎಂಬುದಾಗಿ ಮುಗಿಯುವ ಒಂದು ಚೇಷ್ಟೆಯಾಗಬೇಕು. ಆ ತಾಯಿಯು, ಜ್ಞಾನ ಜನನಿಯು ನಿಮ್ಮ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾಳೆ -

ಪ್ರಾಣಮಧುಕರವು ನಾಟ್ಯ ಭಾರತೀಯ ಅಡಿದಾವರೆಗಳಲ್ಲಿಯ ಮಧುವನ್ನಾಸ್ವಾದಿಸಿ ತುಂಬು ಜೀವನ ಮಾಡಬೇಕು

‘ಓಂ ಮಹಾಮಸ್ತಿಷ್ಠಜ್ಞಾನವಿಜ್ಞಾನಮಂದಿರೇ ತ್ರಿಧಾಮಬ್ರಹ್ಮಮಾರ್ಗತತ್ತ್ವ ಸೋಪಾನ ವಿಶ್ವರಂಗಾಂಬುಜೇ ಹಂಸಾಸನಾಯಾಃ ಹಂಸಗಮನಾಯಾಃ ನಾದಶಬ್ದ ಬ್ರಹ್ಮರೂಪಿಣ್ಯಾಃ ಬ್ರಹ್ಮದಂಡನೀತಿವಿವೃಣ್ವತ್ತಿಕಾಲಮೂರ್ತಿಸುಂದರ್ಯಾಃ ಪರಮಬ್ರಹ್ಮಗೃಹಿಣ್ಯಾಃ ವೇದ ಗರ್ಭಾಯಾಃ ವಿಶ್ವಚೈತನ್ಯಸ್ತನ್ಯದಾಯಿನ್ಯಾಃ ಜೀವನಸುಮನೋವಿಕಾಸ-ಪ್ರಾಣಶಕ್ತ್ಯಾಃ ಬ್ರಹ್ಮ ಭಾವ - ಜ್ಯೋತೀರ್ನಾದ - ವಿಜ್ಞಾನವಿಪಂಚಿಕಾಂ ಪ್ರಪಂಚ್ಯ ಆತ್ಮತಿಯಂ ವ್ಯಾತನ್ವಾನಾಯಾಃ ವಿಶ್ವಶಿಲ್ಪವಿಧಾನಜ್ಞಾಯಾಃ ಅಸ್ಮನ್ಮಂದಿರಮಹಾಮಂಗಲದೀಪರೇಖಾಯಾಃ ವಿದ್ಯಾಧಿ ರಾಜ್ಯಾಃ ಮಹಾನಾಟ್ಯಭಾರತ್ಯಾಃ ದಿವ್ಯಪದಪುಂಡರೀಕ-ಮಹಾಮಧು ನಿರಂತರಂ ಅಸ್ಮ ತ್ಪ್ರಾಣಮಧುಕರಃ ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರಿಕಾಯಾಂ ಆಸ್ವಾದಯತುತರಾಮ್ ||’

ಇಂತಹ ವಿಶೇಷಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ತಾಯಿಯ ಪದಪುಂಡರೀಕಗಳಿಗೆ ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಾಣ ಗಳನ್ನೆರಗಿಸಿ, ಬಹಳ ಶಾಂತವಾಗಿಯೂ ತಂಪಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಮಧು ರೂಪವಾದ ಅಮೃತದ ಧಾರೆಯನ್ನು ಆಸ್ವಾದಿಸಬೇಕಪ್ಪ. ಇದನ್ನೇಕೆ ಜ್ಞಾಪಿಸಬೇಕೆಂದರೆ - ಹಿಂದಿನ ಹೆಜ್ಜೆಯ ಬಲದ ಮೇಲೆ ಮುಂದಿನ ಹೆಜ್ಜೆಯಿಡುವುದು. ಹಿಂದಿನದನ್ನು ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಂಡು ಆ ಗಾಂಭೀರ್ಯದೊಡನೆ ಮುಂದಿನ ಹೆಜ್ಜೆಯಿಡಲು. ಇಷ್ಟು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಹೇಳಲು ಆರಂಭ ಮಾಡಿದ್ದೆಲ್ಲಿದ?

ಜ್ಞಾನರಜ್ಜುವಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಮಾಡುವ ಪ್ರವಚನಾನುಗ್ರಹಗಳು ಗುರುವಿನದು

ಎಲ್ಲ ವಿದ್ಯೆಗಳಿಗೂ ಆಧಾರವಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ ಕಲೆಗಳಿಗೂ ಮೂಲವಾಗಿ ನಿಂತಿರುವ ಯಾವ ಜ್ಞಾನ ರಜ್ಜುವುಂಟೋ ಅಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ನಿಮ್ಮ ಗುರುವು ಆರಂಭ ಮಾಡಿದುದು ನೆನಪಿರಲಿ. ಆ ಜ್ಞಾನರಜ್ಜುವಿನ ವರ್ಣನೆ ಹೀಗೆ ಇದೆ -

ಸುಷುಮ್ಮಾ ಪಿಂಗಲಾ ತದ್ವದಿಡಾ ಚೈವ ಸರಸ್ವತೀ |

----- ಇತಿ ಮುಖ್ಯಾಶ್ವತುರ್ದಶ ||

ತಾಸಾಂ ಮುಖ್ಯತಮಾಸ್ತಿಸ್ತಃ ತಿಸೃಷ್ಟೇಕೋತ್ತಮೋತ್ತಮಾ |
 ಬ್ರಹ್ಮನಾಡೀತಿ ಸಾ ಪ್ರೋಕ್ತಾ ಮುನೇ ವೇದಾಂತವೇದಿಭಿಃ ||
 ಪೃಷ್ಠಮಧ್ಯಸ್ಥಿತೇನಾಸ್ಥಾನ್ ವೀಣಾದಂಡೇನ ಸುವ್ರತ |
 ಸಹಮಸ್ತಕಪರ್ಯಂತಂ ಸುಷುಮ್ನಾ ಸುಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಾ ||
 ಕೇಚಿದ್ವದಂತಿ ಚಾಧಾರಂ ಸುಷುಮ್ನಾ ಚ ಸರಸ್ವತೀ |
 ಆಧಾರಾಜ್ಞಾಯತೇ ವಿಶ್ವಂ ವಿಶ್ವಂ ತತ್ರೈವ ಲೀಯತೇ ||

----- |
 ಆಧಾರಶಕ್ತಿನಿದ್ರಾಯಾಂ ವಿಶ್ವಂ ಭವತಿ ನಿದ್ರಯಾ ||

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ನೀವು ಹೇಳುವ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಆಧಾರವಾದ ಜಾಗವೆಲ್ಲಿದೆ? ಎಂದು ಕೇಳುವ ಪಕ್ಷೇ, ಭೌತಿಕವಾಗಿಯೂ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕವಾಗಿಯೂ ಆಧಾರವಾದ ಜಾಗವು ಈ ಲೋಕವನ್ನು ವಿಕಾಸಪಡಿಸಿ, ಕಾಲಭೂತ-ಕ್ರಿಯಾರೂಪವಾದ ಸುಷುಮ್ನಾ ನಾಡಿಯ ಮಧ್ಯಗತವಾಗಿ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಆಸ್ವಾದನೆ ಮಾಡಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ನಿಮ್ಮಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಒಂದು ಗುಟ್ಟು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದೇನಪ್ಪಾ! ಹೀಗೆ ಆ ಮೂಲದಿಂದ ತಂದು ಕೊಡುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಉಪದೇಶವೆಂಬುದು.

ಉಪದೇಶದ ಮರ್ಮ

ಉಪದೇಶವೆಂದರೇನು? 'ಶಿಷ್ಯೋಪಾಧ್ಯಾಯಸಂಬಂಧತಃ ಅವಿಚ್ಛೇದೇನ ಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರಾಪ್ತಿಃ (ತತ್ತ್ವಪ್ರಾಪ್ತಿಃ). ಹೀಗೆ ಗುರುಪರಂಪರೆಯ ಮೂಲಕ ಸಂಪ್ರದಾಯವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಅವ್ಯಕ್ತವಾದ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿ ವ್ಯಕ್ತವಾದ ಪ್ರಪಂಚದ ಮುಂದೆ ಗುರುರೂಪಿಯಾಗಿ ಕುಳಿತು ಸಂಪ್ರದಾಯ ಬದ್ಧವಾಗಿ ಕೊಡುವುದು.

ಜ್ಞಾನರಜ್ಜುವಿನಿಂದ ಹೊರಕ್ಕೆ ಕೊಡುವುದು ವೈಷ್ಣವೀ ಮುದ್ರೆಯ ಮೂಲಕ

ಹಾಗೆ ಕೊಡುವಾಗ, ಅದರ ಮೂಲವೆಲ್ಲಿದೆ? ಎಂದರೆ - ಅದನ್ನು ಒಂದು ವೈಷ್ಣವೀ ಮುದ್ರೆಯಿಂದ ನಿಮಗೆ ಕೊಡಬೇಕಾಗಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಮನದಟ್ಟು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿಪ್ಪಾ!

'ಅಂತರ್ಲಕ್ಷ್ಯಂ ಬಹಿದ್ಲಕ್ಷ್ಯಃ ನಿಮೇಷೋನ್ಮೇಷವರ್ಜಿತಾ |

ಏಷಾ ಸಾ ವೈಷ್ಣವೀ ಮುದ್ರಾ ವೇದಶಾಸ್ತ್ರೇಷು ಗೋಪಿತಾ ||'

(ಕಣ್ಣುಗಳು ಎವೆಯಿಕ್ಕದಂತೆ ಹೊರಮುಖವಾಗಿ ತೆರೆದಿದ್ದು ಕಣ್ಣುಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯು ಮಾತ್ರ ಪೂರ್ತಿ ಒಳಮುಖವಾಗಿದ್ದಾಗ ಅದು ವೈಷ್ಣವೀ ಮುದ್ರೆಯೆನಿಸುವುದು. ಇದರ ರಹಸ್ಯವು ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಗೋಪ್ಯವಾಗಿಡಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು.) ಈ ಮುಖ ಮುದ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಮನೋಮುದ್ರೆಯಲ್ಲಿ ನಿಮಗೆ ಒಂದು ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಉಪನ್ಯಾಸ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಈ ಉಪನ್ಯಾಸ ಮಾಡಬೇಕಾದರೆ ಮೊದಲು ಕರಣಕಳೇಬರಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ ಲೀನಮಾಡಿ ಹೊರಗೆ ನಿಮಗೆ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿದೆಪ್ಪಾ! ಇದರ ಗುರುತರವಾದ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಹೀಗಿದೆ.

ಅಂತರ್ನಾಮನ ಪೂರ್ವಕ ಪ್ರವಚನ

ಮಂದಿರದ ಮುದ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಂತೆ - 'ವಂದೇ ನಿರ್ಮಲಭಾರತೀಪರಿಮಲಂ' ಎಂಬುದಾಗಿ ವಿದ್ಯಾಧಿದೇವನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಿ,

'ಅಂಕೇನೋದೂಹ್ಯ ವಾಗ್ಧೇವೀಮಾಚಾರ್ಯಕಮುಪಾಶ್ರಿತಃ'

ಎಂದು ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಆತನ ಮಡಿಲಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಆತನಿಂದ ಉಪದೇಶ ಪಡೆದು, ಆತನ ಆಶಯವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ಭಾರತೀ ದೇವೀಗೂ 'ವಂದೇ ಸದಾ ಭಾರತೀಂ' ಎಂದು ನಮನಮಾಡಿ, ಅವರನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇನೆ.

ನಮನ ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯ

ನಮನವೆಂದರೆ - ನಮಸ್ತ್ವೈಕ್ಯಂ ಪ್ರಚಕ್ಷತೇ' ಎಂಬಂತೆ, ಅಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿ ಸೇರಿ ಆಡಿ ಪಾಡಿ ಅವರ ಭಾವದಲ್ಲಿ ಒಂದುಗೂಡಿ ನಂತರ ಹೊರಬಂದು ಲೋಕದ ವ್ಯವಹಾರವಪ್ಪಾ! ನಿಮ್ಮ ಮಂದಿರದ ಜ್ಞಾನಪಿತನಾದ ವಿದ್ಯಾಧೀಶನನ್ನೂ ಜ್ಞಾನಮಾತೆಯೂ ವಿದ್ಯಾಧಿದೇವತೆಯೂ ಆದ ಭಾರತೀ ದೇವಿಯನ್ನೂ ನೆನೆದುಕೊಂಡು ಮರೆಯದೇ ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆ ಅವರನ್ನು ಮರೆಯದಿರುವವನೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗುವನು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಲಕ್ಷಣವು ಹೇಗೆ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆಯೆಂದು ನೋಡಿ:-

ಅಷ್ಟಾಂಗಂ ಚ ಚತುಷ್ಪಾದಂ ತ್ರಿಸ್ಥಾನಂ ಪಂಚದೇವತಮ್ |

ಓಂಕಾರಂ ಯೋ ನ ಜಾನಾತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ನ ಭವೇತ್ ಸಃ ||

(ಧ್ಯಾನಬಿಂದು-೧೩)

(ಅಕಾರ-ಉಕಾರ-ಮಕಾರ-ಬಿಂದು-ನಾದ-ಕಲಾ-ಕಲಾತೀತ-ತತ್ಪರಗಳೆಂಬ ಎಂಟು ಅಂಗಗಳುಳ್ಳದ್ದೂ, ವಿಶ್ವ-ತೈಜಸ-ಪ್ರಾಜ್ಞ-ತುರೀಯಗಳೆಂದು ನಾಲ್ಕು ಪಾದಗಳುಳ್ಳದ್ದೂ, ಜಾಗ್ರತ್-ಸ್ವಪ್ನ-ಸುಷುಪ್ತಿ ಅಥವಾ ಸ್ಥೂಲ-ಸೂಕ್ಷ್ಮ-ಪರ, ಅಥವಾ ಇಚ್ಛಾ-ಕ್ರಿಯಾ-ಜ್ಞಾನ ಶಕ್ತಿ ಎಂಬ ಮೂರು ಸ್ಥಾನಗಳುಳ್ಳದ್ದೂ, ಬ್ರಹ್ಮ-ವಿಷ್ಣು-ರುದ್ರ-ಈಶ್ವರ-ಸದಾಶಿವರೆಂಬ ಐದು ದೇವತೆಗಳನ್ನುಳ್ಳದ್ದೂ, ಆದ ಓಂಕಾರವನ್ನು ಯಾವನು ಅರಿಯಲಾರನೋ ಅವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ನಾಗಲಾರ).

ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪಕವಾದುದು ಓಂಕಾರ, ಅಲ್ಲಿಂದ ವಿದ್ಯಾರಂಭ

'ತದ್ಯಥಾ ಶಂಕುನಾ ಸರ್ವಾಣಿ ಪರ್ಣಾಣಿ ಸಂತ್ಯಕ್ತ್ವಾನ್

ಏವಪೋಂಕಾರೇಣ ಸರ್ವಾವಾಕ್ ಸಂತ್ಯಕ್ತ್ವಾ |

(ಛಾಂ. ಅ. ೨--೨೩)

(ಎಲೆಯ ಹಿಂಬದಿಯಲ್ಲಿರುವ ನಾಲದಿಂದ ಎಲೆ ಪೂರ್ತಿ ವ್ಯಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಧೃತವಾಗಿರುವಂತೆ ಓಂಕಾರದಿಂದ ವಿಶ್ವದ ಎಲ್ಲಾ ವಾಗ್ವಿಸ್ತಾರವೂ ವ್ಯಾಪ್ತವಾಗಿದ್ದು ಧರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಎಲ್ಲವೂ ಓಂಕಾರಮಯವೇ) ಎಂದು ಹೇಳುವಂತೆ ಅವನ ಸರ್ವವಾಚ್ಯಯುಕ್ತೂ

ಮೂಲವಾದ ಪ್ರಣವದ ನೆಲೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದು ಅಲ್ಲಿಂದ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನಾರಂಭ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾದವನು.

ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞನಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾದೇವತೆಯ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ

ಆಗ ವಿದ್ಯಾಧಿದೇವತೆಯು -

‘ವಿದ್ಯಾ ಹ ವೈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಮಾಜಗಾಮ, ಗೋಪಾಯ ಮಾಂ ಶೇವಧಿಷ್ಟೇಹಮಸ್ಮಿ |
ಅಸೂಯಕಾಯಾಽನ್ಯಜವೇಽಯತಾಯ ಮಾಂ ನ ಪ್ರಬ್ರೂಯಾಃ ವೀರ್ಯವತೀ ತಥಾ
ಸ್ಯಾಮ್ ||

(ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು, ನನ್ನನ್ನು ಗೋಪ್ಯವಾಗಿಟ್ಟು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊ. ನಾನು ನಿಧಿಯಂತಿದ್ದು ಸರ್ವ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳಿಗೂ ಕಾರಣಳಾಗುವೆನು. ಅಸೂಯಾಪರನೂ ಕಪಟಿಯೂ ಅಶುಚಿಯೂ ಆದವನಿಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಕೊಡಬೇಡ. ಹಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ನಾನು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ವೀರ್ಯದಿಂದಿಳಿಯುವೆನು.) ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಅಂದರೆ ಅಸ್ಥಾನ ಮತ್ತು ಅಸಮಯಗಳಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೂ ಕೊಡಬೇಡ ಓ ಬ್ರಹ್ಮವಿತ್ತೇ! ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಅಂತಹ ಜ್ಞಾನಿಯಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಬಗ್ಗೆ ಶ್ರುತಿಯು ಏನು ಹೇಳುತ್ತೆ? ನೋಡಿ!

‘ಬ್ರಹ್ಮಣಃ ಕ್ಷತ್ರಂ ನಿರ್ಮಿತಮ್ | ಬ್ರಹ್ಮ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಆತ್ಮನಾ |
ಅಂತರಸ್ಮಿನ್ ಇಮೇ ಲೋಕಾಃ | ಅಂತರ್ವಿಶ್ವಮಿದಂ ಜಗತ್ ||

(ಕ್ಷತ್ರವಾಗದಂತೆ ಕ್ಷತ್ರಿಯನಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಡುವ ಜಗತ್ತೆಲ್ಲವೂ ಬ್ರಹ್ಮದ ಸೃಷ್ಟಿಯೇ ಆಗಿದೆ. ಬ್ರಹ್ಮವೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗಿರುವನು. ಇವನಲ್ಲೇ ಚರಾಚರಾತ್ಮಕವಾದ ವಿಶ್ವವೆಲ್ಲವೂ ಅಡಗಿದೆ. ಎಲ್ಲಾ ಲೋಕಗಳೂ ಇವನಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಗತವಾಗಿರುವುವು) ಎಂಬುದಾಗಿ.

ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞನಿಂದ ಬಂದರೆ ಮಾತ್ರ ವಿದ್ಯೆಯಾಗುವುದು

ಬ್ರಹ್ಮಮೂಲವಾಗಿರುವ ವಿದ್ಯೆಯು ಬ್ರಹ್ಮವನ್ನರಿತವನ ಮೂಲಕ - ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಿಯ ಮೂಲಕ ಬಂದರೆ ತಾನೇ ವಿದ್ಯೆಯಾಗುವುದು. ಅದೇ ನಿಜವಾದ ವಿದ್ಯೆ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ವಿದ್ಯೆಗೆ ಸ್ವರೂಪವಿಲ್ಲದೇ ವಿದ್ಯಾಭಾಸವಾಗುವುದು. ವಿದ್ಯೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರವು ಏನು ಹೇಳುತ್ತೆ? ಎಂಬುದರ ವಿವರವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನಪ್ಪಾ! ಭಗವಂತನಿಗೂ ವಿದ್ಯೆಗೂ ಹೇಗೆ ನಿಜವಾದ ಸಂಬಂಧವಿದೆ? ಅದರಿಂದ (ವಿದ್ಯೆಯ ಬಲದಿಂದ) ಬಂಧನದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡವನು ಹೇಗೆ ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ? - ಎಂದರೆ,

ವಿದ್ಯೆಯ ಉಪಯೋಗ

ದ್ವಾವಿಮೌ ವ್ಯಕ್ತ ಸಂಧಾನೇ | (?)

ಕರ್ಮಣಾ ಬಧ್ಯತೇ ಜಂತುಃ ವಿದ್ಯಯಾ ಚ ವಿಮುಚ್ಯತೇ ||

ವಿದ್ಯಯಾ ತಾತ ಸೃಷ್ಟಾನಾಂ ವಿದ್ಯೈವೇಹ ಪರಾ ಗತಿಃ |
 ಏಕಾಕೀ ವಿದ್ಯಯಾ ಸಾರ್ಥಂ ವಿಹರಿಷ್ಯೇ ಜಗತ್ತುನಃ ||
 ವಿದ್ಯಾಸಹಾಯವಾನ್ ದೇವೋ ವಿಷ್ವಕ್ಸೇನೋ ಜಗತ್ಪಭುಃ |
 ತತ್ರಾವ್ಯಕ್ತಮಯೀಂ ವಿದ್ಯಾಂ ಯೋಗಿಭಿಃ ಪರಮಾತ್ಮನಃ ||
 ವಿದ್ಯಯಾಽಮೃತಮಶ್ನುತೇ |
 ತಸ್ಮಾದ್ವಿದ್ಯಾಂ ಪ್ರಶಂಸಂತಿ |

ಎಂಬ ವಾಕ್ಯಗಳು ವಿದ್ಯೆಗಳ ಸಂಬಂಧವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ.

ವಿದ್ಯೆಗಾಗಿ ಮಂದಿರ, ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕೊಡುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ನೆಲೆ

ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕಲಿಯಲೋಸುಗ ಬೇಕಾದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಮಂದಿರವಿರುವುದರಿಂದ, ವಿದ್ಯೆಯೆಂದರೇನು? ಎಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಮನೋಧರ್ಮವು ಇಲ್ಲದೇ ಇದ್ದರೆ ಸರಿ ಹೋಗಲಾರದು. ಆ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ತಿಳಿದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೇ -

ಚತ್ವಾರಿ ವಾಕ್ಪರಿಮಿತಾ ಪದಾನಿ |
 ತಾನಿ ವಿದುರ್ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಯೇ ಮನೀಷಿಣಃ |
 ಗುಹಾ ತ್ರೀಣಿ ನಿಹಿತಾ ನೇಂಗಯಂತಿ |
 ತುರೀಯಂ ವಾಚೋ ಮನುಷ್ಯಾ ವದಂತಿ |

(ವಾಕ್ಯನ ಪರಿಮಿತಿಗೆ ಸೇರಿದ ಯಾವ ನಾಲ್ಕು ಸ್ಥಾನಗಳುಂಟೋ ಅವುಗಳನ್ನು ಮನೀಷಿ ಗಳಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಅರಿತಿರುವರು. ಆ ನಾಲ್ಕು ಸ್ಥಾನಗಳ ಪೈಕಿ ಮೂರು ಸ್ಥಾನಗಳು ಗುಹೆ ಯಲ್ಲಡಗಿರುತ್ತವೆ. ವಾಕ್ಯನ ನಾಲ್ಕನೇ ಸ್ಥಾನವೇ ಮನುಷ್ಯರು ಮಾತಾಡುವಂಥದು.) ಆ ತುರೀಯ ಸ್ಥಾನದ ಮಾತನ್ನಾಡಲು ಹೊರಡುವಾಗ, ಅದರ ಆಳಕ್ಕೆ ಇಳಿದು ಆ ವಾಚ್ಮೂಲ ವನ್ನರಿಯಬೇಕು. ಇತ್ತ ಕಡೆಯಿಂದ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಸ್ಥಾನವಾದ ವಾಚ್ಮೂಲದಲ್ಲಿರುವವನು 'ಚತುರ್ಥಃ ಶಾಂತ ಆತ್ಮಾ' ಎಂಬಂತೆ ಶಾಂತಿಧಾಮದಲ್ಲಿರುವ ಆತ್ಮನು. ಆ ಆತ್ಮಭಾವವನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅದರಿಂದ ಸರ್ವವಾಚ್ಮಯಕ್ಕೂ ಮೂಲವಾದ ಪ್ರಣವದಲ್ಲಿಳಿದು ನಂತರ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಹೊರಕ್ಕೆ ತರುತ್ತಾನೆ. ಸ್ಪೈನಲ್ ಕಾರ್ಡಿನಲ್ಲಿ ವಿಕಾಸವಾಗ ಹೊರಟಾಗ, ಹೇಗೆ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು (ಆರ್ಡರ್) ಕ್ರಮವನ್ನವಲಂಬಿಸಿ ಕೈಕಾಲು ಮೊದಲಾದ ಅಂಗ ಗಳು ಹೊರಬರುವುವೋ, ಸೃಷ್ಟಿಯ ನೈಜವಾದ ಕ್ರಮ ಯಾವುದುಂಟೋ ಆ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಹೊರತರುತ್ತಾನೆ. ಆ ಕ್ರಮವೇ ಶಾಸ್ತ್ರ.

ಸೃಷ್ಟಿಯ ಶಾಸನ ಕ್ರಮವೇ ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ರಮ

'ತಸ್ಮಾಚ್ಛಾಸ್ತ್ರಂ ಪ್ರಮಾಣಂ ತೇ ಕಾರ್ಯಾಕಾರ್ಯವ್ಯವಸ್ಥಿತೌ'

ಆ ಶಾಸನದ ಕ್ರಮವೇ ಕ್ರಮ. ಯಾವ ಜ್ಞಾನಾಚಾರ್ಯನಾದ ಕೃಷ್ಣನು ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಅಧೀಶನಾದವನು ನರನಿಗೆ ಜ್ಞಾನೋಪದೇಶ ಮಾಡಲು ಯಾವ ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದನೋ ಆ ಕ್ರಮವೂ ಸಹ ಶಾಸ್ತ್ರಮೂಲದಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿದೇವಿಯ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ರಹಸ್ಯವಾಗಿ

ಅಡಗಿದೆ. ಅದು ಹೊರಪಡುವಾಗ, ಒಂದು ಗರ್ಭಕೋಶವು ಬೆಳೆದು ಅಲ್ಲಿಂದ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ದ್ವಿದು ಹೊರಕ್ಕೆ ಬರುವಂತೆ, ಋತ-ಸತ್ಯಗಳನ್ನು ಹೊರಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಶಾಸ್ತ್ರವಾಕ್ಯವು ಹೀಗಿದೆ ನೋಡಿಪ್ಪಾ! -

ಋತ ಸತ್ಯಗಳಿಂದಲೇ ವಿಶ್ವವಿಕಾಸ

‘ಗರ್ಭೋ ಜರಾಯುಣಾಃಪೃತಃ |

ಉಲ್ಬಂ ಜಹಾತಿ ಜನ್ಮನಾ |

ಋತೇನ ಸತ್ಯಮಿಂದ್ರಿಯಮ್ ||’

(ತೈ. ಬ್ರಾಂ. ೨-೬-೨-೩)

(ಪುರುಷ-ರೇತೋಧಾತುವಿನ ಪರಿಣಾಮವೆನಿಸುವ ಗರ್ಭವು ಜರಾಯುವೆಂಬ ಚರ್ಮ ವೇಷ್ಣನದಿಂದ ಆವೃತವಾಗಿ ಬೆಳೆದು, ತನ್ನ ಹುಟ್ಟಿನ ಮೂಲಕ ಆ ಆವರಣ ರೂಪವಾದ ಉಲ್ಬವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಜನನೇಂದ್ರಿಯವು ಋತದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸತ್ಯವನ್ನೇ ಹೊರತರುತ್ತೆ.) ಅಂದರೆ-ಗರ್ಭಕೋಶದಿಂದ ಹೊರಕ್ಕೆ ಬರುವಾಗ ಋತಸತ್ಯಗಳನ್ನೇ ತೆಗೆದು ಕೊಂಡು ಹೊರಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಜೀವನದ ಗುಟ್ಟು ಹೀಗಿರುವುದರಿಂದ (ಋತ-ಸತ್ಯಮಯ) ನಾವು ಆಹಾರ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಅದಕ್ಕೆ ‘ಋತಂ ತ್ವಾ ಸತ್ಯೇನ ಪರಿಷಿಂಚಾಮಿ’ ಎಂದೂ ‘ಸತ್ಯಂ ತ್ವರ್ತೇನ ಪರಿಷಿಂಚಾಮಿ’ ಎಂದೂ ನಮ್ಮ ಆಹಾರಪಾತ್ರವನ್ನು ಸುತ್ತುಗಟ್ಟುತ್ತೇವೆ. ಇವನ ಜೀವನವೆಲ್ಲಾ ಋತ-ಸತ್ಯಗಳಿಂದಲೇ ಸುತ್ತಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ಋತ ಸತ್ಯಗಳೇ ಪ್ರಣವವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ವಿದ್ಯೆಯಾಗುತ್ತೆ

‘ಋತಂ ಸತ್ಯಂ ಪರಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಪುರುಷಂ ಕೃಷ್ಣಪಿಂಗಳಮ್ |

ಊರ್ಧ್ವರೇತಂ ವಿರೂಪಾಕ್ಷಂ ವಿಶ್ವರೂಪಾಯ ವೈ ನಮಃ ||’

ಎಂದು ಶ್ರುತಿ ವಾಕ್ಯವು ತಿಳಿಸುವಂತೆ, ಊರ್ಧ್ವರೇತನೂ ವಿಶ್ವರೂಪಿಯೂ ಆದ ಸತ್ಯಜ್ಞಾನ ಸ್ವರೂಪನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನ ಮಡಿಲಿನಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದಾನೆ. ಪ್ರಣವದ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲೇ ಪ್ರಣವ ಮೂಲವಾಗಿಯೇ ವಿದ್ಯೆಯ ಆರಂಭ. ಶಾಸ್ತ್ರ ಯೋನಿಯಾದ, ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಆಧಾರವಾದ ತತ್ತ್ವವು ತನಗೆ ತಡಿಕೆಯಾಗತಕ್ಕ ನಾದ-ಸ್ವರ-ಅಕ್ಷರಗಳ ರೂಪವಾಗಿ ಹೊರಬಂದು ವಾಣಿಯ ರೂಪ ತಳೆದು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯೆಯೆನಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ.

ವಿದ್ಯಾ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳೇ ಮೂಲ

‘ವಿದ್ಯೆ’ ಯೆಂದರೇನು? ಎನ್ನುವ ಕನ್ಸೆಪ್ಷನ್ (Conception) ನಿಂದ ಆರಂಭ ಮಾಡಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಬೆಳೆವಣಿಗೆಯನ್ನು ತಂದರೆ ಅದು ಸಾರ್ಥಕ, ಸುಲಕ್ಷಣ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅನರ್ಥಕ ಮತ್ತು ಅವಲಕ್ಷಣ. ಜೀವನವು ತಾರಾಮಾರು ಆಗುತ್ತದೆ. ನೈಜ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಧಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತೇಪ್ಪಾ! ತಿಳಿದು ಮಾಡಿದರೆ ಸಾರ್ಥಕ. ಪರೋಕ್ಷ ಪ್ರಿಯರೂ ಸತ್ಯವನ್ನು ಒಳಗಣ್ಣಿ ನಿಂದ ನೋಡಿದವರೂ ಮಂತ್ರದ್ರಷ್ಟುಗಳೂ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ತನ್ನೊಳಗೇ ಕಂಡವರು ಆದ

ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಇದನ್ನು ತಂದಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಮಾರ್ಗಕ್ಕೂ ನಿವೃತ್ತಿ ಮಾರ್ಗಕ್ಕೂ ಅವರೇ ಪ್ರವರ್ತಕರು. ಅವರು ಯಾರೆಂದರೆ ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳು.

ಮರೀಚಿರಂಗಿರಾಶ್ಚಾತ್ರಿಃ ಪುಲಸ್ತ್ಯಃ ಪುಲಹಃ ಕೃತುಃ |

ವಸಿಷ್ಠ ಇತಿ ಸಪ್ತೈತೇ ಮನಸಾ ನಿರ್ಮಿತಾ ಹಿ ತೇ ||

ಏತೇ ವೇದವಿದೋ ಮುಖ್ಯಾಃ ವೇದಾಚಾರ್ಯಾಶ್ಚ ಕಲ್ಪಿತಾಃ |

ಪ್ರವೃತ್ತಿಧರ್ಮಿಣಶ್ಚೈವ ಪ್ರಾಚಾರ್ಯೇ ಚ ಕಲ್ಪಿತಾಃ ||

ಅಯಂ ಕ್ರಿಯಾವತಾಂ ಪಂಥಾಃ ವ್ಯಕ್ತೀಭೂತಃ ಸನಾತನಃ ||

ಅನಿರುದ್ಧ ಇತಿ ಪ್ರೋಕ್ತೋ ಲೋಕಸರ್ಗಕರಃ ಪ್ರಭುಃ ||

ಸನಃ ಸನತ್ಕುಜಾತಶ್ಚ ಸನಕಃ ಸಸನಂದನಃ |

ಸನತ್ಕುಮಾರಃ ಕಪಿಲಃ ಸಪ್ತಮಶ್ಚ ಸನಾತನಃ ||

ಸಪ್ತೈತೇ ಮಾನಸಾಃ ಪ್ರೋಕ್ತಾಃ ಋಷಯೋ ಬ್ರಹ್ಮಣಃ ಸುತಾಃ |

ಸ್ವಯಮಾಗತವಿಜ್ಞಾನಾಃ ನಿವೃತ್ತಿಂ ಧರ್ಮಮಾಸ್ಥಿತಾಃ ||

ಏತೇ ಯೋಗವಿದೋ ಮುಖ್ಯಾಃ ಸಾಂಖ್ಯಶಾಸ್ತ್ರವಿಶಾರದಾಃ ||

ಆಚಾರ್ಯಾ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರೇಷು ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಪ್ರವರ್ತಕಾಃ ||

ಎಂದು ಮಹಾಭಾರತವು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

ವಿದ್ಯೆಯಿಂದಾಗಬೇಕಾದ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳಿಗೆ ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳೇ ಪ್ರಮಾಣ

ಈ ರೀತಿ ಜೀವನದ ಚತುರ್ವಿಧ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳಿಗೆ ಯಾರಪ್ಪಾ ಪ್ರಮಾಣ? ಎಂದರೆ - ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳು, 'ಋಷಿ ಜ್ಞಾನೇ', ಆದ್ದರಿಂದಲೇ 'ಮಹರ್ಷಿ ಹೃದಂತರ್ಲಕ್ಷ್ಯ' ಎಂದು ಆ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವುದು.

ಆ ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳು ತಂದ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಅವರ ಪರಮಾನುಗ್ರಹದಿಂದ, 'ನಮಃ ಪರಮಋಷಿಭ್ಯೋ ನಮಃ ಪರಮರ್ಷಿಭ್ಯಃ' ಎಂದು ಅವರ ಜ್ಞಾಪಕದೊಡನೆ ಪ್ರಾರಂಭ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅಂತಹ ಧರ್ಮಾರ್ಥಕಾಮಮೋಕ್ಷಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು,

'ಧರ್ಮಾರ್ಥಕಾಮ ಇತಿ ಯೋಽಭಿಹಿತಸ್ತಿವರ್ಗಃ

ಈಕ್ಷಾ ತ್ರಯೀ ನಯದಮೌ ವಿವಿಧಾ ಚ ವಾರ್ತಾ |

ಮನ್ಯೇ ತದೇತದಖಿಲಂ ನಿಗಮಸ್ಯ ಸತ್ಯಂ

ಸ್ವಾತ್ಮಾರ್ಪಣಂ ಸ್ವಸುಹೃದಃ ಪರಮಸ್ಯ ಪುಂಸಃ ||'

ಎಂದು ಹೇಳಿರುವಂತೆ, ಇವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಿಗಮದ ಸತ್ಯವಾಗಿ ನಿರ್ಗಮವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದರಿಂದ, ಅದರ ಆಗಮ-ನಿರ್ಗಮಗಳೆಂತು? ಎಂಬ ಅರಿವಿನೊಡನೆ ಗ್ರಹಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

ವಿದ್ಯಾ ವಿಭಾಗ ವಿಚಾರ

ಈ ವಿದ್ಯೆಯು

‘ವಿದ್ಯಾಶ್ಚತಸ್ತ್ರ ಏವೈತಾಃ’
 ‘ಅನ್ವೀಕ್ಷಿಕೇ ತ್ರಯೀ ವಾರ್ತಾ ದಂಡನೀತಿರಿತಿ |
 ಅನ್ವೀಕ್ಷಿಕೇ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ವಿಷಯಾ |
 ತ್ರಯೀ ವೇದಯಜ್ಞಾದಿಷು |
 ವಾರ್ತಾ ಕೃಷಿಕರ್ಮಾದಿಷು,
 ದಂಡನೀತಿಃ ಸಾಧುಪಾಲನೇ ದುಷ್ಟನಿಗ್ರಹೇ ಚ ||’

ಎಂಬುದಾಗಿ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ನಾಲ್ಕು ರೀತಿಯಾಗಿ ಬಂದಿರುವುದು ಬಹಳ ಗಂಭೀರವಾಗಿದೆ. ಅನ್ವೀಕ್ಷಿಕೆಯು ಸಾಂಖ್ಯ-ಯೋಗ-ಲೋಕಾಯತಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಿದೆ.

‘ಸಾಂಖ್ಯಂ ಯೋಗೋ ಲೋಕಾಯತಂ ಚೇತ್ಯಾನ್ವೀಕ್ಷಿಕೇ’

ಎಂದು ಅದನ್ನು ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಪ್ರದೀಪಃ ಸರ್ವವಿದ್ಯಾನಾಂ ಉಪಾಯಃ ಸರ್ವಕರ್ಮಣಾಮ್ |
 ಆಶ್ರಯಃ ಸರ್ವಧರ್ಮಾಣಾಂ ಶಶ್ವದಾನ್ವೀಕ್ಷಿಕೇ ಮತಾ ||

ಎಂದು ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ನೈಜವಾದ ಪ್ರಶಂಸೆಯಿದೆ.

ಆರ್ಯ ಮರ್ಯಾದೆಯ ವಿವರಣೆ

‘ವ್ಯವಸ್ಥಿತಾರ್ಯಮರ್ಯಾದಃ ಕೃತವರ್ಣಾಶ್ರಮಸ್ಥಿತಿಃ |
 ತ್ರಯ್ಯಾ ಹೀ ರಕ್ಷಿತೋ ಲೋಕಃ ಪ್ರಸೀದತಿ ನ ಸೀದತಿ ||’

ಎಂದು ಆರ್ಯಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನೂ ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಸ್ವರೂಪವನ್ನೂ ನೆಲೆಗೊಳಿಸಿ ತ್ರಯಿಯು ಜೀವಿಗಳನ್ನು ವಿಷಾದಕ್ಕೊಳಗಾಗದಂತೆ ಪ್ರಸನ್ನತೆಯುಳ್ಳವುಗಳಿಸುತ್ತದೆಯೆಂದು ನೀತಿಸೂಕ್ತಕಾರರ ವಿವರಣೆಯಿದೆ.

‘ಕೃಷಿಃ ಪಶುಪಾಲನಂ ವಣಿಜ್ಯಾ ಚ ವಾರ್ತಾ’
 ‘ವಾರ್ತಾಸಮೃದ್ಧಿ ಹಿ ಸರ್ವಾಃ ಸಮೃದ್ಧಯಃ’

ಎಂಬುದಾಗಿ ದೇಶದ ಬದುಕಿಗೆ ಬೇಕಾದ ವಾರ್ತೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ವಿದ್ಯಾವಿಭಾಗದ ವಿವರಣೆಯ ಮುಂದುವರಿಕೆ

‘ಅನ್ವೀಕ್ಷಿಕೇ-ತ್ರಯೀ-ವಾರ್ತಾನಾಂ ಯೋಗಕ್ಷೇಮಸಾಧನೋ ದಂಡಃ |
 ತಸ್ಯ ನೀತಿರ್ದಂಡನೀತಿಃ |
 ಚತುರ್ವರ್ಣಾಶ್ರಮೋ ಲೋಕೋ ರಾಜ್ಯಾದಂಡೇನ ಪಾಲಿತಃ |
 ಸ್ವಧರ್ಮಕರ್ಮಾಭಿರತೋ ವರ್ತತೇ ಸ್ವೇಷು ಕರ್ಮಸು ||’

ಎಂದು ದಂಡನೀತಿಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನೂ ಅದರ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನೂ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗೆ ಚತುರ್ವಿದ್ಯಗಳಿಂದ ಇಹಪರ ಜೀವನಗಳಿಗೆ ಒಂದು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಕರ್ಮಭೂಮಿರಿಯಂ ರಾಜನ್ ಇಹ ಕೃತ್ವಾ ಶುಭಾಶುಭಮ್ |

ಶುಭೈಃ ಶುಭಮವಾಪ್ನೋತಿ ಕರ್ತಾಽಶುಭಮಥಾಽನ್ಯಥಾ ||

ಎಂದು ಹೇಳುವಂತಹ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಕರ್ಮಭೂಮಿಯಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು, ವಾರ್ತಾ ರೂಪವಾದ 'ಕೃಷಿ-ಪಶುಪಾಲನೆ-ವಾಣಿಜ್ಯ' ಇವುಗಳಿಂದ ದೊರಕುವ ಶುಭವಾದ ಇಹಜೀವನವನ್ನೂ, ಋಗ್ಯಜುಸ್ಸಾಮಗಳೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುವ ತ್ರಯೀ ವಿದ್ಯೆಯಿಂದ ಆಮುಷ್ಮಿಕ ಜೀವನವನ್ನೂ ಪ್ರಜೆಗಳು ನೆಮ್ಮದಿಯಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸುಖೀಜೀವನ ದಲ್ಲಿರುವುದಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿ ಮಾಡತಕ್ಕ ದಸ್ಯುಗಳನ್ನು ಧ್ವಂಸ ಮಾಡಲೋಸುಗವೇ - ಅಂದರೆ ದಂಡನೀತಿಯನ್ನು ಬಳಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಬ್ರಹ್ಮನು ಕ್ಷತ್ರಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದನೆಂದು ಮಹಾಭಾರತವು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿದೆ -

ಬ್ರಹ್ಮ - ಕ್ಷತ್ರ ಸೃಷ್ಟಿ ಪ್ರಯೋಜನ

'ಕೃಷಿ-ಗೌರಕ್ಷ್ಯ-ವಾಣಿಜ್ಯಂ ಲೋಕಾನಾಮಿಹ ಜೀವನಮ್ |

ಊರ್ಧ್ವಂ ಚೈವ ತ್ರಯೀ ವಿದ್ಯಾ ಸಾ ಭೂತಾನ್ ಭಾವಯತ್ಯತ ||

ತಸ್ಯಾಂ ಪ್ರವರ್ತಮಾನಾಯಾಂ ಯೇಸ್ಯುಸ್ತತ್ತರಿಪಂಥಿನಃ |

ದಸ್ಯವಸ್ತದ್ವಧಾರ್ಥಾಯ ಬ್ರಹ್ಮಾ(ಹೃ)ಕ್ಷತ್ರಮಥಾಸೃಜತ್ ||'

ಎಂಬುದಾಗಿ.

ದಸ್ಯುಗಳ ಮೇಲೆಲೇಕೆ ಅಷ್ಟು ನಿಷ್ಕರುಣೆ? ಎಂದರೆ ಎಲ್ಲಾ ಜೀವಿಗಳ ಮೇಲಿನ ಕರುಣೆಯಿಂದ. ಪೂರ್ಣಜೀವನದ ಹಕ್ಕು ಬಾಧ್ಯತೆಗಳಿಗೆ ತೊಂದರೆ ತಪ್ಪಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮ-ಕ್ಷತ್ರಗಳ ಸೃಷ್ಟಿ. ಅಂತಹ ಪೂರ್ಣ ಜೀವನವನ್ನು ಬಯಸುವ ಜೀವಿಗಳ ಪ್ರಯೋಜನ ಸಿದ್ಧಿಗಾಗಿಯೇ ದಂಡನೀತಿ ವಿದ್ಯೆಯೂ ಇರುವುದು. ಅಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯೆ ಮತ್ತು ಅವಿದ್ಯೆಗಳ ಪ್ರಥಕ್ಕರಣವಿರುವುದು.

ಗುರುವಿನಿಂದಾಗುವ ಉಪಕಾರ

ಹೀಗೆ ವಿದ್ಯೆ ಮತ್ತು ಅವಿದ್ಯೆಗಳನ್ನು ಬೇರ್ಪಡಿಸುವ ಹಂಸನಾಗಿ ಪರಮಹಂಸನಾಗಿರುವ ಗುರುವು ವಿದ್ಯಾಪೇಕ್ಷೆಯಾಗಿ ಬಂದ ಚೇತನನಿಗೆ ವಿಲಕ್ಷಣ-ಚಾತಿ-ಜನ್ಮವನ್ನೇ ಕೊಡುವನು. ತಾಯಿತಂದೆಯರೀರ್ವರೂ ಇವನ ದೈಹಿಕ ಜನ್ಮಕ್ಕೆ ಕಾರಣರಾಗಿ ಗುರುಗಳೆನಿಸಿದರೆ, ಅಜರಾಮರವಾದ ಜ್ಞಾನಜನ್ಮವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಉಪಕರಿಸುವವನು ಗುರುವು.

'ಶರೀರಮೇತೌ ಸೃಜತಃ ಪಿತಾ ಮಾತಾ ಚ ಭಾರತ |

ಆಚಾರ್ಯಶಿಷ್ಯಾ ಯಾ ಚಾತಿಃ ಸಾ ಸಮ್ಯಗಜರಾಮರಾ ||'

"ಸ ಹಿ ವಿದ್ಯಾತಸ್ತಂ ಜನಯತಿ ತತ್ ಶ್ರೇಷ್ಠಂ ಜನ್ಮ" ಗುರುವಿನಿಂದ ಬರುವ ವಿದ್ಯಾಜನ್ಮವನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಎತ್ತಿ ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಎಂಬುದಾಗಿ ಗುರುವಿಗೂ ಒಂದು ಲಕ್ಷಣ.

‘ಯ ಆತ್ಮಣತ್ಯವಿತಥೇನ ಕರ್ಮಣಾ ಋತಂ ಬ್ರುವನ್ನಮೃತಂ ಸಂಪ್ರಯಚ್ಛನ್ |
ತಂ ಮನ್ಯೇಥಾಃ ಪಿತರಂ ಮಾತರಂ ಚ ತಸ್ಮೈನ ದ್ರುಹ್ಯೇತ್ಯತಮಜಾನನ್ ||’

ಎಂಬುದಾಗಿ ಗುರುವಿಗೂ ಒಂದು ಲಕ್ಷಣ-ನಿಜವಾದ ಗುರುತು. ಈ ರೀತಿ ಗುರುಮುಖೇನ ಒಂದು ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕಲಿತು ಅದನ್ನು ಲೋಕಕ್ಕೆ ತರುವಾಗ ಆ ವಿದ್ಯೆಯ ಲಕ್ಷಣ ವೇನೆಂಬುದನ್ನು ಕಲಿತು ಅದನ್ನು ಲೋಕಕ್ಕೆ ಕೊಡುವಾಗ ಅದರ ಮುನ್ನ ತಾನು ಅದರ ಮರ್ಮವನ್ನರಿಯಬೇಕು. ಇದೇ ಸರಿಯಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ, ನಿಜವಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಒಂದು ವಿಶೇಷಣವನ್ನು ಕೊಡುವಾಗ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದೆ “ಬ್ರಹ್ಮ ಚೈವ ಪರಂ ಸ್ವಪ್ನಂ ಯೇ ತು ಜಾನಂತಿ ತೇ ದ್ವಿಜಾಃ |” ಎಂದು.

ಬ್ರಹ್ಮಕ್ಷತ್ರಗಳೊಂದುಗೂಡಿ ಆಗಬೇಕಾದ ಕೆಲಸ

ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೂ ಕ್ಷತ್ರಿಯನೂ ಒಂದುಗೂಡಿ ಮಾಡುವ ಕೆಲಸವಾದರೂ ಏನೆಂದರೆ - ‘ಸತ್ಯಮೇವೋದ್ಧರಾಮೃತಮ್’ ಎಂಬಂತೆ ಸತ್ಯವನ್ನೆತ್ತಿ ಹಿಡಿಯುವುದೇ ಆಗಿದೆ. ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯಬೇಕಾದ ಸತ್ಯಸ್ವರೂಪವನ್ನರಿಯಲು ವಿದ್ಯೆ. ಈ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಲು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾದ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಡಬೇಕು.

ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳು, ಅವರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮದಂಡದ ದ್ವಾರಾ ವಿದ್ಯಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆ

ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿತ್ತು. ಸಪ್ತೇಂದ್ರಿಯಗಳೂ ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳು. ಆ ಬಗ್ಗೆ ಬೃಹದಾರಣ್ಯಕೋಪನಿಷತ್ತಿನ ಉಲ್ಲೇಖವು ಹೀಗಿದೆ -

‘ಅರ್ವಾಂಗ್ವಿಲಕ್ಷಮಸ ಊರ್ಧ್ವಬುಧ್ಧಃ ತಸ್ಮಿನ್ಯತೋ ನಿಹಿತಂ ವಿಶ್ವರೂಪಮ್ |
ತತ್ರಾಸತ - ಋಷಯಸ್ಸಪ್ತೀರೇ ವಾಗಷ್ಟಮೀ ಬ್ರಹ್ಮಣಾ ಸಂವಿದಾನಾ ||’

ಎಂಬುದಾಗಿ.

ಈ ಊರ್ಧ್ವಬುಧ್ಧ (ಬುಡಭಾಗ)ವೂ ಕೆಳಬಿಲವೂ ಆದ ಚಮಸಪಾತ್ರವು ಯಾವುದೆಂದರೆ - ‘ಇದಂ ತಚ್ಚಿರಃ’ ಎಂದು ಹೇಳಿ ತಲೆಬುರುಡೆಯೇ ಆ ಚಮಸಪಾತ್ರೆಯೆಂದು ತಿಳಿಸಿದೆ. ಆ ಶಿರಸ್ಸನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡೇ ಬೆನ್ನು ಮೂಳೆಯು-ಪೃಷ್ಠದಂಡವು ಹೊರಟಿರುವುದು. ಆ ದಂಡವೇ ನಿಜವಾದ ವಿದ್ಯಾ-ಮೂಲವಾದ ದಂಡ. ಆ ದಂಡದಲ್ಲಿ - ಬೆನ್ನು ಮೂಳೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಯಾವುದೇ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕು. ಈ ದಂಡವೊಂದನ್ನು ಕಿತ್ತುಹಾಕಿದ ಮೇಲೆ ಯಾವ ವಿದ್ಯಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೂ ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ವಿದ್ಯಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ನಡೆಯಬೇಕೆನ್ನುವುದಾದರೆ, ಅಲ್ಲಿ ದೇಶವನ್ನಾಳುವ ರಾಜನ ವಿಷಯವೂ ಬರಬೇಕಾಗಿದೆ.

ರಾಜನ ಕರ್ತವ್ಯ - ಅಲ್ಲಿ ದಂಡನೀತಿಯ ಪಾತ್ರ

‘ಪ್ರಜಾಃ ಪ್ರಶಾಸ್ತಿ ವೈ ರಾಜಾ ಪ್ರಕೃತಿರಂಜನಾತ್
ವಿದ್ಯಾವಿನೀತೋ ರಾಜಾ ಹಿ ಪ್ರಜಾನಾಂ ವಿನಯೇ ರತಃ |
ಅನನ್ಯಾಂ ಪ್ರಥಿವೀಂ ಭುಂಕ್ತೇ ಸರ್ವಭೂತಹಿತೇ ರತಃ ||’

ಎಂಬಂತೆ ರಾಜನು ತಾನೂ ವಿನೀತನಾಗಿ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನೂ ವಿನೀತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಸರ್ವಭೂತ ಹಿತೈಷಿಯಾಗಿರಬೇಕು. ಈ ವಿನಯವು ದಂಡನೀತಿ ಸಾಧ್ಯವೂ ದಂಡನೀತಿಗೆ ಮೂಲವೂ ಆಗಿದೆ.

‘ವಿನಯಮೂಲೋ ದಂಡಃ ಪ್ರಾಣಭೃತಾಂ ಯೋಗಕ್ಷೇಮಾವಹಃ |’

ಎಂದು ಕೌಟಿಲೀಯ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ದಂಡನೀತಿಯು ಸುಸಂಪನ್ನವಾಗಲು ವಿದ್ಯಾವೃದ್ಧರ ಸೇವನೆಯು ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕವಾಗುವುದು -

‘ಅಸ್ಯ ನಿತ್ಯಶ್ಚ ವಿದ್ಯಾವೃದ್ಧಸಂಯೋಗಃ ವಿನಯವೃದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ |

ತನ್ಮೂಲತ್ವಾದ್ವಿನಯಸ್ಯ |’

ಎಂದು ವಿದ್ಯಾವಿನಯ ಸಂಪನ್ನತೆಗಾಗಿ, ವಿದ್ಯಾವೃದ್ಧರೊಡನೆ ನಿತ್ಯವಾದ ಸಂಸರ್ಗವು ಬೇಕಾಗುವುದು.

ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಗುರಿ ಏನು?

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಸ್ವಚ್ಛಂದತೆಯನ್ನು ತಡೆದು ಆತ್ಮಚ್ಛಂದವಾಗಿರುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು ಎಲ್ಲಾ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಗುರಿಯನ್ನುತ್ತಾನೆ -

‘ಕೃತ್ಸಂ ಹಿ ಶಾಸ್ತ್ರಮ್ ಇಂದ್ರಿಯಜಯಃ |’

ಎಂದು. ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೇ ಸ್ವಾಚ್ಛಂದ್ಯ ಕೊಟ್ಟರೆ, ಅವು ತುಂಟ ಕುದುರೆಯಂತೆ ತನ್ನಂತೆ ಮುಂದೆ ಸಾಗುತ್ತದೆಯೇ ಹೊರತು ಆತ್ಮಾಭಿಮುಖ್ಯಕ್ಕೆ ಎಡೆಗೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಜೀವನ ಮೂಲವಾದ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನರಿಯುವವನು ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಕೈಹಿಡಿತದಲ್ಲಿ ನಡೆಸಬೇಕಾಗುವುದು. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹಿಂದೆ ರಾಜಕೀಯ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಹೇಗೆ ತಂದರೆಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು.

ವಿದ್ಯೆಗೆ ಅನುಕೂಲಕರವಾದ ದೇಶ ಸ್ವರೂಪ ಚಿಂತನೆ

ರಾಜ-ರಾಜ್ಯ-ರಾಷ್ಟ್ರ-ದೇಶ-ವಿಷಯ-ಮಂಡಲ-ಜನಪದ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಯಾವ ರೀತಿಯ ಕನ್ಸೆಪ್ಷನ್ (Conception) ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದರು? ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಶಾಸ್ತ್ರ ವಾಕ್ಯಗಳು ಈ ರೀತಿ ಇರುತ್ತವೆ -

೧) ಯಃ ಅನುಕೂಲ-ಪ್ರತಿಕೂಲಯೋಃ ಇಂದ್ರ-ಯಮಸ್ಥಾನಂ ಸಃ ರಾಜಾ |

೨) ರಾಜಾ ಹಿ ಪರಮಂ ದೈವತಮ್ |

ನಾಸೌ ಕಸ್ಮೈಚಿತ್ ಪ್ರಣಮತಿ ಅನ್ಯತ್ರ ಗುರುಜನೇಭ್ಯಃ |

೩) ರಾಜ್ಞಃ ಪೃಥಿವೀಪಾಲನೋಚಿತಂ ಕರ್ಮ ರಾಜ್ಯಮ್ |

೪) ಧರ್ಮಾರ್ಥಕಾಮಮೋಕ್ಷರೂಪ ಸರ್ವಪುರುಷಾರ್ಥಫಲಮಿದಂ ರಾಜ್ಯಮ್ |

- ೫) ವರಮ್ ಅರಾಜಕಂ ಭುವನಂ; ನ ತು ಮೂರ್ಖೋ ರಾಜಾ |
- ೬) ಗುಣದೋಷಯೋಃ ತುಲಾದಂಡಸಮೋ ರಾಜಾ |
- ೭) ವರಮ್ ಅಜ್ಞಾನಂ; ನ ಅಶಿಷ್ಟಜನಸೇವಯಾ ವಿದ್ಯಾ |
- ೭ಅ) ಯಾಃ ಸಮಧಿಗಮ್ಯಾತ್ಮನೋ ಹಿತಮವೈತಿ
ಅಹಿತಂ ಚ ಅಪೋಹತಿ ತಾಃ ವಿದ್ಯಾಃ |
- ೧) ಯಾವನೊಬ್ಬನು ದೇಶದಲ್ಲಿ ಅನುಕೂಲವೃತ್ತಿಯುಳ್ಳವರಿಗೆ ಇಂದ್ರನಂತೆಯೂ, ಪ್ರತಿಕೂಲ ವೃತ್ತಿಯುಳ್ಳವರಿಗೆ ಯಮನಂತೆಯೂ ಇರಬಲ್ಲನೋ ಅವನು ತಾನೇ ರಾಜನಾಗುವನು.
- ೨) ರಾಜನು ಪರದೇವತೆಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ಗುರುಜನರನ್ನುಳಿದು ಮತ್ತಾರಿಗೂ ನಮಿಸಲಾರನು.
- ೩) ರಾಜನ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂಬುದೇನೆಂದರೆ-ಪೃಥಿವಿಯನ್ನು ಪಾಲಿಸಲು ಬೇಕಾದ ಕಾರ್ಯವು ಮಾತ್ರ.
- ೪) ರಾಜ್ಯಭಾರ ಫಲವಾವುದೆಂದರೆ - ಜೀವಿಗಳೆಲ್ಲರ ಧರ್ಮ-ಅರ್ಥ-ಕಾಮ ಮತ್ತು ಮೋಕ್ಷಗಳೆಂಬ ಎಲ್ಲಾ ಬಗೆಯ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಒದಗಿಸಿಕೊಡುವುದು.
- ೫) ದೇಶವನ್ನಾಳಲು ಕುಳಿತ ರಾಜನೆನಿಸುವವನು ಮೂರ್ಖನಾಗಿರುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ, ದೇಶವು ಅರಾಜಕವಾಗಿರುವುದೇ ಲೇಸು.
- ೬) ರಾಜನಾದವನು ಗುಣದೋಷಗಳ ವಿವೇಚನಾಯುಕ್ತ ನಿರ್ಣಯದ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವುದೇ ಭಯ-ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯಗಳಿಗೆ ತಲೆ ಬಾಗದೆ ತಕ್ಕಡಿಯ ದಂಡದ ಹಾಗೆ ಯಥಾರ್ಥದರ್ಶಿಯಾಗಿರಬೇಕು.
- ೭) ಶಿಷ್ಟರಲ್ಲದವರನ್ನು ಸೇವಿಸಿ ಪಡೆಯುವ ವಿದ್ಯೆಗಿಂತ ಅವಿದ್ಯೆಯೇ ಲೇಸು.
- ೭ಅ) ಯಾವುದನ್ನು ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಆತ್ಮಹಿತವನ್ನು ತಿಳಿಯುವನೋ ಅಹಿತವನ್ನು ದೂರ ಮಾಡುವನೋ ಅದೇ ವಿದ್ಯೆಯೆನಿಸುವುದು.
- ೮) ಯತಃ ಅಭ್ಯುದಯ-ನಿಶ್ಚೈಯಸ ಸಿದ್ಧಿಃ ಸಃ ಧರ್ಮಃ |
- ೯) ಯತಃ ಸರ್ವಪ್ರಯೋಜನಸಿದ್ಧಿಃ ಸಃ ಅರ್ಥಃ |
- ೧೦) ಯತಃ ಆಭಿಮಾನಿಕ-ರಸಾನುವಿದ್ಧಾ ಸರ್ವೇಂದ್ರಿಯಪ್ರೀತಿಃ ಸ ಕಾಮಃ |

- ೧೧) ಧರ್ಮಾರ್ಥಯೋರವಿರೋಧೇನ ಕಾಮಂ ಸೇವೇತ ನ ನಿಸ್ಸುಖೀ ಸ್ಯಾತ್ |
- ೧೨) ವರ್ಣಾಶ್ರಮವತೀ ಧಾನ್ಯ-ಹಿರಣ್ಯ-ಪಶು-ಕುಪ್ಯ-ವಿಷ್ಣಿವಿಶಿಷ್ಟಫಲದಾ ಚ ಪೃಥ್ವೀ |
- ೧೩) ಪಶುಧಾನ್ಯಹಿರಣ್ಯಸಂಪದಾ ರಾಜತೇ-ಶೋಭತೇ ಇತಿ ರಾಷ್ಟ್ರಮ್ |
- ೧೪) ಭರ್ತುಃ ದಂಡಕೋಶವೃದ್ಧಿಂ ದಿಶತಿ-ದದಾತೀತಿ ದೇಶಃ |
- ೧೫) ವಿವಿಧ ವಸ್ತುಪ್ರದಾನೇನ ಸ್ವಾಮಿನಃ ಸದ್ಗುಣಿ ಗಜಾನ್ ವಾಜಿನಶ್ಚ
ವಿಷ್ಣಿಕೋತೀತಿ ಬಧ್ನಾತೀತಿ ವಿಷಯಃ |
- ೧೬) ಸರ್ವಕಾಮದುಘಾತೇನ ನರಪತಿಹೃದಯಂ ಮಂಡಯತಿ-ಭೂಷಯತೀತಿ
ಮಂಡಲಮ್ |
- ೮) ಯಾವುದರಿಂದ, ತ್ರಿವರ್ಗರೂಪವಾದ ಅಭ್ಯುದಯವೂ ಅಪವರ್ಗ ರೂಪವಾದ
ನಿಶ್ಚೇಯಸವೂ ಕೈಗೂಡುವವೋ ಅದೇ (ಧರ್ಮಾಚರಣೆ) ಧರ್ಮವೆನಿಸುವುದು.
- ೯) ಯಾವುದರಿಂದ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಯೋಜನಗಳೂ ಕೈಗೂಡುವವೋ ಅದೇ ಅರ್ಥವೆನಿಸು
ವುದು.
- ೧೦) ನನ್ನದೆಂಬ ಅಭಿಮಾನ ಕೂಡಿ ಬಂದು ಅದಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಯಾರಿಂದಲೂ ಅಡ್ಡಿಬಾರದೇ
ನೈಜತೆಯ ರಸದಿಂದ ಎಲ್ಲಾ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೂ ಕಿತ್ತಾಟವಿಲ್ಲದ ಪ್ರೀತಿಯು -
ನೆಮ್ಮದಿಯು ದೊರಕುವುದೋ ಅಂತಹ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಕಾರಣವಾದುದಕ್ಕೆ ಕಾಮವೆಂದು
ಹೆಸರಾಗುವುದು.
- ೧೧) ಮನುಷ್ಯನು ಇಂತಹ ಸರ್ವೇಂದ್ರಿಯ ಪ್ರೀತಿಕರವಾದ ಕಾಮವನ್ನು ಸೇವಿಸಬೇಕು
ಮತ್ತು ಆ ಮೂಲಕ ಪ್ರೀತಿರೂಪವಾದ ಸುಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕು. ಆದರೆ
ಆ ಕಾರ್ಯವು ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡುವಂತಿರಬಾರದು.
ಹೇಗೂ ನೆಮ್ಮದಿಯಿಲ್ಲದ ಬಾಳನ್ನು ಹೊಂದಬಾರದು.
- ೧೨) (ರಾಜನು ಆಳುವ, ಪ್ರಜೆಗಳು ಬದುಕುವ) ಭೂಮಿಯು ಪೃಥ್ವಿಯೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳ
ಬೇಕಾದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಚಾತುರ್ವರ್ಣ್ಯ, ಚಾತುರಾಶ್ರಮ್ಯ ಇವುಗಳ ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇದ್ದು,
ಧಾನ್ಯ-ಹಿರಣ್ಯ-ಪಶು-ಕಬ್ಬಿಣ ಮೊದಲಾದ ಲೋಹ, ಬಿಟ್ಟಿಯಾಗಿಯೂ ಕೂಲಿ
ಪಡೆದೂ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಜನರು, ಇವೆಲ್ಲದರಿಂದ ಕೂಡಿ ಮಿಗಿಲಾದ ಫಲವನ್ನು
ಪಡೆಯುವಂತಿರಬೇಕು.
- ೧೩) ರಾಷ್ಟ್ರವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ, ಪಶು (ದನಕರುಗಳು), ದವಸ ಧಾನ್ಯಗಳು,
ಸುರ್ವರ್ಣರಜತಾದಿ ಉತ್ತಮ ಲೋಹಗಳು, ಇವುಗಳ ಸಂಪತ್ತನ್ನಾಧರಿಸಿ
ಬೆಳಗುತ್ತಿರಬೇಕು.

- ೧೪) ದೇಶವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ, ಆಳುವ ಪ್ರಭುವಿಗೆ ದಂಡನೀತಿಯ ಮತ್ತು ಖಜಾನೆಯ ವೈಭವವನ್ನು ತಂದುಕೊಡಬೇಕು.
- ೧೫) ವಿಷಯವೆಂಬ ಹೆಸರು ದೇಶಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕಾದರೆ, ರಾಜನಿಗೆ ವಿವಿಧವಾದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ದೊರಕಿಸಿ ಅವನು ತನ್ನ ರಾಜಭವನದಲ್ಲಿ ಆನೆ-ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುವಂತಾಗಬೇಕು.
- ೧೬) ರಾಜನ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಪ್ರದೇಶವು ಮಂಡಲವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ಕಾಮಧೇನುವಿನಂತೆ ರಾಜನ ಅಪೇಕ್ಷಿತವನ್ನು ಸಮೃದ್ಧಿಯಾಗಿ ಕೊಟ್ಟು ರಾಜನ ಹೃದಯವನ್ನು ಸೊಬಗು ಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು - ಹರ್ಷ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕು.

ಎಲ್ಲದರ ಗುರಿ ಪುರುಷಾರ್ಥಮಯತೆ

ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಜನಪದಗುಣ, ಜನಪದದೋಷ, ರಾಜ-ರಾಜ್ಯ-ರಾಷ್ಟ್ರ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸರಿಯಾದ - ಜೀವನದ ಗುರಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವ ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಪುರುಷಾರ್ಥಮಯವಾದ ಜೀವನವು ಲಕ್ಷ್ಯವಾಗಿರುವಂತೆ ರಾಜ್ಯಕಟ್ಟಲು ಅನುವು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ, ಏಕೆಂದರೆ - ಜೀವನದ ಧೈಯವೇ ಪರಮ ಪುರುಷಾರ್ಥವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದು. ವಿದ್ಯೆಯ ಫಲವೂ ಆ ಪುರುಷಾರ್ಥದ ಸಾಧನೆಯೇ.

ದಂಡನೀತಿಯ ಹಿರಿಮೆ

ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಸುವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ಅದರದರ ಮರ್ಯಾದೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲು ಒಂದು ದಂಡವು ಬೇಕು. ಆ ದಂಡವು ಸರಿಯಾಗಿ ನಡೆಯಲು ವಿದ್ಯೆಯ ಸಹಾಯ ಬೇಕು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ವಿದ್ಯಾಸಹಾಯ ಹೊಂದಿದ ದಂಡವೇ ದಂಡನೀತಿ ವಿದ್ಯೆಯು. ದಂಡಸೃಷ್ಟಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಮಹಾಭಾರತವು ಹೇಳಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ! -

- ೧) ತಸ್ಯಾರ್ಥೇ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ಗೋಪ್ತಾರಂ ಧರ್ಮಮಾತ್ಮಜಮ್ |
ಬ್ರಹ್ಮತೇಜೋಮಯಂ ದಂಡಮಸೃಜತ್ಸರ್ವಮೀಶ್ವರಃ ||
- ೨) ದಂಡಃ ಶಾಸ್ತಿ ಪ್ರಜಾಃ ಸರ್ವಾಃ ದಂಡ ಏವಾಭಿರಕ್ಷತಿ |
ದಂಡಃ ಸುಪ್ತೇಷು ಜಾಗರ್ತಿ ದಂಡಂ ಧರ್ಮಂ ವಿದುರ್ಬುಧಾಃ ||
- ೩) ಯದಿ ನ ಪ್ರಣಯೇದ್ರಾಜಾ ದಂಡಂ ದಂಡೈಷ್ವತಂದ್ರಿತಃ |
ಜಲೇ ಮತ್ಸ್ಯಾನಿವಾಭಕ್ಷ್ಯನ್ ದುರ್ಬಲಾನ್ ಬಲವತ್ತರಾಃ ||
- ೪) ಶುಚಿನಾ ಸತ್ಯಸಂಧೇನ ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರಾನುಸಾರಿಣಾ |
ದಂಡಃ ಪ್ರಣೇತುಂ ಶಕ್ಯೋ ಹಿ ಸುಸಹಾಯೇನ ಧೀಮತಾ ||

- ೫) ದಂಡ: ಸಂರಕ್ಷತೇ ಧರ್ಮಂ, ತಥೈವಾರ್ಥಂ ಜನಾಧಿಪ |
ಕಾಮಂ ಸಂರಕ್ಷತೇ ದಂಡ: ತ್ರಿವರ್ಗೋ ದಂಡ ಉಚ್ಯತೇ ||
- ೬) ಯಸ್ಮಾದದಾಂತಾನ್ ದಮಯತಿ ಅಶಿಷ್ಟಾನ್ ದಂಡಯತ್ಯಪಿ |
ದಮನಾದ್ಧಂಡನಾಚ್ಛಿವ ತಸ್ಮಾದ್ಧಂಡಂ ವಿದುರ್ಬುಧಾಃ ||
- ೭) ಅಂಧಂ ತಮ ಇವೇದಂ ಸ್ಯಾತ್ ನ ಪ್ರಜ್ಞಾಯೇತ ಕಿಂಚನ |
ದಂಡಶ್ಚೇನ್ನ ಭವೇಲ್ಲೋಕೇ ವಿಭಜನ್ ಸಾಧ್ವಸಾಧುನೀ ||
- ೮) ಯತ್ರ ಶ್ಯಾಮೋ ಲೋಹಿತಾಕ್ಷ: ದಂಡಶ್ಚರತಿ ಸೂದೃತಃ |
ಪ್ರಜಾಸ್ತತ್ರ ನ ಮುಹ್ಯಂತಿ ನೇತಾ ಚೇತ್ಸಾಧು ಪಶ್ಯತಿ ||
- ೯) ಶೃಣು ರಾಜನ್ ಯಥಾದಂಡ: ಸಂಭೂತೋ ಲೋಕಸಂಗ್ರಹ: |
ಪ್ರಜಾವಿನಯರಕ್ಷಾರ್ಥಂ ಧರ್ಮಸ್ಯಾತ್ಮಾ ಸನಾತನಃ ||
- ೧೦) ಬ್ರಹ್ಮಾ ಯಿಯಕ್ತುರ್ಭಗವಾನ್ ಸರ್ವಲೋಕಪಿತಾಮಹ: |
ಋತ್ವಿಜಂ ನಾತ್ಮನಸ್ತುಲ್ಯಂ ದದರ್ಶೇತಿ ಹಿ ನಃ ಶ್ರುತಮ್ ||
- ೧೧) ಸ ಗರ್ಭಂ ಶಿರಸಾ ದೇವೋ ಬಹುವರ್ಷಾಣ್ಯಧಾರಯತ್ |
ಅಥ ಪೂರ್ಣೇ ಸಹಸ್ರೇ ತು ಸಗರ್ಭಃಕ್ವ ವತೋಽಪತತ್ ||
- ೧೨) ಸ ಕ್ವತೋ ನಾಮ ಸಂಭೂತಃ ಪ್ರಜಾಪತಿರರಿಂದಮಃ |
ಋತ್ವಿಗಾಸೀನ್ಮಹಾರಾಜ ಯಜ್ಞೇ ತಸ್ಯ ಮಹಾತ್ಮನಃ ||
- ೧) ಧರ್ಮವನ್ನು ಅಚಲವಾಗಿರುವಂತೆ ಇಡಲು ಸರ್ವಭೂತಗಳಿಗೂ ರಕ್ಷಾ ಕಾರಣವಾದ
ಧರ್ಮವನ್ನೇ ತನ್ನ ಪುತ್ರನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬ್ರಹ್ಮತೇಜೋಮಯ ದಂಡವಾಗಿ
ಮೊದಲು ಈಶ್ವರನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು.
- ೨) ದಂಡವೇ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನೂ ಶಾಸನದಲ್ಲಿಡುತ್ತದೆ. ದಂಡವೇ ಎಲ್ಲಾ ಬಗೆಯಲ್ಲೂ
ರಕ್ಷಿಸುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲಾ ವಿಶ್ವವೂ ನಿಧಿಸುವಾಗಲೂ ದಂಡವು ಮಾತ್ರ ಜಾಗೃತವಾಗಿಯೇ
ಇರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ದಂಡವನ್ನೇ ಧರ್ಮವೆಂದು ತಿಳಿಯುವರು.
- ೩) ರಾಜನಾದವನು ಸೋಮಾರಿತನದಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು, ದಂಡನೀಯರಲ್ಲಿ ದಂಡವನ್ನು
ಪ್ರಯೋಗಿಸದೇ ಇದ್ದು ಬಿಟ್ಟರೆ, ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ಮೀನುಗಳನ್ನು ದೊಡ್ಡ ಮೀನು
ಗಳು ತಿಂದು ಹಾಕುವಂತೆ, ಬಲಿಷ್ಠರಾದವರು ದುರ್ಬಲರನ್ನು ನುಂಗಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರು.
- ೪) ಶುದ್ಧಾಂತಃಕರಣನೂ ಸತ್ಯಸಂಧನೂ ನೀತಿ ಶಾಸ್ತ್ರದ ನಡೆಯನ್ನರಿತವನೂ ಧೀಮಂತನೂ
ಆದವನು ಮಾತ್ರ ಒಳ್ಳೆಯ ಸಹಾಯ ಪಡೆದು ದಂಡವನ್ನು ನಯನ ಮಾಡಬಹುದು. ಉಳಿದವರಿಗೆ ದಂಡನೀತಿಯು ದಕ್ಕಲಾರದು.

- ೫) ರಾಜನೇ! ದಂಡವೇ ಧರ್ಮ-ಅರ್ಥ ಮತ್ತು ಕಾಮಗಳನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಅದೇ ತ್ರಿವರ್ಗವೆನಿಸುವುದು.
- ೬) ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದ ದಂಡವು ಅಡಗದವರನ್ನೂ ಅಡಗಿಸುವುದೋ ವಿಧಿಶಾಸನೋ ಲ್ಲಂಘಿಗಳನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸಿ ಹದಕ್ಕೆ ತರುವುದೋ ಅದರಿಂದಲೇ ಅದನ್ನು ಜ್ಞಾನಿಗಳು ದಂಡವೆನ್ನುವರು.
- ೭) ಒಂದು ವೇಳೆ ದಂಡವು ಸಾಧು-ಅಸಾಧು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ವಿಭಜನೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಲೋಕದಲ್ಲಳಿಯದೇ ಹೋದರೆ ಆಗ ಈ ಜಗತ್ತು ಕಗ್ಗತ್ತಲೆಯಾಗಿ ಯಾರಿಗೂ ಏನೊಂದೂ ಕಾಣದೇ ಹೋಗುವಂತಾದೀತು.
- ೮) ಯಾವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ದಂಡವು ಶ್ಯಾಮಲ ವರ್ಣವೂ ಕೆಂಪುಕಣ್ಣುಳ್ಳದ್ದೂ ಆಗಿ ಸರಿಯಾಗಿ ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯಲ್ಪಟ್ಟು ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವುದೋ ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರಜೆಗಳು ಮೋಹಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಲಾರರು. ದಂಡವನ್ನು ನಯನ ಮಾಡುವವನೂ ಸರಿಯಾದ ದೃಷ್ಟಿಯುಳ್ಳವನಾಗಬೇಕು.
- ೯) ರಾಜನೇ! ಕೇಳು! - ಲೋಕವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಹಿಡಿದಿಡುವಂತಹ ದಂಡವು ಹೇಗೆ ವ್ಯಕ್ತಗೊಂಡಿತೆಂಬುದನ್ನು ಪ್ರಜೆಗಳ ವಿನಯವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಆತ್ಮಭೂತವಾಗಿ ಸನಾತನ-ಶಾಶ್ವತವಾದ ದಂಡವು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿತು.
- ೧೦) ಸರ್ವಲೋಕ ಪಿತಾಮಹನಾದ ಬ್ರಹ್ಮನು ಜ್ಞಾನಾದಿ ಗುಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿ ಪೂರ್ಣತೆ ಹೊಂದುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಯಾಗ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪ ಮಾಡಿ ತನ್ನ ಮನವೊಪ್ಪುವ ಋತ್ವಿಕ್ಕಾದವನನ್ನು ಎಲ್ಲೂ ಕಾಣಲಾರದವನಾದನೆಂದು ಕೇಳಿದ್ದೇವೆ.
- ೧೧-೧೨) ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಭಗವಂತನಾದ ಬ್ರಹ್ಮನು ಬಹಳ ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಶಿರಸ್ಸಿನಿಂದಲೇ ಗರ್ಭವನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದನು. ನಂತರ ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ಸೀನು ಬಂದಾಗ ಆ ಮೂಲಕ (ಕೃತದ ಮೂಲಕ) ಕೃತನೆಂದು ಹೆಸರು ಹೊತ್ತು ಪ್ರಜಾಪತಿಯು (ದಕ್ಷ?) ಹುಟ್ಟಿದನು. ಅವನೇ ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ಋತ್ವಿಕ್ಕಾದನು.
- ೧೩) ತತಃ ಸ ಭಗವಾನ್ ಧ್ಯಾತ್ವಾ ತದಾ ಶೂಲವರಾಯುಧಃ |
ದೇವದೇವೋ ಮಹಾದೇವಃ ಧಾರಣಂ ಜಗತಃ ಪರಮ್ ||
- ೧೪) ಬ್ರಹ್ಮವಿಷ್ಟ್ವಂದ್ರಸಹಿತಃ ಸರ್ವೈಶ್ಚ ಸಸುರಾಸುರೈಃ |
ಲೋಕಸಂಧಾರಣಾರ್ಥಂ ಚ ಲೋಕಸಂಕರನಾಶನಮ್ ||
- ೧೫) ಆತ್ಮಾನಮಾತ್ಮನಾ ದಂಡಂ ಸಸೃಚೇ ದೇವಸತ್ತಮಃ |
ತಸ್ಮಾಚ್ಚ ಧರ್ಮಚರಣಾತ್ ನೀತಿಂ ದೇವೀಂ ಸರಸ್ವತೀಮ್ ||

೧೬) ಅಸೃಜದ್ವಂದನೀತಿಂ ವೈ ತ್ರಿಷು ಲೋಕೇಷು ವಿಶ್ರುತಮ್ |
ದಂಡಸ್ಯ ನಯನಾತ್ಮಾ ಹಿ ದಂಡನೀತಿರಿಹೋಚ್ಯತೇ ||

೧೭) ಭೂಯಃ ಸ ಭಗವಾನ್ ಧ್ಯಾತ್ವಾ ಚಿರಂ ಶೂಲಧರಃ ಪ್ರಭುಃ |
ಅಸೃಜತ್ ಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರಾಣಿ ಮಹಾದೇವೋ ಮಹೇಶ್ವರಃ ||

೧೬-೧೭ ನಂತರ ಶೂಲಪಾಣಿಯಾದ ಮಹಾದೇವನು ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟವಾಗಿ ಜಗತ್ತನ್ನು ಧರಿಸಬಲ್ಲ ದಂಡವನ್ನು ಲೋಕಧಾರಣೆಗಾಗಿಯೂ ಸಾಂಕರ್ಯವನ್ನು ತಡೆಯುವ ದಕ್ಕಾಗಿಯೂ ತನ್ನನ್ನೇ ದಂಡವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ತನ್ನಿಂದಲೇ ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಂಡನು. ಅದರಿಂದ ಧರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನದ ಮೂಲಕ ಸರಸ್ವತಿಯನ್ನೇ ನೀತಿಯನ್ನಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು. ಅದು ದಂಡನೀತಿಯಾಯಿತು. ಮತ್ತೆ ಶೂಲಧರನಾದ ಮಹಾದೇವನು ಬಹಳ ಕಾಲ ಧ್ಯಾನ ಮಗ್ನನಾಗಿದ್ದು ಅನಂತರ ಎಲ್ಲಾ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು.

ದಂಡನೀತಿಯ ಪ್ರಯೋಗಕ್ಕಾಗಿ ವಿದ್ಯೆಗಳು

ವಿದ್ಯಾಧಿದೇವನೇ ದಂಡರೂಪವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ವಿದ್ಯಾಮಯವಾಗಿ ಅದನ್ನು ಕಲಿಯಬೇಕಾಗುವುದು. ದಂಡನೀತಿಯ ಪ್ರಯೋಗಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಮಾಣ ಭೂತವಾಗಬಲ್ಲ ವಿದ್ಯೆಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡವು.

‘ದಂಡನೀತೇಃ ಪ್ರಯೋಗಾರ್ಥಂ ಪ್ರಮಾಣಾನಿ ಚ ಸರ್ವಶಃ |’

೧೪ ಅಥವಾ ೧೮ ವಿದ್ಯೆಗಳು -

‘ಅಂಗಾನಿ ವೇದಾಶ್ಚತ್ವಾರೋ ಮೀಮಾಂಸಾ ನ್ಯಾಯವಿಸ್ತರಃ |

ಪುರಾಣಂ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಂ ಚ ವಿದ್ಯಾಹ್ಯೇತಾಶ್ಚತುರ್ದಶ ||

ಆಯುರ್ವೇದೋ ಧನುರ್ವೇದೋ ಗಾಂಧರ್ವಶ್ಚೇತಿ ತೇ ತ್ರಯಃ |

ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರಂ ಚತುರ್ಥಂ ತು ವಿದ್ಯಾಹ್ಯಷ್ಟಾದಶೈವ ತು ||

ದಶ ಚಾಷ್ಟ ಚ ವಿಖ್ಯಾತಾ ಏತಾ ಧರ್ಮಸ್ಯ ಸಂಹಿತಾಃ ||’ ಎಂಬುದಾಗಿ

(ಮ.ಭಾ.ಶಾಂತಿ ಪಠ)

ದಂಡದ ವಿವಿಧ ನಾಮಗಳು

ಇಂತಹ ವಿದ್ಯಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಮೂಲವಾಗಬಲ್ಲ ದಂಡಕ್ಕೆ ವಿವಿಧ ನಾಮಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

‘ಈಶ್ವರಃ ಪುರುಷಃ ಪ್ರಾಣಃ ಸತ್ವಂ ವೃತ್ತಂ ಪ್ರಜಾಪತಿಃ |

ಭೂತಾತ್ಮಾ ಜೀವ ಇತ್ಯೇವಂ ನಾಮಭಿಃ ಪ್ರೋಚ್ಯತೇಽಷ್ಟಭಿಃ ||’

ಎಂಬುದಾಗಿ.

ಅಂತೆಯೇ -

‘ದಂಡೋ ಹಿ ಭಗವಾನ್ ವಿಷ್ಣುಃ ಯಜ್ಞೋ ನಾರಾಯಣಃ ಪ್ರಭುಃ |

ಶಶ್ವದ್ರೂಪಂ ಮಹದ್ಭಿಭ್ರತ್ ಮಹಾನ್ ಪುರುಷ ಉಚ್ಯತೇ ||

ಎಂಬುದಾಗಿದೆಯಲ್ಲಾ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಮಹಾಪುರುಷನೇ - ಯಜ್ಞಮಯನಾದ ನಾರಾಯಣನೇ ದಂಡರೂಪಿಯೆಂದು ಹೇಳಿ ತ್ರಿಮೂರ್ತ್ಯಾತ್ಮಕವೂ ಸರ್ವ ದೇವಾತ್ಮಕವೂ ಆಗಿರುವುದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಪೂರ್ವವೇ ಸರ್ವಮೂಲ

ಈ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ವಿದ್ಯೆಗಳೆಲ್ಲಾ ಧರ್ಮರಾಶಿಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಒಂದುಗೂಡಿಸುವುವಾಗಿವೆ. ಬಹು ಪ್ರಕಾರವಾದ ವಿದ್ಯೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವ ಮೊದಲು ವಿದ್ಯಾಮೂಲದಿಂದ ಆರಂಭ ಮಾಡಿದರೆ ಸರಿಯಾದ ವಿದ್ಯೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ನಾವೂ ಈವಾಗ ಯಾವುದೇ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನಾರಂಭ ಮಾಡಬೇಕಾದರೂ, ಮೊದಲಿಗೆ ‘ಹರಿಃ ಓಂ’ ಎಂಬುದಾಗಿ ಹೇಳಿ ಸರ್ವವಾಚ್ಯ ರೂಪವಾದ ಮತ್ತು ಸರ್ವವಾಚ್ಯ ಮೂಲವಾದ ಪ್ರಣವದಿಂದ ಆರಂಭ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ. ಆ ಪ್ರಣವವೇ ವೇದ ಮತ್ತು ಉಪವೇದಗಳಾಗಿ ಬೆಳೆಯಿತು. ಹಾಗೆ ಬೆಳೆಯಲು, ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ರೂಪತಾಳಲು ಏನೇನು ಹೇಗೆ ಹೇಗೆ ಬೆಳೆವಣಿಗೆಯಾಯಿತು? ಎಂಬುದನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುವುದು.

ಗುರುವಿನ ಪ್ರವಚನಕ್ಕೆ ಸುಷುಮ್ನಾ ರೂಪವಾದ ಮಧ್ಯನಾಡಿಯ ನೀತಿಯೇ ಮೂಲವಾಗುವುದು

ನೀವು ಯಾವ ರೀತಿನೀತಿಗಳಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟು ಪಾಠಪ್ರವಚನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೀರಿ? ಎಂದರೆ ‘ಸುಷುಮ್ನಾ ನಾಡಿಯಿಂದ’ ಎಂಬುದು ನಮ್ಮ ಉತ್ತರ. ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಆರ್ಡರ್‌ನೊಡನೆ ಬಂತೋ ಹಾಗೆಯೇ ನಾನೂ ಇಡಬೇಕು. ಅಕ್ಷರಮಯವಾದ ಅಕ್ಷರಮಾಲಿಕೆಯಿಂದ ಅಕ್ಷರಮಾಲಿಕೆಯ ಯಾವಯಾವ ಮಣಿಯಿಂದ ಯಾವ ವಿದ್ಯೆಗಳು ಹೊರಬೀಳುತ್ತವೆಯೋ ಆ ಕ್ರಮವೇ ನಮ್ಮ ಪ್ರವಚನದಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವುದು. ಅದೇ ಅಕ್ಷರಮಾಲೆಯನ್ನು - ಅಕ್ಷರಮಾಲೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದಿರುವ ಭಗವಂತನ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅಕ್ಷರಾಭ್ಯಾಸವಾಗಬೇಕಾಗಿದೆಯಪ್ಪಾ!

ಇದು ವಿದ್ಯಾರಂಭಕ್ಕೆ ಭೂಮಿಕೆ. ಎಲ್ಲಾ ದರ್ಶನ-ಷಡ್ದರ್ಶನಗಳೂ ಇಲ್ಲೇ ಅಡಕವಾಗಿವೆ.

ಭಗವಂತನು ಮಾಡುವ ಸೃಷ್ಟಿ ಸ್ಥಿತಿಲಯಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ವಿದ್ಯೆಯೇ ಸಾಧನ

ವಿದ್ಯಾಸಹಾಯನಾಗಿ ಭಗವಂತನು ಲೋಕ ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಆ ವಿದ್ಯೆಯಿಂದಲೇ ಉಪಸಂಹಾರ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೇಪ್ಪಾ! ಇದು-ವಿದ್ಯೆಯು, ಒಳಗಿನಿಂದ ಹೊರಕ್ಕೂ ಹೊರಗಿನಿಂದ ಒಳಕ್ಕೂ ಸಂಚಾರ ಮಾಡಲು ಅನುಕೂಲವಾಗಿದೆ. ಇದು ಹೀಗೆ

ಬೆಳಕಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಭಾರತ ದೇಶವು 'ಸ್ವದೇಶೋ ಭವನತ್ರಯಂ' ಆಗುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಆಗ ತಾಯಿನಾಡಿಗೆ ಪ್ರೀತಿ ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕೂ 'ಜನನೀ ಜನ್ಮಭೂಮಿಶ್ಚ ಸ್ವರ್ಗಾದಪಿ ಗರೀಯಸೀ' ಎನ್ನುವಂತೆ ಆ ಬಗ್ಗೆ ಅಭಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಇದು ಮೂಲವಿನ್ಯಾಸವಾಗುವುದಷ್ಟಾ!.

ಶ್ರೀ ಶ್ರೀರಂಗಸದ್ಗುರವೇ ನಮಃ

ಆರ್ಷವಿದ್ಯಾಸಂಪ್ರದಾಯದ ಬಗೆಗೆ ಮೌಲಿಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ

ಮೂಲಭೂತ ಪಾಠ -

(ಹೆಡತಲೆ ೧೩-೮-೬೧ ಭಾನುವಾರ, ಪ್ರಾತಃ ೧೧-೩೦-- ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ೧-೩೦)

ಶ್ರೀಯವರು ತೌಂಬುರಹಸ್ತರಾಗಿ ಗಾನ ಮಾಡಿದರು ಮತ್ತು ವೇಣುನಾದ ಪ್ರಣವ ನಾದಗಳನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸಿ ನಂತರ -

ಪ್ರವಚನಕ್ಕೆ ಮಂಗಳಾರಂಭ

೧) 'ಯದ್ವೇದಾದೌ ಸ್ವರಃ ಪ್ರೋಕ್ತೋ ವೇದಾಂತೇ ಚ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಃ |

ತಸ್ಯ ಪ್ರಕೃತಿಲೀನಸ್ಯ ಯಃ ಪರಃ ಸ ಮಹೇಶ್ವರಃ ||

೨) ಈಶಾನಃ ಸರ್ವವಿದ್ಯಾನಾಮೀಶ್ವರಃ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ |

ಬ್ರಹ್ಮಾಧಿಪತಿರ್ಬ್ರಹ್ಮಣೋಽಧಿಪತಿರ್ಬ್ರಹ್ಮಾ

ಶಿವೋ ಮೇ ಅಸ್ತು ಸದಾಶಿವೋಮ್ ||

೩) ಜ್ಞಾನಂ ತೇಽಹಂ ಸವಿಜ್ಞಾನಮಿದಂ ವಕ್ಷ್ಯಾಮ್ಯಶೇಷತಃ |

ಯದ್ಜ್ಞಾತ್ವಾ ನೇಹ ಭೂಯೋಽನ್ಯತ್ ಜ್ಞಾತವ್ಯಮವಶಿಷ್ಯತೇ ||

೪) ಜ್ಞಾನಾನಂದಮಯಂ ದೇವಂ ನಿರ್ಮಲಸ್ಥಟಿಕಾಕೃತಿಂ |

ಆಧಾರಂ ಸರ್ವವಿದ್ಯಾನಾಂ ಹಯಗ್ರೀವಮುಪಾಸ್ಯಹೇ ||

೫) ವಂದೇ ಪೂರಿತಚಂದ್ರಮಂಡಲಗತಂ ಶ್ವೇತಾರವಿಂದಾಸನಂ

ಮಂದಾಕಿನ್ಯಮೃತಾಬ್ಜ - ಕುಂದ - ಕುಮುದ - ಕ್ಷೀರೇಂದುಹಾಸಂ ಹರಿಮ್ |

ಮುದ್ರಾಪುಸ್ತಕ - ಶಂಖ - ಚಕ್ರ - ವಿಧೃತ ಶ್ರೀಮದ್ಭಜಾಮಂಡಲಂ

ನಿರ್ಯಗ್ನಿರ್ಮಲ - ಭಾರತೀಪರಿಮಳಂ ವಿಶ್ವೇಶಮಶ್ವಾನನಮ್ ||

೬) ವಿಶ್ವೋತ್ತೀರ್ಣಸ್ವರೂಪಾಯ ಚಿನ್ಮಯಾನಂದರೂಪಿಣೇ |

ತುಭ್ಯಂ ನಮೋ ಹಯಗ್ರೀವ! ವಿದ್ಯಾರಾಜಾಯ ವಿಷ್ಣವೇ ||

೭) ಓಂ ಸತ್ಯಜ್ಞಾನಾನಂತಸ್ಯ--ಪ್ರಾಣಾನ್ ಪ್ರಣಾಮಯಾಮಃ ||

೮) ಓಂ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮವಿಷ್ಣುಲಕ್ಷ್ಮೀ-----ದೀಪಮಾಲಾ ಸಹಸ್ರಮುದ್ದೀಪಯಾಮ ||

೯) ಓಂ ಮಹಾಮಸ್ತಿಷ್ಕ--ಆಸ್ವಾದಯತುತರಾಮ್ ||

೧೦) ಯೋಽಸ್ಮಾಕಮವಿದ್ಯಾಯಾಃ ಪರಂ ಪಾರಂ ತಾರಯಸೀತಿ
ನಮಃ ಪರಮಋಷಿಭ್ಯೋ ನಮಃಪರಮರ್ಷಿಭ್ಯಃ ||

ಸನಾತನಭಾರತ ಸ್ವರೂಪ (ತಪೋಭೂಮಿ ಭಾರತ)

ಯಾವ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಪರಮಸತ್ಯಾನ್ವೇಷಕರಾಗಿ ತಮ್ಮ ತಪಸ್ಸು ಮತ್ತು ಅಂತರ್ಯಾಷ್ಠಿಗಳೆಂಬ ಸಾಧನಗಳಿಂದ ನೇರವಾಗಿ ಸತ್ಯ ಮತ್ತು ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ದಿವ್ಯ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಪರಮಾನಂದ ಭರಿತರಾಗಿ ಆತ್ಮಗತ ಪಾಣರಾಗಿ ಉನ್ನತರಾಗಿದ್ದರೋ, ಸ್ವಯಂಭುವಾದ ಬ್ರಹ್ಮವು ವೇದಗಳ ಅಧ್ಯಯನವಿಲ್ಲದೆಯೂ ಯಾವ ಋಷಿಗಳಿಗೆ ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡುದರಿಂದ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲು ವೇದಾರ್ಥವು ಪ್ರಕಾಶಗೊಂಡಿತೋ, ಅಂತಹ ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳ ಮಹಾತಪೋಭೂಮಿಯಾದ ಸನಾತನ ಭಾರತವಿದಾಗಿದೆ.

ಅಂತಹ ಭಾರತಭೂಮಿಯ ಮತ್ತು ಮಾತೃಭೂಮಿಯ ಅಡಿಗೆ ಮುಡಿಯನ್ನಿಟ್ಟು ಅವಳ ಸ್ಮರಣೆಯಿಂದ ಮುಂದೆ ಪಾರವನ್ನುಪಕ್ರಮಿಸುವೆನು.

ಆವ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ತಮ್ಮ ಋತಸತ್ಯಜ್ಞಾನದಿಂದ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಮನೋಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿ, ತಮ್ಮ ಮಾತೃಭೂಮಿಯನ್ನು, ತಮ್ಮ ತಪೋವಸುಂಧರೆಯನ್ನು

‘ಜನನೀ ಜನ್ಮಭೂಮಿಶ್ಚ ಸ್ವರ್ಗಾದಪಿ ಗರೀಯಸೀ’ ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಹೊಂದಿ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಮನೋಗತಿಯಿಂದ ನೋಡಿ, ಅದರಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಸಿದ್ಧಿಗೆ ಬೇಕಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ವೇದರೂಪವಾಗಿ ಹಾಡಿದರೋ, ಅಂತಹ ವೇದದಲ್ಲಿರುವ ಭೂಸೂಕ್ತ ಮತ್ತು ಸಂದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ ಒಂದು ಸೊಬಗನ್ನು ನೋಡಬಹುದು.

ಮಹರ್ಷಿದೇಶ ಭಾರತ

ಆ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ತಮ್ಮ ಮನೀಷೆಯಿಂದ ಜ್ಞಾನ-ವಿಜ್ಞಾನ ತೃಪ್ತಾತ್ಮರಾಗಿ ಸತ್ಯ ಮೂಲವಾದ ಜೀವದ ಆರಂಭ-ವಿಕಾಸ-ವಿಲಯಗಳ ವಿಷಯಕವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿ ಆಧಿಭೌತಿಕ-ಆಧಿದೈವಿಕ-ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕಗಳಲ್ಲಿರುವ ಸ್ಥೂಲ-ಸೂಕ್ಷ್ಮ-ಪರಭೇದಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿಯೂ ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿಯೂ ಅಳಿದು, ಜೀವನದ ಹುಟ್ಟು-ಇರುವು-ಬೆಳವಣಿಗೆ-ವಿಕಾರ-ಕ್ಷಯ-ನಾಶ ಹೊಂದುವುದೆಂಬ ಆರೂ ಬಗೆಯ ಸ್ಥಿತಿ-ಭೇದಗಳನ್ನರಿತು, ಇಂದ್ರಿಯ ಮತ್ತು ಆತ್ಮಗಳ ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಂಡು, ಲೋಕಕ್ಕೆ ಪರಮಪುರುಷಾರ್ಥವನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟು ತೋರಿಸಬಲ್ಲ ಸಾಹಿತ್ಯರಾಶಿಯನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟು, ಸತ್ಯಾತ್ಮಪ್ರಾಣಾರಾಮರಾಗಿ ಜೀವನದ ಬೆಳಕನ್ನು ಕಂಡು, ಅಜರಾಮರರಾಗಿ, ಪ್ರಕಾಶದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರಾಗಿದ್ದರೋ ಅಂತಹ ಮಹರ್ಷಿಗಳ ಒಂದು ದೇಶವಿದಾಗಿದೆ.

ಋಷಿ ಸ್ಮರಣೆಯುಳ್ಳ ಭೂಮಿ ಭಾರತ

ಆ ಮಹರ್ಷಿಗಳ ಕುಲಗೋತ್ರಗಳನ್ನು ತ್ರಿಸಂಧ್ಯೆಯಲ್ಲೂ ಹೇಳಿಕೊಂಡು, ಅವರ ಸ್ಮರಣೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯವರೆವಿಗೂ ಪರಂಪರೆಯ ಹೇಳಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿರುವುದು ನಮ್ಮಗಳೆಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿದ ವಿಷಯವೇ ಆಗಿದೆ.

ಭಾರತ-ಋಷಿಗಳು-ಮಾತೃಭೂಮಿಗಳು-ವಂಶ ಎಲ್ಲವೂ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಕ್ಷೇತ್ರ

ಈ ಒಂದು ವಿಷಯವು-ಬಹಳ ಚಿರಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದ ಋಷಿಗಳ ಒಂದು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ನಮ್ಮವರೆವಿಗೂ ತಂದ ಕ್ಷೇತ್ರವು ಯಾವುದಾಗಿದೆಯೆಂದರೆ - ಮೊದಲನೆಯದು ನಾವು ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದ ನಮ್ಮ ಮಾತೃಭೂಮಿಯಾಗಿದೆ. ಎರಡನೆಯದು ನಮ್ಮ ತಾಯಿತಂದೆಗಳು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ 'ಮಾತೃದೇವೋಭವ, ಪಿತೃದೇವೋಭವ' ಎಂದು ಅವರನ್ನು ದೈವೀಭಾವದಿಂದ ಕಾಣಲು ಹೇಳುವುದು. ತಾಯಿತಂದೆಗಳಾದವರು ನಮಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರಬಹುದಾದುದು ಏನೆಂಬುದು ವೈಯಕ್ತಿಕವಾದ ವಿಷಯವಾದರೂ, ಒಳ್ಳೆಯದಾಗಿಯಾಗಲೀ, ಬೇರೆಯಾಗಲೀ ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಕೊಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬರುವ ಸ್ಥಿತಿಯೊಂದಿದ್ದಿರಲೇಬೇಕು. ಅಂತೆಯೇ ಹೊರಗಡೆಗೂ ಜಾಗ ಕೊಟ್ಟು (ಜೀವಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುವಂತೆ ಮಾಡಿ) ಕಾಪಾಡಿದ ಮಾತೃಭೂಮಿಯು ಒಂದು ಕ್ಷೇತ್ರವಾಗಿದ್ದೇ ಇದೆ. ತಂದೆತಾಯಿಗಳ ದ್ವಾರವಾಗಿಯೂ ಬಂದಿರುವುದರಿಂದ ಅದೂ ಒಂದು ಕ್ಷೇತ್ರವೇ ಆಗಿದೆ. ದೇವತೆಗಳ ದ್ವಾರಾ ಬಂದಿರುವುದರಿಂದ ಅವರೂ ಕ್ಷೇತ್ರ. ಋಷಿಗಳ ದ್ವಾರಾ ಬಂದಿರುವ ಕಾರಣ ಅವರೂ ಒಂದು ಕ್ಷೇತ್ರವೇ.

ನಾವೆಲ್ಲ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೆ ಋಣಿಗಳು

ಇಷ್ಟು ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಆ ಜ್ಞಾನಗಂಗೆಯು ಹರಿದುಬಂದು ನಮ್ಮ ಪಿಪಾಸೆಯನ್ನಾರಿಸಲು ನಮ್ಮವರೆವಿಗೂ ಹರಿದು ಬರಬೇಕಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇಷ್ಟು ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲೂ ತೀರಿಸಬೇಕಾದ ಋಣದ ಭಾಗವೂ ನಮ್ಮ ಮೇಲಿದೆ. ಹುಟ್ಟುವಾಗಲೇ ಷಡ್ವೇಷನಗಳೂ (ಕುಲ-ಗೋತ್ರ-ಜಾತಿ-ವರ್ಣ-ಆಶ್ರಮ-ರೂಪಗಳು) ದೇವಋಣ-ಋಷಿಋಣ-ಪಿತೃಋಣ-ಮನುಷ್ಯಋಣ-ಭೂತಋಣಗಳೂ ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳೆಲ್ಲಾ ಇರುವುದರಿಂದ ಇವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ತೀರಿಸಿದರೆ, ಇವನ ಬಾಳುವೆಯು ಪೂರ್ತಿಹೊಂದುತ್ತೆ, ಎಂದು ಹೇಳುವ ವಾಡಿಕೆಯು ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿದೆ.

ಭಾರತೀಯರ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಪಾಠಪ್ರವಚನಗಳ ಪಾತ್ರ

ಇಷ್ಟು ಭಾಗವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತಂದುಕೊಂಡು ಒಂದು ಸನಾತನಾರ್ಯ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಜೀವನ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಹೆಬ್ಬಯಕೆ-ಗುರಿ ಇರುವಂಥವರಿಗೆ ಅದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಒಂದು ಶಿಸ್ತು-ಜವಾಬ್ದಾರಿ - ಇದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಜೀವನವನ್ನು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಹಸನಾಗಿ

ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಭಾವನೆಯಿದ್ದವರಿಗೆ, ಅದರ ಜೊತೆಯಲ್ಲೇ ಕೆಲವು ಕೆಲಸಗಳೂ ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳ ಪೈಕಿ ಈ ಪಾಠ-ಪ್ರವಚನಗಳೂ ಒಂದಾಗಿ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.

ಸಂಪ್ರದಾಯ ಮತ್ತು ಉಪದೇಶಗಳು

ಈ ಪಾಠವನ್ನಾರಂಭಿಸಲು ತೊಡಗಿದಾಗಲೇ, ವಿಷಯವು ಬಹಳ ಗುರುತರವಾದುದು. ಅನೇಕ ಕೈಗಳ ದಾಟಿ ನಮ್ಮವರೆಗೆ ಬಂದುದಾಗಿದೆ. ವಿಷಯದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಂಪ್ರದಾಯ ಬೇಕು. ಸಂಪ್ರದಾಯವೆಂದರೇನು? -

‘ಶಿಷ್ಯೋಪಾಧ್ಯಾಯಿಕ್ಯಾ ವೃತ್ತ್ಯಾ ಅವಿಚ್ಛೇದೇನ ಗ್ರಂಥತಃ ಅರ್ಥತತ್ತ್ವ ಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರಾಪ್ತಿಃ’

ಎಂಬುದಾಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ‘ಆದ್ದರಿಂದ ಅದು ಉಪದೇಶ ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಬರಬೇಕು’. ಎಂದು ಅದಕ್ಕೆ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಉಪದೇಶವೆಂದರೆ ಜೀವನದ ಪರಮಲಕ್ಷ್ಯದ ಕಡೆಗೆ ಅದರ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಶಿಷ್ಯನನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡುವುದು. (ಉಪ ಎಂದರೆ ಸಮೀಪ. ದಿಶ್ ಎಂಬುದು ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡುವುದು-ಒಯ್ಯುವುದು.)

ಈ ಗುರುವಿಗೆ ಪಾಠ ಮಾಡುವ ಅರ್ಹತೆ

ಹೀಗಿರುವಾಗ ‘ಈ ಪಾಠಪ್ರವಚನಕ್ಕೆ ನೀವೆಲ್ಲಾ ನಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಬಂದು ಕುಳಿತಿದ್ದೀರಿ. ಇಲ್ಲಿ ಸಂಪ್ರದಾಯವೂ ಇಲ್ಲ. ಉಪದೇಶ ಕ್ರಮವೂ ಇಲ್ಲ. ಮುಂದೆ ಪಾಠ ಹೇಗೆ ನಡೆಯಬೇಕು?’ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ನನಗೇ ಎಳಬಹುದು. ಅಥವಾ ನಿಮ್ಮಗಳಲ್ಲೇ ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಹಾಗಾದಾಗ ನಂತರ ನಮ್ಮ ಪಾಠವನ್ನು ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಹೇಗಿರಬೇಕೆಂಬ ಬಗ್ಗೆ ನಿಮ್ಮಿಂದಲೂ ಕೆಲವು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನಂತರ ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಗಿಡಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಲಾಗುತ್ತೇವೆ.

ಇಲ್ಲಿ ನಿರುಕ್ತಕಾರರಾದ ಯಾಸ್ಮರು

‘ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕೃತಧರ್ಮಾಣಃ ಋಷಯೋ ಬಭೂವುಃ | ತೇ ಅವರೇಭ್ಯಃ

ಅಸಾಕ್ಷಾತ್ಕೃತಧರ್ಮಭ್ಯಃ ಉಪದೇಶೇನ ಮಂತ್ರಾನ್ ಸಂಪ್ರಾದುಃ |

ಉಪದೇಶಾಯ ಗ್ಲಾಯಂತೋಽವರೇ ಬಿಲ್ಮಗ್ರಹಣಾಯ ಇಮಂ ಗ್ರಂಥಂ

ಸಮಾಮ್ನಾಸಿಷುಃ, ವೇದಂ ವೇದಾಂಗಾನಿ ಚ ||

(ನಿರುಕ್ತ ೧-೬-೨೦)

(ಋಷಿಗಳು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಗೊಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಧರ್ಮವುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದರು. ತಮಗಿಂತಲೂ ಜ್ಞಾನದ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಕಿರಿಯ, ಧರ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಹೊಂದದ ಜನರಿಗೆ ಉಪದೇಶದ ಮೂಲಕ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು. ಉಪದೇಶ ಪಡೆದು ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಕಿರಿಯರೂ ಸಹ ತಮ್ಮಿಂದ ಉಪದೇಶ ಹೊಂದುವ, ತಮ್ಮ ನಂತರ ಬರುವ ಮುಂದಿನ ಪೀಳಿಗೆಯವರು ಉಪದೇಶಿಸಲ್ಪಡುವ ಅರ್ಥವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಅಸಮರ್ಥರಾಗಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ಇವರಿಗೆ ಹೇಗೆ ಉಪದೇಶ ಕೊಡಬೇಕೆಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸೂರಗಿದವರಾಗಿ-ಚಿಂತಾ ಕ್ರಾಂತರಾಗಿ ಮುಂದಿನವರು ವಿಷಯವನ್ನು ಪೃಥಕ್ಕರಿಸಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಾಗುವಂತೆ ಈ

ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಿ ಅದರೊಡನೆ ವೇದ-ವೇದಾಂಗಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು.) ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಋಷಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದ ಭವಿಷ್ಯ ಚಿಂತೆ

ಅಂದರೆ, ಅಂದಿನ ಋಷಿಗಳ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ಮುಂದಿನ ಪೀಳಿಗೆಯ ಜನರ ಅಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡು ಅದರ ಪರಿಹಾರಕ್ಕೆ ದಾರಿ ಏನೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದ್ದುದು ಕಾಣುತ್ತೆ. ನಿರುಕ್ತವು ಕಾಲದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದಾಗ ಕ್ರಿಸ್ತಪೂರ್ವದ್ದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದಿನ ಎರಡು ಮೂರು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ವೇದಾಧ್ಯಯನವಾಗಲೀ ಶಾಸ್ತ್ರಾಧ್ಯಯನವಾಗಲೀ ಮುಂದುಮುಂದಕ್ಕೆ ಗುಟುಕುಕೊಟ್ಟುಕೊಂಡು ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಬಂದುದಾಗಿದೆ? ಇಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ತಾನೇ ಏನಾಗಿದೆ? ಎಂಬುದನ್ನೂ ನಾವು ಗಮನಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

ನಿಮ್ಮ ಕಣ್ಣೆದುರಿಗೇ ಹುಟ್ಟಿಬೆಳೆದವನು ಸಂಪ್ರದಾಯ ಪರಂಪರೆಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದವನಲ್ಲ ವೆಂಬುದು ನಿಮಗೇ ತಿಳಿದಿದೆ. ಹೀಗಿರುವಾಗ - 'ಹಿಂದೆ ಹೀಗಿತ್ತು, ಅದನ್ನು ನಾನು ಹೇಳುತ್ತೇನಯ್ಯಾ' ಎಂದು ಹೇಳಲು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾದೀತು? ಎಂಬುದೂ ಬೌದ್ಧಿಕವಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಯಾಗಿ ಬರಬಹುದು. ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯೂ ಹೊಸದೇನಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ-ಅರ್ಜುನನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಇದೆಲ್ಲ ನಿನಗೆ ಹೇಗೆ ಗೊತ್ತಾಯಿತು? ಎಂದು ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನೆ ಹಾಕಿಯೇ ಇದ್ದಾನೆ. -

ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನಲ್ಲಿದ್ದ ಗುರುತ್ವದಂತೆ

‘ಅಪರಂ ಭವತೋಜನ್ಮ ಪರಂ ಜನ್ಮ ವಿವಸ್ವತಃ |

ಕಥಮೇತದ್ವಿಜಾನೀಯಾಂ ತ್ವಮಾದೌ ಪ್ರೋಕ್ತವಾನಿತಿ ||’

(ಭ.ಗೀ.)

ಎಂದು ಹಾಗೆ ಕೇಳಿದಾಗ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು -

‘ಇಮಂ ವಿವಸ್ವತೇ ಯೋಗಂ ಪ್ರೋಕ್ತವಾನಹಮವ್ಯಯಮ್ |

ವಿವಸ್ವಾನ್ ಮನವೇ ಪ್ರಾಹ ಮನುರಿಕ್ಷಾ ಕವೇಽಬ್ರವೀತ್ ||

ಸ ಏವಾಽಯಂ ಮಯಾ ತೇಽದ್ಯ ಯೋಗಃ ಪ್ರೋಕ್ತಃ ಸನಾತನಃ ||’

ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ‘ಆ ಹಿಂದಾದ ವಿಷಯವೊಂದರ ಬಗ್ಗೆ ನನಗೆ ಗೊತ್ತು’ ಎಂದು ಹೇಳಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಅಂತಸ್ವರೂಪವು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ತಿಳಿದಿದ್ದರೆ, ಈ ಪ್ರಶ್ನೆ ಏಳುತ್ತಲೇ ಇರಲಿಲ್ಲ, ಹಾಗೆ ತಿಳಿಯದಿದ್ದಾಗ ಪ್ರಶ್ನೆ ಏಳುವುದೂ ಸಹಜವೇಯಾದ್ದರಿಂದ ಆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಬಂದರೆ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಆಗ್ರಹವೇನೂ ಇಲ್ಲ.

ಸ್ವಯಮಾಗತ ವಿಜ್ಞಾನರಾಗಬಹುದು

ಹಾಗೆಯೇ ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ ಪರಂಪರೆಯಿಂದಲೇ ಬೆಳೆದು ಬಂದ ವಿಷಯವಾಗಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ, ಮೊಟ್ಟಮೊದಲಿಗೆ ಋಷಿಗಳಿಗೆ ಯಾರು ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟರು? ಋಷಿಗಳು ತಮಗೆ

ತಾವೇ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದೂ ಸಾಧ್ಯವೆಂದಾಗುವ ಪಕ್ಷೇ, ಆ ಸನ್ನಿವೇಶವೂ ಇಂದೂ ಇರುವುದಾದರೆ, ಹಾಗೆ ವೇದ್ಯ-ವೇದ-ವಿಧಿಗಳನ್ನು ತನ್ನೊಳಗೆಯೇ ತಿಳಿಯಬಲ್ಲವನು, ತಿಳಿದವನು ಮಹಾತ್ಮನೆನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅದು ಖಚಿತವಾದರೆ, ಅಂತಹವನು ಯಾರ ಬಳಿಯಲ್ಲೂ ಜ್ಞಾನಕ್ಕಾಗಿ ಗೆಂಜಿಕೊಳ್ಳಲು ಹೋಗಬೇಕಿಲ್ಲ. ಆ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ತನ್ನೊಳಗೆ ತಾನೇ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೂ ಏನಾದರೂ ಅವಕಾಶವಿರುವ ಪಕ್ಷೇ, ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಶಿಷ್ಯಾಚಾರ್ಯ ಸಂಪ್ರದಾಯವು ಹರಿಗಡಹಾದರೂ, ಧರ್ಮಕರ್ಮ ಸಂಯೋಗದಿಂದ ಭಗವಂತನೇ ಇಚ್ಛಿಪಟ್ಟಾಗ ತನಗೆ ತಾನೇ ಒಳಗೇ ಒಂದು ಪ್ರೇರಣೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಅವನು ಕರಣ ಕಳೇಬರಗಳ ದ್ವಾರಾ ಆ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೊರಪಡಿಸಬಹುದು. ದೇಹದೊಳಗಿರುವ ಒಂದು ನೋವನ್ನು ಹೊರಕ್ಕೆ ತೋರಲು 'ಅಯ್ಯೋ' ಎನ್ನುತ್ತೇವಲ್ಲವೇ!, ಇದು ಭೌತಿಕವಾದ ಅನುಭವವನ್ನು ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಮೂಲಕ ಹೊರತರುವ ವಿಷಯವಾದರೆ, ಇದರಂತೆಯೇ ದೈವಿಕ ಮತ್ತು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ವಿಷಯಗಳ ಅನುಭವವನ್ನೂ ಹೊರಕ್ಕೆ ತರಲು ಈ ಯಂತ್ರವು ದ್ವಾರವಾಗುವ ಪಕ್ಷೇ, ಅದು ಆತ್ಮನಿಗೆ ನಿತ್ಯ ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವುದು.

ಅವ್ಯಕ್ತಸತ್ಯವು ವ್ಯಕ್ತಿ ದ್ವಾರಾ ತನ್ನನ್ನೂ ವಿಸ್ತಾರವನ್ನೂ ತಿಳಿಸಬಹುದು.

ದೇವನು ಸತ್ಯ, ಜೀವನು ಸತ್ಯ. ಆ ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ಹೊರಕವಚವಾಗಿ ಧರ್ಮವು ಇರುವುದು. ಅದರೊಳಗಿರುವ ಪುರುಷನೇ ಸತ್ಯಸ್ವರೂಪ. ಅವನೇ-

‘ಋತಂ ಸತ್ಯಂ ಪರಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಪುರುಷಂ ಕೃಷ್ಣಪಿಂಗಳಮ್’ ।

ಉಧರ್ವರೇತಂ ವಿರೂಪಾಕ್ಷಂ ವಿಶ್ವರೂಪಾಯ ವೈ ನಮಃ ॥’

ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವುದಾದರೆ, ಇದರಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಇರುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಾದರೂ ಏನು? ಎಂಬುದನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ, ಅಂದರೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ತಾನಿದ್ದರೂ ‘ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು, ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿ, ಎಂದು ಷಷ್ಟೀ ವಿಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪೃಥಕ್ಕರಣಮಾಡಿ ಹೇಳುವಂತೆ ‘ನನ್ನ ಆತ್ಮವು ಹೀಗೆ’ ಎಂಬುದಾಗಿಯೂ ಪೃಥಕ್ಕರಣವನ್ನು ಮಾಡಿ ಇಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ನಿಮ್ಮ ಒಡನಾಡಿಯಾಗಿ ಕಾಣುವಂತೆ, ಯಾವ ಅಧ್ಯಯನವೂ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ನನ್ನ ಒಡನಾಡಿಯಾಗಿರುವ, ನನ್ನ ಒಂದು ಸತ್ಯದ ಸೊಡರಿನ ಕಡೆಗೆ ದೃಷ್ಟಿ ಹೊರಳಿದಾಗ ಆ ಬೆಳಕು ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಚಲಿದಾಗ ಏನು ತೋರುತ್ತದೋ ಅದನ್ನು ಹೊರಗೆ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಅಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೇನೂ ಇಲ್ಲವು! ಆ ಶಕ್ತಿಯು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದಿಂದ ಈ ಯಂತ್ರವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಾದರೆ ಅದು ಯಾವ ಯುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆಯೋ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಯಾವ ಉಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊರಹಾಕುತ್ತದೆಯೋ ಅದನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಮುಂದಿಡುವ ಮನಸ್ಸಿದೇವು!

ಅಂತಸ್ಸತ್ಯವನ್ನು ಕೇಳಿ ಪಡೆಯುವವರು ಬೇಕು

ಹೀಗೆ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಶಕ್ತಿಯು ಹರಿದು ಅದರ ಪ್ರವಾಹವು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹರಿಯುವುದಾದರೆ, ಅದನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಕೇಳುವವರಿದ್ದರೇನೇ ಅದು

ಶೋಭಿಸುತ್ತದೆ. ನದಿಯು ತಾನು ಹರಿದು ಬರುತ್ತಿರುವಾಗ ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಪಾತ್ರ ಅಥವಾ ಜಾಗವೇ ಇಲ್ಲದಿದ್ದಾಗ ಅದು ಎಲ್ಲಿ ಹರಿಯಬೇಕು? ಹರಿದು ಬಂದ ಜ್ಞಾನ ಗಂಗೆಯು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗಲಿ ಎಂದರೆ ಲೋಕಜೀವಿಗೆ ಜ್ಞಾನಪಿಪಾಸೆಯಾದರೂ ಹೇಗೆ ಇಂಗಬೇಕು? ಹರಿಯುವ ನದಿ ಹರಿದು ಬರುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಅಲ್ಲಿ ಯಾರಯಾರ ದಾಹ ಎಷ್ಟಿದೆಯೋ ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಅವರವರು ಪರಿಹಾರ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿ. ಅದು ಇದ್ದರೆ ಅವರವರ ಬೊಗಸೆ ಇದ್ದಷ್ಟು ಅವರಿಗೆ. ಎಷ್ಟುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅಷ್ಟು, ಎಂದು ಹೇಳಿ ಆರಂಭಿಸಿ, ಮುಂದಕ್ಕೆ ಪಾಠಪ್ರವಚನಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಿಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ, ನಿಮಿಗಿರುವ ಸೌಕರ್ಯ-ಸೌಲಭ್ಯಗಳು, ಅಂತೆಯೇ ಇಲ್ಲಿ ನಿಮಿಗಿರುವ ಸೌಕರ್ಯ-ಸೌಲಭ್ಯಗಳು ಇವುಗಳೂ ಸಹ ಗಮನಿಸತಕ್ಕದ್ದಾಗಿವೆ.

ಸತ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಕಾಲ ದೇಶ ಸನ್ನಿವೇಶ ಇವೆಲ್ಲದರ ಸಹಕಾರ ಬೇಕು

ಬಾಯಲ್ಲಿ ಐದಾರು ಕೊಡುಬಳಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಿರುವಾಗ 'ಓಂ ತತ್ಸತ್' ಎಂದು ಹೇಳಿಯ್ಯಾ! ಎಂದರೆ, ಹಾಗೆ ಉಚ್ಚರಿಸಿದ್ದೇ ಆದರೆ ಆ ದ್ವನಿಯು ಕೋಡುಬಳಿಯ ಜೊತೆಯಲ್ಲೇ ಬರುತ್ತದೆ. ಆವಾಗ ಕೋಡುಬಳಿಯನ್ನು ಮೊದಲು ನುಂಗಿ ಬಿಡು! ಆಮೇಲೆ ನೋಡೋಣಾ! ಎನ್ನಬೇಕಾಗತ್ತೆ, ಚುರುಕಾಗಿ ಕರಗುವ ಕೋಡುಬಳಿಯಾದರೆ ಪರವಾಗಿಲ್ಲ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಜೀವಮಾನ ಪೂರ್ತಿ ಅಗಿಯುವ ಕೋಡುಬಳಿಯಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದರೆ!

ಹಾಗೆಯೇ - ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿಯ ಯಾವುದನ್ನೋ ಜೀವನವೆಲ್ಲಾ ಮೆಲ್ಲುತ್ತ ಮೆಲ್ಲುತ್ತ ಇದ್ದುದೇ ಆದರೆ, ಈ ಅವಶ್ಯಕವಾದ-ನಿಜವಾದ ವಿಷಯವನ್ನು-ಸರಿಯಾದ ವಿಷಯ ವನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಅವಕಾಶವೆಲ್ಲಿ! ಆದರೆ ಹಾಗೆಯೇ ಅಗಿಯುತ್ತಲೇ ಇದ್ದರೂ, ಕಿವಿಗೆ ಬಿಳ ಬೇಕಾದ ವಿಷಯವು ಬಿದ್ದಿದ್ದರೆ ಅಗಿದು ನುಂಗಿದ ಮೇಲಾದರೂ ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದ ವಿಷಯವು ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆ ಬರಬಹುದು, ಎನ್ನಬೇಕಾಗುತ್ತೆ.

ಇಂದಿನ ನಮಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಹತೆಯು ಹೇಗೆ?

ನಾವು ಅದಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯರೇ? ಎಂದರೆ, ಯೋಗ್ಯರನ್ನೆಲ್ಲಿಂದ ಹಿಡಿದು ತರೋಣ? ದೇವಲೋಕವಾದರೆ ಸರಿ. ಮನುಷ್ಯ ಲೋಕವಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದೆಯಲ್ಲಾ! ಎಷ್ಟೋ ಕೈದಾಟಿ ಬಂದು ಬಿಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ 'ಹನಿಗೂಡಿ ಹಳ್ಳ' ಎಂಬಂತೆ ಕೆಲಸ ಸಾಗಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇಂದಿಗೆ ಒಂದು ಬೀಜವನ್ನು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟರೆ, ಅದು ನಮ್ಮ ಪ್ರಪೌತ್ರರ ಕಾಲಕ್ಕಾದರೂ ಫಲವತ್ತಾಗಿ ಬೆಳೆದ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವಂತಿರಬೇಕಲ್ಲವೇ? ಹಾಗೆ ಇಂದು ಕೊಡುವ ವಾಚ್ಯವು ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳು ಮರಿಮಕ್ಕಳ ಕಾಲಕ್ಕಾದರೂ ಅರ್ಥವತ್ತಾಗಿ ಸಾಗುವಂತಿರಬೇಕು.

ಮೃತ ಮತ್ತು ಸಜೀವ ಭಾಷೆಗಳು

ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಬಳಸುವ ವಾಚ್ಯಯಕ್ಕೆಲ್ಲ ಅರ್ಥವಿರಬೇಕು. ಅರ್ಥವೂ ಮಾತೂ ಬೇರ್ಪಟ್ಟುಬಿಟ್ಟರೆ ಅಲ್ಲಿ ಆ ಭಾಷೆಯು ಡೆಡ್‌ಲ್ಯಾಂಗ್ವೇಜ್ ಆಗಿ ಬಿಡುವುದು. ಅವೆರಡೂ

ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಕೊಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾಗ ಅಲ್ಲಿ ಲೈಫ್-ಬದುಕು ಇರುತ್ತೆ. 'ರಾಕೆಟ್' 'ಗಡಿಯಾರ' ಮೊದಲಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಲೋಕದಲ್ಲುಳಿದಿರುವಾಗ ಆ ಪದಾರ್ಥಗಳೊಡನೆ ಈ ಪದಗಳು ಇದ್ದರೆ ಬಾಧಕವಿಲ್ಲ. ಪದಾರ್ಥಗಳು ಅಳಿದು ಹೋಗಿ ಪದಗಳು ಮಾತ್ರ ಬಾಯಿಗಳಲ್ಲಿ ಓಡಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ರಾಕೆಟ್ ಎಂದರೇನಿರಬಹುದು? ಜಾಕೆಟ್ಟಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟದ್ದೇ? ಮಾರ್ಕೆಟ್ಟಿಗೆ ಜೊತೆಯದೇ? ಎಂಬ ಯೋಚನೆಗಳಿಗೆ ಅವಕಾಶವು ಬರುವಂತಾಗಬಹುದು. ರಾಕೆಟ್ ಪದಾರ್ಥ ಉಳಿದಿದ್ದರೆ ರಾಕೆಟ್ಟೇ ಬೇರೆ, ಜಾಕೆಟ್ಟೇ ಬೇರೆ, ಇದಕ್ಕೂ ಅದಕ್ಕೂ ಯಾವ ಸಂಬಂಧವೂ ಇಲ್ಲವೆನ್ನಬಹುದು.

ವಾಚ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರಯೋಗ ಅವಶ್ಯಕ

ಹಾಗೆಯೇ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದ ವಾಚ್ಯವು ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಅರ್ಥ ಮತ್ತು ಪ್ರಯೋಗಗಳಿಲ್ಲದೇ ದೂರವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ನಿರ್ಜೀವವಾಗಿದೆ. 'ಹೊರಗಡೆ ಬಾಡಿ ಮಾತ್ರ ಇದೆ, ಸೋಲ್ ಇಲ್ಲ' ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿದೆ, 'ರಾಮಃ' ಎನ್ನುವಲ್ಲಿ 'ರಾಮ ಸುಪ್' ಬಂದಿದೆ ಎಂದು ಬಿಡಿಸಿ ಬಿಡಿಸಿ ಶಬ್ದದ ಬಗ್ಗೆ ವ್ಯಾಕರಣ ಹೇಳಬಹುದು. ಇನ್ನು ಅರ್ಥದ ಸ್ವರೂಪವನೇನು ಎಂಬುದು ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. ಮನುಷ್ಯನ ಸ್ವರೂಪ ಇದೆ ಎಂದರೆ, ಅಲ್ಲಿ ಲೈಫ್ ಇದ್ದರೆ ತಾನೇ ಮನುಷ್ಯನೆಂದು ಹೆಸರಾಗುವುದು.

ವಾಕ್ಯ ಧರ್ಮಯುಕ್ತವಾಗಿರಬೇಕು

ವಾಕ್ಯ ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ಅದರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಧರ್ಮವೂ ಇರಬೇಕು. ಯಾವ ಧರ್ಮ? ಎಂದರೆ-ಆತ್ಮ ಧರ್ಮ-ಮನೋಧರ್ಮ-ಇಂದ್ರಿಯ ಧರ್ಮ-ದೇಹ ಧರ್ಮ-ದೇಶ ಧರ್ಮ-ಲೋಕ ಧರ್ಮ-ಸಹಜ ಧರ್ಮ ಎಲ್ಲವೂ ಇರಬೇಕು. ಇವುಗಳೊಡನೆ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಅಂಟಿಕೊಂಡು ಬರುವ ವಿಷಯವಾಗಿದ್ದರೆ ಸರಿಯಾದ ವಾಕ್ಯಾಗುತ್ತೆ. ಆವಾಗ ತಾನೇ ಅದು ಸಜೀವವಾಗಿರುತ್ತೆ.

ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅವಿಕೃತ ರೂಪದಲ್ಲಿ ವಿಕಾಸವಿದೆ

ಜೀವಸಹಿತವಾಗಿ ಸಾಹಿತ್ಯವಾಗುತ್ತೆ. ಯಾವುದಾದರೂ ಗಿಡದಿಂದ ಒಂದು ಹೂವನ್ನು ಕಿತ್ತು ತಂದರೆ ಅದು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನ ವರೆಗೆ ತನ್ನ ರಸ ವಾಸನೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತೆ. ಆಮೇಲೆ ಬಾಡಿಯೋಗುತ್ತೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಬಹಳದಿನಗಳವರೆಗೂ ಇದ್ದರೆ ಕಾಗದದ ಹೂವಿನಂತಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತೆ. ಒಂದು ಹೂವನ್ನು ಪೋಷಣೆ ತೆಗೆದರೆ ಹೂವಿನ ಆಕಾರ ಕಂಡರೂ ಅದರ ಸ್ವಭಾವಸಿದ್ಧವಾದ ವಾಸನೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ವಾಷ್ ಮಾಡಿದ ಆ್ಯಸಿಡ್ (ಕೆಮಿಕಲ್) ವಾಸನೆ ಬರುತ್ತೆಯಷ್ಟೆ. ನಂತರ ಅದನ್ನು ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟರೆ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ವಾಸನೆಯ ಇದರಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೆ. ಅದೇ ಹೂವು ತನಗೆ ಮೂಲವಾದ ಬೇರಿನೊಂದಿಗೆ ಇದ್ದಾಗ ಅದರ ವಿಕಾಸವೇ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತೆ.

ಜ್ಞಾನವಾಹಿನಿಯು ಮರುಭೂಮಿಯಾಗಿದೆ

ಹಾಗೆಯೇ ಜ್ಞಾನದ ಸಂತಾನವೂ ಹರಿಗೆಡಹಿಲ್ಲದೇ ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ನಡೆದು ಬಂದಿದ್ದರೆ, ಜ್ಞಾನವೆಂದರೇನು ಸ್ವಾಮಿ? ಎಂದು ಯಾರಾದರೂ ಹೇಳಿದಾಗ ಆ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಅರ್ಥವಿದು ಎಂದು ಬೆಟ್ಟು ತೋರಿ ಹೇಳಬಹುದು. ಅದು ಇಲ್ಲದ್ದರಿಂದ 'ಜ್ಞಾನ ಆತ್ಮ' ಮುಂತಾದ ಕೇವಲ ಪದಗಳಾ ಮೇಲೆ ಒಡಾಟವಾಗಿದೆ. ಉಪ್ಪು-ಹುಳಿ-ಕಾರ-ಕಹಿ-ಸಿಹಿ-ಒಗರು ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಜೀವಜೀವನದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ, ಆ ಪದಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ಕೆಲಸ ನಡೆಸುತ್ತೆ, ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಆಂಬೋಡೆ-ಪುಳಿಯೋಗರೆ ಮೊದಲಾದ (ಶ್ರೀ ವೈಷ್ಣವರ ಮನೆಯದು) ಪದಾರ್ಥಗಳ ಪರಿಚಯವಿರುವುದರಿಂದ ಆಯಾ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಆಯಾ ವಿಷಯಗಳನ್ನಾಸ್ವಾದಿಸತೊಡಗುತ್ತವೆ, ಆದ್ದರಿಂದ ಯಾವುದೇ ವಿಷಯವೂ ಪದಾರ್ಥವಿದ್ದು ಅದರ ಮೇಲೆ ಬೆಳೆಯಬೇಕು, ಕೇವಲ ಪದಗಳ ಮೇಲೆ ಮಾತ್ರ ಆಡುವಂತಾದರೆ ಜೀವರಹಿತ ಭಾಷೆಯಾಗುವುದು. ಇದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಯಾವಾಗಲೂ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಶಬ್ದ ಮತ್ತು ಅರ್ಥಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮೌಲಿಕವಾದ ವಿಮರ್ಶೆ

ಪಾಠಪ್ರವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಶಬ್ದವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಇದರ ಅರ್ಥವೇನು? ಎಂದು ಪಡಿತರ ಮುಂದೆ ಪ್ರಶ್ನೆಯಿಟ್ಟರೆ, ಹತ್ತಾರು ಜನ ಪಂಡಿತರು ತಂತಮ್ಮ ಪಾಂಡಿತ್ಯ ಬೆಳೆಸಿ 'ಇದು ಅರ್ಥ, ಅದು ಅರ್ಥ' ಎಂದು ಏನೆನನ್ನಾದರೂ ಹೇಳಿದರೆ ಅದೇ ಅದರ ಅರ್ಥವಾಗಿ ನಿಂತುಬಿಡಬಹುದು. ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹೇಳಿಬಿಡಬಹುದು.

ವೈದಿಕ ಮಂತ್ರಾರ್ಥ ವಿಮರ್ಶೆ

ಉದಾಹರಣೆಗೆ ವೇದಕಾಲದ ವಿಷಯವೊಂದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ವೇದ, ಋಷಿ ಮುಂತಾದ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿದ್ದೇನಷ್ಟೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅದರಲ್ಲಾಗುವ ಏರುಪೇರುಗಳನ್ನೂ ಗಮನಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ವೇದದಲ್ಲಿರುವ ಮಂತ್ರವೊಂದನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಹೇಳುತ್ತೇವೆ-

ಚತ್ವಾರಿ ಶೃಂಗಾ ತ್ರಯೋ ಅಸ್ಯ ಪಾದಾ ದ್ವೇ ಶೀರ್ಷೇ ಸಪ್ತ ಹಸ್ತಾ ಸೋ ಅಸ್ಯ
ತ್ರಿಧಾ ಬದ್ಧೋ ವೃಷಭೋ ರೋರವೀತಿ ಮಹೋದೇವೋ ಮರ್ತ್ಯಾಗ್ಂ
ಅವಿವೇಶ||

(ನಾರಾಯಣೋಪನಿಷತ್-ಋಕ್ಸಂಹಿತಾ ೩-೮-೧೦)

ಈ ಮಂತ್ರಕ್ಕೆ ಭಾಷ್ಯಕಾರರುಗಳು ವಿವಿಧವಾಗಿ ಭಾಷ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. 'ಚತ್ವಾರಿ ಶೃಂಗಾಃ' ಎಂದರೆ ನಾಮ-ಆಖ್ಯಾತ-ಉಪಸರ್ಗ-ನಿಪಾತಗಳೆಂಬ ನಾಲ್ಕು ಶೃಂಗಗಳು. 'ತ್ರಯಃ ಅಸ್ಯ ಪಾದಾಃ' ಎಂದರೆ ಪುಂ-ಸ್ತ್ರೀ-ನಪುಂಸಕಗಳೆಂಬ ಮೂರು ಲಿಂಗಗಳು ಮೂರು ಪಾದಗಳು. 'ದ್ವೇ ಶೀರ್ಷೇ' ಎಂದರೆ-ನಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಅನಿತ್ಯ ಎಂಬ ಎರಡು

ತಲೆಗಳು ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ವೈಯಾಕರಣರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಚಿತ್ತಾರಿ ಶೃಂಗಾಃ-ನಾಲ್ಕು ವೇದಗಳು, ತ್ರಯೋ ಅಸ್ಯ ಪಾದಾಃ-ಪ್ರಾತವಸ್ತವನ, ಮಾಧ್ಯಂದಿನ ಸವನ, ಸಾಯಂಸವನಗಳೆಂಬ ಮೂರೂ ಸವನಗಳೇ ಮೂರು ಪಾದಗಳು. ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಮಾಡುವ ಯಾಜ್ಞಿಕರೂ ಉಂಟು. (ಹೀಗೆಯೇ ಇನ್ನೂ ಬೇರೆ ಬೇಗೆ ವಿವರಣೆಗಲೂ ಇರುತ್ತವೆ.) ಈ ಅರ್ಥಗಳನ್ನೇ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡರೆ ಒಂದು ಚಿತ್ರರೂಪದಲ್ಲಿ ಇದನ್ನಿಡುವುದು ಬಹಳ ಕಷ್ಟಕರವಾಗುತ್ತದೆ.

ಶಬ್ದಾರ್ಥ ವೈರಸ್ಯ

‘ಎರಡು ತಲೆ, ನಾಲ್ಕು ಕೊಂಬು, ಏಳು ಕೈಗಳು’ ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ-ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಯಾವುದನ್ನು ಎಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಅಂಟಿಸಬೇಕು? ಒಂದೊಂದು ತಲೆಗೆ ಎರಡೆರಡೂ ಕೊಂಬು ಗಳನ್ನಂಟಿಸುವುದೇ? ಈ ತರಹದ ಪ್ರಾಣಿಯನ್ನು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಯಾರೂ ನೋಡಿಲ್ಲ. (ಆರೈರು ಪೂಜಿಸುವ) ಅಗ್ನಿಯ ರೂಪದ ಮಂತ್ರ ಸಿಕ್ಕಿದರೆ ತಮತಮಗೆ ತೋರಿದ ವಿವಿಧ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಯಲ್ಲಿ ತೋರಿದಂತೆ ಭಾಷ್ಯ-ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಸಾಧ್ಯ. ಆದರೆ ಯಾವ ಯಾವ ಮಂತ್ರ ಯಾವ ಯಾವ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಸಾವ ಧಾನತೆಯಿಂದ ನೋಡಿ ಅದಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಕೊಟ್ಟರೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೆ. ನಮ್ಮ ನಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಮಂತ್ರದ ಮೇಲೆ ಹೊರಿಸದೆ, ಆ ಮಂತ್ರವೇ ಏನು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳು ತ್ತಿದೆ? ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ನೋಡಿ!

ಶಬ್ದಾರ್ಥ ವರ್ಣನೆಯಲ್ಲಿ ಜವಾಬ್ದಾರಿ

‘ರೋರವೀತಿ’ ಎಂದರೆ, ಸವರ ಮಾಡುತ್ತದೆಯೆಂದರ್ಥ. ಅಗ್ನಿಯು ಸ್ವರ ಮಾಡುತ್ತದೆಯೇ? ಪ್ರಾಣಿಯೇ ಅದು? ಸ್ವರ ಮಾಡುವುದು ಹೇಗೆ ಅದು? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೇ ಬರಬಹುದು. ಈ ಮಂತ್ರಕ್ಕೆ ವಿನಿಯೋಗವಿರುವುದು ಅಗ್ನಿಯ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ. (ನಿರುಕ್ತವ್ಯಾಖ್ಯಾನ-ಚಿತ್ತಾರೀತಿ | ವಾಮದೇವಸ್ಯಾರ್ಷಂ ತ್ರೈಷ್ಟುಭಮಗ್ನ್ಯಾದಿ ದೈವತ್ಯೇ ಸೂಕ್ತೇ ಪಠಿತಮ್). ಪದ್ಧತಿಯೂ ಹಾಗೆಯೇ ಇದೆ. ಬೇರೆ ಬೇರೆಯವರು ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿ ನಾಲ್ಕಾರು ತರಹ ಹೇಳಬಹುದು. ಅದೆಲ್ಲಾ ಸರಿಯಾಗಲಾರದು. ಅಷ್ಟೇ ಸಂಕೇತವೆಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ಗೊತ್ತಿದ್ದರೆ ಹಾಗೆಯೇ ಹೇಳಬಹುದು. (ಹಾಗೆ ಖಚಿತವಾಗಿ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದೆಯೂ ಹೇಳತೊಡಗುವುದಾದರೆ ಎಲ್ಲಿ ಏನು ಬೇಕಾದರೂ ಹೇಳಬಹುದು). ಉದಾಹರಣೆಗೆ-ಒಂದು ತೆಂಗಿನ ಮರದಿಂದ ಒಂದು ಸೋಗು (ಗರಿ) ಕಳಚಿ ಜಾರಿಬಿದ್ದಾಗ ಅದಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬ ಅನುಕರಣ ಮಾಡಿದ-ಸರ್ ಡಬ್ ಆಯಾಂ ಎಂದು. ಇಲ್ಲಿ ಸರ್ ಎಂಬುದು ಗೌರವಾರ್ಥವಾದ ಟೈಟಲ್, ಡಬ್ ಎಂದರೆ ಡಬ್ ಮಾಡು ವುದು ಆಯಾಂ ಎಂದರೆ ನಾನು ಇದ್ದೇನೆ ಎಂದರ್ಥ. ತೆಂಗಿನ ಗರಿ ಕಳಚಿ ಬಿದ್ದುದಕ್ಕೆ ಮಾಡುವುದು ಆಯಾಂ ಎಂದರೆ ನಾನು ಇದ್ದೇನೆ ಎಂದರ್ಥ. ತೆಂಗಿನ ಗರಿ ಕಳಚಿ ಬಿದ್ದುದಕ್ಕೆ ಇದು ಅರ್ಥಾನುಸಾರವಾಗಬಹುದೇ? ಎಂದರೆ-ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ನಲ್ಲಿಯ ‘ಐ ಆಮ್’ ಎಂಬುದು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಬಂತು? ಎಂದರೆ, ‘ಪುರಾತನ ಕರ್ಮಫಲವೈಸೇ’ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಐ ಸೆ ಎಂಬ

ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಪದ ಹೇಗೆ ಬಂತೋ? ಹಾಗೆಯೇ, ಎಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡಬಹುದು. 'ಭಪ್ಪ ನೈವತ್ತಾರು' ಎಂಬಂತೆ ಭಾಷಾ ಸಾಂಕರ್ಯವೇರ್ಪಟ್ಟಿದೆ ಎಂದೂ ಹೇಳಬಹುದು. ಹಾಗೆಯೇ ವೇದದಲ್ಲಿರುವ 'ಸುವರ್ಗಂ' ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಸುವರ್ ಎಂದು ಬೈದು, ನಂತರ ತಮಿಳು ಭಾಷೆಯ ಗಂ ಎಂದರೆ ಸುಮ್ಮನಿರು ಎಂದರ್ಥ ಹೇಳಬಹುದು. ಹಾಗೆಯೇ 'ಅಹ ಮನ್ನಮನ್ನಮದಂ ತ ಮಾದ್ಮಿ' ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹಿಂದೀ ಭಾಸೆಯ (ಆದ್‌ಮೀ-ಮನುಷ್ಯ) ಪದ ಸಂಕರವೇರ್ಪಟ್ಟಿದೆ ವೇದದಲ್ಲಿ ಎನ್ನಬಹುದು. 'ಅಚ್ಚಾನಕ್ಕಿದ್ಯುಮತ್ತಮೋರಯಿಂದಾ: | ಅಚ್ಚಾ ವೀರಂ ನಯಂ ಪಂಕ್ತಿರಾಧಸಂ' ಎಂಬಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚಾ ಒಳ್ಳೆಯದು ಎಂದರ್ಥ. ಇದೂ ಹಿಂದೀ ಸಂಕರ ಎನ್ನಬಹುದು. ಹಾಗೆಯೇ ಒಂದು ಋಜ್ಜುತ್ರದಲ್ಲಿ-

(ಸೃಷ್ಟೇವ ಜರ್ಭರೀ ತುರ್ಪರೀತೂ ನೈತೋಶೇವ ತುರ್ಪರೀ ಪರ್ಪರೀಕಾ)

ಜರ್ಭರೀ-ತುರ್ಪರೀ-ಪರ್ಪರೀ ಈ ಪದಗಳು ಪ್ರಯುಕ್ತವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಇದೆಲ್ಲಾ ಯಾವ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆ? ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಶಬ್ದ ಶಬ್ದಾರ್ಥಗಳ ವಿವೇಚನೆ

ಒಂದು ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಒಂದರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳಬೇಕಾದರೆ ಆ ಪದಾರ್ಥವು ಇರಬೇಕು. ಅರ್ಥವು ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವಾಗಲೇ ಅದಕ್ಕೊಂದು ಶಬ್ದವೂ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿತು. ಯಾವ ಯಾವ ಟೈಂ ಸ್ಟೇಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಯಾವ ಯಾವ ಶಬ್ದ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿತೋ ಆಯಾ ಟೈಂ ಸ್ಟೇಸ್‌ಗೆ ಹೋಗಿ ಅದರದರ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಹೇಳಬೇಕು. ಹಾಗೆಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಮೈಸೂರಿಗೆ ಎಂಬ ಪದ ಬಳಸಿದಾಗ, ಮೈ ಎಂದರೆ ನಮ್ಮ ದೇಹ-ಮೈ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಸೂರ್ ಎಂದರೆ ಮನೆಯ ಸೂರು (ಮೇಲ್ವಾವಣಿ) ನೋಡುವುದು, ಇಗೆ ಎಂದರೆ ವ್ಯಾಕರಣ ಹೇಳುವ ಷಷ್ಟೀವಿಭಕ್ತಿ ಪ್ರತ್ಯಯ, ಎಂಬುದಾಗಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡಬಹುದೇ? ಇವುಗಳ ಟೈಂ ಸ್ಟೇಸ್‌ಗಳೇ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾದ್ದರಿಂದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಇಲ್ಲವೆನ್ನಬೇಕು ಗುತ್ತೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಒಬ್ಬನನ್ನು ಜಿಗುಟಿದಾಗ 'ಅಹಹಹ' ಎಂದು ನೋವಿನ ಸದ್ದು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ನಗುವಿನಲ್ಲೂ ಆ ಸದ್ದು ಬರುವುದುಂಟು, ಹಾಸ್ಯದಲ್ಲೂ ಬರುವುದುಂಟು. ಎಲ್ಲಾ 'ಅಹಹಹ'ವಿಗೂ ಒಂದೇ ಅರ್ಥ ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಜಿಗುಟಿದ ನೋವಿನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಅಹಹವಿಗೆ ಆ ನೋವೇ ಅಹರ್ತ. ಏಕೆಂದರೆ ಆ ಟೈಂ ಸ್ಟೇಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಅದು ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ. ಅದಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ವಿನಿಯೋಗ. ಅದರದ ಹುಟ್ಟಿನ ನೆಲೆಗೆ ಹೋಗಿ ಅದಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಕೊಡಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅದನ್ನು ಹೇಳಿದರೆ ಆ ಶಬ್ದದಿಂದ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಬಹುದು. (ಶ್ರೀ. ಹೆಚ್. ಎಸ್. ರಾಮಾನುಜ ದೇಶಿಕಾಚಾರ್ಯರನ್ನು ಕುರಿತು) ಏನಪ್ಪಾ ರಾಮಾನುಜಂ ಎಂದರೆ ನೀವು ಉತ್ತರಕೊಟ್ಟಿರಿ ಏಕೆ? ಆ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ (ನಿಮಗೇ ತಲಪುವಂತೆ) ಆ ಭಾಷೆಯನ್ನುಚ್ಚರಿಸಿದ್ದರಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಕಿವಿಯು ಅದಕ್ಕೆ ಓಗೊಟ್ಟಿತು. ಹಾಗಲ್ಲದೇ ಬೇರೆ ಕಡೆ ರಾಮಾನುಜ ಪದ ಹೇಳಿದ್ದರೆ. ಅದು ನಿಮಗೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವಲ್ಲಾ! ರಾಮಾನುಜೇಯರು ಅನ್ನುವಾಗ ಆ ಪದಕ್ಕೂ ನೀವೇ ಅರ್ಥವೇ? ಅಲ್ಲಿಯ ರಾಮಾನುಜ ಶಬ್ದದ ಅರ್ಥವೇ ಬೇರೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದರೆ ಯಾವ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೊತ್ತು ತರಲು ಯಾವ ಪದವನ್ನು (ಆ ಅರ್ಥವು ಯಾವ ಪದದಲ್ಲಿ

ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿತು ಆ ಪದವನ್ನು) ಹೇಳಿದರೆ ಅದು ಅಲ್ಲಿಗೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಒಯ್ಯುತ್ತದೆ. ಕಣ್ಣು ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಚ್ಚರಿಸಿದಾಗ ಆ ಪದವು ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಪೃಷ್ಠಭಾಗದ ಕಡೆಗೆ ಒಯ್ಯುವುದಿಲ್ಲ. ಆ ಸದ್ಗು ಆ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ಸಂಕೇತವಾಗಿ ಬಂದಿರುವುದರಿಂದ ಆ ಅರ್ಥದ ಕಡೆಗೆ ನಮ್ಮ ನೋಟ ಬೇಕು.

ಋಷಿ ಮನೋನುವರ್ತನೆ

ಋಷಿಗಳು ಮೊದಲಿಗೆ 'ಚತ್ವಾರಿ ಶೃಂಗಾಃ' ಎಂಬ ಋಜುಂತ್ರವನ್ನು ಹೇಳಿದಾಗ ನೀವು ಆ ಟೈಂ ಸ್ಟೇಸ್‌ನಲ್ಲಿದ್ದೀರೇನು? ಅದರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ನಿಮಗೆ ತಾನೇ ಹೇಗೆ ಗೊತ್ತಾಯಿತು? ಎಂದರೆ, ನಾವು ಅಂದು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಆ ಮಂತ್ರ ಕೇಳಿದಾಗ (ಪರಿಷ್ಕೃತ ಮನಸ್ಸಾಗಿದ್ದಾಗ) ಮನಸ್ಸು ಎಷ್ಟು ದೂರ ಬೇಕಾದರೂ ಹೋಗಬಹುದು. ಮನಸ್ಸು ವಿಷಯದ ವಿಜ್ಞಾನ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಆ ಮೂಲಕ ನೋಡಿ ಹೇಳಬಹುದು.

ಅರ್ಥವರ್ಣನೆಯಲ್ಲಿ ಕ್ರಮಾನುಸರಣಿ

ಯಾವುದೇ ವಿಷಯಕ್ಕೂ ಅದರ ಸ್ವರೂಪ ವರ್ಣಿಸುವಾಗ ಒಂದು ಕ್ರಮವಿರಬೇಕು. ದೇಶಿಕಾಚಾರ್ಯರು ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅವರ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಹೊರಟಾಗ ಕೆಂಪು ನಾಮ, ಕಣ್ಣಿದೆ, ಮೂಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದೊಡನೆಯೇ ಕಾಲಿನ ಹತ್ತಿರ ಲೋಲುವ ವಸ್ತ್ರದ ನೂಲಿನ ವರ್ಣನೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ-ಕೇಶಾದಿಪಾದಾಂತ ಅಥವಾ ಪಾದಾದಿಕೇಶಾಂತವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸುವಲ್ಲಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿದೆ. ಅದು ಕ್ರಮವನ್ನು ಹೊತ್ತಿರುತ್ತೆ. ಕೆಲವು ಕಡೆ ಇದಕ್ಕಪವಾದವೂ ಎದ್ದು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತೋ ಅದನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಎತ್ತಿ ಹೇಳುವ ರೂಢಿ ಇದೆ. (ಹಳ್ಳಿಯ ರೈತರಲ್ಲಿ) ಗೆಂಡೇ ಪುಟ್ಟ ಎಂದು ಒಬ್ಬನನ್ನು ಹೇಳುವಾಗ, ಅವನಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಅಂಶ ಗೆಂಡೆ. (ಹೀಗೆ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕು.)

ವಿಷಯದ ಅಸಂಬದ್ಧತೆ

ಮೇಲೆ ಕೊಂಬುಗಳು, ಕೆಳಗೆ ಕಾಲುಗಳು, ಎರಡು ಶೀರ್ಷ(ತಲೆ), ಏಳು ಕೈಗಳು, ಹೀಗೆ ಹೇಳುವುದು ಯಾವ ಬಗೆಯ ಆನುಪೂರ್ವಿಕ? ತ್ರಿಧಾ ಬದ್ಧ: ಎಂದರೆ ಮೂರುಕಡೆ ಕಟ್ಟಿಹಾಕಿದ್ದರೆಂಡರ್ಥ. ಈ ರೀತಿ ಹೇಳುವ ಆಕಾರದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಕ್ರಮವೂ ಇಲ್ಲ. ನಾವು ಹೇಳುವ ಅರ್ಥನೋಡಿ! ಒಂದು ಕ್ರಮ ಆರ್ಡರ್ ಆಗಿರುವ ಸನ್ನಿವೇಶಕ್ಕೊಯ್ಯುತ್ತದೆ.

ಮಂತ್ರಕ್ಕೆ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ವಿವರಣೆ

ಶೃಂಗವೆಂದರೆ ಕೊಂಬು ಹೇಗೆ ಅರ್ಥವಾಗಿ ತೋರುತ್ತೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಮೂಲೆ ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲೂ ಶೃಂಗಪದವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುವ ಸಂಪ್ರದಾಯವುಂಟು, ಒರಿಜಿನಲ್ಯಾಗಿ ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ಯೋಚನೆ ಮಾಡಹೊರಟರೆ ಮೂಲೆ ಎಂಬ ಅರ್ಥ ಹೇಳುವುದೇ ಸರಿ. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಮಂತ್ರವು ಅಗ್ನಿಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ವಿನಿಯುಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಅಗ್ನಿಯ ವೇದಿಕೆಗೆ

ನಾಲ್ಕು ಮೂಲೆಗಳಿವೆ. ಅವೇ 'ಚತ್ವಾರಿ ಶೃಂಗಾಃ'. ಉಲ್ಲೇಖನ ಮಾಡುವಾಗ ಮೂರು ರೇಖೆಗಳನ್ನೆಳೆಯುತ್ತೇವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಭೂರ್ಭುವಸ್ಸುವರೋಮ್ ಎಂದು ಅಗ್ನಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾ ಮಂತ್ರ. 'ಭೂಃ ಭುವಃ ಸುವಃ' ಎಂದು ಮೂರು ಹೇಳಿ ಆಮೇಲೆ ಪ್ರಣವ.

‘ಪ್ರಾಚೀಃ ಪೂರ್ವಮುದಕ್ಸಂಸ್ಥಂ ದಕ್ಷಿಣಾರಂಭಮಾಲಿಖೇತ್|

ಅಥೋದೀಚೀಃ ಪುರಃ ಸಂಸ್ಥಂ ಪಶ್ಚಿಮಾರಂಭಮಾಲಿಖೇತ್||’

ಇಲ್ಲಿಯ ಮೂರು ರೇಖೆಗಳೇ ಮೂರು ಪಾದಗಳು. 'ತ್ರಯೋ ಅಸ್ಯ ಪಾದಾಃ'. ಎರಡು ತಲೆಗಳೆಂದರೆ ಅಗ್ನಿಯ ಉತ್ತರ ಪೂರ್ವಾರ್ಧ-ಆಹುತಿ ಪಡೆಯತಕ್ಕ ಒಂದು ಅಗ್ನಿ. ದಕ್ಷಿಣ ಪೂರ್ವಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಆಹುತಿ ಪಡೆಯತಕ್ಕ ಸ್ವಿಷ್ಟಕೃದಗ್ನಿ ಮತ್ತೊಂದು ಇವುಗಳೇ 'ದ್ವೇಶೀರ್ಷೇಃ,' ಹಸ್ತವೆಂದರೆ, ಕೊಟ್ಟವಸ್ತುವನ್ನು ಆಧಾನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಅವಯವ. ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಮ ಮಾಡುವಾಗ ಇಂತಿಂತಹ ಕಡೆಯಲ್ಲೇ ಇಂತಿಂತಹ ಆಹುತಿಯನ್ನು ಕೊಡ ಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮವುಂಟು. ಏಕೆಂದರೆ ಅಗ್ನಿ ಆ ಅವಯವಗಳೇ ಆಯುತಿಯನ್ನಾದಾನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಜಿಹ್ವೆಗಳು ಜ್ವಾಲಾರೂಪವಾಗುವುದು. (ಜಿಹ್ವೆಗಳೇ ಹಸ್ತ ಅಥವಾ ನಾಲಿಗೆ. 'ಸಪ್ತ ತೇ ಅಗ್ನೇ ಸಮಿಧಃ ಸಪ್ತಜಿಹ್ವಾಃ' ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯುಂಟು) ಅಂತಹ ಅಗ್ನಿಯ ಸಪ್ತಜಿಹ್ವೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹೀಗೆ ವಿವರಣೆಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಮಂಡಕೋಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ-

ಕಾಳೀ ಕರಾಳೀ ಚ, ಮನೋಜವಾ ಚ ಸುಲೋಹಿತಾ ಯಾ ಚ

ಸಯದೂಮ್ರವರ್ಣಾ|

ಸ್ಫುಲಿಂಗಿನೀ ವಿಶ್ವರೂಚೀ ಚ ದೇವೀ ಲೇಲಾಯಮಾನಾ ಇತ ಸಪ್ತಜಿಹ್ವಾಃ| ಎಂದು

ಮತ್ತು ಕರ್ಮಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ-

“ಹಿರಣ್ಯಾ ಕನಕಾ ಕೃಷ್ಣಾ ರಕ್ತಾ ಚೈವಾಥ ಸುಪ್ರಭಾ|

ಅತಿರಿಕ್ತಾ ಬಹುರೂಪಾ ಸಪ್ತಜಿಹ್ವಾಃ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಾಃ|

ಸಪ್ತಜಿಹ್ವಾ ಅವಿಜ್ಞಾಯ ಯಃ ಕುರ್ಯದಗ್ನಿಸಂನಿಧೌ|

ಹೋಮೋ ನಿಷ್ಪಲತಾಂ ಯಾತಿ” ಎಂದೂ ಇದೆ.

'ತ್ರಿಧಾ ಬದ್ಧಃ|' ಎಂದರೆ-ಜಾತಾವೇದಾಃ, ತನೂನಪಾತ್, ಅಪಾನನಪಾತ್ ಎಂಬ ಮೂರು ಹೆಸರುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದು ಭೂಃ ಭೂಃ ಸುವಃ ಎಂಬ ತ್ರಿಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಕನಾಗಿದ್ದು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತನಾಗಿರುವವನು. ಇಲ್ಲಿ ಬಂಧನವೆಂದರೆ-ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ. 'ಭೂರ್ಭುವಸ್ಸುವರೋಮ್' ಇತ್ಯಗ್ನಿಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪ್ಯ' ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಮೊದಲೇ ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ತಂದಿತ್ತು. ದೇವಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಲವಿಗ್ರಹ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಮಾಡುವಾಗ ಅಷ್ಟಬಂಧನವೆಂಬ ಕ್ರಿಯೆಯುಂಟೆಂಬುದನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಬೇಕು. ಇಂತಹ ಅಗ್ನಿಯು ರೋರವೀತಿ-ಶಬ್ದ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಅವನು ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ದೇವನಾಗಿದ್ದಾನೆ. 'ಮಹೋ ದೇವಃ' ಮಹತ್ತ್ವವುಳ್ಳವನಾಗಿ ದೇವಸ್ವರೂಪನಾಗಿರುವವನು. 'ಮರ್ತ್ಯಾನ್ ಆವಿವೇಶ' ಈತನು ಮನುಷ್ಯರನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ. ಹಾಗೆಂದರೆ-ಒಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿರುವ ಅಗ್ನಿಯ ಪ್ರತೀಕನಾಗಿದ್ದಾನೆ ಈ ಅಗ್ನಿ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮರ್ತ್ಯಾನ್ ಆವಿವೇಶ ಎಂದುದು. ಹೀಗಿರುವುದರಿಂದಲೇ-

ಉಪಾವರೋಹ ಚಾತವೇದಃ ಪುನಸ್ತ್ವಂ
ದೇವಭ್ಯೋ ಹವ್ಯಂ ವಹ ನಃ ಪ್ರಜಾನನ್|

ಎಂದು ಹೇಳಿ ಒಳ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಹೊರತರುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆ ಹೊರತಂದ ಅಗ್ನಿಯನ್ನೇ
ಯಾ ತೇ ಅಗ್ನೇ ಯಾಜ್ಞಯಾ ತನೂಸ್ತಯೇಹ್ಯಾರೋಹಾತ್ಮಾಽಽತ್ಮಾನಮ್|
ಅಚ್ಚಾ ವಸೂನಿ ಕೃಣ್ವನ್ನಸ್ಮೇ ನರ್ಯಾ ಪುರೋಣಿ |

ಯಜ್ಞೋ ಭೂತ್ವಾ ಯಜ್ಞಮಾಸೀದ ಸ್ವಾ ಯೋನಿಮ್|
ಚಾತವೇದೋ ಭುವ ಆಚಾಯಮಾನಃ ಸಕ್ಷಯ ಏಹಿ|

ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ಮತ್ತೆ ಒಳಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಆ ಅಗ್ನಿಯು ಚಾತವೇದನೆನಿಸಿಕೊಂಡ
ವನು. ಏಕೆ?-ಚಾತ ಏವ ಸರ್ವಾಣಿ ವೇದ-ಹುಟ್ಟುವಾಗಲೇ-ವ್ಯಕ್ತನಾಗುವಾಗಲೇ ಎಲ್ಲ
ವನ್ನೂ ತಿಳಿಯತಕ್ಕವನು. ಒಳಗಡೆಯ ಚಾತವೇದಾಗ್ನಿಯ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿರತಕ್ಕವನಿವನು.
ಇವನು-ಹೊರ ಅಗ್ನಿಯು ಜಡನಾದ್ದರಿಂದ ಚಾತವೇದನಾಗಲಾರನು. ಆದರೆ ಈ ಅಗ್ನಿಯು
ಹಾಗೆ ಒಳಗೆ ಒಬ್ಬನಿದ್ದಾನೆ. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಉಪಮಾನಾದಿಗಳಿಂದ ಉಪಮೇಯದ ಕಡೆಗೆ
ಮನಸ್ಸನ್ನೊಯ್ಯುವಂತೆ, ಜಡವಾದ ಈ ಅಗ್ನಿಯ ಮೂಲಕ ನಿಜವಾದ ಚಾತವೇದಾಗ್ನಿಯು
ಒಳಗೆ ಒಯ್ಯಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಮಂತ್ರದಿಂದ ಕರ್ಮ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗೆ ಉಪಯೋಗ

ಈ ಮಂತ್ರವು ವೇದಿಯ ರಚನೆ ಅಥವಾ ಸ್ಕೆಚ್ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ಮೂಲಕ
ಅಗ್ನಿ ಚಿಂತನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ, ಹೋಮ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಅಗ್ನಿ ಜಿಹ್ವೆಗಳನ್ನು ನಿಶ್ಚಯ
ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಹಾಯಕವಾಗಿದೆ. 'ವೃಷಭೋ ರೋರವೀತಿ' ಎಂದರೆ ಹೊರಗಡೆಯೂ
ಈ ಅಗ್ನಿ ಸದ್ದು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಒಳಗೂ ಪ್ರಣಾವಘೋಷವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಚಾತವೇದಾ
ಗ್ನಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವ ಸ್ವಭಾವ ಸಾಮ್ಯವು ಈ ಹೊರ ಅಗ್ನಿಗೂ ಇದೆ. ಮಂತ್ರದ
ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಹೀಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ ಸಮರಸವಾಗಿ ಎಲ್ಲವೂ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಇನ್ನು ಚಾತವೇದನೆಂಬ ಅಗ್ನಿಯು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಇದ್ದನೆಯೇ? ಅಂದರೆ ಹುಡುಕಿ
ನೋಡಬೇಕಾದ ಅಂತರ್ಲಕ್ಷ್ಯಕ್ಕೆ ವಿಷಯವದು. ಒಳಹೃದಯದಲ್ಲಿ ನಡೆಸಬೇಕಾದ
ಮೀಮಾಂಸೆ ಅಥವಾ ವಿಚಾರವದು.

ಬೇರೆ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಅನೌಚಿತ್ಯ

(ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ) ಇಷ್ಟು ವಿಚಾರವಿಲ್ಲದೇ ಏನೇನೋ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟು
ಮಂತ್ರಾರ್ಥ ಹೇಳಿದನೆಂದುಕೊಂಡರೆ, ಈ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಪ್ರಾಣಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು
ತಾರಯ್ಯ! ಎಂದು ನಮ್ಮನ್ನಾರಾದರೂ ಕೇಳಿದರೆ, ಆಗ ಅದಕ್ಕೆ ಆಕಾರವೇ ಇಲ್ಲ-ಬರೀ
ಅರ್ಥವಾದವಿದು ಎಂದು ಉತ್ತರ ಕೊಡುವುದು ಸರಿಯಾಗಲಾರದು ಒಳದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ
ನೋಡಿದಾಗ ಈ ಮಂತ್ರವು ಶಾಶ್ವತವಾದ ಒಳ ಅಗ್ನಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಹೊರಗಿನ
ಅಗ್ನಿಯು ಅದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ-ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತದೆ.

ಸರಿಯಾದ ವಿವರಣೆಯಲ್ಲಿ ಔಚಿತ್ಯ

ಉದಾಹರಣೆಗೆ (ತೋರಿಸುತ್ತಾ) ಹೀಗೆ ತಾಳಹಾಕುತ್ತೇವೆ. ಅದರ ಹಿಂಬದಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಡೂ ಇದೆ. ಹೊರಗಡೆ ಹೇಗೆ ಕೈಯನ್ನಲ್ಲಾಡಿಸಿದರೂ ಅದು ಮನಸ್ಸಿನ ಹಿಂಬದಿಯಲ್ಲಿರುವ ಹಾಡಿನ ಕಡೆಗೆ ನಮ್ಮನ್ನೊಯ್ಯುವುದಲ್ಲವೇ? ನಾವು ನಮ್ಮ ಪ್ರತಿಬಿಂಬವನ್ನು ಹೊಂದಿದರೆ, ಅದು ಬಿಂಬವೇ ಆಗಿರುವುದಿಲ್ಲವಾದರೂ ಅಲ್ಲಿಯ ಛಾಯೆಯು ಬಿಂಬದ ಕಡೆಗೆ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸು ತೆರಳಲು ಸಹಕರಿಸುತ್ತೆ. ಒಳಗಿನ ಅಗ್ನಿಯ ರೂಪವು ಹೇಗಿದೆಯೆಂದರೆ-ಅದನ್ನು ಪ್ರಯೋಗ ದಿಂದ ನೋಡಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಒಳಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ದೇವತಾದರ್ಶನಗಳಾ ಗುವ ವೇಳೆಗೆ ನೋಡಿ ತಿಳಿಯಬೇಕು ಅದನ್ನು.

ಸಾಂಗತ್ಯವಿಲ್ಲದ ವಿವರಣೆ ಸಲ್ಲದು

ಮಂತ್ರದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೊರ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ನಯನ ಮಾಡಬೇಕು. ಇದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಅಧ್ಯಯನವೇ ಮೊದಲಾದ ನಾಲ್ಕು ಋತ್ವಿಕ್ಯಗಳು, ಪ್ರಾತಸ್ಸವನಾದಿ ಮೂರು ಸವನಗಳು, ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ಏನೇನೋ ಅರ್ಥವರ್ಣನೆ ಮಾಡಿದರೆ; ರೂಪಕ್ಕೂ ವಿಷಯವಿಲ್ಲ. ಕಾಲಕ್ಕೂ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ.

ಮಂತ್ರಾರ್ಥ ನಿರ್ಣಯ ವಿಧಾನ

ಮಂತ್ರದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಪತ್ತೆ ಹಚ್ಚುವ ಜಾಡು ಯಾವುದೆಂದರೆ - ಸ್ವರದಿಂದ ಪತ್ತೆ ಹಚ್ಚಬಹುದು. (ಅದು ಹೇಗೆಂಬುದನ್ನು ಪ್ರಯೋಗ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಸಿದರು ಶ್ರೀಕಂಠರನ್ನು ಕುರಿತು-ಒಂದು ಪೆನ್ನಿಲ್ಲನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯ ತೊಲೆಯ ಮೇಲಿಟ್ಟು ನಂತರ, ತೊಲೆಯ ಮೇಲಿರುವ ಪೆನ್ನಿಲ್ಲನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಪೆನ್ನಿಲ್ ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಹೇಳಿ ಎಂದರು. ಅವರು ಮೇಲೆ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಪೆನ್ನಿಲ್ ಎಂದರು. ನಂತರ ಆ ಪೆನ್ನಿಲ್ಲನ್ನು ತೆಗೆದು ನೆಲದ ಮೇಲಿಟ್ಟು, ಮತ್ತೆ ಅದು ತೊಲೆಯ ಮೇಲಿದ್ದಾಗ ಅದನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಹೇಳುವಾಗ ಯಾವ ಮನೋಧರ್ಮ, ಪಿಚ್ಚು ಇತ್ಯೋ, ಅದೇ ಮನೋಧರ್ಮ-ಪಿಚ್ಚಿನಲ್ಲಿ ನೆಲದ ಮೇಲಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಪದೇ ಪದೇ ಹೇಳಿ ನೋಡೋಣಾ! ಎಂದರು. ಶ್ರೀಕಂಠರು ಹಾಗೆ ಬಹಳ ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟರೂ ಹೇಳಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಈ ಪ್ರಯೋಗದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಸಿದರು.)

ವೇದಿಕೆಯಲ್ಲಿರುವಾಗ ಆ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಬರುವ ಧ್ವನಿ ಹೇಗೆ ಬರುತ್ತದೆ? ಎಂಬುದನ್ನು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತಂದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿ ಯಾವ ಯಾವ ಪದ ಹೇಳುವಾಗ ಸ್ವರವು ಏನಾಗಿರುತ್ತೆ? ಎಂಬುದನ್ನೂ ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಉದಾ: ಶೃಂಗ ಎಂದರೆ ಕೊಂಬು. ಶೃಂಗಪದಕ್ಕೆ ಏನು ಸ್ವರ? ಉದಾತ್ತ ಸ್ವರ. ಒಂದು ಪ್ರಾಣಿಯ ಶೃಂಗವೆಂದು ಭಾವಿಸಿದರೆ, ಅಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಶೃಂಗಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಎಲ್ಲಿ ಭಾವಿಸಬೇಕು? ಹಿಂದೆ ಎರಡು ಮುಂದೆ ಎರಡೇ? ಅಥವಾ ಒಂದೇ ನೇರದಲ್ಲಿ ಸಾಲಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ಶೃಂಗಗಳೇ? ಹಿಂದೆ ಎರಡು ಮುಂದೆ ಎರಡು ಆದರೆ ಅದೇ ಉದಾತ್ತಸ್ವರ ಹೇಗೆ ಬರುತ್ತೆ? ಒಂದೇ ನೇರದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಹೇಗೆ ಬರುತ್ತದೆ?

ನೋಡಿ (ನಾಲ್ಕು ಕೈಬೆರಳುಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿ) ನಾಲ್ಕು ಬೆಟ್ಟಾ ಎಂದು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಹೇಳಿ! ಹೇಗೆ ಬರುತ್ತೆ ನೋಡಿ! (ರಾಮಭದ್ರಾಚಾರ್ಯರನ್ನು ಹೇಳುವಂತೆ ಹೇಳಿದರು. ಅದನ್ನು ಅವರು ಹೇಳಿದರು) ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ಹೇಳಿದಾಗ ವಸ್ತುವಿನ ಸ್ಥಿತಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಸ್ವರಗಳು ಜಾರುತ್ತವೆ. ಶೃಂಗ ಮೊದಲಾದುದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಒಂದು ವೇದಿಕೆಗೆ ಅನ್ವಯಿಸಿ ಹೇಳುವಾಗ ಇದರ ಸ್ವರಗಳು ಹೇಗಿರುತ್ತವೆ? ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿ!

ಸಮಭೂಮಿಯ ಒಂದು ವೇದಿಕೆ. ಅದಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕು ಮೂಲೆಗಳಿವೆ. ಅವೇ ನಾಲ್ಕು ಶೃಂಗಗಳು. ಈರ್ಧಕ್ಕೆ ಧೀರ್ಘವಾದಾಗ ಉದಾತ್ತಸ್ವರವು ಬರುವಂತೆ, ತಿರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ದೀರ್ಘವಾದರೂ ಉದಾತ್ತ ಸ್ವರವು ಬರುತ್ತದೆ. ಮಂತ್ರೋಚ್ಚಾರಣೆಯಲ್ಲಿ ಮಂದ್ರ ಸ್ಥಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವರವನ್ನು ಹೇಳುವುದೇ ಸಂಪ್ರದಾಯದಲ್ಲಿದೆ. ವೇದಿಕೆಯ ಅಗಲ ಮೊದಲಾದುವುಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡು ಆ ಉದಾತ್ತವು ಬರುತ್ತದೆ.

ಮಂತ್ರಾರ್ಥಾನೇಷಕನಲ್ಲಿರಬೇಕಾದ ವೈಜ್ಞಾನಿಕತೆ

ಯಾವುದೋ ಕಾಲದ ಮಂತ್ರಕ್ಕೆ ಈಗ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಗೆ ಹಿಡಿಯುವುದೆಂದರೆ-ಅದರ ಟೋನ್, ಅದರ ಜಾಡು ವಗೈರೆ ಸಿಕ್ಕಿದಾಗ ಹಿಡಿಯಬಹುದು. ಸಂಪ್ರದಾಯ ಮತ್ತು ಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಅರ್ಥ ಹೇಳಬೇಕು. ಹೆಸರನ್ನು ಕೂಗುವಾಗ ಕೂಗುವವರು ಪರೋಕ್ಷದಲ್ಲಿದ್ದರೂ, ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡು, ಯಾರು ಎಷ್ಟು ಡಿಸ್ಟೆನ್ಸ್ ನಲ್ಲಿ ಯಾವ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದರೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

(ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ-ಹಿಂದೂಮೈ ಶ್ರೀಯುತ ಎನ್. ಎಸ್. ವೆಂಕಟನಾಥಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಪ್ರಯೋಗದ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಸಿದ ವಿಷಯವನ್ನು ಮತ್ತೆ ನೆನಪಿಗೆ ತಂದುಕೊಂಡು ಆ ಅಂಶವನ್ನು ಈ ಪಾಠದಲ್ಲೂ ತಿಳಿಸಿದರು.)

ಕೆಲವು ಗೆರೆಗಳನ್ನು ನೆಲದ ಮೇಲೆಳೆಯುತ್ತ ಹೂಂ ಎಂಬ ಧ್ವನಿ ಮಾಡುತ್ತ ಬಂದು ಗೆರೆ ಮುಗಿದ ಕೂಡಲೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿದರೆ, ಗೋಡೆಯ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಕೊಂಡುವರೂ ಕೂಡ 'ಗೆರೆ ಇಷ್ಟೇ ಉದ್ದವಿದೆ' ಎಂದು ಖಚಿತ ಹೇಳಬಹುದು. ರೇಖೆಯ ದೈರ್ಘ್ಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಹೂಂ ಎಂಬ ಧ್ವನಿಯ ದೈರ್ಘ್ಯವೂ ಇದ್ದಾಗ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ಹೂಂ ದೈರ್ಘ್ಯದ ಬಲದ ಮೇಲೆ ಗೆರೆಯ ದೈರ್ಘ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಹೂಂ ಗುಟ್ಟುದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಯಿರಬೇಕು. ಗೆರೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಜೋಡಿಸಿ ಹೂಂ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಅನುವೃತ್ತಗೊಳಿಸುವಾಗ ಆ ಮನೋವ್ಯಾಪಾರ ನಿಂತಾಗ ಗೆರೆಯು ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆಯಲ್ಲವೇ? ಮತೆಯಲ್ಲಿರುವವರೂ ಸಹ ಹೂಂ ಆರಂಭಿಸಿದ ಕೂಡಲೇ ಗೆರೆಯೆಳೆಯಲಾರಂಭಿಸಿ ಹೂಂ ನಿಂತ ಕೂಡಲೇ ಗೆರೆಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಅದನ್ನು ಮರೆಯಲ್ಲೇ ಅಳೆದರೆ ಉದ್ದ ಗೊತ್ತಾಗಿಬಿಡುತ್ತೆ.

ಧ್ವನಿ ಮತ್ತು ಕ್ರಿಯೆಗಳ ಸಾಂಗತ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರಯೋಗ

ಹಾಗೆಯೇ ಕ್ರಿಯೆಯ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಧ್ವನಿಯು ಬರುತ್ತದೆಯೆಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಯೋಗ -ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಗೋಡೆಯ ಮೇಲೆ ಯಾರಾದರೂ ಒಂದು ಬರವಣಿಗೆ

ಮಾಡಿದ್ದರೆ, ಆ ಮೂಲಕ ಬರೆದವರ ಎತ್ತರವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಬಹುದು. ಅದು ಹೇಗೆಂದರೆ-ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಎಲ್ಲರೂ ಸಹ ತಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಯ ನೇರಕ್ಕೆ ಹೊಂದುವ ಎತ್ತರದಲ್ಲಿ ಬರೆಯುವುದು ಸ್ವಭಾವ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಕೈಯೆತ್ತಿ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಬರೆದಿದ್ದರೂ ಬರೆಯುವಾಗ ಬರುವ ರೇಖಾವಿನ್ಯಾಸ-ಬರವಣಿಗೆಯ ಕ್ರಮವನ್ನು ನೋಡಿ ಬರೆದ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಎತ್ತರವನ್ನು ಪತ್ತೆಹಚ್ಚಬಹುದು. ಸ್ಥೂಲ ಮೊದಲಾದ್ದನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಎತ್ತರದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದಾಗಲೂ ಎತ್ತರವನ್ನು ಪತ್ತೆಹಚ್ಚಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು. ಅಂತೆಯೇ ಸೀಮೇಸುಣ್ಣ ಮೊದಲಾದ ಲೇಖನಿಯ ಸವತದಿಂದಲೂ ಕೈಯೆತ್ತಿ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಬರೆ ದಿರುವನೇ? ತನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯ ಸಮಕ್ಕೆ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆಯೇ? ಪತ್ತೆ ಹಿಡಿಯಬಹುದು. (ನಂತರ ಶ್ರೀಯವರು ತೂಲೆಯ ಮೇಲೆ ಮತ್ತು ಬಾಗಿಲ ಮೇಲೆ 'ರಾಮ ಎಂಬುದಾಗಿ ಬರೆದು ತೋರಿಸಿದರು.)

ಆರ್ಷ ಧ್ವನಿಗಳ ಅನುಸರಣೆ ಮತ್ತು ಅನುಕರಣೆ

(ಈ ಮೊದಲು ಎಷ್ಟೋ ಹಿಂದಿನ ಋಷಿಪುರುಷ ಮಂತ್ರಗಳ ಉಚ್ಚಾರಣೆಯ ಮರ್ಮವನ್ನು ಹೇಗೆ ತಿಳಿಯಬಹುದೆಂಬ ವಿಚಾರ ಬಂದಿತ್ತು. ಅದರ ಮುಂದುವರಿಕೆ)

ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ವಿಶೇಷ ಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದಲೂ ಹಿಡಿಯಬಹುದು. ಪ್ರಣವವನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸಿದಾಗ ಅದು ಯಾವ ಸ್ಥಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕು? ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಪಿಚ್‌ನಲ್ಲಿ ವರ್ಣೋಚ್ಚಾರಣೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ನಾದ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಧ್ವನಿಗೂಡಿಸಬೇಕು. ವರ್ಣೋಚ್ಚಾರಣೆಗೆ ಹೊಂದುವ ನಮ್ಮ ಪಿಚ್ಚನ್ನು ಮೀರಿ ತುಂಬಾ ಮೇಲೆ ಹೇಳಹೊರಟರೆ ಅಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿತಿಯು ಸಡಿಲವಾಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಸೌಂಡನ್ನು ಪಾಲೋಮಾಡಬಹುದು ಮತ್ತು ಫೀಲ್ ಮಾಡಬಹುದಷ್ಟೆ. ಅದನ್ನು ಕೇಳುವಾಗ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವವನ ಸ್ಥಿತಿಯು ಬದಲಾಗಿಬಿಡುತ್ತೆ. ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ನೆರಿಗೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೆ. (ತಂಬೂರಿಯಿಂದ ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಿ ತೋರಿಸಿದರು.) ಈ ಮನೋಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ನಾದಮಾತ್ರ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆಯೇ ವಿನಹ ವರ್ಣವು ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ.

ಮಂತ್ರವೆನಿಸಲು ಕಾರಣ

ಋಷಿಗಳು ಯಾವ ಮನೋಭೂಮಿಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಈ ಮಂತ್ರವು ಹೊರಬಂದಿತು? ಎಂದರೆ-

‘ಮನನಾತ್ ತ್ರಾಣಚ್ಛಿವ ಮಂತ್ರ ಇತ್ಯಭಿಧೀಯತೇ’

(ಅವರ ಮನನದಿಂದ ಮತ್ತು ಆ ಸ್ಥಿತಿಯ ತ್ರಾಣದಿಂದ ಹೊರಬಂದ ಮಂತ್ರವು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಆ ಮನನವನ್ನೇರ್ಪಡಿಸಿ ನಮ್ಮನ್ನು ತ್ರಾಣ ಮಾಡಬೇಕು.) ಉದಾ:- ನಿದ್ರೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವವನನ್ನು ಕೂಗಿದರೆ, ‘ಆ’ ಎಂದು ಸಣ್ಣ ಸ್ವರವು ಬರುತ್ತದೆ. (ಅಷ್ಟೇಕೇ ಸಣ್ಣ ಸ್ವರ?) ‘ಭಯವೇನು? ನಿದ್ರೆಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ’ ಎಂದರೂ, ಅದು ನಿದ್ರೆಯ ಲಕ್ಷಣ ವಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಆತ್ಮನ ಆಳದಿಂದ ಮಂತ್ರ ಬಂತು. ಋಷಿಗಳ ಜೀವನದ ಆಳ, ಅವರ

ಮನಸ್ಸಿನ ಆಳ ಏನಿತ್ತೋ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಮಂತ್ರ ಬಂತು. ಯಾವುದೇ ಧ್ವನಿಯಿಲ್ಲಾ ಒಂದು ಏರಿಳಿತ ಒಂದು ತರಂಗ ಇರುವುದರಿಂದ ಆ ತರಂಗವು ಆ ಅಂತರಂಗವನ್ನು, ಅದರ ಆಳವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. (ಜೀವನ ಮಾಡುವಾಗ ಪ್ರಾಣಾದಿ ವಾಯುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸ್ಥಿತಿ ಯಿರುತ್ತದೆ.) ಆ ಪ್ರಾಣಾದಿವಾಯುಗಳನ್ನು ನಿರೋಧಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅದರಿಂದ ಒಂದು ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಆ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಾಗ-ಸ್ವರಸ್ಥಾಯಿಯು ಅದರ ಜತೆಯಲ್ಲೇ ಬರುತ್ತದೆ. ಗಾಳಿಯ ಒಂದು ಪುಷ್ಪದ ಗಂಧವನ್ನು ದೂರದಿಂದ ಹೊತ್ತುತರುತ್ತದೆ. (ಯಥಾ ವ್ಯಕ್ತಸ್ಯ ಸಂಪ್ರಪ್ತಿಸ್ಯ ದೂರಾದ್ಗಂದೋ ವಾತಿ) ಹಾಗೆಯೇ ಒಂದು ಧ್ವನಿಯು ಆತ್ಮಗಂಧವನ್ನು ಹೊತ್ತು ತರುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಣವದ ವಿವರಣೆ

ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಠೆ ಎಂದು ಪ್ರಣವ ಹೇಳುತ್ತೇವೆ. ಇದು ತಾರಸ್ಥಾಯಿಯದು, ಮಧ್ಯ ಸ್ಥಾಯಿಯದು ಅಂತೆಯೇ ಮಂದ್ರಸ್ಥಾಯಿಯದು ಎಂದು ಮೂರು ಬಗೆಯಾಗುವುದು. ತಾರಸ್ಥಾಯಿಯ ಪ್ರಣವವು ಸಾಮವೇದದ್ದು, ಮಧ್ಯಸ್ಥಾಯಿಯದು ಯಜುರ್ವೇದದ್ದು, ಋಗ್ವೇದದ ಪ್ರಣವವು ಮಂದ್ರಸ್ಥಾಯಿಯದಾಗಿರುವುದು.

ಗಾನ ಪ್ರಪಂಚದ ಸಪ್ತಸ್ವರಗಳು ಸ್ವರತ್ರಯದಲ್ಲಿ

ಯಾವುದೇ ಒಂದು ರಾಗವಾಗಬೇಕಾದರೆ ೫ ಅಥವಾ ೬ ಸ್ವರಗಳಿರಬೇಕು. ಅದಿಲ್ಲದೇ ೩ ಸ್ವರಗಳಿಗೆ, ಯಾವ ರಾಗವೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಉದಾತ್ತ-ಅನುದಾತ್ತ-ಸ್ವರಿತಗಳಲ್ಲಿ ಏಳೂ ಸ್ವರಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಬೇಕು. ಈ ಮೂರು ಸ್ವರಗಳಲ್ಲಿ, ಷಡ್ವಾದಿ ಸಪ್ತಸ್ವರಗಳನ್ನೂ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. (ಉದಾತ್ತ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ನಿಸಾದ-ಗಾಂಧಾರಗಳೂ ಅನುದಾತ್ತದಲ್ಲಿ ಋಷಭ ಧೈವತಗಳೂ, ಸ್ವರಿತದಲ್ಲಿ ಷಡ್ಜ-ಮಧ್ಯಮ-ಪಂಚಮಸ್ವರಗಳೂ ಹೀಗೆ ಮೂರೂ ಸ್ವರಗಳಲ್ಲಿ ಏಳು ಸ್ವರಗಳೂ ಅಡಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಾವಾಕ್ಯವು ಹೀಗಿದೆ.)

‘ಉದಾತ್ತೇ ನಿಸಾದಗಾಂಧಾರೌ ಅನುದಾತ್ತೇ ಋಷಭಧೈವತೌ|

ಸ್ವರಿತಪ್ರಭವಾಹ್ಯೇತೇ ಷಡ್ಜಮಧ್ಯಮಪಂಚಮಾಃ || (ಪಾಣಿ. ಶಿಕ್ಷಾ ೩-೨)

ವ್ಯಾ || ತಸ್ಮಾತ್ ಮೂಲಭೂತಸ್ವರಾಃ ಉದಾತ್ತಾದಯಸ್ತ್ರಯ ಏವ|

ಗೀತವಿಷಯಾಶ್ಚೈತೇ ಸಪ್ತಸ್ವರಾಃ |’ ಎಂದು.

ಸ್ವರ ವಿಧಾನದಿಂದ ಋಷ್ಯಚ್ಚಾರಣೆಯನ್ನು ಹಿಡಿಯುವುದು

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಅಡಕ ಮಾಡಬೇಕಾದರೆ, ಯಾವ ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಸಾಧ್ಯ? ಸಪ್ತಸ್ವರಗಳನ್ನು ಮೂರು ಸ್ವರಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಅಡಕ ಮಾಡುತ್ತಿರಿ? ಷಡ್ಜದಲ್ಲಿ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದು ಗಾಂಧಾರ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಸೇರುತ್ತದೆ. ಗಾಂಧಾರ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಶ್ರುತಿಯನ್ನಿಟ್ಟರೆ ಮಾತ್ರ ಸ್ವರಿತದಲ್ಲಿ (ಸ.ಮ.ಪ) ಮೂರು ಸ್ವರಗಳು ಸೇರಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತೆ. ಹೀಗೆ ಸ್ವರದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ

ಒಂದು ಲೆಖ್ವಿ-ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಲ್ ಇರುವುದರಿಂದ, ಮೊದಲು ಒಂದು ಮಂತ್ರವನ್ನು ಇದು ಯಾವ ಶ್ರುತಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದೆಂದು ಹಿಡಿಯುತ್ತವೆ. ನಂತರ ಅದನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಕ್ಕೆ ಇಡುತ್ತವೆ. ಆ ಮೇಲೆ ಅದನ್ನು ಅನುಭವಕ್ಕೆ ತರುತ್ತೇವೆ. ಬಹಳ ಹಳೆಯ ಕಾಲದ್ದೇ ಆಗಿದ್ದರೂ, ಅದಕ್ಕೂ ನಮಗೂ ಎಷ್ಟೇಕಾಲವು ಮಧ್ಯೆ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದರೂ, ಸದ್ವಸ್ತುನುಸರಿಸಿ ಇಂತಹ ಜಾಗದಿಂದ ಬಂದ ಸದ್ವಸ್ತು ಎಂದು ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಜಾಗವಿದೆ.

ಇಂಗಿತಜ್ಞರಾಗಬೇಕು

ನಾವು ಹಿಂದಿನವರ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಅರ್ಥ ಹೇಳುವಾಗ ಅವರ ಮನೋಭೂಮಿಕೆಯನ್ನೂ ಅವರ ಇಂಗಿತವನ್ನೂ ಮೊದಲು ಹಿಡಿಯಬೇಕು. ಹಿಡಿಯಲೂಬಹುದು. ಹೇಗೆಂದರೆ-ಕಳ್ಳನ ಹೆಜ್ಜೆ ಕಳ್ಳಬಲ್ಲ. ಋಷಿಯ ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನು ಋಷಿ ಬಲ್ಲ.

ಋಷಿಗಳ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಧ್ವನಿಗಳು ನಿತ್ಯ

‘ಜ್ಞಾನ’ ವೆಂಬುದು ಋಷಿಗಳಿಂದ ಬಂದುದು. ಅದೇ ಋಷಿಗಳ ಜೊತೆಯಲ್ಲೇ ಸತ್ತು ಹೋಗಿದ್ದರೆ, ‘ಜಾತಸ್ಯ ಮರಣಂ ಧ್ರುವಂ’ ಎಂದೇ ಅದೂ ಆಗಿದ್ದರೆ, ಅಂತಹ ನಾಶವಾಗುವ ಬದುಕಿನಿಂದ ನಮಗಾಗಬೇಕಾದ್ದೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಅದು ನಮಗೆ ಬೇಡ. ಹಾಗಲ್ಲದೇ ಜ್ಞಾನವು ನಿತ್ಯ ಎನ್ನುವ ಹಾಗಿದ್ದರೆ, ಅದು ಈವಾಗಲೂ ಲಭಿಸುವ ಪದಾರ್ಥವೇ ಆಗುತ್ತೆ. ಋಷಿಗಳ ಧ್ವನಿಯೇ ಒಂದು ಪಕ್ಷ ಇದ್ದು, ಅದು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯವಾಗಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವ ಪಕ್ಷೇ, ಅದನ್ನು ಹಿಡಿದುಹಾಕಿಬಿಡಬಹುದು. ಹಾಗೆಯೇ ಅವರ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಸಮವಾದ ಹೃದಯವೂ ಎಲ್ಲಾದರೂ ಅದನ್ನೂ ಹಿಡಿಯಬಹುದು. ನಮಗೆ ಸಮಾನರಾದ ಜನರ ಬಂದರೆ ಅವರನ್ನು ನಾವು ಎದುರುಗೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲವೇ ಹಾಗೆಯೇ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ:-ಆಕಾಶ ವಿಮಾನದ (ಏರೋಪ್ಲೇನ್) ಶ್ರುತಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ತಂಬೂರಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರುತಿ ಮಾಡಿ ಇಟ್ಟರೆ, ವಿಮಾನ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಬಂತೆಂದರೆ ತಂಬೂರಿಯ ತಂತಿಯಲ್ಲಿ ಶಬ್ದವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಅನುಕೂಲವಾದ ಅಥವಾ ಪೋಷಕವಾದ ವಸ್ತು ಇದ್ದರೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದಾಗ ಅದುರಾಟವಾದರೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ವಂಶದವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಪುರಸ್ಕಾರ, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಸ್ವಾಗತ ಪುರಸ್ಕಾರಗಳು ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ.

ಋಷಿ ಮತ್ತು ಮುಂದಿನವರು

ಋಷಿಗಳಷ್ಟು ಆಳವಾಗಿ ಇಳಿಯದವರು ಋಷೀಕರು. ಮೊದಲು ಮಹರ್ಷಿಗಳು ನಂತರ ಋಷಿಗಳು, ಆಮೇಲೆ ಋಷಿಪುತ್ರರು, ಅನಂತರ ಋಷೀಕರು. ಈಗ ಪುಸ್ತಕದವರು. ಕೊನೆಗೆ ಈಗ ನಿಂತಿರುವುದು ಪುಸ್ತಕದ ಬದನೇಕಾಯಿ.

ಲಿಖಿತ ಪಾಠವೇಕೆ ಸಲ್ಲದು?

ಶಿಕ್ಷಾಗ್ರಂಥವೂ ಪುಸ್ತಕವೇ ತಾನೆ. ಅದೇ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲೇ ಲಿಖಿತಪಾಠಕನನ್ನು ಅಧಮನೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನೆಬ್ಬಿಸಲು ತಾನೇ ಲಿಪಿಯಿರುವುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಹೃದಯ ಮೊದಲಾದ್ದು

ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ನಾವು ನಾವು ಗುರುತು ಹಾಕಿಕೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಮತ್ತೆ ಯಾವಾಗಲೋ ನೋಡಿದಾಗ ನಮಗೇ ಸಂಶಯವುಂಟಾಗಬಹುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ-ಯಾವುದನ್ನೋ ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ 'ಮಾ' ಎಂಬ ಅಕ್ಷರವನ್ನು ಗುರುತುಹಾಕಿಟ್ಟು, ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲ ಕಳೆದು ಅದೇ ಅಕ್ಷರವನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ, ಈ 'ಮಾ' ಎಂಬುದನ್ನೇತಕ್ಕೇ ಬರೆದೆ. 'ಮಾ' ಎಂದರೆ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯೇ? ಅಥವಾ 'ಬೇಡ ಮನೆಗೆ ಹೋಗು' ಎಂದರ್ಥವಿರಬಹುದೇ? ಇತ್ಯಾದಿ ಯಾಗಿ ಬರೆದವನಿಗೆ ಸಂಶಯ ಬರುವಾಗ, ಮತ್ತೊಬ್ಬನ ಕೈಗೆ ಅದು ಸಿಕ್ಕಿದರೆ ಅದು ಹೇಗೆ ಅರ್ಥವಾಗಬೇಕು?

ಕೃತಿ-ಮತಿಗಳಿಗೆ ಸಾಂಗತ್ಯಬೇಕು

'ಹಾಸವು ಹಾಸವು ಹಾಸವು' ಎಂದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಾಡಿದಾಗ ಅದು ಬೇರೆ ಬೇರೆಯವರಿಗೆ ಏನೇನೋ ಅರ್ಥಕೊಡಬಹುದು (ಹಾಸು-ಸರ್ಪ), ಸಂಗೀತಗಾರನು ಸಂಗೀತ ಹಾಡಿದಾಗ, ಸಂಗೀತಗಾರನಾದವನೇ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಕೇಳಿದರೇ, ನೋಟೀಷನ್ ಸ್ವರದೊಡನೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವನು. ಸ್ವರಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದೇ ನೋಟೀಷನ್ ಸಹಿತವಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೂ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗಲಾರದು. ಸಂಗೀತಗಾರನಲ್ಲದೇ ಬೇರೆಯವನಾದರೆ, ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಕೃತಿಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಗ್ರಹಿಸಿ ಮತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡುವನು. ಹಾಗೆ ಗ್ರಹಿಸಿ ಪ್ರಯೋಜನವಾದರೂ ಏನು?

ಸಂಸ್ಕಾರವಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ಪ್ರಬೋಧ ಬರುತ್ತೆ

ಉದಾಹರಣೆಗೆ:- 'ವಾತಾಪಿಗಣಪತಿಂ ಭಜೇಹಂ' ಎಂದು ಹಾಡಿದಾಗ, 'ವಾತ-ಪಿತ್ತ' ಇರಬೇಕು. 'ತ್ತ' ಬಿಟ್ಟುಹೋಗಿದೆ ಎಂದು ವೈದ್ಯರಾರಾದರೂ ಲೇಖನ ಬರೆಯಬಹುದು. ಲೇಖನ ಬರೆದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲವೂ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯೊಂದಕ್ಕೂ ಹಿಂದುಗಡೆ ಸಂಸ್ಕಾರವಿರಬೇಕು. ಯಾವುದೇ ವಿಷಯವೂ ಶ್ರುತವೂ ಮತ್ತೂ ಅನುಭೂತವೂ ಆಗಿರಬೇಕು. ಸಂಸ್ಕಾರವಿದ್ದವರಿಗೆ ಅದು ಪ್ರಬೋಧಗೊಳ್ಳುತ್ತೆ.

ವೇದದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮ ಪತ್ತೆ ಹಚ್ಚುವುದು

ನಿಮಗೆ ಪರಂಪರೆಯಾಗಿ ಸಂಪ್ರದಾಯಬದ್ಧವಾಗಿ ಬರದೇ ಇದ್ದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಪತ್ತೆ ಹಚ್ಚುವಿರಿ? ಎಂದರೆ, ನಾವು ಪತ್ತೆ ಹಚ್ಚುತ್ತೇವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ-

'ಅಂತರೇಣ ತಾಲುಕೇ | ಯ ಏಷ ಸ್ತನ ಇವಾವಲಂಬತೇ | ಸೇಂದ್ರಯೋನಿಃ ||'

(ತೈತ್ತಿರೀಯೋಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ)

ಈ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ 'ಅಂತರೇಣ ತಾಲುಕೇ' ಎನ್ನುವಲ್ಲಿ ವಿಷಯ ಅಡಿನಾಲಿಗೆ. ಇದು ಸರಾಗವಾಗಿ ವಾಕ್ಯದ (ಉಚ್ಚಾರಣೆಯಲ್ಲಿ) ಜೊತೆಗೇ ಬರುತ್ತೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಶ್ರುತಿಯೂ ಹಾಗೆಯೇ ಇರಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಕಣ್ಣು ಮೂಗು ಹೇಗೆ ಹೇಗೋ ಆಗಿ ಗಲಾಟೆ ಮಾಡುತ್ತೆ, ಏಕೆಂದರೆ-'ತಾಲುಕೇ' ಎಂದರೆ ಈ ಒಂದು ಇಂದ್ರಿಯ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಒಯ್ಯುತ್ತೆ. 'ಸ್ತನ ಇವಾವಲಂಬತೇ' ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದು ಜೋಲಾಡುವ ಪದಾರ್ಥ. 'ಸೇಂದ್ರಯೋನಿಃ'

ಇದನ್ನು ಯಾವ ಒಂದು ಪಿಚ್‌ನಲ್ಲಿಟ್ಟರೆ (ಅದರ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ) ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತೋ ಅಲ್ಲಿ ಹೇಳಬೇಕು. 'ಸರಿಗಮ' ಇದು ಸಲೀಸಾಗಿ ಬರಬೇಕು, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ-ಸರಿ ರೀರೀರೀ ಎಂದರೆ ಆ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಏರಿಸಲಾಗಲಿಲ್ಲ ಧ್ವನಿಯನ್ನು, ಸಾರಿ ಸಾರಿ ಎಂದರೂ ಹಾಗೆ ಸಾಯಿರಿ ಎಂದರೂ ಒಂದೇ ನನಗೆ. (ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ಆಗುತ್ತೆ) ಮುಂದಿರುವವರನ್ನು ಕುರಿತು, 'ಇವರ ಕನ್ನಡಕ' ಎನ್ನುವಾಗ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇವೆ. ಅದೇ 'ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಕನ್ನಡಕ' ಎಂದರೆ ಇವೆರಡರಲ್ಲೂ ಹೇಳುವ ಶಬ್ದಾನುಪೂರ್ವಿಕ ಒಂದೇ ಆದರೂ ಸ್ವರ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ನೋಡಿ.

ಶಬ್ದೋಚ್ಚಾರಣೆಯ ಜವಾಬ್ದಾರಿ

ಹಾಗೆಯೇ 'ತಸ್ಯಾಂತೇ ಸುಷಿರಂ ಸೂಕ್ಷಂ' ಎಂಬಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿಯೇ ಹೇಳಬೇಕು. 'ಸೂಕ್ಷ್ಮವನ್ನು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಹೇಳಿದಿರಲ್ಲಾ' ಎಂದಾಗಬಾರದು. 'ಬನ್ನಿ' ಎಂದಾಗ- 'ರೂಮಿನೊಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಗೂಢವಾಗಿ ಮಾತಾಡೋಣ' ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಧ್ವನಿಯನ್ನಿಟ್ಟು ಉಚ್ಚರಿಸಬಹುದು. ಅದೇ 'ಬನ್ನಿ'ಯೆಂಬ ಪದಕ್ಕೆ ಬನ್ನಿಮರ (ಶಮೀ ವೃಕ್ಷ)ವೂ ಅರ್ಥವಾಗಬಹುದು. ಹಾಗೆಯೇ 'ಬನ್ನಿಮಂಟಪಕ್ಕೆ ಹೋಗೋಣ! ಬನ್ನಿ!' ಎಂಬಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಕಡೆ ಎರಡು ಬನ್ನಿಗಳು ಬಂದರೂ ಒಂದೊಂದು ಬನ್ನಿಗೂ ಸ್ವರವು ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗುವುದು. ಆಯಾ ಅರ್ಥ ಬದಲಾದಾಗ ಸ್ವರವನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸುವಿರಿ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಅನಾದಿ ವ್ಯವಹಾರ ಮತ್ತು ಆತ್ಮಮೂಲ ವ್ಯವಹಾರ ಯಾವುದುಂಟೋ ಅದಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ 'ಓಮಂತಶ್ಚರತಿ ಭೂತೇಷು ಗುಹಾಯಾಂ ವಿಶ್ವಮೂರ್ತಿಷು' ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಹೇಳಬೇಕು. ಈ ಸನ್ನಿವೇಶವಲ್ಲದೇ, 'ಗುಹೆಯೊಳಗೆ ಸರ್ಪವಿದೆ. ನೋಡು!' ಅನ್ನುವಾಗ ಇದೇ ಗುಹೆ ಎಂಬ ಪದವೇ ಬಂದರೂ ಧ್ವನಿಯು ಬೇರೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಗುಹೆಯ ಬಂಡೆಯೊಳಗಿನಿಂದ 'ಓಂ' ಎಂದು ಸದ್ದು ಬರುವಂತೆ ಮಾಡಿದರೆ ಅಲ್ಲಿ 'ಓಮಂತಶ್ಚರತಿ ಭೂತೇಷು ಗುಹಾಯಾಂ ವಿಶ್ವಮೂರ್ತಿಷು' ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆ ಮುದ್ರೆಯು ಅಲ್ಲಿ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಆ ಗುಹೆಗೆ (ಹೃದಯಗುಹೆ) ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟು ಸ್ವರ, ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರಾಕಾಲ. ಗಲಾಟೆಯನ್ನೇಕೆ ಮಾಡುತ್ತೀರಿ? ಅದು ಅಂತಹ ಹೊರಗಿನ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲ. 'ಅಂತಃ' ಇರುವಂಥದು.

ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಸ್ವರ ಮರ್ಮವರಿಯುವ ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆ ಬೇಕು

ಕೋಗಿಲೆಯು ಏನು ಕೂಗಿತು? ಅಂದರೆ, ಆ ಶ್ರುತಿಯ ಇಂಪು ತಿಳಿಯದ ಪಾಮರರು 'ಚಿಕ್ಕವ್ವಾ' ಎಂದು ಕೂಗಿತು ಎನ್ನಬಹುದು. ಹಾಗೇ ಆದರೆ ಹಾಗೆಲ್ಲಾ ಕೂಗುವ ಕೋಗಿಲೆಗಳು ಮನೆಗಳಲ್ಲೇ ಇರುತ್ತವೆ. ಗೂಗೆ 'ಗುವ್ಯಾ' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತೆ ಎನ್ನುವುದು, ನವಿಲು-ಬೆಕ್ಕು ಮಿಯ್ಯಾಂವ್ ಎನ್ನುತ್ತದೆ-ಎನ್ನಬಹುದು. ಆದರೆ ಎರಡರ ಶ್ರುತಿಯೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ. ಆಯಾ ಶ್ರುತಿಗಳನ್ನು ಹೇಳುವಾಗ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಇರುವ ಡಿಸ್ಟೆನ್ಸ್ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ನವಿಲಿಗೂ ಬೆಕ್ಕಿಗೂ ಒಂದೇ ವ್ಯವಹಾರವೇ? ಎರಡೂ ಮಿಯ್ಯಾಂವ್ ಅನ್ನುತ್ತೆ ಎಂಬ ಕಾರಣ ಮಾತ್ರವಿಟ್ಟು ಎರಡನ್ನೂ ಒಂದು

ಮಾಡಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಕಛೇರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಸಂಗೀತವನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ಮಾತ್ರ ಸಾಲದು. ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಸ್ವರಜ್ಞಾನವನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವೂ ಬೇಕು. ಗೂಗೆ ಎಂದರೇನು? ಗೂಗೆಯೆಂದು ಬಾಯಲ್ಲುಚ್ಚಿಸುವ ಅಕ್ಷರಗಳೇ ಗೂಗೆಯೇ? ಲಿಪಿಜ್ಞಾನ, ಅದರ ಸ್ವರೂಪದೊಡನೆ ಅದರ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಜೀವವನ್ನು ಅದಕ್ಕಂಟಿಸಿ ಹೇಳಿದಾಗ ಅದರ ಸ್ವರವೇ ಬೇರೆಯಾಗುವುದು.

ಮುಂದುವರಿದ ಪಾಠ

ಬೇರೆ ಕಾಲದೇಶಗಳಿಗೆ ತೆರಳಲು ಸಿದ್ಧತೆಬೇಕು

ಬೆಳ್ಳಿಗೆ ೭ ಘಂಟೆಗೆ ಎಲ್ಲಿಗೋ ಹೋಗಬೇಕೆಂದುಕೊಂಡಿದ್ದಾಗ, ಗಡಿಯಾರವನ್ನು ಆ ಮುಳ್ಳಿನ ನೇರಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿಸಿಬಿಟ್ಟರೆ ಸೂರ್ಯೋದಯವಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತದೆಯೇ? ಗಡಿಯಾರ ತಿರುಗಿಸಿದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಆ ವಾತಾವರಣ ಆ ಟೈಂಸ್ವೇಸ್ ಬಂದು ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಋಷಿಗಳ ಕಾಲ ಮತ್ತು ಜೀವನದಿಂದ ಎಷ್ಟೋ ಹೊರಕ್ಕೆ, ಎಷ್ಟೋ ದೂರಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವ ನಾವು ಆ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತುಕತೆಗಳನ್ನಾಡಿಕೊಂಡ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆಯೇ ಆ ಟೈಂ ಸ್ವೇಸಿಗೆ ಹಾರಿಬಿಡಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆ ಟೈಂಸ್ವೇಸ್ ಹೊಂದಿಯೇ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿದೆ. ಎಲ್ಲಿಯೇ ಆದರೂ ಮುಂದಿನ ಹೆಜ್ಜೆಯಿಡಲು ಹಿಂದಿನ ಹೆಜ್ಜೆಯ ಆಧಾರವಲಂಬನೆಗಳು ಬೇಕು. ಈಗ ನಾವು ಆ ನೆಲೆಗೆ ತಲುಪಬೇಕಾದರೆ, ಈಗ ನಾವು ನಿಂತಿರುವ ಒಂದು ಅವಲಂಬನದ ಮೇಲೆಯೇ ಹೆಜ್ಜೆಯಿಡಬೇಕಾಗುವುದು, ಅದ ಕೊಂದು ಆಶ್ವಾಸನೆ ಬೇಕು. ಸುಖಿಕರವಾದ ಒಂದು ಜೀವನಕ್ಕೆ ಕಷ್ಟ ಜೀವನದಿಂದ ಸಾಗಬೇಕಾದರೆ ಈಗಿನ ಜೀವನದಲ್ಲಿರುವ ಕಷ್ಟವೂ ಪರಿಚಯವಾಗಬೇಕು. ಯಾವ ಬಗೆಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿದ್ದೇವೆಯೋ ಅದರ ಮೂಲಕವೇ ಹಾದು ಹೋಗಬೇಕಾಗುವುದು. ಎಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದೇವೆ? ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕು? ಎಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಒಂದು ಪಾಠ ಕೊಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಒಳಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಮೊದಲು ಹೊರಗಡೆಯೂ ಹೊರಗಿನ ಮತ್ತು ಒಳಗಿನ ಪರಿಚಯ ಕೊಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅದರ ಮೂಲಕ ಒಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ಬುದ್ಧಿಗೆ ಆ ಕೆಲಸ. ಸ್ವನೃಪಾನ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಮಗುವಿಗೆ ಅನ್ನಪ್ರಾಶನ ಮಾಡಿಸುತ್ತೇನೆ, ಕೇಸರಿಭಾತ್ ತಿನ್ನಿಸುತ್ತೇನೆಂದರೆ ಮೊದಲಿಗೆ ಅದು ಹಿಡಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂತೆಯೇ ಜೀವನಮಟ್ಟದಿಂದ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಒಡನೆಯೇ ಏಕಾಏಕಿ ಹಾರಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ಸಾಗಬೇಕು. ಒಂದು ಗುಟ್ಟು ಇದಾದರೆ ಒಂದು ಗುಟ್ಟು ಅದೂ ಕೊಡಬೇಕು.

(ನೀವುಗಳೆಲ್ಲಾ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿರಿ? ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಹಾಕಿ ಅವರಿಂದ ಕೆಲವಾರು ಉತ್ತರ ಪಡೆದು ನಂತರ ಶ್ರೀಯವರೇ ಅಪ್ಪಣೆಕೊಡಿಸಿದ್ದು)

ಶಿಷ್ಯ ವಿಭಜನೆಯ ಅನ್ವರ್ಥತೆ

ಪಾಣಿನಿಗಳ ಕಾಲದಲ್ಲಿ-ಶಿಷ್ಯರ ಬಗ್ಗೆ ವಿಭಜನೆ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ 'ಅಷ್ಟಚತ್ವಾರಿಂಶತ್' ಎಂಬ ಒಂದು ವಿಭಾಗವೂ ಉಲ್ಲೇಖಿತವಾಗಿದೆ. ಅದರ ಅರ್ಥವೇನೆಂದರೆ-ಯಾವ

ಶಿಷ್ಯನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಜೀವನದ ಪರಮಾವಧಿ ಕಾಲವು ನಲವತ್ತೆಂಟು ವರ್ಷವಾಗಿತ್ತೋ ಅವನ ಹೆಸರದು. ಈಗ ಆ ವಯಸ್ಸಿನ ವೇಳೆಗೆ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ರಿಕ್ಟೈರಮೆಂಟ್ ಆಗಿಬಿಟ್ಟಿರುತ್ತೆ. ಈ ರೀತಿ ಲಿಲ ವರ್ಷ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಾನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡಿದವನನ್ನು ಕಾತ್ಯಾಯನರು 'ಅಷ್ಟಚತ್ವಾರಿಂಶೀ' ಎಂದು ಹೆಸರಿಸುತ್ತಾರೆ. 'ಗೌದಾನಿಕ' ಎಂದು ವಾರ್ತಿಕವು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತದೆ. ಗೌದಾನಿಕನೆಂದರೆ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಕೊದಲು ಕತ್ತರಿಸಿಕೊಂಡವನು (ಕ್ಷೌರಮಾಡಿ ಕೊಂಡವನು.) ಅಧ್ಯಯನ ಕೈಗೊಂಡವರಲ್ಲಿ 'ಆಗಂತುಕ ಮತ್ತು ನೈಮಿತ್ತಿಕ ಕಾಲದವರೂ ಉಂಟು. ಅರ್ಧ ತಿಂಗಳ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ಅರ್ಧಮಾಸಿಕ, ಒಂದು ತಿಂಗಳ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ಮಾಸಿಕ, ಒಂದು ವರ್ಷದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ಸಾಂವತ್ಸರಿಕ, ಎಂದು ಕಾಶಿಕೆಯು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ನಾವು ಈ ಪದಗಳ ಗುಂಪಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಹೊಸ ಪದಗಳನ್ನೂ ಸೇರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಸಾಂವತ್ಸರಿಕನಿಗೂ ಅರ್ಧಮಾಸಿಕನಿಗೂ ಮಾಸಿಕನಿಗೂ ಏನು ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿರಬಹುದು? ಗುರುಕುಲದಲ್ಲಿ ಏನಿತ್ತು ಅವರಿಗೆ? ಲಿಲ ವರ್ಷ ವಿದ್ಯಾಗ್ರಹಣದ ವಿಚಾರವಿರಲಿ! ಲಿಲ ದಿವಸವೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ ಈಗ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಅಷ್ಟು ದೀರ್ಘಾವಧಿ ಕಾಲ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಾಗದಿದ್ದರೂ ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಸೇರಿದಾಗ ಪರಸ್ಪರ ವಿನಿಮಯ ಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳಿರಿ! (ಅನಿವಾರ್ಯವಾದ) ಕಾಡುಹರಟೆಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಅವಕಾಶ ಕೊಟ್ಟರೂ ಅನಾದಿ ವ್ಯವಹಾರದ ಬಗ್ಗೆಯೂ ವಿಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅದು ಹಾಗೆಯೇ ಮೆಲ್ಲಗೆ ರೂಢಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಸಂಗ್ರಾಹಕರು-ಶಿಷ್ಯವೃಂದ

* * * *

(ವಿ.ಸೂ-ಇದರ ಮುಂದಿನ ಪಾಠ-ದರ್ಶನ (ಜೀವನದಲ್ಲಿಯ ನೋಟ) ಇದು 'ಜೀವನ ದರ್ಶನ' ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅಮರವಾಣೀ ೧ನೇ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚಾಗಿದೆ)

ಅಧ್ಯಾಯ ೪

ಕೆಲವು ಆರ್ಷ ಶಬ್ದಗಳ ಅಂತರಂಗತೆ

(ಶ್ರೀಮನ್ನಹಾರಾಜ ಜಯಚಾಮರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯರ್ ಅವರು ಶ್ರೀಮಾನ್ ಕೆ. ಎಸ್. ವರದಾಚಾರ್ಯರು ಮತ್ತು ಶ್ರೀಮಾನ್ ಎನ್. ಎಸ್. ವೆಂಕಟನಾಥಾಚಾರ್ಯರವರ ಮೂಲಕ, ಕೆಲವು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪದಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಅವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದರು, ಆ ವಿಚಾರವನ್ನು ಶ್ರೀ ಶ್ರೀರಂಗ ಮಹಾಗುರುವಿನಲ್ಲಿ ನಿವೇದಿಸಿದಾಗ ಅವರ ಸಲುವಾಗಿ ಇವರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಕೊಟ್ಟು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದ ಪಾಠಗಳು)

ಸಂಗ್ರಾಹಕರು ಶ್ರೀ ಎನ್. ಎಸ್. ವಿ. ಅವರು.

(ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಉಪಸ್ಥಿತರಾಗಿದ್ದವರು - ಶ್ರೀ ಕೆ. ಎಸ್. ವಿ. ಮತ್ತು ಎನ್. ಎಸ್. ವಿ.)

ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯ ವಿಷಯಾನುಗುಣವಾದ ದೇವತಾ ಸ್ತುತಿ

(ಶ್ರೀಗುರುವು ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ಧ್ಯಾನಾರೂಢರಾಗಿದ್ದು, ನಂತರ ಅಂಜಲಿ ಬಂಧದೊಡನೆ - ಈ ಕೆಳಕಂಡ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಗಾನ ಮಾಡಿದರು)

(೧) ವಿಶ್ವೋತ್ತೀರ್ಣ ಸ್ವರೂಪಾಯ ಚಿನ್ಮಯಾನಂದರೂಪಿಣೇ |
ತುಭ್ಯಂ ನಮೋ ಹಯಗ್ರೀವ ವಿದ್ಯಾರಾಜಾಯ ವಿಷ್ಣವೇ ||

(೨) ನಮಸ್ತೇ ಚಿದಚಿದ್ವರ್ಗಸಂರಕ್ಷಣವಿಚಕ್ಷಣೇ |
ಜಗದ್ವಿಧಾನಶಿಲ್ಪಿನ್ಯೈ ವಿಷ್ಣುಪತ್ಯೈ ನಮೋಽಸ್ತು ತೇ ||

ವಿಷಯ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಗೆ ಅನುಗುಣವಾದ ಆರ್ಷವಚನ

(೩) ಅಶೇಷದೃಶ್ಯೋಚ್ಚಿತ ದೃಷ್ಟಿಯಾನಾಂ ಅವಸ್ಥಿತಾನಾಮಿಹ ರಾಜಯೋಗೇ |
ನ ಜಾಗರೋ ನೈಷ ಸುಷುಪ್ತಿಭಾವೋ ನ ಜೀವಿತಂ ನೋ ಮರಣಂ ವಿಚಿತ್ರಮ್ ||

(೪) ಊರ್ಧ್ವಮೂಲಮಧಶ್ಯಾಖಂ ಅಶ್ವತ್ಥಂ ಪ್ರಾಹುರವ್ಯಯಮ್ |
ಭಂದಾಂಸಿ ಯಸ್ಯ ಪರ್ಣಾನಿ ಯಸ್ತಂ ವೇದ ಸ ವೇದವಿತ್ ||

ಜಗದಾಚಾರ್ಯನಾದ ಹಯವದನದಿಂದ ವಾಣಿಗೆ ಚೈತನ್ಯ

ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹೊರಟಿರುವ ಈ ಜೀವನ ವ್ಯಕ್ತಕ್ಕೆ ಒಂದು ಮೂಲವುಂಟು. ಜೀವನ ವ್ಯಕ್ತಕ್ಕೆ ಮೂಲವಾದ ಯಾವ ವಸ್ತುವುಂಟೋ, ಅದೇ ವಿದ್ಯಾಮೂಲವೂ, ನಾದ-ಶರೀರಿಯೂ ಆದ ಜ್ಯೋತಿಯಾಗಿದೆಯಪ್ಪಾ! ಈ ಜೀವನವ್ಯಕ್ತದ ಜೊತೆಯಲ್ಲೇ ಜ್ಞಾನ ವ್ಯಕ್ತವನ್ನೂ ಬೆಳೆಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಒಂದು ಬೀಜವನ್ನು ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟು ಪಾಲನೆಯೊಂದಿಗೆ ಅದನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ಹೊರಟಾಗ, ಅಂಕುರ ಮೊದಲುಗೊಂಡು ಚಿಗುರು, ಕೊಂಬೆ-ರೆಂಬೆಗಳು, ಹೂವು, ಮಿಡಿ, ಕಾಯಿ, ಹಣ್ಣು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅಂಶಕ್ಕೂ ಹೇಗೆ ಒಂದು ಮೂಲಕಾರಣವುಂಟೋ, ಆ ಮೂಲವನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿಕೊಂಡು ಹೊರಟಾಗ ಮಾತ್ರವೇ ಅದು ಸೊಂಪಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವುದು ಸಾಧ್ಯವೋ, ಹಾಗೆಯೇ ವಿದ್ಯಾಸಂಬಂಧವಾಗಿ ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಮಾತು ಹೊರಟಾಗಲೂ, ಅದಕ್ಕೂ ಮೂಲವೊಂದಿರುವುದು. ಆ ಜ್ಯೋತೀ ರೂಪವಾದ ಮೂಲವೊಂದಿಲ್ಲದಾದಾಗ ಈ ಮಾತೂ ಸಹ ಸತ್ಯವೂ ಸುಂದರವೂ ಆಗಿ ಬೆಳೆಯಲಾರದು.

ಊರ್ಧ್ವ ಮೂಲವಾಗಿರುವ ಇದೂ, ಆ ಮೂಲದಿಂದ ತನಗೆ ಬೇಕಾದ್ದನ್ನು ತೆಗೆದು ಕೊಂಡು ಈ ಇಂದ್ರಿಯ ರೂಪವಾದ ಶಾಖೋಪಶಾಖೆಗಳೊಡನೆ ಸೊಂಪಾಗಿ ಬೆಳೆಯ ಬೇಕಾದ ಜೀವನವಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲೂ ವಾಚ್ಛೂಲವಾಗಿ ಹೊರಡುವ ಮಾತೆಂಬುದು, ಅದರ ಮೂಲವನ್ನೇ ಮುಟ್ಟದೇ ಹೊರಡುವುದಾದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಸತ್ಯವಿರುವುದಿಲ್ಲದಾಗುತ್ತೆ. ಅಂತೆಯೇ ಸೌಂದರ್ಯಯುಕ್ತವಾದ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

‘ಅಂಕೇನೋದೂಹ್ಯ ವಾಗ್ಧೇವೀಮಾಚಾರ್ಯಕಮುಪಾತ್ರಿತಃ’

ಎಂಬಂತೆ ಯಾವ ಹಯವದನನು, ತನ್ನ ಮಡಿಲಲ್ಲಿ ವಾಗ್ಧೇವಿಯನ್ನು ಕುಳಿರಿಸಿಕೊಂಡು, ಜ್ಞಾನಮುದ್ರೆಯೊಡನೆ ತನ್ನದೇ ಆದ ಆನಂದಧಾಮದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು, ಜಗದಾಚಾರ್ಯನಾಗಿ ಬೆಳಗುವನೋ, ಆ ನನ್ನ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಂಡು, ಅವನಿಂದಲೇ ನನ್ನ ಈ ವಾಣಿಗೆ ಚೈತನ್ಯವನ್ನು ತುಂಬಿಸಿಕೊಂಡು, ನಿಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಅದನ್ನಿಡುವವನಾಗಿದ್ದೇನೆವ್ವ!

ಈ ದೇಹವು ನಶ್ವರವಾದರೂ ಅಮರ ಭಾವವನ್ನು ಹೊರತರಬಲ್ಲ ಸಾಧನವೂ ಆಗಿದೆ

ಪ್ರಕೃತಿ ಮಂಡಲಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕಿದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲೂ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಮರಭಾವವು (ನಶ್ವರತೆ) ಇರುವುದಾಗಿದೆ. ಮರಭಾವವೇ ಪ್ರಪಂಚವಾಗಿ ಎದ್ದು ಕಾಣುವುದೂ ಆಗಿದೆ. ಆದರೆ ವಿದ್ಯೆಯ ಮತ್ತು ಕಲೆಯ ಮೂಲಕ ಅಲ್ಲಿರುವ ಈ ಅಂಶವನ್ನು ಮರೆತು ಅದರ ಹಿಂಬದಿಯಲ್ಲಿರುವ ಅಮರ ಭಾವವನ್ನು ಅದರಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ಸತ್ಯ-ಸೌಂದರ್ಯ-ಮಾಂಗಲ್ಯಗಳನ್ನೂ ಕಾಣಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳನ್ನಿದರಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಅದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಜೀವನದಲ್ಲೂ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನೂ ತಂದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಮರಭಾವದಲ್ಲಿರುವ ಇದೂ ಆ ಅಮರತ್ವವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೊರಟಾಗ ಅಮರವಾಗಿಯೇ ಕಂಡು ಮರಭಾವ ಮತ್ತು ಅಮರ ಭಾವ ಎರಡೂ ಒಂದೇ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯಿಂದಿರುವುದನ್ನು ನಾವು ನೋಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ- ಇದೊಂದು ತಂಬೂರಿ, ಇದಕ್ಕೆ ಬಳಸಿರುವ ಮರವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಕೊಡಲಿಯ ಕಾವಾಗಿಯೂ ಮಾಡಬಹುದು, ಗುದ್ದಲಿಯ ಕಾವಾಗಿಯೂ ಮಾಡಬಹುದು, ಮಣೆಯಾಗಿಯೂ ಮಾಡಬಹುದು, ಹಿಡಿಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಬಹುದು, ಕಳ್ಳನನ್ನು ಹೊಡೆದೋಡಿಸುವ ಒಂದು ದೊಣ್ಣೆಯಾಗಿಯೂ ಮಾಡಬಹುದು. ಈ ಹೇಳಿದ ರೂಪಗಳೆಲ್ಲವೂ ಅದರಲ್ಲಿಯ ಮರಭಾವದ ವಿಸ್ತಾರವೇ ಆಗಿದೆ. ಆದರೆ ಇದನ್ನೇ ಒಬ್ಬ ಕಲಾಕಾರನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಾಗ ಅವನು ಅದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಈ ರೂಪಕ್ಕೆ (ತಂಬೂರಿಯ) ತಂದು, ನಾದದ ರಹಸ್ಯವನ್ನರಿತು, ಈ ರೀತಿ ಗುಂಭಿತವಾಗಿ ತಂತಿಯ ಮೂಲಕ ನಾದವು ಹೊರಡುವಂತೆ ಮಾಡಿ, ಆ ನಾದದಲ್ಲಿ ಪ್ರಣವಘೋಷವು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿತವಾಗಿ ಅಮರಭಾವದಡೆಗೆ ಜೀವಿಯ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಒಯ್ಯುವ ಒಂದು ಸಾಧನವಾಗಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾಗಿದ್ದ ಮರತ್ವವನ್ನು ಮರೆಯಿಸಿ, ಅಮರಭಾವವನ್ನು ತಂದುಕೊಡುವ ಕಲಾಕೃತಿಯಾಗಿ ಇದನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗೆಯೇ (ತಮ್ಮ ದೇಹದ ಕಡೆಗೆ ಕೈ ತೋರಿಸಿ). ಒಂದು ಜಡವಸ್ತುವೇ ಆದರೂ ಅವನ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯದಿಂದ, ಅವನ ಕಲೆಯಿಂದ ಚಿಂತೆಯವಾಗಿ ಅವನ ಒಂದು ಧ್ವನಿಯನ್ನೂ, ಅವನದೇ ಆದ ನಾದವನ್ನೂ ಹೊರಸೂಸಲು ಕಾರಣವಾದಂತಹ ವಸ್ತುವಾಗಿದೇವ್ವಾ.

ಒಳನಾದವನ್ನು ಹೊರತರಲು ದೇಹಕ್ಕೊಂದು ಸಂಸ್ಕಾರವಿರಬೇಕು

ನಾದವೆಂಬುದು ನಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಅಮರ. ಅದು ಋಷಿಗಳ ಹೃದಯಾಂತರಾಳದಲ್ಲಿ ಇರುವಂತದು. ಅದನ್ನು ಈ ಭೌತಿಕವಸ್ತುಗಳ ಮೂಲಕ ಹೊರಪಡಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿದಾಗ ಅದಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿದ್ದರೆ ಅಥವಾ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ಅಮರಭಾವವನ್ನು ತಳೆದು, ಆ ಋಷಿಗಳ ಹೃದಯಾಂತರಾಳದಲ್ಲಿದ್ದ ನಾದವನ್ನೇ ಹೊರತರುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಹೂವಿನೊಂದಿಗೆ, ಸಮನಸದೊಂದಿಗೆ ನಾರೂ ಸಹ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಂತೆ (ಹಾರದ ರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಭಗವಂತನ ಕಂಠದಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸುವಂತೆ) ಈ ಸುಮನಸ್ಸಿನೊಂದಿಗೆ ಈ ನರನೂ ನಾರಾಯಣನ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ತಲುಪುವಂತೆ ಆಗಿದೇವ್ವಾ.

ಪ್ರಸ್ತುತಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುವ ವಿಷಯಗಳು ಅಂತರಂಗದ ಪ್ರಭುವಿನ ಪ್ರಸಾದ ರೂಪವಾಗಿವೆ.

ಈ ಮುಂದೆ ಹೇಳುವ ವಿಷಯಗಳು ಮರವಾದ ನನ್ನ ಬಾಯಿಯ ಮೂಲಕ ಹೊರ ಪಡುವುದಾಗಿದ್ದರೂ ಅದರಲ್ಲಿ ತೋರುವ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕೇವಲ ನಿಮ್ಮ ಮುಂದಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೇ ನೋಡದೆ, ಅದಕ್ಕೂ ಮೂಲವಾದ ಅಮರಭಾವದಿಂದ ಬರುತ್ತಿರುವುದಾಗಿ ನೋಡಿಪ್ಪಾ. ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಎಂದಾದರೊಮ್ಮೆ ಮರೆಯಾಗಬಹುದಾದರೂ, ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಹಿಂದಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಮೂಲವಾದ ಶಕ್ತಿಯು ಮಾತ್ರ ಎಂದೂ ಮರೆಯಾಗುವಂಥದಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಮರೆಯದಿರಿಪ್ಪಾ. ಈ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿಡುವ ವಿಷಯವು ನಿಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹೊರಗಡೆಯ ರಾಜನಿಗೆ ಇಡುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರವೆಂದು ನೀವು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದರೂ ನಾನು ಮಾತ್ರ ಯಾವನು ನನ್ನ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ರಾಜನಾಗಿಯೂ, ಸ್ವರಾಟ್ ಆಗಿಯೂ, ವಿರಾಟ್ ಆಗಿಯೂ ಬೆಳಗುತ್ತಿರುವನೋ ಆ ಪ್ರಭುವಿನ ಪಾದಮೂಲದಲ್ಲಿ ಅರ್ಪಿಸಿ, ಅವನ ಪ್ರಸಾದವಾಗಿ ಪಡೆದು, ನಂತರ ನಿಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಇಡುವವನಾಗಿದ್ದೇನೆ.

ಮೊದಲಿಗೆ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ವಿಷಯ ನಂತರ ಇತರರಿಗೆ ತಿಳಿಸುವ ವಿಚಾರ

ನೀವು ಮಂದಿರದವರಾಗಿ ಕುಳಿತು ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತಂದುಕೊಳ್ಳಿ. ಅದರ ನಂತರ ಹೊರಗಡೆಯ ನಿಮ್ಮ ರಾಜನ ಮುಂದಿಡಲು ಜವಾಬ್ದಾರಿ, ದೇಶ-ಕಾಲಗಳು, ಪ್ರಕೃತಿ-ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಅರಿತು ಇಡುವಿರಂತೆ. ಅವರು ಕೇಳಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಅವರಿಂದಲೇ ಎಷ್ಟು ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕು, ನಂತರ ಎಷ್ಟು ಉತ್ತರವನ್ನು ವ್ಯಾವಹಾರಿಕವಾಗಿಡಬೇಕು, ಕರ್ತವ್ಯದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ವಿಷಯವಿಡಬೇಕು, ಅದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ರೀತಿ-ನೀತಿಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಬೇಕು ಅನ್ನುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ಕೆಲವು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಆಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಪರಂತು ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನಿಟ್ಟು ಅವರಿಗೆ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕೊಡುವುದು ಉಚಿತವೆಂದು ಕಂಡುಬಂದದ್ದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಪಾಠರೂಪವಾಗಿ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿಡುವವನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಮೊದಲಿಗೆ ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ. ಅವರಿಗೆ ಇಡುವುದು ನಂತರದ ವಿಚಾರ.

ವಿಷಯ ನಿರೂಪಣೆಯಲ್ಲಿ ಕ್ರಮ

ನೀವು ಹಿಂದೆಕೊಟ್ಟ ಕಾಗದದ ಪ್ರಕಾರ ಕಂಡುಬಂದಂತಹ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕೋಶಗಳಲ್ಲಿ (dictionary) ಹುಡುಕಲು ಅನುಕೂಲವಾಗಲೆಂದು ಅಕಾರಾದಿ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಗುರುತು ಹಾಕಿದ್ದೇನೆ. (ಅವನು ಗುರುತು ಹಾಕಿದ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಓದಿ ತೋರಿಸಿದರು.) ಇಷ್ಟು ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿಷಯಾನುಗುಣವಾಗಿ ಮತ್ತು ಸೌಲಭ್ಯದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮೊದಲಾದಿನವಾದ ಇಂದು ಒದಗುವಷ್ಟು ಕಾಲಾವಕಾಶಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ನಾಡದ ಬಗ್ಗೆ ಕೆಲವು ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಇಡುವವನಾಗಿದ್ದೇನೆ.

ಮಹಾರಾಜರ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರಿಸಲು ಅಗತ್ಯವಾದ ಸಿದ್ಧತೆ ಹಾಗೂ ಜವಾಬ್ದಾರಿ

ಈ ಬಗ್ಗೆ ಅವರು ವೇದ, ಉಪನಿಷತ್ತು, ಪುರಾಣ ಮತ್ತು ಕಾವ್ಯ-ಇವುಗಳೆಲ್ಲದರ ಮೇಲೂ ಸರ್ವಮಾಡಿ ಅದರ ಸಾರಾಂಶವನ್ನು ಬರೆಯಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಕಾಲಾವಕಾಶ ಹದಿನೈದು ದಿನಗಳು ಮಾತ್ರ. ಸರ್ವಮಾಡಬೇಕಾದ ಗ್ರಂಥಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದಾಗ ಎಷ್ಟೋ ತಿಂಗಳುಗಳ ಕಾಲ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಐಡಿಯಾ ಆದರೂ ಬೇಕು. ಯಾವುದೇ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನೂ ಹರಿಸದೆ ಕೇವಲ ಶಬ್ದಪಾರಾಯಣವಾಗಿ ರಾಮಾಯಣವನ್ನು ಓದಿ ಮುಗಿಸಲು ಒಂಭತ್ತು ದಿನಗಳನ್ನು (ನವರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ) ಇಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಸೂಕ್ಷ್ಮದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಗಮನಿಸಿಕೊಂಡು ಮುಗಿಸಲು ಬಹಳ ಕಾಲಾವಕಾಶಬೇಕೆಂಬ ವಿಷಯವನ್ನು ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕೊಡಬೇಕಾದ ಉತ್ತರವನ್ನು ಒಂದು ಸಂಗ್ರಹರೂಪವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಿ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಮಹಾರಾಜರಿಂದ ಪ್ರಶ್ನೆ ಬರದೇ ಇದ್ದರೂ ನೀವಾಗಿಯೇ ಮಂದಿರದ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಪ್ರಶ್ನಾವಕಾಶವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಈ ಬಗ್ಗೆ ಪಾಠವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿ, ನಂತರ ವಿಷಯಗಾಂಭೀರ್ಯಾನುಗುಣವಾಗಿ ಇಡುವಂತೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿ.

ವೇದವೆಂದರಾವುದು?

ಪ್ರಕೃತ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಬೇಕು ಎಂದಾಗ ಅಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಲು ಯತ್ನಿಸುವ ಮುನ್ನ, ವೇದವೆಂದರೇನು? ಆ ಪದದ ಪದಾರ್ಥವಾವುದು? ಎಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ನಿಶ್ಚಿತವಾದ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಬೇಕು. ಹೊಸ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಏಕೆ? ನಾಲ್ಕು ವೇದಗಳು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ, ಯಜುರ್ವೇದದಲ್ಲೂ ಅಶೀತಿದ್ವಯವು ಎಲ್ಲರ ಬಳಕೆಯಲ್ಲೂ ಇದೆಯಲ್ಲ? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಬರಬಹುದಾದರೂ ಇಂದು ಕಾಣುತ್ತಿರುವ ವೇದಗಳಷ್ಟೇ ವೇದಗಳಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ-

‘ನ ವೇದಂ ವೇದಮಿತ್ಯಾಹುಃ ವೇದೇ ವೇದೋ ನ ವಿದ್ಯತೇ |

ಪರಾತ್ಮಾ ವಿಂದತೇ ಯೇನ ಸ ವೇದೋ ವೇದ ಉಚ್ಯತೇ ||’

(ಅರಿತವರು ವೇದವೆಂದು ಸಂಕೇತಿಸಿದ್ದವಾದ ಶಬ್ದರಾಶಿಯನ್ನು ವೇದವೆನ್ನಲಾರರು. ವೇದದಲ್ಲಿ ವೇದವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾವುದರಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನ ಲಾಭವಾಗುತ್ತೋ ಅಂತಹ ವೇದವು ತಾನೇ ವೇದವೆನ್ನಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.) ಲೋಕವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ‘ಒಂದು ತೆಂಗಿನಕಾಯಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ’ ಎಂದಾಗ ಮಟ್ಟಿ, ಜುಂಗು, ಕರಟ, ಇವೆಲ್ಲದರೊಂದಿಗೆ ಇರುವ ಪದಾರ್ಥವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅಷ್ಟನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿಯೇ ‘ಕಾಯಿ’ ಅನ್ನುವುದು. ಆದರೆ ಅಷ್ಟಕ್ಕೂ ಸೇರಿ ‘ಕಾಯಿ’ ಎಂಬ ವ್ಯವಹಾರವಿದ್ದರೂ ಒಂದು ಚೂರು ಜುಂಗನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಟ್ಟರೆ ಅದನ್ನು ‘ಕಾಯಿ’ ಎಂದು ಯಾರೂ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ವಸ್ತುತಃ ಒಳಗಿರುವ ತಿರುಳೇ ಕಾಯಿ. ಅದನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟು, ಒಳಗಿನದ್ದನ್ನು ಮರೆೆಯದೆ, ಅದರ ಹೊರಗಿನ ಆವರಣಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಅದರೊಂದಿಗೆ ಇದ್ದಾಗ ‘ಕಾಯಿ’ ಎಂಬ ವ್ಯವಹಾರ ಬರುವುದು. ಹಾಗೆಯೇ ಅಂತರ್ದೃಷ್ಟಿಗೆ ವಿಷಯವಾದ ವೇದಶಬ್ದವಾಚ್ಯವಾದ ಒಂದು ವಸ್ತುವಿನೊಂದಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಈ ಗೊರಗಿನ ಆವರಣವೂ ಇದ್ದಾಗ ಮಾತ್ರ

ಅಂತಃಸಾರವನ್ನು ಮರೆಯದೇ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಸೇರಿ ವೇದವೆಂಬ ವ್ಯವಹಾರವು ಬರುತ್ತದೆ. ಹಾಗಿದ್ದರೆ ತಿರುಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾಗ ಕೇವಲ ಕರಟ, ಜುಂಗುಗಳಂತೆ ಈ ಶಬ್ದ ರಾಶಿಯೂ ವೇದವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ.

ವೇದವಿದನು ಯಾರು?

ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ‘ವೇದವಿತ್’ ಯಾರೂ? ಎಂದು ನಿರ್ವಚನಮಾಡುವಾಗ, ಜ್ಞಾನಿಗಳು “ಇಷ್ಟು ಅಧ್ಯಾಯವೋ, ಇಷ್ಟು ಮಂಡಲವೋ, ಇಷ್ಟು ಕಾಂಡವೋ ಕಲಿತವನು” ಎಂಬ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಕೊಡದೆ-

ಜ್ಞಾನಿನಾಂ ಉರ್ಧ್ವಗೋ ಭೂಯಾತ್ ಅಜ್ಞಾನಿನಾಂತ್ವಧೋಮುಖಃ |

ಏವಂ ವೈ ಪ್ರಣವಸ್ತಷ್ಟೇತ್ ಯಸ್ತಂ ವೇದ ಸ ವೇದವಿತ್ ||

ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. (ಪ್ರಣವವೆಂಬುದು ಜ್ಞಾನಿಗಳ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಉರ್ಧ್ವಗತಿ ಉಳ್ಳದ್ದಾಗಿರಲೂ, ಅಜ್ಞಾನಿಗಳ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಅಧೋಗತಿಯುಳ್ಳದ್ದಾಗಿರಲೂ (ಕೆಳಮುಖವಾದ ಹರಿವು) ಇರುತ್ತದೆ. ಅದರ (ಪ್ರಣವದ) ನೈಜಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಯಾರು ಅರಿತವನೋ ಅವನೇ ವೇದವಿತ್, (ವೇದವೇತ್ತನು))

ವೇದವು ನಿತ್ಯವೆಂದರೇನು?

ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ವೇದಗಳ ಅರಿವಿನ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರಣೆ ಕೊಡುತ್ತಾ,-

‘ವೇದಾಂಶ್ಚ ವೇದ್ಯಂ ಚ ವಿಧಿಂಚ ಕೃತ್ಸ್ಯಂ ಅಥೋ ನಿರುಕ್ತಂ ಪರಮಾರ್ಥತಾಂ ಚ |

ಸರ್ವಂ ಶರೀರಾತ್ಮನಿ ಯಃ ಪ್ರವೇದ ತಸ್ಯ ಸ್ಮ ದೇವಾಃ ಸ್ತುಹಯಂತಿ ನಿತ್ಯಮ್ ||’

(ಯಾವನೊಬ್ಬನು ವೇದಗಳನ್ನೂ, ವೇದ್ಯವಾದ ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನೂ, ವಿಧಿಯಿಲ್ಲವನ್ನೂ ಅಂತೆಯೇ ಪರಮಾರ್ಥವನ್ನೂ ಅವ್ಯಕ್ತರೂಪದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಶರೀರದ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವನೋ ಅಂಥವನ ಬಗ್ಗೆ ದೇವತೆಗಳೂ ಸಹ ಇಷ್ಟಪಡುವರು.) ಅಂದರೆ ‘ಯಾವನ ಅಂತರ್ಧೃಷ್ಟಿಗೂ, ಅಂತಃಶ್ರವಣಕ್ಕೂ, ವೇದ-ವೇದ್ಯ-ವಿಧಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ತನ್ನ ಶರೀರಾಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಗೋಚರವಾಗುವುದೋ ಅವನೇ ಜ್ಞಾನಿ. ಅಂಥವನಿಗೆ ತಾನೆ ದೈವವೂ ಒಲಿಯುವುದು,’ ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಹೀಗಲ್ಲದೆ ನಮ್ಮ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿರುವ ವೇದವು ಮಾತ್ರವೇ ವೇದವೆನಿಸುವುದಾದರೆ ವೇದ ಹೇಳುವವರು ಹೊರಟುಹೋದರೆ ವೇದವೇ ಹೊರಟುಹೋದಂತೆ ಆದೀತು. ದೇಶದಲ್ಲಿ ಒದಗುವ ನಾನಾ ಬಗೆಯ ವಿಪ್ಲವಗಳಿಂದ ವೇದ ಪುಸ್ತಕಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಾಶವಾಗಿಬಿಟ್ಟರೆ ವೇದಗಳೆಲ್ಲಾ ನಾಶವಾದಂತೆ ಆದೀತು. ಆದರೆ ಸಂಪ್ರದಾಯದವರು ವೇದವು ‘ನಿತ್ಯ’ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಅದು ನಿತ್ಯ ಎಂಬುದು ನಿಜವಾದರೆ ಹಾಳಾಗಲು ಅಥವಾ ಹೊರಟುಹೋಗಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಿತ್ಯವಾದ ವೇದವೂ ಇಂದು ಜನ ಹೇಳುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಇಂತಹ ವೇದವೂ ಇರುವ ಜಾಗ ಯಾವುದು? ಎಂದರೆ ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ-

‘ಯೋಽಂತಃಸುಖೋಽಂತರಾರಾಮಃ ತಥಾಂತರ್ಜ್ಯೋತಿರೇವ ಯಃ ||’

ಸ ಯೋಗೀ ಬ್ರಹ್ಮನಿರ್ವಾಣಂ ಬ್ರಹ್ಮಭೂತೋಽಧಿಗಚ್ಛತಿ ||’

(ಭ. ಗೀ)

(ಯಾವನೊಬ್ಬ ಸಾಧಕನಾದವನು ಬಾಹ್ಯೇಂದ್ರಿಯ ಮತ್ತು ಬಾಹ್ಯ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತನ್ನ ನೆಮ್ಮದಿಗಾಗಿ ಅರಸದೆ ಒಳಗೆಯೇ ನೆಮ್ಮದಿ ಪಡೆಯಬಲ್ಲ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ತಲುಪಿ, ಅಲ್ಲಿ ತನ್ಮಯೀಭಾವದಿಂದ ರಮಿಸುವಂತೆ ಆಗುವನೋ, ಯಾವ ಆ ಸ್ಥಿತಿಯು ಒಳಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆರೆದು ತೇಜೋಮಯವಾದ ಅಂತಃಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ದರ್ಶನ ಮಾಡಿಸುವುದೋ-ಅಂತಹ ಆತ್ಮಯೋಗವನ್ನು ಪಡೆದವನು ತಿರೋಹಿತವಾಗಿದ್ದ ಶುದ್ಧ ಬ್ರಹ್ಮ ಭಾವವನ್ನು ಮತ್ತೆ ಕಂಡುಕೊಂಡು ಬ್ರಹ್ಮತತ್ತ್ವ ರೂಪವಾದ ಮೋಕ್ಷವನ್ನೇ ಹೊಂದುವನು.) ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ವೇದಪುರುಷನಿರುವನು. ಅವನನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಸಾಹಿತ್ಯರೂಪವಾದ ವೇದವೂ ಅಲ್ಲೇ ಇರುವುದು. ಅದು ಎಂದೆಂದಿಗೂ ನಿತ್ಯ ಏಕೆಂದರೆ ಅದರ ವಾಚ್ಯವು ನಿತ್ಯವಾದ ಮೇಲೆ ಅದರ ವಾಚಕವೂ ನಿತ್ಯವೇ. ಅವನ ನಿತ್ಯವಾದ ಭಾವವನ್ನು ಹೊರಕ್ಕೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಲು ಅವನಿಗೆ ಅಂಗವಾಗಿ ಹೊರಬಂದ ವಾಣಿಯು ತಾನೇ ವೇದವಾಣಿಯಾಯಿತು. ಅಂಗಿಯು ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಅವನಿಗೆ ಒಂದು ಅಂಗ. ‘ಮತ್ತೊಂದು ಉಪಾಂಗ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ’ ‘ಸಾಂಗೋಪಾಂಗವಾದ ವೇದ’ ಅನ್ನುವ ಮಾತು.

ಇಂದು ಉಪಲಬ್ಧವಿರುವುದಷ್ಟೇ ವೇದವಲ್ಲ

ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಉದಯಿಸಿದರೆ ಅದನ್ನು ಹೊರಕ್ಕೆ ತರಲು, ಈ (ಕೈ)ಅಂಗವು ಸಾಧನವಾಗಿದೆ. ‘ನೀವು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರಬೇಕು, ಇಲ್ಲಿ ಹತ್ತಿರ, ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.’ ಎಂಬುದಾಗಿ ಒಳ ಭಾವವನ್ನು ಹೊರಪಡಿಸುವ ಒಂದು ಭಾಷೆ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡರೆ ಒಳಗಿನ ಭಾವಕ್ಕೆ ಭಾಷೆಯು ಅಂಗವಾಗುತ್ತದೆ. ಕೈ ಸನ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಹೊರಗೆಡಹಿದಾಗ ಕೈಯೇ ಅಂಗವಾಗುತ್ತದೆ. ಒಳಗೆ ಯಾವ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೂ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಭಾಷೆಯಾಗಲೀ, ಕೈಯಾಗಲೀ ಯಾವುದಕ್ಕೆ ಅಂಗವಾದೀತು? ಈ ರೀತಿ ಒಳಗಿನ ವೇದಪುರುಷನನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಲು ತಾನೇ ವೇದ, ಉಪವೇದ ಮತ್ತು ಉಪನಿಷತ್ತು ಇತ್ಯಾದಿಗಳೆಲ್ಲಾ ಹೊರಟವು. ಆದ್ದರಿಂದ ಈಗ ಕಾನುವ ವೇದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಭಾಗದಲ್ಲೇ ಎಲ್ಲಾ ವಿಷಯವು ಸಿಗಬೇಕೆಂದರೆ ಅದು ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ವಿಷಯ. ಹಿಂದಿದ್ದ ಎಷ್ಟೋ ವೇದಭಾಗಗಳು ಉಪ್ಪವಾಗಿರುವುದನ್ನು ನಾವು ಪ್ರಮಾಣಭೂತವಾದ ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದಲೇ ತಿಳಿಯುತ್ತವೆ.

ವೇದವನ್ನು ಅದರ ಮೂಲ ನೆಲೆಯಿಂದ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು

‘ಏಕಶತಂ ಅಧ್ವರ್ಯುಶಾಖಾಃ ಸಹಸ್ರಂ ಸಾಮಶಾಖಾಃ’ | ಎಂದೆಲ್ಲಾ ವಾಕ್ಯಗಳಿವೆ. ಈಗ ನಮಗೆ ನೂರೊಂದು ಯಜುಃ ಶಾಖೆಗಳಾಗಲೀ, ಸಾವಿರ ಸಾಮಶಾಖೆಗಳಾಗಲೀ ಉಪಲಬ್ಧವಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಅಂತೆಯೇ ‘ಋಗ್ವೇದ ಪ್ರಾತಿಶಾಖ್ಯವು ಲಂಡನ್ ಲೈಬ್ರರಿಯಲ್ಲಿ

ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡಿದೆ,' ಇತ್ಯಾದಿ ವ್ಯವಹಾರವೂ ಉಂಟು. ಆದ್ದರಿಂದ ಆಧಾರಗಳನ್ನು ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಲು ಹೊರಟಾಗ ಆ ವೇದ ಭಾಗಗಳು ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿಯೇ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಹುಡುಕುವುದಾದರೂ ಹೇಗೆ? ಆದ್ದರಿಂದ ಬಹುಕಾಲದಿಂದ ಬೆಳೆದಿರುವ ಮೌಢ್ಯವನ್ನು ತೊರೆದು, ವಿಚಾರಪರತೆಗೆ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕೊಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಈ ಮಾತು ವೇದವು ಅಪ್ರಮಾಣವೆಂದೇನೂ ತಿಳಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ವೇದದ ನೆಲೆ ಯಾವುದೋ ಅಲ್ಲೇ ಅದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ ಅದು ಪ್ರಮಾಣವಾಗಬಹುದೇ ಹೊರತು ಬೇರೆಡೆ ಅಲ್ಲದಾಡಲು ಹೊರಟರೆ ಅದು ಪ್ರಮಾಣವಲ್ಲ, ಭ್ರಮೆಯಲ್ಲೇ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ, ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಲು ಈ ಮಾತು.

ಪ್ರಮೆ, ಪ್ರಮಾಣ ಹಾಗೂ ಆಪ್ತ

ಒಂದು ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಪ್ರಮಾಣಭೂತವಾದ ವಚನಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಿ ಪಡೆಯಬೇಕೆಂದಾಗ ಪ್ರಮಾಣ ಶಬ್ದದಲ್ಲಿರುವ 'ಪ್ರಮೆ' ಎಂಬುದು ಯಾವುದೋ ಅದು ಅರಿವಾಗಬೇಕು. ಅದನ್ನರಿತ ಮೇಲೆ ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವ ವಚನವು ಪ್ರಮಾಣವಚನವು. ಅಂತಹ ಪ್ರಮಾಣವಚನವನ್ನಾಡುವವರೇ 'ಆಪ್ತ'ರೆನಿಸುವರು. ಅವರ ಮಾತೇ ಆಪ್ತವಾಕ್ಯ. ಆಪ್ತರ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಈ ರೀತಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ-

‘ರಜಸ್ತಮೋಭ್ಯಾಂ ನಿರ್ಮುಕ್ತಾಃ ತಪೋಜ್ಞಾನಬಲೇನ ಯೇ |

ಯೇಷಾಂ ತ್ರಿಕಾಲಮಮಲಂ ಜ್ಞಾನಮವ್ಯಾಹತಂ ಸದಾ ||’

‘ಆಪ್ತಾಶ್ಚಿಷ್ಟಾ ವಿಬುದ್ಧಾಸ್ತೇ ತೇಷಾಂ ವಾಕ್ಯಮಸಂಶಯಂ |

ಸತ್ಯಂ ವಕ್ಷ್ಯಂತಿ, ತೇ ಕಸ್ಮಾತ್ ಅಸತ್ಯಂ ನೀರಜಸ್ತಮಾಃ ? ||’ ಎಂಬುದಾಗಿ.

(ಯಾರು ತಪಸ್ಸು ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನಗಳ ಬಲದಿಂದ ರಜೋಗುಣ ಮತ್ತು ತಮೋಗುಣಗಳಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಿರುವರೋ, ಯಾರಿಗೆ ಕಾಲತ್ರಯದಲ್ಲೂ ತಡೆಯಿಲ್ಲದೆ ನಿರ್ಮಲವಾದ ಜ್ಞಾನವು ಇರುವುದೋ ಅಂತಹ ವಿಶೇಷವಾದ ಬೋಧವನ್ನು ಪಡೆದ ಶಿಷ್ಯರೇ ಆಪ್ತರು. ಅಂಥವರ ವಾಕ್ಯವು ನಿಸ್ಸಂದೇಹವಾಗಿ ಸತ್ಯವು. ರಜಸ್ತಮೋಗುಣಗಳ ಬಾಧೆಯನ್ನು ದಾಟಿದ ಅವರು ಏಕೆ ತಾನೆ ಅಸತ್ಯವನ್ನು ಹೇಳಿಯಾರು?)

ಯಾವುದು ಪ್ರಮಾಣ?

ಯಾವ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಕ್ರಿಯೆಯು ಯಾವ ರೀತಿ ನಡೆಯುವುದೋ ಆ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಅದೇ ಪ್ರಮಾಣ. ಆ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡೇ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಯು ಇತ್ಯರ್ಥವಾಗಬೇಕು. ನಡೆದಿರುವ ಈ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ಅದನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವ ರೆಕಾರ್ಡು ಕೇವಲ ಒಂದು ಸಾಕ್ಷಿಯಷ್ಟೇ. (ಅದು ಸಾಹಿತ್ಯ ರೂಪವಾಗಬಹುದು, ಚಿತ್ರ ರೂಪವಾಗಬಹುದು ಅಥವಾ ಶಿಲ್ಪರೂಪವಾಗಬಹುದು.)

ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಒಬ್ಬನು ಮತ್ತೊಬ್ಬನಿಗೆ ಒಂದುನೂರು ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಸಾಲವಾಗಿ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ ಎಂದುಕೊಳ್ಳೋಣ. ಆ ಕೊಟ್ಟವನು ಸಾಲಪಡೆದವನಿಂದ ಪತ್ರವನ್ನು ಬರೆಯಿಸಿ

ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ ಅಥವಾ ಒಂದು ಡೈರಿಯಲ್ಲೋ, ಗೋಡೆಯಲ್ಲೋ ಗುರುತು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಆವಾಗ 'ನಾ ನೂರುರೂಪಾಯಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ' ಎಂದು ಅವನೆದುರಿಗೆ ಬರೆಯುತ್ತಾನೆ. ನಂತರ ಅವನು ಹೊರಟು ಹೋದಮೇಲೆ ಗುಟ್ಟಾಗಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಕೈವಾಡ ನಡೆಸಿ, 'ನಾ' ಎಂಬುದರ ಮುಂದೆ 'ನೂ' ಎಂಬುದರ ಕೆಳಗೆ ಒತ್ತಕ್ಷರವಾದ ನ ಕಾರವನ್ನು ಸೇರಿಸಿ, ಮೊದಲು ಬರೆದುದನ್ನು ತಿದ್ದಿ, 'ನಾನ್ನೂರುರೂಪಾಯಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ' ಎಂದು ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟರೆ, ಕೋರ್ಟಿಗೆ ಹೋದಾಗ ಇವನು ತಿದ್ದಿರುವುದೂ ಸೇರಿ ಅದು ಪ್ರಮಾಣವಾಗುವುದಾದರೆ 'ನಾನು ನೂರು ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ' ಎಂಬುದು ಹೋಗಿ, 'ನಾಲ್ಕುನೂರು ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ' ಎಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸುವಂತಾದಾಗ ಆ ಮುನ್ನೂರು ರೂಪಾಯಿನ ಮೋಸವು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಗೇ ಸೇರಿಬಿಡಬಹುದು. ಅಥವಾ 'ನಾನ್ನೂರು' ಎಂದು ಬರೆದಿದ್ದರಲ್ಲಿ 'ನಾ' ಒತ್ತನ್ನು ಗುಟ್ಟಾಗಿ ಅಳಿಸಿ 'ನಾನು ನೂರು ರೂಪಾಯಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ' ಎಂದು ಹಣ ಪಡೆದವನು ತಿದ್ದಿಬಿಟ್ಟರೆ, ಅದೇ ಪ್ರಮಾಣವಾದರೆ ಕೊಟ್ಟವನಿಗೆ ಮುನ್ನೂರುರೂಪಾಯಿ ಮೋಸವಾಗುವುದೂ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾದೀತು. ಅಂಥ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟವನಾಗಲೀ, ಪಡೆದವನಾಗಲೀ, ಮೋಸಕ್ಕೊಳಗಾಗದೇ ಇರಬೇಕಾದರೆ ಅಂದು ನಡೆದ ಘಟನೆಯನ್ನೇ ಮುಂದಿನ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ಪ್ರಮಾಣವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ನಂತರ ನಡೆದ 'ಪೋರ್ಜರಿ'ಯನ್ನು ಅಪ್ರಮಾಣ ಎಂದು ಘೋಷಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಇಬ್ಬರೂ ಒಡಂ ಬಟ್ಟರೆ ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಪ್ರಮಾಣವೇ ಬೇರೆ, ವ್ಯವಹಾರವೇ ಬೇರೆ ಎಂದಾ ದೀತು. ಹಾಗಾಗುವುದಾದರೆ ಗುರುತು ಹಾಕಿದ್ದೇಕೆ? ನಡೆ ಘಟನೆಗೆ ಗುರುತು ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗು ವುದು ಹೋಗಿ ಮೋಸಕ್ಕೆ ಆಧಾರವಾದಂತೆ ಆಗುತ್ತೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಾದಿಗಳು ಪ್ರಮಾಣಭೂತವಾದ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿ ಮಾತ್ರವೇ ಹೊರತು ಅದೇ ಒರಿಜಿನಲ್ ಪ್ರಮಾಣ ವಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಮುಂದೆ ಬಂದವರು ಅಸಾವಧಾನತೆಯಿಂದಲೋ, ಚಿತ್ತಭ್ರಮಣೆ ಯಿಂದಲೋ, ಒತ್ತಕ್ಷರವನ್ನು ಸೇರಿಸುವುದೋ, ಇದ್ದ ಒತ್ತಕ್ಷರವನ್ನು ತೆಗೆಯುವುದೋ ಮಾಡಿ ಬಿಟ್ಟಾಗ ವಿಷಯದ ನೈಜತೆಗೂ, ಪ್ರಮಾಣವೆಂದು ನಂಬುವ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೂ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದೆ ಅಡ್ಡಾಡಬೇಕಾದೀತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಮಾಣವು ಯಾವುದು? ಎಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಆಳವಾಗಿ ಚಿಂತಿಸಿ, ಒಂದು ನಿಲುವಿಗೆ ಬರಬೇಕಾಗುವುದು.

ಜ್ಞಾನ ರೂಪವಾದ ವೇದಕ್ಕೆ ಗುರುತಾಗಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯರೂಪವಾದ ವೇದವು ಪ್ರಮಾಣ

ಋಷಿಗಳ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಎಂದೋ ಒಂದು ದಿನ ನಡೆದ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಲಿಖಿತ ಮೂಲಕವಾಗಿ ತರುವ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆದದ್ದುಂಟು. ಅದರ ಸಲುವಾಗಿ ಅವು ಪುಸ್ತಕರೂಪೇಣ ಬರುತ್ತಿವೆ. ಆ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಓದಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಹೊರಟವರು ತಂತಮ್ಮ ನಿಲುವಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ತಿರುಗಿಸುವ ಸಂಭವಗಳುಂಟು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ 'ತತ್ವವಿತುರ್ವರೇಣ್ಯಂ' ಎಂಬುದನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿ ತತ್ಸ ಎಂಬುದನ್ನು ಮತ್ಸ್ಯ ಇರಬೇಕು ಎಂದು ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡು ಇದು ಮತ್ಸ್ಯವತಾರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟದ್ದು ಎಂದು ಭ್ರಮಿಸಿ, 'ಮತ್ಸ್ಯವಿತುರ್ವರೇಣ್ಯಂ' ಎಂದು ತಿದ್ದುವವರೂ ಇರಬಹುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ

ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನೇ ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಮಾಣಸರ್ವಸ್ವವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಹೆಜ್ಜೆಯಿಡಬೇಡಿ. ಅಂತೆಯೇ ಯಾರೋ ಒಬ್ಬರು ಹೇಳಿದರೆಂದು ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನೇ ಪೂರ್ತಿ ನಂಬಲೂ ಬೇಡಿ. (ತಮ್ಮ ಹೃದಯಸ್ಥಾನವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಕೊಂಡು) ಆ ಆತ್ಮನೇ ತಾನೇ ಬಂದಾಗ ಅದೇ ಪ್ರಮಾಣ. ಅಲ್ಲಿ ವೇದಗಳೆಲ್ಲಾ ಸಾಕ್ಷಿಯಾದ ಗುರುತು. ವೇದಶಬ್ದವಾದರೂ 'ವಿದ-ಜ್ಞಾನೇ' ಎಂಬಂತೆ ಜ್ಞಾನಮೂಲವಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದರಿಂದಲೇ ಅದು ವೇದವಾಗಿದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಮೂಲವೂ ಜ್ಞಾನರೂಪವಾದ ವೇದವಾದ್ದರಿಂದ ಆ ಜ್ಞಾನರೂಪವೇದವೇ ಪ್ರಮಾಣ. ಅದು ನಿತ್ಯಸತ್ಯ. ಅದರ ಗುರುತು ಅಥವಾ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿರುವುದು ಜ್ಞಾನರೂಪವೇದ- ಪ್ರಮಾಣದಿಂದ ಹೊರಟ ಸಾಹಿತ್ಯರೂಪವಾದ ವೇದ.

ಜ್ಞಾನ ವ್ಯಕ್ತದ ಆದ್ಯಂತಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಣವ ಬೀಜ

ಅಂತಹ ವೇದವನ್ನು ಹೇಳುವ ಮೊದಲು ಮತ್ತು ಮುಗಿಸುವಾಗ, ವೇದಕ್ಕೆ ಚೂಡಾಮಣಿ ಯಾಗಿರುವ ಪ್ರಣವವನ್ನು ಹೇಳಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮವಿದೆ. ಒಂದು ವ್ಯಕ್ತವನ್ನು ಅಥವಾ ಸಸ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವಾಗಲೂ ಮೊದಲಿಗೆ ಬೀಜ. ಆ ವ್ಯಕ್ತ ಅಥವಾ ಸಸ್ಯವು ಬೆಳೆದು ಮುಗಿಯುವಾಗಲೂ ಬೀಜ. ಅದರಂತೆ ಇಲ್ಲಿಯೂ ವೇದವ್ಯಕ್ತದ - (ಜ್ಞಾನವ್ಯಕ್ತದ) ಶುರುವಿನಲ್ಲೂ ವೇದಬೀಜವಾದ ಪ್ರಣವ, ಅದರ ಮುಕ್ತಾಯದಲ್ಲೂ ಬೀಜರೂಪವಾದ ಪ್ರಣವ, ಈ ಜಾಗದಲ್ಲೇ ಪ್ರಣವನಾದ, ಪ್ರಣವಘೋಷ ಎಂಬ ಶಬ್ದಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡವು.

‘ಯದ್ವೇದಾದೌ ಸ್ವರಃ ಪ್ರೋಕ್ತಃ ವೇದಾಂತೇ ಚ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಃ |’

ಈ ಆದ್ಯಂತಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾಗಿರುವ ಸ್ವರವೇ ಪ್ರಣವ.

ಆರ್ಯ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಅರಿತು ಹೊರತಂದ ನಾದವೇ ಪ್ರಣವ

ಪ್ರಣವನಾದ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ನಾದದ ಬಗ್ಗೆ ಗಮನಿಸೋಣ.

ಈ ನಾದವೆಂಬುದು ಮೊಟ್ಟಮೊದಲಿಗೆ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂತು? ಎಂಬುದಾಗಿ ವಿಚಾರಿಸಿದರೆ ಇದು ಪ್ರಪಂಚಮವಾಗಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ, ಅವರಿಗೆ ತೋರಿ, ನಂತರ ಅವರ ಮನಸ್ಸು, ಇಂದ್ರಿಯ, ಬುದ್ಧಿ ಎಂಬ ಭೂಮಿಕೆಗಳ ಮೂಲಕ ಇದರ ವಿಷಯ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿಬಿಡುವುದಾಗಿದೆ. ಅವರ ಆ ಜ್ಞಾನದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಗೆ ಅಂದು ಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಅವರಿಗೆ ಅನಿಸಿತು. ಅದು ಬರುವಾಗ ತಾಳು, ಓಷ್ಠಪುಟ ಇವುಗಳಿಗೆ ಸೋಂಕಿಯೂ ಬರುವುದುಂಟು, ಸೋಂಕದೆಯೂ ಬರುವುದುಂಟು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ- ದೇಹದಲ್ಲಿ ಒಂದು ನೋವು ಒದಗಿದಾಗ ನೋವಿನ ಪ್ರಮಾಣ ಎಷ್ಟಿದೆಯೋ ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆಯೇ ನರಳುವ ಧ್ವನಿಯೂ ಹೊರಪಡುವುದು. ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮಾತು ಬಾರದಿದ್ದಾಗಲೂ ಹೊಟ್ಟೆನೋ ಉಂಟಾದರೆ ಆ ನೋವಿನ ಜಾಗ ಮತ್ತು ಅದರ ಪ್ರಮಾಣ ಇವುಗಳನ್ನು ಅದು ನರಳುವ ಸದ್ದಿನ ಪ್ರಮಾಣದಿಂದಲೇ ವೈದ್ಯನು ಕಂಡು ಹಿಡಿಯುತ್ತಾನೆ. ಇದರಂತೆಯೇ ನಗುವೂ ಸಹ ಸಂತೋಷದ ಸನ್ನಿವೇಶ ಅಥವಾ ಹಾಸ್ಯ ಪ್ರಕರಣವೊದಗಿದಾಗ ಅದರ ಪರಿಮಿತಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಕಾಸವಾಗಲೀ, ವಿಕಾರವಾಗಲೀ ಉಂಟಾಗಿ ಅದನ್ನು

ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ರೀತಿ ಧ್ವನಿಯು ಹೊರಬರುತ್ತದೆ. ನಿಜವಾಗಿ ದುಃಖವೊದಗಿದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ದುಃಖವನ್ನು ಒಳಗಡೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸುಖದ ಸಮಯದಲ್ಲಾಗುವ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಮಾಡಲು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾದೀತು? ಭಳಿಜ್ವರವು ಬರುತ್ತಿರುವಾಗ ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಸದ್ದು ಮಾಡಬೇಕೇ ಹೊರತು ಆರೋಗ್ಯ ಸ್ಥಿತಿಯ ಸಂತೋಷದ ಸದ್ದನ್ನು ಮಾಡಲು ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಒಳಗಿನದು ಹೊರಗೆ ಬಂದು ಒಂದು ಸದ್ದಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೊರಗಿನ ಸದ್ದಿಗೆ ಮೂಲವಿರುವುದು ಒಳಗೆ. ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರನ್ನು, ಜ್ಞಾನಿಗಳನ್ನು ಅಂತರ್ವಾಣಿಗಳೆಂದು ವ್ಯವಹರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಏಕೆ ಅವರು ಅಂತರ್ವಾಣಿಗಳಾದರು? ಎಂದರೆ ಅಂತಹ ಒಳಗಡೆ ಬಂದದ್ದನ್ನು ಅಂತೆಯೇ ವಾಣಿಯ ಮೂಲಕ ಹೊರತರುವವರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಇಂದು ನಾವು ನಾದವೆಂದು ಏನನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇವೆಯೋ ಅದಕ್ಕೆ ಮೂಲಕಾರಣರಾದವರು ತಪೋಮಯ ಜೀವನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಆರ್ಯಮಹರ್ಷಿಗಳು.

ಗೋತ್ರ ಪ್ರವರಗಳಿಗೂ ಋಷಿಗಳೇ ಮೂಲಕಾರಣ

ಅದರಂತೆ ಇಂದು ನಾವು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವಂತಹ ಗೋತ್ರಗಳೂ ಸಹ ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳ ಮೂಲದಿಂದ ಹೊರಟಿರುವುವು. ಒಟ್ಟು ಗೋತ್ರಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ $7 \times 7 = 49$. ಅಂದರೆ ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳಿಂದ ಸಪ್ತವಾಗಿ ಗುಣಿಸಿ ಬಂದ 49 ಗೋತ್ರ ಸಂಖ್ಯೆಯಾಗಿರುವುದು. ಎಂಟನೆಯವನೇ ಅಗಸ್ತ್ಯನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರವರಗಳೂ ಅಷ್ಟೇ. ಆದರೆ ಪ್ರವರಗಳು ಹೆಚ್ಚಿ ಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯ. ನಮ್ಮ ಜೀವನದ ಬಗ್ಗೆ, ನಮ್ಮ ಆವಶ್ಯಕತೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಕೆಲವರನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಂಡು ಪ್ರವರವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಶ್ರೀವತ್ಸಗೋತ್ರ. ಇಲ್ಲಿ ವತ್ಸ ಎನ್ನುವವರು ಎಲ್ಲೋ ಮಧ್ಯೆ ಬಂದು ಸೇರಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು ಭೃಗು, ಚ್ಯವನ, ಆಪ್ತವಾನ, ಔರ್ವ, ಜಾಮದಗ್ನ್ಯ ಎಂಬ ಐವರನ್ನು ತಮ್ಮ ಪೀಳಿಗೆಗೆ (ಧರ್ಮನಿರ್ಣಯಕ್ಕಾಗಿ) ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡರು. ಇಲ್ಲಿ ಗೋತ್ರದ ಹೆಸರು ವತ್ಸ. ಪ್ರವರ ಬೇರೆ. ಅಶ್ವಿ, ಭೃಗು, ಕುಶ್ಲ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ನೇರವಾಗಿ ಗೋತ್ರವೆನಿಸುವುದು. ಮುಂದೆ ಅವರ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿರುವವರನ್ನೂ (ಪ್ರವರಕ್ಕೆ) ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಇದನ್ನೇಕೆ ಹೇಳಿದ್ದು ಎಂದರೆ ಗೋತ್ರ ಪ್ರವರಗಳಿಗೂ ಋಷಿಗಳೇ ಮೂಲಕಾರಣರು ಎಂದು ತಿಳಿಸಲು.

ವಂಶ ಪರಂಪರೆ ಹಾಗೂ ಜ್ಞಾನ ಪರಂಪರೆ

ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಒಂದು ಜ್ಞಾನ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದು ನಮ್ಮ ಒಳ-ಹೊರ ಜೀವನಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವಂಥವರಾಗಿದ್ದೇವೆ. ನಮ್ಮ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಷ್ಯನೊಬ್ಬನು ಗುರು ಕುಲದಲ್ಲಿ ಸಾಂಗೋಪಾಂಗವಾದ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ, ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬೇಕಾದರೆ ಗುರುವಿನ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕಾಗುತ್ತೆ. ಹಾಗೆ ಅನುಮತಿಸುವಂತಹ ಗುರುವಿನ ಆದೇಶ ಮತ್ತು ಸಂದೇಶವಾಣಿಗಳು ಹೀಗಿರುತ್ತವೆ. ಒಂದು 'ಪ್ರಜಾತಂತುಂ ಮಾ ವ್ಯವಚ್ಛೇತ್ತೀ' ಎಂದು ಮತ್ತೊಂದು 'ಸತ್ಯಾನ್ನ ಪ್ರಮದಿತವ್ಯಂ, ಧರ್ಮಾನ್ನ ಪ್ರಮದಿತವ್ಯಂ' ಎಂದು. ಅಂದರೆ ವಂಶಪರಂಪರೆಯನ್ನೂ, ಜ್ಞಾನಪರಂಪರೆಯನ್ನೂ, ಎರಡನ್ನೂ ಬೆಳೆಸಿ

ಕೊಂಡು ಹೋಗಲು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದೊಂದು ಲುಪ್ತವಾದರೂ ಜೀವನವು ಅಪೂರ್ಣ ವೆನಿಸುವುದು. ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳಿಂದ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರೆಯುವ ಸಂಬಂಧ- ಯೋನಿ ಸಂಬಂಧ. ಆಚಾರ್ಯನಿಂದ ಶಿಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವ ಸಂಬಂಧ- ವಿದ್ಯಾಸಂಬಂಧ. ವಿದ್ಯಾ-ಯೋನಿ ಸಂಬಂಧಗಳೆರಡೂ ಹರಿಗೆಡಹಿಲ್ಲದೆ ಮುಂದುವರೆಯಬೇಕೆಂದು ಋಷಿಗಳ ಆಶಯ. ಇದೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಮತ್ತೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಹೊರಟು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೂ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಐದು ಋಣಗಳು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಬರುತ್ತವೆ. ಪಿತೃಋಣ, ದೇವಋಣ, ಭೂತಋಣ, ಮನುಷ್ಯಋಣ ಮತ್ತು ಋಷಿಋಣ ಇವುಗಳೇ ಆ ಐದು ಋಣಗಳು. (ಋಣವೆಂದರೆ ಸಾಲ) ನಾವು ನಮ್ಮ ಬಾಳಾಟದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಾಸು ಸಾಲವನ್ನು ಮಾಡದಿದ್ದರೂ, ನಾವು ಹೊತ್ತು ತಿರುಗುವ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವಂತಹ ರಕ್ತವೂ ನಮ್ಮ ಮಾತಾಪಿತೃಗಳಿಂದ ಪಡೆದ ಸಾಲವೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ತೀರಿಸಲೇಬೇಕು. ಅದೇ ಪಿತೃಋಣ. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ತರ್ಪಣ ಮತ್ತು ಶ್ರಾದ್ಧಾದಿಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಂತೆಯೇ ಯಜ್ಞಯಾಗಾದಿಗಳಿಂದ ದೇವಋಣವನ್ನೂ, ಭೂತಬಲಿ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದ ಭೂತ ಋಣವನ್ನೂ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸಂತರ್ಪಣೆ ಮತ್ತು ಅನ್ನದಾನಾದಿಗಳಿಂದ ಮನುಷ್ಯ ಋಣವನ್ನೂ, ವೇದಾಧ್ಯಯನದಿಂದ ಋಷಿಋಣವನ್ನೂ ತೀರಿಸಬೇಕು. ಈ ರೀತಿ ಅನ್ಯಣ್ಯಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಔಪಾಸನ, ವೈಶ್ವದೇವ ಮೊದಲಾದ ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನಗಳೂ ಬೆಳೆದುಬಂದವು. ಇದರಂತೆಯೇ ಉಪಾಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಪರಂಪರೆಗೆ ಕಾರಣರಾದ ಋಷಿಗಳನ್ನುದ್ದೇಶಿಸಿ, ಕಾಂಡರ್ಷಿ ತರ್ಪಣವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಬರುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಗುರುಹಿರಿಯರನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, ಸಂಧ್ಯಾವಂದನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಮುಗಿಸಿ, ಅಭಿವಾದನ ಮಾಡುತ್ತಾ ಅದರಲ್ಲಿ ಋಷಿಗಳ ಕುಲಗೋತ್ರಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ ಬರುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಇದನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ವಂಶಪರಂಪರೆಯಂತೆಯೇ ಜ್ಞಾನಪರಂಪರೆಯೂ ಇತ್ತು ಎಂಬುದನ್ನು ನೆನಪಿಸಲು.

ಜ್ಞಾನ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದ ಪದಗಳ ಅನುಸಂಧಾನಕ್ಕೆ ಭಾವವಿರಬೇಕು.

ಹೀಗೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಅಥವಾ ಬೆಳೆಯಬೇಕಾದ ಜ್ಞಾನ ಪರಂಪರೆಯ ಮೂಲಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಕೆಲವು ಪದಗಳೂ ಸಹ ಮುಂದೆ ಹೇಳುವ ಮಾತುಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವ ಮೊದಲೇ ಅವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ರಸವತ್ತಾಗಿ ಒಂದು ಭಾವವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದರೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಿರುವುದು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಯಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿ ಆ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಬಳಸಿದಂತಾ ಗುವುದು.

ಒಂದು ಕಂಡೀಷನ್ ರೂಪವಾದ ಅಧಿಕಾರವಿದ್ದವರ ಸ್ವತ್ತು - ಪ್ರಣವ

ಈ ರೀತಿ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದಂತಹ ವೇದಕ್ಕೆ ಪ್ರಣವವೇ ಮೂಲವಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಿಂದಲೇ ಎಲ್ಲಾ ವಾಚ್ಯಯಗಳೂ ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಇದು ಇಂಥವರ ಸ್ವತ್ತೆಂದು ಯಾರೂ ಪತ್ರ ಬರೆದುಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಅಂಶಗಳೆಲ್ಲವೂ ಯಾರ ಸ್ವತ್ತೂ ಅಲ್ಲ. ಆಯಾ ಕಂಡೀಷನ್ ರೂಪವಾದ ಅಧಿಕಾರ ಒದಗಿಸಿದಾಗ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅದು ಸ್ವತಂತ್ರವಾದ ಸ್ವತ್ತಾಗುತ್ತದೆ.

ಕೇವಲ ಅನುಕರಣೆಯಾದರೆ ಮೂಲದ ರಸ-ಭಾವಗಳು ಮರೆಯಾಗುವುವು

ಆದರೆ ನಿಸರ್ಗಸಿದ್ಧವಾದ ಅಂತಹ ಕಂಡೀಶನ್ ದೊರಕದೆ ಕೇವಲ ಅನುಕರಣಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಹೊರಟುಕೊಂಡಾಗ ಎರಡು ಮೂರು ಕೈದಾಟುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಅದರ ಒಳ ಸತ್ವವು ಮರೆಯಾಗಿ ನಿಸ್ಸತ್ವವಾಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನು ಕಡುಬಿಸಿಲಿನಿಂದ ಒಳಕ್ಕೆ ಬಂದು 'ಉಸ್ರಪ್ಪಾಡ್' ಎಂದು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿ ಅವನು ಬಳಸಿದ ಪದವು ಅವನ ಪಾಲಿಗೆ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿಯೇ ಇರುವುದು. ಒಂದು ವೇಳೆ ಅವನು ಹೇಳಿದ ಆ ಪದವನ್ನು ಅವನ ಮಕ್ಕಳು ಅನುಕರಣೆ ಮಾಡಿದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಬಿಸಿಲಿನಿಂದ ಬಂದ ಶ್ರಮದ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮಕ್ಕಳು ಹೇಳಿದ ಮಾತು ಅವನನ್ನು ಅಣಕಿಸಿದಂತಾಗಬಹುದು. ಹಾಗೆಯೇ ಆ ಶ್ರಮದ ಫಿಲಿಂಗ್ ಇಲ್ಲದೆ ಶಬ್ದವು ಮಾತ್ರ ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತಾ ಬಂದರೆ ಅದು ಹಾಸ್ಯಸ್ವದವಾಗಿ ನಿಂತುಬಿಡುತ್ತದೆ. ಅದರಂತೆ ಋಷಿಗಳ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಣಿಯಾಗಿದ್ದ ವೇದಶಾಸ್ತ್ರದಿ ವಾಚ್ಯಯಗಳೆಲ್ಲವೂ ಕೈ ದಾಟಿ ದಾಟಿ ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತಾ ರಸಹೀನರಾದ ಅನುಕರಣಜೀವಿಗಳ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ, ಮೂಲತಃ ಇದ್ದ ಸತ್ಯವೂ, ಸತ್ವವೂ ಇಲ್ಲವಾಗುತ್ತೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಯಾವ ವಾಕ್ಯೇ ಆದರೂ ಸತ್ಯಮೂಲವಾಗಿ ಹೊರಟು ತನ್ನೊಳಗೆ ಸತ್ಯವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಮುಂದುವರೆಯಬೇಕು.

ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರಿಸುವಾಗ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ, ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಿಗಳಿರಬೇಕು

ಇಲ್ಲಿ ನಾವು ಯಾವ ಪ್ರಶ್ನೆಗೇ ಆಗಲೀ ಉತ್ತರ ಕೊಡಲು ಹೊರಟಾಗ ಅದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಯೂ, ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಿಯೂ ಎರಡೂ ಇದ್ದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಆ ಆತ್ಮಸಹಕಾರವೂ ಇರುತ್ತೆ. ಈ ಅಂಶದಲ್ಲಿ ತಾನು ಮೋಸಹೋಗದೆ, ಮತ್ತೊಬ್ಬರನ್ನೂ ಮೋಸಗೊಳಿಸದೆ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಹೊರಟಾಗ ಮಾತ್ರ ತನ್ನ ಪಾಲಿಗೆ ಬಂದ ಸ್ವಕಾರ್ಯವೂ, ಅತ್ತ ಕಡೆ ಸ್ವಾಮಿಕಾರ್ಯವೂ ನೆರವೇರುತ್ತದೆ.

ನಾದವೇ ಸ್ವರಾಕ್ಷರ ಪದವಾಕ್ಯ ರೂಪವಾಗುವುದು

ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲಾ ವಾಚ್ಯಯಕ್ಕೂ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ನಾದವೊಂದು ಇದೆಯೆಂದು ತಿಳಿಸಲಾಯಿತಷ್ಟೆ. ಈ ನಾದದ ನಂತರವೇ ಸ್ವರ, ಅಕ್ಷರ, ಪದ, ವಾಕ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ರೂಪಗೊಳ್ಳುವುವು. ಎಲ್ಲವೂ ಅದರದರ ಮೂಲ ರೂಪದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಶಾಖೋಪಶಾಖೆಯಾಗಿ ಬೆಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇನ್ನು ಆ ನಾದವು ಎಲ್ಲಿದೆ? ಅದರಿಂದ ಹೇಗೆ ಜಗದ್ವಿಸ್ತಾರವಾಗುವುದು? ಅದು ಯಾವ ಯಾವ ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಯಾವ ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮೂಲವಾಗುತ್ತೆ? ಎಂಬ ವಿಷಯವನ್ನೂ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಶಾಸ್ತ್ರವು ಹರಿದು ಬಂದ ಮೂಲದ ಕಡೆಗೆ ಸದಾ ದೃಷ್ಟಿಯಿರಬೇಕು

ನಾವು ಈಗ ಭೌತಿಕವಾಗಿ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ನಾದವೆಂಬ ಶಬ್ದವಾದರೋ ಅದು ಹುಟ್ಟಿದಾಗ ಅಭೌತಿಕಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವಂಥದು. ಇದರ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ, ಇದರ

ಸತ್ವವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡೇ ಬರಬೇಕಾದರೆ ನಾವು ಅದರ ಫಲವಾದ ಭೌತಿಕಜೀವನದ ಕಡೆಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ದೃಷ್ಟಿಬೀರದೆ, ಭೌತಿಕಜೀವನಕ್ಕೆ ಮೂಲವಾದ ಅಭೌತಿಕಜೀವನದ ಕಡೆಗೂ ನಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಹರಿಸಬೇಕಾಗುವುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಒಂದು ತೋಟದಲ್ಲಿ ತೆಂಗಿನಮರವು ಬೆಳೆದಿರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವ ಜನರಲ್ಲಿ ಆ ತೋಟದ ಒಡೆಯನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಉಳಿದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಜನರು ಅಲ್ಲಿ ಏನನ್ನು ನೋಡುವರು? ಅಂದರೆ ಆ ವೃಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟಿರುವ ಫಲದ ಕಡೆಗೆ ಮಾತ್ರ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಬೀರಿ, ಅವರು ಅಲ್ಲಿರುವ ಎಳನೀರು, ಕಾಯಿ, ಸೊಂಪಾಗಿ ಹರಡಿರುವ ಗರಿ ಇವುಗಳನ್ನಷ್ಟೇ ನೋಡುತ್ತಾರೆ. ಆ ವೃಕ್ಷದ ಮೂಲದ ಕಡೆಗೆ ಬಂದವರು ಗಮನಹರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರು 'ಅಯ್ಯ, ಐವತ್ತು ಎಳನೀರು ಕಿತ್ತು ಕೊಂಡು, ಹಣಕೊಡುತ್ತೇನೆ', ಎಂದರೆ, ಭೂಮಿಯೊಡೆಯನು 'ಅವಶ್ಯ ಆಗಲಿ' ಎಂದು ಎಳನೀರು ಕೀಳಲು ಒಪ್ಪಲಾರ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವನ ದೃಷ್ಟಿಯು ವೃಕ್ಷದ ಮೂಲದ ಕಡೆಗೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಬಂದವನು ಕೇಳಿದಂತೆ ಎಳನೀರು ಕಿತ್ತುಕೊಟ್ಟುಬಿಟ್ಟರೆ ಮುಂದೆ ಮರದ ಸತ್ವವು ಏನಾಗುತ್ತೆ ಎಂಬ ಆಲೋಚನೆ ಅವನಲ್ಲಿ ಮೂಡಿ, 'ಎಳನೀರು ಕೀಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವು' ಎಂದು ಉತ್ತರಿಸುತ್ತಾನಲ್ಲವೇ? ಅದರಂತೆ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞನಾದವನು (ದೇಹಿಯಾದವನು) ತನ್ನ ಬದುಕಾದಂತಹ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಮೂಲದಲ್ಲಿಯೇ ತನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಹರಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು. ಅಂತಹ ಮೂಲದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಾರದ ನಾನಾವಾದ-ವಿವಾದಗಳಿಗೆ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಡುವುದಷ್ಟೇ ಆಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮೂಲವನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಲೇ ಇರಬೇಕು.

ನಾದವೆಂದರೇನು?

ಅವರು ಯಾವ ಪ್ರಶ್ನೆ ಇಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಸಂಗೀತ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಕರಣಗಳಲ್ಲಿ ನಾದದ ಸ್ಥಾನವೇನು? ಎಂದು. ಇದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಕೊಡುವಾಗ ಇದೇನು ಮಹಾಪ್ರಶ್ನೆ? ವೀಣೆಯನಾದ, ತಂಬೂರಿಯನಾದ ಎನ್ನುತ್ತಾರಲ್ಲ ಜನ. ಆಯಾ ನಾದಕ್ಕೆ ಅದೇ ಸ್ಥಾನ, ಎಂದಷ್ಟೇ ಉತ್ತರವಾದರೆ ಅದರ ಮುಂದಿನ ಪ್ರಶ್ನೆ ಇದೇನು ನಾದವು ನಿತ್ಯವೇ? ಎಂದು ಏರ್ಪಡುತ್ತದೆ. (ತಂಬೂರಿಯನ್ನು ಮೀಟಿ ನಾದ ಹೊರಡಿಸುತ್ತಾ) ನೋಡಿಪ್ಪಾ, ಇದು ನಾದವಾಗುವುದಾದರೆ ಇದು ಅನಿತ್ಯವೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿಯೇ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇನ್ನು ಇದರ ಮೂಲದ ಕಡೆಗೆ ಗಮನಿಸುವುದಾದರೆ ಈ ಮರದ ಹುಟ್ಟು, ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳು, ಇದಕ್ಕೆ ಬಿಗಿದಿರುವ ತಂತಿ, ಇವುಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಿದ ಕಂಪನಿ, ಇವುಗಳೂ ನಮಗೆ ತಿಳಿಯತಕ್ಕ ವಿಷಯಗಳೇ ಆಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾದವೆಂಬುದು ಯಾವುದು? ತಂಬೂರಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವ ಸದ್ದಾದರೂ ಯಾವುದು? ಎಂಬುದನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಬೇಕು. ಒಬ್ಬನು ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬನು ಪಿಟೀಲು ಬಾರಿಸುತ್ತಾನೆ ಎಂದುಕೊಳ್ಳೋಣ. ಆಗ ಆ ಪಿಟೀಲಿನ ವಾದನಕ್ಕೆ ಮೂಲವು ಯಾವುದೆಂದರೆ ಹಾಡುವವನ ಧ್ವನಿ. ಆ ಧ್ವನಿಗೆ ಮೂಲ ಯಾವುದು? ಎಂದು ಆಲೋಚಿಸಿದಾಗ ಅಲ್ಲಿ ನಾದವೆಂಬ ಪದವು ಆ ಮೂಲಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವಂತಿ ದ್ದರೆ ಅದರ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಉಳಿದಿದ್ದಲ್ಲವೂ ಪಕ್ಕವಾದ್ಯವಾಗಿಯೇ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ 'ನಾದ' ಎಂಬ ಶಬ್ದವು ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯ ಪದವಾಗಿದ್ದು, ಯಾವುದೋ ಒಂದು

ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಸಂಸ್ಕಾರದಿಂದ ರೂಪಗೊಂಡಿದೆ. ಈ ನಾದವು ಪ್ರಣವೋಚ್ಚಾರಣೆಯಿಂದ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವಂಥದು. ಗೋಡೆಯನ್ನು ಬಡಿದ ಶಬ್ದಕ್ಕಾಗಲಿ, ಟೀಬಲ್ ಅನ್ನು ಬಡಿದ ಶಬ್ದಕ್ಕಾಗಲಿ ನಾದವೆಂಬ ವ್ಯವಹಾರವು ಸಲ್ಲದು. ಸೌಂಡ್ (Sound) ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ಇವೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ (Sound) ಸೌಂಡ್ ಎಂಬ ಪದದಿಂದ ನಾದವೆಂಬ ಪದವನ್ನು ಭಾಷಾಂತರಿಸಲಾಗದು. ಈ 'ನಾದ' ಪದವು ಯಾವ ದೇಶದ ಯಾವ ಬಗೆಯ ಜನರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿತೋ, ಅಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಅದರ ಹುಟ್ಟಿನ ಬಗ್ಗೆ ನೋಡಬೇಕಾಗುವುದು.

ಋಷಿ ವಾಚ್ಮಯದ ನಿಜವರಿಯಲು ಪ್ರಯೋಗವೇ ಪ್ರಮುಖ ಸಾಧನ

ಇನ್ನು ಈ 'ನಾದ' ಪದವು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡ, ಭರತಭೂಮಿಯಲ್ಲಿಯೂ, ಮಹರ್ಷಿಗಳ ವಾಚ್ಮಯವು ಈ ನಾದದ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವ ಯಾವ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ ಹೊರಟಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕೆಲವು ಸಾಹಿತ್ಯಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸೋಣ. ಅದರ ನಂತರ ಅದು ಅವರು ಹೇಳಿದಂತೆಯೇ ಇರುವುದೇ? ಅಥವಾ ಇಲ್ಲವೇ? ಎಂಬ ಅಂಶವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಮನವರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳೋಣ. ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗವೊಂದನ್ನು ಕಳೆದರೆ ಋಷಿವಾಚ್ಮಯದಲ್ಲಿ ಕಂಡ ಈ ಎಲ್ಲಾ ವಾಕ್ಯಗಳಿಗೂ ಅವರವರ ಮನಸ್ಸಿನಂತೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗಲು ಬೆಳೆದು, ನೈಜವಾದ ವಿಷಯವು ಮತ್ತಷ್ಟು ಕಣ್ಮರೆಯಾಗಬಹುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಬಗ್ಗೆ ನಿಜವರಿಯಲು ಪ್ರಯೋಗವೇ ಪ್ರಮುಖಸ್ಥಾನ ಹೊಂದಿದೆ. ಮುಂದಿನ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ.

ನಾದ ಹಾಗೂ ಅದರ ವಿಸ್ತಾರದ ಬಗೆಗೆ ಆರ್ಷವಚನರೂಪವಾದ ಪ್ರಮಾಣಗಳು -

೧. ವೇದಾಂಶ್ಚ ವೇದ್ಯಂ ಚ ವಿಧಿಂ ಚ ಕೃತ್ಸ್ನಂ
ಅಥೋ ನಿರುಕ್ತಂ ಪರಮಾರ್ಥತಾಂ ಚ |
ಸರ್ವಂ ಶರೀರಾತ್ಮನಿ ಯಃ ಪ್ರವೇದ
ತಸ್ಯ ಸ್ಮ ದೇವಾಃ ಸ್ವಹಯಂತಿ ನಿತ್ಯಮ್ || (ಮ. ಭಾ. ಶಾಂತಿಪರ್ವ ೨೫೧-೩೦)
೨. ಅಷ್ಟಾಂಗಂ ಚ ಚತುಷ್ಟಾದಂ ತ್ರಿಸ್ಥಾನಂ ಪಂಚದೈವತಮ್ |
ಓಂಕಾರಂ ಯೋ ನ ಜಾನಾತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ನ ಭವೇತ್ತು ಸಃ |
(ಧ್ಯಾನಬಿಂದುರೂಪನಿಷತ್)
೩. ಸಮಾಹಿತಾತ್ಮನೋ ಬ್ರಹ್ಮನ್ ಬ್ರಹ್ಮಣಃ ಪರಮೇಷ್ಠಿನಃ |
ಹೃದ್ಯಾ(ದಾ)ಕಾಶಾದಭೂನ್ನಾದಃ ವೃತ್ತಿರೋಧಾದ್ವಿಭಾವ್ಯತೇ ||
(ಭಾಗವತ ೧೨.೬.೩೭)

೪. ಯದುಪಾಸನಯಾ ಬ್ರಹ್ಮನ್ ಯೋಗಿನೋ ಮಲಮಾತ್ಮನಃ |
ದ್ರವ್ಯಕ್ರಿಯಾಕಾರಕಾಖ್ಯಂ ಧೂತ್ವಾ ಯಾಂತ್ಯಪುನರ್ಭವಮ್ ||

(ಭಾಗವತ ೧೨.೬.೩೮)

೫. ತತೋಽಭೂತ್ ತ್ರಿವೃದೋಂಕಾರಃ ಯೋಽವ್ಯಕ್ತಪ್ರಭವಃ ಸ್ವರಾಟ್ |
ಯತ್ತಲ್ಲಿಂಗಂ ಭಗವತೋ ಬ್ರಹ್ಮನಃ ಪರಮಾತ್ಮನಃ || (ಭಾಗವತ ೧೨.೬.೩೯)

೬. ಶೃಣೋತಿ ಯ ಇಮಂ ಸ್ಫೋಟಂ ಸುಪ್ತಃ ಶ್ರೋತ್ರೇ ಚ ಶೂನ್ಯದೃಕ್ |
ಯೇನ ವಾಗ್ವ್ಯಜೃತೇ ಯಸ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿರಾಕಾಶ ಆತ್ಮನಃ || (ಭಾಗವತ ೧೨.೬.೪೦)

೭. ಸ್ವಧಾಮ್ನೋ ಬ್ರಹ್ಮಣಃ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ವಾಚಕಃ ಪರಮಾತ್ಮನಃ |
ಸ ಸರ್ವಮಂತ್ರೋಪನಿಷದ್ವೇದಬೀಜಂ ಸನಾತನಮ್ || (ಭಾಗವತ ೧೨.೬.೪೧)

೮. ತಸ್ಯ ಹ್ಯಾಸಂ ಸ್ತಯೋ ವರ್ಣಾಃ ಅಕಾರಾದ್ಯಾಃ ಭೃಗೋದ್ವಹ ! |
ಧಾಯಂತೇ ಯೈಸ್ತಯೋ ಭಾವಾಃ ಗುಣನಾಮಾರ್ಥವೃತ್ತಯಃ |
(ಭಾಗವತ ೧೨.೬.೪೨)

೯. ತತೋಕ್ಷರಸಮಾಮ್ನಾಯಂ ಅಸೃಜತ್ ಭಗವಾನ್ ಅಜಃ |
ಅಂತಃಸ್ಫೋಷ್ಯ ಸ್ವರಸ್ಪರ್ಶಹ್ರಸ್ವದೀರ್ಘಾದಿಲಕ್ಷಣಮ್ || (ಭಾಗವತ ೧೨.೬.೪೩)

೧೦. ತೇನಾಸೌ ಚತುರೋ ವೇದಾನ್ ಚತುರ್ಭಿರ್ವದನ್ಯೈರ್ವಿಭುಃ |
ಸವ್ಯಾಹೃತೀಕಾನ್ ಸೋಂಕಾರಾನ್ ಚಾತುರ್ಹೋತ್ರವಿವಕ್ಷಯಾ ||
(ಭಾಗವತ ೧೨.೬.೪೪)

೧೧. ಪುತ್ರಾನಧ್ಯಾಪಯತ್ ತಾಂಸ್ತು ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷೀನ್ ಬ್ರಹ್ಮಕೋವಿದಾನ್ |
ತೇ ತು ಧರ್ಮೋಪದೇಷ್ವಾರಃ ಸ್ವಪುತ್ರೇಭ್ಯಃ ಸಮಾದಿಶನ್ ||
(ಭಾಗವತ ೧೨.೬.೪೫)

೧೨. ಧರ್ಮ್ಯ ಏಷ ತವ ಪ್ರಶ್ನಃ ನೈಶ್ರೇಯಸಕರೋ ನೃಣಾಮ್ |
ವರ್ಣಾಶ್ರಮಾಚಾರವತಾಂ ತಮುದ್ಧವ ! ನಿಬೋಧ ಮೇ ||
ಭಾಗವತ(೧೧.೧೨.೯)

೧೩. ಆದೌ ಕೃತಯುಗೇ ವರ್ಣಃ ನೃಣಾಂ ಹಂಸ ಇತಿ ಸ್ಮೃತಃ |
ಕೃತಕೃತ್ಯಾಃ ಪ್ರಜಾ ಜಾತ್ಯಾ ತಸ್ಮಾತ್ ಕೃತಯುಗಂ ವಿದುಃ ||
(ಭಾಗವತ ೧೧.೧೨.೧೦)

೧೪. ವೇದಃ ಪ್ರನವ ಏವಾಗ್ರೇ ಧರ್ಮೋಽಹಂ ವೃಷರೂಪಧೃಕ್ |
ಉಪಾಸತೇ ತಪೋನಿಷ್ಠಾಃ ಹಂಸಂ ಮಾಂ ಮುಕ್ತಕಿಲ್ಬಿಷಾಃ ||
(ಭಾಗವತ ೧೧.೧೭.೧೧)
೧೫. ತ್ರೇತಾಮುಖೇ ಮಹಾಭಾಗ ! ಪ್ರಾಣಾನ್ ಮೇ ಹೃದಯಾತ್ ತ್ರಯೀ |
ವಿದ್ಯಾ ಪ್ರಾದುರಭೂತ್ ತಸ್ಯಾಃ ಅಹಮಾಸಂ ತ್ರಿವೃನ್ಮುಕ್ತಃ ||
(ಭಾಗವತ ೧೧.೧೭.೧೨)
೧೬. ವಿಪ್ರ-ಕ್ಷತ್ರಿಯ-ವಿಟ್-ಶೂದ್ರಾಃ ಮುಖಬಾಹೂರುಪಾದಚಾಃ |
ವೈರಾಜಾತ್ ಪುರುಷಾಚ್ಚಾತಾಃ ಯ ಆತ್ಮಾಚಾರಲಕ್ಷಣಾಃ ||
(ಭಾಗವತ ೧೧.೧೭.೧೩)
೧೭. ಗೃಹಾಶ್ರಮೋ ಜಘನತಃ, ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಂ ಹೃದೋ ಮಮ |
ವಕ್ಷಃಸ್ಥಾನಾದ್ವನೇವ ವಾಸಃ, ನ್ಯಾಸಃ ಶೀರ್ಷಣಿ ಸಂಸ್ಥಿತಃ ||
(ಭಾಗವತ ೧೧.೧೭.೧೪)
೧೮. ವರ್ಣಾನಾಮಾಶ್ರಮಾಣಾಂ ಚ ಜನ್ಮಭೂಮ್ಯನುಸಾರಿಣೀಃ |
ಆಸನ್ ಪ್ರಕೃತಯೋ ನೃಣಾಂ ನೀಚೈರ್ನೀಚೋತ್ತಮೋತ್ತಮಾಃ ||
(ಭಾಗವತ ೧೧.೧೭.೧೫)
೧೯. ನಿಷೇಕಾದಿಶೃಶಾನಾಂತೈಃ ಸಂಸ್ಕಾರೈಃ ಸಂಸ್ಕೃತೋ ದ್ವಿಜಃ |
ಇಂದ್ರಿಯವಷು ಕ್ರಿಯಾಯಜ್ಞಾನ್ ಜ್ಞಾನದೀಪೇಷು ಜುಹ್ವತಿ ||
(ಭಾಗವತ ೭.೧೫.೫೨)
೨೦. ಇಂದ್ರಿಯಾಣಿ ಮನಸೂರ್ಮೌ ವಾಚಿ ವೈಕಾರಿಕಂ ಮನಃ |
ವಾಚಂ ವರ್ಣಸಮಾಮ್ನಾಯೇ ತಮೋಂಕಾರೇ ಸ್ವರೇ ನೃಸೇತ್ |
ಓಂಕಾರಂ ಬಿಂದೌ ನಾದೇ ತಂ ತಂ ತು ಪ್ರಾಣೇ ಮಹತ್ಯಮುಂ ||
(ಭಾಗವತ ೭.೧೫.೫೩)
೨೧. 'ಓಂ ಓಂ ಓಂ' ಇತಿ ತ್ರಿರುಕ್ತಃ ಚತುರ್ಥಃ ಶಾಂತಾತ್ಮಾ
ಫುತಪ್ರಯೋಗೇಣ ಸಮಸ್ತಮೋಮಿತಿ
ಪ್ರಯುಕ್ತಂ ಆತ್ಮಚ್ಯೋತಿಃ ಸಕೃದಾವರ್ತತೇ ಸ ಏಷಃ ಓಂಕಾರಃ
ಸರ್ವಾನ್ ಪ್ರಾಣಾನ್ ಸಕೃದುಚ್ಚಾರಿತಮಾತ್ರಃ
ಊರ್ಧ್ವಮುನ್ನಾಮಯತಿ ಇತಿ ಓಂಕಾರಃ | (ಅಥರ್ವಶಿಖೋಪನಿಷತ್ ೧-೮,೯)

೨೨. 'ಉತ್ಥಾಯ ಪಶ್ಚಿಮೇ ಯಾಮೇ ಶಾಂತಮಾನಸಃ ಅಪನಿದ್ರಃ,
 ಸತಿ ವಿರೋಧೇ ತಂ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ,
 ನೋಚೇತ್ ತತ್ರ ಸಂಸ್ಥಿತಃ, ಸಮೌ ಪ್ರಾಣಾಪಾನೌ
 ಧೃತ್ವಾ, ದಿವಾಕರಂ ಸಮುತ್ಥಾಪ್ಯ,
 ದಿವಾಕರೇಣ ಪ್ರೋತ್ಫಲ್ಲಿತೇ ಪದ್ಮೇ ಮಾನಸಂ ಹಂಸಂ ಸಮಾಶ್ರಯೇತ್ |
 ಅಂಗುಷ್ಠಮಾತ್ರಂ ಪುರುಷಂ ಪರಾಪರಂ ಜ್ಯೋತೀರೂಪಂ ಸಮಾಲೋಕ್ಯ
 ದಿವ್ಯಂ ದಿವ್ಯೇನ ಚಕ್ಷುಷಾ, ಯಥಾಲಾಭಂ ಉಷಃ ಕಾಲೇ ಸ್ಥಿತ್ವಾ, ಸ್ತೋತ್ರೈಃ
 ಅನೇಕಧಾ ಸ್ತುತ್ವಾ' (ಗೌತಮಧರ್ಮಸೂತ್ರ)

(ಇಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಜ್ಞನಾದ ಭಾರತೀಯನು ಬೆಳಗ್ಗೆ ಎದ್ದು, ಕರ್ಮಕಾಂಡಕ್ಕೆ ಹೆಜ್ಜೆಯಿಡುವ ಮುನ್ನ ಏನೊಂದು ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕಾಗಿರುವುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿದೆ. ಪ್ರಣವ, ಜ್ಯೋತಿ, ನಾದ ಇವೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧವಿರುವುದರಿಂದ ಇದನ್ನೂ ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.)

೨೩. ತಸ್ಯ ವಾಚಕಃ ಪ್ರಣವಃ (ಪಾತಂಜಲಯೋಗಸೂತ್ರ)
 ತಸ್ಯ - ಈಶ್ವರಸ್ಯ ಪ್ರಣವಃ ವಾಚಕಃ-ನಾಮ ಇತ್ಯರ್ಥಃ (ಯೋಗವಾರ್ತಿಕ)
೨೪. ಅದೃಷ್ಟ ವಿಗ್ರಹೋ ದೇವಃ ಭಾವಗ್ರಾಹ್ಯೋ ಮನೋಮಯಃ |
 ತಸ್ಮೋಂಕಾರಃ ಸ್ಮತೋ ನಾಮ ತೇನಾಹೂತಃ ಪ್ರಸೀದತಿ ||
 (ಯೋಗಿಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯ)
೨೫. ತಜ್ಜಪಃ ತದರ್ಥಭಾವನಂ (ಪಾತಂಜಲಯೋಗಸೂತ್ರ)
೨೬. 'ಪ್ರಣವೇನ ಪರಂಬ್ರಹ್ಮ ಧ್ಯಾಯೀತ ನಿಯತೋ ಯತಿಃ'
 ಇತಿ ಸ್ಮರಣಾತ್ ಯಥಾ ಗಾರುಡೇ-
 ವ್ಯಕ್ತಾವ್ಯಕ್ತೇ ಚ ಪುರುಷಃ ತಿಸ್ತೋ ಮಾತ್ರಾಃ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಾಃ |
 ಅರ್ಧಮಾತ್ರಾ ಪರಂಬ್ರಹ್ಮ ಜ್ಞೇಯಮಧ್ಯಾತ್ಮಚಿಂತಕೈಃ || (ಯೋಗವಾರ್ತಿಕ)
೨೭. ಪ್ರಣವೋಚ್ಚಾರಣಾಲಕ್ಷ್ಯಂ -----|
 ಪ್ರಣವಸ್ಯ ಋಷಿಬ್ರಹ್ಮಾ ಗಾಯತ್ರೀ ಭಂದ ಏವ ಚ |
 ದೇವೋಽಗ್ನಿಃ ಸರ್ವಕಾರ್ಯೇಷು ವಿನಿಯೋಗಃ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಃ |
 ಏವಮೃಷಾದಿಕಂ ಸೃತ್ವಾ ತತ ಓಂಕಾರಮಭ್ಯಸೇತ್
 ಸಾರ್ಥಕ್ರಿಮಾತ್ರಂ ಉಚ್ಚಾರ್ಯ ದೀರ್ಘಘಂಟಾನಿನಾದವತ್ || (ವ್ಯಾಸಸ್ಮೃತಿ)
೨೮. ತ್ರಿಮಾತ್ರಂ ತತ್ ಕ್ರಿಯಾದೇನಂ ಸರ್ವಾರಂಭೇಷು ಕರ್ಮಸು |
 ತಿಸ್ರಸ್ಸಾರ್ಥಾಸ್ತು ಕರ್ತವ್ಯಾಃ ಮಾತ್ರಾಸ್ತತ್ಪಾರ್ಥಚಿಂತಕೈಃ || (ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯ)

(ಗೃಹಸ್ಥರಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಣವೋಚ್ಚಾರಣೆಗೆ ವೈದಿಕಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಕ್ರಮವುಂಟು.)

೨೯. ದೇವತಾಧ್ಯಾನಕಾಲೇಷು ಪ್ಲುತಂ ಕುರ್ಯಾನ್ನಸಂಶಯಃ |
ತೈಲಧಾರಾವದಚ್ಛಿನ್ನಂ ದೀರ್ಘಘಂಟಾನಿನಾದವತ್ ||

(ಘಂಟಾ ಧ್ವನಿಯ ನಿದರ್ಶನವು ಘಂಟೆಯು Standard ಸ್ಟ್ಯಾಂಡರ್ಡ್ ಆಗಿದ್ದಾಗ ಮಾತ್ರ)

(ಪ್ರಶ್ನೆ- Standard ಸ್ಟ್ಯಾಂಡರ್ಡ್ ಆಗಿ ಘಂಟೆಯನ್ನು ತಯಾರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವೋ? ಅಥವಾ ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಕೂಡಿಬರಬೇಕೋ? ಎಂದು ಶ್ರೀಯುತ K.S.V.)

ಘಂಟೆಯ ತಯಾರಿ ಹಾಗೂ ಅದರ ಬಳಕೆಯ ಕುರಿತು

ಶ್ರೀಯವರಿಂದ ಉತ್ತರ :- (ಘಂಟೆಯನ್ನು ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ತಯಾರಿಸುವ ಕ್ರಮವೇ ಒಂದುಂಟಪ್ಪಾ. ಘಂಟೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಸಾಮಗ್ರಿಯನ್ನು ಹೇಮಮೂಲಿಕೆಯಿಂದ (ಸ್ವರ್ಣ ತಯಾರಿಸುವ ಮೂಲಿಕೆ) ಹದಿನಾರು ಸಲ ಶೋಧಿಸಿ, ನುರಿತ ಪರಿಷತ್ತನ್ನೂ, ಒಬ್ಬ ನಾದಯೋಗಿಯನ್ನೂ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, Standard ಆದ ಘಂಟೆಯನ್ನು ತಯಾರಿಸಬೇಕೆಂದು ಘಂಟಾಶಾಸ್ತ್ರ ಹೇಳುತ್ತೆ. ಹಾಗೆ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವೂ ಹೌದು. ಆದರೆ 'ನನ್ನದೊಂದು ಘಂಟೆಯಿರಲಿ ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ, ನಂದೂ ಇರಲಿ'? ಎಂದು ತೋಚಿದಂತೆಲ್ಲಾ ಘಂಟೆಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿದ್ದೇ ಆದರೆ, ಆ ಘಂಟೆಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನವೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರು ಹೋಗುತ್ತಾ ಬರುತ್ತಾ ಭಗವಂತ ಎಚ್ಚರಗೊಳ್ಳಲೆಂದು ಒಂದೊಂದು ಸಲ ಘಂಟೆ ಬಡಿಯುತ್ತಲೇ ಇದ್ದರೆ ಅದರಿಂದ ಯಾವ ಉಪಯೋಗವೂ ಇಲ್ಲ, ಎಂದರು.)

೩೦. ಅಪ್ಲತಂ ಪ್ರನವಸ್ಯಾಗ್ರಂ ಯಸ್ತಂ ವೇದ ಸ ವೇದವಿತ್ |
ಆದ್ಯಂ ತತ್ರಾಕ್ಷರಂ ಪ್ರಹ್ಮ ತ್ರಯಂ ಯತ್ರ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಮ್ ||

(ಯೋಗೋಪನಿಷತ್)

೩೧. ಓಮಿತ್ಯೇಕಾಕ್ಷರಂ ಬ್ರಹ್ಮ ವ್ಯಾಹರನ್ ಮಾಮನುಸ್ಮರನ್ |
ಯಃ ಪ್ರಯಾತಿ ತ್ಯಜನ್ ದೇಹಂ ಸ ಯಾತಿ ಪರಮಾಂ ಗತಿಮ್ || (ಗೀತಾ)

೩೨. ತಿಸ್ತ್ರೋ ಮಾತ್ರಾಃ ಮೃತ್ಯುಮತ್ಯಃ ಪ್ರಯುಕ್ತಾಃ
ಅನ್ಯೋನ್ಯಸಕ್ತಾಃ ಅನವಿಪ್ರಯುಕ್ತಾಃ |
ಕ್ರಿಯಾಸು ಬಾಹ್ಯಾಭ್ಯಂತರಮಧ್ಯಮಾಸು
ಸಮ್ಯಕ್ ಪ್ರಯುಕ್ತಾಸು ನ ಕಂಪತೇ ಜ್ಞಃ || (ಪ್ರಶ್ನೋಪನಿಷತ್ ೫.೬)

ವೇದಾದಿಯಲ್ಲಿ ಹರಿ ಪದದ ಉಚ್ಚಾರಣೆಯ ಕುರಿತು

(ಪ್ರಶ್ನೆ : ವೇದಾರಂಬದಲ್ಲಿ ಪ್ರಣವೋಚ್ಚಾರಣೆಯ ಮೊದಲು 'ಹರಿಃ' ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ಕೆಲವರು ಉದಾತ್ತಸ್ವರದಲ್ಲೂ, ಕೆಲವರು ಅನುದಾತ್ತಸ್ವರದಲ್ಲೂ ಉಚ್ಚರಿಸುವರು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಸರಿ? - ಶ್ರೀ - ಅಣ್ಣಾಸ್ವಾಮಿಗಳಿಂದ)

(ಶ್ರೀಯವರಿಂದ ಉತ್ತರ :- ವಿಷಯದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಉದಾತ್ತವಾದ ಉಚ್ಚಾರಣೆಯೇ ಸರಿ.)

೨೩. ಪಾಣಾನ್ ಸರ್ವಾನ್ ಪರಮಾತ್ಮನಿ ಪ್ರಣಾಮಯತಿ ಉನ್ನಾಮಯತಿ ಚ |
ಏತಸ್ಮಾತ್ ಪ್ರಣವಃ ಚತುರ್ಥ ಅವಸ್ಥಿತ ಇತಿ ವೇದದೇವಯೋನಿಃ
ಧೈಯಾಚ್ಚೇತಿ ಸಂಧರ್ತಾ ಸರ್ವೇಭ್ಯೋ
ದುಃಖಭಯೇಭ್ಯಃ ಸಂತಾರಯತಿ ಇತಿ
ಕಾರಣಾತ್ ತಾರಃ | ಸರ್ವೇ ದೇವಾಃ
ಸಂಮಿಷಂತಿ ತಾನಿ ಸರ್ವಾಣಿ ಇತಿ ವಿಷ್ಣುಃ |
ಸರ್ವಾಣಿ ಬ್ರಹ್ಮಯತಿ ಸರ್ವಕಾರಣಾನಿ ಇತಿ ಬ್ರಹ್ಮ |
ಸರ್ವಕಾರಣಾನಿ ಸಂಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪ್ಯ
ಧ್ಯಾನಾತ್ ವಿಷ್ಣುಃ ಪ್ರಾಣಂ ಮನಸಿ
ಸಹಕರಣೈಃ ಮನಸಿ.... ನಾದಾಂತೇ ಪರಮಾತ್ಮನಿ
ಸಂಪ್ರತಿಸ್ಥಾಪ್ಯ ಧೈಯಮಿಶಾನಂ ಪ್ರಧ್ಯಾಯಂತಿ
ಈಶಾನ ಸರ್ವಮಿದಂ ಪ್ರಯುಕ್ತಂ | (ಅಥರ್ವಶಿಖೋಪನಿಷತ್)

೨೪. ಚೈತನ್ಯಂ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ವಿವೃತಂ ಜಗದಾತ್ಮನಾ |
ನಾದಬ್ರಹ್ಮತದಾನಂದಂ ಅದ್ವಿತೀಯಮುಪಾಸ್ಮಹೇ ||
ನಾದೋಪಾಸನತಯಾ ದೇವಾಃ ಬ್ರಹ್ಮವಿಷ್ಣುಮಹೇಶ್ವರಾಃ |
ನಾದಸ್ವರಾಕ್ಷರಾಕಾರಾ ತ್ರಿವಿಧಾ ಸಾ ಚ ಕಥ್ಯತೇ || (?)

೨೫. ದ್ವೇ ಬ್ರಹ್ಮಣೇ ವೇದಿತವ್ಯೇ ಶಬ್ದಬ್ರಹ್ಮ ಪರಂ ಚ ಯತ್ |
ಶಬ್ದಬ್ರಹ್ಮಣಿ ನಿಷ್ಣಾತಃ ಪರಂಬ್ರಹ್ಮಾಧಿಗಚ್ಛತಿ ||

(ಮ. ಭಾ. ಶಾಂತಿಪರ್ವ ೨೩.೮.೯೯)

೨೬. ಚತುರ್ವಿಂಶತಿಸ್ತಾನಾಂ ಯದೇಕಂ ತತ್ತ್ವಮುತ್ತಮಮ್ |
ಅನುಪಾದಿ ಪರಂಬ್ರಹ್ಮ ತತ್ ಪರಂಜ್ಯೋತಿರೋಮಿತಿ ||

೨೭. ಪ್ರಣವೇನೈವ ಕಾರ್ಯಾಣಿ ಸ್ವೇ ಸ್ವೇ ಸಂಹೃತ್ಯ ಕಾರಣೇ |
ಪ್ರಣವಸ್ಯ ತು ನಾದಾಂತೇ ಪರಮಾನಂದವಿಗ್ರಹಮ್ ||

೩೮. ಋತಂ ಸತ್ಯಂ ಪರಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಪುರುಷಂ ಕೃಷ್ಣಪಿಂಗಳಂ |
ಚೇತಸಾ ಸಂಪ್ರಪಶ್ಯಂತಿ ಸಂತಃ ಸಂಸಾರಭೇಷಜಂ ||
೩೯. ಬ್ರಹ್ಮಗ್ರಂಥಿಃ ವಿಷ್ಣುಗ್ರಂಥಿಃ ರುದ್ರಗ್ರಂಥಿಃ ತಥೈವ ಚ |
ಗ್ರಂಥಿತ್ರಯವಿಭೇದೇನ ಸ್ಫುಟನಾದಃ ಪ್ರಕಾಶತೇ ||
೪೦. ಮೂಲಾಧಾರೇ ಗ್ರಂಥಿಂ ಭಿತ್ವಾ ಪಾದನಾದಃ ಪ್ರಕಾಶತೇ |
ವಿಷ್ಣುಗ್ರಂಥಿಂ ತತೋ ಭಿತ್ವಾ ಅರ್ಧನಾದಃ ಪ್ರಕಾಶತೇ ||
೪೧. ರುದ್ರಗ್ರಂಥಿಮಥೋ ಭಿತ್ವಾ ತ್ರಿಪಾದಃ ಶ್ರುಯತೇ ಸದಾ |
ಬ್ರಹ್ಮರಂಧ್ರೇ ಪೂರ್ಣನಾದಃ ಚಿದಾಕಾಶೇ ನಿರಂತರಂ ||
೪೨. ಪೂರ್ಣನಾದೇ ಮನೋರೈಕ್ಯಂ ರಾಜಯೋಗಾಭಿಧಾನಕಂ |
ಸುಷುಮ್ನಾಂ ಮನಸಾ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಪಾದಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ನಿರಂತರಂ ||
ನಾದಾಂತೇ ಜ್ಯೋತಿಃ ಸಂವೀಕ್ಷ್ಯ ರಾಜಯೋಗ ಉದಾಹೃತಃ |
೪೩. ತಸ್ಯ ಮಧ್ಯೇ ಮಹಾನಗ್ನಿಃ ತತ್ ಪಾರ್ಶ್ವೇ ಚಂದ್ರಸೂರ್ಯಯೋಃ |
ತದಗ್ರೇ ಜಾಯತೇ ನಾದಃ ಓಂ ಓಂ ಇತಿ ತದದ್ಭುತಮ್ ||
೪೪. ತೇನ ಮಾರ್ಗೇಣ ಗತ್ವಾ ತು ಚಿದಾಕಾಶಂ ನಿರಂಜನಮ್ |
ನಿರ್ಮಲಂ ಗಗನಾಕಾರಂ ಸ್ವಯಂ ಜ್ಯೋತಿಃ ಪ್ರಕಾಶಕಮ್ ||
೪೫. ತಸ್ಯ ಮಧ್ಯೇ ನಾದಬಿಂದುಕಲಾಯುಕ್ತಂ ಸದಾ ಸ್ಮರೇತ್ |
ರಾಜಯೋಗ ಇತಿ ಪ್ರೋಕ್ತಃ ಯೋಗಿನಾಂ ಮೋಕ್ಷದಾಯಕಃ ||
೪೬. ಆಹತೋ ಅನಾಹತಶ್ಚೇತಿ ದ್ವಿಧಾ ನಾದೋ ನಿಗದ್ಯತೇ |
ಸೋಽಯಂ ಪ್ರವರ್ತತೇ ಪಿಂಡೇ ತಸ್ಮಾತ್ ಪಿಂಡೋಽಭಿಧೀಯತೇ ||
(ಸಂಗೀತರತ್ನಾಕರ)
೪೭. ತತ್ರಾನಾಹತನಾದಂ ತು ಮುನಯಃ ಸಮುಪಾಸತೇ |
ಗುರುಪದಿಷ್ಟಮಾರ್ಗೇಣ ಮುಕ್ತಿದಂ ನ ತು ರಂಜಕಂ || (ಸಂಗೀತದರ್ಪಣ)
೪೮. ಅನಾಹತಸ್ಯ ಶಬ್ದಸ್ಯ ತಸ್ಯ ಶಬ್ದಸ್ಯ ಯೋ ಧ್ವನಿಃ |
ಧ್ವನೇರಂತರ್ಗತಂ ಜ್ಯೋತಿಃ ಜ್ಯೋತಿರಂತರ್ಗತಂ ಮನಃ ||
ತನ್ಮನೋ ವಿಲಯಂ ಯಾತಿ ತದ್ವಿಷ್ಣೋಃ ಪರಮಂ ಪದಂ ||
೪೯. ಅಕಾರಶ್ಚಾಪ್ಯಕಾರಶ್ಚ ಮಕಾರೋ ಬಿಂದುನಾದಕಮ್ |
ಪಂಚಾಕ್ಷರಾಣ್ಯಮೂನ್ಯಾಹುಃ ಪ್ರಣವಸ್ಥಾನಿ ಪಂಡಿತಾಃ ||

೫೦. ಭಿದ್ಯಮಾನಾತ್ ಪರಾದ್ವಿಂದೋಃ ಅವ್ಯಕ್ತಾತ್ಮಾ ರವೋಽಭವತ್ |
ಶಬ್ದಬ್ರಹ್ಮೇತಿ ತಂ ಪ್ರಾಹುಃ ಸರ್ವಾಗಮವಿಶಾರದಾಃ || (ಶಾರದಾತಿಲಕ ೧.೧೧)

೫೧. ತದುಕ್ರಮಾಚಾರ್ಯೈಃ :-

ಸ ರವಃ ಶ್ರುತಿಸಂಪನ್ನೈಃ ಶಬ್ದಬ್ರಹ್ಮೇತಿ ಕಥ್ಯತೇ |
ಸೃಷ್ಟ್ಯನ್ಮುಖ ಪರಮಶಿವ ಪ್ರಥಮೋಲ್ಲಾಸ ಮಾತ್ರಂ ಅಖಂಡಃ ಅವ್ಯಕ್ತಃ |
ನಾದಬಿಂದುಮಯಏವ ವ್ಯಾಪಕಃ ಬ್ರಹ್ಮಾತ್ಮಕಶಬ್ದಃ ಶಬ್ದಬ್ರಹ್ಮೇತ್ಯರ್ಥಃ ||

(ಶಾ.ತಿ. ತೀಕಾ)

೫೨. ನಾಭಿಹೃತ್ಕಂಠಮೂರ್ಧಾಸ್ಯೇಷ್ವಾವಿಭವತಿ ಯೋ ಧ್ವನಿಃ
ನಾದೋತಿಸೂಕ್ಷ್ಮಃ ಸೂಕ್ಷ್ಮಶ್ಚ | (ಅಹಿಬುಧ್ಧ್ಯ ಸಂಹಿತಾ)

೫೩. ನಕಾರಂ ಪ್ರಾಣಾನಾಮಾನಂ ದಕಾರಮನಲಂ ವಿದುಃ |
ಜಾತಃ ಪ್ರಾಣಾಗ್ನಿಸಂಯೋಗಾತ್ ತೇನ ನಾದೋಽಭಿದೀಯತೇ ||

೫೪. ಸರ್ವಮಂತ್ರಾಣಾಂ ಕುಂಡಲಿನೀತಃ ಉತ್ಪತ್ತಿಮಾಹ-
ಮೂಲಾಧಾರಾತ್ ಪ್ರಥಮಮುದಿತೋ ಯಸ್ತುಭಾವಃ ಪರಾಖ್ಯಃ |
ಪಶ್ಚಾತ್ ಪಶ್ಯಂತ್ಯಥ ಹೃದಯಗೋ ಬುದ್ಧಿಯಜ್ಞಧ್ಯಮಾಖ್ಯಃ |
ವಕ್ತ್ರೇ ವೈಖರ್ಯಥ ರುರುದಿತೋರಸ್ಯ ಜಂತೋಃ ಸುಷುಮ್ನಾ-
ಬದ್ಧಸ್ತಸ್ಮಾತ್ ಭವತಿ ಪವನಪ್ರೇರಿತೋ ವರ್ನಸಂಘಃ || (ಶಾರದಾತಿಲಕ- ಟೀಕಾ)

೫೫. ಆತ್ಮಮಧ್ಯಗತಃ ಪ್ರಾಣಃ ಪ್ರಾಣಮಧ್ಯಗತೋ ಧ್ವನಿಃ |
ಧ್ವನಿಮಧ್ಯಗತೋ ನಾದಃ ನಾದಮಧ್ಯೇ ಸದಾಶಿವಃ ||

೫೬. ಧ್ವನೇರಂತರ್ಗತಂ ಜ್ಯೋತಿಃ ಜ್ಯೋತಿರಂತರ್ಗತಂ ಮನಃ |
ತನ್ಮನೋ ವಿಲಯಂ ಯಾತಿ ತದ್ವಿಷ್ಣೋಃ ಪರಮಂಪದಮ್ ||

೫೭. ನೃತ್ಯಾವಸನೇ ನತರಾಜರಾಜಃ ನನಾದ ಡಕ್ಕಾಂ ನವಪಂಚವಾರಮ್ |
ಉದ್ಧರ್ತುಕಾಮಃಸನಕಾದಿಸಿದ್ಧಾನ್ ಏತದ್ವಿಮರ್ಶೇಶಿವಸೂತ್ರಜಾಲಮ್ ||

(ನಂದಿಕೇಶ್ವರಕಾರಿಕಾ)

(ಇಲ್ಲಿ ಆತ್ಮ, ಪ್ರಾಣ, ನಾದ, ಜ್ಯೋತಿ, ಮನಸ್ಸು, ಸದಾಶಿವ- ಇವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಕರಣವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು.)

೫೮. ಅವಾಗ್ಗಿಲಶ್ವಮಸ ಊರ್ಧ್ವಬುಧ್ಧಃ ತಸ್ಮಿನ್ ಯಶೋ ನಿಹಿತಂ ವಿಶ್ವರೂಪಂ |
ತಸ್ಯಾಸತ ಋಷಯಃಸಪ್ತತೀರೇ ವಾಗಷ್ಟಮೀ ಬ್ರಹ್ಮಣಾ ಸಂವಿದಾನಾ |

(ಬೃಹದಾರಣ್ಯಕೋಪನಿಷತ್)

೫೯. ಪುರುಷಸ್ಯ ವಾಗ್ರಸಃ ವಾಚಃ ಋಗ್ರಸಃ | (ಛಾಂದೋಗ್ಯೋಪನಿಷತ್)

೬೦. ಸ್ವರಾಣಾಂ ಯಾ ಪರಾ ವಿಷ್ಣೋಃ ಕೂಟಸ್ಥಾ ಶಕ್ತಿರುಜ್ಜಲಾ |
ಸುಷುಮ್ನಯಾ ಸಂಚರತೇ ಶಬ್ದಬ್ರಹ್ಮ ವಿತನ್ವತೀ || (ಅಹಿರ್ಬುದ್ಧ್ಯ ಸಂಹಿತಾ)

೬೧. ಚತ್ವಾರಿವಾಕ್ವರಿಮಿತಾ ಪದಾನಿ ತಾನಿ ವಿದುರ್ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಯೇ ಮನೀಷಿಣಃ |
ಗುಹಾ ತ್ರೀಣಿ ನಿಹಿತಾ ನೇಂಗಯಂತಿ ತುರೀಯಂ ವಾಚೋ ಮನುಷ್ಯಾ ವದಂತಿ ||

೬೨. ಆತ್ಮಾ ಬುದ್ಧ್ಯಾಸಮೇತ್ಯಾರ್ಥಾನ್ ಮನೋ ಯುಂಕ್ತೇ ವಿವಕ್ಷಯಾ |
ಮನಃ ಕಾಯಾಗ್ನಿಮಾಹಂತಿ ಸ ಪ್ರೇರಯತಿ ಮಾರುತಂ ||
ಮಾರುತಸ್ತೂರಸಿ ಚರನ್ ಮಂದ್ರಂ ಜನಯತಿ ಸ್ವರಮ್ |
ಪಾತಃ ಸವನಸಂಯೋಗಂ ಛಂದೋ ಗಾಯತ್ರಮಾಶ್ರಿತಮ್ |
ಕಂಠೇ ಮಧ್ಯಂದಿನಯುಗಂ ಮಧ್ಯಮಂತ್ರೈಷ್ಟ್ವಭಾನುಗಮ್ ||
ತಾರಂ ತಾರ್ತೀಯಸವನಂ ಶೀರ್ಷ್ಯಾಂ ಜಾಗತಾನುಗಮ್ ||
ಸೋದೀರ್ಣೋ ಮೂರ್ಧ್ನ್ಯಾಭಿಹತೋ ವಕ್ತಮಾಪದ್ಯ ಮಾರುತಃ |
ವರ್ಣಾನ್ ಜನಯತೇ, ತೇಷಾಂ ವಿಭಾಗಃ ಪಂಚಧಾ ಸ್ಮೃತಃ ||
ಸ್ವರತಃ ಕಾಲತಃ ಸ್ಥಾನಾತ್ ಪ್ರಯತ್ನಾನುಪ್ರದಾನತಃ |
ಇತಿ ವರ್ಣವಿಧಃ ಪ್ರಾಹುಃ ನಿಪುಣಂ ತಂ ನಿಬೋಧತ || (ಪಾಣಿನೀಯಶಿಕ್ಷಾ ೧-೫)

೬೩. ತಸ್ಮಾತ್ ಶರೀರಮಧ್ಯೇ ಗೂಢಂ ಪಾದತ್ರಯಂ ಮನೀಷಿಣ ಏವ ಜಾನಂತಿ
ಮೂಢಾಸ್ತು ತುರೀಯಮೇವ ವದಂತಿ | (ಯಾಸ್ಕನಿರುಕ್ತ)

೬೪. ಆತ್ಮಾ ವಿವಕ್ಷಮಾಣೋಽಯಂ ಮನಃ ಪ್ರೇರಯತೇ, ಮನಃ |
ದೇಹಸ್ಥಂ ವಹ್ನಿಮಾಹಂತಿ ಸ ಪ್ರೇರಯತಿ ಮಾರುತಮ್ || (ತದ್‌ವ್ಯಾಪ್ತಿಃ-)

೬೫. ಬ್ರಹ್ಮಗ್ರಂಥಿಸ್ಥಿತೋ ನಾದಃ ಕ್ರಮಾದೂರ್ಧ್ವಂ ಪ(ರೇ)ದೇ ಚರನ್ |
ನಾಭಿಹೃತ್ಕಂಠಮೂರ್ಧಾಸ್ಯೇವಿರ್ಭವತಿ ಸ ಧ್ವನಿಃ ||

೬೬. ಕಂಠ ಮಧ್ಯಃ ಮೂರ್ಧ್ನ ತಾರಃ ದ್ವಿಗುಣಶ್ಚೋತ್ತರೋತ್ತರಃ |

(ವಾಚಕ ಸ್ವರಗ್ರಾಮಗಳು ಮಂದ್ರ, ಮಧ್ಯ, ತಾರ ಎಂಬುದಾಗಿ ಮೂರು ಬಗೆ ಎಂದು ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಾತಿಶಾಕ್ಯಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ತೈತ್ತಿರೀಯಪ್ರಾತಿಶಾಖ್ಯದಲ್ಲಿ ಸತ್ಯವಾದ ಪ್ರಚಯದ ಸ್ಥಾನವನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡು 'ಚತುರ್ಯಮ' ಎಂಬ ಸಂಜ್ಞೆಯೊಂದಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸಿದ್ದಾರೆ.) (ಅಧ್ಯಾಯ ೨೩- ಸೂತ್ರ ೧೦೨೪)

೬೭. ವರ್ಣಪುಕ್ತಃ ಶಬ್ದೋ ವಾಚ ಉತ್ಪತ್ತಿಃ | ಸಪ್ತವಾಚಃ ಸ್ಥಾನಾನಿ ಭವಂತಿ |
ಉಪಾಂಶು- ಧ್ವಾನ- ನಿಮದ- ಉಪಬ್ರಿಮತ್ ಮಂದ್ರಮಧ್ಯಮತಾರಾಣಿ | ಕರಣವತ್
ಅಶಬ್ದಂ ಅಮನಃ ಪ್ರಯೋಗಂ ಉಪಾಂಶು | ಅಕ್ಷರ ವ್ಯಂಜನಾನಾಂ ಅನುಪಲಬ್ಧಿಃ ಧ್ವಾನಃ |

(ತೇಷಾಮ್) ಉಪಲಬ್ಧಿಃ ನಿಮದಃ | ಸಶಬ್ದಂ ಉಪಬ್ಧಿಮತ್ | ಉರಸಿ ಮಂದ್ರಂ ಕಂಠೇ ಮಧ್ಯಮಂ ಶಿರಸಿ ತಾರಂ | ಮಂದ್ರಾದಿಷು ತ್ರಿಷು ಸ್ಥಾನೇಷು ಸಪ್ತಸಪ್ತ ಯಮಾಃ | ಕೃಷ್ಣ ಪ್ರಥಮ ದ್ವಿತೀಯ ತೃತೀಯ ಚತುರ್ಥಮಂದ್ರ ಅತಿಸ್ವಾರ್ಯಾಃ | ತೇಷಾಂ ದೀಪ್ತಿಜಾ ಉಪಲಬ್ಧಿಃ | ಮಂದ್ರಾದಯಃ ದ್ವಿತೀಯಾಂತಾಃ ಚತ್ವಾರಃ ತೈತ್ತಿರೀಯಕಾಃ | ತತ್ ಚತುರ್ಯಮಮಿತಿ ಆಚಕ್ಷತೇ |

ಕ್ರಮವಿಕ್ರಮಸಂಪನ್ನಾಂ ಅದ್ರುತಾಂ ಅವಿಲಂಬಿತಾಮ್ |
ನೀಚೋಚ್ಚಸ್ವರಸಂಪನ್ನಾಂ ವದೇತ್ ದ್ರುತವತೀಂ ಸಮಾಮ್ ||
ದ್ರುತವತೀಮ್ - ಪ್ರಚಯವತೀಮ್ || (ತೈ. ಪ್ರಾ. ೨೩-೩, ೪, ೫, ೬, ೭, ೮)
ತ್ರೀಣಿ ಮಂದ್ರಂ ಮಧ್ಯಮಮುತ್ಸಮಂ ಚ ಸ್ಥಾನಾನ್ಯಾಹುಃ ಸಪ್ತಯಮಾನಿ ವಾಚಃ |
ಅನಂತರಶ್ಚಾಸ್ತತ್ರ ಯಮೋಽ(ಽವಿಶಿಷ್ಟಃ) ವಿಶೇಷಃ, | ಸಪ್ತಸ್ವರಾ ಯೇ ಚ
ಪುನರ್ಯಮಾಸ್ತೇ || (೧೩-೪೩, ೪೪)

ಪೃಥಗ್ವಾ || ೪೫ || ಅತ್ರ ಭಾಷ್ಯಮ್ -

ವಾಚಃ ತ್ರೀಣಿ ಸ್ಥಾನಾನಿ | ಸಪ್ತಯಮಾನಿ ಯೇಷು ಸ್ಥಾನೇಷು ಸಪ್ತಯಮಾಃ, ತಾನಿ ಸ್ಥಾನಾನಿ ಸಪ್ತಯಮಾನಿ | ತೇಷು ಮಂದ್ರಂ ಉರಸಿ, ಮಧ್ಯಮಂ ಕಂಠೇ, ಉತ್ತಮಂ ಶಿರಸಿ | ಏತಾನಿ ಸ್ಥಾನಾನಿ ಸ್ವರವಿಶೇಷಕಾನ್ಯಾಪಿ ಭವಂತಿ | ಯಥಾ 'ಮಂದ್ರೇಣ ಸ್ವರೇಣ' ಇತ್ಯಾದಿಃ |

ಏಷು ಸ್ಥಾನೇಷು ಅನಂತರಃ ಅವ್ಯವಹಿತಃ ಯಮಃ ಅವಿಶಿಷ್ಟೋ ಭವತಿ |
ಅನಂತರೇ ಯಮೇ ವಿಶೇಷಃ ನ ಶಕ್ಯತೇ ದರ್ಶಯಿತುಂ ಇತ್ಯರ್ಥಃ |

ಯೇ ಸಪ್ತಸ್ವರಾಃ ಷಡ್ಜ-ಋಷಭ-ಗಾಂಧಾರಾದಯಃ ಗಾಂಧರ್ವವೇದೇ ಸಮಾಮ್ನಾತಾಃ |
ತಥಾ ಸಾಮಸು ಕೃಷ್ಣಾದಯಶ್ಚ ತೇ ಯಮಾಃ ಅಥವಾ ಸ್ವರೇಭ್ಯಃ ಪೃಥಗ್ನೂತಾಃ |
ಅನ್ಯೇಯಮಾಃ ಸ್ವರೇಷು ವರ್ತಂತೇ | ಏಷಾಂ ಮೃದುತ್ವಂ ತೀಕ್ಷ್ಣತ್ವಂ ಚ ವೇದಿತವ್ಯಮ್ |
(ಋಕ್ ಪ್ರಾತಿಶಾಖ್ಯ ೧೩-೪೨, ೪೩, ೪೪)

ಷಡ್ ವೈ ಚಕ್ರಾಣಿ ಮೂಲಾಧಾರ, ಸ್ವಾಧಿಷ್ಠಾನ, ಮಣಿಪೂರ, ಆಗ್ನೇಯ,

ಅನಾಹತ, ವಿಶುದ್ಧಾನಿ | ತದ್ಧಮನ್ಯಾಶ್ರಿತಮ್ |

ಪರಾಗತಿ ಪ್ರಾಪಕ ಸುಷುಮ್ನಾ ನಾಮಾನಿ-

ವಿರಜಾ, ಸುದರ್ಶನಾ, ಅಜಿತಾ, ಸೌಮ್ಯಾ, ಅಮೋಘಾ, ಕುಮಾರೀ, ಅಮೃತಾ, ಸತ್ಯಾ,
ಮಧ್ಯಮಾ, ನಾಸೀರಾ (ನಾಸೀಮಾ) ಶಿಶುರಾ, ಅಸುರಾ, ಸೂರ್ಯಾ, ಬಾಸ್ವತೀ, ವೈಷ್ಣವೀ,
ಬ್ರಹ್ಮನಾಡೀ ಇತೀಮಾನಿ

ಸುಷುಮ್ನಾಯಾಃ ಸರ್ವಾಧಾರತ್ವಂ-

ಸರ್ವಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಂ ತಸ್ಮಿನ್ ಸರ್ವಗಂ ಸರ್ವತೋಮುಖಮ್ |
 ತಸ್ಯ ಮಧ್ಯಗತಾಃ ಸೋಮಸೂರ್ಯಾಗ್ನಿಪರಮೇಶ್ವರಾಃ ||
 ಭೂತಾ ಲೋಕಾಃ ದಿಶಃ ಕ್ಷೇತ್ರಾಃ ಸಮುದ್ರಾಃ ಪರ್ವತಾಃ ದಿಶಃ (ಶಿಲಾಃ) |
 ದ್ವೀಪಾಶ್ಚ ನಿಮ್ನಗಾ ವೇದಾಃ ಶಾಸ್ತ್ರವಿದ್ಯಾಃ ಕಲಾಕ್ಷರಾಃ ||
 ಸರ್ವಮಂತ್ರಪುರಾಣಾನಿ ಗುಣಾಶ್ಚೈತೇ ಚ ಸರ್ವಶಃ |
 ಬೀಜಂ ಬೀಜಾತ್ಮಕಾಃ ತೇಷಾಂ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞಾಃ ಪ್ರಾಣವಾಯವಃ |
 ಸುಷುಮ್ನಾಂತರ್ಗತಂ ಸರ್ವಂ ತಸ್ಮಿನ್ ಸರ್ವಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಮ್ ||
 ನಾನಾನಾಡೀಪ್ರಸವಗಂ ಸರ್ವಭೂತಾಂತರಾತ್ಮನಿ |
 ಊರ್ಧ್ವಮೂಲಮಧಶ್ಯಾಖಂ ವಾಯುಮಾಗೇಣ ಸರ್ವಗಮ್ ||
 ದ್ವಿಸಪ್ತತಿಸಹಸ್ರಾಣಿ ನಾಡ್ಯಸ್ಯುಃ ವಾಯುಗೋಚರಾಃ |

ಪ್ರಣವದ ಪರ್ಯಾಯಗಳು-

೧. ಧ್ರುವಸ್ತಾರಸ್ತಥೋಂಕಾರಃ ಮೂಲಜ್ಯೋತಿಃ ಶಿವೋಽವ್ಯಯಃ |
 ವೇದಾದ್ಯಸ್ತಾರಕೋಽವ್ಯಕ್ತಃ ಶಾಕಾದಿಃ ಪ್ರಣವಃ ಸ್ಮೃತಃ ||
೨. ಧ್ರುವಸ್ತಾರ ಸ್ತವೃದ್ಧಹೃ ವೇದಾದ್ಯಸ್ತಾರಕೋಽವ್ಯಯಃ ||
 ಪ್ರಣವಶ್ಚ ತ್ರಿಮಾತ್ರೋಽಪಿ ಓಂಕಾರಜ್ಯೋತಿರಾದಿಮಃ ||
೩. ಓಂಕಾರಃ ಪ್ರಣವಸ್ತಾರಃ ಹಂಸೋ ನಾರಾಯಣೋ ಧ್ರುವಃ |
 ವೇದಾತ್ಮಾ ಸರ್ವವೇದಾದಿಃ ಆದಿತ್ಯ ಸರ್ವಪಾವನಃ ||
೪. ಮೋಕ್ಷದೋ (ಗೋ) ಮುಕ್ತಿಮಾರ್ಗಶ್ಚ ಸರ್ವಸಂಧಾರಣಕ್ಷಮಃ |
 ಏವಮಾದಿನಿ ನಾಮಾನಿ ಶಾಸ್ತ್ರೇ ಶಾಸ್ತ್ರವಿಚಕ್ಷಣೈಃ ||

(ಪ್ರಣವಕ್ಕೆ 'ರಸ'ವೆಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು.)

೫. ಓಮಂತಶ್ಚರತಿ ಭೂತೇಷು ಗುಹಾಯಾಂ ವಿಶ್ವಮೂರ್ತಿಷು |
 ತ್ವಂ ಯಜ್ಞಸ್ವಂವಿಷ್ಣುಸ್ವಂ ವಷಟ್ಕಾರಸ್ವಂ ಬ್ರಹ್ಮಾ ತ್ವಂ ಪ್ರಜಾಪತಿಃ ||
೬. ಓಂ ತದ್ ಬ್ರಹ್ಮ | ಓಂ ತದ್ವಾಯುಃ | ಓಂ ತದಾತ್ಮಾ | ಓಂ ತತ್ಸರ್ವಮ್ ||
೭. ಸಾ ಪ್ರಸೂತೇ ಕುಂಡಲಿನೀ ಶಬ್ದಬ್ರಹ್ಮಮಯೀ ವಿಭುಃ |
 ಶಕ್ತಿಂ; ತತೋದ್ಧನಿಃ, ತಸ್ಮಾನ್ನಾದಃ ತಸ್ಮಾನ್ನಿರೋಧಿಕಾ ||
 ತತೋಽರ್ಥೇಂದುಃ, ತತೋ ಬಿಂದುಃ, ತಸ್ಮಾದಾಸೀತ್ಪರಾತ್ಪರಃ ||

೮. ಋಗ್ವೇದಾತ್ ಪದ್ವ-ಋಷಭೌ, ಯಜುಷೋ ಮಧ್ಯ - ಧೈವತೌ |
ಸಾಮವೇದಾತ್ ಸಮುದ್ಭೂತೌ ತಥಾ ಗಾಂಧಾರ-ಪಂಚಮೌ || (?)

೯. ಸ್ವರಿತೋದಾತ್ತೈಕಾಕ್ಷರಃ ಓಂಕಾರಃ ಋಗ್ವೇದೇ | ಸಮಪನಿಗ | ಪುತಹ್ರಸ್ವಃ
ತ್ವೈಸ್ವಯೋದಾತ್ತಃ ಓಂಕಾರಃ ಯಜುರ್ವೇದೇ | ನಿಗ | (?)
ದೀರ್ಘೋದಾತ್ತ ಏಕಾಕ್ಷರಃ ಸಾಮವೇದೇ | ರಿಧನಿಗ | ದೀರ್ಘಹ್ರಸ್ವಃ |
ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತೋದಾತ್ತ ಏಕಾಕ್ಷರಃ ಓಂಕಾರಃ ಅಥರ್ವಣವೇದೇ | ನಿಗ |
ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತಹ್ರಸ್ವಃ

೧. 'ಉಚ್ಚ-ಉದಾತ್ತ' ಇವೆರಡೂ ಒಂದೇ ಅರ್ಥದ ಪದಗಳು. ಹ್ರಸ್ವವೂ ಉದಾತ್ತವೇ ಆಗಿದೆ. 'ನಿಗ'ವೂ ಉದಾತ್ತವೇ ಆಗಿದೆ. 'ಬಿಂದು' ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಇವೆಲ್ಲಾ ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ. 'ಭ್ರೂಮಧ್ಯ'ವೇ ಬಿಂದು ಸ್ಥಾನ. ಈ ಉದಾತ್ತ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಪಾಪಪರಿಹಾರವಾಗುತ್ತೆಂದು ಹೇಳಿದೆ.

೨. 'ನೀಚ-ಅನುದಾತ್ತ' ಇವೆರಡೂ ಒಂದು. ದೀರ್ಘವೂ ಅನುದಾತ್ತವಾಗಿದೆ. 'ರಿಧ' ಅನುದಾತ್ತ ಇವೆರಡೂ ಬ್ರಹ್ಮರಂಧ್ರಗತವಾಗಿರುತ್ತೆ. ಇದನ್ನುಚ್ಚರಿಸಿದರೆ ಮೋಕ್ಷಫಲವೆಂದು ಹೇಳಿದೆ.

೩. 'ಸ್ವರಿತ- ಪುತ' ಎರಡೂ ಒಂದೇ- 'ಸಮಪ' |

೪. ಉದಾತ್ತೇ ನಿಷಾದ- ಗಾಂಧಾರೌ ಅನುದಾತ್ತೇ ಋಷಭ - ಧೈವತೌ |
ಸ್ವರಿತ ಪ್ರಭವಾ ಹೈತೇ ಪದ್ವಮಧ್ಯಮಪಂಚಮಾಃ || (ಪಾಣಿ. ಶಿಕ್ಷ ೧೨)

೫. ಯೇನಾಽಕ್ಷರಸಮಾಮ್ನಾಯಮಧಿಗಮ್ಯ ಮಹೇಶ್ವರಾತ್ |
ಕೃತ್ಸಂ ವ್ಯಾಕರಣಂ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ತಸ್ಮೈ ಪಾಣಿನಯೇ ನಮಃ ||

೬. ಸಾ ವಿಶ್ವೀರ್ಷಮಾಣಾ ಹಿ ಶಬ್ದಬ್ರಹ್ಮಾತ್ಮನಾ ಪುರಾ |
ಶಬ್ದಬ್ರಹ್ಮಮಯಃ ಪೂರ್ವ ಯೋ ನಾಮ ಪ್ರಥಮೋದಯಃ || (ಲಕ್ಷ್ಮೀಮಂತ್ರ)

೭. ಅಕಲಂಕಃ ಕಲಂಕಾಧ್ವಾ ಯೋಗಸ್ಥೈರನುಭೂಯತೇ |
ಧಾರಾಸಂತಾನವರ್ಣಾನಾಂ ವರ್ಣಮಾರ್ಗಃ ಸ ಉಚ್ಯತೇ ||

೮. ಆದಿಭೂತಶ್ಚ ವರ್ಣೋ ಮೇ ತಾರಃ ಪ್ರಥಮವಾಚಕಃ |
ತತ್ರ ಶಾಂತೋದಿತಾನಂದಾನ್ ದದಾಮ್ಯಾತ್ಮಾನಮಾತ್ಮನಾಮ್ ||

೯. ತೈಲಧಾರವದಚ್ಛಿನ್ನಾ ದೀರ್ಘಘಂಟಾನಿನಾದಿನೀ |
ಪ್ರಣವಸ್ಯ ಶಿಖಾ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾ ಸಾ ಮೇ ಶಬ್ದಮಯೀ ತನುಃ ||

೧೦. ತತ್ರ ಬ್ರಹ್ಮಣಿ ನಿಷ್ಣಾತಃ ಮಾಂ ದ್ರಾಗಧಿಗಮಿಷ್ಯತಿ |
ಆದಿತ್ಯ ವರ್ಣಜಾತಂ ತು ಶಬ್ದಮಯ್ಯಾ ಉಪಸ್ಥಿತಮ್ || (?)

೧೧. ಶಾಂತಾಪಶ್ಯಾದಿರೂಪೇಣ ವೈಖರೀ ವರ್ಣವಾದಿನೀ |
ದುಹಾನಾ ಸಕಲಾನರ್ಥಾನ್ ಧೇನುಃ ಕಾಮದುಘಾಽಸ್ಮಿ ಸಾ ||
ಏತಾನಾದಿತ್ಯವರ್ಣೇಽಪಿ ಮಯಾರ್ಥಾನ್ಯಪಯೋ ವಿದುಃ || ?

೧. ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ವಿಭವಾತ್ ಸಕಲಾತ್ಪರಮೇಶ್ವರಾತ್ |
ಆಸೀಚ್ಚಕ್ರಿತೋ ನಾದಃ, ತಸ್ಮಾದ್ಬಿಂದುಸಮುದ್ಭವಃ ||

೨. ನಾದೋ ಬಿಂದುಶ್ಚ ಬೀಜಂ ಸ ರವಸ್ತ್ರಿವಿಧೋ ಮತಃ |
ಭಿದ್ಯಮಾನಾತ್ಪರಾದ್ಬಿಂದೋಃ ಉಭಯಾತ್ಮಾ ರವೋಽಭವತ್ |
ಸ ರವಃ ಶ್ರುತಿ ಸಂಪನ್ನಃ ಶಬ್ದಬ್ರಹ್ಮಾಭವತ್ಪರಮ್ ||

ಸಕಲಾತ್- ಮೂರ್ತಾತ್, ನಾದಃ- ಘೋಷಃ | ಬಿಂದುಃ- ಪ್ರಣವಃ, ಸ ಚ- ಬೀಜಂ
ಚ | ಸರ್ವವರ್ಣ ಪ್ರಭವತ್ವಾತ್ | ತಥಾ ಚೋಕ್ರಮ್- 'ಸಮಾಹಿತಾತ್ಮನೋ ಬ್ರಹ್ಮನ್'
ಇತ್ಯಾದಿ |

'ಶುದ್ಧಸುಷುಮ್ನಾಸರಣೌ ಸ್ಫುಟಮಮಲಂ ಶ್ರೂಯತೇ ನಾದಃ |
ಆರಂಭಶ್ಚ ಘಟಶ್ಚೈವ ತಥಾ ಪರಿಚಯೋಽಪಿ ಚ |
ನಿಷ್ಪತ್ತಿಃ ಸರ್ವಯೋಗೇಷು ಸ್ಯಾದವಸ್ಥಾಚತುಷ್ಟಯಮ್ ||

(ಶ್ರೀಗುರುವು ಈ ಪ್ರಮಾಣ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಗುರುತು ಹಾಕಿಸಿ, ನಂತರ ಪ್ರಯೋಗಾತ್ಮಕವಾದ
ಅಂಶಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಪಾಠಾರಂಭವನ್ನು ಮಾಡಿದರು.)

ಉದ್ಧರಿಸಿದ ಪ್ರಮಾಣವಚನಗಳ ಬಗ್ಗೆ

ಶ್ರೀಯವರು- ಈ ರೀತಿ ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ನಾವು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದು- ಪ್ರಣವವೇ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಮೂಲವಾಗಿದೆ.
ಆ ಪ್ರಣವದಲ್ಲೇ ನಾದವೂ ಅಡಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ಇದು ಧ್ವನಿ ಮತ್ತು ಶಬ್ದವಾಗಿ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ
ಹೇಗೆ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುವುದು? ಎಂಬುದನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಬೇಕಾದರೆ, ಈ ಮೊದಲು ಹಿಂದಿನ
ಅನುಭವಗಳ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳೂ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿರಲೆಂಬುದಾಗಿ.

ನಾದದ ವಿಭಾಗ ಕುರಿತು

ಇಲ್ಲಿ ತಂತ್ರಿ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದ ಉಂಟಾದ್ದು ಮಾತ್ರವೇ ನಾದವೆನ್ನಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆ
ನಾದಕ್ಕೂ ಮೂಲವಾದ ಜಾಗವು ಎಲ್ಲಿದೆ? ಎಂದರೆ, ಅದನ್ನು ಒಂದು ಬಗೆಯಲ್ಲಿ
ವಿಂಗಡಿಸಿಕೊಂಡು, ಭೌತಿಕವಾಗಿಷ್ಟು ಜಾಗ, ದೈವಿಕವಾಗಿಷ್ಟು, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕವಾಗಿಷ್ಟು- ಎಂದು

ನಿಶ್ಚಯಿಸಬೇಕು. ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದರೂ ಯಾವುದು ಯಾವುದಕ್ಕೆ ಮೂಲ? ಎಂಬುದನ್ನೂ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಶೋಧಿಸಿ ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ನಾದದ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳ ಬಗೆಗೆ ವಿಮರ್ಶೆ

ಇಲ್ಲಿ 'ನಾದ'ದ ಬೆಲೆಯೇನು? ಎಂದು ಒಟ್ಟಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಯೊಂದು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಾಗ, ಇಷ್ಟೆಂದು ಮೊತ್ತವಾದ ಒಂದುತ್ತರವನ್ನು ಕೊಡಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಉದಾ:- ಒಂದು ಬೀಜ ನೆಡುತ್ತೇವೆಂದುಕೊಳ್ಳಿ. ಹಾಗೆ ನೆಟ್ಟ ಬೀಜಕ್ಕೆ ಬೀಜಸ್ಥಾನದಲ್ಲೇನು ಬೆಲೆ? ಅದು ಅಂಕುರಿಸಿ ಬೆಳೆದು ಕಾಂಡಶಾಖೆ ಮತ್ತು ಉಪಶಾಖೆಗಳಾಗಿ ಬೆಳೆದು ನಿಂತಾಗ, ಅದೇ ಬೀಜಕ್ಕೆ ಅಂಕುರಾದಿ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲೇನು ಬೆಲೆ? ಎಂಬಂಶವನ್ನು ವಿಮರ್ಶೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಯೋಗರೂಪದಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ, ಅಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದರ ಬೆಲೆ ಒಂದೊಂದು ತರಹ ಆಗಬಹುದು. ಅಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದರ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳು ಒಂದೊಂದು ತರಹವಾಗಿರುವುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತೆ. ಒಂದು ದಂಟುಸೊಪ್ಪಿನ ಮೂರು ಕಾಳುಗಳನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಇದಕ್ಕೆ ಬೆಲೆಕಟ್ಟಿ! ಎಂದರೆ, ಅದಕ್ಕೆ ಬೆಲೆಕಟ್ಟಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನೇ ನೆಲದಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟು ಬೆಳೆಸಿದ ಮೇಲೆ ಮೂರು ಗಿಡಗಳಾದರೆ ಅವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕಿತ್ತು ಸೊಪ್ಪಿನ ಕಂತೆಕಟ್ಟಿದಾದ ಅದಕ್ಕೊಂದು ಬೆಲೆ ಕಟ್ಟಬಹುದಲ್ಲವೇ?. ಈ ಕಂತೆಗೆ ಎರಡಾಣೆ ಬೆಲೆಯನ್ನಬಹುದು. ಹಿಮಾಲಯದಿಂದ, ಗಂಗಾನದಿಯು ಹರಿಯುತ್ತಿದೆ. ಅದರ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳೇನು? ಎಂದರೆ- ಅದು ಹುಟ್ಟಿದ ಜಾಗದಲ್ಲೇ ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಸ್ಥಾನ ಮಾನ. ನಂತರ ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ಹರಿಯುತ್ತಿರುವಾಗ ಅಲ್ಲಲ್ಲೇ ಒಂದು ಸ್ಥಾನ ಮಾನ. ಹುಟ್ಟಿದೆಯಿಂದ ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನವಾದ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಮೂಲಕ ಹರಿಯುವುದರಿಂದ, ಆಯಾ ಕ್ಷೇತ್ರ ಯೋಗ್ಯತೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲೇ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳೇರ್ಪಡುವವು. ಆದರಂತೆ ನಾದವೆಂಬುದು ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಅಂತರಂಗ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವಾಗ ಅದರ ಸ್ಥಾನಮಾನವೇ ಬೇರೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಇಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕು ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನೂ ದಾಟಿಕೊಂಡು ಭೌತಿಕಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಈ ತಂತ್ರಿಯವರಿಗೆ (ತಂತಿ) ಹರಿದು ಬರುವಾಗ ಆಯಾ ಸ್ಥಿತಿಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸ್ಥಾನ ಮಾನಗಳು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತವೆ.

ನಾದದ ಬಗೆಗೆ ಮಂತ್ರಶಾಸ್ತ್ರದ ಪ್ರಮಾಣವಚನ

ನಾದದ ಬಗ್ಗೆ ಮಂತ್ರಶಾಸ್ತ್ರವೂ ಸಹ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

ನ ನಾದೇನ ವಿನಾ ಗೀತಂ ನ ನಾದೇನ ವಿನಾ ಸ್ವರಃ |

ನ ನಾದೇನ ವಿನಾ ರಾಗಃ ತಸ್ಮಾತ್ ನಾದಾತ್ಮಕಂ ತ್ರಯಮ್ ||

ಗೀತಂ ನಾದಾತ್ಮಕಂ ವಾದ್ಯಂ ನಾದವ್ಯಕ್ತಾ ಪ್ರಶಸ್ಯತೇ |

ತದ್ವಯಾನುಗತಂ ನೃತ್ಯಂ ನಾದಾಧೀನಮತಸ್ತ್ರಯಮ್ ||

ನದೇನ ವ್ಯಜ್ಯತೇ ವರ್ಣಃ ಪದಂ ವರ್ಣಾತ್ ಪದಾದ್ವಚಃ |

ವಚಸೋ ವ್ಯವಹಾರೋಽಯಂ ನಾದಾಧೀನಮತೋ ಜಗತ್ ||

ಧರ್ಮಾರ್ಥಕಾಮಮೋಕ್ಷಾಣಾಂ ಇದಮೇಕೈಕಸಾಧನಮ್ |
 ನಾದಮಾದ್ಯಂ ಪರಂ ಲಬ್ಧ್ವಾ ಸರಸ್ವತ್ಯಾಃ ಪ್ರಸಾದತಃ ||
 ಆಹತೋಽನಾಹತಶ್ಚೈವ ಸ ನಾದೋ ದ್ವಿವಿಧೋ ಮತಃ |
 ಉಭಯೋರಪಿ ಸಂಯೋಗಾತ್ ಆಹತಃ ಪರಿಕೀರ್ತಿತಃ ||
 ಆಕಾಶಸಂಭವೋ ನಾದೋಽನಾಹತಃ (ಪರಿಕೀರ್ತಿತಃ) ಸ ಉದೀರಿತಃ |
 ಆರೋಹಣ್ಯಾಹತಶ್ಚೈವ ಅವರೋಹಣ್ಯನಾಹತಃ |
 ತಂ ನಾದಂ ಸಪ್ತಧಾ ಕೃತ್ವಾ ತಥಾ ಪಡ್ಜಾದಿಭಿಃ ಸ್ವರೈಃ ||
 ಪಡ್ಜೋ ಋಷಭಗಾಂಧಾರೌ ಮಧ್ಯಪಂಚಮಧೈವತಾಃ |
 ನಿಷಾದಶ್ಚೇತಿ ಸಪ್ತೈತೇ ಸ್ವರಾಃ ಪ್ರೋಕ್ತಾಃ ಮನೀಷಿಭಿಃ ||

ಸ್ವರಸಪ್ತಕಾನುಚರ್ತನಲಕ್ಷಣಮ್ -

ಷಟ್‌ಷಷ್ಠಿಗತನಾಡೀನಾಂ ಯದಿದಂ ಧ್ವನಿನಾಮಕಮ್ |
 ವಾಯುನಾ ಪೂರಿತಾ ನಿತ್ಯಂ ಬದ್ಧ್ಯಂತೇ ಸ್ವರಸಪ್ತಕಾಃ ||

ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತಂದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಪ್ರಶ್ನೆ:- (ಶ್ರೀಯುತ ಕೆ. ಎಸ್. ವಿ. ರವರಿಂದ) ನಾದಬ್ರಹ್ಮ ಮತ್ತು ಶಬ್ದಬ್ರಹ್ಮಗಳಿಗೆ ಏನು ವ್ಯತ್ಯಾಸ?

ನಾದಬ್ರಹ್ಮ ಶಬ್ದಬ್ರಹ್ಮಗಳಿಗಿರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸ

ಉತ್ತರ: (ಶ್ರೀಯವರಿಂದ) ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲೇ ಶುದ್ಧವೂ ಮತ್ತು ನಿತ್ಯವೂ ಆದ ನಾದವೊಂದು ಯಾವುದುಂಟೋ ಅದು ನಾದಬ್ರಹ್ಮ. ಅದು ಶಬ್ದರೂಪವಾಗಿ ವಿಸ್ತಾರಹೊಂದಿದಾಗ ಶಬ್ದಬ್ರಹ್ಮ.

ಅವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡವನು ಅವಿದ್ಯೆಯ ಸಹಾಯದಿಂದಲೇ ಪಾರಾಗಬೇಕು

ಆದ್ದರಿಂದಲೇ 'ಶಬ್ದಬ್ರಹ್ಮಣಿ ನಿಷ್ಣಾತಃ ಪರಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಧಿಗಚ್ಛತಿ' ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಯಾವ ಏಣಿಯ ಮೂಲಕ ಮೇಲಿಂದ ಕೆಳಕ್ಕಿಳಿದನೋ ಅದೇ ಏಣಿಯ ಮೂಲಕವೇ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಏರಬೇಕಾಗುವುದು. ಇಲ್ಲಿ ಏಣಿಯ ಮೂಲಕ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಇಳಿದುದ್ದರಿಂದ (ಅಧೋಗತಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದರಿಂದ) 'ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಈ ಏಣಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಬಾರದು. ಇದು ಅಪಾಯಕಾರಿ' ಎಂದು ಎನಾದರೂ ಭಾವಿಸಿದರೆ ಏರಲೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕಾಗಿಯೇ 'ಅವಿದ್ಯಯಾ ಮೃತ್ಯುಂ ತೀರ್ತ್ವಾ ವಿದ್ಯಯಾಽಮೃತಮಶ್ನುತೇ' ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಮೇಲಿಂದ ನಾವು ಇಷ್ಟು ದೂರ ಇಳಿದು ಬರಲು ಸಾಧನವಾದ ಅವಿದ್ಯೆಯನ್ನೇ ಸಾಧನವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಅದರ ಸಹಾಯದಿಂದಲೇ ಮೃತ್ಯುವನ್ನು ದಾಟಬೇಕಾಗುವುದು. ಹೇಗೆಂದರೆ ಒಂದು ದಾರದಲ್ಲಿ ಗಂಟುಗಳು ಬಿದ್ದುಬಿಟ್ಟರೆ ಅದು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಗಂಟು ಹಾಕಿಕೊಂಡಿದೆಯೋ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಅದನ್ನನುಸರಿಸಿಯೇ ನೂಲನ್ನು ಹಿಂದೆಕ್ಕೆಳೆದು ಗಂಟು ಬಿಚ್ಚಬೇಕಾಗುವುದು. ನೋಡಿ! (ತಮ್ಮ ಉತ್ತರೀಯವನ್ನು ಸೊಂಟಕ್ಕೆ ಸುತ್ತಿ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು ಅಲ್ಲೊಂದು ಗಂಟುಹಾಕಿ)

ಇಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಬಿಚ್ಚಬೇಕಾದರೆ ಅದು ಯಾವ ರೀತಿ ಗಂಟುಹಾಕಿಕೊಂಡಿದೆ, ಅದನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ಅನಂತರ ಗಂಟು ಹಾಕಿದ ರೀತಿಯನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಿ ಬಿಡಿಸಿದರೆ ಗಂಟು ಬಿಚ್ಚಿದಂತಾಗುವುದು. (ಎಂದು ಹೇಳಿ ಮೊದಲು ಗಂಟು ಹಾಕಿದ ಕ್ರಮವನ್ನು ನೋಡಿ ನಂತರ ಓಂದೊಂದಾಗಿ ಆ ಗಂಟನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ಉತ್ತರೀಯವನ್ನು ಮತ್ತೆಹೊದ್ದುಕೊಂಡರು.) ಹಾಗೆಯೇ ಕೊಳೆಯೇನಾದರೂ ಕಾಲಿಗೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡರೆ ಮತ್ತೆ ಅದನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಯೇ ತೊಳೆಯಬೇಕಾಗುವುದು. ಕೊಳೆಯನ್ನು ಕೈಯಿಂದ ಎಲ್ಲಾದರು ಮುಟ್ಟುವುದು ಉಂಟೆ? ಎಂದು ಏನಾದರು ವಿಚಾರ ಮಾಡಲು ಹೊರಟರೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡ ಕೊಳೆಯನ್ನು ತೊಳೆಯಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಅವಿದ್ಯೆಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಳ್ಳಬಾರದು ಎಂಬುದು ನಿಜವಾದರೂ ಅದಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡ ಮೇಲೆ ಅದನ್ನು ಏಕಾಏಕಿ ದ್ವೇಷಿಸದೆ, ಅದರಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿನ ಸ್ನೇಹವನ್ನೂ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಅದನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ, ಅದರಿಂದ ಪಾರಾಗಬೇಕು. 'ಅವಿದ್ಯಯಾ ಮೃತ್ಯುಂ ತೀರ್ತ್ವಾ' ಎಂಬುದು ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಉಳ್ಳದ್ದಾಗಿದೆ. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನೋಪವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳ ಚರ್ಚೆ ಬೇಡ.

ಶಬ್ದ ಬ್ರಹ್ಮದಿಂದ ನಾದ ಬ್ರಹ್ಮದ ಕಡೆಗೆ ಮನಸ್ಸು ಹೋಗಬೇಕು

ಪ್ರಕೃತ ಈ ರೀತಿ ಶಬ್ದ ಬ್ರಹ್ಮದ ಮೂಲಕವಾಗಿಯೇ ಪರಬ್ರಹ್ಮದಲ್ಲಿಗೆ ನಾವು ಸಾಗಬೇಕಾಗಿದೆ. ನಾದ ಮೂಲವಾದ ಪ್ರಣವದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವ ಅಥರ್ವಶಿಖೋಪನಿಷತ್ತಿನ ಅರ್ಥವು ಹೀಗಿದೆ.

ಯಾವುದೇ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ ಈ ಶಬ್ದಕ್ಕೆನು ಅರ್ಥ? ಎಂಬ ವಿಚಾರ ಬಂದಾಗ ಆ ಬಗೆಯ ಶಬ್ದವು ಹೊರಡಲು ಮೂಲವಾದ ನಾದ ಯಾವುದುಂಟೋ ಅದರ ಕಡೆಗೆ ಅಂದರೆ ನಾದಬ್ರಹ್ಮದ ಕಡೆಗೆ ಮನಸ್ಸು ಹೋಗಬೇಕಾಗುವುದು. ಶಬ್ದದ ಅರ್ಥ ಅಲ್ಲೇ ಇರುವುದು.

ಪ್ರಣವವೇ ನಾದಬಿಂದು ಕಲಾರೂಪವಾಗಿದೆ

ಈ ಮೊದಲೇ 'ಪಂಚಾಕ್ಷರಾಣ್ಯಮೂನ್ಯಾಹುಃ ಪ್ರಣವಸ್ಯಾನಿ ಪಂಡಿತಾಃ।' ಎಂದು ಪ್ರಣವದಲ್ಲಿ ಐದು ಅಕ್ಷರಗಳಿವೆ ಎಂದೂ, ಅವು ಯಾವುವು? ಎಂದರೆ- 'ಅಕಾರಶ್ಚಾಪ್ಯುಕಾರಶ್ಚಮಕಾರೋ ಬಿಂದುನಾದಕೌ' ಎಂಬುದಾಗಿಯೂ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾಗಿದೆ. ಆ ಐದು ಅಕ್ಷರಗಳಲ್ಲಿ ನಾದದ ಭಾಗವು ಎಷ್ಟು? ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದಾದರೆ, ತೌ ಲಿಪಿಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಧಚಂದ್ರಾಕಾರವಾಗಿ ಬರೆದರೆ ಅದಕ್ಕೆ 'ನಾದ'ವೆಂಬ ಸಂಜ್ಞೆ ಇದೆ. ನಂತರ ಅದರೊಳಗೆ ಗುರುತಿಸುವ ಒಂದು ಚುಕ್ಕೆಯಂತಿರುವುದೇ ಬಿಂದುವೆನಿಸುವುದು, ಅದರ ನಂತರ 'ಅ'ಕಾರ, 'ಉ'ಕಾರ, 'ಮ'ಕಾರಗಳೇ 'ಕಲೆ' ಎನಿಸುವುವು.

ಹೃಚಿತ್ತ ಬುದ್ಧಿಸಂಯೋಗಾತ್ ಜಾಯತೇ ಬಿಂದುಸಂಜ್ಞಕಃ |

ಪಾಂಚಭೌತಿಕಸಂಯೋಗಾತ್ ಜಾಯತೇ ನಾದಸಂಜ್ಞಕಃ ||

ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞ ಜೀವ ಚೈತನ್ಯಾತ್ ಕಲಾನಾಮ ಇತಿ ಸ್ಮೃತಃ |

ಇವಿಷ್ಟು ಸೇರಿ 'ನಾದ-ಬಿಂದು-ಕಲಾ' ಎನಿಸುವುವು. ಒಟ್ಟು ೪೦ ಪ್ರಣವವೇ ನಾದ-ಬಿಂದು-ಕಲಾ ರೂಪವಾಗಿದೆ. ಈ ನಾದ-ಬಿಂದು-ಕಲಾ ಕ್ರಮವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಪ್ರಯೋಗಾತ್ಮಕವಾಗಿ ವಿಷಯ ತಿಳಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಈ ಮುಂದೆ ಅದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತೇನೆ.

(ಪ್ರಶ್ನೆ-ಶ್ರೀಯುತ ಎನ್. ಎಸ್. ವಿ. ರವರಿಂದ) ಪ್ರಯೋಗದ ಮೂಲಕ ವಿವರಿಸಿದ್ದೂ ತಿಳಿಯಬೇಕಾದರೆ, ಅದನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕಾರಿಯಾಗಿರ ಬೇಕಲ್ಲವೇ?

ಪ್ರಯೋಗ ವಿಜ್ಞಾನವು ಅರಿವನ್ನುಂಟುಮಾಡಲು ಸಂಸ್ಕಾರವಿರಬೇಕು

(ಶ್ರೀಯವರಿಂದ ಉತ್ತರ.) ಹೌದು. ಅಸಂಸ್ಕಾರಿಗೆ ಪ್ರಯೋಗವು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹಿಡಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಉದಾ:- ಜಲದೋಷವಿದ್ದವನಿಗೆ, ಮೂಗು ಗಂಧಗ್ರಹಣಕ್ಕೆ ಅನರ್ಹವಾಗಿದ್ದಾಗ ಅವನ ಮುಂದೆ ಊದುಬತ್ತಿಯ ಸೌಗಂಧ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಎದುರಿಗೆ ಊದುಬತ್ತಿಯನ್ನು ಹಚ್ಚಿಟ್ಟರೂ, ವರ್ಣನೆಯು ಕಿವಿಗೂ, ಹಚ್ಚಿಟ್ಟಿದ್ದೂ ಕಣ್ಣಿಗೂ ವಿಷಯವಾಗಬಹುದೇ ವಿನಹ, ಅವನ ಮೂಗಿಗೆ ವಿಷಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ವಾಸನೆಯನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿಸಬೇಕಾದರೆ, ಮೊದಲು ಮೂಗು ಗಂಧಗ್ರಹಣ ಮಾಡುವಂತಾಗಲು ಜಲದೋಷನಿವೃತ್ತಿಯಾಗುವಂತೆ ಔಷಧವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಅದು ಮೊದಲ ಪ್ರಯೋಗ. ನಂತರ ವಾಸನೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಬೇಕಾಗುವುದು. ಹೀಗೆ ಯಾವುದೇ ವಿಷಯವೂ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತಗಲಿದಾಗ ತಾನೇ ಅದರ ಒರಿಜಿನಲ್ಲಾದ ಅರಿವು ಮೂಡುವುದು.

ಜ್ಞಾನವು ಎಲ್ಲಿಂದ ವಿಕಾಸವಾಗಬೇಕೆಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಮಹಾಭಾರತದ ಒಂದು ಸಂದರ್ಭ

ಭೀಷ್ಮನು ಶರಶಯ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿರುವಾಗ ನಾರದ ಮುನಿಯ ಪ್ರೇರಣೆಯಂತೆ ಎಲ್ಲಾ ರಾಜರೂ ಭೀಷ್ಮನಲ್ಲಿ ಧರ್ಮತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ಕೇಳಿತಿಳಿಯಲು ಯತ್ನಿಸಿದಾಗ, ಯಾರೂ ನೇರವಾಗಿ ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಲಾಗದೇ ಧರ್ಮರಾಜನನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಮುಂದೆ ಬಿಟ್ಟು ಭೀಷ್ಮನನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡಿದಾಗ-

ಕಚ್ಚಿತ್ತುಖೇನ ರಜನೀ ವ್ಯುಷ್ಣಾ ತೇ ರಾಜಸತ್ತಮ |
ವಿಸ್ತಷ್ಟಲಕ್ಷಣಾ ಬುದ್ಧಿಃ ಕಚ್ಚಿಚ್ಛೋಪಸ್ಥಿತಾ ತವ? ||
ಕಚ್ಚಿತ್ ಜ್ಞಾನಾನಿ ಸರ್ವಾಣಿ ಪ್ರತಿಭಾಂತಿ ಚ ತೇನಃ ?
ನ ಗ್ಲಾಯತೇ ಚ ಹೃದಯಂ ನ ಚ ತೇ ವ್ಯಾಕುಲಂ ಮನಃ? ||

ಎಂದು ಕೃಷ್ಣನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದಾಗ, ಭಗವಂತನ ಕರುಣೆಯಿಂದ ಪವಿತ್ರಾತ್ಮನಾದ ಭೀಷ್ಮನು-

'ದಾಹೋ ಮೋಹಃ ಶ್ರಮಶ್ಚೈವ ಕ್ಲಮೋಗ್ಲಾನಿಸ್ತಥಾ ರುಚಾ |
ತವ ಪ್ರಸಾದಾದ್ವಾಷ್ಣೇಯ ಸದ್ಯೋ ವ್ಯಪಗತಾನಿ ಮೇ ||

ಯಚ್ಚ ಭುತಂ ಭವಿಷ್ಯಚ್ಚ ಬವಚ್ಚ ಪರಮದ್ಯುತೇ |
ತತ್ಸರ್ವಮನುಪಶ್ಯಾಮಿ ಪಾಣೌ ಫಲಮಿವಾಽಽಹಿತಮ್ ||
ವೇದೋಕ್ತಾಶ್ಚೈವ ಯೇ ಧರ್ಮಾಃ ವೇದಾಂತಾಧಿಗತಾಶ್ಚ ಯೇ |
ತಾನ್ ಸರ್ವಾನ್ ಸಂಪ್ರಪಶ್ಯಾಮಿ ವರದಾನಾತ್ಪ್ರವಾಚ್ಯುತ ||

ಶಿಷ್ಯಶ್ಚ ಧರ್ಮೋ ಯಃ ಪ್ರೋಕ್ತಃ ಸ ಚ ಮೇ ಹೃದಿ ವರ್ತತೇ |
ದೇಶಜಾತಿಕುಲಾನಾಂ ಚ ಧರ್ಮಚ್ಛೋಽಸ್ಮಿ ಜನಾರ್ದನ ||

ಚತುರ್ವಾಶ್ರಮಧರ್ಮೇಷು ಯೋಽರ್ಥಃ ಸ ಚ ಹೃದಿ ಸ್ಥಿತಃ |
ರಾಜಧರ್ಮಾಂಶ್ಚ ಸಕಲಾನವಗಚ್ಛಾಮಿ ಕೇಶವ ||

ಯಚ್ಚ ಯತ್ರ ಚ ವಕ್ತವ್ಯಂ ತದ್ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಜನಾರ್ದನ |
ತವ ಪ್ರಸಾದಾದ್ಧಿ ಶುಭಾ ಮನೋ ಮೇ ಬುದ್ಧಿರಾವಿಶತ್ ||

ಯುವೇವಾಽಸ್ಮಿ ಸಮಾವೃತ್ತಃತ್ವದನುಧ್ಯಾನಬೃಂಹಿತಃ |
ವಕ್ತುಂ ಶ್ರೇಯಃ ಸಮರ್ಥೋಽಸ್ಮಿ ತ್ವತ್ಪ್ರಸಾದಾಜ್ಞನಾರ್ದನ ||

ಎಂಬುದಾಗಿ ಕೊಡುವಂತಹ ಉತ್ತರವು ಬಹಳ ಹೃದ್ಯವೂ ಯಥಾವತ್ತಾದ ವಿಷಯವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವಂಥದೂ ಆಗಿದೆ. ಧರ್ಮೋಪದೇಶ ಮಾಡುವಂತೆ ಭೀಷ್ಮನಿಗೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಹೇಳಿ, ಕುಶಲಭೀಷ್ಮನು ಹೇಳಿದ್ದೇನೆಂದು ಗಮನಿಸಬೇಕು- ‘ಕೃಷ್ಣಾ! ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ನನ್ನ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಅರ್ಥಗಳೂ ಭಾಸಿಸುತ್ತಿವೆ- ಎಂದು. ‘ಬಂದೆ ತಾಳಿ’ ಎಂದು ಲೈಬ್ರರಿಗಳನ್ನು, ಹೇಳಬೇಕಾದ ವಿಷಯಕ್ಕಾಗಿ ಹುಡುಕಲು ಹೊರಡಲಿಲ್ಲ. ಲೈಬ್ರರಿಗಳನ್ನೇ ಕಣ್ಣುಮುಂದೆ ತಂದು ಕೊಟ್ಟರೂ ವಿಷಯದ ಅನ್ವೇಷಣೆಗೆ ಸರಿಯಾದ ಗೈಡೆನ್ಸ್ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಪುಸ್ತಕದ ರಾಶಿಯೆಲ್ಲಾ ಇವನಿಗೆ ಮಿಸ್‌ಗೈಡ್ ಮಾಡಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಅವುಗಳಿಂದವನು ಯಾವ ನಿಜವನ್ನೂ ಪಡೆಯಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಜೋಡಿಸಿಟ್ಟ ಪುಸ್ತಕ ರಾಶಿಯೊಂದೇ ವಿಶೇಷವಾಗುತ್ತೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ- ಒಂದು ವಿಮಾನವನ್ನು ಕೈಗೆ ಕೊಟ್ಟುಬಿಟ್ಟರೂ, ಅದನ್ನು ನಡೆಸುವ ಸೈನ್‌ಸನ್ನರಿತ ಚಾಲಕ (ಪೈಲಟ್) ನೊಬ್ಬನಿಲ್ಲದೇ ಹೋದಾಗ ವಿಮಾನವು ಹೇಗೆ ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲವೋ ಹಾಗೇ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಪುಸ್ತಕ ತುಂಬಿದ ಲೈಬ್ರರಿಯೂ ಸಹ ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆ ಬರಲಾರದು.

‘ಕೇವಲಂ ಶಾಸ್ತ್ರಮಾಶ್ರಿತೈಃ ಕರ್ತವ್ಯೋ ವಿನಿರ್ಣಯಃ |
ಯುಕ್ತಿಹೀನೇ ವಿಚಾರೇ ತು ಧರ್ಮಹಾನಿಃ ಪ್ರಜಾಯತೇ ||’ (ಬೃಹಸ್ಪತಿಸ್ಮೃತಿಃ)

ಎಂದು ಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರೇ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. (ಯುಕ್ತಿ-ಪ್ರಯೋಗ) ಆದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಯೋಗ ಮತ್ತು ಅದರಿಂದಾಗತಕ್ಕ ಅನುಭವಕ್ಕೂ ಬಾರದ ಶಾಸ್ತ್ರವು ಉಪಯೋಗವಿಲ್ಲದೇ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲೇ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ.

ನಾದದಲ್ಲಿ ಆಹತ ಅನಾಹತವೆಂಬ ವಿಭಾಗ

ಈ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನಾದದ ಬಗ್ಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ರಹಸ್ಯವೇನು? ಎಂಬುದು ಗಮನಿಸತಕ್ಕದ್ದಾಗಿದೆ. ಈ ನಾದವೆಂಬುದು ಆಹತ ಮತ್ತು ಅನಾಹತವೆಂದು ಎರಡು ಬಗೆಯೆಂದೂ, ಅದರಲ್ಲಿ ಅನಾಹತನಾದವು ಯೋಗಿ ಮಾತ್ರ ಸಂವೇದ್ಯವೆಂದೂ ಈ ಮೊದಲೇ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾಗಿದೆ.

ಭಾಗವತದಿಂದ ಆಯ್ದ ಪ್ರಮಾಣವಚನಗಳ ಅರ್ಥಾನುವಾದ

‘ಬ್ರಹ್ಮನು ತನ್ನ ಪರಮಧಾಮದಲ್ಲಿ ಸಮಾಹಿತಾತ್ಮನಾಗಿದ್ದಾಗ- ಧ್ಯಾನಾರೂಢನಾಗಿದ್ದಾಗ, ಅವನ ಹೃದಯಾಕಾಶದಿಂದ ನಾದವೊಂದು ಹೊರಟಿತು. ಇಂದ್ರಿಯ ವೃತ್ತಿಗಳನ್ನೂ ಅದಕ್ಕೂ ಮೂಲವಾದಂತಹ ಚಿತ್ತ ವೃತ್ತಿಗಳನ್ನೂ ನಿರೋಧಗೊಳಿಸಿದಾಗ ಮಾತ್ರ, ಈ ಹೃದಯಾಕಾಶದ ನಾದವು ಕೇಳಿಬರುವುದು. ಯೋಗಿಗಳಾದವರು ದ್ರವ್ಯ-ಕ್ರಿಯಾ-ಕಾರಕಗಳ ಮೂಲಕ ತಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಸೇರುವ ಎಲ್ಲಾ ಮಲಗಳನ್ನೂ ಈ ನಾದೋಪಾಸನೆ ಯಿಂದಲೇ ತೊಲಗಿಸಿ, ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವರು. ಈ ನಾದದಿಂದಲೇ ಆಕಾರ-ಉಕಾರ-ಮಕಾರಾತ್ಮಕವಾದ ಅವಯವತ್ರಯವುಳ್ಳದ್ದೂ, ಅವ್ಯಕ್ತಪ್ರಭವವೂ- (ಯೋಗಿಗಳಲ್ಲದವರಿಗೆ ಅವೇದ್ಯವೂ ಸ್ವಯಂಪ್ರಕಾಶವೂ) ಆಗಿರುವ ಸ್ವರಾಟ್ಪಾದ ಓಂಕಾರವು ವ್ಯಕ್ತರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿತು. ಈ ಓಂಕಾರವೇ ಪರಮಪುರುಷನೂ ಪರಬ್ರಹ್ಮನೂ ಆದ ಭಗವಂತನಿಗೆ ವಾಚಕವಾಗಿ, ಗುರುತಾಗಿರುವುದು. ಯಾವೊಬ್ಬ ಯೋಗಿವರ್ಮನು ತನ್ನ ಬಾಹ್ಯಚಿಕ್ಷುಸ್ಸೂ ಕಿವಿಯೂ ಕೆಲಸ ಮಾಡದಿರುವಾಗ ಅಂತಃಶ್ಲೋತ್ರದ ಮೂಲಕ ಈ ಸ್ಫೋಟವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವನೋ-ಪ್ರಣವನಾದವನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುವನೋ ಅಂಥವನಿಗೆ ಈ ನಾದದ ಮೂಲಕವಾಗಿಯೇ ವಾಕ್ಯನ ಪ್ರಸರಣವೇರ್ಪಡುವುದು. ಸನಾತನವಾದ ಈ ಪ್ರಣವನಾದವೇ ಎಲ್ಲಾ ಬಗೆಯ ಮಂತ್ರ ಉಪನಿಷತ್ತು ವೇದ ಇವುಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಬೀಜವಾಗಿರುವುದು. ಈ ಪ್ರಣವನೇ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹೊರಟಾಗ ಅಕಾರ, ಉಕಾರ, ಮಕಾರಗಳೆಂಬ ವರ್ಣತ್ರಯಾತ್ಮಕವಾಗಿ, ಗುಣ-ನಾಮ-ಅರ್ಥಗಳ ವೃತ್ತಿಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಭಾವಗಳ ಆವಿರ್ಭಾವಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ನಂತರವೇ ಈ ಪ್ರಣವದಿಂದ ‘ಅಂತಸ್ಥ ಊಷ್ಮ ಸ್ವರ ಸ್ಪರ್ಶ ಹ್ರಸ್ವ ದೀರ್ಘ’ ಮೊದಲಾದ ಭೇದಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಅಕ್ಷರ ಸಮಾಮ್ನಾಯವನ್ನೂ ಅವನು ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡಿದನು. ಆ ಅಕ್ಷರ ಸಮಾಮ್ನಾಯದಿಂದ ಸವ್ಯಾಹೃತಿಕವೂ ಸೋಂಕಾರವೂ (ಓಂಕಾರ ಸಹಿತವಾದ) ಆದ ನಾಲ್ಕು ವೇದಗಳನ್ನೂ ತನ್ನ ನಾಲ್ಕು ಮುಖಗಳ ಮೂಲಕವೂ ಹೊರಪಡಿಸಿದನು.’ (ಇದು ಹಿಂದೆ ಉದಾಹರಿಸಿದ ಭಾಗವತ ಶ್ಲೋಕಗಳ ಅರ್ಥಾನುವಾದವಾಗಿದೆ).

ವೇದ ವೇದಾಂಗಗಳೆಲ್ಲವೂ ಪ್ರಣವ ಮೂಲವಾಗಿವೆ

ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಅಂಶವೇನೆಂದರೆ - ನಾದ, ಸ್ವರ ಮತ್ತು ಅಕ್ಷರಗಳೆಂಬ, ಕ್ರಮದಂತೆ ಈ ಅಕ್ಷರಸಮಾಮ್ನಾಯಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ನಾದಾದಿಗಳು. ವಿಸರ್ಗವು ‘ಃ’ ಪ್ರಕೃತಿಯಾಗಿದೆ, ಬಿಂದುವು ‘ಂ’ ಪುಮಾನ್ ಆಗಿದೆ. ನಿವೃತ್ತಿಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹೊರಟು ಮೊದಲು ವೃತ್ತಿನಿರೋಧ

ಮಾಡಿ, ನಂತರ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಇಳಿದಾಗ ಗುಣ-ನಾಮ-ಅರ್ಥವೃತ್ತಯಃ ಇವುಗಳು ಏರ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಈ ಮುಂದಿನ ಒಂದು ಮಂಗಲ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ನೋಡಿ-

ನಿತ್ಯಾನಂದವಪುಃ ನಿರಂತರಗಳತ್ವಂಚಾಶದರ್ಶ್ಯಃ ಕ್ರಮಾತ್
ವ್ಯಾಪ್ತಂ ಯೇನ ಚರಾಚರಾತ್ಮಕಮಿದಂ ಶಬ್ದಾರ್ಥರೂಪಂ ಜಗತ್ ||
ಶಬ್ದಬ್ರಹ್ಮ ಯದೂಚಿರೇ ಸುಕೃತಿನಃ ವೈತನ್ಯಮಂತರ್ಗತಮ್ |
ತದ್ವೋಽವ್ಯಾದನಿಶಂ ಶಶಾಂಕಸದನಂ ವಾಚಾಮಧೀಶಂ ಮಹಃ ||

ಹೀಗೆ ವೃತ್ತಿ ನಿರೋಧ ಮಾಡಿ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮವಾದಾಗ, ಈಗ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿರುವ 'ಓಂ ಭೂಃ' ಇತ್ಯಾದಿ ಮಂತ್ರಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಓಂ ತದ್ ಬ್ರಹ್ಮ ಇತ್ಯಾದಿ ಮಂತ್ರವನ್ನು ವೈಕಲ್ಪಿಕವಾಗಿ ವಿಧಿಸಿರುವುದುಂಟು. ತತ್ಪಾರ್ಥಚಿಂತಕನಿಗೆ ಸಾರ್ಥತ್ರಿಮಾತ್ರವಾದ ಓಂಕಾರ. ಆರೋಹಣದಲ್ಲಿ ಅ, ಉ, ಮ, ನಾದ, ಬಿಂದು- ಹೀಗೆ ಐದು. ಹಾಗೆ ಅವರೋಹಣಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಂದು ನಾದಗಳಿಂದ ಆರಂಭ. ಈ ನಾದದ ವಿಕಾಸವೇ ವೇದ-ವೇದಾಂಗಗಳೆಲ್ಲವೂ ಆಗಿದೆ. ಹೇಗಾದರೆ ಒಬ್ಬ ಸಂಗೀತಗಾರನು ತನ್ನ ಒಂದು ಶ್ರುತಿಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅದರ ಆಧಾರದಿಂದ ವಿಧವಿಧವಾದ ರಾಗಗಳನ್ನು ವಿಕಾಸಗೊಳಿಸುವನೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಪ್ರಣವವನ್ನೇ ಮೂಲ ಶ್ರುತಿಯಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅದರ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಮುಂದೆ ಹೊರಟಾಗ ಶ್ರುತಿಮಂತ್ರಾದಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ತನಗೆ ತಾನಾಗಿಯೇ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡು ವಿಕಸಿತವಾಗುವುವು.

ಅನುಭವದಿಂದಲೇ ವಿಷಯಜ್ಞಾನ, ಉಪಮಾನದಿಂದ ದಿಗ್ದರ್ಶನ ಮಾತ್ರ

ಹೀಗೆ ನಾವು ದೃಷ್ಟಾಂತವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ವಿವರಿಸಿದ್ದಾದರೂ, ಒಂದು ಪ್ರಣವದಿಂದ ಈ ವೇದಗಳೆಲ್ಲಾ ಬೆಳೆಯುವುದು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಬರಬಹುದು. ಆದರೆ ಯಾವುದೇ ವಿಷಯದ ನೈಜವಾದ ಅನುಭವವೇರ್ಪಡುವ ಸಮಯವೊದಗಿದರೆ ಮಾತ್ರ ಅದರ ದಾರಿ ಹೀಗೆ, ಎಂದು ಮನವರಿಕೆಯಾಗುವುದು. ಉಪಮಾನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಪೂರ್ತಿ ಯಾಗಿ ವಿಷಯವು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಅರಿವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದಲ್ಲ. ಈ ಮಾತುಕತೆಗಳಿಂದ ಸಂಸ್ಕಾರಿ ಯಾದವನಿಗೆ ಆ ಕಡೆಗೆ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಹರಿಸಬಹುದು. ಯಾರಾದರೂ 'ಕಿವಿಯು ಗುಬ್ಬಿ ಅಂತಿದೆ' ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಅನುಭವವಿಲ್ಲದವನಿಗೆ ಹಾಗೆ ಅಂದರೇನು? ಯಾಕೆ ಕಿವಿ ಗುಬ್ಬಿ ಅನ್ನುತ್ತೆ? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಬರಬಹುದು. ಕಿವಿಯು ಹಾಗಾದದ್ದನ್ನು ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲೇ ಅನುಭವಿಸಿದ್ದರೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬನ ಆ ಸ್ಥಿತಿಯ ಮಾತು ಸುಲಭವಾಗಿ ಹೊಗುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಮಕ್ಕಳು ಆಟವಾಡುವಾಗ ಒಂದು ಮಗುವನ್ನು ಮತ್ತೊಂದು ಜಿಗುಟು ತ್ತದೆ. ಜಿಗುಟಿಸಿಕೊಂಡ ಮಗು ಅಮ್ಮನ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು, 'ಅವನು ಜಿಗುಟಿದ' ಎಂದು ದೂರನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಆವಾಗ ಹೇಗೆ ಜಿಗುಟಿದ? ಎಂದು ಕೇಳಿದಾಗ 'ಹೀಗೆ' ಎಂದು ಜಿಗುಟಿಯೇ ತೋರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತೆ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಜಿಗುಟಿಸಿಕೊಳ್ಳದೇ ಇದ್ದ ವರಿಗೆ ಜಿಗುಟಿದ ನೋವು ಗೊತ್ತಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಜಿಗುಟಿಸಿಕೊಂಡ ಮಗು ತನ್ನ ಅಳುವಿನ ಧ್ವನಿ ಯಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರವಿಚಿತ್ರವಾದ ರಾಗಮಾಲಿಕೆಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸೇರಿಸಿ ಅಳುತ್ತಿದ್ದರೆ ಈ ರಾಗಮಾಲಿಕೆಗೂ

ಜಿಗುಟಿವಿಕೆಗೂ ಏನು ಸಂಬಂಧ? ಜಿಗುಟಿದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಏಕೆ ಇಂಥ ಅಳು? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಹುಟ್ಟಬಹುದು. ಹಾಗೆಯೇ ಬಹಳ ಸಂತೋಷವೊದಗಿದಾಗ ತನ್ನ ಸಂತೋಷವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಲು ಹಾಗೆ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು, ಹೀಗೆ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು ಎಂದು ಕೇವಲ ದೃಷ್ಟಾಂತಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆ, ಸಂತೋಷಪಟ್ಟವನ ಸಂತೋಷದ ನೆಲೆಯು ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸಂಸ್ಕಾರಿಯಾದವನಿಗೆ - ಎಂದು ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿದ್ದು. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುವವನಿಗೆ 'ಈ ದಾರಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತೆ' ಎಂದು ಕೈ ತೋರಿಸುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ಒಂದು ಹ್ಯಾಂಡ್ ಪೋಸ್ಟ್ ನಂತೆ 'ತೇ ಯೇ ಶತಂ ಮಾನುಷಾ ಆನಂದಾಃ' ಇತ್ಯಾದಿ ವಾಕ್ಯಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡವು. ಉಪಮಾನ ವೆಂಬುದು 'ಉಪ-ಮಾನ', ಉಪಮೇಯದ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಒಯ್ಯುವ ಒಂದು ಸಾಧನ.

‘ನೀಲತೋಯದಮಧ್ಯಸ್ಥಾ ವಿದ್ಯುಲ್ಲೇಖೇವ ಭಾಸ್ವರಾ’ ।

ಎಂದು ವಹ್ನಿಶಿಖೆಗೆ ವಿದ್ಯುಲ್ಲೇಖೆಯ ಉಪಮಾನ ಕೊಟ್ಟ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಒಳಗಿನ ವಹ್ನಿ ಶಿಖೆಯ ಪರಿಚಯವು ದೊರಕುವುದೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲವಲ್ಲ. ಸಾಧರ್ಮ್ಯದಿಂದ ವಿಷಯದ ಕಡೆಗೆ ಮನಸ್ಸು ಹೋಗುವುದೆಂಬುದು ಅನುಭವಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ. ಅನುಭವಿಗೆ ಉಪಮಾನದಲ್ಲಿ ಕಂಡ ಯಾವ ಧರ್ಮವನ್ನು ಉಪಮೇಯಕ್ಕೆ ಸಮಾನ ಧರ್ಮವಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬುದೇ ಅರಿವಾಗದು. ಏಕೆಂದರೆ- ವಿದ್ಯುಲ್ಲೇಖೆಯಲ್ಲಿರುವ ಧರ್ಮಗಳು ಎಷ್ಟೋ. ಚಾಂಚಲ್ಯ, ವಕ್ರತೆ, ಕ್ಷಣಿಕತೆ, ಕಣ್ಣುಕೋರೈಸುವಿಕೆ ಇತ್ಯಾದಿ. ಇದರಲ್ಲಿ ಯಾವದನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿ, ಅದು ಕಾಣುವಂಥ ವಸ್ತುವನ್ನು ಉಪಮೇಯವಾಗಿ ಭಾವಿಸುವುದೆಂಬುದೇ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವುದು. ಅಕಸ್ಮಾತ್ ಕಾಕತಾಳೀಯವಾಗಿ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವ ಧರ್ಮವನ್ನೇ ಗ್ರಹಿಸಿದರೂ ಅದರಿಂದ ರಸವಾವುದು ದೊರಕುತ್ತೆ? (ಉಪಮೇಯವನ್ನು ಮುಟ್ಟುವಂತಾಗಿದ್ದರೆ ರಸವೊಸರುತ್ತಿತ್ತು. ಅದಿಲ್ಲದೇ ಕೇವಲ ಔಪಮ್ಯ ಗ್ರಹಿಸಿ ಯಾವ ಸುಖಪಡುತ್ತಾನೆ? ಶ್ರುತಿಯು ಕೇವಲ ಔಪಮ್ಯಗ್ರಹಿಸಿ ನಿಲ್ಲುವಂತಾಗಲೆಂದೇ ಹೊರಟಿತೇ? ಆದ್ದರಿಂದ ಶ್ರುತಿಯನ್ನೋದಿದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಶ್ರುತ್ಯರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ದೃಢ. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಸಂಸ್ಕಾರಿಗೆ ಸಹೃದಯನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಇವು ಅರ್ಥವಾಗುವಂಥಾದ್ದು ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು)

(ಮತ್ತೊಂದು ಉದಾಹರಣೆ ಗಮನಿಸಿ-) ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಮಾಡುವಂತಹ ತಿಂಡಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ, ನಮ್ಮ ಜನಕ್ಕೆ ಪರಿಚಯವಿದೆ, ತಿಂದ ಅನುಭವವಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆ ಪದಗಳನ್ನು (ಬೋಂಡಾ, ಆಂಬೋಡೆ) ಹೇಳಿದಾಗ ಅದನ್ನು ಕೇಳಿದವರಿಗೆ ತಿಂದ ನೆನಪಿನಿಂದ ನಾಲಿಗೆ ರಸವೊಸರಬಹುದು. ಕಾರಣ- ಅದನ್ನು ಒಮ್ಮೆಯಾದರೂ ಸವಿದಿರುವುದು ಮತ್ತು ನೆನಪಿರುವುದು. ಈ ದೇಶದ ತಿಂಡಿಗಳ ಹೆಸರನ್ನು ವಿದೇಶೀಯರ ಮುಂದೆ ಹೇಳಿದಾಗ ಅಥವಾ ಅದನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಅವರ ಬಾಯಲ್ಲಿ ನೀರೂರುತ್ತದೆಯೇ ನೋಡಿ? (ಒಂದು ಕಲ್ಲಿನ ಚೂರೋ ಹೆಂಚಿಬಕರೆಯೋ ಕಂಡಂತಾಗಬಹುದವನಿಗೆ. ಏಕೆ? ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಅನುಭವವಿಲ್ಲ.) ಆದ್ದರಿಂದ ಯಾವುದೇ ವಿಷಯವು ಮನಸ್ಸಿಗೆ

ಬರಬೇಕಾದರೆ ರಸ್ಯವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಅನುಭವ ಬೇಕು. ಆಯಾ ದೇಶ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವನ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡಿರಬೇಕು.

ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ವಿಷಯವು ವಿಕಾರವಾದಾಗ ಪುನಃ ಮೂಲವನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿ ಸರಿಪಡಿಸಿ ಅಬೇಕು

ಹಾಗೆಯೇ ಈ ನಾದ ಬ್ರಹ್ಮ ಮತ್ತು ಅದರ ವಿಕಾಸಾದಿಗಳ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲೂ ಸಹ ಅದರ ದೇಶಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವನವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡಿದ್ದವರಿಗೆ ವಿಷಯವು ಸುಲಭವಾಗಿ ಅರ್ಥವಾಗುವುದು. ಆ ದೇಶವಾವುದೆಂದರೆ-ಆತ್ಮದೇಶವದು. ಆ ಆತ್ಮದೇಶವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ವಿದೇಶಕ್ಕೆ - ವಿಭಿನ್ನವಾದ ದೇಶಕ್ಕೆ (ಬೇರೆ ಟೈಂಸ್ಪೇಸಿಗೆ) ಬಂದುಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾಗ ಅದರ ಆಸ್ವಾದನೆಯೂ ಸುಲಭವಲ್ಲವು! ಆತ್ಮದೇಶಸ್ಥರಾಗಿದ್ದ ಋಷಿಗಳು ಈ ಅಂತರ್ನಾದವನ್ನನುಭವಿಸಿ, ತಾವು ಅನುಭವಿಸಿದ್ದನ್ನು ಭೌತಿಕದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಜೀವಿಗಳಿಗೆ ತಿಳಿಸಲು, ಅವರವರ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲೂ ಇರತಕ್ಕಂತಹ ಸಾಧನಗಳನ್ನೇ ಬಳಸಿಕೊಂಡು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದುಂಟು. ಆದರೆ ಅದೇ ವಿಷಯವು ಹತ್ತು ಕೈದಾಟಿ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಾ ಬರುವಾಗ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಸಾಧನಗಳಲ್ಲಿ ಏರು ಪೇರುಗಳೊದಗಿಬಿಟ್ಟಾದ ಮೇಲೆ, ಯಾವುದು ಒರಿಜಿನಲ್ ಆಗಿ ಸ್ಟಾಂಡರ್ಡ್ ಆಗಿರುವುದೋ ಅದರ ಹತ್ತಿರವೇ ಹೋಗಬೇಕಾಗುವುದು.

ಈಗ ಟೈಂ ಎಷ್ಟೆಂದು ಯಾರಾದರೂ ಕೇಳಿದರೆ, ಒರಿಜಿನಲ್ನಾಗಿ ಸೂರ್ಯನ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿ ಅವನ ಗತಿಯ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಉತ್ತರಕೊಡುವುದು ಉಚಿತ-ಯೋಗ್ಯ. ಅಥವಾ ಸೂರ್ಯೋದಯವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಗಮನಿಸಿ ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಗಡಿಯಾರವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಆ ಗಡಿಯಾರವು ಈಗ ಏನು ತಿಳಿಸುತ್ತಿದೆಯೋ ಅದರಂತಾದರೂ ಹೇಳಬೇಕು. ಗಡಿಯಾರವು ಇರುವಾಗ ಸರಿಯಾಗಿಯೇ ಇದ್ದರೂ ಮುಂದಕ್ಕೆ ನಡೆಯ ಹೊರಟಾಗ ಸ್ನೋವಾಗಿಯೇ ಪಾಸ್ಪ್ ಆಗಿಯೋ ನಡೆಯುವುದಾದರೆ, ಸ್ಟಾಂಡರ್ಡ್ ಆದುದನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಗಡಿಯಾರವನ್ನು ಆಗಾಗ್ಗೆ ಸರಿಯಾಗಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಬರಬೇಕಾಗುವುದು. ಹಾಗೆ ಸೆಟ್ ಮಾಡಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದು ಮತ್ತೆ ಯಾವಾಗಲೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗುವುದೇ ಇಲ್ಲವೇ? ಎಂದರೆ, ಹಾಗಾದರೆ ಎಲ್ಲೂ ರಿಪೇರಿ ಎಂಬ ಮಾತಿಗೇ ವಿಷಯವಿರುವುದಿಲ್ಲ.

ಜ್ಞಾನ ಭಾಸ್ಕರನೇ ಶಾಸ್ತ್ರಯೋನಿ

ಹಾಗೆಯೇ ಜ್ಞಾನಭಾಸ್ಕರನ ಸ್ಟಾಂಡರ್ಡ್ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆಯೇ ಬಂದಂತಹ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳೂ ಸಹ, ಸ್ವರೂಪ ಚ್ಯುತಿಗೆ ಆಸ್ಪದವಾದಾಗ - ವಿಕೃತವಾದಾಗ, ಆ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಗೆ ಮೂಲವಾಗಿದ್ದ ಅವಿಕೃತ ಸ್ವಭಾವವಾಗಿರುವ ಆ ಆತ್ಮದ ಹತ್ತಿರವೇ ಹೋಗಿ ನಿಜವನ್ನು ಹಿಡಿಯಬೇಕಾಗುವುದು. (ಸ್ವರೂಪ ಚ್ಯುತವಾಗದಂತೆ ಎಲ್ಲಿ ಉಳಿದಿದೆಯೋ ಅಂಥವ ನಲ್ಲಾದರೂ ಹೋಗಬೇಕು.) ಪ್ರಣವವೇ ಮೊದಲಾದ (ಆರ್ಷ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ) ವಿಷಯಗಳು ಅನೂಚಾನವಾಗಿಯೇ ಬರುತ್ತಿದೆಯಲ್ಲಾ! ಎಂದು ನಮಗೆ ಅನಿಸುವಂತಿದ್ದರೂ, ಅನೇಕ ಕೈಗಳು ದಾಟಿ ದಾಟಿ ಬಂದಿರುವುದರಿಂದ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅದನ್ನು

ಸರಿಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಒರಿಜಿನಲ್‌ಗಾಗಿ ಎಲ್ಲಿದೆಯೋ ಅಲ್ಲಿಗೇ ಹೋಗಬೇಕು. ಶಾಸ್ತ್ರಯೋನಿ ಯಾವುದೋ ಅದೇ ಒರಿಜಿನಲ್ ಆದುದು.

ನಾದವೆಂದರೆ ಕೇವಲ ಸದ್ದಲ್ಲ. ಅದರಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ವಿಚಾರವಿದೆ

ಈ ಹಿಂದೆ 'ನನಾದ ಧಕ್ಕಾನಾದ ನವ ಪಂಚವಾರಂ' ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಹೇಳಿತ್ತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಪರಮೇಶ್ವರನು ಧಕ್ಕಾನಾದ ಮಾಡಿದನೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು 'ಅ ಇ ಉಣ್' ಇತ್ಯಾದಿ ಶಿವಸೂತ್ರಜಾಲವಾಯಿತೆಂದು ಅಲ್ಲೇ ಹೇಳಿದ್ದೂ ಇದೆ. ಅಂದರೆ ನಾದದಿಂದ ರೂಪುಗೊಂಡಿದ್ದು ವರ್ಣ ಸಮಾಮ್ನಾಯರೂಪವಾದ ೧೪ ಸೂತ್ರ ಗಳೆಂದು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಬಂದಿದೆ. ಮಾಡಿದ್ದುದು ನಾದ, ಬಂದಿದ್ದುದು ವರ್ಣ. ನಾದಾತ್ಮಕ ಕ್ರಿಯೆಯಿಂದ ವರ್ಣಾತ್ಮಕವಾದ ಸೂತ್ರಗಳು ಹೇಗೆ ಹುಟ್ಟಿದವು? ಎಂದು ಆಲೋಚಿಸಬೇಕಲ್ಲವೇ? ಅದನ್ನು ಸರಿಯೆಂದು ಹೇಗೆ ನಿಶ್ಚಯಿಸುವುದು? ಈ ಬಗ್ಗೆ ರಹಸ್ಯವು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕರ ಕೈಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಿದೆ. ಅವನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಬಾಯಿಂದಲೇ ಏಕೆ ಅಕ್ಷರ ಸಮಾಮ್ನಾಯವನ್ನು ಹೇಳಲಿಲ್ಲ? ದಾರವನ್ನು ಧಕ್ಕೆಗೆ (ಬುಡುಬುಡಿಕೆಗೆ) ಪೋಣಿಸಿ ಅದನ್ನು ಬಡಿದು ನಾದವನ್ನೇ ಏಕೆ ಹೊರಡಿಸಿದ? ಈ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಬಹಳ ಆಳವಾಗಿ ಆಲೋಚನೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಧಕ್ಕಾನಾದದಿಂದ ವರ್ಣಗಳು ಹೊರಬಿದ್ದುದು ಹೇಗೆ? ಅಂದಾಗ, ನಾದವೆಂಬುದು ಕೇವಲ ಸದ್ದು ಮಾತ್ರವೇ ಅಲ್ಲ. ಅದರಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಏನೇನೋ ಕೂಡಿಕೊಂಡಿರಬೇಕೆಂಬುದನ್ನರಿಯಬೇಕು.

ಘಂಟಾನಾದದ ಸ್ವರೂಪ ಪ್ರಯೋಜನಗಳು ಅರಿವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಮೂಲಭೂತವಾದ ಒಂದು ಶಿಕ್ಷಣ ಬೇಕು

(ಸ್ಪಾಂಡರ್ಡಾಗಿ) ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾದ ಆದರ್ಶಕ್ಕೊಳಪಟ್ಟು ಒಂದು ಘಂಟೆಯನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ ದ್ದರೆ. ಅದರಿಂದಲೂ ನಾದವನ್ನು ಹೊರಪಡಿಸಬಹುದು. ಘಂಟೆಗಳು ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ನಾದದ ಒರಿಜಿನಾಲಿಟಿಯನ್ನು ಅದರಿಂದ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವುದ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು. ಘಂಟೆಯಲ್ಲಿರುವ ಭಿನ್ನತೆ ಅರ್ಥವಾಗುವುದೂ ಸಹ, ಅಂತರ್ನಾದವು ಸ್ಪಾಂಡರ್ಡಾಗಿ ಒಲಿಯುತ್ತಿರುವುದು ಅರಿವಾದಾಗ ಮಾತ್ರ. ಅದಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಘಂಟೆಯಿಂದ ಬಂದ ಸದ್ದೆಲ್ಲಾ ನಾದವೆಂದಾಗಿಬಿಡುತ್ತೆ. ನಾದರ ಒರಿಜಿನಾಲಿಟಿಯನ್ನರಿತು, ಅದು ಗಂಟೆಯಿಂದ ಬರುತ್ತಿದೆಯೇ? ಎಂಬುದನ್ನೂ ಅಳೆಯಬೇಕು. ಮದುವೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮಾಂಗಲ್ಯ ಧಾರಣಮಾಡುವಾಗ ಘಂಟಾನಾದ ಮಾಡುವ ಸಂಪ್ರದಾಯವುಂಟು. ಇಲ್ಲಿ ವಿವಾಹ, ಮಾಂಗಲ್ಯಧಾರಣ ಇವುಗಳಿಗೆ ನಾದದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯ ಏನೆಂಬುದು ಅರ್ಥ ವಾಗದಿದ್ದಾಗ ಸದ್ದು ಮಾಡುವುದಷ್ಟೇ ಸಂಪ್ರದಾಯವೆಂದಾಗಿ ಬಿಟ್ಟರೆ, ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಘಂಟೆಯು ಇಲ್ಲದಿದ್ದಾಗ ಒಂದು ಹಿತ್ತಾಳೆ ತಟ್ಟೆಯನ್ನು ಸೌದೇ ತುಂಡಿನಿಂದ ಬಡಿದರೂ ಸದ್ದು ಬರುವುದರಿಂದ ಅದರಿಂದಲೂ ಘಂಟಾನಾದದೊಡನೆ ದೇವರ ನೈವೇದ್ಯ ಮಾಡಬೇಕೆಂದಾಗ ಘಂಟೆ ಇಲ್ಲದಿದ್ದಾಗ, ಒಂದು ಸೌಟನ್ನು ಪಾತ್ರೆಗೆ ಕುಟ್ಟಿದರೂ

ನೈವೇದ್ಯವಾಗಿಬಿಡುತ್ತೆ. ಏಕೆ ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ಆಗುತ್ತೆ? ನಾದದ ಸ್ವರೂಪವಾಗಲೀ, ನಾದದಿಂದಾಗಬೇಕಾದ ಉಪಯೋಗವಾಗಲೀ ಶಿಕ್ಷಣದಿಂದೇರ್ಪಡದೇ ಇರುವುದರಿಂದ - ಎಂಬುದನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿಕೊಂಡು ಮತ್ತೆ ಮೂಲಭೂತವಾದ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆಯಬೇಕು.

ಪ್ರಾಣಾಪಾನ ಸಂಯೋಗದಿಂದ ನಾದೋತ್ಪತ್ತಿ

ನಾದವು ಸದ್ವು ಮಾತ್ರವೇ ಅಲ್ಲವೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಈ ಮೊದಲು ಗುರುತಿಸಿದ್ದ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-

‘ನಕಾರಂ ಪ್ರಾಣಾನಾಮಾನಂ ದಕಾರಮನಲಂ ವಿದುಃ |

ಜಾತಃ ಪ್ರಾಣಾಗ್ನಿಸಂಯೋಗಾತ್ತೇನ ನಾದೋಽಭಿಧೀಯತೇ ||’

ಇದರಲ್ಲಿ ನಾದದ ಮೂಲಭೂತಾರ್ಥ ನಿರ್ವಚನದೊಡನೆ ಲಕ್ಷಣ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. (ಇದರ ವಿವರಣೆಗಾಗಿ ನಟರಾಜನ ವಿಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಭಂಗಿಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಾ) ಹೀಗೆ ಒಂದು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣವನ್ನೂ, ಮತ್ತೊಂದು ಕೈಯಿಂದ ಅಗ್ನಿಯನ್ನೂ (ಅಪಾನ) ಸಮಾನವಾಗಿ ಧರಿಸಿ, ಹೃದಯಾಕಾಶದಿಂದ ನಾದವನ್ನು ಹೊರಪಡಿಸಿ ಅದನ್ನು ಉಪದೇಶರೂಪಕ್ಕೆ ತರುವ ವೇಳೆಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ, ಬಗೆ ಬಗೆಯ ನಿಲುವುಗಳು ಬಂದು ಬಿಡುತ್ತವೆ. ಈ ರೀತಿ ತಮ್ಮ ಜ್ಞಾನಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬಂದ ನಾದವನ್ನು ಋಷಿಗಳು ಭೌತಿಕವಾದ ವಾದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತಂದು ಲೋಕಕ್ಕೆ ಉಪದೇಶಿಸಿರುವರು. ಅಂತೆಯೇ ಘಂಟೆಯ ಮೂಲಕವೂ ಆ ನಾದವನ್ನು ಉಪದೇಶಕ್ಕೆ ತಂದರು. ಈ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಪ್ರಾಣಾಗ್ನಿಸಂಯೋಗದಿಂದ ಹೊರಪಡುವ ನಾದವನ್ನು ನಮ್ಮ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ತಂದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ಪ್ರಾಣಾಗ್ನಿಸಂಯೋಗವಾಗುವ ಜಾಗಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗುವುದು.

ಘಂಟೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಪರಿಶೀಲನೆ

ಈಗ ನೋಡಿ (ಎಂದು ಹೇಳಿ ಘಂಟಾನಾದವನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಅಲ್ಲಿ ಎರಡು ಘಂಟೆಗಳಿದ್ದವು. ಒಂದು ಆಂಜನೇಯಾಂಕಿತ, ಮತ್ತೊಂದು ಶಂಖಚಕ್ರಾಂಕಿತ. ಮೊದಲನೆಯದು ಪ್ರಣವನಾದವನ್ನು ಹೊರಪಡಿಸಲಿಲ್ಲ. ಧ್ವನಿಯ ಸರಣಿಯಲ್ಲಿ ಚಾಂಚಲ್ಯವಿತ್ತು. ಮಾತ್ರಾಕಾಲಗಳು ಕೂಡಿ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಎರಡನೆಯದರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರಾಕಾಲ ದೊಡನೆ ಪ್ರಣವನಾದವು ಹೊರಪಡುತ್ತಿತ್ತು.) ನಾನು ಸುಮಾರು ಬೇರೆ ಬೇರೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಐನೂರು ಘಂಟೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದ್ದರೂ, ಇಂತಹ ಘಂಟೆ ಸಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ದಕ್ಷಿಣೋತ್ತರ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ, ಪೂರ್ವದೇಶದಲ್ಲಿ, ದೇವಸ್ಥಾನಗಳು, ಮನೆಗಳು ಎಲ್ಲೆಡೆಯೂ ಇರುವ ಘಂಟೆಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದರೂ, ಇದರ ಮಟ್ಟದ ಘಂಟೆಯು ಯಾವುದೂ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ಶೃಂಗೇರಿಯ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಬೆಟ್ಟದಲ್ಲಿ, ಬೇಲೂರಿನ ಚೆನ್ನಕೇಶವದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಘಂಟೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೂ, ಅವರುಗಳು ಎಷ್ಟೇ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹೇಳಿದರೂ ತಿರುಳೇನೂ ಕಾಣಿಸಲಿಲ್ಲ.

ಮೂಲಾಧಾರದಿಂದಲೇ ನಾದೋತ್ಪತ್ತಿಯೆಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಯೋಗ

ಇಲ್ಲಿ (ದೇಹದಲ್ಲಿ) ಪ್ರಾಣಸಂಚಾರದ ನಾಡಿ ಮತ್ತು ಅಪಾನ ಸಂಚಾರದ ನಾಡಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ ಅವುಗಳೇ ನಾದೋತ್ಪತ್ತಿಗೆ ಮುಖ್ಯವಾದ ಸ್ಥಾನ. (ಇಷ್ಟು ಹೇಳಿ ಕೆ. ಎಸ್. ವಿ. ರವರನ್ನು ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿ ಕೂರಿಸಿಕೊಂಡು ಬೆನ್ನಿನ ಅಡಿಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ, ಬಿಗಿಯಾಗಿ ಹಿಡಿದಾಗ ಸರಳವಾಗಿ ಅಕ್ಷರೋಚ್ಚಾರಣೆ ಮೂಡಿಬರಲಿಲ್ಲ.) ನೋಡೀಪ್ಪಾ, ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಪರಾ, ಪಶ್ಯಂತೀ, ಮಧ್ಯಮಾ, ವೈಕರಿ ಗಳೆಂಬ ನಾಲ್ಕು ಹಂತದ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ 'ಪರಾ' ವಾಕ್ಯಕ್ಕೆ ಮೂಲಾಧಾರವೇ ಸ್ಥಾನವಾಗಿದೆ.

‘ಪರಾವಾಜ್ ಮೂಲಚಕ್ರಸ್ಥಾ ಪಶ್ಯಂತೀ ನಾಭಿಸಂಸ್ಥಿತಾ |

ಹೃದ್ಗಾತು ಮಧ್ಯಮಾ ಜ್ಞೇಯಾ ವೈಖರೀ ಕಂಠದೇಶಗಾ ||’

ಎಂದು ವಾಕ್ಯದ ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮೂಲಾಧಾರ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಗಿಹಿಡಿದರೆ, ಮುಂದೆ ವರ್ಣಪ್ರವಾಹಕ್ಕೆ ಎಡೆಯಿಲ್ಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾಣಾಪಾನಗಳ ಪೈಕಿ ಅಪಾನ ಎಂಬುದು ಜಾಠರಾಗ್ನಿಗೆ ಸಹಕರಿಸುವುದರಿಂದ ಅಪಾನವನ್ನೇ ‘ಅಗ್ನಿ’ ಎಂದು ಕರೆದಿದ್ದಾರೆ.

ಧ್ವನಿಗೆ ಕಂಠವು ದ್ವಾರ, ಆರಂಭ ಸ್ಥಾನವಲ್ಲ

ವಾಕ್ಯದ ಪ್ರಸರಣಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ನಾಡಿಯು ತಾಲುಮೂಲದಲ್ಲೂ ಒಂದುಂಟು. ಆದರೆ ಅದು ಮೂಲಕಾರಣವಲ್ಲ. ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ಒಂದು ಪ್ರಕರಣ ನಡೆಯಿತು. ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಕಂಠಯ್ಯನವರ ಅಣ್ಣಂದಿರಾದ ಶ್ರೀ ಬಾಲಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಂನವರು ಬಂದಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೆ ಸ್ತೋತ್ರಸಾಹಿತ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿಷಯ ಹೇಳಲು ಹೊರಟಾಗ ಯಾವುದೋ ಮಾತಿನ ಮೇಲೆ ಅವರು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸಿರುವ Science ಸೈನ್ಸ್ ಅನ್ನು ಹೊಗಳಿ, ಅದನ್ನೇ ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿದರು. ಆವಾಗ ಅವರನ್ನು ಹೀಗೆಯೇ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ ಶಬ್ದೋತ್ಪತ್ತಿಯ ಮೂಲ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಬಿಗಿಯಾಗಿ ಹಿಡಿಯಲಾಗಿ, ಅವರಿಂದ ಒಂದು ಅಕ್ಷರವನ್ನೂ ಉಚ್ಚರಿಸಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಹೊಸ Science ಸೈನ್ಸ್ ಒಂದು ಸಿಕ್ಕಿತೆಂದು ಅವರು ಅಚ್ಚರಿಗೊಂಡರು. ಎಂತಹ ಸಿಂಹಘರ್ಜನೆ ಮಾಡುವವನನ್ನೂ ಈ ಪ್ರಯೋಗದಿಂದ ಶಬ್ದವೇ ಹೊರಡದಂತೆ ಮಾಡಿಬಿಡಬಹುದು. ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ನವರು ಧ್ವನಿಪೆಟ್ಟಿಗೆ- vocal chord ಮೊದಲಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಶಬ್ದದ ಮೂಲಸ್ಥಾನವನ್ನೇ ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಕಂಠವೇ ಮೂಲಸ್ಥಾನವೆಂದು ಅವರು ಹೇಳಬಹುದು. ಆದರೆ ಕಂಠವು ದ್ವಾರವಾಗುವುದೇ ವಿನಃ ಆರಂಭ ಸ್ಥಾನವಲ್ಲ. ಮೂಲಾಧಾರವೇ ಆರಂಭಸ್ಥಾನ.

ನಾದಮೂಲದಲ್ಲಿ ಜ್ಯೋತಿ, ನಾದದಿಂದಲೇ ಅಷ್ಟಾಕ್ಷರೀ

ಧ್ವನಿಯು ಹೊರಬರುವಾಗ ಪರಾ, ಪಶ್ಯಂತೀ, ಮಧ್ಯಮಾ ಮತ್ತು ವೈಖರಿಗಳಾಗಿ ಆರೋಹಣವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಹೊರಬರುತ್ತದೆ. ಅದೇ ಇಲ್ಲಿಂದ ಹಿಂದೆಹಿಂದಕ್ಕೆ

ಅವರೋಹಣ ಮಾಡುವುದಾದರೆ ವೈಕರೀ, ಮಧ್ಯಮಾ, ಪಶ್ಯಂತೀ, ಪರಾ ಈ ರೀತಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಇನ್ನೂ ಹಿಂದೆ ಹೋದರೆ ನಾದ. ಅದಕ್ಕೂ ಹಿಂದೆ ಹೋದರೆ ಜ್ಯೋತಿ. ಅಷ್ಟಾಕ್ಷರಾದಿಮಂತ್ರಗಳೂ ಸಹ ಈ ನಾದದಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟುವಂಥವು.

ಶಿವನ ಶಿರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುವ ಅರ್ಧಚಂದ್ರದ ಗುರುತು

ಈ ನಾದದ ಗುರುತು ಅರ್ಧಚಂದ್ರಾಕಾರವೆಂದು ಹಿಂದೆಯೇ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ನಾದಮೂರ್ತಿಯಾದ ಶಿವನ ಶಿರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ-ಜಟಿಯಲ್ಲಿ ಗುರುತು ಹಾಕುವುದು. ಈ ಅರ್ಧಚಂದ್ರನನ್ನೇ, ಕಲಾಮಾತ್ರ ಚಂದ್ರನನ್ನೇ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅವನು ಚಂದ್ರಚೂಡ. (ಮಧ್ಯ ನಾದಕ್ಕೂ, ಅರ್ಧಚಂದ್ರಾಕೃತಿಗೂ ಸಂಬಂಧವೇನು ಎಂದು ಕೆ. ಎಸ್. ವಿ. ರವರ ಪ್ರಶ್ನೆ) ಅಂತರ್ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹೋಗುವಾಗ ಜ್ಯೋತಿಯು ಆ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಗೋಚರವಾಗುವುದರಿಂದ ಜ್ಯೋತಿಸ್ಸಿನ ಮುಂದುವರಿಕೆಯಾದ ನಾದಕ್ಕೆ ಆ ಗುರುತನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ದೈವಿಕ ಭೌತಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಭವದ್ವಾರಾ ನಾದರ ಪರಿಚಯವಾಗ ಬೇಕು

(ನಾದದ ಪ್ರಸ್ತಾವ ಬಂದಿದ್ದರಿಂದ ಶ್ರುತಿಯ ವಿಚಾರವನ್ನೂ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ.) ಶ್ರುತಿಯ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಹೇಳುವವರು 'ಸ್ವರಾರಂಭಕಾವಯವ ವಿಶೇಷಃ - ಶ್ರುತಿಃ' ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ 'ಅವಯವ' ಎನ್ನಬೇಕಾದರೆ ಅವಯವಿಯೂ ಒಂದಿರಬೇಕಲ್ಲಾ! (ನಾದವೇ ಸ್ವರಾಕ್ಷರಾದಿ ರೂಪದಲ್ಲಿ ವಿಕಾಸಗೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ನಾದದಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಸ್ವರಾವಿಭಾವವಾಗಬೇಕಾಗಿರುವ ಕಾರಣ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಶ್ರುತಿಯ ಕೆಲಸವಿರುವುದು) ಈ ನಾದವು ಸ್ವರಾಕ್ಷರಾದಿ ರೂಪಕ್ಕೆ ತಿರುಗುವಾಗ ಅದರ ನಡೆ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕು. ಆತ್ಮಾನುಭವದಲ್ಲಿರುವಾಗ ಈ ನಾದದಿಂದ ಸ್ವರಾದಿ ಶಬ್ದಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಹೇಗೆ? ಅಲ್ಲಿಂದ ದೈವಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ ಹೇಗೆ? ಇನ್ನೂ ಮುಂದೆ ಭೌತಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ? ಎಂಬುದೆಲ್ಲಾ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ ಇದರ ವಿಚಾರವು ಸುಲಭವಾಗಿ ಅರ್ಥವಾಗುವುದು.

ಆಪ್ತಾನಾಪ್ತವೇಕ

ಯಾವುದೇ ವಿಷಯವೂ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಅದರ ನೈಸರ್ಗಿಕತೆ, ನೈಜತೆ ಅರ್ಥ ವಾಗಲು ಸಾಧ್ಯ. ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕೇವಲ ಪ್ರಮಾಣವು ಹೇಳಿದೆಯಾದ್ದರಿಂದ ಹಾಗೆ ಅಂದರೆ ಪ್ರಮಾಣತಾನೆ ಏಕೆ ಹಾಗೆ ಹೇಳಿತು? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಹುಟ್ಟುತ್ತೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ಇಲ್ಲದ ಸಲ್ಲದ ತರ್ಕಗಳಿಗೆ ಅವಕಾಶವಾಗುತ್ತೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ- ಗಂಗಾ + ಉದಕಂ = ಗಂಗೋದಕಂ, ಗುಣಸಂಧಿ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. 'ಗಂಗಾದಕಂ' ಯಾಕಾಗಬಾರದು? ಗಂಗೋದಕಂ ಯಾಕಾಗಬಾರದು? ಎಂದಾಗ ಸೂತ್ರಪ್ರಮಾಣ, ಶ್ರುತಿಪ್ರಮಾಣ ಎಂದಾಗಲೀ, ಆಪ್ತವಾಕ್ಯಪ್ರಮಾಣ ಎಂದಾಗಲೀ ಆಗಬಾರದು. ಆಪ್ತರು ತಾನೇ ಏಕೆ ಹಾಗೆ ಹೇಳಿದರು?

ಹಾಗೆ ಹೇಳಿದವರು ಹೇಗೆ ಆಪ್ತರಾದರು? ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ಪ್ರಶ್ನೆ ಬಂದರೆ, ಏನು ಉತ್ತರ? ಆದ್ದರಿಂದ ಅದರ ಸೃಷ್ಟಿ ಸಹಜವಾದ ನಿಯಮಾವಳಿಯನ್ನನುಸರಿಸಿ, ಬಂದ ಮಾತಾದರೆ ತಾನೇ ಅದು ಆಪ್ತವಚನವಾಗುವುದು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಆಪ್ತಾನಾಪ್ತ ವಿವೇಕಕ್ಕೆ ಅರ್ಥವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರು ತಾವು ಫಂಡಮೆಂಟಲಾಗಿ ವಿಷಯವನ್ನು ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತಂದುಕೊಂಡು ಅದರ ಬಲದಿಂದ ಶಾಸ್ತ್ರವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ತಂದಿದ್ದಾರೆಂಬುದನ್ನು ಮನಗಾಣಬೇಕು.

ನಾದದ ವಿಭಾಗಗಳನ್ನು ಅದರದರ ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡನುಭವಿಸಬೇಕು

ಈ ನಾದದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಪಾದನಾದ, ಅರ್ಧನಾದ, ತ್ರಿಪಾದನಾದ, ಪೂರ್ಣನಾದ ಎಂಬುದಾಗಿ ವಿಭಜನೆ ಮಾಡಿ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಹ ತಾನು ಹುಟ್ಟುವುದಕ್ಕೂ ಇರುವುದಕ್ಕೂ ಬೆಳೆಯುವುದಕ್ಕೂ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಒಂದೊಂದು ಬಾರ್ಡರ್-ಸೀಮೆಯನ್ನು ತಾನೇ ಹಾಕಿಕೊಂಡಿದೆ. ಅದರದರ ಸೀಮೆಯೇ ಅದರದರ ಮರ್ಯಾದೆ. ಕಣ್ಣಿಗೇನು ಮರ್ಯಾದೆ? ಎಂದರೆ, ಅದರ ಸೀಮೆಯೇ. ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು 'ಮುಖವೆಲ್ಲಾ ಕಣ್ಣೇ ಆಗಿದೆ' ಎಂದರೆ, ಅಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣಿನ ಮರ್ಯಾದೆಗೆ ಧಕ್ಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ನೋಡಿ! (ತಮ್ಮನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಾ) ಇಲ್ಲಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯ ವರೆಗೆ ಕಣ್ಣಿನ ಸೀಮೆ. ಇಷ್ಟು ಅದರ ಕನೀನಿಕೆಯ (ಕಣ್ಣಿಗುಡ್ಡೆ) ಸೀಮೆ. ಈ ಪಾಯಿಂಟ್ ದೃಷ್ಟಿಯ ಸೀಮೆ. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲೇ ಮರ್ಯಾದಾಬದ್ಧವಾಗಿದ್ದು ಕೊಂಡು ಭಗವಂತನ ಮತ್ತು ಪ್ರಕೃತಿ ಮಾತೆಯ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಿವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ನಾದಕ್ಕೂ ಒಂದು ಸೀಮೆಯುಂಟು. ಅದದನ್ನು ಆಯಾ ಸೀಮೆಯಲ್ಲೇ ಕಂಡನುಭವಿಸಬೇಕು.

ಯಾವುದು ಆರ್ಯಭಾಷೆ? ಯಾವುದು ಅನಾರ್ಯ ಭಾಷೆ?

ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪದವೂ ಸಹ ಆಯಾ ಸೀಮೆಯೊಳಗೆ ನಿಯತವಾಗಿರುವ ಆಯಾ ಪದಾರ್ಥ ದಲ್ಲಿಗೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಒಯ್ಯಬೇಕು. ಉಚ್ಚರಿಸಿದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪದವೂ ಅದರ ಹಿಂದಿರುವ ಅಂಶವನ್ನು ಹೊರತರುವ ತರಹದಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚರಿತವಾಗಬೇಕು. ಆರ್ಯನ ಮನೋಧರ್ಮ ದೊಡನೆ ಹೊರಬಂದಾಗ ಆರ್ಯಭಾಷೆ. ಅನಾರ್ಯನ ಮನೋಧರ್ಮದೊಡನೆ ಬಂದಾಗ ಅನಾರ್ಯಭಾಷೆ ಅಥವಾ ಮ್ಲೇಚ್ಛಭಾಷೆ. ಯಾವುದಾದರೊಂದು ವಸ್ತುವನ್ನೋ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನೋ ಧ್ವಂಸ ಮಾಡಿ ಬಿಡುತ್ತೇನೆಂದುಕೊಂಡು 'ಯಜ್ಞೇನ ಯಜ್ಞಮಯಜಂತ ದೇವಾಃ' ಎಂಬ ಭಾಷೆ ಹೊರಬಂದರೆ ಹೊರನೋಟಕ್ಕೆ ಅದುವೇ ಪಂಕ್ತಿಯೆಂದು ತೋರಿ ದರೂ ವೇದವಾಕ್ಯವಲ್ಲ ಅದು. ಮ್ಲೇಚ್ಛ ಭಾಷೆಯೇ. ಏಕೆಂದರೆ ಭಾಷೆಯ ಹಿಂದಿದ್ದ ಭಾವ ಮ್ಲೇಚ್ಛಭಾವ. ಗ್ರಾಮ್ಯಭಾವವನ್ನು ಹಿಂದುಕಡೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ವೈದಿಕ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಕೆಲ ವರು ಉಪಯೋಗಿಸುವುದುಂಟು. 'ವಯಂ ದೇವಸ್ಯ ಭೋಜನಮ್' ಎಂಬ ವೈದಿಕ ವಾಕ್ಯದ ಒಂದು ಭಾಗವನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು 'ವಯಂದೇವಸ್ಯ' ಆಯಿತೇ? ಎಂದು ಕೇಳಿದಾಗ ಅದ ಕ್ಷೇನು ಅರ್ಥವೆಂದರೆ, ಊಟವಾಯಿತೇ? - ಎಂದು. ಈಗ ಆ ವಾಕ್ಯಕ್ಕೆ ವೈದಿಕವಾದ ಭಾವವೆಲ್ಲಿರುತ್ತೆ? ಗ್ರಾಮ್ಯಭಾವವೇ ತಾನೆ? ಗ್ರಾಮ್ಯಭಾವದಿಂದ ಬಂದ ಭಾಷೆಯಾದ ಮೇಲೆ

ಅದು ಗ್ರಾಮ್ಯಭಾಷೆಯೇ ಹೊರತು ವೇದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲ. ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯ ಹೋಲಿಕೆ ಕಂಡು ಬಂದರೂ, ಅಸಂಸ್ಕಾರದಿಂದ ಹೊರಬಂದಾಗ ಅಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯೇ ಸರಿ. ಇವರು ಬಳಸಿದ 'ವಯಂ ದೇವಸ್ಯ' ಎಗೆ ವೇದಪ್ರಕರಣದ ಅರ್ಥವು ಹೊಂದುತ್ತದೆಯೇ?

ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಂಕರ್ಯವಿಲ್ಲದ ವ್ಯವಹಾರವಿರಬೇಕು

ಆದ್ದರಿಂದ, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಶಬ್ದವೂ ಯಾವ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ (ಮನೋಭೂಮಿ) ಯಾವ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹೇಗೆ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿತೋ, ಆಯಾ ಶಬ್ದವನ್ನು ಆಯಾ ದೇಶದಲ್ಲಿ (ಭೂಮಿಯ) ಆಯಾ ವಿಷಯವಾಗಿಯೇ ಉಪಯೋಗಿಸಿದಾಗ ಸಾಂಕರ್ಯವಿಲ್ಲದೇ ಶುದ್ಧ ವ್ಯವಹಾರವಾಗುವುದು. ಅದರದರ ಹುಟ್ಟು ಮತ್ತು ವಿಕಾಸಗಳು ಹೇಗೆ ಹೇಗೆ ಆಯ್ದುಬಿಟ್ಟು ದನ್ನರಿತು ಅದರದರ ಮೂಲವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕೊಂಡು ಹೋದಾಗ ತಾತ್ಪರ್ಯವಾದ ಅರ್ಥವು - ಯಥಾರ್ಥವಾದ ಅಂಶವು ತಿಳಿಯುವಂತಾಗುತ್ತದೆ. ನಾದದ ಸ್ಥಾನವನ್ನೂ ತಿರುಗು ಮುರುಗು ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟು 'ದಕಾರಂ ಪ್ರಾಣನಾಮಾನಂ ನಕಾರ - ಮನಲಂ ವಿದುಃ' ಹೇಳಿ ಬಿಟ್ಟರೆ ಏನು ತೊಂದರೆ? ಒಂದೊಂದು ವರ್ಣ ಒಂದೊಂದಕ್ಕೆ ಸಂಕೇತವೆಂದಾದರೆ ಸಾಲದೇ? ಅಂದರೆ, ವಿಷಯಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತಿರಬೇಕಾದರೆ ಅದನ್ನದಲುಬದಲು ಮಾಡ ಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರಾಣಾನಲಸಂಯೋಗವನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ನಾದತನುವಾಗಿ ಬೆಳ ಗುತ್ತಿರುವ ಭಗವಂತನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಹಾಗೆಯೇ ಶಬ್ದವೂ ಹುಟ್ಟುತ್ತೆ.

('ನಾದತನುಮನಿಶಂ ಶಂಕರಂ' ಎಂಬಷ್ಟು ಭಾಗವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಎರಡು ಬಾರಿ ಹಾಡಿದರು.) ಹೀಗಿದಾನೇಪ್ಪಾ ಅವನು.

ನಾದದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಪೌರಾಪರೈ

ಇಷ್ಟಾರು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಪೈಕಿ ಎಷ್ಟು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ನೇರವಾಗಿ (ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಿ) ನಾದದಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡವುಗಳಾಗಿವೆ? ಏಕೆಂದರೆ- ಬೀಜದಿಂದ ಗಿಡದ ಕೆಲವು ಅಂಶಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆಯಲ್ಲಾ! ನಂತರ ನಾದದಿಂದ ಹೊರಬಂದ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನವಲಂಬಿಸಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡವುಗಳೆಷ್ಟು? ಬೀಜದಿಂದ ಬಂದ ಕಾಂಡದಿಂದ ಶಾಖೆ, ಮುಂದು ಮುಂದಿನ ಚಿಗುರುವಗೈರೆ, ಅವುಗಳಿಂದ ಕೆಲವು ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವುದುಂಟಲ್ಲಾ! ಅದರಂತೆ. ಈ ವಿವೇಚನೆಯನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಪಡೆದುಕೊಂಡರೆ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಪೌರಾಪರೈವು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಯಾವುದರಿಂದ ಯಾವುದು ಗುಟ್ಟುಕು ಪಡೆದಿದೆ? ಎಂಬ ಸಹಜತೆ ಅರಿವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರ ದೃಢವಾದ ಅರಿವು ಬಾರದಿದ್ದರೆ, 'ಹೂವು ಮೊದಲು ಹುಟ್ಟಿತು, ನಂತರ ಎಲೆ' ಇತಿ ಕೇಚಿತ್, ಕೊಂಬೆ ಮೊದಲು ಹುಟ್ಟಿತು, ನಂತರ ಕಾಂಡವು ಹುಟ್ಟಿತು ಇತ್ಯಪರೇ, ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಬೇಡರ ಅಂಶಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನಿರರ್ಥಕವಾದ ಚಟುರ್ವಿವೇಚನೆ ಮಾಡಿದಾಗ ನಾದದಿಂದಲೇ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು

ಏ. (೧) ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರ. (೨) ಮಂತ್ರಶಾಸ್ತ್ರ. (೩) ಸಂಗೀತಶಾಸ್ತ್ರ. (೪) ವ್ಯಾಕರಣ

ಶಾಸ್ತ್ರ. ಅದರ ನಂತರ ಇನ್ನಿತರ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಅವುಗಳ ಮೂಲಕ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಪರಂಪರೆಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡವಾಗಿವೆ. ಹೀಗಿದೇಪ್ಪ ವಿಷಯ.

ತತ್ತ್ವಭ್ಯಾಸಿಗಳ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವು ಅವರ ತಾತ್ತ್ವಿಕ ಜೀವನಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ವಿಲಕ್ಷಣವಾಗಿರುತ್ತವೆ

ಇದೇ ಶಾಸ್ತ್ರ ಪಂಕ್ತಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕೊಟೀಷನ್‌ಗಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವವರೆಲ್ಲಾ, ಈ ರೀತಿಯೇ ಅವುಗಳನ್ನು ಪೋಣಿಸಿ ನಾವು ಹೇಳಿದಂತೆಯೇ ಅವುಗಳ ಭಾವವನ್ನು ತಿಳಿಸುವವರಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವರವರ ಸಂಸ್ಕಾರ, ಅವರ ಜೀವನದ ಆಳ, ಕಾಲದೇಶಗಳು ಎಲ್ಲವೂ ಭಿನ್ನಭಿನ್ನವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವರು ಅವುಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸುವ ಕ್ರಮವೂ ಭಿನ್ನಭಿನ್ನವಾಗಿರುತ್ತೆ. ಹತ್ತಾರು ಬಗೆಯ ಮಣಿಗಳನ್ನು ಹತ್ತಾರು ಬಗೆಯ ಜನರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟರೆ ಅದನ್ನು ಪೋಣಿಸುವ ಕ್ರಮವೂ ಹತ್ತಾರು ಬಗೆಯಾಗುತ್ತೆ. ಮದುವೆ ಮನೆ - ಮಂಟಪಗಳಲ್ಲಿ ಹೂಗಳನ್ನು ಪೋಣಿಸಿ 'ಸುಖಾಗಮನಂ, ಸ್ವಾಗತ' ಇತ್ಯಾದಿ ಪದಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ ಹೊಲಿದರೆ, ಅದೇ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ವಿದೇಶಿಯರು 'WELCOME' 'ವೆಲ್‌ಕಂ' ಎಂದು ಜೋಡಿಸಬಹುದು. ತತ್ತ್ವಭ್ಯಾಸಿಗಳ ಆಲೋಚನೆ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳೂ ಅವರ ತಾತ್ತ್ವಿಕ ಜೀವನಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ವಿಲಕ್ಷಣವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಸಾಮಾನ್ಯ ಜೀವಿಗಳ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಅದು ತಪ್ಪಾಗಿಯೇ ಕಾಣಬಹುದು. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಅದದು ಸಹಜ.

ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾದ ಅನಿಸಿಕೆಗಳಿಗೆ ಅವರವರ ಸಂಸ್ಕಾರ ವೈವಿಧ್ಯವೇ ಕಾರಣ

(ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಹಜತೆಯೇ ಬೇರೆ, ಔಪಾಧಿಕ ಸಹಜತೆಯೇ ಬೇರೆ. ಸಹಜ ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿದೆ - ಪರಿಷ್ಕೃತವಾಗಿದೆಯೆಂದೇನೂ ತಿಳಿಯಬೇಕಿಲ್ಲ). ಸೇನಾಪಡೆಯಲ್ಲಿರುವ ಒಬ್ಬ ಬಂದೂಕುಧಾರಿಯಾದವನು ಎದೆಯ ಮೇಲೆ (ಬಲದಿಂದ ಎಡಕ್ಕೆ) ಪಟ್ಟಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡ ಪುರೋಹಿತನೊಬ್ಬನಿಗೆ 'ಇದೇಕೆ ಪ್ರಾಚೀನಾವೀತ ಹಾಕಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ' ಎಂದನಿಸಬಹುದು. ಬಂದೂಕದವನಿಗೆ ಉಪವೀತವೇ? ಪ್ರಾಚೀನಾವೀತವೇ? ಈ ಬಗ್ಗೆ ದೃಷ್ಟಿಯಿಲ್ಲದಿರಬಹುದು. ಅದೇ ಪುರೋಹಿತನಿಗೆ ಉಪವೀತವಾಗಿಯೇ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಲ್ಲ! ಅನ್ನಿಸುತ್ತೆ. ಏಕೆ ಹೀಗೆ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾದ ಅನಿಸಿಕೆಗಳು? ಅಂದರೆ- ಅವರವರ ಸಂಸ್ಕಾರ ವೈವಿಧ್ಯವೇ ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ. ಹೀಗೇ ನಾವು ಪೋಣಿಸುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ನಿಮ್ಮ ಗಮನವು ಚೆನ್ನಾಗಿರಲಿ! ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಲು ಈ ಮಾತುಗಳು.

ಉತ್ತರಿಸುವುದಷ್ಟೇ ಪ್ರಧಾನವಲ್ಲ. ವಿಷಯದ ಅರಿವು, ಅದರ ರಕ್ಷಣೆಯ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಿದೆ

ಇಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟ ಇಷ್ಟು ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ನೀವು ಗ್ರಹಿಸುವಾಗ, ಮಹಾರಾಜರು ಕೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರ ಕೊಡಬೇಕಾದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಷ್ಟೇ ಗ್ರಹಿಸಬೇಡಿಪ್ಪ! ಅದು ಪ್ರಧಾನವಲ್ಲ. ವಿಷಯದ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಷ್ಟೇ ಮುಖ್ಯ. ಹೇಗಾದರೆ ಒಂದು ರೇಡಿಯೋ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡಿ

ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಾಗ, ಅದನ್ನು ಕೊಡುವವನು ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಗೈಡೆನ್ಸ್‌ಕೊಟ್ಟು ರೇಡಿಯೋ ಕೊಡುತ್ತಾನೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಈ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಅವರ ಮುಂದಿಡುವಾಗ, ಒಂದು ಗೈಡೆನ್ಸಿನೊಡನೇ ಇಡಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ- ಅವರು ಕೇಳಿದರು, ನೀವೂ ನನ್ನನ್ನು ಕೇಳಿದಿರಿ! ನಾನು ವಿಷಯವನ್ನಿಟ್ಟೆ. ನೀವೂ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ವಿಷಯವನ್ನು ಇಡುವಿರಿ! ಇಷ್ಟೇ ಆದರೆ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ. ವಿಷಯವನ್ನು ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯು ನಿಮಗೆ ಬರಬೇಕು. ಆದ್ದರಿಂದ ನೀವು ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಿ, ಆಮೇಲೆ ಅವರಿಗೆ ಇಡುವ ಬಗ್ಗೆ ನೋಡೋಣ.

ನಾದ, ಬಿಂದು, ಕಲಾ ಇವುಗಳ ಕ್ರಮದ ಕುರಿತು

ಈ ನಾದವು ಸ್ವರಾಕ್ಷರ ರೂಪವಾಗಿ ಹೇಗೆ ತಿರುತುತ್ತೆ? ಎಂಬುದನ್ನು ಪ್ರಾಯೋಗಿಕವಾಗಿ ತಿಳಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಮುಂದಿನ ಪಾಠದಲ್ಲಿ ನೋಡೋಣ, ಕೃಷ್ಣಾ! (ಎಂದು ಹೇಳಿ ಪಾಠಕ್ಕೆ ವಿರಾಮಕೊಟ್ಟಮೇಲೆ ಶ್ರೀ ಕೆ. ಎಸ್. ವಿ. ರವರು, 'ನಾದ, ಬಿಂದು, ಕಲಾ' ಇವುಗಳ ಕ್ರಮದ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಶ್ನಿಸಲಾಗಿ, ಶ್ರೀಯವರು-)

ಇದರಲ್ಲಿ ಸ್ಥೂಲ- ಸೂಕ್ಷ್ಮವೆಂಬುದಾಗಿ ಎರಡು ವಿಭಾಗವುಂಟಪ್ಪ. ಸ್ಥೂಲದಲ್ಲಿ ಬಿಂದು ಕೇಳಿಸುತ್ತೆ. ಆ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನಾದದ ನಂತರ ಬಿಂದುವನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸೂಕ್ಷ್ಮದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದಾಗ, ಬಿಂದುವು ಶೂನ್ಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದು, ಐಂದ್ರಿಯಕವಲದ ಶಿವಶಬ್ದವಾಚ್ಯವಾದ ಜ್ಯೋತೀರೂಪದಲ್ಲಿರುತ್ತೆ. ಅದರಿಂದ ನಾದೋತ್ಪತ್ತಿ. ಈ ಕ್ರಮದಿಂದ ಅಂತರ್ನಾದದ ವಿಷಯವನ್ನಿಡುವುದಾದರೆ, 'ಬಿಂದು, ನಾದ, ಕಲಾ' ಎಂದಿಡಬೇಕಾಗುವುದು.

- ॐ -

ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮೂಲಭೂತಚಿಂತನೆ

ಒಂದು ಪದವು ಹುಟ್ಟುವೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣಾರ್ಥವುಳ್ಳದ್ದಾದರೂ ಮುಂದೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾ ಪೂರ್ಣತೆಯಿರಲಾರದು

ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಪದವೂ ಹುಟ್ಟುವೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣಾರ್ಥವುಳ್ಳದ್ದಾದರೂ, ಮುಂದೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾ ಬರುವ ಆ ಎಲ್ಲಾ ಜಾಗಗಳಲ್ಲೂ ಪೂರ್ಣತೆಯಿಂದಿರಲಾರದು. ಉದಾ:- ಒಂದು ಬೀಜದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣತೆಯಿರುವುದು ನಿಜವಾದರೂ, ಅದು ಬೆಳೆಯುವ ಎಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಶಾಖೆಗಳಲ್ಲಾಗಲೀ, ಎಲೆ ಹೂವುಗಳಲ್ಲಾಗಲೀ ಪೂರ್ಣತೆಯಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೆ ಬೀಜಾವಸ್ಥೆಗೆ ಬಂದಾಗ ಪೂರ್ಣತೆಯ ನೆಲೆ ಅದು. ಹೀಗೆ (ನಾದ?) ರಸ ಮೊದಲಾದ ಪದಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಪೂರ್ಣಭಾವದೊಂದಿಗೆ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿರಬಹುದಾದರೂ,

ಅದು ಇನ್ನೂ ಯಾವ ಯಾವುದೋ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ಎಲ್ಲಾ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಗೂ ಗುಟ್ಟು ಕೊಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಆ ಜಾಗಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ರಸಪದಕ್ಕೆ ಪೂರ್ಣಾರ್ಥವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ನಾನು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಹಲವಾರು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಉತ್ತರ ಕೊಡುತ್ತೀರಿ. ಊಟ ಮಾಡಿದಿರಾ? ಹೂಂ ಸಂಬಳ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿರಾ? ಹೂಂ. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರಾ? ಹೂಂ. ಪುಸ್ತಕ ನೋಡಿದಿರಾ? ಹೂಂ. ಇಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಎಲ್ಲಾ ಹೂಂಗಳಿಗೂ ಅದರ ಹಿಂದಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಅರ್ಥವೇ ಹೊರತು ಒಂದೇ ಅಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಬೀಜ ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ಹೇಳಿದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದೇ ಅರ್ಥ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. 'ಹ್ರೀಂ ಬೀಜಮ್' ಎಂಬಲ್ಲಿಯೂ ಬೀಜ ಪದವಿದೆ. 'ಇದು ಮಾವಿನ ಬೀಜ' ಎನ್ನುವಾಗಲೂ ಬೀಜ ಎಂಬ ಪದವಿದೆ. ಇವೆರಡೂ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಅರ್ಥವಲ್ಲ. ಒಂದು ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಮೌಲಿಕವಾಗಿ ಸ್ಥಿತಿಯೊಂದಿದ್ದರೆ ವಿಕಾಸಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿತಿಯು ಬೇರೆ. ಯಾವಾಗ ಮೌಲಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ಒಂದು ಶಬ್ದವು ಮೊದಲಿಗೆ ಹೊರಡುವುದೋ ಅಲ್ಲಿ ಮೌಲಿಕಸ್ಥಿತಿಯೇ ಅದರ ಅರ್ಥ.

ವಿಕಾಸಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲೂ ಮೂಲದೊಡನೆ ಹೊಂದಿಕೆಯಿರಬೇಕು

ಎಲ್ಲಿ ಮೌಲಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ಮಾರ್ಪಟ್ಟು ವಿಕಾಸಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬರುವುದೋ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ವಿಕಾಸಾವಸ್ಥೆಯ ವಿವರಣೆಯೇ ಇರಬೇಕು. ಆದರೆ ಅಂತಹ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕಾದರೆ ಯಾವ ಮೌಲಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಬಂತೋ, ಆ ಮೊದಲ ಸ್ಥಿತಿಯು ಸರಿಯಾಗಿ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ಕೊಡುವ ವಿವರಣೆಯು ಅರ್ಥವತ್ತಾಗುವುದು. ಅಂದರೆ ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ಯಾವ ಯಾವ ವಿಕಾಸಾವಸ್ಥೆಯನ್ನು ತಲುಪಿದರೂ, ಮೌಲಿಕ ವಾದ ಅರ್ಥದೊಡನೆ ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಇರಬೇಕು. ಮಾವಿನ ಬೀಜವು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಲು ಹೊರಜಾಗ ಮುಂದಿನ ಎಲ್ಲಾ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲೂ ಮಾವಿನ ಬೀಜದ ವಿಸ್ತಾರವೇ ಆಗಬೇಕು. ಅದರ ವಾಸನೆ, ಅದರ ರಸ, ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲವೂ ಅದರದ್ದೇ ಆಗಿರಬೇಕು. ಕೊಂಬೆ ಬೇವಿನದು, ಎಲೆ ಪಾಪಾಸ್ ಕಳ್ಳೆಯದ್ದು ಹೀಗಾದರೆ ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

ಶಬ್ದವು ತನ್ನ ಮೂಲಾರ್ಥದ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡುದೂ ಉಂಟು

ಅಶೋಕ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ 'ದೇವನಾಂ ಪ್ರಿಯಃ' ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಬಂದಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ 'ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರಿಯನಾದವನು, ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಳಸಿದೆ. ಅದೇ ಶಬ್ದವು ಮುಂದೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾ ವ್ಯಾಕರಣಕಾರರ ಕೈಗೆ ಬಂದು 'ದೇವನಾಂ ಪ್ರಿಯ ಇತಿ ಚ ಮೂರ್ಖೇ' ಎಂದು ಶಾಸನ ಏರ್ಪಟ್ಟು, ಮೂರ್ಖ ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡುವಂತಾಯಿತು. ಮೊದಲಿಗೆ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರಿಯನಾಗಿದ್ದವನು ಮುಂದೆ ಮೂರ್ಖನಾಗುವ ಪಕ್ಷೇ ಅಲ್ಲಿ ಆರಂಭಕ್ಕೂ, ಬೆಳವಣಿಗೆಗೂ ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಇಲ್ಲ. ಕೆಲವರು ಭೋಜನ ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ 'ಆಯಿತೋ ವಯಂ ದೇವಸ್ಯ' ಎಂಬುದಾಗಿ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡುವರು. (ವೈದಿಕ ಪುರೋಹಿತರ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ) ಆದರೆ 'ವಯಂ ದೇವಸ್ಯ' ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಭೋಜನ ಎಂಬ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲ. ಇದೆಲ್ಲಾ

ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಇಲ್ಲದಿರುವುದಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆಗಳು. ಇಂಥವು ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ಬಂದಿವೆ. ಆದರೆ ಈ ತರಹದ ವೈಷಮ್ಯಕ್ಕೆ ಎಡೆಯಿಲ್ಲದೆ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾದ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ವಿಷಯವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಹಾಗಿದ್ದೇ ಇದ್ದಾಗ ಶಾಸ್ತ್ರ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಪುಸ್ತಕ ಎಂದು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ ಪುಸ್ತಕದ ಮಧ್ಯೆ ಒಂದು ಜಿರಲೆ ಸತ್ತು ಬಿದ್ದಿದ್ದರೆ, ಅದೂ ಸಹ ಶಾಸ್ತ್ರದಂತೆ ಪ್ರಮಾಣವಾಗಬೇಕಾದೀತು.

ಎಲ್ಲಾ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಶಾಸ್ತ್ರಯೋನಿಯಲ್ಲೇ ನೆಲೆಗಾಣಬೇಕು

ಶಾಸ್ತ್ರಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೇ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೂ ಕೆಲವರಿಗೆ ದಶೋಪನಿಷತ್ತುಗಳು ಮಾತ್ರ ಪ್ರಮಾಣ. ಇನ್ನು ಕೆಲವರಿಗೆ ಶ್ವೇತಾಶ್ವತರೋಪನಿಷತ್ತು ಪ್ರಮಾಣವಲ್ಲ. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರಿಗೆ ಪರಿವ್ರಾಜ ಕೋಪನಿಷತ್ತು ಪ್ರಮಾಣವಲ್ಲ. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿಬಿಟ್ಟಾಗ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಯಾವುದು? ಅಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಯಾವುದು? ಎಂಬುದನ್ನು ಪತ್ತೆ ಹಚ್ಚಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾವುದೇ ಶಬ್ದವನ್ನು ಹೇಳಿದರೂ ಅದು ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವಾದ ಅದರ ಮೊದಲ ಸ್ಥಾನವೇನಿತ್ತೋ ಅದನ್ನು ನೆನಪಿಗೆ ತಂದುಕೊಡುವಂತಿರಬೇಕು. ಎಲ್ಲಾ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳೂ ತನ್ನ ಹುಟ್ಟುಜಾಗವಾದ ಶಾಸ್ತ್ರಯೋನಿಯಲ್ಲೇ ನೆಲೆಗಾಣಬೇಕು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಅರ್ಥವನ್ನು ವಿವರಿಸುವಾಗ ಶಬ್ದಾರ್ಥ, ಭಾವಾರ್ಥ, ತಾತ್ಪರ್ಯಾರ್ಥ, ಪರಮಾರ್ಥ ಎಂದು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ತಿಳಿಸುವ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಬಂದಿತ್ತು.

ಶಬ್ದದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಅದರ ಹಿಂದಿರುವ ಆಶಯದೊಂದಿಗೆ ತಿಳಿಯಬೇಕು

ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಅರ್ಥ ಹೇಳಿ, ಅದಕ್ಕೆ ಹಿಂದುಮುಂದಿನ ಅನ್ವಯಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲದೆ, ನಿಲ್ಲಿಸುವುದಾದರೆ, ಬಾಗಿಲು ಹೊರಗೆ ನಿಂತವನು 'ಬಾಗಿಲು' ಎಂದು ಕೂಗಿದಾಗ ಕೇಳಿದವರು 'ಹೌದು ಬಾಗಿಲು' ಎಂದು ಸುಮ್ಮನೆಯೂ ಇರಬಹುದು. ಏಕೆಂದರೆ ಬಾಗಿಲನ್ನು ನೋಡಿದ, ಬಾಗಿಲು ಅಂದ, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಾವೇನು ಮಾಡಬೇಕು? ಎಂದು. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿ 'ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆಗೆ' ಎಂಬ ಭಾವಾರ್ಥವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಬೇಕು. ಶಬ್ದಾರ್ಥದಲ್ಲೇ ನಿಂತರೆ ಸಾಲದು. ಹಾಗೆಯೇ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಮೊಸರು ಮಾರುವವನು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾಗ, 'ಏ ಮೊಸರು' ಎಂದು ಕೂಗುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿ ಮೊಸರು ಚೇತನವಾಗಿ ಇವನ ಕೂಗನ್ನು ಕೇಳಿ ಬಂದುಬಿಡುತ್ತೆ ಎಂದು ಅರ್ಥವೇ? ಮೊಸರು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ, ಮೊಸರು ಮಾಡುವವನು ಇವನ ಭಾವಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗೆ ಭಾವಾರ್ಥವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಎಷ್ಟೋ ವ್ಯವಹಾರಗಳು ಅಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಿಂತು ಬಿಡುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಯಾವುದೇ ಶಬ್ದಕ್ಕೂ ಅದರ ಹಿಂದಿರುವ ಆಶಯ ಮತ್ತು ಮನೋಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡು, ಅರ್ಥ ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಒಬ್ಬ 'ಪುಲಿ' ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಪಕ್ಕದವನು ವೈಯಾಕರಣನಾಗಿದ್ದರೆ 'ಲಳಯೋರ ಭೇದಃ' ಎಂಬ ವ್ಯಾಕರಣಶಾಸ್ತ್ರದ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನೂ ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಂಡು, 'ಪುಲಿ' ಅಂದರೆ 'ಪುಳಿ' ಎಂದರ್ಥವಾದ್ದರಿಂದ ನಾನೇನೂ ಭಯಪಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ, ಪುಳಿಗೆ ಯಾಕೆ

ಹೆದರಿಕೆ? ಎಂದು ಸುಮ್ಮನಿರುವಂತಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ 'ಪುಳಿ' ಎಂದಾಗ ಅದೇ 'ಲಳಯೋರಭೇದ:' ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಂಡು 'ಪುಲಿ' ಎಂದು ಹೆದರಿಕೊಂಡು ಓಡಲೂ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ - ಪುಲಿಯಲ್ಲಾಗಲೀ ಪುಳಿಯಲ್ಲಾಗಲೀ, ಹೇಳುವವನ ಧ್ವನಿ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ ಯಾವುದೇ ಬ್ರಮೆಗೂ ಅವಕಾಶ ವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಶಬ್ದವನ್ನು ಚ್ಚರಿಸಿದಾಗ ಶಬ್ದಹುಟ್ಟುವ ಮೂಲದಿಂದ ಅದನ್ನು ಶ್ರೋತೃವಾದವನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದು.

ಅರ್ಥದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ, ಪದದ ಉಚ್ಚಾರಣೆ ಹಾಗೂ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವ ಅಂತರ

ಇದನ್ನೇ ಲಿಖಿತರೂಪಕ್ಕೆ ತರುವಾಗ, ಧ್ವನಿಯಿಂದ ಗ್ರಹಿಸುವ ಸೌಕರ್ಯವಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಬೇರೆ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡುವುದು ಸುಲಭ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ:- ಒಬ್ಬ ಬಿಸಿಯಾದ ಲ್ಯಾಂಪ್-ಚಿಮಣಿ ಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ 'ಹಾಯ್' ಎಂದು ಕೊಂಡನೆನ್ನೋಣ. ಅಲ್ಲಿ ಹಿಂದುಮುಂದೆಲ್ಲಾ ಬಿಟ್ಟು 'ಹಾಯ್' ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಒಂದು ಪೇಪರ್‌ನಲ್ಲಿ ಬರೆದು ನಾಲ್ಕು ಜನರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟರೆ, ಒಬ್ಬನು ಹಸು ಹಾಯುವುದು ಎಂದೂ, ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಹೊಳೆಯನ್ನು ಹಾಯುವುದು ಎಂದೂ, ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಶ್ರಾದ್ಧ ಅ ಕೊನೆಗೆ ಕಾಗೆಯನ್ನು ಕೂಗುವ ಶಬ್ದವೆಂದೂ, ಮಗದೊಬ್ಬ ಮೇಣಸಿನ ಕಾಯನ್ನು ಕಚ್ಚಿದುದರಿಂದಾದ ಖಾರದ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯೆಂದೂ, ಕುದುರೆಗಾಡಿಯವನು ಗಾಡಿ ಓಡಿಸುವಾಗ ಹೇಳುವ ಶಬ್ದವೆಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಕೊಡಲು ಹೊರಟರೆ, ಮೂಲತಃ ಅದು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಪದವೇ ಭ್ರಂಶವಾಗಿ ಪದಭ್ರಷ್ಟವಾಗುತ್ತೆ. ಬರೆಯಲು ಹೊರಡುವಾಗ ಕೆಲವೆಡೆ ವರ್ಣರೂಪವನ್ನು ಧ್ವನಿಯೂ, ಧ್ವನಿರೂಪವನ್ನು ವರ್ಣವೂ ತಾಳಿ ಬಿಡುತ್ತೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬಿಸಿತ್ವದ್ದಾಗ ಉಂಟಾದ 'ಹಾಯ್' ಎಂಬುದು ಧ್ವನಾತ್ಮಕವಾಗಿದ್ದುದು, ಬರೆಯುವಾಗ ಕರ್ಣಾತ್ಮಕವಾಗುತ್ತೆ, ಅದು ಬರೆಯುವಾಗ ಲೋಟಿಯ ರೂಪಕಳೆದುಕೊಂಡು ಹುಳಿಯೆಂಬ ಅರ್ಥಕೊಡುವ ವರ್ಣ (ಪದ) ರೂಪವಾಗುತ್ತೆ. (ಇದಕ್ಕೆ ನೈಸರ್ಗಿಕವೇ ಆದರೂ ರೂಪಾಂತರ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಿಂದ ಅನೇಕ ವೇಳೆ ಅನರ್ಥಗಳು ಆಗುತ್ತವೆ.)

ಶಬ್ದದ ಉಚ್ಚಾರಣೆಯ ಹಿಂದಿರುವ ಭಾವವು ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮುಂದು ವರಿಯುವುದಿಲ್ಲ.

ಇದೆನ್ನೆಲ್ಲಾ ಏಕೆ ಹೇಳಿದ್ದೆಂದರೆ- ಯಾವುದೇ ವಿಷಯವೂ ಲಿಪಿಯಾಗಿ ಮಾಡಿ ಗ್ರಂಥಮಾಡ ಹೊರಟಾಗ ಶಬ್ದದ ಉಚ್ಚಾರಣೆಯ ಹಿಂದಿದ್ದ ಭಾವವು ಅರ್ಥಭಾಗ ಸತ್ತು ಹೋಗುತ್ತೆ. ಮತ್ತೊಂದು ಉದಾಹರಣೆ ನೋಡಿ! - ಒಂದು ಹೂವಿದೆ. ಅದನ್ನು ಪೋಟೋ ತೆಗೆದು ಒಂದು ಪ್ರತಿರೂಪ ಮಾಡಿದಾಗ, ಆಕೃತಿಯೊಂದು ಬಂದರೂ ಅದರ ಜೊತೆಗೇ ಇರುವ ಶಬ್ದಸ್ವರೂಪ ರಸಗಂಧಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟುಭಾಗ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ ನೋಡಿ! ಅಂತೆಯೇ ಅದರ ಹಾವ-ಭಾವಗಳಿರುತ್ತವೆಯೇ? ಯಾವುದನ್ನೂ ಪೇಪರ್ ಮೇಲಿಳಿಸಿದೊಡನೆ ನೀರಸವಾಗುತ್ತದೆ. (ಆದ್ದರಿಂದ ಸರಿಯಾದ ಮನೋಭೂಮಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅದರ ಅಚ್ಚು ಬಿದ್ದಿದ್ದರೆ, ಪೇಪರ್ ಪೋಟೋ ಇವುಗಳಿಂದ ಮೂಲದ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗುವುದನ್ನು

ಕಲಿತರೆ, ಮೂಲದಲ್ಲಿ ರಸವನ್ನು ಸವಿಯಬಹುದು. ಪೇಪರ್‌ನಲ್ಲೇ ರಸ ಸವಿಯಲು ಯತ್ನಿಸಬಾರದು. ಅಲ್ಲದೆ ನೀರಸವೇ. ಆದ್ದರಿಂದ ಗ್ರಂಥರಾಶಿಯೆನಿಸುವ ಪುಸ್ತಕಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟುಸಿಬಹುದೋ ಅಷ್ಟೇ. ಉಳಿದದ್ದು ನಮ್ಮ ಶಿಕ್ಷಣ ವೈಕರಿಯನ್ನವಲಂಬಿಸಿದೆ.)

ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಪರಂಪರೆಯಾ ವಾ ಶಬ್ದ ಹಾಗೂ ಅರ್ಥಗಳಿಗೆ ಅದರದರ ಮೂಲದ ಜೊತೆಗೆ ಸಂಬಂಧವಿದ್ದಾಗ ರಸವಿರುತ್ತೆ

ಶಬ್ದಗಳ ಪೈಕಿ ಯಾವುದೊಂದು ನಿತ್ಯವಾಗಿರುವುದೋ ಆ ಶಬ್ದವೇ, ವಿಶ್ವದ ಎಲ್ಲಾ ಶಬ್ದಗಳಿಗೂ ಮೂಲವಾಗಿರುವುದು, ಎಲ್ಲಾ ಶಬ್ದರಾಶಿಯೂ ಅದನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಕೊಂಡೇ ಜೀವ ಪಡೆದು ಮುಂದೆ ಬೆಳೆಯಬೇಕು. ಯಾವುದೇ ವಸ್ತುವೂ, ತಾನು ಎಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವುದೋ ಆ ಮೂಲದ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳದೆಯೇ ಇದ್ದುಕೊಂಡು, ಅದರಿಂದ ರಸವನ್ನು-ಜೀವವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಮುಂದುವರಿಯಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಿರ್ಜೀವವಾಗುವುದು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲೂ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ರಸ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡರೆ ಮಾತ್ರವೇ, ಅದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಸರ್ವಾಂಶವೂ ರಸಪೂರ್ಣವಾಗುವುದು. ಅಂತೆಯೇ ಒಳಗೆ ಹುಟ್ಟಿದ ರಸದಿಂದ ಉಳಿದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರಸಗಳೂ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುವುವು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ:- ಬೇಲದ ಹಣ್ಣು ಮೊದಲಿಗೆ ತಿಕ್ಕ(ಕಹಿ) ರಸವಾಗಿರುತ್ತೆ. ನಂತರ ಹುಳಿ ರಸ, ಒಗರು ರಸ, ಕೊನೆಗೆ ಮಧುರರಸ. ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿಂದ ಹಿಡಿದು ತುಪ್ಪವಾಗುವ ವೇಳೆಗೆ ಎಷ್ಟೆಷ್ಟೋ ರಸಗಳು ಒಂದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಮತ್ತೊಂದು, ಹೀಗೆ ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಎಲ್ಲಾ ಪರಿಣಾಮ ಪರಂಪರೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಯಾವುದನ್ನು ನೆನೆಸುವುದೋ ಅದೇ ಅಲ್ಲಿಯ ರಸ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಗಿ ಯಾವುದು? ಪರಂಪರೆಯಾಗಿ ಯಾವುದು? ಎಂಬುದನ್ನು ಸಾವಧಾನವಾಗಿ ಗಮನಿಸಿ ಕಚಿತಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ನಮ್ಮ ಬಟ್ಟೆಯೂ, ಮಳೆಯಿಂದ ನೆನೆಯುತ್ತದೆ. ಅದೇ ಬಟ್ಟೆಯೊಡನೆ ನಾವು ಮಲಗಿಕೊಂಡರೆ ಹಾಸಿಗೆಯೂ ನೆನೆಯುತ್ತದೆ. ಆದರಿಂದ ಅದರಡಿಯಿದ್ದ ಚಾಪೆ ನೆನೆಯುತ್ತದೆ. ನಂತರ ಅದರಡಿಯಲ್ಲಿರುವ ನೆಲ ಒದ್ದೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಯಾವುದರಿಂದ ಯಾವುದು ನೆನೆಯಿತು? ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವೇ ಸಾವಧಾನವಾಗಿ ಗಮನಿಸಬೇಕು. ನೆನೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಮಳೆಯೇ ಮೂಲವಾಗಿದ್ದರೂ, ಈ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಮಳೆ ಬಿದ್ದಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ನೆಲ ನೆನೆಯಲು ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಗಿ ಮಳೆ ಕಾರಣವಲ್ಲ. ಚಾಪೆಯೇ ಅಲ್ಲಿ ಕಾರಣ. ಹೀಗೆ ಶೋಧನೆಯಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಪದವು ತನ್ನ ಹುಟ್ಟಿನ ನೆಲೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಸದಿದ್ದಾಗ- ನೀರಸ

ಯಾವ ಪದವು ಯಾವ ಮೂಲಸ್ಥಾನದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿತ್ತೋ ಅಲ್ಲಿಯವರೆವಿಗೂ, ಪದ ಕೇಳಿದವನ ಮನಸ್ಸು ತಲುಪಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ರಸ ಹುಟ್ಟುತ್ತೇ. ಮೂಲ ಮುಟ್ಟದೇ ಇದ್ದರೆ, ನೀರಸವಾಗಿಯೇ ನಿಲ್ಲುತ್ತೆ. ಉದಾ- ನಾವು ನಾಲ್ಕು ಜನ ನಿಂತೆಡೆ ಚಮತ್ಕಾರವಾಗಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಮಾತನ್ನಾಡಿದರೆ, ಅಲ್ಲೇ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿದ್ದವರು ಆ ಮಾತಿನ ಚಮತ್ಕಾರ ಗ್ರಹಿಸಿ

(ಜೋಕ್) ನಗುತ್ತಾರೆ. ಆ ಗುಂಪಿನಲ್ಲೇ ಇದ್ದ ಒಬ್ಬನು ಮಾತ್ರ ಏನೂ ನಗದೇ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದು, ಏಕೆ ನಕ್ಕಿದ್ದು? ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನನ್ನು ನೋಡಿ ಉಳಿದವರು, 'ದಡ್ಡ, ಅರಸಿಕ' ಎಂದೆಲ್ಲಾ ಅನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಅವನೇಕೆ ಅಲ್ಲಿ ಅರಸಿಕನಾದ? ಮಾತಿನ ಮೂಲಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸು ತಲುಪಲಿಲ್ಲ. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನ ನಂತರ ಅವನೊಬ್ಬನೇ ಎಲ್ಲೋ ಹೋಗುತ್ತಿರುವಾಗ ಅವನಿಗೆ ನಗು ಬರಬಹುದು. ಅವನಿಗೆ ಆ ವೇಳೆಗೆ ಮನಸ್ಸು ಅದರ ಮೂಲದವರೆಗೆ ಸಾಗಿತು. ಆಗ ನಗು ಬಂತು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಶಬ್ದಾರ್ಥ, ಭಾವಾರ್ಥ, ತಾತ್ಪರ್ಯಾರ್ಥ, ಪರಮಾರ್ಥ ಈ ಎಲ್ಲ ಅರ್ಥಗಳ ಕಡೆಗೂ ಗಮನವಿಡಬೇಕೆಂದು ಆಗಲೇ ತಿಳಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ಎಲ್ಲಾ ಶಬ್ದವೂ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲೇ ಹುಟ್ಟಿ ಅಲ್ಲೇ ಲೀನವಾಗಬೇಕು

ಶಬ್ದಗಳೆಲ್ಲಾ ಆಕಾಶದಲ್ಲೇ ಹುಟ್ಟಿ ಮತ್ತೆ ಅಲ್ಲೇ ಲೀನವಾಗುತ್ತವೆಯೆಂಬುದು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆಯೇ, ಎಲ್ಲಾ ಶಬ್ದವೂ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲೇ ಹುಟ್ಟಿ ಅಲ್ಲೇ ಲೀನವಾಗಬೇಕು. ಅವನೇ ಅವೆಲ್ಲದರ ನೆಲೆದಾಣ. ಯಾವ ಯಾವ ವಿಷಯವು ಯಾವ ಯಾವ ದ್ವಾರದಿಂದ ಬರುತ್ತೋ ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಒಂದೊಂದು ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಕೋಪಬಂದಾಗ, ಅದು ಕಣ್ಣಿನ ಮೂಲಕ ವ್ಯಕ್ತವಾದರೆ, ಕಣ್ಣು ಕೆಂಪೇರಿ 'ಸುಡುವಂತೆ ನೋಡಿದೆ' ಎಂದು ಹೇಳುವಂತಾಗುತ್ತೆ. ಕೈಮೂಲಕ ಬಂದರೆ ಹೊಡೆಯುವುದರಲ್ಲೂ, ಕಾಲಿನ ಮೂಲಕ ಬಂದರೆ, ಒದೆಯುವುದರಲ್ಲೂ ನಿಲ್ಲುತ್ತೆ.

ನಿಜವಾದ ಕವಿಯು ರಸಗಳ ಮೂಲಕ ಜೀವಿಗಳನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮಪರ್ಯಂತ ತಲುಪಿಸಬಲ್ಲ

ಕವಿಯೆನಿಸುವಂಥವನು ಹೇಗಿರಬೇಕೆಂದರೆ, ಆತ್ಮವು ಎಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟಿತೋ ಲೋಕ ಯಾತ್ರೆಗೆ, ಮತ್ತೆ ಅಲ್ಲಿಯವರೆವಿಗೂ ಆ ಆತ್ಮವನ್ನು ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವ ತರಹದಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯ ರಚನೆ ಮಾಡುವವನಾಗಿರಬೇಕು. ಮಧ್ಯೆ ಎಲ್ಲೂ ಎಡವಬಾರದು. ಕವಿಯನ್ನು ಅಸ್ಥಿಲಿತ ಜ್ಞಾನ ಸಂಪನ್ನನೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. 'ಕವಿಂ ಪುರಾಣಮನುಶಾಸ್ತಿಕಾರಂ' ಎಂಬಲ್ಲಿಯೂ ಕವಿಶಬ್ದ ಪ್ರಯೋಗವಿದೆ. ಕವಿಯೆಂಬ ಪದವು ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಪರ್ಯವಸಾನ ಹೊಂದುವಂತಿರಬಾರದು. 'ಉಶನಾ ಭಾರ್ಗವಃ ಕವಿಃ' ಎಂಬುದಾಗಿ ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯರೆಂಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲೂ ಕವಿ ಪದವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅದರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೂ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಚರಮ ಶ್ಲೋಕ ಮಾಡುವುದನ್ನು ಕಲಿತ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಕವಿಯಾಗಲಾರ. ಶಬ್ದವು ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಹೋಗಿ ಮುಟ್ಟಬಹುದೋ, ಅಲ್ಲಿಯವರೆವಿಗೂ ಜೀವಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಸುವಂತಾಗಬೇಕು. 'ಬ್ರಹ್ಮೈವ ವಾಚಃ ಪರಮಂವ್ಯೋಮ' ಎಂಬುದನ್ನರಿತವನಾಗಬೇಕು. ಅಂಥವನೇ ಕವಿ. ಶೃಂಗಾರಾದಿ ರಸಗಳಿಗೂ ಬ್ರಹ್ಮಪರ್ಯಂತ ಹೋಗುವ ಶಕ್ತಿ ಇದೆ. ಆದರೆ ನಿಜವಾದ ಕವಿಯು ಮಾತ್ರ ರಸಗಳ ಮೂಲಕ ಜೀವಿಗಳನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮಪರ್ಯಂತ ತಲುಪಿಸಬಲ್ಲ. ಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಶ್ಲೋಕ ಜೋಡಣೆ ಮಾಡುವವರಿಗಲ್ಲಾ ಅದು ಸಾಧ್ಯವಾಗದು.

ಭಗವಂತನನ್ನು ಮುಟ್ಟುವಂತೆ ಕವಿತ್ವವಿದ್ದಾಗ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವೇ ಕವಿಯ ಪಾಲಿಗಿದೆ

ಅಂದಿನಿಂದಿನವರೆಗೆ ಕವಿಯೆಂದು ಎಷ್ಟೋ ಜನ, ಕವಿತ್ವದ ಮರ್ಮ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದವರಿಂದ ಅನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಬಹುದು. ನಿಜವಾದ ಕವಿಯಲ್ಲಿರಬೇಕಾದ ಯಾವುದೊಂದೂ ಗುಣ ಇವರಲ್ಲಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಜನ ಮರುಳೋ ಜಾತ್ರೆ ಮರುಳೋ, ಅವರೊಬ್ಬರು ಹೊಗಳಿದರೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬರು ಹೊಗಳುತ್ತಾರೆ. 'ಲೋಕಃ ಪೂಜಿತ ಪೂಜಕಃ' ಒರಿಜಿನಲ್ಲಾದ ಅರಿವಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಪರಾವಲಂಬಿಯಾದ ಹೊಗಳಿಕೆ ತೆಗಳಿಕೆಗಳು. ಎಲ್ಲವೂ ಭಗವತ್ಪರ್ಯಂತವೇ ಹೋಗುವುದಾದರೆ ನಮಗೇನಿಲ್ಲಿ ಲಾಭ? ಎಂದು ಕೇಳಬಹುದು. ಸಾಮಾನ್ಯರು ಕವಿತ್ವವನ್ನೋ ಕವಿತ್ವವನ್ನೋ ಮಾಡಿ, ಬಯಸುವುದಾದರೂ ಏನನ್ನು? ಮಾನವ ಸಾಮಾನ್ಯನಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಖ್ಯಾತಿ-ಲಾಭ-ಪೂಜೆಗಳೇ ತಾನೆ? ಅವುಗಳಿಂದ ಇವನು ಸುಖಪಡುವುದಾದರೂ ಏನಿದೆ? ತ್ಯಾಗರಾಜರು ಕೇಳುತ್ತಾರೆ- 'ನಿಧಿಚಾಲ ಸುಖಮಾ? ಮಮತಾಬಂಧನಯುತ ನರಸ್ತುತಿ ಸುಖಮಾ? ಶ್ರೀ ರಾಮುನಿ ಸಂನಿಧಿಸೇವಾ ಸುಕಮಾ? ನಿಜಮುಗ ಪಲುಕು ಮನಸಾ' ಎಂದು. ಆದರೆ ಪರಮಮೂಲನಾದ ಭಗವಂತನನ್ನೇ ಮುಟ್ಟುವಂತೆ ಇವನ ಕವಿತ್ವವಿರುವುದಾದರೆ, ಅವನ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳೇ, ಅವನ ಸ್ವಾರಾಜ್ಯ ಸಾಂರಾಜ್ಯಗಳೇ ಇವನ ಪಾಲಿಗಿರುವುವು. ಅದು ಏಕೆ ಆಶ್ಚರ್ಯನೀಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ?

'ಕವಿ' ಪದಾರ್ಥದ ವಿವರಣೆ

ಕವಿಯು ಭಗವಂತನ ಪರವಾಗಿ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಬಂದ ಭಗವದ್ಗೊತನೆಂದು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಲೋಕದಲ್ಲೂ, ರಾಜನ ಪರವಾಗಿ ಬಂದ ರಾಜದೂತನಿಗೂ ರಾಜ ಮರ್ಯಾದೆಯಂತೆ ಲ್ಲವೇ? ಅದೇ ರಾಜದೂತನೆನಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಕವಿತ್ವ ಪ್ರದರ್ಶನ ಮಾಡಿದಾಗ ಅದಕ್ಕೂ ತಕ್ಕ ಮರ್ಯಾದೆ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತೆ. ಯಾವನು ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಕವಿಯಾಗಿಯೇ ಇರುವನೋ (ಸುಂದರವಾದ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಅದರ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವನೋ) ಅವನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸಲ್ಲತಕ್ಕ ಹೆಸರಾಗಿದೆಯೆಂಬ ಅದು. ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಗಿ ಅವನಿಲ್ಲದೇ ಅವನು ಮರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾಗ, ಅವನ ಮೂಲದಿಂದಲೇ ಬೆಳೆದ ಅವನ ಮಕ್ಕಳು ಆ ಪದದ ಅರ್ಥವಾಗಿ ಆ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಓಡಾಡುತ್ತಿರುವರು. ಕೆಲವೆಡೆ ಅದಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿರಬಹುದು. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವೆಡೆ ಅನನುಗುಣವಾಗಿರಬಹುದು. 'ವರದ' ಎಂಬ ಹೆಸರು, ಜೀವಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ವರವನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕ ಆ ಪರಮ ಪುರುಷನಿಗೇ ಸಲ್ಲತಕ್ಕದಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಅವನಲ್ಲಿಯ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಅವನ ಸ್ಮರಣೆಗಾಗಿ ಅವನ ಅಂಕಿತವಾಗಿ ನಾವೂ ಆ ಹೆಸರಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಅವನಿಗೆ ಅನ್ವಯಿ ಸುವಾಗ ಆ ಶಬ್ದದ ಸ್ಥಾನ-ಮಾನಗಳೇ ಬೇರೆ. ನಾವು ಅಂಕಿತಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅವನ ಹೆಸರಿದೋಡಾಡಿದರೆ ಅದರ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳೇ ಬೇರೆ. ಆಯಾ ಟ್ಟಿಂ ಸ್ಟೇಸಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಶಬ್ದವು ಆಯಾ ಕಂಡೀಷನ್‌ನೊಡನೆ ಮುಂದುವರಿದರೆ ಚೆನ್ನಾಗಿರುತ್ತೆ. ಆವಾಗ ಅದಕ್ಕೆ ಪೂರ್ಣತ್ವವಿರುತ್ತೆ. ಹಾಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅಂಥ ಅನುಕೂಲವಾದ ಜಾಗ ಸಿಗುವವರೆಗೂ ಆ ಪದ ಅಡ್ಡಾಡ ಬೇಕಾಗುತ್ತೆ. ನಾವು ರೈಲು ಬಸ್ಸುಗಳಿಗೆ ಹತ್ತಿಕೊಂಡಾಗ ನಮ್ಮ ಮೈ ಪರ್ಸನಾಲಿಟಿಗೆ ತಕ್ಕ ಜಾಗ ಸಿಗುವವರೆಗೂ ಅಡ್ಡಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತೆ. ಅಂಥ ಜಾಗ ಸಿಕ್ಕ ಕೂಡಲೇ

ನೆಮ್ಮದಿಯಾಗಿ ಕೂರುತ್ತೇವೆ. ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ನೆಲೆಯಾವುದೆಂದರೆ ಅದರ ಬೇರು. ಒಂದು ವ್ಯಕ್ತ ವನ್ನೋ ಬಳ್ಳಿಯನ್ನೋ ವರ್ಣಿಸುವಾಗ ಅದರ ಬೇರಿನೊಡನೆ ಸೇರಿಕೊಂಡ ವರ್ಣನೆಯೇ ವರ್ಣನೆಯಾಗುವುದು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಹಿಂದಿಲ್ಲ ಮುಂದಿಲ್ಲವಾಗುತ್ತೆ. ಒಂದು ಸುಂದರ ಅವಾದ ಹೂವನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವುದಾದರೆ, ಅದರ ಬೇರಿನೊಡನೆ ಸೇರಿಕೊಂಡಿರುವಾಗಲೇ ವರ್ಣಿಸುವುದು ಯೋಗ್ಯ. ಆವಾಗ ತಾನೇ ಅದರ ಸ್ವಭಾವವಾದ ಸೌಂದರ್ಯ ಸೌಕು ಮಾರ್ಯ ಸೌಗಂಧ್ಯಗಳನ್ನು ಆಸ್ವಾದಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಬಹುದು. ಹೂವನ್ನು ಕಿತ್ತಿಟ್ಟು ನಾಲ್ಕು ದಿನದ ನಂತರ ವರ್ಣಿಸಿದರೆ, ಏನನ್ನು ವರ್ಣಿಸಬಹುದು? ಅದರ ಬಾಳಾಟಕ್ಕಿಂತ ಬಾ ಡಾಟವನ್ನು ತಾನೇ ವರ್ಣಿಸಲಾದೀತು. ಅದು ಜೀವಂತಿಕೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಮೇಲೆ ವರ್ಣನೆಗೆ ವಿಷಯವಿಲ್ಲ.

ಪಂಚಾಶತ್‌ವರ್ಣಗಳ ಸಂಸ್ಕೃತ ವರ್ಣಮಾಲೆ ತಾತ್ವಿಕವಾಗಿದೆ ಪ್ರಯೋಗ, ವೇದ್ಯ ವಾಗಿದೆ

ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಲಿಪಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸರಿ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ವಿವೇಚಿಸಹೊರಟರೇ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ವರ್ಣ ಮತ್ತು ಲಿಪಿಗಳು ಪಂಚಾಶತ್ ಅಂದರೆ ಐವತ್ತು ಎಂಬುದಾಗಿ ನಮ್ಮ ಮಂತ್ರ-ತಂತ್ರ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಇದು ಸರಿಯೇ? ತಪ್ಪೇ? ಎಂದು ಆಲೋಚಿಸಿದರೆ ಮೂಲಾಧಾರಾದಿ ಆಜ್ಞಾಂತವಾದ ಷಡ್ವಕ್ರಗಳಲ್ಲಿಯ ಒಟ್ಟು ಐವತ್ತು ದಳಗಳಲ್ಲಿ ಐವತ್ತು ವರ್ಣಗಳಾಗಿ ಹಂಚಿಕೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದರಿಂದ ಪಂಚಾಶತ್ ವರ್ಣ ಮತ್ತು ಪಂಚಾಶಲ್ಲಿಪಿ ಎಂಬ ನಿರ್ಣಯ ಪ್ರಯೋಗಬದ್ಧವಾಗಿ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಅದೇ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಭಾಷೆಗೆ ಬಂದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತಾರು ವರ್ಣಗಳು (Alphabets) ಇವೆ. ಇಪ್ಪತ್ತಾರು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ 'ಷಡ್‌ವಿಂಶಕಃ ಪರಮಾತ್ಮಾ' ಆದ್ದರಿಂದ ಒಟ್ಟು ೨೬ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತದೆ. ಅವರ ವರ್ಣಮಾಲೆ ಎಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡಬಿಡಬಹುದು. ಆದರೆ ನಂತರ ಹುಟ್ಟುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಇಪ್ಪತ್ತಾರು ತತ್ತ್ವಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನನುಸರಿಸಿಯೇ ಅವರ ವರ್ಣಮಾಲೆ ರೂಪುಗೊಂಡಿದ್ದರೆ ಇಪ್ಪತ್ತಾರು ತತ್ತ್ವಗಳ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಅವರಲ್ಲೇಕೆ ಬೆಳೆಯಲಿಲ್ಲ? ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಏನು ಉತ್ತರ? ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರ ವರ್ಣಮಾಲೆಗೆ ತಾತ್ವಿಕವಾದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ಜೋಡಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಭಾಷೆ, ಪದ, ವರ್ಣಗಳು ಭಾವಕ್ಕೆ ಏರಿಸದಿದ್ದಾಗ ಮೃತವೆಂಬ ವ್ಯವಹಾರ

ಭಾಷೆಗಾಗಲೀ, ಪದವರ್ಣಗಳಿಗಾಗಲೀ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಮೌಲಿಕತೆ ಇರಲೇ ಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಒಂದೇ ಬಗೆಯ ಪದ ವರ್ಣಾದಿಗಳನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸಿದಾಗ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಯ ಪದವರ್ಣಗಳಿಗೂ ಒಂದೇ ಅರ್ಥ ಬರಬೇಕಾದೀತು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿರುವ ಐವತ್ತು ವರ್ಣಗಳು ತಾನೇ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಬಳಸಿದರೂ, ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆ ಬರುವುದು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ 'ಸು' ಎಂಬ ವರ್ಣವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ, ಸೂತಕ, ಸೂಕರ, ಸೂರ್ಯ ಸೂಳೆ, ಸುಷ್ಟು, ಸುಕರ, ಸುತ, ಸುಬ್ಬ ಇಲ್ಲೆಲ್ಲಾ 'ಸು' ಎಂಬುದು ಒಂದೇ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದೇ? ಯಾವ

ಯಾವ ಶಬ್ದವು ಯಾವ ಭಾವದಿಂದ, ಯಾವ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿತೋ, ಆ ಭಾವ, ಆ ಜಾಗಕ್ಕೆ ಆಯಾ ಪದವರ್ಣಗಳು ನಮ್ಮನ್ನು ತಿರುಗಿಸದೇ ಇದ್ದರೆ, ಅದು ನಿರ್ಜೀವವಾಗಿ ಮೃತ ಭಾಷೆಯಾಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪದ ಭ್ರಷ್ಟವಾಗದಂತೆ ಪದ, ವರ್ಣ, ವಾಕ್ಯ, ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಸ್ಥಾನ ಭ್ರಷ್ಟವಾದಾಗ ವೇದವಾಕ್ಯವೂ ಆಶಯವನ್ನು ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ

ವೇದವಾಕ್ಯವನ್ನೇ ಹೇಳಿದರೂ ಸ್ಥಾನಭ್ರಷ್ಟವಾದಾಗ ಅದು ಆ ವಾಕ್ಯದ ಆಶಯವನ್ನು ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ

‘ಹೃದಯಂ ತದ್ವಿಜಾನೀಯಾತ್ |’ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ತತ್ ಎಂದರೆ ಯಾವುದು? ಅರಿವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಎಂತಹ ಘನಪಾತಿಗಳೇ ಆದರೂ ತತ್ ಎಂಬುದನ್ನು ಸ್ಥಾನ ಮುಟ್ಟಿ ಉಚ್ಚರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂತೆಯೇ ಶ್ರಾದ್ಧಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ‘ಪ್ರಾಣಾಪಾನಯೋರ್ಜುಹೋಮಿ’ ಎಂಬುದಾಗಿ ಮಂತ್ರ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿಯೂ ಹೋಮ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಜಾಗಗಳಾದ ಪ್ರಾಣ ಮತ್ತು ಅಪಾನ ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಮುಟ್ಟುವಂತೆ ಉಚ್ಚಾರಣೆಯಿಲ್ಲ. ನೀವು ಹೇಳುವ ಪ್ರಾಣ ಮತ್ತು ಅಪಾನಗಳು ಎಲ್ಲಿರುತ್ತವೆ? ಎಂದು ಕೇಳಿದರೆ ಅಮರಕೋಶದ ‘ಹೃದಿ ಪ್ರಾಣೋ ಗುದೇಽಪಾನಃ’ ಎಂಬುದನ್ನೇ ಹೇಳಿ ಮುಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಂತೆಯೇ ಉಚ್ಚಾರಣದ ಬಗೆಯೂ ವಿಷಯಾನುಗುಣವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ‘ತಸ್ಯಾಂತೇ ಸುಷಿರಗ್ಂ ಸೂಕ್ಷ್ಮಂ’ ಎಂದು ಹೇಳುವಾಗ ‘ಸುಷಿರಂ ಸೂಕ್ಷ್ಮಂ’ ಇದೆಲ್ಲಾ ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಮತ್ತೊಂದು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿಬಿಟ್ಟು, ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆಗೆ ಎಡೆಯೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

ಭಾಷೆ ಲೇಖನಕ್ಕಿಳಿದಾಗ ಭಾವವು ಮುಂದುವರೆಯಬಹುದೆ?

ಇಂಥ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ತರಬೇಕಾದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಲೇಖನ ಕಲೆಯನ್ನೂ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಭಾವಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದವರು ಬಳಸುವ ಭಾಷೆಯೇ ಭಾವವನ್ನು ತರುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಬರವಣಿಗೆಯಿಂದ ಪೇಪರಿನ ಮೇಲೆ ಭಾವವನ್ನು ತರಬಹುದೆಂಬುದು ಅಸಂಭವ. ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಎಂತಹ ಸ್ಪಿರಿಟ್ ಉಳ್ಳ ಮಾತು ಕೂಡ ಲೇಖನಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ನಿರ್ವೀರ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಎಂಬುದನ್ನು ಹಿಂದೆಯೂ ಜ್ಞಾಪಿಸಿತ್ತು. ಒಬ್ಬನು ಹೈ ಪಿಚ್‌ನಲ್ಲಿ ‘ಯಾರೋ ಅವನು? ಬಂದೇ ಅಂದರೇ, ತಲೆ ಬುರುಡೆಯನ್ನು ಚೂರು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಹೇಳುವಾಗ ಅಲ್ಲಿಯ ಒಂದೊಂದು ಪದಗಳಿಗೂ ಅರ್ಥವಾಗದೇ ಇದ್ದರೂ ಆ ಪಿಚ್‌ನ ಧ್ವನಿಯೇ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ನಡುಗಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಪೇಪರ್‌ನಲ್ಲಿ ಬರೆದರೆ ಅದರ ಸ್ಪಿರಿಟೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ನಿರ್ಜೀವವಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತೆ.

ಪದದ ಮೂಲ ನೆಲೆಯನ್ನು ಅರಿಯದಿದ್ದರೆ ಆಗುವ ಪರಿಣಾಮ

ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವಾಗ ಅದರ ಮೂಲ, ಅದನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸುವ ಸ್ಥಾನ, ಅದರ ಧ್ವನಿ, ಭಾವಗಳು ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ತಂದುಕೊಂಡು,

ಅದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ರಸ ಕೊಡುವಂತೆ ಉಚ್ಚರಿಸಬೇಕು. ಆವಾಗ ತಾನೇ ಪದವು ಪದವಾಗುವುದು.

ಹಾಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳದಿದ್ದಾಗ ಆಗುವ ಪರಿಣಾಮದ ಬಗ್ಗೆ ಉಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ಕಥೆಯನ್ನು ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಪ್ರಜಾಪತಿ ಬ್ರಹ್ಮನು, ದೇವತೆಗಳು ಮತ್ತು ಅಸುರರು ತುಂಬಿದ್ದ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ 'ಅಜರನೂ, ಅಮರನೂ ಆದ ಆತ್ಮನನ್ನು ಯಾವನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವನೋ, ಅವನು ಎಲ್ಲಾ ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಗೆದ್ದು, ಎಲ್ಲಾ ಕಾಮಗಳನ್ನೂ ಪೂರೈಸಿಕೊಂಡು ಸುಖಿಯಾಗುವನು' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿಸಿಕೊಂಡ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಮತ್ತು ಅಸುರರಿಗೂ, ನಾವೇಕೆ ಅಂಥ ಆತ್ಮವನ್ನರಿತು ಉತ್ತಮ ಸ್ಥಾನಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಾರದು? ಎಂದನಿಸಿತು. ಆವಾಗ ದೇವತೆಗಳ ಪರವಾಗಿ ಇಂದ್ರನೂ ಅಸುರರ ಪರವಾಗಿ ವಿರೋಚನನೂ ಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದರು. ಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನಿಟ್ಟರು. ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಸುಖ ದೊರಕುವುದಾದರೆ ಯಾರಿಗೆ ಅದು ಬೇಡವಾದೀತು? ಬ್ರಹ್ಮನೂ ಸಹ ಇವರ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಆಗಬಹುದು ಎಂದು ಹೇಳಿ 'ನೋಡೀಪ್ಪ! ನೀವು ಉತ್ತಮ ವಾದ ಒಡವೆ-ವಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ-ಉಡುಗೆ ತೊಡುಗೆಗಳಿಂದ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ, ನಿಮ್ಮ ಆ ಸೊಬಗನ್ನು ನಿರ್ಮಲವಾದ ತುಂಬು ನೀರಿನ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಿ! ಅಲ್ಲೇನು ಕಾಣುವುದೋ, ಅದೇ ನಿಮ್ಮ ಅಜರಾಮರವಾದ ಆತ್ಮಾ' ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದ. ಇಬ್ಬರೂ ತಂತಮ್ಮ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದರು. ವಿರೋಚನನು ಅದರಿಂದ ಮೊದಲಬಾರಿಗೆ ಏನು ತಿಳಿದನೋ ಅಷ್ಟರಲ್ಲೇ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟ, ಲೋಕಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದುಕೊಳ್ಳುವುದು. ಕಾಮಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಇಷ್ಟು ಅವನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸೆಳೆಯಿತು. ಸಾಕೆನಿಸಿತು. ಇಂದ್ರನಾದರೂ ಅಷ್ಟಕ್ಕೆ ತೃಪ್ತಿಪಡೆಯದೇ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಅನೇಕ ಬಾರಿ ಬಂದು ಪೂರ್ಣಾತ್ಮನನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವವರೆಗೂ ಬಿಡದೇ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿದ ಎಂದು ಅಲ್ಲಿನ ಅಖ್ಯಾಯಿಕೆ. ವಿರೋಚನನು ತಾನು ನೆಲೆಸಿದ ಆಶಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆಯೇ ತಮ್ಮ ಗುಂಪನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ. ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆಯೇ, ಬುದ್ಧಿ ಭೇದವುಂಟಾಗದಿರಲು ಅಸುರರಿಗಾಗಿಯೇ ಮೋಹಕ ಶಾಸ್ತ್ರವೊಂದನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮಸ್ವತಿಯು ಬರೆದುಕೊಟ್ಟ-ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಪೌರಾಣಿಕ ಕಥೆಗಳು ಬೆಳೆದಿವೆ.

ಶ್ರುತೀತಿಹಾಸ ಪುರಾಣಾದಿಗಳ ಇಂದಿನ ಸ್ವರೂಪ

ಅಂದಿನ ಕಾಲಕ್ಕೆ-ಆ ರೀತಿ ಮೋಹಕ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಪ್ರವರ್ತನೆಗೊಳಿಸಬೇಕಾದ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಯಾದರೂ ಇತ್ತು. ಏಕೆಂದರೆ-ನಿಜವಾಗಿ ಪೂರ್ಣಸಾಧನೆ ಮಾಡುವವನಿಗೂ, ನಕಲೀ ಸಾಧಕನಿಗೂ ತಾರತಮ್ಯವನ್ನುಳಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತಾವಾಗ. ಈವಾಗ ಶ್ರುತೀತಿಹಾಸ ಪುರಾಣಾದಿ ರೂಪವಾದ ಎಲ್ಲಾ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳೂ, ತನ್ನ ಬೇರಾಗಿರುವ ಆತ್ಮನಿಂದ ಬೇರ್ಪಟ್ಟು, ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನರೂಪದಿಂದ ವಿಜೃಂಭಿಸುತ್ತಾ, ಶೋಕಮೋಹಗಳಿಂದ ಜೀವಿಯನ್ನು ದೂರಮಾಡಿ ಪುರುಷಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸುವುದೆಂಬ ಶಾಸ್ತ್ರ ಲಕ್ಷಣವನ್ನೇ ಕಳೆದುಕೊಂಡು, ಪಾವನಾತ್ಮನಾಗಿ ಮಾಡುವ ಬದಲು ಪಾಪಾತ್ಮತೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಶೋಕ ಮೋಹಗಳನ್ನೇ ತುಂಬುತ್ತಿವೆ.

ಆತ್ಮನಿಂದ ದೂರವಾದ ಶಾಸ್ತ್ರವು ಭಿನ್ನವಾದ ವಿಗ್ರಹದಂತೆ

ಈ ರೀತಿ ಆತ್ಮನಿಂದ ಬೇರ್ಪಟ್ಟ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು-ಶಾಸ್ತ್ರಭಾಸಗಳನ್ನು ನಿರ್ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯವಾಗಿ ಕಿತ್ತೊಗೆಯಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ 'ವಿದ್ಯಯಾಽಮೃತಮಶ್ನುತೇ'ಗೆ ಬದಲಾಗಿ 'ವಿದ್ಯಯಾ ವಿಷಮಶ್ನುತೇ' ಆಗುತ್ತೆ. ನಾವೇ ಬೆಳಸಿದ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳೆಂದು ಎಸೆಯಲು ಹಿಂತೆಗೆಯಬಾರದು. ಹೇಗಾದರೆ ನಮ್ಮ ಮೈಯಲ್ಲಿರುವ ಎಲುಬುಗಳನ್ನು, ಅನ್ನಾಹಾರಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ನಾವೇ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೆಳೆಸಿದ್ದು ನಿಜವಾದರು, ಅಪಘಾತಕ್ಕೊಳಪಟ್ಟು ತುಂಡಾರ ಮೇಲೆ ಅದನ್ನು ದೇಹದೊಡನೆ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾದಾಗ ಆಪರೇಷನ್ ಮಾಡಿ ಕಿತ್ತೊಗೆಯುತ್ತೇವೆ. ಹಾವು ಕಚ್ಚಿಬಿಟ್ಟರೆ ಮೈಗೆಲ್ಲಾ ವಿಷವ್ಯಾಪ್ತಿಯಾಗದಿರಲೆಂದು ವಿಷವೇರಿದ ಭಾಗವನ್ನು ನಿರ್ದಯವಾಗಿ ಕತ್ತರಿಸಿ ಬಿಸಾಡುತ್ತೇವಲ್ಲವೇ? ಹಾಗೆಯೇ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳೂ ಸಹ ಶಾಸ್ತ್ರಯೋನಿಯಾದ ಆತ್ಮನಿಂದ ಒಡೆದು ಕೊಂಡು ಬೇರ್ಪಟ್ಟಾಗ-ಭಿನ್ನವಾದಾಗ, ಭಿನ್ನ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಪೂಜಾಯೋಗ್ಯವಲ್ಲವೆಂದು ವಿಸರ್ಜನೆ ಮಾಡುವಂತೆ ನಮ್ಮಿಂದ ದೂರವಿಡಬೇಕು. ಪುರುಷಾರ್ಥ ಪ್ರದವಾಗದಿದ್ದ ಮೇಲೆ ಅದರಿಂದ ಪುರುಷನಿಗೇನು ಪ್ರಯೋಜನವೆಂಬುದನ್ನು ದೃಢಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಈ ವಿಷಯವು ಇಂದಿನ ಪಂಡಿತರ ಮಂಡಲಿಯಲ್ಲಿ ಯಾರ ಮನಸ್ಸಿಗು ಹಿಡಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಇದು ಭರತ ಭೂಮಿಯ ದುರ್ದೈವ. ಎಲ್ಲಾ ವಿಷಯಕ್ಕೂ ಶಾಸ್ತ್ರಪುಸ್ತಕಗಳೇ ಆಧಾರವಾಗಿದೆ. ಆತ್ಮನು ಎಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ? ಅವನ ಲಕ್ಷಣವಾವುದು? ಎಂದೇನಾದರೂ ಪ್ರಶ್ನೆ ಬಂದರೆ, ಒಡನೆಯೆ ತೆಗೆದು ಪುಸ್ತಕಗಳ ಕಂತೆಯನ್ನು ಈ ಪುಸ್ತಕದ ೧೨ನೇ ಪೇಜ್ ನೋಡಿ! ಆ ಪುಸ್ತಕದ ೧೫ನೇ ಪೇಜ್ ನೋಡಿ! ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. (ಪುಸ್ತಕ ಪೇಜ್‌ಗಳ ಮೇಲೆಯೇ ನಿಂತರೆ, ನಮ್ಮ ಇರುವಿಕೆಗೆ ಯಾವ ಪುಸ್ತಕ ಆಧಾರ? 'ನಾವಿದ್ದೇವೆ' ಎಂಬುದನ್ನು ಯಾವ ಶಾಸ್ತ್ರ ಪಂಕ್ತಿಯಿಂದ ಯಾವ ಪುಸ್ತಕ ಆಧಾರ? 'ನಾವಿದ್ದೇವೆ' ಎಂಬುದನ್ನು ಯಾವ ಶಾಸ್ತ್ರ ಪಂಕ್ತಿಯಿಂದ ಸಿದ್ಧ ಮಾಡುವುದು? 'ನಾವೆಲ್ಲಾ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿದ್ದೇವೆ. ಆತ್ಮ ಅತೀಂದ್ರಿಯ, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರಾಧಾರ' ಅಂದರೆ, ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಆತ್ಮವನ್ನು ತಂದವರಿಗಾದರೂ ಗೋಚರನಾಗದಿದ್ದರೆ, ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಮೊದಲ ಅರಿವಾದರೂ ಹೇಗೆ? ಯಾರಿಗಾಯಿತು? ಐಂದ್ರಿಯಿಕವಾದ ವಸ್ತುವೂ ಗೋಚರವಾಗಿ ಇದ್ದಾಗ, ಇಲ್ಲಿಂದಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಹೋಗಿ ನೋಡುವ ಸಾಧನೆಯಿರಲೇಬೇಕು. ಅಂತೆಯೆ ಆತ್ಮನೂ ಸಾಧನೆಯಿಲ್ಲದೇ ಅಗೋಚರನಾದರು, ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಅಗೋಚರನೇ ಎಂಬುದೇನೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಖಚಿತ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.)

ಮೂಲಸ್ವರ್ತಿಯಲ್ಲದ ಭಾಷೆ ಬೆಳೆದ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆಸ್ತಿಕ ನಾಸ್ತಿಕ ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ಒಂದು ಕಾಲಕ್ಕೆ 'ಪಂಚಾಂಗ ಹೋದರೂ ನಕ್ಷತ್ರ ಹೋಗೋಲ್ಲ' ಎಂಬ ಮಾತಾದರೂ ಇತ್ತು. ಈಗ ಆ ಮಾತೂ ಹೋಯಿತು ಜನರಲ್ಲಿ. ತಿಥಿವಾರ ನಕ್ಷತ್ರಗಳ ಮಾತು ಬಂದೊಡನೆಯೇ ಪಂಚಾಂಗವಿಲ್ಲದೆ ಉಸಿರೇ ಇಲ್ಲ. ಆಕಾಶ ನೋಡಿ ನಕ್ಷತ್ರವೇ ಮೊದಲಾದ್ದನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಮಾಡುವ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನವೇ ಇಲ್ಲವಾಗಿಬಿಟ್ಟಿತು. ಏನೇನು ವಿಚಾರ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನೇರ್ಪಡಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿದರೂ, ಅತ್ತಕಡೆ ಇವರ ದೃಷ್ಟಿ ಹರಿಯುವುದೇ ಇಲ್ಲ. 'ಮೂರ್ಖಸ್ಯ ನಾಸ್ತ್ಯೊಷಧಮ್' ಆಗಿ ಬಿಟ್ಟಿದೆ. ನಮ್ಮ ಅಪರಾಧದಿಂದ

ಜನರ ವ್ಯವಹಾರ ಕೆಟ್ಟದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಗ್ರಹಿಸದೇ, 'ಕಾಲ ಕೆಟ್ಟು ಹೋಯಿತು' ಎಂಬುದೊಂದೇ ಹಾಡು. ಇಂಥವರು 'ಆತ್ಮನಿದ್ದಾನೆ, ದೇವನಿದ್ದಾನೆ' ಎಂದು ಹೇಳಿದರೂ, ಅವರು ಹೇಳುವ ಈ ಅಸ್ತಿಗೂ ಮತ್ತು ನಾಸ್ತಿಗೂ ಯಾವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೂ ಇಲ್ಲವಾಗಿದೆ. ಅಸ್ತಿ-ನಾಸ್ತಿಗಳೆರಡು ಪರ್ಯಾಯ ಶಬ್ದಗಳಾಗಿವೆ. ಇವರ ಅಸ್ತಿಯು ಪರ್ಯಾಯವಾಗಿ ಅಂದರೆ ಪ್ರಕಾರಾಂತರೇಣ ನಾಸ್ತಿಯಲ್ಲೇ ಪರ್ಯವಸಾನ ಹೊಂದುತ್ತೆ. ಪ್ರವೃತ್ತಿ-ನಿವೃತ್ತಿಗಳ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗವಾಗದ ಕೇವಲ ಅಸ್ತಿಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡೇನು ಮಾಡಲಾದೀತು? ಕೆಲವು ವೇಳೆ ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹೊಡೆಯಲು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿಕೊಂಡು, 'ಬಾರೋ ಇಲ್ಲಿ' ಎಂದು ಕೂಗಿದಾಗ, ಮಕ್ಕಳು 'ಹೂಂ ಆಗಲಿ ಬರ್ತೇನೆ' ಅನ್ನುವುದುಂಟು. ಅಲ್ಲಿ 'ಬರ್ತೇನೆ' ಅನ್ನುವುದನ್ನು ಒಂದು ಬಗೆಯ ಕಾಕು ಧ್ವನಿಯಿಂದ ಹೇಳಿದಾಗ, 'ಬರುವುದಿಲ್ಲ' ಎಂದೇ ಅರ್ಥ. ಶಬ್ದವು ಮಾತ್ರ ಬರ್ತೇನೆ ಎಂದೇ ಇರುತ್ತೆ, ಅರ್ಥಮಾತ್ರ ವಿರುದ್ಧ. ಹಾಗೆಯೇ ಇವರು ಹೇಳುವಂತಹ 'ಅಸ್ತಿ ಬ್ರಹ್ಮ' ಎಂಬುದಕ್ಕೆ 'ನಾಸ್ತಿಬ್ರಹ್ಮ' ಎಂದೇ ಅರ್ಥ. 'ನಾಸ್ತಿ' ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಸಾಂಕೇತಿಕ ಭಾಷೆಯಾಗಿದೆ 'ಅಸ್ತಿ' ಎಂಬುದು ಇವರಲ್ಲಿ. ಇವರೆಲ್ಲಾ ಅಂತರ್ನಾಸ್ತಿಕರಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು ಬಹಿರಾಸ್ತಿಕರಾಗಿರುವರು. ಅಂತರಸ್ತಿಯಾಗಿ ಬಹಿರ್ನಾಸ್ತಿಯಾದರೂ ಅಪಾಯವಿಲ್ಲ. ಕಾಲ ದೇಶಗಳನ್ನನುಸರಿಸಿ ಗೋಪ್ಯತೆಗಾಗಿ ಬಹಿರ್ನಾಸ್ತಿಯಾಗಬಹುದು. ಈ ಬಹಿರಾಸ್ತಿಕರ ಸ್ಥಿತಿ ಬಹಳ ಡೇಂಜರ್.

ಸಾಧಕನಿಗೆ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಧ್ವನಿ, ಭಾಷೆ, ಶಾಸ್ತ್ರ ಮೊದಲಾದವುಗಳು ಗೋಚರಿಸುವುದುಂಟು

ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಹೇಳಿದ್ದು ಒಳಗಿನದನ್ನು ಹೊರಕ್ಕೆ ತರುವ ಭಾಷೆ, ಧ್ವನಿ, ಶಾಸ್ತ್ರಗಳೆಲ್ಲಾ ಹೇಗೆ ಇರಬೇಕು? ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಲು. ಆದರೆ ಸಾಧಕನಾಗಿ ಒಳಗೆ ಹೊರಟವನಿಗೆ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿಯೇ ತನಗೆ ತಾನೇ ಕೆಲವು ಧ್ವನಿ ಭಾಷೆ ಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯೆಗಳು ಆವಿರ್ಭೂತವಾಗಿ ಅಂತಶ್ಚವನಕ್ಕೆ ಗೋಚರವಾಗುವುದುಂಟು. ಅದರ ವಿಷಯವೇ ಬೇರೆ. ಅದರ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಈಗ ಬಿಚ್ಚುವುದು ಬೇಡ. ಏಕೆಂದರೆ - ಅಂಥದು ಯಾರಿಗೆ ಯಾವಾಗ ಎಲ್ಲಿ ಸ್ವಾನುಭವಕ್ಕೇ ಗೋಚರವಾಗುತ್ತೋ. ಅವರಿಗೆ ಆವಾಗ ಅಲ್ಲಿ ಅದರ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಕೊಡೋಣ. ಅಥವಾ ಒಳಗಿಂದಲೇ ಭಗವಂತನೇ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ.

ಗುರು ಮತ್ತು ಶಿಷ್ಯ ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ಹೇಳಿದ ವಿಷಯಗಳು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದರೆ ಸರೀಪ್ಪಾ! ಏಕೆಂದರೆ- ಗುರುಶಿಷ್ಯ ಭಾವಕ್ಕೆ ಒಂದರ್ಥವುಂಟು. ಅಲ್ಲಿ ಗುರುವಿನ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುವಾಗ-

‘ಗುಶಬ್ದಸ್ತಂಧಕಾರಃ ಸ್ಯಾತ್ ರುಶಬ್ದಸ್ತನ್ನಿರೋಧಕಃ |

ಅಂಧಕಾರನಿರೋಧಿತ್ವಾತ್ ಗುರುರಿತ್ಯಭಿಧೀಯತೇ ||’

ಎಂಬುದಾಗಿದೆ. ಅದರಂತೆಯೇ ಶಿಷ್ಯನ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ‘ಶಿಷ್ಯತೇ ಗುರುಣಾ ಇತಿ ಶಿಷಃ’ ಎಂದು. ಗುರುವಿನ ಹೃದಯದೊಂದಿಗೆ ಕಲೆತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಶಿಷ್ಯ

ಪದ ಬಂದಿದೇಪ್ಪಾ! ಹೀಗೆ ಗುರು- ಶಿಷ್ಯಪದಗಳೆರಡನ್ನೂ ನಿರ್ವಚನ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ನಿಮ್ಮ ಗುರುವಿನ ಮನಸ್ಸಿನೊಂದಿಗೆ ಕಲೆತುಕೊಳ್ಳೇಪ್ಪಾ! ಅವಕಾಶವಾದಾಗ ಬರುತ್ತೀರೇಪ್ಪಾ!

ಅಂತರಂಗದ ಪ್ರಭುವಿನ ಐಶ್ವರ್ಯ ಅವನ ಕರಣ ಕಲೇಬರಗಳಿಗೆ

ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹಸಿವುಂಟಾದರೆ, ಆಹಾರ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಅದು ಬಲಾತ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತೇಪ್ಪಾ. ಏನೂ ಸಿಗದೇ ಇದ್ದಾಗ, ನಾಲ್ಕು ಕಡ್ಡೇಕಾಳನ್ನಾದರೂ ಬಾಯಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತೆ ಆ ಹಸಿವು. ಇಲ್ಲಿ ಹಾಗಲ್ಲ. ತಂದೆಯಾದವನು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತನ್ನ ಆಸ್ತಿಯನ್ನು ಸಹಜವಾದ ಪ್ರೇಮದೊಡನೆ ಹಂಚಿಕೊಡುವಂತೆ, ಆ ನನ್ನ ಪ್ರಭುವಿನ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು-ಈಶ್ವರಭಾವವನ್ನು ಅವನ ಮಾನಸಪುತ್ರರಾದ ನಿಮಗೆ ಹಂಚಿಕೊಡುವಂತಹ ಕೆಲಸವಾಗಿದೇಪ್ಪಾ ಇದು. ಅವನ ಈ ಕರಣ ಕಲೇಬರಗಳು ಸಾರ್ಥಕವಾಗಲಿ. ಅವನ ಸೇವೆಯು ಅವನ ಸಂಕಲ್ಪದಂತೆ ಬೆಳೆಯಲಿ. ಕೃಷ್ಣಾ!

- ॐ -

ಎಲ್ಲವೂ ಸಮೂಲವೂ ಪೂರ್ಣವೂ ಆಗಿರಬೇಕು

ಯಾವುದೇ ಪದಾರ್ಥವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ಅದರ ಮೂಲ ಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ, ಮುಂದಿನ ವಿಕಾಸಕ್ಕೂ ಧಕ್ಕೆ ಬಾರದಂತೆ ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು. ಒಂದು ಬಾಳೆಗಿಡವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿದರೆ ಅದರ ಎಲೆ, ನಾರು, ಹೂವು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಆದರೆ ಇಷ್ಟಕ್ಕೋಸ್ಕರವೇ ಗಿಡವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿ ಅಲ್ಲಿಗೇ ಮುಗಿಸಿಬಿಟ್ಟರೆ ಆ ಗಿಡದ ಪೂರ್ಣವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ಕೊಟ್ಟಂತಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಕಾಯಿ, ಹಣ್ಣಿನವರೆವಿಗೂ ಬಿಟ್ಟರೆ ಪೂರ್ಣವಿಕಾಸವಾಗಿ ಅದರ ಪರಮಫಲದ ಉಪಯೋಗವಾಗುವುದು. ಏಕದೇಶವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬಾರದೆಂದಲ್ಲ. ಬೀಜದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಕೊಂಬೆಯಲ್ಲೂ ಬರಬಹುದು, ಹೂವಿನಲ್ಲೂ ಬರಬಹುದು, ನಾರಿನಲ್ಲೂ ಬರಬಹುದು. ಒಂದು ಭತ್ತವನ್ನು ಬಿತ್ತಿ ಬೆಳೆಸಿದರೆ, ಅದರ ಹುಲ್ಲುದನ ಕರುಗಳಿಗೆ, ಕಸ-ಕಡ್ಡಿಗಳು ಗೊಬ್ಬರಕ್ಕೆ, ಹೊಡೆ ಬಂದು ಹಾಲು ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಆ ಕಾಳುಗಳು ಹಕ್ಕಿಗಳ ಆಹಾರಕ್ಕೆ, ಕೆಲವು ಕ್ರಿಮಿ-ಕೀಟಗಳಿಗೆ ಉಪಯೋಗಬರಬಹುದು. ಆದರೆ ಬಿತ್ತಿದ ಭತ್ತದ ಪೂರ್ಣತೆಯು ಅಷ್ಟರಿಂದಲೇ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಒಬ್ಬ ಬುದ್ಧಿವಂತನಾದವನು ಅದರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಯಾವ ಅಂಶಕ್ಕೂ ಲೋಪವಾಗದಂತೆ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಇಷ್ಟು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಜನರಲ್ ಆಗಿ ಹಿನ್ನೆಲೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ.

ಪದಗಳ ಸ್ವರೂಪ ವಿವೇಚನೆಗೆ ಸಾವಧಾನತೆ ಬೇಕು

ಇಲ್ಲಿಯ ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಪದಗಳು ವೇದಾಂತಕ್ಕೂ ಇನ್ನು ಕೆಲವು ತಂತ್ರ-ಮಂತ್ರಾದಿ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಗೂ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಿರುತ್ತವೆ. ಅವು ವರ್ಣಾತ್ಮಕವೇ? ಧ್ವನಾತ್ಮಕವೇ? ಅಥವಾ ನಾದಾತ್ಮಕವೇ? ಅವುಗಳ ಸ್ಥಾನ ಮತ್ತು ಸಮಯಗಳಾವುವು? ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಸಾವಧಾನತೆಯಿಂದ ಯೋಚಿಸಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಈ ನಾದ ಮೂಲವಾದ ವಾಕ್ ಮುಂದೆ ಗದ್ಯಪದ್ಯಾದಿರೂಪವಾಗಿ ಹೊರಟು ಬೆಳೆಯುವಾಗಲೂ, ಅದರ ಮೂಲ ಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ ಚ್ಯುತಿಯಿಲ್ಲದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುವುದು.

ವೈದಿಕ ಹಾಗೂ ದೈವಿಕ ಜೀವನಕ್ಕೆ ವೇದಾಂಗಗಳ ಬಳಕೆ

ಭಗವಂತನ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಶಬ್ದಬ್ರಹ್ಮವೊಂದು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಾಗ ಅದನ್ನು ಪಂಡಿತನಿಂದ ಹಿಡಿದು ಪಾಮರನವರೆವಿಗೂ ವಿವಿಧವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. 'ಅ'ಕಾರಾದಿ 'ಕ್ಷ'ಕಾರಾಂತವಾದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪದ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಹೇಗೆ ಬೇಕಾದರೂ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಷ್ಟೆ. ಆದರೆ ಧೈಯವನ್ನರಿತು ಉಪಯೋಗಿಸಿದಾಗ ಪೂರ್ವೋತ್ತರ ವಿರೋಧವಿಲ್ಲದೆ ಎಲ್ಲವೂ ತನ್ನ ತನ್ನ ವೃತ್ತವನ್ನು ಪೂರೈಸಿಕೊಂಡು ಅಪ್ರತಿಹತವಾಗಿ ಮುಂದುವರಿಯಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಮಧ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಯಾವ ಭಾಗಕ್ಕೂ ಲೋಪವಿಲ್ಲದೇ ಇರುತ್ತೆ. ಈ ಜೀವನ ವೃಕ್ಷವು ಒಂದು ಕಡೆ ಲೌಕಿಕವಾಗಿಯೂ ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ವೈದಿಕವಾಗಿಯೂ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವಲ್ಲಿ ಲೌಕಿಕ ಜೀವನಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಹಸ್ತ ಪಾದಾದಿ ಅಂಗಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ವೈದಿಕ ಜೀವನಕ್ಕೂ ಅಂತೆಯೇ ದೈವಿಕ ಜೀವನಕ್ಕೂ ವೇದಾಂಗಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಬೀಜವು ಹೇಗಾದರೆ ಮುಂದು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಬೆಳೆದು ರೂಪವನ್ನು ತಾಳುತ್ತೋ ಮತ್ತು ಹಿಂದು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸಾಗಿ ಬೀಜರೂಪದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆಯೋ, ಹಾಗೆ ಪ್ರವೃತ್ತಿಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಮುಂದಕ್ಕೂ ನಿವೃತ್ತಿ ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಬಂದು ಹಿಂದಕ್ಕೂ, ತಡೆಯಿಲ್ಲದೆ ಹೆಜ್ಜೆ ಇಟ್ಟು ಬೀಜ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವ ತನ್ನ ಆತ್ಮನ ಎಡೆಗೆ ಕರೆದು ಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ನೆಲೆದಾಣಮುಟ್ಟಿಸುವಂತೆ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಪರಬ್ರಹ್ಮದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿ ಪರಬ್ರಹ್ಮದಲ್ಲೇ ಲಯವಾಗುವ ಶಬ್ದವನ್ನು ಪತನಕ್ಕೆ ಹೇತುವಾಗದಂತೆ ಬಳಸಬೇಕು

ಒಂದು ಶಬ್ದವು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ, ಮತ್ತೆ ಆಕಾಶದಲ್ಲೇ ಲೀನವಾಗುವುದು ನಿಜವಾದರೂ ಇನ್ನೂ ಆಳವಾಗಿ ಮನಸ್ಸಿಟ್ಟು ನೋಡಿದಾಗ ಹಿಂದೂ-ಮುಂದೂ ಎಷ್ಟು ದೂರ ಅದರ ಗತಾಗತಿಯಿದೆ ಎಂಬುದು ಅರಿವಾಗಿ ಅದರ ಮೂಲವೂ ಸಿಗುವಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಆವಾಗ ತಾನೆ ಶಬ್ದವು ಪರಬ್ರಹ್ಮದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿ, ಮತ್ತೆ ಪರಬ್ರಹ್ಮದಲ್ಲೇ ಹೋಗಿ ಸೇರುತ್ತಾ, ಜೊತೆಗೆ ನಮ್ಮನ್ನೂ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ಸಹ ದುರುಪಯೋಗಕ್ಕೂ, ಸದುಪಯೋಗಕ್ಕೂ ಕಾರಣವಾಗುವುದರಿಂದ

ನಮ್ಮ ಜೀವನಾವಶ್ಯಕತೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಶಬ್ದವನ್ನು ಹೇಗೇ ಬಳಸಿಕೊಂಡರೂ, ಅದರ ಬಳಕೆ ಪತನಕ್ಕೆ ಹೇತುವಾಗದಂತೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಬಳಸಿ, ಉದ್ಧಾರಕ್ಕೆ ದಾರಿಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಬ್ರಹ್ಮನ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ, ವಿರೂಪವನ್ನು ತರುವ ಜೀವಿಗಳ ಕೈವಾಡವೂ ಉಂಟು

ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾತ್ವಿಕ, ರಾಜಸ, ತಾಮಸಗಳೆಂಬ ಭೇದವು ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕವಾಗಿ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವುದರಿಂದ ಸಾಂಕರ್ಯಕ್ಕೆ ಬಹುವಾದ ಅವಕಾಶವುಂಟು. ಆದ್ದರಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಾಂಕರ್ಯಕ್ಕೆ ಎಡೆಗೊಡದಿರಲು ಯತ್ನಿಸಬೇಕು. ಯಾವುದೇ ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿಯೂ ನೈಜವಾದ ಬ್ರಹ್ಮಸೃಷ್ಟಿ ಎಷ್ಟು? ನಂತರ ಪ್ರಕೃತಿ ಸಾಂಕರ್ಯದಿಂದ ಏನೇನು ಸೃಷ್ಟಿಯಾಯಿತು? ಎಂದು ಗಮನಿಸುವ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿರಬೇಕು. ಸೃಷ್ಟಿ ಎಲ್ಲವೂ ಬ್ರಹ್ಮನದೇ ಹೊರತು ಮತ್ತೇನಿದೆ? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಉದ್ಭವಿಸಬಹುದಾದರೂ, ಅಲ್ಲೇ ಸ್ವಲ್ಪ ವಿವೇಚನಾಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿದರೆ ವಿಷಯ ಗೊತ್ತಾಗುವುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ವಾತಾವರಣದ ವೈಷಮ್ಯದಿಂದಲೋ, ಆಹಾರ-ವಿಹಾರಗಳ ಏರುಪೇರುಗಳಿಂದಲೋ, ಮೈಯಲ್ಲಿ ಒಂದುಬೊಕ್ಕೆಯು ಹೊರಪಡುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ನಮ್ಮ ಉಗುರಿನಿಂದ ಅದರ ಮೇಲೆ ವ್ಯವಸಾಯವಾದಾಗ ಹುಣ್ಣು, ಕುರು, ಕಜ್ಜಿ ಮೊದಲಾಗಿ ವಿವಿಧ ಪರಿಣಾಮಗಳು, ವಿವಿಧ ವಿಕಾರಗಳು ಏರ್ಪಟ್ಟು, ಅದರಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಮಿಗಳು ಮೊಟ್ಟೆಯಿಟ್ಟು ಮೈಯಲ್ಲಿ ಹುಳು ಏರ್ಪಡುವ ಸ್ಥಿತಿಯವರೆವಿಗೂ ಬಂದರೆ, ಅದೆಲ್ಲವೂ ಮೊದಲು ಎದ್ದ ಬೊಕ್ಕೆಯಿಂದಲೇ ಅಲ್ಲ. ಅದರದರ ಹಿಂದಿನ ಪರಿಣಾಮದಿಂದ ಮುಂದೆ ಆದ ಪರಿಣಾಮ ಗಳಾಗಿರುತ್ತೆ. ಅಂತೆಯೇ ಕಂಪನಿಯು ಒಳ್ಳೆಯ ಗಡಿಯಾರವನ್ನು ತಯಾರಿಸಿಕೊಟ್ಟಾಗ ಅದನ್ನು ಎತ್ತಿಹಾಕುವುದು, ಒಡೆಯುವುದು, ಜಜ್ಜುವುದು ಮೊದಲಾದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಕ್ಕಳು ಮಾಡಿದರೆ, ಅದೆಲ್ಲವೂ ಕಂಪನಿಯ ಸೃಷ್ಟಿಯೇ? ಮೊದಲಾದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಕ್ಕಳು ಮಾಡಿದರೆ, ಅದೆಲ್ಲವೂ ಕಂಪನಿಯ ಸೃಷ್ಟಿಯೇ? ನಮ್ಮದು ತಾನೆ. ಹಾಗೆ ಬ್ರಹ್ಮನ ಸೃಷ್ಟಿ ಕೆಲವಾದರೆ, ನಮ್ಮ ಕೈವಾಡಕ್ಕೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಅವನ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ವಿರೂಪಗೊಳಿಸುವ ನಮ್ಮ ಸೃಷ್ಟಿಯೂ ಇರುತ್ತೆ.

ಬ್ರಹ್ಮನು ಕೊಟ್ಟ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಬಳಸಿ ಅನುಕೂಲ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕು

ಬ್ರಹ್ಮನು ನಮ್ಮ ಹುಟ್ಟಿನೊಡನೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಕೈಯನ್ನು ಊಟ-ತಿಂಡಿಗಳಿಗೂ ಅಲಂಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೂ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಅಂತೆಯೇ 'ತಾಡಯಾಮಾಸ, ಮಾರಯಾಮಾಸ'ಗಳಿಗೂ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಕೈ ಎರಡಕ್ಕೂ ಒಂದೇ. ಆದ್ದರಿಂದ ಎಲ್ಲವೂ ಬ್ರಹ್ಮನ ಸೃಷ್ಟಿಯೇ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಬ್ರಹ್ಮನ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಮೇಲೆ ನಮ್ಮ ಕೈವಾಡ ನಡೆಸುವಾಗ ಬಹಳ ಗಮನವಿರಬೇಕು. ಹಾಗೆ ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ಬ್ರಹ್ಮನು ಕೊಟ್ಟ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ದ್ವಾರವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಏನೇನು ಸಾಂಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಯಾವ ಯಾವ ರೀತಿ ನಡೆಸಿದೆಯೋ, ಸದುಪಯೋಗ ದುರುಪಯೋಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದವೋ ಎಂಬ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತಂದುಕೊಂಡು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಜೀವನ ನಡೆಸಿದರೆ

ಅದರಿಂದ ಅನುಕೂಲವನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು. ಹೀಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿಭೇದದ ವ್ಯಾಪಾರದಿಂದಾದನ್ನೂ ವಿಭಜನೆ ಮಾಡಿ ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಪರಮ ಪುರುಷನ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಸಹಜವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸುವ ದ್ವಾರಾ ಚತುರ್ವರ್ಗ ಸಾಧನವಾದರೆ ಮಾತ್ರ- ಕಾವ್ಯವಾಗುವುದು

ಬ್ರಹ್ಮಸೃಷ್ಟಿಯ ಪ್ರತಿಬಿಂಬವಾಗಿ ಅಥವಾ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿ ಕವಿಸೃಷ್ಟಿಯಾದಂತಹ ಕಾವ್ಯವಿರುವುದು. 'ಅಪಾರೇ ಕಾವ್ಯಸಂಸಾರೇ ಕವಿರೇಕಃ ಪ್ರಜಾಪತಿಃ' ಎಂಬುದಾಗಿ ಹೇಳುವ ಪದ್ಧತಿಯುಂಟು. ಆದರೆ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಬರೆಯುವನೆಂದು ಹೊರಟು, ಏನೇನೋ ಬರೆದರೆ ಅದು ಕಾವ್ಯದ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಕಾವ್ಯದ ಫಲವನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುವಾಗ 'ಚತುರ್ವರ್ಗಸಾಧನಂ ಕಾವ್ಯಮ್' ಎಂಬುದಾಗಿ ಧರ್ಮಾರ್ಥಕಾಮಗಳೆಂಬ ತ್ರಿವರ್ಗಕ್ಕೂ ಮೋಕ್ಷವೆಂಬ ಅಪವರ್ಗಕ್ಕೂ ಕಾವ್ಯವು ಸಾಧನವಾದುದೆಂದು ಹೇಳಿರುವುದುಂಟು. ಆದರು 'ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಹೆಂಗಸೊಬ್ಬಳನ್ನು ಅಡ್ಡ ಹಾಕಿದ, ಅವಳ ಬೆನ್ನ ಮೇಲೆ ಹೊಡೆದ, ಅವಳ ಕೈ ಹಿಡಿದಳೆದ,' ಎಂದೆಲ್ಲಾ ಬರೆದರೆ ಅದು ಚತುರ್ವರ್ಗ ಸಾಧನವಾಗಲಾರದು. ಹಿಂದೆಯೇ ಆ ಮಾತನ್ನು ತಿಳಿಸಿತ್ತು. ಭಗವಂತನ ಪರವಾಗಿ, ಭಗವದ್ಗುಣನಾಗಿ ಭೂಮಿ ಗಿಳಿದು ಭಗವಂತನ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಹಾದಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸುವವನು' ಎಂದು. ಅಂತಹವನ ಕೃತಿಯು ಮಾತ್ರವೇ ಕಾವ್ಯವಾಗುವುದು. ಯಾವ ಕವಿಯೆನಿಸುವವನ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಮೂಲದ ಕಡೆಗೆ ಮನಸ್ಸನ್ನು ದ್ರವಿಸಿ, ಹರಿಸುವಂತಹ ಸೌಂದರ್ಯವು, ಪರಮಪುರುಷನ ಸೌಂದರ್ಯವೂ ಅಥವಾ ಪರಮಪುರುಷನ ವೈಕುಂಠಮಂದಿರದ ಸೌಂದರ್ಯವೂ ವರ್ಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದೋ ಅಂಥ ಕಾವ್ಯವು ಮಾತ್ರವೇ ಜೀವಿಗಳ ಚತುರ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸಾಧನವಾಗುವುದು. ಅದರಲ್ಲೂ ಅದರದೇ ಆದ ನೈಸರ್ಗಿಕತೆಗೆ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತವಾಗದಂತೆ ಸೌಂದರ್ಯವರ್ಣನೆ ಇರಬೇಕು. ಅದು ಏರುಪೇರಾದರೆ ಶಬ್ದೋಚ್ಚಾರಣೆಯಿಂದ ಯಾವ ನೆಲೆಯು ದೊರಕಬೇಕೋ ಆ ನಿಲುವಿನಿಂದ ಜಾರಿದ ಶಬ್ದವೇ ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಸಹಜತೆಗೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದೆ, ಕೇವಲ ವ್ಯಂಗ್ಯಕ್ಕೆ ಎಡೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ವಿಷಯದ ಯಥಾರ್ಥ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದಿದ್ದಾಗ ಸಹಜ ಹಾಗೂ ಅಣಕಿಗೆ ಅಂತರ ಅರಿವಾಗದು

ವ್ಯಂಗ್ಯವನ್ನೇ - ಅಣಕನ್ನೇ ಸಹಜದ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಟ್ಟು ವ್ಯವಹರಿಸುವ ಚಾಲ್ತಿಯನ್ನು ತಂದುಬಿಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ಆ ವ್ಯಂಗ್ಯವೇ ಸಹಜವೆನಿಸುವಂತಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಇನ್ನೂ ನಿಜ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಇವರ ಮನಸ್ಸು ನೈಜತೆಯನ್ನೇ ವ್ಯಂಗ್ಯದ ಸಾಲಿಗೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ವಿಷಯದ ಗುಟ್ಟು ಗೊತ್ತಾಗದೇ ಇರುವುದರಿಂದ ವ್ಯಂಗ್ಯವಾವುದು? ಸಹಜವಾವುದು? ಎಂಬ ವಿವೇಚನೆ ಇಲ್ಲದಾಗಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ- ನಮ್ಮ ಕಾಲ್ಪಡಿಗೆಯನ್ನು ಸ್ಪ್ಯಾಂಡರ್ಡ್ ಆಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡರೆ ಕುಂಟನಂತೆ ಒಬ್ಬ ನಡೆದಾಗ ಅದು ಅಣಕಾಗುವುದು. ನೂರಾರು ಜನ ಕುಂಟರನ್ನೇ ಒಂದು ಹಾಸ್ಟೆಲ್‌ನಲ್ಲಿರಿಸಿಬಿಟ್ಟು ಒಬ್ಬ ಸರಿಯಾದವನು ಆ ನೂರಾರು ಜನ ಕುಂಟರನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಆ ಕುಂಟನಡೆಯುವ ಸಹಜವೆಂದೂ, ತಾನೇ ಸರಿಯಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಭಾವಿಸುವಂತಾಗಬಹುದು.

ಎಲ್ಲ ಸುಖ ಸಂತೋಷಗಳೂ ಮೂಲಸ್ಥಾನವನ್ನವಲಂಬಿಸಿವೆ

ಯಾವುದೊಂದು ವಸ್ತುವು ನಮ್ಮಗಳವರೆವಿಗೂ ಹಬ್ಬಿ, ಬೆಳೆದುಬಂದು, ನಮಗೆಲ್ಲಾ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಸುಖ-ಸಂತೋಷಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿದೆಯೋ, ಆ ಬಳ್ಳಿಯ ಮೂಲ ಎಲ್ಲಿದೆ? ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸುತ್ತಲೇ ಇರಬೇಕು. ಎಲ್ಲಿಂದಲೋ ಹುಟ್ಟಿಬಂದ ಬಳ್ಳಿಯೊಂದು ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯ ಮೇಲೆ ಹಬ್ಬಿದ್ದು ಅಥವಾ ಹಬ್ಬುತ್ತಿದ್ದು ಅದರ ಫಲವನ್ನು ನೀವು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಅದರ ಬೇರು ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಶುರುವಾಗಿತ್ತು, ಅದನ್ನು ನಾವೇನಾದರೂ ಕತ್ತರಿಸಿಬಿಟ್ಟರೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಅದು ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯ ಮೇಲೆ ಹಬ್ಬುವುದಾಗಲೀ, ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವುದಾಗಲೀ, ಅದನ್ನು ನೀವು ಸವಿಯುವುದಾಗಲೀ ನಿಂತುಹೋಗುವುದು. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಹರಿದುಬರುತ್ತಿರುವ ಕಾವೇರಿನದಿಯ ಕೊಡಗಿನ ತಲಕಾವೇರಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ, ಕೊಳ್ಳಡಂ ಎಂಬ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ತಲಕಾವೇರಿಯಿಂದ ಕೊಳ್ಳಡಂ ವರೆವಿಗೂ ಹರಿಯುವ ಕಾವೇರಿಯ ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ನೇರದಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು, ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಂತೆ ಜನರು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವರು. ಕಾವೇರೀ ತೀರ್ಥ ರುಚಿಯನ್ನು ನೋಡಹೊರಟಾಗ ಅದು ಹುಟ್ಟುವ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಯಾವ ರುಚಿ? ಇಲ್ಲಿ ಏನು ರುಚಿ? ಮತ್ತೆ ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಸೇರುವೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಏನು ರುಚಿ? ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳೇನು? ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಗಮನಿಸದೇ ಇರಬಹುದು. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಇದ್ದರೂ ಒಂದು ವೇಳೆ ತಲಕಾವೇರಿಯಲ್ಲೇ ಪ್ರವಾಹವು ಮುಂದುವರಿಯದೆ ನಿಂತುಹೋಗಿಬಿಟ್ಟರೆ ಮುಂದಿನ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಬಗೆ ಬಗೆಯ ಕಾವೇರಿಯ ನೀರನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದ ವ್ಯವಹಾರಗಳು ನಿಂತುಹೋದಂತೆಯೇ. ಆದರೆ ನಾವು ನೀರು ಇಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆಯೇ ಹೊರತು ಮೂಲದ ಕಡೆಗೆ ಗಮನ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಏತಕ್ಕೆ ಹೇಳಿದ್ದೆಂದರೆ ಎಲ್ಲಾ ಸುಖ-ಸಂತೋಷಗಳೂ ಮೂಲವನ್ನವಲಂಬಿಸಿದ್ದು- ಎಂಬುದನ್ನು ಜ್ಞಾಪಿಸಲು.

ಭಗವದ್ಗೀತೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳು ಸಂತೋಷವನ್ನು ಕೊಡಲು ಕಾರಣ-ಮೂಲದ ಸಂಬಂಧ

ಈ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳು, ಈ ಭಗವದ್ಗೀತೆ, ಈ ರಾಮಾಯಣ ಭಾರತಾದಿಗಳು ಇವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೋಡಿದಾಗ ಏನೋ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಸಂತೋಷವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೇನು ಕಾರಣ ವೆಂದರೆ-ಆ ಪರಮಸುಖಕಾರಣವಾದ ಮೂಲದಿಂದ (ತಮ್ಮ ಹೃದಯವನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಿಸಿ ಕೊಂಡು) ಹರಿಗೆದಹಿಲ್ಲದೆ ಹರಿದುಬರುತ್ತಿರುವುದು. ಆ ಮೂಲವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಇವುಗಳ ವಿವರಣೆಯು ಬಂದಾಗ ಮಾತ್ರ ಅದರ ಗಂಧ, ಅದರ ರಸ, ಅದರ ಸವಿ, ಅದರ ಸೌಂದರ್ಯ, ಅದರ ಭಾವಾನುಭಾವಗಳು ಮತ್ತು ಅದರ ಅನುಭವ, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನೀರಸಚಾದ ಕೇವಲ ಅನುಕರಣ.

ವಾಙ್ಮಯವೆಲ್ಲವೂ ಆತ್ಮನಿಂದಲೇ ಬಂದು, ಅಲ್ಲೇ ಲಯಗೊಂಡು ಆತ್ಮವೇ, ಆಗಿದೆ.

ಅಂತೆಯೇ ಈ ವಾಙ್ಮಯ ನದಿಯ ಮೂಲಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ ಅಲ್ಲಿ ನಾದವೊಂದು ಗೋಚರವಾಗುವುದು. ಆ ನಾದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಲಕ್ಷಣವುಂಟು. ಆ ಲಕ್ಷಣದೊಂದಿಗೆ

ಅದರ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಎಲ್ಲಿಯವರೆವಿಗೂ ಇರುತ್ತದೋ, ಅಲ್ಲಿಯವರೆವಿಗೂ ನಾದಬ್ರಹ್ಮ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ಶಬ್ದಬ್ರಹ್ಮ. ವ್ಯಕ್ತಕ್ಕೆ ಬೇರು ಎಂಬುದು ಭೂಮಿಯ ಮಟ್ಟಕ್ಕಿಂತ ಕೆಳಗೆ ಇದ್ದಾಗ, ಮೇಲಕ್ಕೆ ಬಂದುದು ಕಾಂಡ-ಶಾಖೆ-ಪತ್ರ-ಪುಷ್ಪ-ಇತ್ಯಾದಿ ಹೆಸರನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು. ಇಲ್ಲಿಯೂ ಹಾಗೆಯೇ ಒಂದು ಬಗೆಯ ವಿಭಾಗವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡೇ ನಾದ ಬ್ರಹ್ಮ, ಶಬ್ದಬ್ರಹ್ಮ, ಮತ್ತು ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮ-ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಭೇದಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡದ್ದು. ನಾವು 'ಇದು ನನ್ನ ಕಿವಿ.' 'ಇದು ನನ್ನ ಕಣ್ಣು.' ಇದು ನನ್ನ ಮೂಗು-ಎಂಬುದಾಗಿ ನಮ್ಮ ಅಂಗಾಂಗಗಳನ್ನು ನಮಗಿಂತಲೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಮತ್ತೊಂದು ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಾಗ ಅವೆಲ್ಲವೂ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗಿ ಆತ್ಮನೇ ಆಗಿಬಿಟ್ಟಿರುತ್ತೇವೆ. ಹೀಗೆಯೇ ವಾಜ್ಞಯಗಳೆಲ್ಲವೂ ಒಂದು ನೋಟದಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಕಂಡರೂ, ಮತ್ತೊಂದು ಬಗೆಯಿಂದ ನೋಡಿದಾಗ ಎಲ್ಲಾ ಆತ್ಮನ ಮೇಲೆಯೇ ನಿಂತು, ಅಲ್ಲೇ ಲೀನವಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ ನಾವೇ ಆಗಿಬಿಟ್ಟಿರುತ್ತೇವೆ. ಈ ಕಣ್ಣು, ಕಿವಿ, ಗಡ್ಡ, ಮೀಸೆ, ಕೂದಲು ಇಬುಗಳೆಲ್ಲಾ ಈ ಜೀವಿಯೊಂದಿಗೇ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡು, ಒಂದಾಗಿದ್ದಾಗ ಹೇಗಿರುತ್ತೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಅದೇ ಗಡ-ಕೂದಲು ಮೊದಲಾದುದನ್ನು ದೇಹದಿಂದ ತೆಗೆದು ಟೇಬಲ್ ಮೇಲೋ, ನೆಲದ ಮೇಲೋ ಇಟ್ಟರೆ ಹೇಗಿರುತ್ತೆ ಎಂಬುದನ್ನೂ ತುಲನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಗಮನಿಸಿ ನೋಡಿ.

ಆತ್ಮ ವಸ್ತುವಿನ ಸಹಿತವಾಗಿ ಬಂದಾಗ ಸಾಹಿತ್ಯ

ಅವನ ಸಹಿತವಾಗಿ ಅಂದರೆ ಮೂಲಸಹಿತವಾಗಿ ಬಂದಾಗ ತಾನೆ ಅದು ಸಾಹಿತ್ಯವಾಗುವುದು. ಅಂಥ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು, ತತ್ಸಹಿತವಾಗಿ ಬಂದದ್ದನ್ನು ನೀವೂ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ, ಲೋಕಕ್ಕೂ ಕೊಡಿ. ವಾಜ್ಞಯದ ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಪದವನ್ನೂ ಮೊದಲು ಅವನ ಪದದಲ್ಲಿದೆ. ನಂತರ ಪ್ರಸಾದವಾಗಿ ನೀವು ಪಡೆದು ಸವಿಯಿರಿ. ಆಗ ತಾನೇ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸುಖ. ನಿಮ್ಮ ಕೈಗೆ ಬಂದ ಗಿಡವನ್ನು ಮೊದಲು ಬೇರು ಬಿಡುವಂತೆ ಮಾಡಲು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿಡಿ. ಅದು ಸಮೂಲವಾಗಿ ಬೆಳೆದ ಮೇಲೆ ಅದರ ಎಲೆ, ಚಿಗುರು, ಕಾಯಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನೋಡಿ. ಅದರಿಂದ ಬರುವ ಫಲವನ್ನು ಷಡ್ರಸಾತ್ಮಕವಾಗಿಯೂ, ನವರಸಾತ್ಮಕವಾಗಿಯೂ, ಸರ್ವಾತೀತವಾದ ರಸಮಯ ಮತ್ತು ಆನಂದಮಯವಾಗಿಯೂ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸವಿಯಿರಿ.

ಸಮೂಲವಾಗಿ ಬೆಳೆದ ಭಾಷೆಯೇ ಆದರೂ ನೆಲೆಮುಟ್ಟಿಸಲು ಆಯಾ ದೇಶಕಾಲ ಧರ್ಮಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ

ಸಮೂಲವಾಗಿ ಬೆಳೆದ ಗಿಡದಲ್ಲಿಯೂ, ಸರಿಯಾದ ಪೋಷಣೆಯಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಕಿಂಡಾಗಿಯೋ, ದೋರಗಾಯಾಗಿಯೋ, ಅಷ್ಟಪ್ಪರಲ್ಲಿಯೇ ಉದುರಿ ಹೋಗುವುದೋ ಉಂಟು. ಇಟ್ಟ ಗಿಡ ಎಲ್ಲವೂ ಪೂರ್ಣಫಲ ಕೊಟ್ಟೇ ಕೊಡುತ್ತದೆ ಎಂದಾಗಲೀ, ಇಟ್ಟ ವಿಷಯವೆಲ್ಲಾ ನೆಲ ಮುಟ್ಟಿಯೇ ಮುಟ್ಟುತ್ತದೆ ಎಂದಾಗಲೀ ಧೃಢವಾಗಿ ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಾ ಆಯಾ ದೇಶ-ಕಾಲಗಳು ಮತ್ತು ಧರ್ಮ-ಕರ್ಮಗಳು ಇವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತೆ. ಯಾವುದಕ್ಕೂ ನಮ್ಮ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯೊಂದು ಇರಬೇಕು.

ಚತುರ್ದಶ ವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ತವೂ ಅಡಗಿದೆ

ವಿದ್ಯೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ಅಭಾಸವಾಗದೆ ವಿದ್ಯೆಗಳಾಗಿಯೇ ಉಳಿದುಕೊಂಡು ಮುಂದುವರಿದದ್ದೇ ಆದರೆ ಅವುಗಳಿಂದ ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಬೆಳಕುಂಟು. ಚತುರ್ದಶ ವಿದ್ಯೆಗಳೆಂದು ಏನೇನನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೋ ಅವುಗಳಲ್ಲೇ ಸಮಸ್ತವೂ ಅಡಗಿವೆ. ಅವೆಲ್ಲವೂ ಆತ್ಮಮೂಲವಾಗಿ ಬಂದ ವಿದ್ಯೆಗಳು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಒಬ್ಬ ಬಾರ್ಬರ್ ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳ ಬೇಕಾದರೆ ಈ ಗಡ್ಡ, ಕೂದಲು ಎಂಬುದು ಇದ್ದರೇ ತಾನೆ. ಈ ಗಡ್ಡವು ಈ ರೀತಿ ಬೆಳೆಯಲು ಅದರ ಹಿಂದೆ ಒಂದು ಜೀವವಿರಬೇಕು. ಆದರೆ ಎಲ್ಲವೂ ವೇದದಲ್ಲಿದೆ, ಎಂದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ವೇದದಲ್ಲೇ ಸೆಲೂನ್ ಇದೆಯೇ ಎಂದು ಹುಡುಕಲು ಹೋಗಬೇಡಿ. ವ್ಯಕ್ತವಲ್ಲಾ ಬೀಜದಲ್ಲೇ ಅಡಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಇಷ್ಟಿಷ್ಟು ದಪ್ಪದ ಕೊಂಬೆ-ರೆಂಬೆಗಳು, ರುಚಿಯಾದ ಹಣ್ಣು ಇವೆಲ್ಲವೂ ಬೀಜದಲ್ಲಿದೆ ಎಂದು ಚಾಕು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬೀಜವನ್ನು ಕುಯ್ದು ನೋಡಲು ಹೊರಟಂತೆ ಆಗುತ್ತೆ. ಆ ಮಾತಿನ ಭಾವದ ಕಡೆಗೆ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ಕ್ಷೌರಕ್ಕೂ, ಕ್ಷೌರಿಕನಿಗೂ ವಿದ್ಯೆಯೇಕೆ? ಶಾಸ್ತ್ರವೇಕೆ? ಎಂದರೆ ಶಾಸ್ತ್ರವಿಲ್ಲದೆ ಒಂದು ಹುಲ್ಲು ಕಡ್ಡಿಯ ಚಲನೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ಒಂದು ಶೋಕಿಯ ಕ್ಷೌರಿಕನಾದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿಲ್ಲ, ಮುಂದಿಲ್ಲ, ಶಾಸ್ತ್ರವೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಎಲ್ಲವೂ ಅದರದರ ಧರ್ಮದಲ್ಲೇ ಇದ್ದಾಗ ಅಲ್ಲಿಂದ ಶಾಸ್ತ್ರವು ಹೊರಡುವುದು. ಮತ್ತೆ ಆಯಾ ಧರ್ಮದಿಂದ ಜಾರಿದಾಗ ಅದನ್ನು ಮತ್ತೆ ಅದು ಇದ್ದೆಡೆಗೆ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಲು ಶಾಸ್ತ್ರಬೇಕು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ- ಕ್ಷೌರಿಕನಿಗೆ ಒಂದು ಶಾಸ್ತ್ರವುಂಟು ನೋಡಿ. ಅವನು ಕ್ಷೌರಿಕನಿಗೆ ಬರುವಾಗ ತನ್ನ ಹಡಪವನ್ನು (ಕ್ಷೌರಸಾಮಾಗ್ರಿಗಳ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ) ತನ್ನ ಎಡಕಂಕುಳಿನಲ್ಲೇ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬರಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ ಕ್ಷೌರಿಕರ್ಮ ಮಾಡುವಾಗ ಅವನಿಗೆ ಬಲಮೂಗಿನ ಸೂರ್ಯ-ನಾಡಿಯು ಆಡುತ್ತಿರಬೇಕು. ಹಾಗಿದ್ದಾಗ ತಾನೆ ಅದರ ಮುಂದಿನ ವಿಜ್ಞಾನದಂತೆ 'ಶ್ಮಶ್ರುವರ್ಧಕಾಃ' ಎಂದು ಹೆಸರಿಸುವ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸ್ಥಾನ ಅವನಿಗೆ ಬರುವುದು.

'ಸ್ವಧರ್ಮೇ ನಿಧನಂ ಶ್ರೇಯಃ' ಎಂಬ ಮಾತಿಗೆ ವಿವರಣೆ

ಅವರವರ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲೇ ಅವರವರು ಬಾಳುವುದು ಚೆನ್ನು. ಕಣ್ಣಿಗೆನು ವೃತ್ತಿ? ಎಂದರೆ ನೋಡುವುದು, ಮೂಗಿಗೆನು ವೃತ್ತಿ? ಎಂದರೆ ಗಂಧಾಘ್ರಾಣ ಮಾಡುವುದು- ಹೀಗೆ ಆಯಾ ಧರ್ಮದಲ್ಲೇ ಅದರು ಇರಬೇಕು. ಆ ಧರ್ಮದೊಂದಿಗೇ ಮುಗಿಯಬೇಕು. 'ಸ್ವಧರ್ಮೇ ನಿಧನಂ ಶ್ರೇಯಃ' ಎಂದು ಇದನ್ನೇ ಹೇಳುವುದು. ಹಾಗೆ ಅದರದರ ವೃತ್ತಿಯೊಂದಿಗೇ ಅದು ನಿಧನವಾದಾಗ ತಾನೆ ಮುಂದೆ ಹುಟ್ಟುವ ಜೀವಿಗಳಿಗೆ ಕಣ್ಣು-ಮೂಗು ಇವುಗಳು ಆಯಾ ಕ್ರಿಯೆಯೊಂದಿಗೇ ಹುಟ್ಟಲು ಸಾಧ್ಯ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡೆರಡು ಧರ್ಮಗಳನ್ನಿದಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗಿಟ್ಟರೆ ಈ ಹೊತ್ತು ಕಣ್ಣು, ನಾಲೆ ಮೂಗು ಅದೇ ಆಗಬಹುದು- ಎಂದಾದರೆ ನಿಯತ ವಾದ ಯಾವ ಧರ್ಮವೂ ಇಲ್ಲದೆ ಸೃಷ್ಟಿಯು ನಂಬಿಕೆಗೇ ಅನರ್ಹವಾದೀತು. ಅದು ಪರಮಾ ಭಾಸ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಅವನು ಯಾವ ಧರ್ಮವನ್ನಿಟ್ಟಿದ್ದನೋ ಅದರೊಂದಿಗೆ ಮುಂದುವರಿದು ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆಯೇ ಇರಲು ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ಶಾಸ್ತ್ರ, ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ವೇದ.

ಸೃಷ್ಟಿಯ ಧರ್ಮವೇ ಶಾಸ್ತ್ರ

ಒಬ್ಬ ಕ್ಷತ್ರಿಯನನ್ನು ಕುರಿತು 'ನಿನಗೆ ಈ ಕ್ಷತ್ರಿಯಲ್ಲೇ ಜೀವನವೆಲ್ಲಾ ಇದೆ' ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ, 'ಇದರ ಯಾವಯಾವ ಭಾಗದಲ್ಲಿ, ನನ್ನ ಯಾವ ಯಾವ ಜೀವನವಿದೆ' ಎಂದು ಕ್ಷತ್ರಿಯನ್ನು ಮುರಿದು ಹುಡುಕಲು ಹೊರಟರೆ, ಅವನ ಜೀವನ ಅದರಲ್ಲಿ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆ ಮಾತಿನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಅವನು ಗ್ರಹಿಸಬೇಕು. ಅವನನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಧರ್ಮವು, ಅವನ ಜೀವನವನ್ನು ರೂಪಿಸಿದ ಧರ್ಮವು, ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಅಲಗಿನಂತೆ ಅವನನ್ನು ಇಟ್ಟಿದೆ. ಸತ್ಯ, ಧರ್ಮಗಳ ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ನಿರ್ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯವಾಗಿ, ನಿಷ್ಕರವಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸಲು, ಅದರ ವಿರೋಧಿಗಳನ್ನು ತುಂಡರಿಸಿ, ಧ್ವಂಸಮಾಡಬೇಕು. ಇದನ್ನು ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಮರೆತರೂ ಅವನ ಕ್ಷತ್ರಿಯತ್ವಕ್ಕೆ ಸ್ಥಾನವಿಲ್ಲ. ನಿಜವಾಗಿ ನೋಡಿದರೆ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಧರ್ಮವೇ ಶಾಸ್ತ್ರ. ಅದನ್ನು ಒಂದು ಕಾಗದದ ಮೇಲೆ ಗುರುತು ಹಾಕಿ, ಶಾಸ್ತ್ರಪುಸ್ತಕ ಎಂದು ವ್ಯವಹರಿಸುವುದು ಗೌಣವಾದುದು. ಪಂಚಾಂಗದಲ್ಲಿ ಶುಕ್ರ-ಚಂದ್ರಾದಿಗಳ ಗತಿಯನ್ನು ಗುರುತು ಹಾಕಿದರೆ ಗುರುತು ಮಾತ್ರವೇ ಅದು. ಆ ಗುರುತು ಹಾಕದಿದ್ದರೆ ಅವರ ಗತಿಯೇನು ನಿಂತುಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅದರಂತೆ ಆಯಾ ಸೃಷ್ಟಿ ಧರ್ಮವನ್ನು ನೇರ ವಾಗಿ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಾದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಪಂಕ್ತಿಯೇ ಬೇಕು ಎಂದೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟ ವಸ್ತುಗಳೇ ತನ್ನ ತನ್ನ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಲೇ ಇರುವುವು. ಒಂದು ದಾಳಿಂಬೆಯ ಎಲೆ, ಅದರ ವಾಸನೆ-ಇವುಗಳನ್ನು ನೋಡಿದಾಗಲೂ ಇದು ಹುಳಿದಾಳಿಂಬೆ, ಇದು ಸಪ್ತದಾಳಿಂಬೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಹೇಳಿಬಿಡಬಹುದು. ಹಾಗೆ ಅದರತನ ವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವುದು ಅದರಲ್ಲಡಗಿರುವ ಶಾಸ್ತ್ರವೇ ತಾನೆ.

ಪದಾರ್ಥವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸಿ ಶಾಸ್ತ್ರವು ಬಂದಾಗ ಆ ಪದಾರ್ಥದ ಜ್ಞಾನವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವವರೆಗೂ ಅದರ ವ್ಯಾಪಾರ.

ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ಬೆಳೆದಿರುವ ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ವಿಷಯವೊಂದಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಎಲ್ಲವೂ ಅರಣ್ಯ ರೋದನವಾಗು ವುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ 'ಗಾಮಾನಯ' 'ಉಷ್ಣಮಾನಯ' ಎಂದೆಲ್ಲಾ ವ್ಯವಹರಿಸಬೇಕಾದರೆ ಗೋ, ಉಷ್ಣ ಎಂಬ ಪದಗಳಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುವ ವಸ್ತುಗಳಿರಬೇಕು. ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದಿದ್ದ ಮೇಲೆ ಅಲ್ಲಿ ಪದಕ್ಕೂ ವಿಷಯವಿಲ್ಲ. ಪದಾರ್ಥವೆಂದಾಗ ಒಂದು ಅರ್ಥವಿದ್ದು, ಅದನ್ನು ಸರಿಸಿ ಬಂದ ಪದವೂ ಇದ್ದು, ಎರಡರ ಸೇರುವೆಯಿಂದ ಪದಾರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. 'ಪೆನ್ನಿಲ್ ಕೊಡಿ' ಎಂದಾಗ ಸಮ್ಮುನಿರುವುದು ಯಾವಾಗ? ಪೆನ್ನಿಲ್ ಎಂಬ ಪದದ ಅರ್ಥವು ಇಲ್ಲದಿದ್ದಾಗ ಆದ್ದರಿಂದ ಅರ್ಥವು ಮೊದಲು ಇದ್ದಾಗ ಮಾತ್ರ ಅದರ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಅಲ್ಲೊಂದು ಪದ ಹುಟ್ಟುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಪದವೊಂದನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸಿದರೆ ಅದು ತನ್ನ ಅರ್ಥವನ್ನು ಮುಟ್ಟು ವವರೆವಿಗೂ ಅಲೆದಾಡುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ನೀವು ಪೋನ್ ಮೂಲಕ ಯಾರೋ ಒಬ್ಬರನ್ನು ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ ಮಾತನಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವಿರಿ. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅವರೇ ನೇರ ವಾಗಿ ಬಂದು, ಅವರೊಡನೆ ಮಾತುಕತೆ ಆಗುವವರೆವಿಗೂ ನೀವು ಹೋರಾಡುವಿರಿ. ಅವರು ಸಿಗದಿದ್ದರೂ ನಿಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದು ಪೋನ್‌ನ ಮುಂದೆ ನಿಂತು, ಅವರಲ್ಲಾಡಬೇಕಾದ ಮಾತನ್ನಾಡಿಬಿಟ್ಟು ವಾಪಸ್ ಬರುವುದಿಲ್ಲ.

ಫೋಟೋವಿಗೆ ಮೂಲವಾಗಿ ಒಂದು ನೆಗೆಟಿವ್ ಇರುವಂತೆ ಈ ಶಬ್ದಬ್ರಹ್ಮದ ಹಿಂದೆ ನಾದಬ್ರಹ್ಮವೂ, ಪರಬ್ರಹ್ಮವೂ ಇದೆ

ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಎರಡು ಬಗೆಯ ರೂಪಗಳುಂಟು, ನೆಗೆಟಿವ್ ಮತ್ತು ಪಾಸಿಟಿವ್. ಫೋಟೋವಿನಲ್ಲಿ ಪಾಸಿಟಿವ್ ಅನ್ನು ಪಡೆಯಲು 'ನೆಗೆಟಿವ್ ಅನ್ನು ಮೊದಲು ಸಿದ್ಧ ಪಡಿಸುತ್ತೇವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪಾಸಿಟಿವ್‌ಗೆ ನೆಗೆಟಿವ್ ಕಾರಣ. ಹಾಗೆಯೇ ಶಬ್ದವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿಯೂ ನಮಗೆ ಬೇಕಾದ ಪಾಸಿಟಿವ್‌ಗೆ ನೆಗೆಟಿವ್ ಅತ್ಯವಶ್ಯಕ. ಅದು ಏನೆಂದು ನೀವು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಆದರೆ ಇಂದು ಪಾಸಿಟಿವ್ ಮಾತ್ರ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ನಿಂತು, ನೆಗೆಟಿವ್ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚನೆಯೇ ಇಲ್ಲದಾಗಿದೆ. ಈ ಪಾಸಿಟಿವ್ ಹೇಗೆ ಹೇಗೆ ಮೇಕಪ್ ಆಗಿಬಿಟ್ಟಿದೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಮೂಲಸ್ವರೂಪವನ್ನು ನೋಡಿ, ಇದು ಹೀಗೆ ವಿಕಾಸವಾಗಿದೆ ಅಥವಾ ಇದು ಹೀಗೆ ವಿಕಾರವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಅರಿಯಬೇಕು. ಹಾಗೆ ಹೋದಾಗ ನಾವು ಮಾಡುವ ಶಬ್ದ, ಶಾಸ್ತ್ರ, ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಗೆ ನೆಗೆಟಿವ್ ಆಗಿ ಒಂದು-ಬ್ರಹ್ಮತ್ವವೇ ಇರುವುದರಿಂದ ಅದನ್ನು ತಲಪಿದಾಗ, ಒಂದು ಆಪಾರವಾದ ಸಂತೋಷ. ಹೀಗೆ ಶಬ್ದ ಬ್ರಹ್ಮದ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕು. ಈ ಶಬ್ದಬ್ರಹ್ಮವು, ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲೇ ಇರುವ ಆ ಮೂಲ ಧರ್ಮದೊಡನೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಂತಾದಾಗ ನಿತ್ಯವೂ ಆಗಬಹುದು. ನಾದಬ್ರಹ್ಮವೇ ಈ ಶಬ್ದಬ್ರಹ್ಮವಾಗಿ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಪಡೆದಾಗ, ಇವೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಹಿಂದೆ ಮೂಲಭೂತವಾಗಿ ಪರ ಬ್ರಹ್ಮವೇ ಇರುವುದಾಗಿದೆ. ಈ ರೀತಿ ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಕಾರ್ಯಕಾರಣ ಭಾವದೊಡನೆ ವಿಷಯವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತಂದುಕೊಂಡು ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಏನೇನು ಸೇರಿಕೊಂಡು ಒಂದು ರೂಪತಳೆದಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನರಿಯಬೇಕು.

ಒಂದು ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಯಥಾರ್ಥಜ್ಞಾನದ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಇದ್ದಾಗ ಆ ಬಗ್ಗೆ ಅರಿವು ಬೆಳೆಸಬೇಕು

ನಮಗೇ ಒಂದು ವಿಷಯವನ್ನರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಪಿಪಾಸೆ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಾಗ ಅದನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಲುವಾಗಿ, ಇಷ್ಟು ವಿವರಿಸಿದ್ದೇ ಹೊರತು, ಲೋಕದ ಮುಂದೆ ವಿಚಾರ ವನ್ನಿಡುವ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯದಿಂದಲ್ಲ-ಎಂಬುದನ್ನು ನೀವು ಗಮನದಲ್ಲಿಡಬೇಕು. ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಬಾಯಾರಿಕೆಯೇರ್ಪಟ್ಟಾಗ ಅವನಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ನೀರು ಕೊಟ್ಟು ದಾಹ ಶಮನವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಅವನಲ್ಲೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಲಾಲಾಜಲವಿರಬೇಕು. ಆವಾಗ ತಾನೇ ಅವನ ಬಾಯಾರಿಕೆ ಅಡಗು ವುದು. ಲಾಲಾಜಲವು ಇಂಗಿಹೋಗುವಷ್ಟು ಕಾಲ ನೀರನ್ನು ಕೊಡದೆ ಉಪೇಕ್ಷಿಸಿಬಿಟ್ಟಾಗ ನಂತರ ನೀರು ಕೊಟ್ಟು ದಾಹವನ್ನು ಇಂಗಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನಿಗೆ ಉಳಿಗಾಲ ಹೋಯಿತು, ಅಳಿವು ಬಂತು, ಎಂದರ್ಥ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ಲಾಲಾಜಲದಂತೆ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ವಿಷಯಾಭಿಲಾಷೆಯ ಸಂಸ್ಕಾರ ಉದ್ಯೋಧಗೊಳ್ಳುವ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ವಿಷಯದಾಹ ವನ್ನು ಅಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇನ್ನೂ ಕಾಲ ಮಿಂಚಿದರೆ ವಿಷಯ ಕೊಟ್ಟರೂ ಉಪಯೋಗವಿಲ್ಲವಾದೀತು.

ಪದವು ಪದಾರ್ಥಜ್ಞಾನವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದಾಗ ಸೌಂದರ್ಯಾನುಭವ

ವಾಗ್ಗೊಪವಾಗಿ ಈ ರೀತಿ ವಿಷಯವನ್ನಿಡುವುದು- ಬುದ್ಧಿಗೆ ವಿಷಯವು ತಲುಪುವುದರಲ್ಲಿ ಪರ್ಯವಸಾನವಾಗುವುದು. ಇದು ಬಹಿರ್ವಾಣಿಯಾದುದರಿಂದ ಇದಕ್ಕಿರುವ ಸ್ಥಾನವೇ ಇಷ್ಟೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಈ ವಿಷಯಗಳೆಲ್ಲಾ ಸ್ವಾನುಭವದಲ್ಲಿ ಪರ್ಯವಸಾನ ಹೊಂದುವ ಕಾಲವೂ ಒಂದುಂಟು. ಹಾಗೆ ಬಂದಾಗ 'ವೇದಾಂಶ್ಚ ವೇದ್ಯಂ ಚ..... ಸರ್ವಂ ಶರೀರಾತ್ಮನಿ' ಎಂಬ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಏರುವುದರಿಂದ ಆವಾಗ ಅಂತರ್ವಾಣಿಯಾಗಬಹುದು. ಅದರಲ್ಲೇ ಸೌಂದರ್ಯವಿರುವುದು. ಏಕೆಂದರೆ ಯಾವುದೇ ವಸ್ತುವು ನೇರವಾಗಿ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಗೋಚರವಾದಾಗ ತಾನೆ ತನ್ನ ಇಂಪು-ತಂಪುಗಳನ್ನು ದ್ರಷ್ಟಾ ಆದವನಿಗೆ ಹೊರಸೂಸಿ, ತಾನು ಸುಂದರವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ವಸ್ತುವನ್ನು ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ತರುವಂತಿದ್ದರೆ-ಚಿತ್ರ

ಎಷ್ಟೇ ಸುಂದರಾಂಗನಾದ ಪುರುಷನೂ, ಅವನು ಸುಂದರನೇ ಹೊರತು ಅವನ ನೆರಳು ಸುಂದರವಲ್ಲ. ಅದು ಭಯಂಕರವೇ. ಅದೇ ಸುಂದರ ಪುರುಷನನ್ನು ಚಿತ್ರರೂಪಕ್ಕೆ ತಂದರೂ, ಆ ಚಿತ್ರವೂ ಹತ್ತು ಕೈ ದಾಟಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುವಾಗ ಮೊದಲ ಸುಂದರ ರೂಪವನ್ನೇ ಚಿತ್ರಿಸುವುದೆಂದು ನಂಬಲಾಗದು. ಬಯಜನಕವೂ ಆಗಬಹುದು. ನೀವು ನಿಮ್ಮ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಬರೆಯುವಂತೆ ನಿಮ್ಮ ಪುಟ್ಟ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹೇಳಿ, ನೀವು ಎದುರಿಗೇ ಕುಳಿತುಕೊಂಡರೂ, ಅವು ನಿಮ್ಮ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಹೇಗೆ ಬರೆಯಬಹುದು? ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿನೋಡಿ. ಅವು ನಿಮ್ಮನ್ನು ನೋಡಿ ತಾನೆ ಬರೆದಿದ್ದು. ನೀವಿರುವಂತೆಯೇ ಅವು ಬರೆದವೆ? ಮನುಷ್ಯನ ಚಿತ್ರ ಬಿಡಿಸಬೇಕು. ಅದನ್ನೂ ಚಿತ್ರವೆಂದು ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಬರೆದದ್ದೆಲ್ಲಾ ಚಿತ್ರವೇ. ಚಿತ್ರ ಶಬ್ದವಾದರೂ ಏನನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೆ? 'ಚಿತ್ತಂ ರಾತಿ ಇತಿ ಚಿತ್ರಮ್'-ನೋಡುವವನ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಅದು ಯಾರ ಚಿತ್ರವೋ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಕಡೆಗೆ ಒಯ್ಯುವ ಒಂದು ಕಲಾರೂಪ.

ಪದಾರ್ಥವನ್ನು ನೋಡುವಂತೆ ಮಾಡಿದಾಗ ಪದಕ್ಕೊಂದು ಸೌಂದರ್ಯ

ಬಾಯಿಂದ ಮಾತಾಡಿ ವಿಷಯದ ಕಡೆ ಒಯ್ದರೆ, ಅದು ವಾಚ್ಛೂಲ, ಚಿತ್ರವಾದರೆ ಅದು ರೇಖಾಮೂಲ. ಶಬ್ದಗಳೂ ಸಹ ಶ್ರೋತೃವಿನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ವಿಷಯದೆಡೆ ಒಯ್ಯುವ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಚಿತ್ರವೇ ತಾನೆ. ಪದಗಳು ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತವೆ ಎಂದರೆ ಪದಾರ್ಥದವರೆವಿಗೂ ನಮ್ಮನ್ನು ಕರೆದೊಯ್ಯುವಂತಿರಬೇಕು. ಆದರೆ ಅದೇ ಪದವು ಹತ್ತು ಕೈ ಬದಲಾಯಿಸಿ ಬರುವ ವೇಳೆಗೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಭಯಂಕರವಾದ ಮಾರ್ಪಾಟು ಬಂದು ಅರ್ಥದೆಡೆಗೆ ಒಯ್ಯದೆ, ತನ್ನ ಪದತ್ವವನ್ನೇ ಕೆಡಿಸಿಕೊಂಡುಬಿಡಬಹುದು. ಆವಾಗ ಅದರಲ್ಲಿ ಪದಕ್ಕಿರಬೇಕಾದ ಸೌಂದರ್ಯವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಪದವು, ಆರಂಭಕ್ಕೆ ನೆನಪು ಕೊಡುವಂತಿದ್ದರೂ ಮುಂದೆ ಹೋಗುತ್ತಾ ಆ ವಸ್ತುವನ್ನೇ ನಾವು ನೋಡುವಂತೆ ಮಾಡಿ, ಸೌಂದರ್ಯಾನುಭವದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತದೆ.

ಹಸಿದವನು ಅನ್ನ ಪದದಲ್ಲೇ ನಿಂತರೆ ವಿಷಾದ

ಹಸಿವಾದವನು ಅನ್ನವನ್ನು ಹುಡುಕಲು ಹೊರಟು, dictionary (ಡಕ್ಷಿಣಿ)ಯ ಅನ್ನ ಪದದಲ್ಲಿ ನಿಂತರೆ, ಅಲ್ಲಿ ವಿಷಾದವೇ ಹೊರತು ಪ್ರಸಾದಕ್ಕೆ ಎಡೆಯಿಲ್ಲ. ದೇಹೇಂದ್ರಿಯ ಮನೋಬುದ್ಧಿಗಳ ಪ್ರಸನ್ನತೆಗಾಗಿ ಪ್ರಸಾದರೂಪೇಣ ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕಾದ ಅನ್ನವು ಅನ್ನ ಪದವಲ್ಲ. ನಿಸರ್ಗಕೊಟ್ಟ ಅನ್ನರೂಪವಾದ ವಸ್ತು. ಈ ಅನ್ನವು ಅಕ್ಕಿ, ಗೋಧಿ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದ ತಯಾರಿಸಿದ ವಸ್ತುವೇ ಆಗಬೇಕೆಂಬ ನಿರ್ಬಂಧವಿಲ್ಲ. 'ಅದ್ಯತೇ ಇತಿ ಅನ್ನಮ್' ಎಂಬ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಯಂತೆ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಒಂದು ಅನ್ನವಾದರೆ, ಪಶುಪಕ್ಷಿಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಅನ್ನ, ಮರಗಿಡಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಅನ್ನ, ಹಾಗೆಯೇ ಕ್ರಿಮಿಕೀಟಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಅನ್ನ. ಅಂದರೆ ಯಾವುದು ದೇಹದ ಮೂಲಧಾತುವೆನೋಡನೆ ಸೇರಿಕೊಂಡು, ದೇಹವನ್ನು ಬೆಳೆಸಲು ಸಾಧನವೋ ಅದೇ ಆಯಾ ಜೀವಿಗಳಿಗೆ ಅನ್ನ.

ಪದದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಅದು ಹುಟ್ಟುವ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಅರಿಯಬೇಕು, ಕೋಶಗಳಲ್ಲ

ಮಹತ್ ತತ್ತ್ವವೇ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜೀವಿಗೂ ಅನ್ನವನ್ನೊದಗಿಸಿಕೊಡುತ್ತದೆ ಎಂಬುದಾಗಿ 'ಮಹ ಇತ್ಯನ್ನಮ್' ಎಂಬ ಶ್ರುತಿವಾಕ್ಯವು ತಿಳಿಸುತ್ತಿದೆ. ಇದನ್ನೇಕೆ ಹೇಳಿದನೆಂದರೆ ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಪದವು ನಮ್ಮ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ವಸ್ತುವನ್ನೊದಗಿಸುವ ಪದವೇ ಆಗಿದ್ದರೆ, ಆ ಪದವು ಎಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವುದೋ ಅಲ್ಲೇ ಅದನ್ನು ಹುಡುಕಬೇಕು. ಆನಂದಮಯಕೋಶ, ವಿಜ್ಞಾನಮಯಕೋಶ, ಮನೋಮಯಕೋಶ, ಪ್ರಾಣಮಯಕೋಶ- ಇದಾವುದೇ ಕೋಶ ದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದರೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲೇ ಹುಡುಕಿ. ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಅಮರಕೋಶದಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಬೇಡಿ. ಇಂದ್ರಿಯ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಗ್ರಾಮ್ಯ ಪದವೊಂದು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡರೆ ಇಂದ್ರಿಯಗ್ರಾಮ ದಲ್ಲೇ ಹುಡುಕಿ. ಈ ನಮ್ಮ ಪದಕೋಶ (dictionary) ಗಳಿಗೂ ಆ ಮೂಲಕೋಶ ಗಳಿಂದಲೇ ಪದ ಬಂದದ್ದು.

'ನಿಷ್ಕ್ರಿಯ: ನಿರಂಜನ:' ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ವಸ್ತುವಿನ ಅರಿವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಅದಕ್ಕನು ಗುಣವಾದ ವ್ಯವಹಾರವಿರಬೇಕು

ಜ್ಞಾನಿಗಳಾದವರು ಇಂದ್ರಿಯಗ್ರಾಮಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಂಯಮಗೊಳಿಸಿ, ಎಲ್ಲಿ 'ನಿಷ್ಕ್ರಿಯ:, ನಿರಂಜನ:, ನಿರ್ವಿಕಲ್ಪ:' ಎಂದು ಯಾವ ಜಾಗ ಮುಟ್ಟಿ ಹೇಳುವರೋ, ಆ ಪದಾರ್ಥವನ್ನು ನೀವು ಹುಡುಕಲು ಹೊರಟಾಗ, ನೀವೂ ಸಹ ಈ ಎಲ್ಲಾ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನೂ ನಿಲ್ಲಿಸಿ, ಅವರಂತೆಯೇ ನಿಶ್ಚಲತೆಯಿಂದಿದ್ದು ನೋಡಿ! ಭೌತಿಕವಾಗಿ ಕೈಕಾಲುಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಾಡಿಸದೇ ಇದ್ದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ನಿಷ್ಕ್ರಿಯರಾಗಿಬಿಟ್ಟೆವೆಂದು ಭಾವಿಸಲಾಗದು. ಏಕೆಂದರೆ ಎಲ್ಲವೂ ನಿಂತರೂ ಹೃದಯ ಕ್ರಿಯೆಯಾದರೂ ನಡೆಯುತ್ತಲೇ ಇರುವುದು.

ಪ್ರಾಣ ಪೀಡನವು ಪ್ರಾಣಾಯಾಮವಲ್ಲ

ಪ್ರಾಣಾಯಾಮದಿಂದ ಅವನನ್ನು ನೋಡಬಹುದೆಂದು ಶಾಸ್ತ್ರವು ಹೇಳುತ್ತದೆಯಲ್ಲಾ ಎಂದುಕೊಂಡು ಮೂಗು ಹಿಡಿದು ನೋಡಿದರೆ ಅವನು ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ಗಾಳಿಯು ಹೊರಬರದಂತೆ ವಾಯು ಪೀಡನ ಮಾಡಿದ್ದಾಯಿತೇ ಹೊರತು ಪ್ರಾಣಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಒಬ್ಬನು ಬಯ್ಯಲು ಶುರು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ, ಕೂಡಲೇ ಬಂದು ಬಾಯನ್ನು ಬಿಗಿಯಾಗಿ ಅಮಿಕಿಕೊಂಡರೆ, ಅವನು ಬಯ್ಯುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದಂತಾಗುತ್ತದೆಯೇ? ಒಳಗೊಳಗೇ ಬಯ್ಯುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ. ತುಟಿಯಿಂದ ಹೊರಬರುವುದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿದಂತೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ನಮಗೆ ಕೇಳಿಸಲಿಲ್ಲ, ಅಷ್ಟೆ. ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮವೆಂದು ಹೆಸರುಕೊಡಲಾಗದು. ಇದನ್ನೇ - ಪ್ರಾಣಾಯಾಮದ ಅಣಕನ್ನೇ ನೋಡಿ, 'ಕೇವಲಂ ಪ್ರಣಪೀಡನಮ್' ಎಂದು ಅಂದೇ ಬರೆದಿಟ್ಟಿರುವರು. ಅದನ್ನು ಇವರು ನೋಡಲಿಲ್ಲ.

'ಓಂಕಾರದ ಪ್ರಸಾದವಾಗಿದೆ ಶಬ್ದಬ್ರಹ್ಮ' - ಸಮಾಧಿ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತಾಗ ಇದರ ಅರಿವು

ಯಾವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಈ ಪ್ರಾಣ ಮತ್ತು ಅಪಾನಗಳ ಸೆಳೆದಾಟವೆಲ್ಲವೂ ನಿಂತುಹೋಗಿ, 'ನ ಜೀವಿತಂ ನೋ ಮರನಂ ವಿಚಿತ್ರಮ್' ಎಂಬ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ವಿಷಯವಾಗುವ ಸ್ಥಿತಿಯುಂಟೋ, ಅಲ್ಲಿದ್ದು ನೋಡಿದಾಗ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮದ ಬಗ್ಗೆ ಋಷಿಗಳ ಹೃದಯವು ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ಆವಾಗ ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವ ಓಂಕಾರದ ಮೂಲಪ್ರಸಾದವೇ ಮುಂದೆ ಎಲ್ಲದರಲ್ಲಿಯೂ ಹರಿಯುವಂಥದಾಗಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ - ಗೆಣಸು ಬಳ್ಳಿಯು ಹಬ್ಬುತ್ತಾ ಹೋಗುವಾಗ, ಆ ಹಂಬಿನಲ್ಲಿ (ಬಳ್ಳಿ) ಅಲ್ಲಲ್ಲೇ ಬೇರು ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡೇ ಅದು ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತೆ. ಅದನ್ನು ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ 'ಈ ಹಂಬಿನ ಬೇರು' ಎಂದು ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಮೊದಲನೆಯ ಬೇರು-ಪರಮಮೂಲ ಒಂದು ಇದ್ದುದರಿಂದಲೇ ಮುಂದು ಮುಂದಿನ ಹಬ್ಬುವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಬೇರುಗಳು ಬಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲು ಅವಕಾಶವಾಯಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಜೀವನ ಲತೆಯು ಬೆಳೆಯುತ್ತಾ ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ದೂರ ಹೋದರೂ ಯಾವ ಯಾವುದರ ಮೇಲೆ ಹಬ್ಬಿದರೂ, ಅಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಪರಮಮೂಲದ ಪ್ರಸಾದವು ಮಾತ್ರ ಇದ್ದೇ ಇರಬೇಕು. ಇದನ್ನೇ

'ಚೈತನ್ಯಂ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ಶಬ್ದಬ್ರಹ್ಮ ಉಪಾಸ್ಮಹೇ' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ, ಆ ಮೂಲಕ್ಕೇ ಮಣಿಯುವರು.

ಸಾಧಕರಿಗೆ ಸಹಜವಾಗಿ ಕೆಲವು ಶಬ್ದಾದಿಗಳು ಅಂತಃ ಪ್ರವಣಗೋಚರವಾಗುವ ವಿಷಯವೂ ಇದೆ

ಸಾಧಕನ ಸಾಧನೆಯು ಮುಂದುವರಿದಾಗ ಕೆಲವು ಶಬ್ದಗಳು, ಕೆಲವು ಮಾತುಗಳು ಇವೆಲ್ಲಾ ಅಂತರ್ವಾಣಿಯಾಗಿ ಅವರವರ ಅಂತಃಪ್ರವಣಕ್ಕೆ ದಹರಾಕಾಶದಲ್ಲಿ ಸುಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕೇಳಿಸುತ್ತೆ. ಆ ಪ್ರಪಂಚವೇ ಬೇರೆ. ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಈಗ ನಾನು ಯಾವಾ ಗುಟ್ಟನ್ನೂ

ಬಿಚ್ಚಿ ಹೇಳುವವನಾಗಿಲ್ಲ. ತನಗೆ ತಾನಾಗಿಯೇ ಸಾಧಕರಾದ ನಿಮ್ಮ ಮುಖದಿಂದ ಅದನ್ನು ಕೇಳೋಣ. ಈಗ ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದು ಬಾಹ್ಯಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ, ಬುದ್ಧಿಗೆ ಗೋಚರವಾಗುವಂತೆ ತಿಳಿಸುವುದಾಗಿದೆಯಷ್ಟೆ.

ಅನಾಹತನಾದದ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಆಹತ ನಾದದಲ್ಲಿ ವರ್ಣಗಳ ವಿಕಾಸ, ಹಾಗೂ ಇಡಾಪಿಂಡಗಳು ಪಾತ್ರ

ಬಾಹ್ಯ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಶಬ್ದವು ವರ್ಣರೂಪವಾಗಿ ಆವಿರ್ಭವಿಸುತ್ತದೆ. ತಿರ್ಯಕ್ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಗಿಳಿ ಮುಂತಾದವು ಮಾಡುವಂತಹ 'ಮುದ್ರಾಮ್' ಮುಂತಾದ ಶಬ್ದವನ್ನು ನಾವೂ ಅನುಕರಿಸಿ, ಅದನ್ನು ವರ್ಣಾತ್ಮನಾ ವ್ಯಕ್ತೀಕರಿಸುತ್ತೇವೆ. ಗಿಳಿಯ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಹೊರಪಡುವಾಗ ಶಬ್ದಾತ್ಮಕವಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರನ ಅದರ ನಾಲಿಗೆಯ ರಚನೆ. ಇನ್ನು ವಾದ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನೋಡಿದಾಗ ವೀಣೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಸ್ಪಷ್ಟತೆಯೊಡನೆ ಶಬ್ದವು ಹೊರಪಡುತ್ತದೆ. ಉಳಿದ ವಾದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಬಗೆಯ ಸ್ಪಷ್ಟತೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಮೃದಂಗದ ಶಬ್ದವನ್ನು ಅನುಕರಿಸುವಾಗ ಅದರ ನಾದವನ್ನೂ ಜೊತೆಗೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡು 'ಧಿತ್ತಾಂ, ಧಿತ್ತಾಂ' ಎಂದು ಅನುಕರಿಸುತ್ತಾನೆ. 'ಇಡಾಪಿಂಗುಳಾಭ್ಯಾಂ ವರ್ಣಪ್ರವಾಹಃ' ಎಂದು ತಂತ್ರಶಾಸ್ತ್ರ ಹೇಳುತ್ತೆ. ಇಡಾ ಮತ್ತು ಪಿಂಗುಳಾ ನಾಡಿಗಳ ರಚನೆಯು ಒಂದು ರೀತಿ ಇರುವುದರಿಂದ ವರ್ಣಾತ್ಮನು ಹೊರಬರುವಾಗ ಕೆಲವು ಬಗೆಯ ವೈಕಲ್ಯಗಳೂ ಕಾಣುವುದುಂಟು. ಈ ನಾಡಿಗಳ ರಚನೆಯು ವರ್ಣಗಳನ್ನು ಹೊರತರುವ ರೀತಿಯಲ್ಲೇ ಇದ್ದರೂ, ಕೆಲವು ಬಗೆಯ ಪ್ರತಿಬಂಧಕವಿದ್ದಾಗ ಮಕ್ಕಳು ಮೂಗರಾಗಿಬಿಡುವರು. ಹಾಗೆಯೇ ವಿಕಾಸವು ಕಡಿಮೆಯಾದಾಗಲೂ ಮಾತಿನ ಸ್ಪಷ್ಟತೆಯಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ- ವಿವಿಧ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ನೋಡಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಶಬ್ದವು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಲು ಹೊರಟಾಗ ಅಷ್ಟಷ್ಟು ಸ್ವರಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ವರ್ಣವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೆ. 'ವರ್ಣ - ವಿಸ್ತಾರೇ' ವಿಸ್ತಾರಗೊಳ್ಳುವುದರಿಂದಲೇ ವರ್ಣವೆಂಬ ಹೆಸರು ಬಂತು. ಅದರ ಅಲುಕು-ಪಲುಕುಗಳೆಲ್ಲಾ ಇಡಾ ಪಿಂಗುಳಗಳ ವ್ಯಾಪಾರಗಳಾಗಿವೆ. ಇವು ಆಹತನಾದದ ವಿಷಯ. ಇನ್ನು ಅನಾಹತನಾದವೆಂದರೆ ಒಳಗಿನ ಶಕ್ತಿಗಳೇ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಸಂಘರ್ಷಗೊಂಡಾಗ, ಹೊರಗಿನ ಘಾತವಾವುದೂ ಇಲ್ಲದ್ದರಿಂದ 'ಅನಾಹತನಾದ' ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಪರಾದಿಂದ ವೈಖರೀವರೆಗೂ ಸಾಮರಸ್ಯವಿರಬೇಕು. ಅದರ ಮರ್ಮ ಮನೀಷಿಗಳ ಇಂದ ಅರಿಯಬೇಕು

ಯಾವುದೇ ಒಂದು ವಾಣಿಯು ಹೊರಡಬೇಕಾದರೂ ಪರಾ ಮತ್ತು ಪಶ್ಯಂತಿಗಳ ಸಹಾಯ ಬೇಕು. ಹಾಗಾದರೆ 'ಅಯೋಗ್ಯ ಮುಠ್ಯಾಳ-' ಇವುಗಳಿಗೂ ಬೇಕೆ? ಎಂದರೆ ಅವುಗಳಿಗೂ ಬೇಕು. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ತಿಳುವಳಿಕೆ ಬೇಕು. ಏನೆಂದರೆ 'ಪರಾ'ದಿಂದ ಹಿಡಿದು 'ವೈಖರಿ'ಯವರೆವಿಗೂ ಒಂದು ಸಾಮರಸ್ಯ ಬೇಕು- ಎಂಬುದು. ಹಾಗೆ ಸಾಮರಸ್ಯವಿದ್ದರೆ

ಮಾತ್ರ ಆ ಸೂತ್ರದಲ್ಲೇ ಮೂಲಕ್ಕೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವ ಅನುಕೂಲವಿರುತ್ತೆ. ಇದರ ಮರ್ಮವನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕಾದರೆ ಮನೀಷಿಗಳ ಹತ್ತಿರವೇ ಕೇಳಿ ತಿಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುವುದು. ಅವರು ತಾನೆ ಇದನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಬಲ್ಲವರು.

‘ತಾನಿ ವಿದುರ್ಬಾಹ್ಯಕಾ ಯೇ ಮನೀಷೀಃ’ |

‘ಹೃದಾ ಪಶ್ಯಂತಿ ಮನಸಾ ಮನೀಷೀಃ’ |

ಎಂದು ನೀವು ಹೇಳುವ ವೇದಘೋಷವು ‘ಆ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಮನೀಷಿಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಅರ್ಹತೆ’ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆಯಲ್ಲವೇ?

ಧರ್ಮದೊಂದಿಗೆ ಬರುವ ಪದದ ಮರ್ಮವರಿತ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಪದವನ್ನು ಕಾಮಧೇನುವೆಂದರು

ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಧರ್ಮವಿದ್ದು, ಅದೇ ಮುಂದಕ್ಕೂ ತಳ್ಳಿಕೊಟ್ಟು, ಅದು ಮನಸ್ಸಿಗೂ ತಗಲಿದಾಗ ಮಾತ್ರವೇ ಹೊರಡುವಂತಹ ವಾಣಿಯಲ್ಲಿ ಸಜೀವತೆ ಇರುವುದು. ಮೂಲದಲ್ಲಿಯ ಧರ್ಮವು ಕೈಕೊಟ್ಟರೆ ಮುಂದಿನದು ನಿರ್ಜೀವ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಒಬ್ಬನಿಗೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಭಳಿಜ್ವರ ಬಂದಿರುತ್ತದೆ. ಆವಾಗ ಅವನು ಹೇಗೆ ಸದ್ದು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ? ಎಂದರೆ ‘ಹುಂ, ಹುಂ, ಹುಂ, ಹುಂ’ ಹೀಗೆ. ಹಾಗೆ ಶಬ್ದ ಬಂದರೆ ಆ ಸದ್ದಿಗೆ ಹಿಂದಿನ ಭಳಿಜ್ವರ ಅರ್ಥ. ಆವಾಗ ಅದು ಸಜೀವ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಿರ್ಜೀವ. ಅಲ್ಲಿ ಭಳಿಜ್ವರ ಇಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮೂಲದಲ್ಲಿದ್ದ ಧರ್ಮವು ಇವನೊಡನೆ ಸೇರಿ, ಆ ಧರ್ಮದೊಡನೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡು ಇವನು ಶಬ್ದ ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಿಸಿದಾಗ, ಆ ಶಬ್ದ ಪ್ರಯೋಗದ ವೈಭವವನ್ನು ಮನಸಾರ ಕಂಡು ಅನುಭವಿಸಿದಂತಹ ಮಹರ್ಷಿಗಳು—

‘ಏಕಃ ಶಬ್ದಃ ಸಮ್ಯಕ್ ಜ್ಞಾತಃ ಸುಷ್ಠು ಪ್ರಯುಕ್ತಃ ಸ್ವರ್ಗೇ ಲೋಕೇ ಕಾಮಧುಗ್ಧವತಿ’ |

ಎಂದರು.

ಮರ್ಮವರಿಯದವರ ವ್ಯವಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ಪದ ಪದಾರ್ಥಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧ ವಿರುವುದಿಲ್ಲ.

ಮತ್ತೆ ಯಾರು ಉಚ್ಚರಿಸುವಾಗ ಹಾವು, ಹುಲಿ, ಪಶು, ಹಾಲು, ವಿಷ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಒಂದೇ ಸರಣಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರುವುದೋ ಅಂಥವರಿಗೆ ಇದು ಅನ್ವಯಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿಯ ಭೇದವು ನಮಗೆ ಇಷ್ಟು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಯುವುದಾಗಿದ್ದರೂ, ಮನೋಧರ್ಮವನ್ನೇ ಕಳೆದುಕೊಂಡವರಿಗೆ ಅಥವಾ ಮೈ ಮನಗಳಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆಯೇ ಇಲ್ಲದೇ ಜಡ್ಡು ಬಿದ್ದವರಿಗೆ ಇವುಗಳ ಸೂಕ್ಷ್ಮಭೇದವು ಗೊತ್ತಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಕೆಲವು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ನಾವು ಕಾಣಬಹುದು. ಅವರಿಗೆ ‘ನೀನು ಇಂತಹ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬಾರದು’ ಎಂದರೂ ಅರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ‘ಬಂದೆ ತಡಿ’ ಎಂದು ಹೇಳಿದರೂ ಅರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ‘ಬೇಕೇನೋ ಎರಡು ಒಡೆ’ ಎಂದರೂ ಅರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ದಬ-ದಬ ಅಂತ ಎರಡು ಏಟು ಬಿದ್ದರೆ ನಂತರ ‘ಓಹೋ, ಇದೇನು ಏನೋ ಸದ್ದು ಕೇಳಿಸುತ್ತದೆಯಲ್ಲ’ ಅಂತ ಹಿಂತಿರುಗಿ

ನೋಡುತ್ತೆ. ಮಾವಟಿಗನು ಭಯಂಕರವಾದ ಅಂಕುಶವನ್ನೇ ಆನೆ ತಲೆಗೆ ಚುಚ್ಚುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಆ ಅಂಕುಶದ ಭಯಂಕರತೆ ನಮ್ಮ ಪಾಲಿಗೆ ಹೊರತು, ಆನೆಗೆ ಅಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಸೊಳ್ಳೆಯ ಕಡಿತ. ಇದನ್ನೇಕೆ ಹೇಳಿದ್ದು? ಅಂದರೆ, ಆಯಾ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಧರ್ಮವು ಮನವನ್ನು ಮುಟ್ಟದಿದ್ದಾಗ ಮನೋಹರಕ್ಕೂ, ಪ್ರಾಣಹರಕ್ಕೂ ಯಾವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೂ ಇಲ್ಲ. ಎರಡು ಒಂದೇ ಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರುತ್ತೆ. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ನಾದದ ಬಗ್ಗೆ ಯಾರು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೋ, ಅವರನ್ನು ಕೇಳಿ ನೀವು ಯಾವ ನಾದದ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದಿರಿ? ಎಂದು ಅಥವಾ ಅವರೇ ಮಾತನಾಡುವಾಗ ನಾದ ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಹೇಗೆ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಗಮನಿಸಿ! ಅವರು ನಾದಶಬ್ದವನ್ನು ಕಸ, ಕಡ್ಡಿ-ಮೊದಲಾದ ಶಬ್ದವನ್ನು ಹೇಳುವಂತೆಯೇ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಏಕೆ? ಅವರಿಗೆ ಇದರ ಮರ್ಮ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತಗುಲಿಲ್ಲ.

ಇಂದು 'ವೈದಿಕ' ಎಂಬುದು ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿದೆ

ಹಾಗೆಯೇ ತಮ್ಮನ್ನು ದಿಗ್ಗಂತಿಗಳೆಂದುಕೊಂಡಿರುವ ವೈದಿಕರಲ್ಲಿ 'ಯೋಜುಹೋಮಿ' ಎಂದು ಬರುತ್ತಲ್ಲಾ ಅದು ಯಾವ ಮಂತ್ರ? 'ಅದರ ಹಿಂದೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೇಳಿ' ಎಂದು ಕೇಳಿ! ನಿಮ್ಮ ಬಾಯಿಂದ 'ಪ್ರಾಣಾಪಾನಯೋಃ' ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಹೇಳಬೇಡಿ. ಅದನ್ನು ಅವರೇ ಹೇಳಹೊರಟರೆ ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣವೂ ಇಲ್ಲ, ಅಪಾನವೂ ಇಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವರಿಗೆ ಪ್ರಾಣಾಪಾನಗಳ ಸೀಮೆಯ ಅರಿವಿಲ್ಲ. ವೈದಿಕರೆಂಬುದು ಸಾಂಕೇತಿಕವಾದ ಹೆಸರಾಗಿದೆಯೇ ಹೊರತು ಅವರಿಗೆ ವೈದಿಕವಾದ ಯಾವ ವಿಷಯವೂ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಿರುವುದಿಲ್ಲ.

ಶುಕ್ಲಾಂಬರಧರಂ- ಇತ್ಯಾದಿ ಶ್ಲೋಕವು ಧ್ಯಾನ ಶ್ಲೋಕವಾಗಬಲ್ಲದೆ?

ಎಲ್ಲಾ ಕರ್ಮಗಳ ಆರಂಭದಲ್ಲೂ

'ಶುಕ್ಲಾಂಬರಧರಂ ವಿಷ್ಣುಂ ಶಶಿವರ್ಣಂ ಚತುರ್ಭುಜಮ್ |

ಪ್ರಸನ್ನವದನಂ ಧ್ಯಾಯೇತ್ ಸರ್ವ ವಿಘ್ನೋಪಶಾಂತಯೇ ||'

ಎಂದು ಎಲ್ಲರು ಹೇಳುವವರೇ. ಇದೊಂದು 'ಧ್ಯಾನ ಶ್ಲೋಕ' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಧ್ಯಾನಶ್ಲೋಕ ಎಂದ ಮೇಲೆ ಅದರಿಂದ ಒಂದು ಪೂರ್ಣಾಭಿಪ್ರಾಯ ಬರಬೇಡವೇ? ಇದೇ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಒಬ್ಬ ಚಿತ್ರಗಾರನಿಗೋ, ಶಿಲ್ಪಿಗೋ, ಒಂದು ಕಲಾಕೃತಿಯನ್ನು ಮಾಡುವವನಿಗೋ ಕೊಟ್ಟು ನೋಡಿ! ಈ ಶ್ಲೋಕದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಏನಾದರೊಂದು ರೂಪುಕೊಡಲು ಸಾಧ್ಯವೇ? ಎಂದು. ಏಕೆಂದರೆ ಇಲ್ಲಿ - ಶುಕ್ಲ ಎಂಬ ಪದವಿದೆ 'ಶುಕ್ಲ' ಎಂದರೆ ಬಿಳುಪು. ಯಾವ ಬಗೆಯ ಬಿಳುಪು ಇಲ್ಲಿಯ 'ಶುಕ್ಲ' ಪದದ ಅರ್ಥ? ಯಾವುದರಂತೆ ಬಿಳುಪು? ಎಷ್ಟೋ ಬಗೆಯ ಬಿಳುಪುಂಟು. ಯಾರೋ ಒಬ್ಬ, ರಾಜನ ಯಶಸ್ಸನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿ, ಅಕ್ಷರ ಲಕ್ಷದ ಬಹುಮಾನ ಗಿಟ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಹೊರಟನಂತೆ. 'ಯಶಸ್ಸು ಬಿಳುಪೆಂದು ಕವಿಗಳು ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾರೆ' ಎಂಬುದು ಅವನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಿತ್ತು. ಆವಾಗ ಅವನಿಗೆ ಯಾವ ಯಾವ ಜಾಗದಲ್ಲಿ, ಯಾವ ಯಾವ ಬಿಳುಪು ಕಂಡಿತ್ತೋ, ಅದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಒಂದುಗೂಡಿಸಿ, ವರ್ಣಿಸಿದನಂತೆ.

‘ಕ್ಷೀರವತ್ ದಧಿವಚ್ಚೈವ ಪಿಷ್ಪವತ್ ಕುಷ್ಪವತ್ತ್ವಥಾ |

ರಾಜನ್ ತವ ಯಶೋ ಭಾತಿ ವೃದ್ಧಬ್ರಾಹ್ಮಣಶಷ್ಪವತ್ ||’ ಎಂದು.

ಹೀಗೆ ವಿವಿಧವಾದ ಬಿಳುಪುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಬಿಳುಪಿನ ಅಂಬರ ಧರಿಸಿದ್ದ ಅವನು? ಇನ್ನು ಆ ಅಂಬರ (ಪಂಚೆ) ತಿರುನಾಗೇಶ್ವರಂ ಅಂಬರವೇ? ಕೆ. ಆರ್. ಮಿಲ್ ಇಂದೆ? ಮತ್ತು ಧರಿಸಿದ್ದಾನೆ ಎಂದರೆ ಉಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದನೇ? ಸೊಂಟಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದ್ದನೇ? ಉತ್ತರೀಯ ವಾಗಿ ಹೊದ್ದುಕೊಂಡಿದ್ದನೇ? ದಟ್ಟಪಂಚೆಯೇ? ಕಚ್ಚೆ ಪಂಚೆಯೇ? ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ಪ್ರಶ್ನೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಇನ್ನು ‘ಶಶಿವರ್ಣಮ್’ ಎಂದರೆ ಚಂದ್ರನಂತೆ ಬಿಳುಪು ಎಂದರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ಉಟ್ಟ ಬಟ್ಟೆಯ ಬಣ್ಣಕ್ಕೂ, ಮೈಬಣ್ಣಕ್ಕೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಹೇಗೆ ಚಿತ್ರಿಸುವುದು? ನಾಲ್ಕುಭುಜ’ ಎಂದರೆ ಭುಜಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಚೋಡಿಸುವುದು? ಇನ್ನು ‘ಪ್ರಸನ್ನವದನ’ ಎಂದರೆ ಕೈತುಂಬಾ ಕೊಟ್ಟಾಗ ಬರುವ ಪ್ರಸನ್ನತೆಯೇ? ಬಿಸಿಲಲ್ಲಿ ದಣಿದು ಬಂದವನಿಗೆ ಒಂದು ಲೋಟ ಪಾನಕ ಕೊಟ್ಟಾಗ ಬರುವ ಪ್ರಸನ್ನತೆಯೇ office (ಆಫಿಸ್) ನಲ್ಲಿ grade (ಗ್ರೇಡ್) ಸಿಕ್ಕಾಗ ಬರುವ ಪ್ರಸನ್ನತೆಯೇ? ಸಾಲ ಹುಡುಕುತ್ತಿದ್ದವನಿಗೆ ಅದು ಸಿಕ್ಕಿದಾಗ ಆಗುವ ಪ್ರಸನ್ನತೆಯೇ? ಕಳೆದು ಕೊಂಡ ಪದಾರ್ಥ ಮತ್ತೆ ಕೈಗೆ ಬಂದಾಗ ದೊರಕುವ ಪ್ರಸನ್ನತೆಯೇ? ಇಷ್ಟೂ ಪ್ರಸನ್ನತೆಯಲ್ಲಿ ವೈವಿಧ್ಯವಿದೆ. ಕಲಾಕಾರನು ಯಾವ ಪ್ರಸನ್ನತೆಯನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಬೇಕು? ಅಂತೆಯೇ ‘ವಿಷ್ಣುಂ’ ಎಂಬುದಕ್ಕೂ ಬಗೆಬಗೆಯ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ. ನೀವು ಎಲ್ಲಾದರೂ ವಿಷ್ಣುಕ್ಷೇನರ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ನೋಡಿದ್ದೀರಾ? ಅವರು ಹೇಗಿದ್ದಾರೆ? ಹೇಗೆ ಕುಳಿತಿದ್ದಾರೆ? ಅವರ ಕೈಗಳು ಹೇಗಿವೆ? ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಏನಿವೆ? (ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿ ವಿಷ್ಣುಕ್ಷೇನರ ಚಿತ್ರವೊಂದನ್ನು ತೋರಿಸಿದರು.) ಆದ್ದರಿಂದ ಯಾವ ಐಡಿಯಾಗೂ ವಿಷಯವಿಲ್ಲದೆ ಸರ್ವಥಾ ಅಪೂರ್ಣಾರ್ಥದ, ಇಂತಹ ಧ್ಯಾನಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವುದೇ ವಿವೇಚನಾರಾಹಿತ ವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತಿದೆ.

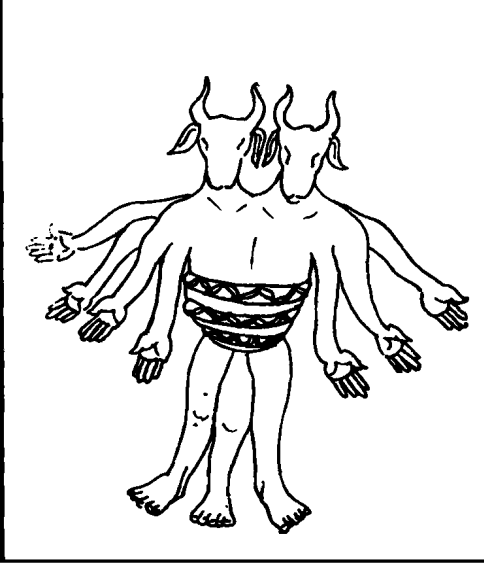
ಇಂದಿನ ವೈದಿಕ ಕರ್ಮಗಳ ಸ್ಥಿತಿ

ಅಂತೆಯೇ ಹೋಮಾರಂಬಗಳಲ್ಲಿ ‘ವಾಯವ್ಯಾದಾಗ್ನೇಯಾಂತಮ್’ ಎಂದು ಹೇಳಿ, ‘ಪ್ರಜಾಪತಿಂ ಮನಸಾಧ್ಯಾಯನ್’ ಎಂದೂ ‘ನೈರುತ್ಯಾರೀಶಾನಾಂತಮ್’ ಎಂದು ಹೋಮ ಮಾಡಿ, ‘ಇಂದ್ರಂ ಮನಸಾಧ್ಯಾಯನ್’ ಎಂದೂ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಬಿಡುತ್ತಾರೆಯೇ ಹೊರತು, ಧ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಇಂದ್ರ ಮತ್ತು ಪ್ರಜಾಪತಿಗಳ ಆಕಾರ ಚಿಂತನಕ್ಕೆ ವಿಷಯವೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿದೆ ವೈದಿಕದ ಸ್ಥಿತಿ.

ಅಗ್ನಿಧ್ಯಾನ ಶ್ಲೋಕದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳನ್ನು ಕುರಿತು

ಒಂದು ವೇಳೆ ಪೂರ್ಣಾರ್ಥ ಕೊಡುವಂತಹ ಒಂದು ಧ್ಯಾನಶ್ಲೋಕವೇ ಇವರಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದರೂ ಅದರ ಐಡಿಯಾವನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿಯಲು ಸಮರ್ಥರಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಅಗ್ನಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ, ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುವ ಒಂದು ಮಂತ್ರವನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಹೇಳುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಅದೇನೆಂದರೆ—

‘ಚತ್ವಾರಿ ಶೃಂಗಾಃ ತ್ರಯೋ ಅಸ್ಯ ಪಾದಾಃ ದ್ವೇ ಶೀರ್ಷೇ ಸಪ್ತ ಹಸ್ತಾ ಸೋ ಅಸ್ಯ |
ತ್ರಿಧಾ ಬದ್ಧೋ ವೃಷಭೋ ರೋರವೀತಿ ಮಹೋ ದೇವೋ ಮರ್ತ್ಯಾಗ್ಂ
ಆವೀವೇಶ್ ||

ಎಂಬುದು ಆ ಮಂತ್ರ. ಇದು ಅಗ್ನಿ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಚಿಂತಿಸಲು ಅಗ್ನಿ ಪುರುಷನ ಆಪಾದಮಸ್ತಕ ಇರುವ ಅಂಗಾಂಗಗಳ ಸ್ವರೂಪವಾಗಿದೆ. (ಇದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ‘ಒಂದು ರೇಖಾ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ ನೋಡೋಣ’ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಬರೆಯಿಸಿದರು.)

ಇಂತಹ ಒಂದು ವ್ಯಕ್ತಿ ಇರಲು ಸಾಧ್ಯವೇ? ಇದಕ್ಕೆ ಔಚಿತ್ಯವಾದರೂ ಏನಿದೆ? ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಈ ಮಂತ್ರಕ್ಕೆ ಮಹಾಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ತರಹ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ. ವ್ಯಾಸನಿರುಕ್ತದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ತರಹ

ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ. ನಾರಾಯಣೋಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಬಗೆಯ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ. ಹೀಗೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನೋಪವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳು ತರಹಾವರಿ ಬಂದಿರುತ್ತವೆ. ಯಾವ ವಸ್ತುವನ್ನೇ ಆಗಲಿ, ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಒಂದು ತರಹ ತಂದುಕೊಂಡಿದ್ದರೆ, ಅದೇ ವಸ್ತುವನ್ನೇ ಬೇರೆ ತರಹ ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ‘ಒಂದು ಸಣ್ಣದಾದ ವಾಸನೆ ಇರುವೆಯನ್ನು ನೋಡಿ, ಅದನ್ನೇ ದೊಡ್ಡ ಒಂದು ಆನೆಯ ಆಕಾರದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ’ ಎಂದರೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಾರದು. ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಹಳ ಶ್ರಮವಾಗುತ್ತೆ. ಅದೇ ಒಂದು ವಸ್ತುವನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವೇ ಆಗಿದ್ದರೂ, ಅದನ್ನೇ microscope (ಮೈಕ್ರೋಸ್ಕೋಪ್) ನಲ್ಲಿ ನೋಡಿ, ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಕಂಡು, ಅದನ್ನು ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ ಅಂದರೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ಅದರ ದೊಡ್ಡ ಆಕಾರವನ್ನು ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ತಂದು ಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಹಾಗೆ ಈ ಅಗ್ನಿಯ ಸ್ಮರಣೆ ಮತ್ತು ಧ್ಯಾನಗಳು ಆಗಬೇಕಾದರೆ, ಅದರ ಸಹಜವಾದ ಚಿತ್ರವು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿತವಾಗಿ, ಸಂಸ್ಕಾರಾರೂಢವಾಗಿರಬೇಕು.

ಮರ್ಮವರಿಯದೇ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವುದು ಅಪಚಾರ

‘ಏನಿದು? ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ನಿರ್ಬಂಧ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟರೆ ಹೇಗೆ ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮುಂದುವರಿಯುವುದು, ‘ಧ್ಯಾಯನ್’ ಎಂದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡಲೇಬೇಕು ಎಂದಾಗಿಬಿಟ್ಟರೆ ಬಹಳ ಶ್ರಮ. ಏನೋ ಆಯಿತು ಎಂದು ಮುಂದೆ ಹೋಗುವುದಾದರೆ ಬಹಳ ಸುಲಭ’ ಎಂದು ಯೋಚಿಸುವುದಾದರೆ ‘ಈ ಉಡಿದಾರ, ಈ ಕೌಪೀನ, ಈ ಕಚ್ಚೆ ಇವೆಲ್ಲಾ ಬಹಳ ನಿರ್ಬಂಧ. ಏನಾದರೂ ಒಂದು, ಎರಡಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕಾದರೆ ಇದೆಲ್ಲಾ ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟು ಬಹಳ ಕಷ್ಟ. ಸುಮ್ಮನೆ ಒಂದು round (ರೌಂಡ್) ಬಟ್ಟೆಯಿದ್ದರೆ ಸಾಕು’ ಎಂದಾಗುತ್ತದೆ. ಮೈ ಬಗ್ಗದಂತಹ ಸೋಂಬೇರಿಯೊಬ್ಬ ತುಂಡಾಂಡಿಯಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಹೇಳುವ ಮಾತಿದು. ಅಂಥವನಿಗೆ ‘ಧ್ಯಾಯನ್, ಗೀಯನ್’ ಈ ಶಬ್ದಗಳಾದರೂ ಏಕೆ? ಪ್ರಯೋಗನಡೆಸಿದಂತೆ ಮಾಡಿ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಲ್ಲ, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಅನ್ಯಾಯದ ಕೆಲಸಗಳು. ಅದರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬರದೆ, ಅಂತೆ ಕ್ರಿಯೆಮಾಡುವುದು ನಿಮ್ಮಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾಗದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳಲು ಬೇರೆ ದಾರಿ ಹಿಡಿಯಿರಿ. ಈ ವೇದಕ್ಕೂ, ವೈದಿಕಕ್ಕೂ ಅಪಚಾರವೆಸಗುವುದೇಕೆ? ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತೆ.

ಚತ್ವಾರಿ ಶೃಂಗೇತ್ಯಾದಿ, ಶ್ಲೋಕದ ಮಾರ್ಮಿಕ ವಿವರಣೆ

ಈಗ ನೋಡಿ! ಇದೇ ಮಂತ್ರಕ್ಕೆ ಔಚಿತ್ಯವನ್ನು, ಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ನಾವು ಕೊಡುವ ಅರ್ಥವನ್ನು ಸರಿಯಾಗುವುದಾದರೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಿ. ಇಲ್ಲಿರುವ ‘ಶೃಂಗ’ ಪದಕ್ಕೆ ಕೊಂಬು ಎಂಬ ಅರ್ಥವಿರುವಂತೆಯೇ ಮೂಲೆ, ಅಂದರೆ ಅಶ್ರು ಎಂಬ ಅರ್ಥವೂ ಉಂಟು. ಆ ಅರ್ಥವೇ ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿಯೂ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೆ. ಹೋಮಾರ್ಥ ವಾಗಿ ಒಂದು ಚತುರಶ್ರ ವೇದಿಕೆಯನ್ನು ಹಾಕುತ್ತೇವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆ ವೇದಿಕೆಗೆ ನಾಲ್ಕು ಮೂಲೆಗಳಿವೆ. ಅದೇ ನಾಲ್ಕು ಶೃಂಗಗಳು. ಇನ್ನು ‘ತ್ರಯೋಅಸ್ಯ ಪಾದಾಃ’ ಎಂದರೆ ಅಗ್ನಿಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗೆ ಮೊದಲು ಪೂರ್ವಾಗ್ರವಾದ ಮೂರು ರೇಖೆಗಳನ್ನು, ಉತ್ತರಾಗ್ರವಾದ ಮೂರು ರೇಖೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಂಭಿರೋಲ್ಲೇಖನಕ್ಕಾಗಿ ಎಳೆಯುತ್ತೇವೆ. ಅಗ್ನಿಯ ಅಡಿಯ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತವೆ ಅವು. ಅದನ್ನು ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿ

‘ಪ್ರಾಚೀಃ ಪೂರ್ವಂ ಉದಕ್ ಸಂಸ್ಥಂ ದಕ್ಷಿಣಾರಂಭಮಾಲಿಖೇತ್ |

ಅಥೋದೀಚೀಃ ಪುರಃ ಸಂಸ್ಥಂ ಪಶ್ಚಿಮಾರಂಬಮಾಲಿಖೇಟ್ |’

ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಮೂರು ರೇಖೆಗಳೇ ಮೂರು ಪಾದಗಳು. ಈ ಪಾದ (ಹೆಜ್ಜೆ) ಗಳನ್ನು ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಂಡೇ ಅಗ್ನಿಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಮಾಡುವಾಗ ‘ಬೂರ್ಬುವಸ್ಸುವರೋಮ್’ ಎಂಬುದಾಗಿ ಮೂರು ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುವ ಮಂತ್ರ ಹೇಳುತ್ತೇವೆ. ಅಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಸ್ತಿಪ್ತಕೃತ್ ಅಗ್ನಿಯು ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ಅಗ್ನಿಯೂ ಇರುವುದೇ ಇದರ ಎರಡೂ ಶಿರಸ್ಸುಗಳು. ಅವುಗಳನ್ನೇ ‘ದ್ವೇಶೀರ್ಷೇ’ ಎಂದು ಹೇಳುವುದು. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ‘ಸಪ್ತಹಸ್ತಾಃ’ ಹಸ್ತವೆಂಬುದು ಆದಾನಕ್ಕೆ. (ಸ್ವೀಕರಣಕ್ಕೆ)

ಅಗ್ನಿಗೆ ಕೊಡುವ ಆಹುತಿಗಳನ್ನು ಅವನು ಏಳು ಬಗೆಯ ಜಿಹ್ವೆಗಳ ಮೂಲಕ ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆ ಜಿಹ್ವೆಗಳನ್ನೇ ಆದಾನ ಸಾಧನವಾದ್ದರಿಂದ 'ಹಸ್ತ' ಎಂದು ಹೇಳುವುದು.

'ಸಪ್ತತೇ ಅಗ್ನೇ ಸಮಿಧಃ ಸಪ್ತಜಿಹ್ವಾಃ' ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಏಳು ಜಿಹ್ವೆಗಳನ್ನು ನಿಯಮವಾಗಿ 'ಇಂತಿಂಥ ಆಹುತಿಗಾಗಿಯೇ ಇಂತಿತಹ ಜಿಹ್ವೆ' ಎಂದು ಪ್ರಯೋಗಕಾರರು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅವಾವುವೆಂದರೆ

ಕಾಲೀ ಕರಾಲೀ ಚ ಮನೋಜವಾ ಚ ಸುಲೋಹಿತಾ ಯಾ ಚ ಸುಧೂಮ್ರವರ್ಣಾ |

ಸ್ಪಲಿಂಗಿನೀ ವಿಶ್ವರುಚೀ ಚ ದೇವೀ ಲೇಲಾಯಮಾನಾ ಇತಿ ಸಪ್ತಜಿಹ್ವಾ ||

ಎಂಬುದಾಗಿ ಅವುಗಳ ಹೆಸರುಗಳು. ಇವುಗಳೇ ಅಂದರೆ ಈ ಏಳು ಬಗೆಯ ಜ್ವಾಲೆಗಳೇ ಇಲ್ಲಿಯ ಸಪ್ತಹಸ್ತಗಳು. ಇನ್ನು 'ತ್ರಿಧಾಬದ್ಧಃ' -ಬಂಧ - ಬಂಧನ ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿಯೂ ಬಳಸುವುದುಂಟು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಲಿಂಗವನ್ನಾಗಲೀ, ಮೂರ್ತಿಯನ್ನಾಗಲೀ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಮಾಡುವಾಗ ಅಷ್ಟಬಂಧನ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ತ್ರಿಧಾಬದ್ಧಃ ಎಂದರೆ ಮೂರು ಬಗೆಯಾಗಿ ಮೂರು ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತನಾದವನು - ಎಂದರ್ಥ. ಮೂರು ಸ್ಥಾನಗಳು ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿದ- ಭೂಃ ಬುವಃ ಸುವಃ ಎಂದು. ಮೂರು ಪ್ರಕಾರಗಳೆಂದರೆ 'ಜಾತವೇದಾಃ ತನೂನಪಾತ್ ಅಪಾನ್ನಪಾತ್' ಎಂಬ ಮೂರು ಹೆಸರುಗಳೇ ಮೂರು ಪ್ರಕಾರಗಳು. (ಇದನ್ನೇ ಅಗ್ನಿ, ವಾಯು, ಆದಿತ್ಯ ಎಂಬ ರೂಪದಲ್ಲೂ ಭಾವಿಸಬಹುದು.) ಹೀಗೆ ತ್ರಿಲೋಕವ್ಯಾಪಿಯಾದ ಅಗ್ನಿಯು ಮಹಾದೇವನಾಗಿ ಮರ್ತ್ಯರನ್ನು ಸರ್ವಪ್ರಕಾರದಿಂದಲೂ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ (ಅವೇಶಿಸಿ) ಒಳಗಡೆ ಪ್ರಣವನಾದವನ್ನೂ, ಹೊರಗಡೆ ಹವಿಸ್ವೀಕರಣ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ಆಗುವ ಶಬ್ದವನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತಿರುವನು, ಎಂಬುದೇ ರೋರವೀತಿ ಎಂಬುದರ ಅರ್ಥ. (ರು - ಶಬ್ದೇ)

ಹೋಮಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಭೌತಿಕಾಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಯಾಜ್ಞಿಕಾಗ್ನಿಯನ್ನು ಬರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ವಿಧಿಯಿದೆ

ಆ ಒಳಗಿನ ಜಾಗತೇದಾಗ್ನಿಯ ಪ್ರತೀಕವೇ ಆಗಿದ್ದಾನೆ- ಈ ಹೊರಗಿನ ಅಗ್ನಿ. ಇವನಿಗೆ ಎರಡು ಬಗೆಯ ತನು ಉಂಟು. ಭೌತಿಕವಾದ ತನು ಮತ್ತು ಯಾಜ್ಞಿಕವಾದ ತನು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಗೃಹಿಣಿಯೇ ಮೊದಲಾದವರು ಹೊರಗಿನಿಂದ ತಂದ ಅಗ್ನಿಯ ಜೊತೆಗೆ ಒಳಗಿನ ಯಾಜ್ಞಿಕವಾದ ಅಗ್ನಿಯನ್ನೂ ಯಜಮಾನನು ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

'ಉಪಾವರೋಹ ಜಾತವೇದಃ ಪುನಸ್ತ್ವಂ ದೇವೇಭ್ಯೋ ಹವ್ಯಂ ವಹ ನಃ

ಪ್ರಜಾನನ್ |

ಆಯುಃ ಪ್ರಜಾಂ ರಯಿಂ ಅಸ್ಮಾಸು ದೇಹಿ ಅಜಸ್ರೋ ದೀದಿಹಿನೋ

ದುರೋಣೇಹ ||

ಎಂದು. ಅದೇ ತರಹ ಆ ಯಜ್ಞಿಯಾಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಮಕರ್ಮವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮಾಡಿ ಮುಗಿಸಿದ ಮೇಲೆ, ಮತ್ತೆ

‘ಯಾ ತೇ ಅಗ್ನೇ ಯಜ್ಞಯಾ ತನೂಃ ತಯೇಹ್ಯಾರೋಹ ಆತ್ಮಾಸ್ತಾನಮ್ |
ಅಚ್ಛಾ ವಸೂನಿ ಕೃಣ್ವನ್ ಅಸ್ಮೇ ನರ್ಯಾ ಪುರೂಣಿ ಯಜ್ಞೋ ಭೂತ್ವಾ ಯಜ್ಞಮಾಸೀದ
ಸ್ವಾಂ ಯೋನಿಂ |
ಜಾತವೇದೋ ಭುವ ಆಜಾಯಮಾನಃ ಸಕ್ಷಯ ಏಹಿ ||’

ಎಂದು ಆತ್ಮ ಸಮಾರೋಪಣ (ತನ್ನಲ್ಲೇ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು) ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ರೀತಿ ಮೊದಲಿನಿಂದ ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಸಾಮರಸ್ಯವಿರುವುದಕ್ಕೆ ಈ ಹೇಳಿದ ಅಗ್ನಿ ಧ್ಯಾನ ಮಂತ್ರ ವಿವರಣೆ ಅನುಕೂಲಕರವಾಗುತ್ತೆ.

‘ಅಗ್ನಿಯೇ ವಾಕ್’ ಎಂಬ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕ್ಕೆ ವಿಷಯವಿದೆ

ಈ ಅಗ್ನಿಯೇ ಮುಂದೆ, ‘ತೇಜೋ ವೈ ವಾಕ್’ ‘ವಾಗ್ವಾ ಅಗ್ನಿಃ’ ಎನ್ನುವಂತೆ, ವಾಕ್ಯಿಗೆ ಮೂಲವಾಗುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವಾಗ, ಮಹಾಭಾಷ್ಯಕಾರರಿಗೂ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಒಂದು ವಿಷಯವೇರ್ಪಡುತ್ತದೆ.

ಜಾತವೇದಾಗ್ನಿಯನ್ನು ಕುರಿತು

ಇನ್ನು ಜಾತವೇದನೆಂಬ ಅಗ್ನಿಯು ವಾಸ್ತವವಾಗಿಯು ಇರುವನೇ? ಅಥವಾ ಕಲ್ಪನೆಯೇ? ಎಂಬ ಮೀಮಾಂಸೆಯು, ಹೃದಯಾಂತರಾಳಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟುದಾಗಿರುವುದು. ಆವಶ್ಯಕ ವಾದ ಈ ಬಗೆಯ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಏನೇನೋ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದಾಗ, ‘ಇಂಥ ಪ್ರಾಣಿಯೊಂದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡುಬಾಲ್ಯಾ! ಎಂದಾಗ, ಇಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೊಂದು ಆಕಾರವಿಲ್ಲ, ಇದೆಲ್ಲಾ ಅರ್ಥವಾದ ಎಂದು ಮುಗಿಸುವುದು- ಇದು ಸರಿಯಾಗಲಾರದು. ಮಂತ್ರವು ಹೇಗೆ ಅರ್ಥವಾದವಾಗುತ್ತೆ? ಎಂಬುದನ್ನೂ ಇವರು ಮರೆತುಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಆವಿಷ್ಕಾರವನ್ನೇನೂ ಎಲ್ಲರಲ್ಲೂ ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡಬೇಕಿಲ್ಲ. ಯಾರ್ಯಾರು ಏನೇನು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವರೋ ಆ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ, ಅಷ್ಟೆ.

ಒಂದೇ ಪದಕ್ಕೆ ವಿವಿಧ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ನಡೆಯಲು ಕಾರಣ- ಸಂಸ್ಕಾರ, ಆಗ್ರಹ, ಅಭ್ಯಾಸಗಳು

ಒಂದೇ ಬಗೆಯ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ವಿವಿಧ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ? ಎಂದರೆ- ಗ್ರಹಿಸುವವನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ, ಪೂರ್ವಸಂಸ್ಕಾರ ಇವೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದ, ಒಂದೇ ಶಬ್ದವು ವಿವಿಧ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಎಡೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಉದಾ- ‘ಸುವರ್ಗಂ ಲೋಕಮಾಯನ್’ ಎಂಬ ವೇದ ವಾಕ್ಯವೊಂದನ್ನು ಒಬ್ಬ ಮೈಚ್ಛನ ಮುಂದೆ ಹೇಳಿದ್ದೇ ಆದರೆ ಓಹೋ! ಏನೋ ‘ಸುವರ್’ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆವರು ಎಂದು ಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಅಂತೆಯೇ ‘ವಿಶ್ವಾನಿ ದೇವವಯುನಾನಿ ವಿದ್ವಾನ್’ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಇವರು ಯುನಾನಿ ವೈದ್ಯಪಂಡಿತರನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆಂದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ‘ಪುರಾಕೃತ ಕರ್ಮಫಲವೈಸೆ’ ಎಂದು ಕೇಳಿದಾಗ ‘ಐಸೆ’ ಎಂದಿಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನವನಿಗೆ ಕೇಳಿಸುತ್ತೆ. ‘ಅಚ್ಛಾ ನಕ್ಷಿ ದ್ಯುಮತ್ತಮೋ

ರಯಿಂದಾಃ' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರೆ ಹಿಂದಿಯವನಿಗೆ 'ಅಚ್ಛಾ' ಎಂಬುದು ಮಾತ್ರ ತಮ್ಮ ಭಾಷೆಯ ಅಂಶವಾಗಿ ತೋರುತ್ತೆ. 'ಅಹಮನ್ನಮನ್ನಮದಂತಮಾದ್ತಿ' ಎಂದು ಉಪನಿಷತ್ತು ಹೇಳುವಾಗ 'ಆದಮಿ' (ಆದ್ರಿ) ಕೇಳಿಸುತ್ತೆ. ಇದೆಲ್ಲಾ ಹೇಗೆಂದರೆ, ಅವನವನ ಅಭ್ಯಾಸ, ಪೂರ್ವಗ್ರಹ, ಸಂಸ್ಕಾರ ಇವುಗಳಿಂದ ಹೀಗಾಗುತ್ತೆಯೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಸಂಸ್ಕಾರ ವಿಶೇಷವಿದ್ದಾಗ ಸಾಹಿತ್ಯದ ವಾಸ್ತವಿಕ ಪರಿಣಾಮ

ಸಾಹಿತ್ಯವಾವುದೇ ಆದರೂ ತನ್ನದೇ ಆದ ಪರಿಣಾಮವೊಂದನ್ನು ಬೀರಬೇಕಾದರೆ ಅದದಕ್ಕೇ ಬೇಕಾದ ಕೆಲವು ಅರ್ಹತೆಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳಿದಂತಾಯಿತು. ಆ ಅರ್ಹತೆಯಾದರೂ ಯಾವುದು? ಎಂದರೆ, ಸಂಸ್ಕಾರ ವಿಶೇಷ. ಇದು ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರವೇ ಅಲ್ಲ, ಎಲ್ಲಾ ಪರಿಣಾಮಕ್ಕೂ ಅನ್ವಯಿಸುವಂಥದು. ಸುಡುವುದು- ಉಷ್ಣಸ್ಪರ್ಶವು ದೇಹದಲ್ಲಿ ಫೀಲಾಗಬೇಕಾದರೆ, ಜೀವವಿದ್ದಾಗ ಮಾತ್ರ. ಆದ್ದರಿಂದ 'ಅಗ್ನಿಯು ಸುಡುತ್ತೆ' ಎಂಬುದು ಬದುಕಿರುವವನಿಗೆ ಮಾತ್ರ.

ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಲ್ಲಿರುವ 'ತತ್ತ್ವಮಸಿ' ಮೊದಲಾದ ಮಹಾವಾಕ್ಯಗಳು ಎಲ್ಲಾ ಪಾಪಗಳನ್ನೂ ಸುಟ್ಟುಬಿಡುತ್ತವೆ- ಎಂದರೆ, ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅನ್ವಯವಾಗುವ ಮಾತಲ್ಲ ಅದು. ಅಂತಹ ಸಂಸ್ಕಾರಿಗೆ ಮಾತ್ರ. ಅದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಸಂಸ್ಕಾರವು ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲೇ ಬಿದ್ದು ಅದರಿಂದ ಸುಸಂಸ್ಕೃತನಾಗಿದ್ದರೆ ಉಪಯೋಗಪಡುತ್ತೆ.

ಬಾಲ್ಯದ ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಹಿಂದಾದ ಸ್ಥಾನವಿದೆ

ಒಳ್ಳೆಯದೋ ಕೆಟ್ಟದೋ! ಯಾವ ಸಂಸ್ಕಾರವೇ ಅಭ್ಯಾಸವೇ ಆಗಲಿ, ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೈಗೂಡಿ ದ್ದರೆ ಕಾಲಬಂದಾಗ ಅದರ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೆ. ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನು ಕೊಂಚದಲ್ಲಿ ಅಳಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ದೊಡ್ಡ ವ್ಯಾಕರಣ ಪಂಡಿತರೊಬ್ಬರಿದ್ದರು. ಅವರು ದಶಾವತಾರ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಹೇಳುವಾಗ ಅವರ ೭೦ನೇ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲೂ ಸಹ 'ಸಂತತ ಕ್ಷಯ ಇಮಾಂ' ಎಂದೇ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿರುವುದು 'ಸಂತತಕ್ಷ ಯ ಇಮಾಂ ತ್ರಿಃ ಸಪ್ತಕೃತ್ಯಃ ಕ್ಷಿತಿಂ' ಎಂದು. (ಯಾವನು ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದು ಬಾರಿ ಭೂಮಿಯನ್ನೆಲ್ಲಾಕತ್ತಿಯ ರಹಿತವಾಗುವಂತೆ ಭೇದನೆ ಮಾಡಿದನೋ! ಎಂದು ಅದರ ಅರ್ಥ). ಏಕೆ ಹೇಳಿದ್ದು? ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಅಷ್ಟು ಹಿಂದಾದ ಸ್ಥಾನವಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ.

ಪ್ರಶೋತ್ತರಗಳಿಂದಲೇ ಕಾರ್ಯ ಪೂರ್ಣವಾಗುವುದಿಲ್ಲ

ಈ ರೀತಿ ನಾನು ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದು ನಿಮ್ಮ ಮನಕ್ಕೆ ತಟ್ಟುತ್ತಿದೆಯೇನಪ್ಪ? ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನೇ ನಮ್ಮಲ್ಲಿಟ್ಟಿರಬಹುದು. ಅಥವಾ ಬೇರೆಯವರ ಪ್ರಶ್ನೆಯೇ ಆಗಬಹುದು. ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಕೆಲಸ ಪೂರ್ಣವಾಯಿತೆಂದೇನೂ ನಾವು ಭಾವಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ- ಹಸಿವು ಎಂದು ಕೇಳಿದವನಿಗೆ, ತಿಂಡಿಗಳ ಬಗೆ ಬಗೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನೋ ಪೋಟೋಗಳನ್ನೋ ಕೊಟ್ಟ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ, ಹಸಿವು ನಿವಾರಣೆಯಾಗುತ್ತೆಂದು ಅಂದುಕೊಳ್ಳ

ಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆಹಾರವನ್ನು ನಿಜವಾಗಿಯೇ ಅವನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಅದನ್ನಾಸ್ವಾದಿಸುವಂತೆ ಯಾದಾಗ ಮಾತ್ರ ಹಸಿವಿಗೆ ಉತ್ತರವಾಗುವುದು 'ಹಸಿವು' ಎಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡಂತಹ ವನು ಆಹಾರದ ಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ಇದ್ದಾಗ, ತೆಗೆದು ಕೈಗೆ ಕೊಟ್ಟುಬಿಡಬಹುದು. ಎಷ್ಟೋ ದೂರ ದಲ್ಲಿದ್ದು ಅವನು ಹಸಿವೆಂದಾಗ ಆಹಾರವಿರುವ ಜಾಗದವರೆಗೂ ಅವನನ್ನು ಕರೆದೊಯ್ದು ಅಲ್ಲಿ ಕೊಡಬೇಕಾಗುವುದು. ಅನ್ನದ ಹಸಿವುಳ್ಳ ಅನ್ನಗತಪ್ರಾಣನಾದ ಜೀವಿಯು ಅಷ್ಟುದೂರ ಹೋಗಿಬಿಡುವುದೇ? ಅಯ್ಯೋ! ಎಂದರೆ, ಹೌದು ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ದೂರ ಹೋಗಬಾರದಾಗಿತ್ತು. ದೂರ ಹೋಗಿ ಬಿಟ್ಟಾಗಿದೆಯಲ್ಲಾ! ಈಗೇನುಮಾಡುವುದು? ಬೇರೆದಾರಿಯಿಲ್ಲ. ಅನ್ನವಿರುವ ಜಾಗದವರೆವಿಗೂ ಸನ್ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ತಾಳ್ಮೆಯಿಂದ ಸಹನೆಯಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತಾ ಸಾಗಿ ಅನ್ನಸಿಕ್ಕಿದ ಕೂಡಲೇ ಅನ್ನವನ್ನುಂಡು ಸವಿದು ತೃಪ್ತಿಹೊಂದಬೇಕು.

ಈ ವಿಚಾರಗಳು ಗುರಿಯನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಯವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸಾಗುವ ಸಾಧಕನ ಧೃತಿಗಾಗಿ

ಈಗ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಕೆಲಸವೆಂಥದು? ಎಂದರೆ- ಅಂತಹ ಸಹನೆಗೆ ಬೇಕಾದ ವಸ್ತು ನಿಶ್ಚಯವನ್ನೂ, ನಡೆದು ಸಾಗುತ್ತಿರುವ ಹಾದಿ 'ಸನ್ಮಾರ್ಗವೇ ಹೌದು' ಎಂಬ ನಿಶ್ಚಯವನ್ನೂ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ, ನೀವು ಅಷ್ಟುದೂರದ ದಾರಿಯನ್ನು ನಂಬಿಕೆಯಿಂದ ನಡೆದುದಾಗಲು ಬೇಕಾದ ದಾರ್ಢ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಕೊಡುತ್ತಿರುವ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಉತ್ತರವಾಗಿದೆ ಇದೆಲ್ಲಾ ಎಂದು ತಿಳಿರೀಪ್ಪಾ! ಏನೋ, ಅವನ ದಯೆಯಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಬಂದುಬಿಟ್ಟಿದ್ದೀರಿಪ್ಪಾ! ಯಾರೂ ಕೇಳಲಿ! ಬಿಡಲಿ! ನಿಮಗಾಗಿ ಕೊಟ್ಟ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅದನ್ನೆಲ್ಲಾ ನಿಮ್ಮದಾಗಿ ಮೊದಲಿಗೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳೀಪ್ಪ! ಅವನೇ ಇದೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಸೂತ್ರಧಾರನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಹಿಂದುಮುಂದು ನೋಡದೇ ಧೃತಿಯಿಂದ ಇಟ್ಟು ಹೆಜ್ಜೆ ಹಿಂದಕ್ಕಿಡದೇ ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ಸಾಗಿ! ಉಳಿದುದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಅವನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಕೃಷ್ಣಾ!

- ॐ -

(ಮೈಸೂರು ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾರಾಜರು ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಎರಡನೆ ಪ್ರಾಜೆಕ್ಟ್‌ನ ಉತ್ತರಕ್ಕಾಗಿ ನಡೆಸಿದ ಪ್ರವಚನದ ಸಾರಾಂಶ-ಸಂಗ್ರಾಹಕರು ಶ್ರೀ ಎನ್. ಎಸ್. ವಿ ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ಕೆ. ಎಸ್. ವಿ.)

(ಎರಡನೆಯ ಪ್ರಾಜೆಕ್ಟ್‌ನಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪದಗಳು- '೧. ರಸ, ೨. ಧ್ವನಿ, ೩. ರಮಣೀಯ, ೪. ಅಲಂಕಾರ, ೫. ಚಮತ್ಕಾರ, ೬. ಶಬ್ದ, ೭. ವೃತ್ತಿ, ೯. ರೀತಿ, ೯. ನಾಟಕ, ೧೦. ಕಾವ್ಯ, ೧೧. ಸುಂದರಮ್, ೧೨. ಶಿವಮ್, ೧೩. ಸನಾತನಮ್, ೧೪. ಶಾಂತಮ್' - ಇವುಗಳಿಗೆ ವೇದ, ಉಪನಿಷತ್ತು, ಪುರಾಣ, ಇತಿಹಾಸ, ಕಾವ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ರೆಫರೆನ್ಸ್‌ನೊಡನೆ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದಾರೆ.)

ಪದ-ಪದಾರ್ಥಗಳ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಒರಿಜಿನಲ್ಲಾದ ಶೋಧನೆ ಮಾಡಬೇಕು

ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಪದದ ಅರ್ಥ, ಭಾವ, ತಾತ್ಪರ್ಯ ಇವುಗಳ ಪೈಕಿ ಯಾವುದನ್ನೇ ವಿಸ್ತರಿಸಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ, ಆಯಾ ಪದವು ಯಾವ ಯಾವ ಫಿಲ್ಡ್‌ನಲ್ಲಿ ಯಾವ ಬಗೆಯ ದೇಶಕಾಲಗಳಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟು ಹೇಗೆ ಹೇಗೆ ವ್ಯವಹರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಮೌಲಿಕವಾಗಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ನಂತರ ಇಚ್ಛಾನುಸಾರ ವಿಸ್ತರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಯಾವುದೇ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ನಂಬಬೇಕಾದರೂ, ಸರಿ-ತಪ್ಪುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ತಿರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಬಂದು ದೃಢಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೂ, ಓರಿಜಿನಲ್ ಆಗಿ ಆ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಶೋಧನೆ ಮಾಡಿ, ಮುಂದಿನ ಹೆಜ್ಜೆ ಇಡಬೇಕಾಗುವುದು.

ಇಂದು ಎಷ್ಟೋ ವಿಷಯಗಳ ಸತ್ಯಾಸತ್ಯತೆಯ ನಿಲುವು ಮೆಚಾರಿಟಿಯನ್ನವಲಂಬಿಸಿದೆ

ಈಗ ಎಷ್ಟೋ ವ್ಯವಹಾರಗಳು ಹೇಗೆ ಹೇಗೆ ಹೇಗೋ ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ಅದನ್ನು 'ಇದಂ ಇತ್ಯಮ್' ಎಂದು ದೃಢಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೂ ಜನರು ಯಾವ ಆಧಾರವನ್ನವಲಂಬಿಸುತ್ತಾರೆಂದರೆ, ಅದು ಬಹುಜನ ಪ್ರಯೋಗವೆಂಬ ಮೆಚಾರಿಟಿಯೆಂದೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಸುಳ್ಳನ್ನೇ ಆಡಿದರೂ, ಅಂತೆಯೇ ವ್ಯವಹರಿಸಿದರೂ, ಅದಕ್ಕೆ ಮೆಚಾರಿಟಿ ಸಿಕ್ಕಿ ಬಿಟ್ಟರೆ ಅದನ್ನು ಸತ್ಯವೆಂದೇ ನಂಬಿ, ಜನರು ನಿಲ್ಲುತ್ತಾರೆಯೇ ಹೊರತು ಅಲ್ಲಿ ಸುಳ್ಳು ಅಥವಾ ಮೋಸಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ಅವಕಾಶವಿರಲು ಸಾಧ್ಯ? ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸುವ ಯತ್ನವನ್ನೇ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟು ದಾರ್ಢ್ಯಕ್ಕೆ ಬರಲು ಕಾರಣವೇನು? ಎಂದರೆ, ಗುಂಪುಗಾರಿಕೆಯು ನಿಜ. ಇದು ಲೋಕ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ.

ಶಾಸ್ತ್ರ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲೂ ಇಂದು ಪದ-ಪದಾರ್ಥಗಳ ಮೂಲವನ್ನು ಶೋಧಿಸಿ ತಿಳಿಯುವ ಕ್ರಮವಿಲ್ಲ

ಇನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರದ ಕಡೆ ಗಮನಿಸಿದರೆ, ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಅಪೂರ್ವ ಪ್ರಯೋಗವು ಪಾಣಿನಿಯ ವ್ಯಾಕರಣಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಕಂಡಾಗ, ಯಾವುದೇ ಸೂತ್ರದಿಂದಲೂ ಆ

ಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಲಾಗದಿದ್ದಾಗ, ನಾಲ್ಕಾರು ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಮಗಚಿ ಹಾಕಿ, ಕೊನೆಗೆ 'ಮಹಾಕವಿ ಪ್ರಯುಕ್ತತ್ವಾತ್ ಸಾಧು' ಎಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗಾದರೆ ಆ ಶಬ್ದವು ಯಾವುದೇ ಒಂದರ್ಥವನ್ನು ಹೇಗೆ ಕೊಡುತ್ತೆ? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಬಂದಾಗ-

‘ಋಷೀಣಾಂ ಪುನರಾಧ್ಯಾನಾಂ ವಾಚಮರ್ಥೋನುಧಾವತಿ’ ||

ಎಂಬ ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಶಬ್ದಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡುವವರು ‘ಸುಳ್ಳು ಹೇಳುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ತಪ್ಪು ಹೇಳುವುದೇ ಇಲ್ಲ’ ಎಂದು ಸಮರ್ಥಿಸಿ, ಅವರಿಗೆ ತಾವೇನೋ ದೊಡ್ಡ ಗೌರವ ತಂದುಕೊಟ್ಟಂತೆ ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ಗೌರವ ತೋರಿದ ಮಾತ್ರದಿಂದ ನಮಗೇನು ಲಾಭವಾಯಿತು? ಅದು ನಿಜವೇ? ಸುಳ್ಳೇ? ಎಂದು ಯಥಾಬುದ್ಧಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಿ, ಅದರಿಂದ ಒಂದು ಪ್ರಯೋಜನ ಪಡೆಯಬೇಕೆಂಬ ಯೋಚನೆ ಪಂಡಿತರೆನಿಸಿಕೊಂಡ ಜನರಿಗೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ವಿಷಯವು ಹುಟ್ಟುವಾಗಲೂ, ಬೆಳೆಯುವಾಗಲೂ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿಲ್ಲವೇ? ಅದನ್ನು ನಂಬಿ, ನಾವು ಉದ್ಧಾರವಾಗುತ್ತಿದ್ದೇವೆಯೋ? ಕೆಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆಯೋ? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗೂ ಅವರು ಜಾಗ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ವಿಚಾರಕ್ಕೆಡೆಯಿಲ್ಲದೇ ನಂಬಿ, ನಂಬಿಯೇ ಆಯುಸ್ಸು ಮುಗಿಸುವದು. ಹೀಗಾಗದೇ ಯಾವುದೇ ವಿಷಯದ ಬಗ್ಗೆಯೂ, ಅದು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಬಗೆಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ, ಅದರ ಸತ್ಯತೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿ, ಅವಶ್ಯಕತೆ ಒದಗಿದಾಗ ಅದನ್ನು ನಂಬಿ, ತಾನು ಉದ್ಧಾರವಾಗಬೇಕು.

ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದವರ ಮನಸ್ಸಿನ ಮಟ್ಟಕ್ಕೇರಿ ಪದದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕು

ಯಾವುದೇ ಪದವನ್ನಾಗಲೀ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನಾಗಲೀ ನೋಡುವಾಗ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದವರ ಮನಸ್ಸಿನ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ನಮ್ಮನ್ನು ತಂದುಕೊಂಡು, ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ ಅದು ಬೆಲೆಯುಳ್ಳ ಮಾತಾಗುತ್ತೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ- ಅಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪೆನ್ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ‘ಅನ್‌ಬ್ರೇಕಬಲ್’ ಎಂದು ಹಾಕಿರುತ್ತೆ. ಅದಕ್ಕೆ ‘ಒಡೆಯದೇ ಇರುವ ವಸ್ತು’ ಎಂದು ನಾವು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದರೂ, ಸುತ್ತಿಗೆಯಿಂದ ಜಜ್ಜಿದರೂ, ಚಪ್ಪಡಿಕಲ್ಲನ್ನು ಮೇಲೆ ಹಾಕಿದರೂ ಒಡೆಯದಿರುವ ವಸ್ತು ಎಂದು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದೇ? ಅದು ನಿಜವಾಗುತ್ತದೆಯೇ? ಹಾಗಾದರೆ ಆ ಮಾತಿಗೆ ಏನು ಅಭಿಪ್ರಾಯ? ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಯಾರೊಬ್ಬರೂ ಪೆನ್ನನ್ನು ಸುತ್ತಿಗೆಯಿಂದ ಹೊಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಚಪ್ಪಡಿಕಲ್ಲನ್ನೂ ಹಾಕುವುದಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಒಡೆಯುವ ಪ್ರಸಂಗವೆಂದರೆ ಕೈ ತಪ್ಪಿ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದಾಗ. ಅಷ್ಟು ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಒಡೆಯದಿರುವ ವಸ್ತು ಎನ್ನುವುದೇ ‘ಅನ್‌ ಬ್ರೇಕಬಲ್’ ಎಂಬುದರ ಅರ್ಥ. ‘ಗಾಜಿನಂತೆ ಪುಡಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ’ ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ತಾತ್ಪರ್ಯ. ಒಂದು ವೇಳೆ ವಿಮಣಿಯಂತಹ ಗಾಜಿನ ಪದಾರ್ಥದ ಮೇಲೆಯೇ ‘ಅನ್‌ಬ್ರೇಕಬಲ್’ ಎಂದು ಹಾಕಿದ್ದರೆ, ಅದನ್ನು ಹೇಗೆ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು? ಅಂದರೆ-ಎಲ್ಲಾ ಗಾಜುಗಳಂತೆ ಅಲ್ಲದೆ ಒಳ ಗಡೆ ವೈರನ್ನೋ ಮತ್ತಾವುದನ್ನೋ ಜೋಡಿಸಿ, ತಯಾರಿಸಿರುವ ವಸ್ತು, ‘ಸಾಧಾರಣ ಗಾಜಿನಂತೆ ಒಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ’ ಎಂದಷ್ಟೇ ಅರ್ಥ. ಅದರ ಮೇಲೆ ಗುಂಡುಕಲ್ಲು ಹಾಕಿದರೂ

ಒಡೆಯುವುಲ್ಲ? ಎಂದು ಪರೀಕ್ಷಿಸ ಹೊರಡಬಾರದು. ಈ ಬಗ್ಗೆ ನಾಲೆಡ್ಜ್ ಬರಬೇಕಾದರೆ, 'ಯಾವ ಪದ ಸಾಹಿತ್ಯಾದಿಗಳು ಯಾವ ಟೈಂ-ಸ್ಪೇಸಿನಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ' ಎಂಬ ಅಂಶವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ, ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಅಭ್ಯಾಸ ಬೆಳೆಯಬೇಕು.

ವಿವಿಧವಾದ ಅರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ರಸಪದವು ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಿದೆ

- (೧) ಈಗ 'ರಸ' ವಿಷಯವನ್ನು ನೋಡೋಣ-
ಈ ಪದವನ್ನು ಯಾವಾ ಯಾವಾ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಹೇಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸು ತ್ತಾರೆ? ನೋಡಿ!
- (೧) 'ಅವನು ಬಹಳ ರಸವತ್ತಾಗಿ ಮಾತಾಡಿದ' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ದೃಷ್ಟಾಂತೋದಾಹರಣೆ ಗಳೊಂದಿಗೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹಿಡಿಯುವಂತೆ ಮಾತಾಡಿದ ಎಂದರ್ಥ ಅಲ್ಲಿಯ 'ರಸ' ಶಬ್ದಕ್ಕೆ.
- (೨) 'ಅವನೊಡನೆ ಮಾತನಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ರಸವಿಲ್ಲ' ಎನ್ನುವೆಡೆಯಲ್ಲಿ, ಉಪಯೋಗ ವಿಲ್ಲ, ಆಡಬೇಕಾದ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಅವನ ಕಡೆಯಿಂದ ಪೋಷಣೆಯಿಲ್ಲ, ಅವನು ಅದನ್ನು ಆದರವಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಾರ, ಎಂದರ್ಥ ಬರುತ್ತೆ.'
- (೩) 'ಅವನು ಸರಸವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದ' ಎಂದಾಗ, ನಗು ನಗುತ್ತಾ ತಮಾಷೆಯಾಗಿ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಬರುತ್ತೆ.'
- (೪) 'ಅವನು ಒಳ್ಳೆಯ ರಸವಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಅವನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬನ್ನಿ. ನಮ್ಮ ಕೆಲಸ ಆಗುತ್ತೆ' ಅಂದಾಗ ತಾಕತ್ತಾಗಿದ್ದಾನೆ- ಬಲಶಾಲಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ ಎಂಬ ಆಶಯ
- (೫) 'ಅವನು ಒಳ್ಳೆಯ ರಸಿಕ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನಲ್ಲಿ ಮಾತನ್ನಾಡಬಹುದು' ಅಂದರೆ, ಮೂಲಾಭಿಪ್ರಾಯದೊಡನೆ ಮಾತನ್ನರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ನಮ್ಮ ಮಾತೇನೂ ವೈಪರೀತ್ಯಕ್ಕೆ ತಿರುಗುವುದಿಲ್ಲ. ಕೇಳಿದ್ದು ಸಾರ್ಥಕವಾಗುತ್ತೆ ಎಂದರ್ಥ ಬರುತ್ತೆ.
- (೬) ಅದೇ ರಸವೆಂಬ ಪದವೇನಾದರೂ ವೈದ್ಯರ ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದರೆ, 'ಮೂಲಿಕೆಯನ್ನು ಹಿಂಡಿದ ದ್ರವ' ಎಂದಾಗುತ್ತೆ.
- (೭) 'ರಸ'ವೆಂಬ ಪದವನ್ನು ಸಿದ್ಧವೈದ್ಯರಾರಾದರೂ ಕೇಳಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಪಾದರಸ-ಪಾರದ ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.
- (೮) 'ಒಳ್ಳೆಯ ರಸವಾದ ಪಾಕ' ಎಂದರೆ- ಮಧುರಾದಿ ಷಡ್ರಸ್ನಾನ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತೆ.

- (೯) ಕವಿಗಳು, ಸಾಹಿತ್ಯಕಾರರು ಇವರುಗಳು ಈ ಪದವನ್ನು ಹೇಳುವಾಗ ಶೃಂಗಾರಾದಿ ನವರಸಗಳು ಎಂದರ್ಥ ಕೊಡುತ್ತೆ.
- (೧೦) ವೇದಾಂತಿಗಳು ರಸ ಪದ ಕೇಳಿದರೆ, 'ರಸೋ ವೈ ಸಃ' ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುವ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ಅದರ ಅರ್ಥ ಎಂದು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.
- (೧೧) ಇಂದಿನ ವಿದ್ವಾಂಸರು 'ಒಳ್ಳೆಯ ರಸಿಕ' ಎಂದೇನಾದರೂ ಹೇಳಿದರೆ, ಯಾವುದೇ ಮಾತನ್ನೂ ಕಾಮುಕಜೀವನದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ - ಎಂದರ್ಥ.
- (೧೨) ಈ ಪದ ಕೇಳಿದಾಗ ಚಿಕ್ಕಂದಿನ ರಸವೇ ಬೇರೆ, ಇಂದಿನ ರಸವೇ ಬೇರೆ, ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಕಾಲ ಕಳೆದರೆ ಅಂದಿನ ರಸವೇ ಬೇರೆ- ಅಂದಾಗ 'ರಸ' ಎಂದರೆ ಪಕ್ಷತೆ ಎಂದರ್ಥಬರುತ್ತೆ.
- (೧೩) 'ಸಮರಸವಾದ ಜೀವನ ಮತ್ತು ವ್ಯವಹಾರ' ಎಂದಾಗ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯವಿಲ್ಲ ವಿರೋಧವಿಲ್ಲ ಎಂದರ್ಥ. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲವೇ ಇನ್ನೂ ವಿವಿಧವಾದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ 'ರಸ' ಪದವು ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ಬಂದಿದೆ. ಈ ಬಗ್ಗೆ ಕೋಶವನ್ನು ನೋಡುವುದಾದರೆ- ಶೃಂಗಾರಾದಿಷು ನವಸು, ಲವಣಾದಿಷು ಷಟ್ಪು, ಪಾರದೇ, ರಾಗೇ ನಿರ್ಯಾಸ ವೀರ್ಯಗುಣ ಧಾತು ವಿಷಘೃತಾದೌ ಚ ರಸಃ ಪ್ರೋಕ್ತಃ ಎಂದಿದೆ.

ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದವರ ಆಶಯವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ವಿವರಣೆ ಕೊಡಬೇಕು.

ಹೀಗೆ ಪದಕ್ಕೆ ಅನೇಕಾರ್ಥಗಳಿದ್ದಾಗ, 'ರಸ' ಪದದ ಹಿಂದೆ 'ಶೃಂಗಾರಾದಿ', 'ಮಧುರಾದಿ' ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ವಿಶೇಷಣವಾವುದೂ ಇಲ್ಲದಿದ್ದಾಗ ಕೇಳುವವನು 'ರಸ' ಪದಕ್ಕೆನು ಅರ್ಥ? ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದರೆ, ಉತ್ತರಕೊಡುವವನು ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಶ್ನೆ ಯಾವ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿರುವ 'ರಸ' ಪದದ ಬಗ್ಗೆ? ಎಂದು ಮರು ಪ್ರಶ್ನೆ ಹಾಕಬೇಕಾಗುತ್ತೆ. 'ರಸ' ಪದಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ಅರ್ಥಗಳಿವೆಯೋ ಅದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹೇಳಿಬಿಡಿ- ಅಂದರೆ, ನಿಘಂಟುವನ್ನು ತೆಗೆದು, ಎಲ್ಲಾ ಅರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟು ಇಷ್ಟು ಅರ್ಥಗಳಿವೆ ಎನ್ನಬೇಕು. ನಂತರ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ನಿಮಗೆ ಯಾವುದು ಬೇಕೋ ಅದನ್ನು ಸೆಲೆಕ್ಟ್ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿ ಎನ್ನಬೇಕಾಗುವುದು. ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ಪದವಾದರೆ, ಆ ಗುಂಪು ಯಾವ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದೋ ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಹೇಳಬೇಕಾಗುವುದು, ಈಗ ಅವರು ಕೊಟ್ಟ ಪದಗಳೆಲ್ಲಾ ಕಾವ್ಯ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟದ್ದಾಗಿ ಕಂಡು ಬಂದಿರುವುದರಿಂದ, ಅದು ವೈದ್ಯಕ್ಕಾಗಲೀ ಊಟಕ್ಕಾಗಲೀ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದಲ್ಲವೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಮುಂದಿನ ಮಾತನ್ನಾಡಬೇಕಾಗುವುದು.

ಉತ್ತರಿಸುವಾಗ ಪ್ರಶ್ನಿಸುವವನ ಮನಃಪಕ್ವತೆಯನ್ನೂ ಗಮನಿಸಬೇಕು

ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ವಿಚಾರದಿಂದ ಈ ಪದವು ಕಾವ್ಯ ಪ್ರಪಂಚದ ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿರುವುದೆಂದು ತಿಳಿದರೂ, ಅದು ಶೃಂಗಾರಾದಿಯೇ ಎಂದು ಗೊತ್ತಾದರೂ, ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದವನ ಪಕ್ಷತೆ (ನಾಲೆಡ್ಜ್) ಯನ್ನೂ ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾಗುವುದು. ರಸದ ವಿಷಯವನ್ನರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಬೇಕಾದ ರಸಿಕತೆ ಅವನಲ್ಲಿದೆಯೇ? ಎಂಬುದನ್ನೂ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ- ಇದೇ ಪದ ಮಕ್ಕಳ ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದು, ಅವರುಗಳು 'ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸುವ ರಸದ ವಿಚಾರ ವಾಗಿ ನನಗೆ ತಿಳಿಸಿ' ಎಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡಾಗ, 'ಹುಡುಗ ಬುದ್ಧಿವಂತ ರಸದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕೇಳಿಬಿಟ್ಟ' ಎಂದು ಹಿಗ್ಗಿಕೊಂಡು ರಸಗಂಗಾಧರ- ಸಾಹಿತ್ಯ ದರ್ಪಣ- ಕಾವ್ಯಪ್ರಕಾಶ- ಭರತನಾಟ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ ಎಲ್ಲದರಿಂದಲೂ ವಿಷಯ ತೆಗೆದು ಆಯಾ ಕೊಟೀಶನ್‌ಗಳೊಡನೆ ವಿವರಣೆ ಕೊಟ್ಟು 'ರಸ ಹೀಗಿದೆ - ನೋಡಪ್ಪಾ!' ಎಂದರೆ. ಪ್ರಶ್ನೆ ಅವನಿಂದ ಬಂದುದು ನಿಜವಾದರೂ, ಉತ್ತರ ಅವನಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಉಪಯೋಗವಾದೀತೆಂದೊ ನಾವು ಪರಿಶೀಲಿಸಬೇಕಾಗುವುದು. ಇದಕ್ಕೇನು ಕಾರಣ? ಎಂದರೆ ಹೇಳುವ ವಿಷಯವನ್ನು ಮನಸ್ಸು ಗ್ರಹಿಸಲು ಒಂದು ವಯಸ್ಸೂ, ಮತ್ತು ಅವರಲ್ಲಿ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಹೊಂದಿರುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳೂ ಬೇಕಾಗುವುದು.

ವಿಷಯ ಗ್ರಹಣದಲ್ಲಿ ಅವನವನ ಕಂಡೀಷನ್‌ಗೂ ಒಂದು ಹಿರಿದಾದ ಪಾತ್ರವಿದೆ

ಅಂತೆಯೇ ಈ ಕಾರಣಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಅವನವನ ಕಂಡೀಷನ್ನಿಗೂ ಹಿರಿದಾದ ಪಾತ್ರ ವಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಮರೆಯಬಾರದು. ಏಕೆಂದರೆ-ಜ್ವರ ಪೀಡಿತನಾದವನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ, 'ಒಳ್ಳೆಯ ಆಂಬೋಡೆ ಮಾಡಿದೆ, ತಿನ್ನುತ್ತೀಯಾ?' ಎಂದು ಕೇಳಿದ್ದರೆ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆಯೇ ಮುಖವಿಕಾರವೇರ್ಪಡುತ್ತೆ. 'ಹಾಲು ಖೀರು ಕುಡಿಯುತ್ತೀಯಾ?' ಎಂದರೆ, 'ಆ ಹಾಳು ಕೀರು ಹತ್ತಿರ ತರಲೇ ಬೇಡ' ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಅವನು ಆಂಬೋಡೆಯನ್ನು ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಚಪ್ಪರಿಸಿಕೊಂಡು ತಿಂದಿರಲಿಲ್ಲವೇ? ಹಾಲುಖೀರು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಇನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಾಕಿ ಎಂದು ಕುಡಿದಿರಲಿಲ್ಲವೇ? ಅದರ ವಿಷಯವೇ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದವನೇನಲ್ಲ. ಹಾಗಾದರೂ ಏಕೆ ಹೀಗಾಗುತ್ತೆ? ಎಂದರೆ, ಅವನಿಗೆ ಬಂದಿರುವ ಜ್ವರದ ಕಂಡೀಷನ್ ಈ ತರಹ ಮಾಡಿಸುತ್ತೆ. ಈ ರೀತಿ ಚತುರ್ವಿಧವಾದ ಅನ್ನವೂ ಖಾದ್ಯ ಚೋಷ್ಯ ಲೇಹ್ಯ ಪೇಯ' ಎಲ್ಲವೂ ಮುಖ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಬದಲು ಮುಖ ವಿಕಾರವನ್ನೇ ಒದಗಿಸುತ್ತೆ. ಆ ಪದಾರ್ಥ ಆ ಪದ ಎಲ್ಲವೂ ಅಸಹ್ಯ ಸೂಚಿಸುವ ಮುಖಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತೆ. ಏನೇ ಪ್ರಯತ್ನಮಾಡಿದರೂ ರಸವತ್ತಾದ ವಸ್ತುವಿನ ಬಗ್ಗೆ ರಸೋದ್ವೇಗವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ನಾಲಗೆಯಲ್ಲಿ ರುಚಿಯುಂಟಾಗಲು ಶುರುವಾದರೆ, 'ಆ ವಸ್ತು ಇದೆಯೇ? ಈ ವಸ್ತು ಇದೆಯೇ? ಇದನ್ನು ತಿಂದರೆ ಬಾಧಕವೇ?, ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಶುರು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಏನು ಕಾರಣ? ಎಂದರೆ ಪಿತ್ತವು ರಸಗ್ರಹಣ ಮಾಡುವ ಆಯಾ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿದ್ದಾಗ ಹಾಗನ್ನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಪಿತ್ತವು ಜಾಗ ಬಿಟ್ಟುಕೊಡಲು ಆರಂಭವಾದ ಮೇಲೆ ಡಾಕ್ಟರರು ಹೇಳಿದ ಪಥ್ಯವೇ ಬೇಜಾರುತರುತ್ತೆ. ಮೊದಲು ರಸದಲ್ಲೂ ಕಸಕಾನುಟ್ಟಿದ್ದ ನಾಲಗೆ, ಕಂಡೀಷನ್

ಬದಲಾಯಿಸುತ್ತಾ ಕಸದಲ್ಲೂ ರಸ ಕಾಣಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿತು ಎನ್ನಬೇಕಾಗುತ್ತದೆಯಲ್ಲವೇ? ಹೀಗೆ ದೇಹದ ವಿಷಯದ ಬಗ್ಗೆ ರುಚಿ ಅರುಚಿಗಳಿಗೆ ಕಾಲವೂ ಕಾರಣವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಕಂಡೀಷನ್ ಮೇಲೆ ಮಾತ್ರವೇ ರಸ ವಿರಸಗಳಲ್ಲ. ಚಳಿಗಾಲ ಮಳೆಗಾಲ ಬೇಸಿಗೆ ಕಾಲ ಇವುಗಳ ಮೇಲೂ, ಉಪ್ಪು ಹುಳಿ ಖಾರ ಮೊದಲಾದ ರಸಗಳಲ್ಲಿ ರುಚಿ ಅರುಚಿಗಳ ವೈಪರೀತ್ಯ ಹುಟ್ಟುತ್ತೆ. ಚಳಿಗಾಲದಲ್ಲಿ ಖಾರ ಉಪ್ಪು ರಸಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹಿಡಿಸುತ್ತೆ. ಆವಾಗ ಅದರ ವರ್ಣನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದರೇನೇ ಬಾಯಲ್ಲಿ ನೀರೂರಲು ಶುರುವಾಗುತ್ತೆ. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲೇನಾದರೂ ನಿಂಬೆಹುಳಿಯು ಪಾನಕವನ್ನು ಕೊಡುವುದಾಗಲೀ, ವರ್ಣಿಸುವುದಾಗಲೀ ಮಾಡಿದರೆ, ರುಚಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅದು ಯಾರಿಗೆ ಬೇಕು ದರಿದ್ರ ಎನ್ನುತ್ತಾ, ಅದೇ ಬಿಸಿಲು ಕಾಲ ಬಂತು ಎಂದರೆ, ಪಾನಕವೆಂದ ಕೂಡಲೇ ಅಮೃತದಂತೆ ಅದಕ್ಕೆ ಹಾತೂರೆಯುವಂತಾಗುತ್ತೆ. ಅದರ ಹೆಸರೇ ಅಮೃತ. ಅದನ್ನು ತಂದು ಕೊಟ್ಟವರನ್ನು ಆ ಪಾನಕಕ್ಕಿಂತ ತಣ್ಣಗಿರುವ ನೋಟದಿಂದ ನೋಡಿ, 'ಶತಂ ಜೀವ ಎಂದಾರ್ಥಿವಾದ ಮಾಡುವಂತಾಗುತ್ತೆ. ಹೀಗೆ ರುಚಿ- ಅರುಚಿಗಳಿಗೆ ಕಾಲವೂ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೇ ಕಾಲ-ದೇಶ-ಕಂಡೀಷನ್ನುಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿಯೇ ಯಾವ ವಿಷಯದ ವಿವರಣೆಯನ್ನಾದರೂ ಕೊಡಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದು.

ದಾಂಪತ್ಯ ಜೀವನವಿದ್ದವರಿಗೆಲ್ಲಾ 'ಶೃಂಗಾರ ರಸ'ದ ಪರಿಚಯವಿರುವುದಿಲ್ಲ -

ಶೃಂಗಾರಾದಿ ರಸದ ಬಗ್ಗೆ ನಿಮಗೇ ವಿವರಣೆ ಕೊಡಬೇಕಾದರೂ ಅದಕ್ಕೂ ಒಂದು ಸನ್ನಿವೇಶ ಬೇಕಾಗುವುದು. ನಾನು ಹಾಗಂದಾಗ ನಿಮಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗಬಹುದು. ಇದೇನು? ನಮಗೆ ಹೆಂಡತಿ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲವೇ? ನಮಗೆ ಶೃಂಗಾರರಸ ಗೊತ್ತಾಗುವುದಿಲ್ಲವೇ? ಎಂದು. ಆದರೆ ಹೆಂಡತಿ-ಮಕ್ಕಳು ಇದ್ದ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಶೃಂಗಾರರಸವು ಅರ್ಥವಾಗಿದ್ದಿರಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮವಿಲ್ಲ. ಹೇಗೋ ಪಶುಪಕ್ಷಿ ಸಾಧಾರಣವಾದ ಮತ್ತು ವಯಸ್ಸುಪ್ರಯುಕ್ತವಾದ ದೇಹ ಧರ್ಮದಿಂದ (ಕಾಮದಿಂದ) ದಾಂಪತ್ಯ ಜೀವನ ನಡೆದಿದೆಯೇ ಹೊರತು ಆಯಾ ರಸಗಳು ಬಂದ ಕ್ರಮದೊಡನೆ ಆಯಾ ರಸಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಕೆಲಸವೇನೂ ನಡೆದಿಲ್ಲ.

ಆಹಾರ ಸೇವನೆಯಲ್ಲೂ ರಸಗಳನ್ನು ಸವಿಯದಿರುವುದುಂಟು

ಶೃಂಗಾರಾದಿ ರಸಗಳು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಭೌತಿಕವಾದ ಷಡ್ರಸಗಳ ವಿಚಾರದಲ್ಲೂ ಹೀಗೆಯೇ ರಸಗಳನ್ನರಿಯದೆಯೇ ಊಟ ತಿಂಡಿಗಳು ನಡೆಯಬಹುದು. ಹೇಗೆಂದರೆ ಬಹಳ ಹಸಿವಾಗಿದ್ದಾಗ ಅಥವಾ ಆಫೀಸ್, ಫ್ಯಾಕ್ಟರಿಗಳಿಗೆ ಹೊರಡುವ ತ್ವರೆ ಇದ್ದಾಗ ಪುಳಿಯೋಗರೆ, ಸಕ್ಕರೆ ಪೊಂಗಲು, ದಧ್ಯೋದನ ಇದುವುದನ್ನೇ ಬಡಿಸಿದರೂ ನಾಮ, ರೂಪ, ರಸಗಳ ವಿಭಾಗವೇ ಇಲ್ಲದೆ ಬಾಯಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು, ಗಂಟಲಿಗೆ ತಳ್ಳಿ, ನುಂಗಿ, ಊಟದ ಕೆಲಸ ಮುಗಿಸಬಹುದು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ 'ಕ್ಷುಧಾತುರಾಣಾಂ ನ ರುಚಿರ್ನಪಕ್ವಮ್' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಬೇಕಾದ್ದು ಹಸಿವನ್ನಿಗಿಸುವುದು ಮಾತ್ರವೇ, ರಸ ಗ್ರಹಣವಲ್ಲ. ಅವನಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಪುಳಿಯೋಗರೆಗೆ ಉಪ್ಪು ಹೇಗಿತ್ತು? ಎಂದು ಕೇಳಿದರೆ

‘ಓಹೋ! ನಾನು ಅದನ್ನು ಗಮನಿಸಲೇ ಇಲ್ಲ. ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಹಾಕಿ, ನೋಡಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ’ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ನಂತರ ಹುಳಿ ಹೇಗಿತ್ತು? ಎಂದರೆ ‘ಈಗ ಉಪ್ಪನ್ನು ಮಾತ್ರ ಗಮನಿಸಿದೆ. ಹುಳಿಯನ್ನು ಗಮನಿಸಲೇ ಇಲ್ಲ. ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಹಾಕಿ’ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಯಾವ ರಸದ ಬಗ್ಗೆ ಅವರು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದರೋ, ಅದಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಉತ್ತರ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಒಂದೊಂದು ರಸಕ್ಕಾಗಿಯೂ, ಒಂದೊಂದು ಸಲ ಹಾಕಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತೆ. ಈ ತರಹ ಅಲ್ಲದೆ, ಒಮ್ಮೆ ಬಾಯಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವಾಗಲೇ ಎಲ್ಲಾ ರಸಗಳನ್ನು ಪೃಥಕ್, ಪೃಥಕ್ಕಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಿಯೂ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮರಸ್ಯವನ್ನು ಗಮನಿಸಿಕೊಂಡು ಊಟ ಮಾಡುತ್ತಿರಬೇಕಾದರೆ ಅದಕ್ಕೇ ಬೇಕಾದ ಒಂದು ಪ್ರವೃತ್ತಿಯೂ, ಶಕ್ತಿಯೂ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ರಸ ಕೇಂದ್ರಗಳೂ ಪಟುವಾಗಿದ್ದು, ಗ್ರಹಿಸುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯೂ ಇದ್ದರೆ ರಸವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ

ಪ್ರತಿಯೊಂದು ರಸಕ್ಕೂ ನಾಲಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕೇಂದ್ರಗಳಿವೆ. ಆಯಾ ಕೇಂದ್ರಗಳು ಪಟುವಾಗಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯೂ ಇದ್ದಾಗ, ಆಯಾ ರಸಗಳ ಅರಿವು ದೊರಕುತ್ತದೆ. ರಸಗ್ರಹಣ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಬಲವು ಕಡಿಮೆಯಾದಾಗ, ಮತ್ತು ಗ್ರಹಿಸುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯು ಇಲ್ಲದಾದಾಗ, ಯಾವ ರಸವೂ ಅರಿವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ನವರಸಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಆಯಾ ಕೇಂದ್ರಗಳಿಗೆ ಪಟುತ್ವ, ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಇವುಗಳಿದ್ದು ಬುದ್ಧಿಸೂಕ್ಷ್ಮತೆ, ರಸಿಕತೆ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅವಸರದಲ್ಲಿ ತಿಂದಾಗ ಕ್ಷುನ್ನಿವಾರಣೆ ಆಗುವಂತೆ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಮನಿವಾರಣೆ, ಕಾಮ ಶಾಂತಿ ಆಗಬಹುದಷ್ಟೇ ಹೊರತು ರಸಜ್ಞತೆಗೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನೇ ‘ಕಾಮಾತುರೇ ನೋ ರಸಭೇತಿಲಜ್ಞಃ’ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಒಬ್ಬನಿಗೆ ಭಗವತ್ಪ್ರಸಾದವಾದ ಹಾಲುಖೀರು ಚೆನ್ನಾಗಿರಬಹುದು. ಮತ್ತೊಬ್ಬನಿಗೆ ಬಿಸಿನೀರು ಮಾತ್ರವೇ ಚೆನ್ನಾಗಿರಬಹುದು. ಅದೆಲ್ಲಾ ಆಯಾ ಸನ್ನಿವೇಶದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯ ಮೇಲೆ ನಿಲ್ಲುತ್ತೆ. ಅಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ರಸಾಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ವಿಷಯವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಶೃಂಗಾರಾದಿ ರಸಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಬೇಕಾದರೂ ಅಲ್ಲೊಂದು ಸನ್ನಿವೇಶ ಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದು.

ನವರಸಗಳ ಸೃಷ್ಟಿ ಸಹಜವಾಗಿವೆ

ಈ ರಸವೆಂಬ ಪದಾರ್ಥವು ಸೃಷ್ಟಿಸಹಜವೇ? ಅಥವಾ ಕೃತ್ರಿಮವೇ? ಎಂದು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದಾಗ ಸೃಷ್ಟಿಸಹಜವೆಂಬುದೇ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರ. ಒಬ್ಬ ಚೇತನನು ಹುಟ್ಟುವಾಗಲೇ ಅವನ ಹುಟ್ಟಿನೊಂದಿಗೆ ಈ ರಸವೆಂಬುದೂ ಸೇರಿಕೊಂಡೇ ಇರುವುದು. ಕೋಪವೆಂಬುದು ಯಾವ ಇಸ್ವಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿತು ಎಂದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಯಾವ ಇಸ್ವಿಯೂ ಇಲ್ಲ. ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವ ಪ್ರಕೋಪಕ್ಕೆ ಯಾವ ಇಸ್ವಿ ಹೇಳೋಣ? ಅದರಂತೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವ ಕೋಪಕ್ಕೂ ಇಸ್ವಿ ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಕಾಮಕ್ಕೂ ಹಾಗೆಯೇ. ಇವುಗಳಂತೆಯೇ ಶೃಂಗಾರಾದಿ ನವರಸಗಳೂ ಸೃಷ್ಟಿ ಸಹಜವೇ ಆಗಿರುತ್ತವೆ. ಭಗವಂತನಿಗೂ ಈ ಶೃಂಗಾರವುಂಟವ್ವಾ. ಆದರೆ ನಮ್ಮಂತೆ ಕ್ಷುಲ್ಲಕ ಶೃಂಗಾರವಲ್ಲ. ಉದಾತ್ತ ಶೃಂಗಾರ. ಆ ಉದಾತ್ತಶೃಂಗಾರವೂ

ಸ್ವಭಾವವಾಗಿಯೇ ಅವನ ರಸವಾಗಿದೆ. ಅದನ್ನೇ 'ಶೃಂಗಾರಂ ಕ್ಷಿತಿನಂದನಾವಿಹರಣೇ' ಎಂದು ಹೇಳುವುದು.

'ರಸ'ವು ಪರಮಾತ್ಮ ಸ್ವರೂಪವೇ ಆಗಿದೆ

ಮೂಲಭೂತವಾಗಿ ಯಾವ ಒಂದು ರಸವಿದೆಯೋ ಅದನ್ನೇ ವೇದವಾಣಿಯು-

'ರಸೋ ವೈ ಸಃ | ರಸಂ ಹೈವಾಯಂ ಲಬ್ಧ್ವಾ ಆನಂದೀ ಬವತಿ' |

ಎಂದು ಸಾರುತ್ತಿರುವುದು. ರಸವು ಪರಮಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಬೇಕಾದರೆ ಅಲ್ಲಿ ತಾನೇ. ಅದು ಪರಮಾತ್ಮ ಸ್ವರೂಪವೇ. ಅದು ದ್ರವೀಭೂತವಾಗಿ ಮುಂದುವರಿದಾಗ ಅಲ್ಲಿ ತಾನೇ ಶೃಂಗಾರಾದಿ ರಸಗಳು. ಅದು ಘನೀಭೂತವಾಗಿ ನಿಂತು ಬಿಟ್ಟರೆ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯಾವ ರಸವೂ ಇಲ್ಲ.

ಷಡ್ರಸ ಹಾಗೂ ನವರಸಗಳು

ಮಧುರಾದಿ ಷಡ್ರಸಗಳು ಜೀವಿಯ ನಾಲಿಗೆಗೆ ವಿಷಯವಾಗುವುದಾದರೆ, ಶೃಂಗಾರಾದಿ ನವರಸಗಳು ಅವನ ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿಗಳಿಗೆ ವಿಷಯವಾಗುತ್ತವೆ. ಆಯಾ ರಸಗಳನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಿ ಅಂದರೆ ಉದ್ಬೋಧಗೊಳಿಸಿ, ಮನೋಬುದ್ಧಿಗಳಿಗೆ ವಿಷಯಗೊಳಿಸುವ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು ಮಾತ್ರ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಎಷ್ಟೋ ವಿಧವಿರಬಹುದು. ಅಂಥ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳ ಪೈಕಿ ಸುಂದರವಾದ ಕಾವ್ಯವೂ ಒಂದಾಗಿದೆ.

'ವ್ಯವಹಾರ' ಪದಾರ್ಥ ವಿವರಣೆ

ಈಗ ಈ ರಸವನ್ನು ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಯಾವ ರೀತಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ? ಎಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಮಾತನ್ನಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಆ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ರಸವೆಂದರೇನು? ಭಾವವೆಂದರೇನು? ಕಾವ್ಯಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತೆ ಈ ರಸಭಾವಗಳ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ವಿಚಾರಭೂಮಿ ಯಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ತಂದಿದ್ದಾರೆ? ಅಲ್ಲದೆ ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದಲೂ ಅಂದರೆ ಸೃಷ್ಟಿಯು ಆರಂಭದಿಂದಲೂ ವ್ಯವಹಾರವೆಂಬುದೊಂದು ಬರುತ್ತಿದೆಯಲ್ಲ ಆ ವ್ಯವಹಾರವು ಈ ರಸ-ಭಾವಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಬರುತ್ತಿದೆ? ಅದು ಯಾವ ವ್ಯವಹಾರ? ಇಷ್ಟು ಪ್ರಶ್ನೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು, ಇವುಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಉತ್ತರಿಸುವ ಮುನ್ನ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾಗಿ ವ್ಯವಹಾರವೆಂದರೇನು? ಎಂಬುದನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸೋಣ.

ವ್ಯವಹಾರ ಎನ್ನುವಾಗ ವಿ+ ಅವ+ ಹಾರ ಇಷ್ಟು ಅಂಶಗಳಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯೆ ಇರುವ 'ಅವ' ಎಂಬ ಉಪಸರ್ಗವು 'ಅಪ' ಎಂಬ ಉಪಸರ್ಗದ ಸಮಾನಾರ್ಥವಾಗಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ - ಅವಕರ್ಷ, ಅಪಕರ್ಷ ಇವೆರಡೂ ಸಮಾನಾರ್ಥಕ. ಅಂತೆಯೇ ಅವಮಾನ ಅಪಮಾನ- ಇವೆರಡೂ ಸಮಾನಾರ್ಥಕ.

'ಪ್ರತಿಕರ್ತುಂ ಪ್ರಕೃಷ್ಟಸ್ಯ ನಾಽವಕೃಷ್ಟೇನ ಯುಜ್ಯತೇ |' (ರಾಮಾಯಣ)

'ಪಕ್ಷೋ ದೇಯೋಽವಕೃಷ್ಟಸ್ಯ ಪಡುತ್ಯಷ್ಟಸ್ಯ ವೇತನಂ' | (ಮನುಸ್ಮೃತಿ ೭.೧.೧೨೬)

ಇಲ್ಲಿ 'ಉತ್ಪಷ್ಟ' ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ ಎದುರು ಪದವಾಗಿ ಬಳಸಿರುವ 'ಅವಕೃಷ್ಟ' ಪದವು ಅಪಕೃಷ್ಟಾರ್ಥದಲ್ಲಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಅಂತೆಯೇ ಅವಹಾರ ಪದವು ಅಪಹಾರಾರ್ಥಕವಾಗಿದೆ.

ಅಂತೆಯೇ ಯಾಸ್ಯನಿರುತ್ತದಲ್ಲಿ-

'ಅರ್ಭಕಂ ಕಸ್ಮಾತ್? ಅವಹೃತಂ ಭವತಿ' (ಅವಹೃತಂ - ಅವಹೃತಮ್)

ಸಿದ್ಧಾಂತ ಕೌಮುದಿಯಲ್ಲಿ - 'ಕುಡವಮವಹರತಿ' (ಅವಹರತಿ - ಅಪಹರತಿ)

ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ- 'ಏವಂ ರಾಜನ್ಯವಹಾರೋ ಬಭೂವ'

'ತತೋಽವಹಾರಂ ಸೈನ್ಯಾನಾಂ ತವ ತೇಷಾಂ ಚ ಭಾರತ!'

ಈ ಪ್ರಯೋಗಗಳೆಲ್ಲ 'ಅವ' ಎಂಬುದು 'ಅಪ' ಎಂಬುದರ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಇಂತಹ ಅವಹಾರವನ್ನು - ಅಪಹಾರವನ್ನು ವ್ಯಾವೃತ್ತಿ ಮಾಡುವ ಕ್ರಿಯೆಯೇ ವ್ಯವಹಾರ. (ವಿಗತಃ ಅವಹಾರಃ ಯತ್ರ ಸಃ ವ್ಯವಹಾರಃ) ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಸ್ತುವೂ, ಸೃಷ್ಟಿ ಕೊಟ್ಟ ಗುಟುಕಾಗಿ ಬಂದ ತನ್ನತನವನ್ನು ಅಥವಾ ತನ್ನ ಧರ್ಮವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿರುವಾಗ, ಅದನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿ ಅದರ ಹಕ್ಕು ಕಳೆಯಲು ಯಾವುದಾದರೂ ಬಂದರೆ, ಅದನ್ನು ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿ, ಅಪಹಾರಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಹೋರಾಡುವುದು. ಅಂತಹ ಕ್ರಿಯೆಯೇ ವ್ಯವಹಾರವೆನಿಸುವುದು. ಈ ವ್ಯವಹಾರವು, ಸೃಷ್ಟವಾಗುವ ಎಲ್ಲಾ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಹಜವಾಗಿದೆ. ತನ್ನತನವನ್ನುಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಕ್ರಿಯೆಯೇ ವ್ಯವಹಾರ. ಇದು ಸೃಷ್ಟಿಯ ಆರಂಭದಿಂದಲೂ, ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಎಂದೆಂದೂ ಇರುವುದಾಗಿದೆ. ಮೌಲಿಕವಾಗಿ ಇದೇ ವ್ಯವಹಾರವಾಗಿದ್ದು, ಈ ಅಂಶ ಮಾತಿನ ಮೂಲಕ ಬಂದರೆ ಅದೂ ವ್ಯವಹಾರವೇ. ಈ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ಮೌಲಿಕ ವ್ಯವಹಾರದೊಡನೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಭಿನ್ನತೆಯಿಲ್ಲದೇ ಇದ್ದಾಗ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ವ್ಯವಹಾರ, ಭಿನ್ನತೆ ಕಂಡು ಬಂದಾಗ ಮೋಸದ ವ್ಯವಹಾರ, ಕಪಟ ವ್ಯವಹಾರ ಎಂಬ ಶಬ್ದಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಪ್ರಾಮಾಣಿಕರಲ್ಲಿ ಪರಿಶುದ್ಧ ವ್ಯವಹಾರವೂ, ಅಪ್ರಾಮಾಣಿಕರಲ್ಲಿ ಮೋಸ-ಕಪಟಗಳ ವ್ಯವಹಾರವೂ ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಇಷ್ಟು ವ್ಯವಹಾರವೆಂದರೇನು? ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ವ್ಯವಹಾರವೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಬಂದಿರುವ ವ್ಯವಹಾರವೆಲ್ಲಾ ಶುದ್ಧವಾಗಿದೆಯೆನ್ನಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಪ್ರಯೋಗಗಳೆಲ್ಲ 'ಅವ' ಎಂಬುದು 'ಅಪ' ಎಂಬುದರ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಇಂತಹ ಅವಹಾರವನ್ನು - ಅಪಹಾರವನ್ನು ವ್ಯಾವೃತ್ತಿ ಮಾಡುವ ಕ್ರಿಯೆಯೇ ವ್ಯವಹಾರ. (ವಿಗತಃ ಅವಹಾರಃ ಯತ್ರ ಸಃ ವ್ಯವಹಾರಃ) ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಸ್ತುವೂ, ಸೃಷ್ಟಿ ಕೊಟ್ಟ ಗುಟುಕಾಗಿ ಬಂದ ತನ್ನತನವನ್ನು ಅಥವಾ ತನ್ನ ಧರ್ಮವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿರುವಾಗ, ಅದನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿ ಅದರ ಹಕ್ಕು ಕಳೆಯಲು ಯಾವುದಾದರೂ ಬಂದರೆ, ಅದನ್ನು ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿ, ಅಪಹಾರಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಹೋರಾಡುವುದು. ಅಂತಹ ಕ್ರಿಯೆಯೇ ವ್ಯವಹಾರವೆನಿಸುವುದು. ಈ ವ್ಯವಹಾರವು, ಸೃಷ್ಟವಾಗುವ ಎಲ್ಲಾ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಹಜವಾಗಿದೆ. ತನ್ನತನವನ್ನುಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಕ್ರಿಯೆಯೇ ವ್ಯವಹಾರ. ಇದು ಸೃಷ್ಟಿಯ ಆರಂಭದಿಂದಲೂ, ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಎಂದೆಂದೂ ಇರುವುದಾಗಿದೆ. ಮೌಲಿಕವಾಗಿ ಇದೇ ವ್ಯವಹಾರವಾಗಿದ್ದು, ಈ

ಅಂಶ ಮಾತಿನ ಮೂಲಕ ಬಂದರೆ ಅದೂ ವ್ಯವಹಾರವೇ. ಈ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ಮೌಲಿಕ ವ್ಯವಹಾರದೊಡನೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಭಿನ್ನತೆಯಿಲ್ಲದೇ ಇದ್ದಾಗ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ವ್ಯವಹಾರ, ಭಿನ್ನತೆ ಕಂಡು ಬಂದಾಗ ಮೋಸದ ವ್ಯವಹಾರ, ಕಪಟ ವ್ಯವಹಾರ ಎಂಬ ಶಬ್ದಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಪ್ರಾಮಾಣಿಕರಲ್ಲಿ ಪರಿಶುದ್ಧ ವ್ಯವಹಾರವೂ, ಅಪ್ರಾಮಾಣಿಕರಲ್ಲಿ ಮೋಸ-ಕಪಟಗಳ ವ್ಯವಹಾರವೂ ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಇಷ್ಟು ವ್ಯವಹಾರವೆಂದರೇನು? ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ವ್ಯವಹಾರವೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಬಂದಿರುವ ವ್ಯವಹಾರವೆಲ್ಲಾ ಶುದ್ಧವಾಗಿದೆಯೆನ್ನಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ರಸಭಾವಗಳ ವಿವೇಕ

ತಿಳಿಸಿದ ಇಷ್ಟಂಶಗಳನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ರಸ-ಭಾವಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅನಾದಿ ವ್ಯವಹಾರ ಹೇಗೆ ಬೆಳೆದು ಬಂತು? ನಂತರ ಕಾವ್ಯ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ, ಈ ರಸ ಭಾವಗಳ ವ್ಯವಹಾರವು ಹೇಗೆ ಬೆಳೆಯಿತು? ಎಂಬುದನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

‘ಬಾಹ್ಯಾರ್ಥವನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿ ಹುಟ್ಟುವ ಮನಸ್ಸಿನ ಒಂದು ವಿಕಾರವೇ ಭಾವ’

‘ಆ ಭಾವದ ಉತ್ಕರ್ಷವೇ ರಸ.’

ಎಂದು ರಸ ಭಾವಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ವಾಕ್ಯವಿದು—

‘ಬಾಹ್ಯಾರ್ಥಾಲಂಬನೋ ಯಸ್ತು ವಿಕಾರೋ ಮಾನಸೋ ಭವೇತ್ |

ಸ ಭಾವಃ ಕಥ್ಯತೇ ಸದ್ಭಿಃ, ತಸ್ಯೋತ್ಕರ್ಷೋ ರಸಃ ಸೃತಃ ||’ ಎಂದು.

(ರಸ-ಭಾವಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿವೇಚನೆ ನೋಡಿ) ಒಂದು ದ್ರಾಕ್ಷಿಯ ಹಣ್ಣು ಬಹಳ ರುಚಿಯಾಗಿದೆ ಯಷ್ಟೇ. ಅದು ಅಸ್ವಾದನೀಯವಾಗಿರುವ ಕಾರಣ ಅದನ್ನು ರಸ್ಯವಾಗಿದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆಲ್ಲವೇ? ಆದರೆ ಅದು ಹಣ್ಣಾಗುವ ಮುನ್ನ ಮಿಡಿಯ ದಶೆಯಲ್ಲಿ ತಿಂದು ನೋಡಿದರೆ, ಆ ರಸವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದೇ ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ರಸವತ್ತಾಗಿರುವುದೂ, ರಸಹೀನತೆಯೂ ಎರಡೂ ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ? ಎಂದರೆ, ಯಾವುದೇ ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲೂ ರಸ್ಯತೆ ಬರುವುದು ಒಳ್ಳೆಯ ವಿಕಾಸದಿಂದಲೇ ಆದ್ದರಿಂದ, ಮಿಡಿಯಲ್ಲಿ ವಿಕಾಸವೇರ್ಪಡದ ಕಾರಣ ರಸವು ಇನ್ನೂ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಮುಂದೆ ಆಗಬೇಕಾಗಿದೆ. ವಿಕಾಸಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲೇ ರಸಪೂರ್ತಿಯಾಗುವುದು. ಪೂರ್ಣರಸದಲ್ಲೇ ಆಸ್ವಾದ್ಯತೆ ಬರುವುದು. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಗಮನಿಸಿದಾಗ ರಸ ಮತ್ತು ಭಾವಗಳ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳನ್ನಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ‘ಭಾವ’ವೆಂಬುದು, ಒಂದು ಮಿಡಿಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದರೆ; ‘ರಸ’ವೆಂಬುದು, ಪರಿಪಕ್ವವಾದ ಫಲದ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವುದಾಗಿದೆ. ಮೊದಮೊದಲ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಅದು ಭಾವವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೆ. ನಂತರ ವಿಕಾಸವಾದಂತೆಲ್ಲಾ ಅದರಲ್ಲಿ ರಸತ್ವವೇರ್ಪಡುವುದು. ಭಾವವೆಂಬುದೇ ಬೆಳೆದು ವೃದ್ಧಿಹೊಂದಿ ಮಾಗಿದಾಗ ರಸವಾಗುತ್ತೆ. ಸರಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿದರೆ, ಭಾವವಿಕಾಸವೇ ರಸ. ಆದರೆ ಇವರುಗಳು ಏನನ್ನುತ್ತಾರೆಂದರೆ? ಇನ್ನಾವುದೋ ಒಂದರ ವಿಕಾರವೇ ಭಾವವೆಂದು. ನಿಜವನ್ನೇ ನೋಡಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ವಿಕಾರರಹಿತವಾದ ಸ್ಥಿತಿಯೇ ಭಾವ. (ಆದ್ದರಿಂದ ‘ಸ್ಥಾಯೀಭಾವಃ’ ಎನ್ನುವುದು. ವಿಕಾರವಾಗುವುದಾದರೆ ಅದು ಹೇಗೆ ಸ್ಥಾಯಿಯಾದೀತು?)

ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಬಂದ 'ವಿಕಾರ' ಪದಾರ್ಥ ವಿವರಣೆ

ಭಾವದ ವಿಕಾಸವೇ ರಸ. ಇವರೇಕೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ? ಎಂದರೆ- ಅದರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಹೀಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. 'ಬಾಹ್ಯಾರ್ಥ'ವೆಂದರೆ ಬಹಿರಿಂದ್ರಿಯ ಗೋಚರವಾಗತಕ್ಕ ವಸ್ತುಗಳು. ಅವುಗಳ ಮೇಲೆ ನಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಹರಿಯಿಸಿ ನೋಡಿದಾಗ, ಸತತವಿಕಾರಾತ್ಮಕಗಳಾಗಿಯೇ ಆ ವಸ್ತುಗಳಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ವಿಕಾರಾತ್ಮಕವಾದ ವಸ್ತುಗಳ ಸಂಬಂಧದಿಂದಾಗುವಂಥ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಅವಿಕಾರವೆಂದು ಭಾವಿಸುವುದು ಹೇಗೆ? ಆದ್ದರಿಂದ ಅಂತಹ ಭಾವವನ್ನು 'ವಿಕಾರ' ಎಂದರು. ಇಲ್ಲಿ 'ವಿಕಾರ' ಎಂದರೆ ಪರಿಣಾಮವೆಂದರ್ಥ. ಅದರಿಂದ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಾಗುವ ಪರಿಣಾಮವು ವಿಕಾಸ ರೂಪ. ಮನಸ್ಸಿನ ಸ್ಥಿತಿ ವಿಶೇಷವಾದ್ದರಿಂದ 'ಭಾವ'ವೆನಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಈ ಸ್ಥಿತಿಯೇನೂ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮೊದಲೇ ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕವಾಗಿ ಅಚ್ಚಳಿಯದೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮುಂದೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿ ನಾವು ಏನೇನೋ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುವುದು ಬೇರೆ. ನೈಜವಾಗಿ ಇರುವುದು ಬೇರೆ. ವಿಕಾಸವೂ ವಿಕಾರವೂ ಒಂದೇ ಆಯಿತಲ್ಲಾ! ಅಂದರೆ- ಕಾರಣಾವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಪ್ರಕೃತಿಯೆಂದೂ. ಕಾರ್ಯಾವಸ್ಥೆಯನ್ನು ವಿಕೃತಿ-ವಿಕಾರ ಎಂದೂ ದಾರ್ಶನಿಕರು ವ್ಯವಹರಿಸುವರು. ಮೊಗ್ಗಿನ ಕಾರ್ಯಾವಸ್ಥೆಯೇ ಹೂವು. ಅದೇ ವಿಕಾಸ. ಕಾರ್ಯಾವಸ್ಥೆಯಾದ್ದರಿಂದ ವಿಕಾಸ ರೂಪವಾದ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ವಿಕೃತಿ-ವಿಕಾರ ಎನ್ನುವುದು. ವಿಕಾರವೆಂದು ಹೀಯಾಳಿಸುವ ಅರ್ಥವಲ್ಲ ಇದು. ವಿಕಾಸವೂ ಒಳಗಿನ ಧರ್ಮದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯೇ ಆದ್ದರಿಂದ, ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾಗುವಂತಹ ಧರ್ಮವು ನಮಗೆ ವೇದ್ಯವಾಗುವುದು ಕಾಲದೇಶ ಸೀಮೆಗೊಳಪಟ್ಟರೂ- ಅಂದರೆ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯು ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾದರೂ, ಆ ಧರ್ಮವು ಶಾಶ್ವತವಾದ್ದರಿಂದ ಅದು ನಿರ್ವಿಕಾರ ಎಂಬುದೂ ಸರಿಯಾದುದೇ. 'ಭಾವ' ಎಂಬುದನ್ನು ಹೇಗೆ ಹೇಗೋ ಸುತ್ತಿ ಬಳಸಿ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ತಂದಿದೆ ಲೋಕ. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೇ ವಿಕಾರವುಳ್ಳ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನೇ ಭಾವವೆಂದೂ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. 'ಷಾಡ್ಭಾವ ವಿಕಾರಗಳು' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆಲ್ಲಾ! ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಅವಸ್ಥೆಗಳನ್ನೇ ಹೊಂದದೇ ವಿಕಾಸವೆಂಬುದೇ ಆಗದು. ಅವಸ್ಥಾಂತರ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯು ತಾನೇ ವಿಕಾರ. ಆದ್ದರಿಂದ ಭಾವ ಪರ್ಯಾಯವಾಗಿ ವಿಕಾರ ಪದದ ವ್ಯವಹಾರವೇರ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ಷಡ್ಭಾವ ವಿಕಾರಾಃ ಭವಂತೀತಿ ವಾಷ್ಪಾನ್ಯುಯೇಹ |

ಜಾಯತೇ, ಅಸ್ತಿ, ವಿಪರೀಮತೇ, ವರ್ಧತೇ, ಅಪಕ್ವೀಯತೇ, ನಶ್ಯತಿ ಇತಿ ||

-ಎಂದು.

ಭಾವವನ್ನನುಸರಿಸಿ ಹಾವ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ಶೃಂಗಾರಾದಿ ರಸಗಳು

ಭಾವವು ಅವಿಕಾರವಾದದ್ದು ಎಂದರೆ, ಆಸತ್ಯರೂಪವಾದ ಭಾವವೇ ಅಂಥಾದ್ದು. ಅದೇ ಇವೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಮೂಲ. ಅದರಿಂದಲೇ ಪ್ರಪಂಚದ ಸಮಸ್ತ ವ್ಯವಹಾರವೂ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವುದು. ಲೋಕ ಸೃಷ್ಟಿಯು ಮುಂದುವರಿಯಲು ಮೊದಲಿಗೆ ಮೂಲವಾಗಿ ಪುರುಷ ಮತ್ತು ಸ್ತ್ರೀ ಎಂಬ ಎರಡು ವಸ್ತುವೂ ಇದ್ದಾಗ, ಪುರುಷನಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಗೊಳ್ಳುವ

ಆತ್ಮ ಭಾವವೇ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲನೆಯ ಭಾವ, ನಂತರ ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಆ ಭಾವವು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಹೊಂದಿದಾಗ, ಆ ಭಾವಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಹಾವವೆಂಬುದೊಂದು ಸ್ತ್ರೀಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡು, ಆನಂತರ ಶೃಂಗಾರಾದಿ ರಸಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವುವು.

ಭಾವ, ಹಾವಗಳು ತಾಂಡವ ಹಾಗೂ ಲಾಸ್ಯಗಳಾಗುವ ಸಹಜವಾದ ನಡೆಯನ್ನು ಪುರುಷ ಹಾಗೂ ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದು

ಇಲ್ಲಿ ಪುರುಷನಲ್ಲುಂಟಾದ ಭಾವದಿಂದ, ಅವನ ಬಲಭಾಗದ ಚಲನೆಯ ಮೂಲಕ, ಈ ರೀತಿಯ ತಾಂಡವವೊಂದು ಮೂಡುವುದಾದರೆ, ಅದರ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿ ಸ್ತ್ರೀಯಾದವಳಿಗೆ ಎಡಗಡೆಯ ಚಲನೆಯಿಂದ ಈ ರೀತಿಯ ಲಾಸ್ಯವು ಮೂಡುತ್ತದೆ. (ತಮ್ಮ ದೇಹದ ನಿಲುವಿನಿಂದ ತಾಂಡವ-ಲಾಸ್ಯಗಳ ಭೇದಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವಂತೆ ತೋರಿಸಿದರು.) ಹೆಂಗಸರಿಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ವಾಮ ಪಾರ್ಶ್ವವೇ (ಎಡಭಾಗ) ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಗಂಡಸರಿಗೆ ಬಲಭಾಗ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆ- ಗಂಡಸಾದವನು ಹೆಂಗಸನ್ನು ಕುರಿತು, 'ಯಾವೊತ್ತು ನೀನು ಹೀಗೆಯೇ ಮಾಡುವುದು' ಎಂದು ಗದರಿಸುತ್ತಾ ಬಲ ಭಾಗ ವನ್ನು ಮುಂದೊಡ್ಡಿ ನಿಂತರೆ, ಹೆಂಗಸಾದವಳು ಮೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಂಕು ಕೊಂಕುಗಳೊಡನೇ, 'ಹೌದು, ಹೌದು ನಾನು ಯಾವೊತ್ತು ಹೀಗೆಯೇ' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ತನ್ನ ಮೈ ಎಡ ಪಾರ್ಶ್ವವನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಬಾಗಿಸಿ ನಿಂತು ಉತ್ತರಿಸುವಳು. ಇದು ಪ್ರಕೃತಿ ಸಹಜವಾದ ನಡೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅವಳನ್ನು 'ವಾಮಾಂಗೀ, ವಾಮಲೋಚನಾ' ಎಂದೆಲ್ಲಾ ಹೆಸರಿಸಿರುವರು. ಗಂಡು ಬೀರಿಯನ್ನುವವರ ವಿಚಾರ ಬೇರೆ, ಅದನ್ನು ನಾನಿಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿಲ್ಲ. (ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರ್ಯ ಕಾರಣಗಳು ಬೇರೆ) ಪುರುಷನಲ್ಲಿ ಭಾವ. ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ ಹಾವ. ಭಾವದ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯೇ ಹಾವ. ಬರತಾಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ ನಾಟ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ-

'ಯೋ ವೈ ಭಾವಃ ಸ ಏವೈಷಃ ಶೃಂಗಾರರಸಸಂಭವಃ'

ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಶೃಂಗಾರವೇ ಮೊದಲ ರಸ

ಒಬ್ಬ ಪುರುಷ, ಒಂದು ಪ್ರಕೃತಿ, ಇವೆರಡು ಸೇರುವ ಕಡೆ ಪ್ರಪ್ರಥಮವಾಗಿ ಶೃಂಗಾರ. ಇದನ್ನೇ-

'ಯಃ ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷ (ಯೋರ್ಯೋಗಃ) ಸಂಯೋಗಃ ರತಿಃ ಸಂಭೋಗಕಾರಕಃ |

ಸ ಶೃಂಗಾರ ಇತಿ ಜ್ಞೇಯಃ ಉಪಚಾರಕೃತಃ ಶುಭಃ |'

ಎಂದೂ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಯಾವ ಒಂದು ವಸ್ತುವು ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲಿಗೆ ಸ್ವಯಂಜ್ಯೋತಿ ಯಾಗಿ ಬೆಳಗುವುದಾಗಿದ್ದು, ಕಾಲ ವಿಶೇಷದಲ್ಲಿ ತಾನು ವಿಕಾಸವಾಗಲು ಹೊರಟು ಒಂದು ಸ್ಥಿತಿ ಪಡೆಯುವುದೋ, ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ಶೃಂಗಾರರಸ. ಅದೇ ಮೊದಲ ರಸ. ನಂತರ ಕರುಣಾದಿಗಳು. ಆದ್ದರಿಂದ ಶೃಂಗಾರಾದಿ ರಸಗಳೆಂಬ ವ್ಯವಹಾರವಾಗಿದೆ. ಕರುಣಾದಿ ರಸಗಳೆಂದಾರೂ ವ್ಯವಹರಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ರಸಾನುಭವವು ಯಾರಿಗೆ? ಯಾವಾಗ?

(ಇನ್ನು ರಸದ ನೆಲೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಂತಿಸೋಣ) ರಸವೆಂಬ ಪದಾರ್ಥವಿರುವ ಜಾಗ ಯಾವುದು? ನಾವು ಯಾವ ಪದಾರ್ಥವನ್ನು ಸವಿಯುತ್ತೇವೋ ಅದರಲ್ಲೋ? ಯಾರು ಸವಿಯುತ್ತಾನೋ ಅವನ ಹೃದಯದಲ್ಲೋ? ಎಂದು ವಿವೇಚನೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ- ಸುಮಧುರವಾದ ಒಂದು ರಸಪೂರಿ ಮಾವಿನ ಹಣ್ಣನ್ನು ತೆಗೆದು ಕೊಂಡರೆ, ಅದೇನೂ ತನ್ನ ಗುಣವನ್ನಾಗಲೀ ರಸವನ್ನಾಗಲೀ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಆಸ್ವಾದಿಸುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತಿನ್ನುವವನಿದ್ದರೆ, ಅವನು ಅದನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಪದಾರ್ಥವೂ ಇದ್ದು ಅದನ್ನು ಸವಿಯುವಂತಹ ಇಂದ್ರಿಯವೂ ಇದ್ದು ಅವೆರಡರ ಸಂಯೋಗವೂ ಏರ್ಪಟ್ಟಾಗ ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ರಸ. ಅಂತೆಯೇ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಭಾವವಿದ್ದು ಅದು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಲು ಶುರುವಾದಾಗ ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ರಸಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ. ಸ್ತ್ರೀ-ಪುರುಷರು ಒಂದಾಗಿ ಕಲೆತು. ಸಂಭೋಗಿಸಿದಾಗ ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ಚೇತನವು ತಾನೇ 'ಸಂಭೋಗಿಸಿದೆ, ರಸಾನುಭವವಾಯಿತು. 'ನೆಮ್ಮದಿ ಪಟ್ಟೆ' ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಅಲ್ಲಿ ಚೇತನನೇ ಇಲ್ಲದೇ, ಕೇವಲ ಹೊರಗಡೆ ಒಂದುಗೂಡಿದಂತಹ ಇಂದ್ರಿಯಾಕಾರಗಳು ಮಾತ್ರವೇ ಸಂಭೋಗ ಮಾಡಲೂ, 'ರಸವಾಗಿ ಸುಖಪಟ್ಟೆ' ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಲೂ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಬಾಹ್ಯವಾಗಿ ರತಿ ಸುಖವನ್ನನುಭವಿಸಿದವನೂ ಚೇತನನೇ.

ಬಾಹ್ಯವಾದ ರತಿಯು ಅಂತರವಾದ ರತಿಯೊಂದಿಗೆ ಏಕೀಭೂತವಾದಾಗ ರಸ

ಇಂತಹ ಚೇತನನಿಗೆ ಬಾಹ್ಯವಾದ ರತಿಯು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆಯೇ ಅಂತರವಾದ ಆತ್ಮ ರತಿಯೂ ಉಂಟು. ಬಾಹ್ಯರತಿಯೆಂಬುದು ಭೌತಿಕವಾದರೆ ಮತ್ತೊಂದು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ವಾದುದು. ಆ ಅಂತರವಾದ ಆತ್ಮರತಿಯ ರಸವನ್ನು ಕಂಡು ಉಂಡು ಸವಿದು ದಿವ್ಯಾನುಭವ ಪಡೆದ ಮಹಾಪುರುಷರು, ಅದನ್ನು ಮರೆಯದೆಯೇ ಇದ್ದುಕೊಂಡು ಹೊರಗಡೆಯೂ ವ್ಯಾಪ್ತರಾಗುವಂತಾದಾಗ ಅಲ್ಲಿ ನಡೆಯತಕ್ಕ ಬಾಹ್ಯ ರತಿಯೂ ಸಹ ಆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ರತಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರ್ಪಡೆಯಾಗಿ ಏಕೀಭವಿಸುವಂತಾಗಬಹುದು. ಹಾಗೆ ರಮಿಸುವಂತಾದರೆ ಮಾತ್ರ, ಅಲ್ಲಿ ಅದೊಂದು ಯಜ್ಞವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುವುದು. ಆವಾಗ 'ಯಜ್ಞಕ್ಷಪಿತ ಕಲ್ಮಷಾಃ' ಎಂದಾಗಲು ಅವಕಾಶವಾಗುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ರತಿಯೂ ಸಹ ಒಂದು ಉದಾತ್ತ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.

ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತದಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತಾರಗೊಂಡಿರುವ ಶೃಂಗಾರದ ಹಿನ್ನೆಲೆ

ಈ ರತಿಯೇ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತದಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿದ ರಸ. ಆ ಮಹಾ ಪುರುಷನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನೂ ಸಹ ಗೋಪಸ್ತ್ರೀಯರೊಡನೆ ಹೇಗೆ ರಮಿಸಿದ? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಬಂದಾಗ, ಹೀಗೆ, ಇನ್ನಾರಿಂದಲೂ ರಮಿಸಲಾಗದ ಪವಿತ್ರತಮವೂ ಜಗನ್ನಂಗಲವೂ ಆದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ- ವಿರತಿಯ ಪರಮಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ರಮಿಸಿದ- ಎನ್ನುವ ಅಂಶವನ್ನೂ ಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಅವನು ಹೀಗೆ ಗೋಪಸ್ತ್ರೀಯರೊಡನೆ ಮಾತ್ರ ರಮಿಸಲಿಲ್ಲ, ಗೋಪಾಲಕರೊಂದಿಗೆ

ರಮಿಸಿದನಪ್ಪ! ಅದನ್ನೇ 'ಗೋಪಾನ್ ಸಂಭ್ರಮಯನ್' ಎಂಬುದರಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಅಂತೆಯೇ 'ಗೋಗೋಪಗೋಪೀಜನಮಧ್ಯಸಂಸ್ಥಂ' ಎಂಬುದೂ ಗಮನಿಸತಕ್ಕದ್ದು.

ಹೀಗಾಗಲು ಬೇರೊಬ್ಬರಿಂದ ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ? ಅವನು 'ಪುಂಸಾಂ ಮೋಹನ ರೂಪನೂ ಆಗಿದ್ದಾನೆ- ಪುಂಸಾಮಪಿ ಮೋಹನರೂಪನಿವನು. ಜಗನ್ನೋಹನನಿವನು. ಅವನು ತನಗಾಗಿಯೇ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡ ದಿವ್ಯಾತ್ಮರತಿಯಪ್ಪಾ!

ಭಾವವೇ ಹರಿದು ಬಂದು ರಸವಾಗುತ್ತದೆ

ಇದು ಆ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲಿನದಾದ ಶೃಂಗಾರರಸ. ನೂರಾರು ಕೈ ದಾಟಿ ನಮ್ಮವರೆಗೆ ಬಂದು ಈ ಬಗೆಯ ಶೃಂಗಾರರಸವಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ಪರಿಣಾಮಕ್ಕೆ ಬಂದು ನಿಂತಿದೆ. ಈ ದರ್ಜೆಯ ಶೃಂಗಾರವನ್ನೂ ಸಹ ಒಬ್ಬ ಷಂಡನು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಲಾರ. ವೀರನಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ಭಾವುಕತೆ ಇರುವವನು ಮಾತ್ರ ತಾನೇ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಪುರುಷನಾದ ಒಬ್ಬ ಚೇತನನಲ್ಲಿರುವ ಭಾವವಿದು. ಭಾವವು ಈ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಹರಿದು ಬಂದು ರಸವಾಗುತ್ತದೆ.

ಉದಾತ್ತ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಶೃಂಗಾರಾದಿ ರಸಗಳ ಪೂರ್ಣ ಆಸ್ವಾದ

ಈ ಶೃಂಗಾರ-ವೀರಾದಿ ರಸಗಳು ನಮ್ಮಂತಹವರ ಜೀವನದಲ್ಲೂ ಉಂಟು. ಅಷ್ಟು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ. ಪಶುಪಕ್ಷ್ಯಾದಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಜೀವನದಲ್ಲೂ ಇದೇ ರಸವುಂಟು. ಎಲ್ಲಾ ರಸಗಳು ಉಂಟು. ಆದರೆ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಕವಿಯು ಆಸ್ವಾದನೆ ಮಾಡುವ ತರಹದ ಆಸ್ವಾದನೆಗೆ ಎಡೆಯಿಲ್ಲ. ಮಾನವರಲ್ಲೂ ರಸಗಳ ಆಸ್ವಾದನೆ ಇಲ್ಲದಿರುವುದುಂಟೆ? ಎಂದರೆ ಅಸಂಭವವೆನ್ನುವಂತಿಲ್ಲ. ಪರಿಪಕ್ವವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಗ್ರಹಿಸಿಕೊಂಡು ಆಸ್ವಾದನೆ ಮಾಡುವುದು ಮಾನವನಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಯಾದ ವಿಷಯ. ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಸಂಭವ. ಇದೇ ವಿಶೇಷ. ಇದೇ ರಸವು ಉದಾತ್ತನಾಯಕನಾದ ಮಹಾಪುರುಷನಲ್ಲಿ ಉದಾತ್ತವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಹೊಂದುವುದು. ಉಳಿದವರಲ್ಲಿ ಆ ರೀತಿ ಬೆಳೆಯುವುದಿಲ್ಲ.

ಮರ್ಮಪರಿಯದಿದ್ದಾಗ ರಸಾಭಾಸ

ಇದರ ಮರ್ಮವು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಅರಿವಾಗದೇ ರಸಾನುಭವದ ಸಹವಾಸಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ ರಸಾನುಭವದ ಬದಲು ರಸಾಭಾಸಾನುಭವವೇ ಆಗುತ್ತೆ. ರಸಾಭಾಸ ಹೇಗೆ? ಅಂದರೆ- 'ದೇವದತ್ತನೆಂಬ ಒಬ್ಬ ಪುರುಷ ಒಂದು ಹೆಣ್ಣನ್ನು ತಂದುಕೊಂಡು ಮದುವೆಯಾದ. ನಂತರ ಒಂದು ದಿನ ಅವಳನ್ನು ಪ್ರೇಮಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ಕುಂಬನ ಮಾಡಲು ಯತ್ನಿಸಿದ. ಅವಳು 'ಧೂ' ಎಂದು ಬಿಟ್ಟು, ಇವನ ಕಣ್ಣು ಮೂಗನ್ನೆಲ್ಲಾ ಪರಚಿಬಿಟ್ಟಳು. ಅವನು ಅವಳಿಂದ ಪೆಟ್ಟುತಿಂದು ಹೊರಕ್ಕೆ ಓಡಿಬಂದ' ಎಂದೆಲ್ಲಾ ಆದಾಗ ರಸಾಭಾಸವೆನಿಸುವುದು.

ಈ ರೀತಿಯ ರಸಾಭಾಸಕ್ಕೆ ಎಡೆಯಿಲ್ಲದೇ ರಸವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಈರ್ವರ ಸನ್ನಿವೇಶವೂ ಅನ್ಯೋನ್ಯಸಹಕಾರಿಯಾಗಿರಬೇಕು. ಇಬ್ಬರಲ್ಲಿಯೂ ಆಸ್ವಾದಕತ್ವವಿರಬೇಕು.

ಭಾವದ ಪರ್ಯಾಯ

ಈ ಬಗೆಯ ರಸಕ್ಕೆ ಮೂಲವಾದಂತಹ ಭಾವವು ತನ್ನ ನೈಜ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲೇ ನಿಂತಿರುವಾಗ, ಭಾವ ಪದಕ್ಕೆ ನೈಜವಾದ ವಿಷಯವಾಗುತ್ತೆ. ನೈಜಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ಮುಂದೆ ಬಂದು ವಿಕಾರಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವಾಗ ಭಾವವನ್ನು ಪರ್ಯಾಯವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವರು. ಅದು ನೈಜಸ್ಥಿತಿಯ ತನದಂತೆ ಅಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕಾಗಿಯೇ 'ವಿಕಾರೋ ಮಾನಸೋ ಭಾವಃ' ಎಂಬುದಾಗಿ ಆಮರ ಕೋಶದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದೆ.

ಭಾವದ ಎರಡು ಪ್ರಕಾರಗಳು

ಈ ಭಾವವೆಂಬುದು ಎರಡು ಬಗೆಯಿದೆ. ಒಂದು ಸ್ಥಾಯೀಭಾವ ಮತ್ತೊಂದು ಸಂಚಾರೀ ಭಾವ. ಯಾವ ಒಂದು ಭಾವವು ಎಲ್ಲಾ ಭೂತಗಳನ್ನು ಆವರಿಸಿಕೊಂಡು, ಆರಂಭದಿಂದ ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಸ್ಥಿರವೂ ಅನುಸ್ಮೃತವೂ ಆಗಿ ನಿಂತಿರುವುದೋ ಅದು ಸ್ಥಾಯೀಭಾವವೆನ್ನಲ್ಪಡುವುದು. ಇದು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಾರಣಗಳಿಂದಾಗಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗೊಳ್ಳಲು ಶುರುವಾದಾಗ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಸಂಚರಿಸುವ ಭಾವವಾಗಿ ಸಂಚಾರೀಭಾವವಾಗುವುದು.

ಒಂಭತ್ತು ಸ್ಥಾಯೀಭಾವಗಳಿಂದ ಒಂಭತ್ತು ರಸಗಳು

ಈ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದಂತಹ ಶೃಂಗಾರಾದಿ ರಸಗಳು ಒಂಭತ್ತು ವಿಧವಾಗಿದೆ-

‘ಶೃಂಗಾರ ವೀರ ಕರುಣಾಮೃತ ಹಾಸ್ಯಭಯಾನಕಾಃ |

ಬಿಭತ್ಸ ರೌದ್ರಶಾಂತಾಶ್ಚ ಕಾವ್ಯೇ ನವರಸಾಃ ಸ್ಮೃತಾಃ || ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಇದರಂತೆಯೇ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಒಂಭತ್ತು ರಸಗಳಿಗೂ ಒಂಭತ್ತು ಸ್ಥಾಯೀ ಭಾವಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.

“ರತ್ನತ್ಸಾಹಶ ಚ ಶೋಕಶ್ಚ ವಿಸ್ಮಯೋ ಹಾಸ ಏವ ಚ |

ಭಯಂ ಜುಗುಪ್ಸಾ ಕ್ರೋಧಶ್ಚೋಪಶಮೋ ಭಾವಶಬ್ದಿತಾಃ ||”

ಈ ಬಗೆಯ ಒಂಭತ್ತು ಸ್ಥಾಯೀಭಾವಗಳೇ ಆಯಾ ಕಾರ್ಯಕಾರಣ ಸಹಕಾರಿಗಳಿಂದ ಮುಂದುವರಿದು ಬೆಳವಣಿಗೆ ಹೊಂದಿ ಆಸ್ವಾದ್ಯಮಾನಾವಸ್ಥೆಯನ್ನು ತಲಪಿದಾಗ, ಆಯಾ ರಸವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ವಿಷಯವಾಗುತ್ತದೆ. ‘ರತಿ- ಉತ್ಸಾಹ-ಶೋಕ-ವಿಸ್ಮಯ- ಹಾಸ- ಭಯ- ಜುಗುಪ್ಸೆ- ಕ್ರೋಧ- ಉಪಶಮ’ ಈ ಒಂಭತ್ತು ಸ್ಥಾಯೀ ಭಾವಗಳು. ಶೃಂಗಾರ- ವೀರ- ಕರುಣ- ಅದ್ಭುತ- ಹಾಸ್ಯ- ಭಯಾನಕ- ಬೀಭತ್ಸ- ರೌದ್ರ- ಶಾಂತ ಈ ಒಂಭತ್ತು ರಸಗಳು.

ಭಕ್ತಿ ರಸದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ರಾಂತಿ

ಹತ್ತನೆಯದಾದ ರಸವೂ ಒಂದುಂಟು. ಅದನ್ನೇ ಭಕ್ತಿರಸವೆನ್ನುವರು. ಎಲ್ಲಾ ರಸಗಳೂ ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಕೊನೆಗೆ ಭಕ್ತಿರಸದಲ್ಲೇ ಅಡಕವಾಗಿ ಬಿಡಲು ಅವಕಾಶವುಂಟು. ಈ ಎಲ್ಲಾ

ಭಾವಗಳು ಅಲ್ಲಿ (ಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ) ಸಮರಸವಾಗಿ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಬಿಡುವುದು. ಅಲ್ಲಿ ಏಕ ರಸತೆಯನ್ನು ಹೊಂದುವುವು. ಹಾಗೇ ಆದಾಗ ತಾನೇ-

‘ರಸೋ ವೈ ಸಃ | ರಸಂ ಹ್ಯೇವಾಯಂ ಲಬ್ಧ್ವಾಽನಂದೀ ಭವತಿ

ಎಂಬ ವೇದವಾಣಿಯು ಮುಕ್ತಕಂಠವಾಗಿ ಹೊರಬರಲು ಅವಕಾಶವಾಗುವುದು.

ಎಲ್ಲ ರಸಗಳಿಗೂ ಮಧುರ ಪರಿಣಾಮದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಾಯ

ಒಂದು ಮಾವಿನಕಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಅದರ ಮಿಡಿಯಿಂದ ಆರಂಭಿಸಿ, ಹಣ್ಣಿನವರೆವಿಗೂ ಒಂದೊಂದು ಘಟ್ಟದಲ್ಲೂ ಗಮನಿಸುತ್ತಾ ಬಂದರೆ ಷಡ್ರಸಗಳೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯ ರಸ ಮಧುರರಸವೇ ಆಗಿರುವುದು. ಮಾವಿನಕಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ ಅಲ್ಲ, ಅತ್ಯಂತ ಕಹಿ ಎನಿಸುವ ಬೇವಿನಕಾಯಿಯಲ್ಲೂ ಸಹ ಕೊನೆಗೆ ಮಧುರರಸದಲ್ಲೇ ವಿಶ್ರಾಂತಿ. ಆದರೆ ಅದನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಮತಿಗಳು ಮಾತ್ರ ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಉಳಿದವರಿಗೆ ಸ್ಥೂಲವಾದ ಕಹಿಯು ಮಾತ್ರ ಗೋಚರವಾಗಿ, ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಸಿಹಿರಸವು ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲದರಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಾರಂಭದಿಂದ ಒಂದೊಂದು ರಸವಾಗಿ ಉದಯಿಸುತ್ತಾ ಬಂದು, ಎಲ್ಲಾ ರಸಗಳು ಕೊನೆಗೆ ಮಧುರರಸದಲ್ಲಿ ಪರಿಣಾಮ ಹೊಂದುತ್ತವೆ. ಯಾವ ಕೊನೆಯ ರಸದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತೋ, ಅದೇ ಪ್ರಧಾನವಾದ ರಸ. ಆ ಕೊನೆಯ ರಸವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ಸವಿದುಬಿಟ್ಟರೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಜನ್ಮಸಾಫಲ್ಯವಾದಂತೆ.

ಧ್ಯಾನಾದಿಗಳಂತೆ ಕಾವ್ಯ ಭಾವನೆಯೂ ಸಮಾಧಿಗೆ ಸಾಧನ

ಹೀಗೆಯೇ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಶೃಂಗಾರಾದಿ ನವರಸಗಳೂ ಸಹ ಕೊನೆಗೆ ‘ಭಕ್ತಿ ರಸದಲ್ಲಿ’ ಹೋಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತವೆ. ಅದೇ ಪ್ರಧಾನವಾದ ರಸವಾಗುತ್ತದೆ. ಚೇತನನಾದವನು ಕೊನೆಯದಾದ ಬಕ್ತಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ನಿಲ್ಲುವಂತಾಗಿಬಿಟ್ಟರೆ, ಅನಂತರ ಅವನ ಈ ಬಾಹ್ಯಶೃಂಗಾರವೂ ಅವನನ್ನು ಏನೂ ಮಾಡಲಾರದು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಇವನ ಜನ್ಮದ ಪೂರ್ಣತೆ. ಆ ಹಂತದಲ್ಲೇ ಇವನು ‘ಜ್ಞಾನಿ’ ಎನಿಸುವನು. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಜನ್ಮಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಜ್ಞಾನಿಯಾಗಿಯೂ ಹುಟ್ಟಬಹುದು. ಹಾಗಿಲ್ಲದಿದ್ದಾಗ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಔಷಧಿಸೇವನೆ, ಮಂತ್ರಾನುಸಂಧಾನ, ತಪಶ್ಚರ್ಯೆ, ಕಾವ್ಯಭಾವನೆ, ಇದಾವುದೋ ಒಂದರಿಂದಲೂ ಸಮಾಧಿ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಂಡು, ದಿವ್ಯಾನುಭವಿಯೂ, ಜ್ಞಾನಿಯೂ ಆಗುವುದುಂಟು. ಒಬ್ಬನಿಗೆ ಆದಿ ಮಂಗಳ, ಒಬ್ಬನಿಗೆ ಮಧ್ಯಮಂಗಳ, ಒಬ್ಬನಿಗೆ ಅಂತ್ಯಮಂಗಳ, ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಕೊನೆಗೆ ಆದಿ ಮಂಗಳದಲ್ಲೇ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾರೇವ್ವಾ! ಗುರುವು ಕೊಟ್ಟ ಧ್ಯಾನಾದಿಗಳು ಸತ್ಯ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಕವಿಯು ಭಾವ, ಧ್ವನಿ, ರಸಗಳನ್ನು ತುಂಬಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಕಾವ್ಯವೂ ಸಹ ತತ್ತ್ವದರ್ಶನಕ್ಕೆ ದಿವ್ಯಾನುಭವಕ್ಕೆ, ಪರಮಸಮಾಧಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಗುರುವು ಕೊಟ್ಟ ಧ್ಯಾನಾದಿಗಳು ಸಹ ಆ ಹಂತಗಳನ್ನು ಕಂಡೇ ಮುಂದುವರಿಸುತ್ತದೆ.

ಕವಿ ವಾಣಿಯು ಪರಮೋನ್ನತ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ತಲುಪಿಸಬಲ್ಲದು- ಈ ಬಗ್ಗೆ ಕಾಳಿದಾಸ ಮಹಾಕವಿಯ ಕಾವ್ಯ ಪರಿಶೀಲನೆ

ಕವಿಯ ಕಾವ್ಯವು ಹೇಗೆ ಅಂತಹ ಪರಮೋನ್ನತ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಬಹುದು? ಎಂದರೆ, ಕವಿಯು ತನ್ನ ಅಂತರ್ವಾಣಿಯನ್ನೇ ಬಹಿರ್ವಾಣಿಯಾಗಿ ನಮ್ಮ ಚಿತ್ತಕ್ಕೆ ತಲಪಿಸುವವನಾದ್ದರಿಂದ, ಆ ಅಂತರ್ವಾಣಿಯು ಯಾವ ನೆಲೆಯಿಂದ ಹೊರಟಿತೋ, ಅಲ್ಲಿಗೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವುದು ಸಹಜವೇ ಆಗಿದೆ. ಕಾಳಿದಾಸ ಮಹಾಕವಿಯ ಈ ಮಾತನ್ನು ಗಮನಿಸಿ-

ವೇದಾಂತೇಷು ಯಮಾಹುರೇಕಪುರುಷಂ ವ್ಯಾಪ್ತ ಸ್ಥಿತಂ ರೋದಸೀ
ಯಸ್ಮಿನ್ನೀಶ್ವರ ಇತ್ಯನನ್ಯವಿಷಯಃ ಶಬ್ದೋ ಯಥಾರ್ಥಾರ್ಥಕ್ಷರಃ |
ಅಂತರ್ಯಶ್ಚ ಮುಮುಕ್ಷುಃ ನಿಯಮಿತ ಪ್ರಾಣಾದಿಭಿರ್ಮೃಗ್ಯತೇ
ಸ ಸ್ಥಾಣುಃ ಸ್ಥಿರಭಕ್ತಯೋಗಸುಲಭಃ ನಿಶ್ಚೇಯಸಾಯಾಸ್ತು ವಃ ||

ಕವಿಯು ಕೊಟ್ಟ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಅವನ ಹಾರ್ದವಾದ ಆಶಯದೊಡನೆ ಸಹೃದಯನಾಗಿ ಆಸ್ವಾದಿಸುವ ರಸಿಕನಾಗಿರಬೇಕು. ಇದೇ ಮಹಾಕವಿ ಕಾಳಿದಾಸನು ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಅದ್ಭುತವಾದ ಆಶಯದೊಡನೆ ವಿಶ್ವಕವಿಯಾಗಿ ನಿಂತು, 'ಅಭಿಜ್ಞಾನ ಶಾಕುಂತಲ' ಎಂಬ ಒಂದು ಮಹಾ ನಾಟಕವನ್ನು ಲೋಕದ ಮುಂದೆ ಇಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ.

ಕಾಳಿದಾಸನ ಬಗ್ಗೆ ವಿಮರ್ಶಕರ ದೃಷ್ಟಿ ಸಮರ್ಪಕವೇ ?

ಆದರೆ ಲೋಕದ ವಿಮರ್ಶಕರು ಅದನ್ನು ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರೊಂದೊಂದು ತರಹ ತಮ್ಮ ಮೂಗಿನ ನೇರಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡು, ಅದಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಇವನ ಕಾವ್ಯ ಸಹಕಾರ ಕೊಟ್ಟಿದೆಯೆಂದು ಬಗೆಬಗೆಯಾಗಿ ಹೊಗಳುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಕವಿ, ಕಾಳಿದಾಸನನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ-

‘ಪುರಾ ಕವೀನಾಂ ಗಣನಾಪ್ರಸಂಗೇ ಕನಿಷ್ಠಿಕಾಧಿಷ್ಠಿತಕಾಳಿದಾಸಾ |

ಅದ್ವ್ಯಾಪಿ ತತ್ತಲ್ಪಕವೇರಭಾವಾತ್ ಅನಾಮಿಕಾ ಸಾರ್ಥವತೀ ಬಭುವ ||’

(ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಕವಿಗಳು ಯಾರು ಯಾರೆಂದು ಸಭೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಎಣಿಸಿ, ಗುರುತಿಸುವ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂತು. ಆಗ ಮೊದಲಿಗೆ ಕಿರುಬೆರಳಿನಿಂದ ಕಾಳಿದಾಸನನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಾಯಿತು. ಎರಡನೇ ಬೆರಳಿನಿಂದ ಎಣಿಸತಕ್ಕ, ಕಾಳಿದಾಸನಿಗೆ ಸಮಾನನಾದ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಕವಿಯ ಹೆಸರು ಈವರೆವಿಗೆ ದೊರಕಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಎರಡನೇ ಬೆರಳಾದ ಅನಾಮಿಕಾ ಬೆರಳು ಅನ್ವರ್ಥವಾಯಿತು.) ಎಂದು. ಅಂತೆಯೇ ಕಾಳಿದಾಸನ ಕೃತಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹೊಗಳಹೊರಟು,

‘ಕಾವ್ಯೇಷು ನಾಟಕಂ ರಮ್ಯಂ ತತ್ಪಾಪಿ ಚ ಶಕುಂತಲಾ |

ತತ್ಪಾಪಿ ಚ ಚತುರ್ಥೋಽಂಕಃ ತತ್ರ ಶ್ಲೋಕಚತುಷ್ಟಯಮ್ ||

ತತ್ಪಾಪಿ ಯಾಸ್ಯತ್ಯದ್ವೇತಿ’

ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ಹೊಗಳಿರುವ ವಾಕ್ಯಗಳೂ ಸಹ ಅವರ ಮಾತಿಗೆ ಸಹಕಾರ ಕೊಟ್ಟಿವೆ. ಆದರೆ ಹೊಗಳಿಕೆಗೆ ನಿಜವಾದ ವಿಷಯ ಏನುಂಟೋ, ಅದನ್ನೇ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತಂದುಕೊಳ್ಳದೇ, ತಮ್ಮ

ಜೀವನಕ್ಕೆ ಅದನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳದೇ ಇನ್ನಾವುದನ್ನೋ ನೋಡಿಬಿಟ್ಟು, ತೋಚಿದಂತೆಲ್ಲಾ ಹೊಗಳಿದರೆ, ಅರ್ಥವಿರುವುದಿಲ್ಲ.

ಕಾವ್ಯ ನಾಟಕಾದಿಗಳ ನೈಜವಾದ ಪ್ರಯೋಜನದ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಶೋಧನಾತ್ಮಕ ಚಿಂತನೆಯಿರಬೇಕು

ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೊಗಳಹೊರಟು, ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿರುವ ಚೆನ್ನನ್ನು ಗಮನಿಸದೆ ಪುಸ್ತಕದ ಗ್ಲೇಸ್ ಪೇಪರ್, ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ್ ಟೈಪ್, ಕ್ಯಾಲಿಕೊ ಬೈಂಡ್ ಮೊದಲಾದದ್ದನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಗ್ರಂಥವು ಎಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ! ಎನ್ನಲು ಹೊರಟರೆ, ಅದರ ಉಪಯೋಗವೇನು? ಯಾವುದೇ ಗ್ರಂಥವಾಗಲೀ ಮನುಷ್ಯನ ಜೀವನದಲ್ಲಿಯೂ ಯಾವ ಯಾವ ಬಗೆಯ ನ್ಯೂನತೆಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿ, ಇದು ಲೋಕಕ್ಕೆ ಸಹಕರಿಸುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದಷ್ಟೇ ನೋಡಬೇಕು. ರತ್ನದಂತೆ, ಚಿನ್ನದಂತೆ ಹೊರ ಆಕಾರವನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ, ಗಿಲೀಟ್ ಪದಾರ್ಥವಾಗಿ ಒಡವೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟರೆ, ಆ ಹೊರ ಆಕಾರಕ್ಕೂ, ಹೊಳ ಪಿಗೂ ಮೋಸ ಹೋಗಿ ಚಿನ್ನ, ರತ್ನ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ, ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ರತ್ನವೇ ಆಗಲೀ, ಚಿನ್ನವೇ ಆಗಲಿ ಮೈಮೇಲೆ ಥಳಥಳ ಎಂದು ಹೊಳೆಯುವುದಷ್ಟೆ, ಅವುಗಳ ಉಪಯೋಗವೇ? ಅದರ ದರ್ಶನ, ಸ್ಪರ್ಶನಗಳಿಂದ ನಮ್ಮ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲೊದಗಿದ ಕೊರತೆಗಳನ್ನು ನೀಗಿಕೊಳ್ಳಬಹುದೇ? ಅಥವಾ ಪ್ರಕೃತಿಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಘೂಢವಾಗಿ ಅಡಗಿರುವ ಉತ್ತಮ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಉದ್ಘೋಷಗೊಳಿಸಬಹುದೇ? ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಚಿನ್ನ ರತ್ನಗಳ ಉಪಯೋಗದಿಂದ ಲಭಿಸುವ ನೈಜವಾದ ಪ್ರಯೋಜನದ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಂತಿಸಬೇಕು. ಅದರಂತೆಯೇ ಕಾವ್ಯ-ನಾಟಕಾದಿಗಳ ದರ್ಶನದಿಂದ ದೊರಕಬೇಕಾದ ಲಾಭದ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಶೋಧನಾತ್ಮಕ ಚಿಂತನೆ ಇರಬೇಕು.

‘ಶಕುಂತಲಾ’ ಸಿನಿಮಾದ ಕುರಿತು

ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ‘ಶಕುಂತಲಾ’ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಸಿನಿಮಾ ಒಂದು ಬಂದಿತ್ತು. ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಗೆ ತಂದಿದ್ದಾನೆಂದು ಗಮನಿಸಲು ಆ ಸಿನಿಮಾಗೆ ಹೋಗಿದ್ದೆವು. ಹೇಳಿತಿರದಷ್ಟು ಅಭಾಸವಾಗಿತ್ತು ಅದು. ಶಾಕುಂತಲ ನಾಟಕವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವಂತಿರಲ್ಲಿ ಎಂದು ಅಷ್ಟು ಮಾತ್ರವೇ ಅಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹೆಜ್ಜೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಅದರ ಕೊಲೆಯು ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ‘ಪುಕಾರ್’ ಎನ್ನುವ ಗಡವ ಅದರಲ್ಲಿ ದುಷ್ಯಂತನಾಗಿದ್ದ, ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಗಡವಿ ಶಕುಂತಲೆಯಾಗಿದ್ದಳು. ಗರ್ಭಿಣಿಯೆಂದು ತಂದಿದ್ದ ಒಂದು ಜಿಂಕೆಯು ಗಂಡುಗೊಲಿಯಾಗಿತ್ತು. ಅದು ಬಾಲ ಅಲ್ಲಾಡಿಸುತ್ತಾ ನಿಂತಿದೆ. ಕಥಾ ನಿರ್ವಾಹವಂತೂ ಹೊಲಸೋ ಹೊಲಸು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಬಹಳ ಬೇಸರವಾಯಿತು. ಒಬ್ಬಿಬ್ಬರಿಗೆ ಹೇಳಿ, ತೋರಿಸಿ, ತಿಳಿಸಿದೆ.

ಅಭಿಜ್ಞಾನ ಶಾಕುಂತಲದಲ್ಲಿ ಗುಪ್ತವಾಗಿರುವ ಕವಿ ಹೃದಯ

ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ನಮ್ಮ ವರದ (ಶ್ರೀ ಹೆಚ್, ಎಸ್, ವರದದೇಶಿಕಾಚಾರ್ಯರು) ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಟೆಕ್‌ಸ್ಟ್‌ಬುಕ್‌ಗಾಗಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದ ಶಾಕುಂತಲಾವನ್ನು ಪಾಠ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅವನು ಬಂದು

ಕೇಳಿದ. ಮಾಮಾ! ಈ ಬಗ್ಗೆ ಏನೇನೋ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇದರ ನೈಜವಾದ ಭಾವ ಏನು? ಎಂದು. ಆಗ ನಾನು ಹೇಳಿದೆ ಅಪ್ಪಾ! ಅವರು ಏನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆಂದು ಮೊದಲು ತಿಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬಾ! ನಂತರ ನಾನು ಹೇಳುವುದು ಇದ್ದೇ ಇದೆ- ಎಂದು ಪಾಪ! ಅವರು ಏನೋ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಉಪ್ಪಿಲ್ಲದ ೩ ಕೊಳಗ ಗಂಜಿ ಕುಡಿದ ಎಂದು ಹೇಳುವ ಹಿರಿಮೆಯೇ ಅವರದು. ತಿರುಳೇನೂ ಇಲ್ಲ. ನಂತರ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದೆ. ಅಭಿಜ್ಞಾನ ಶಾಕುಂತಲವೆಂಬುದು ಒಂದೇ ನಾಟಕವಾಗಿ ಕಂಡರೂ. ಅದರಲ್ಲೇ ಮೂರು ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಉದಾ:- ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ 'ಈಶವರಃ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ಹೃದ್ಯೇಶೇರ್ಜುನ ತಿಷ್ಠತಿ' ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಹೇಳುತ್ತಿರಬಹುದು. ಆದರೆ- ಎಲ್ಲದರ ಹಿಂದೆ ಇರುವವನು ಯಾರು? ಹೇಗೆ ಇದ್ದಾನೆ? ಎಂಬ ಅಂಶಗಳು ಯಾರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಇದರಂತೆಯೇ ಈ ಶಕುಂತಲಾ ನಾಟಕದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಆಡಿಸಿರುವ ಮತ್ತೊಂದು ನಾಟಕವು ಯಾರ ದೃಷ್ಟಿಗೂ ಯಾರ ಬುದ್ಧಿಗೂ ಗೋಚರವಾಗಿಲ್ಲವು! ಮುದ್ರೆಯುಂಗುರದ ಅಭಿಜ್ಞಾನವೊಂದರಿಂದಲೇ ಇದಕ್ಕೆ ಅಭಿಜ್ಞಾನ ಶಾಕುಂತಲವೆಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹೆಜ್ಜೆಯಲ್ಲೂ ಅಭಿಜ್ಞಾನವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡೇ ಹೋಗಿದ್ದಾನೆ. ಪ್ರಕೃತಿಯೇ ಎಲ್ಲೆಡೆಯಲ್ಲೂ ಬಂದು ನಾಟಕವನ್ನಾಡುತ್ತಾ ಬರುತ್ತಲೇ ಇದೆ. ಅದರ ಮುಂದುಗಡೆ ಪುರುಷ ಅಥವಾ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಒಂದು ನಾಟಕವೂ ನಮಗೆ ಗೋಚರವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇವೆರಡರ ಹಿಂಬದಿಯಲ್ಲಿ ದೈವರ ನಾಟಕವೂ ಹಿಂಬಾಲಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದೆ.

ದುಷ್ಯಂತನು ಶಕುಂತಲೆಯನ್ನು ಸಂಧಿಸುವ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಕೊಡುವಾಗ, ಅದರ ಹಿಂದೆಯೇ ಮೊದಲೇ ನವಮಾಲಿಕಾಲತೆಯನ್ನು ಮರದಮೇಲೆ ಹಬ್ಬಿಸಿಯಾಗಿದೆ. ಶಕುಂತಲೆಯು ಗರ್ಭಿಣಿಯಾಗುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಆಗಲೇ ಅಲ್ಲೊಂದು ಜಿಂಕೆಯು ಗರ್ಭಿಣಿಯಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಅಭಿಜ್ಞಾನವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡೇ ಹೊರಟಿದ್ದಾನೆ. ಅದಿಲ್ಲದೆ ಮಾತೇ ಇಲ್ಲ. ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಈ ಹೆಸರು ಬರಬೇಕಾದರೆ, ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಸವಿನೆನಪನ್ನು ತರತಕ್ಕಂತಹ ಬಿಡ್ಡಿಗನ್ನು ಕಟ್ಟಿಯೇ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಹೀಗೆನೋಡಿದಾಗ, ಅವನು ಎಷ್ಟು ಚಮತ್ಕಾರವಾಗಿ ಮತ್ತು ಸುಂದರವಾಗಿ ದೈವವನ್ನೂ ನಿಸರ್ಗವನ್ನೂ ನೈಜವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸುವಂತೆ, ಒಂದು ನಾಟಕದೊಳಗೆ ಮತ್ತೂ ಎರಡು ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಪೋಷಿಸಿದ್ದಾನೆಂಬ ವಿಷಯವು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತಗುಲಿದಾಗ, ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನೇ ಸ್ವಬ್ದವಾಗಿ ಮಾಡಿಬಿಡುತ್ತೇವು !

ಮಹಾತ್ಮನಾದವನು ತನ್ನ ತನವನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲವೂ ಕೊನೆಗೆ ಭಗವಂತನಲ್ಲೇ ನಿಲ್ಲುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಇದು ಮಹಾಕವಿಯ ಸಹಜಧರ್ಮವಾಗಿದೆವು!. ಎಂತಹವನನ್ನೂ ಸಹ ಕಾವ್ಯದ ಮೂಲಕ ಒಂದೊಂದು ಹಂತವಾಗಿ ಮೇಲಕ್ಕೆ ತಂದು ಕ್ರಮಕ್ರಮವಾಗಿ ಪರಮಶಾಂತಿಮಯವಾದ ಧಾಮದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವಂತೆ ಮಾಡಬಹುದು.

ಲೋಕ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲೂ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲೂ ಜೀವಾತುವಾದ ಧ್ವನಿ ಪದಾರ್ಥದ ವಿವರಣೆ

ಕಾವ್ಯದ ನಡೆಯನ್ನೇ ಆಗಲೀ, ಮೂಲವನ್ನೇ ಆಗಲೀ, ಧೈಯವನ್ನೇ ಆಗಲೀ, ಏನನ್ನೇ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೂ, ಅದು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ನಿಲ್ಲುವಂಥದಲ್ಲವೇ ಅಲ್ಲ. ಆಳವಾದ

ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಪಯೋಗಿಸಿ ಗಮನಿಸಿದಾಗ, ಲವಕುಶರು ಹಾಡಿದ ರಾಮಾಯಣಗಾನವನ್ನು ಕೇಳಿ ರಾಮಾಯಣ ಕಥಾನಾಯಕನೇ ಆದ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನೂ ಸಹ-‘ಮಮಾಽಪಿ ತದ್ವ್ಯತಿಕರಂ ಪ್ರಚಕ್ಷತೇ’ ಎಂದು ಹೇಳುವಂತಾಯಿತೋ ಹಾಗೆ ಆಗುತ್ತೇವೆ! ಈ ಮಾತನ್ನು ಮಾತಾಗಿಯೇ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ ರಹಸ್ಯವು ತಿಳಿಯಲಾರದು. ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿರುವ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಬೇಕು. ಲೋಕ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲೂ ಸಹ ಬಹುಪಾಲು ಧ್ವನಿಯೇ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದು. ಕೇವಲ ಪದವಾಗಲೀ ವರ್ಣವಾಗಲೀ ಅಷ್ಟಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಮಗುವೊಂದನ್ನು ನೋಡಿ, ‘ಬಾರೋ! ಇಲ್ಲಿ’ ಎಂದರೆ, ‘ಆಗಲಿ ಬರುತ್ತೇನೆ’ ಎಂದು ಉತ್ತರ ಬಂದಾಗ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಬೇಕಾಗುವುದು. ಕೆಲವು ವೇಳೆ ‘ಬರುವುದಿಲ್ಲ’ ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲೇ ‘ಬರುತ್ತೇನೆ’ ಎಂಬ ಸಾಹಿತ್ಯ ಹೊರಡಬಹುದು. ಧ್ವನಿಯು ವರ್ಣಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಬಂದಾಗ ಒಂದು ತರಹ. ಧ್ವನಿಯು ಧ್ವನ್ಯಾತ್ಮಕವಾಗಿಯೇ ಇದ್ದಾಗ ಮತ್ತೊಂದು ತರಹ. ಧ್ವನಿಯು ಧ್ವನಿರೂಪದಲ್ಲೇ ಇದ್ದಾಗ ನಿಜಾಂಶವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಕರಣದೊಂದಿಗೆ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ‘ಅಹಹ ಅಹಹ’ ಎಂಬ ಏಕಾಕಾರದ ಧ್ವನಿಯು ಸಂತೋಷದಲ್ಲೂ ಸಂಕಟದಲ್ಲೂ ಕಾಣಬಹುದಾದರೂ, ವಿಪರೀತ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಗೊಡಬಾರದು. ಧ್ವನಿಯು ಯಾವ ಜಾಗವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಹರಿದು ಬರುತ್ತಿದೆ? ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಧ್ವನಿ ಎಂಬ ಪದವೂ ಸ್ವರ ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲೇ ಹೊರಟಿದೆ.

ಮಕ್ಕಳು ಮೊದಮೊದಲಿಗೆ ಯಾವುದೇ ಶಬ್ದವನ್ನು ಹೇಳಿಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದು ತರಹದ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಹೆತ್ತವರುಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತಿರುವ ತಾಯಿಯಾದವಳು ಆ ಧ್ವನಿಯನ್ನೂ ಅದರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೂ ಕಂಡು ಹಿಡಿಯುತ್ತಾಳೆ. ಅದು ಶಬ್ದರೂಪ ವಲ್ಲದ್ದರಿಂದ, ಣಿಚ್ ಅಲ್ಲಿ ಬಂತೆ? ಕ್ಯಚ್ ಬಬಂತೆ? ಅಂತರ್ಭಾವವಿರಾಜಿತವೇ? ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಾವುದಕ್ಕೂ ಎಡೆಯಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಮಕ್ಕಳೇನಾದರೂ ನರಳುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಇದು ಯಾವ ನೋವು? ಯಾವ ಜಾಗದ ನೋವು? ಎಂಬುದನ್ನು ಹೆತ್ತತಾಯಿ, ಅಜ್ಜಿ ಮೊದಲಾದವರು ಪತ್ತೆ ಹಚ್ಚುತ್ತಾರೆ. ಆ ಅಂಶವನ್ನಿರಿತು ಅದಕ್ಕೆ ಪರಿಹಾರ ಹುಡುಕುತ್ತಾರೆ. ಅಂಥ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ವರ್ಣವಾಗಲೀ ಶಬ್ದವಾಗಲೀ ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲದೆಯೇ, ಅದರ ಆಳವು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತೆ ಹಾಗೆಯೇ ಒಳಗೆ ರಸಾನುಭವವುಂಟಾದಾಗಲೂ ಮುಂದೆ ಅದನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ಧ್ವನಿಯೊಂದುಂಟಾಗುತ್ತೆ. ಅದು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಗಮನಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ವಿಷಯ. ಆ ಧ್ವನಿಯ ಹಿಂಬದಿಯಲ್ಲಿ ಏನಿದೆ? ಯೆಂದರೆ ‘ಧ್ವನೇರಂತರ್ಗತಂ ಜ್ಯೋತಿಃ’. ಆ ಜ್ಯೋತಿರ್ಮೂಲವಾಗಿ ರಸಮೂಲವಾಗಿ ಹೊರಟ ಧ್ವನಿಯೇ ವಿಸ್ತೃತವಾದಾಗ ಇಂದು ಕಾವ್ಯವಾಗಬಹುದು. ಆ ಕಾವ್ಯವೇ ಧ್ವನಿ ಪ್ರಧಾನವಾದುದು. ಇಂಥ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಪಾಠದಿಂದಾಗಲೀ, ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಿಂದಾಗಲೀ, ಮಿಸ್‌ಲೀಡ್ ಮಾಡಬಾರದು. ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದರೆ, ನಿಸರ್ಗದೋಹ- ದೈವದೋಹವಾಗುವುದು. ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದಿರಬೇಕು. ಹಾಗೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ನಿಜವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಮುಂದುವರಿಯಬೇಕು. ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಏಕೆ ಹೇಳಿದ್ದು? ಎಂದರೆ, ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಶಬ್ದವನ್ನು ಮಾತ್ರವೇ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ ಏನೂ

ಇಲ್ಲ. ಧ್ವನಿಯ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಬೇಕು. ಧ್ವನಿಯೇ ಕಾವ್ಯದ ಜೀವಾತು, ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ.

ಆತ್ಮಮೂಲಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಯ್ಯುವಂತೆಯೇ ಕವಿಯು ಎಲ್ಲ ಮಾತುಗಳನ್ನೂ ಆಡ ಬಲ್ಲನು

ನಿಜವಾದ ಕವಿಯಾದವನು ವಿಧವಿಧವಾಗಿ ಆಡಬಹುದು. ಅವನ ಆತ್ಮವು ಹೇಗೆ ಹೇಗೆ ಆಡಿದರೂ ಶೃಂಗಾರಾದಿಗಳಲ್ಲೇ ಆಡಿದರೂ ಎಲ್ಲವೂ ಮೂಲದಲ್ಲೇ ಹೋಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತೆ. ಮೂಲದಲ್ಲೇ ಹೋಗಿ ನಿಲ್ಲುವಂತೆ ಆಡಲು ಅವನಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಗೊತ್ತು. ಅವನಂತೆ ಆಡಲು ಬೇರೆಯವರಿಗೆ ತಿಳಿಯದು.

‘ವಿಚರತು ಮತಿರೇಷಾ ನಿರ್ವಿಕಲ್ಪೇ ಸಮಾಧೌ
ಕುಚಕಲಶಯುಗೇ ವಾ ಕೃಷ್ಣಸಾರೇಕ್ಷಣಾನಾಮ್ |
ಚರತು ಜಡಮತೇ ವಾ ಸಜ್ಜನಾನಾಂ ಮತೇ ವಾ
ಮತಿಕೃತಗುಣದೋಷಾ ಮಾಂ ವಿಭುಂ ನ ಸ್ಯಶಂತಿ ||’

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಲು ಅವನಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಸಾಧ್ಯ.

ಆತ್ಮ ಮೂಲಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಯ್ಯುವ ಧರ್ಮ-ಶಕ್ತಿ-ಸಂಪನ್ನರು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾದಿಗಳು

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾದಿಗಳಲ್ಲೂ ಸಹ ಈ ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಶಕ್ತಿಗಳು ಸಹಜವಾಗಿದ್ದವು. ಆ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿದ್ದ ವಿಶೇಷ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿದಾಗಿತ್ತು. ಇತರ ಸಾಮಾನ್ಯ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ತಿಂದಿದ್ದನ್ನು ಕಕ್ಕಿದರೆ, ಅದು ವಮನ - ವಾಂತಿಯೆಂದು ಮಾತ್ರವೆನಿಸುತ್ತೆ. ಅದೇ ಜೇನು ಹುಳು ತಿಂದಿದ್ದನ್ನು ಕಕ್ಕಿದರೆ ಅದು ಔಷಧ. ರೋಗಶಮನ. ಇದನ್ನು ಕೆಲವರು ಪುಷ್ಪರಸ ಮಾತ್ರವೆಂದು ಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಬರಿಯ ಪುಷ್ಪರಸ ಮಾತ್ರವೇ ಜೇನಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮಧುಕರದ ಪಿತ್ತರಸದಿಂದ ಮಿಶ್ರಿತವಾದ ಪುಷ್ಪರಸವೇ ಜೇನೆನಿಸುವುದು. ಅದು ವಮನ ಮಾಡಿ ಶೇಕರಿಸಿದ ಆ ವಸ್ತುವೇ ಔಷಧವಾಗುವುದು.

ಮಧುವಿನಂತೆ ಮಧುರಾಧಿಪತಿ- ಸನ್ಯಾಸಿಗೂ ಆಸ್ವಾದನೀಯವೇ.

‘ನಾನು ಸರ್ವಸನ್ಯಾಸಮಾಡಿ ಪರಮ ಪರಿಶುದ್ಧನಾಗಿದ್ದೇನೆ’ ಎಂದುಕೊಳ್ಳುವ ಸನ್ಯಾಸಿಗೂ ಸಹ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಧಿ ಬಂದಾಗ ಔಷಧರೂಪವಾಗಿ ಈ ಜೇನು ಬೇಕೇ ಬೇಕು. ಅವರದೂ ಮಧುಕರ ವೃತ್ತಿಯೇ ತಾನೇ! ಇದು ಚಿಕ್ಕ ಜೇನಾದರೆ ಅದು ದೊಡ್ಡ ಜೇನು. ಯಾವುದೇ ಒಂದು ವಿಷಯವನ್ನೂ ತಮ್ಮ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆಳೆದು ಯುಕ್ತಾಯುಕ್ತಗಳನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸಬಾರದು. ಅದರದರ ಮಟ್ಟದಲ್ಲೇ ಅದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ವಿಷಯದ ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು- ಎನ್ನುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಮಧ್ಯೇ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದು.

ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಭೃಂಗದಿಂದ ಮೂಡಿಬಂದ ಮಧು- ರಾಮಾಯಣ

ಶ್ರೀ ರಾಮಾಯಣ ಕಾವ್ಯವೂ ಸಹ ಭಗವಂತನ ಚರಣಕಮಲಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಕ್ಕು ಅಲ್ಲಿ ಆಡಿ ಪಾಡಿ, ಅಲ್ಲಿಯ ಮಕರಂದರಸವನ್ನು ಪಾನಮಾಡಿ ತೃಪ್ತನಾದ ಆದಿಕವಿ ವಾಲ್ಮೀಕಿಯೆಂಬ ಭೃಂಗದ ವದನಾರವಿಂದದ ದೆಸೆಯಿಂದ ಹೊರಟು ಬಂದ ರಸಮಯವಾದ ಒಂದು ಜೇನು ತಾನೇ! ಈ ನಮ್ಮ ಹೊರಗಡೆಯ ಮರಗಳಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟುವ ಜೇನೂ ಒಂದು ಬಗೆಯ ವ್ಯಾಧಿಗೆ ಔಷಧಿಯಾದರೆ, ರಾಮಾಯಣವೆಂಬ ಮಧುವೂ ಸಹ ಮತ್ತೊಂದು ಬಗೆಯ ಅಧಿವ್ಯಾಧಿಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಔಷಧವಾಗಿದೆವ್ವಾ!

‘ಯಃ ಕರ್ಣಾಂಜಲಿಸಂಪುತ್ಯೈಃ ಅಹರಹಃ ಸಮ್ಯಕ್ತಿವತ್ಯಾದರಾತ್
ವಾಲ್ಮೀಕೀರ್ವದನಾರವಿಂದ ಗಲಿತಂ ರಾಮಾಯಣಾಖ್ಯಂ ಮಧು |
ಜನ್ಮವ್ಯಾಧಿಜರಾವಿಪತ್ತಿಮರಣೈಃ ಅತ್ಯಂತ ಸೋಪದ್ರವಂ
ಸಂಸಾರಂ ಸ ವಿಹಾಯ ಗಚ್ಛತಿ ಪುಮಾನ್ ವಿಷ್ಣೋಃ ಪದಂ ಶಾಶ್ವತಮ್ ||’

ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುವಿನ ನೆಲೆಯವರೆಗೂ ಕರೆದೊಯ್ಯುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ರಾಮಾಯಣಕ್ಕಿದೆ

ಈ ರೀತಿ ರಾಮಾಯಣದ ವೈಭವವನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ, ಇದೇನು? ರಾಮಾಯಣವನ್ನು ಕೇಳಿದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ಆಗುವುದುಂಟೇ? ಎಂದು ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಲೋಕದಲ್ಲೇ ನೋಡಿ! ಮನುಷ್ಯನೊಬ್ಬನಿಗೆ ದೊಡ್ಡದಾದ ಖಾಯಿಲೆಯೇ ಇದ್ದರೂ ಕೂಡ, ಏನೋ ಒಂದು ಬಗೆಯ ರಸ ಬಂದುಬಿಟ್ಟಾಗ ಒಂದು ಕ್ಷಣಕಾಲವಾದರೂ ಆ ರೋಗದ ಬೇನೆಯ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೊಳಗಾಗದೇ ಸುಖಿಯಾಗಿರುವುದೂ ಉಂಟಲ್ಲವೇ? ಅಂತೆಯೇ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನು ಎಷ್ಟೇ ಕೃಶನಾಗಿದ್ದಾಗಲೂ, ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳ ಮೇಲೆ ಪ್ರೀತಿ ಹರಿದು ವಾತ್ಸಲ್ಯವೂ ಪ್ರಜ್ಞೋದಗೊಂಡಾಗ, ಎರಡು ಮೂರು ಮಕ್ಕಳನ್ನೂ ಹೆಗಲಿನಲ್ಲೂ ಸೊಂಟದಲ್ಲೂ ಹೇರಿಕೊಂಡು ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲೂ ಸಹ ಹೊರಟು ಬಿಡುವುದೂ ಉಂಟಲ್ಲವೇ? ಅಂತಹ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಭಾರವೇ ಅರಿವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಕಾರಣ - ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನಾವುದೋ ಕಂಡೀಶನ್ ಒದಗಿದ್ದಾಗ ಬಿಸಿಲು, ಶ್ರಮ ಇವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಲಕ್ಷಿಸುವಂತಹ ಪ್ರಕೃತಿಯೇ ಮಾರ್ಪಟ್ಟು ಹೋಗುವುದಕ್ಕೂ ಅವಕಾಶವಿದೆ. ಆ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದಾಗ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬಗೆಯ ಒಂದು ಕಂಡೀಷನ್ ಒದಗಿಸು ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ರಾಮಾಯಣಕ್ಕೂ ಸಹ ಇದ್ದೇ ಇದೆ. ಆದರೆ ಆ ಕಂಡೀಶನ್ ಒದಗಿಸುವಂತೆ ಅದನ್ನು ಶ್ರವಣಮಾಡಿಸುವವರೊಬ್ಬರು ಆ ಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿಣಿತರಾಗಿರಬೇಕು. ಈ ವಿಷಯದ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಪ್ರಾಯೋಗಿಕವಾಗಿ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ವಿಷಯವನ್ನು ತಂದುಕೊಂಡಾಗ ಇದರ ನೈಜವಾದ ಭಾವವು ಅರಿವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಅಂಶವು ಕವಿಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವನ್ನೂ ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ.

ನಿಜವಾದ ಕವಿಯು ಭಗವಂತನೇ ಅವನಿಂದಲೇ ಇತರರು ಕವಿಗಳಾಗಬೇಕು

ಅಂತಹ ಕವಿಯು ಯಾರು? ಎಂದಾಗ ಶ್ರೀ ಶಂಕರಭಗವತ್ಪಾದರು ಯೋಗಿಯಾದವನೇ ಕವಿ ಎಂದು ತಿಳಿಸಿರುತ್ತಾರೆ—

ಇಮಾಂ ಮುಕ್ತಾವಸ್ಥಾಂ ಪರಮಶಿವಸಂಸ್ಥಾಂ ಗುರುಕೃಪಾ—
ಸುಧಾಪಾಂಗವ್ಯಾಪ್ತಾಂ ಸಹಜಸುಖವಾಪ್ಯಾಮನುದಿನಮ್ |
ಮುಹುಮೃಜ್ಜನ್ ಮಜ್ಜನ್ ಭಜತಿ ಸುಕೃತೀ (ಶ್ಲೋ)ಚೇನ್ನರವರಃ
ತ(ಸ)ವಾತ್ಯಾಗೀ ಯೋಗೀ ಕವಿರಿತಿ ವದಂತೀಹ ಕವಯಃ ||

(ಜೀವನ್ಮುಕ್ತಾನಂದ ಲಹರೀ)

ಜ್ಞಾನಿಯಾದವನೇ ಕವಿಯಾಗಲು ಸಾಧ್ಯಾಪ್ತಾ! ಪಾದಬದ್ಧವಾಗಿ ಶ್ಲೋಕ ಜೋಡಿಸುವುದೇ ಕವಿತ್ವವಲ್ಲ.

‘ಸೋಗಭುಕ್ ವಿಭಜನ್ ತಿಟ್ಟನ್ ಆಹಾರಮಜರಃ ಕವಿಃ’

‘ಕವಿಂ ಪುರಾಣಮನುಶಾಸಿತಾರಂ ಅಣೋರಣಿಯಾನ್ ಸಮನುಸ್ಮರೇದ್ಯಃ’

‘ತದೇವತರ್ತಂ ತದು ಸತ್ಯಮಾಹುಸ್ತದೇವ ಬ್ರಹ್ಮ ಪರಮಂ ಕವೀನಾಮ್’

ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ಕಾಣುವ ವೇದವಾಕ್ಯಗಳು ಈ ಮೊದಲು ಹೇಳಿದ ಅರ್ಥವನ್ನೇ ದೃಢಪಡಿಸುತ್ತವೆ. ಇಂತಹ ಕವಿಯು ನಿರ್ಮಿಸುವಂತಹ ಕಾವ್ಯವು ಎಂಥದು? ಎಂದರೆ ಈ ಅಖಂಡ ಪ್ರಪಂಚವೇ ಅವನಾದಾದ ಒಂದು ಕಾವ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಆಮೂಲಾಗ್ರವಾಗಿ ಅದರ ನಡೆಯನ್ನನುಸರಿಸಿ ತಿಳಿಯಬಲ್ಲವನೂ ಕವಿಯೇ. ವಾಲ್ಮೀಕಿಯೂ ಸಹ ತಾನು ಈ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸುವ ಮೊದಲು ಯೋಗದಹೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ಸೃಷ್ಟಿಯ ಆದಿಯಿಂದ ವಿಶ್ವವು ಹೀಗೆ ಬಂದಿತು ಎಂಬ ವಿಷಯವನ್ನು ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತಂದುಕೊಂಡು, ಅದನ್ನು ಅಂದಿನ ಕಾಲ-ದೇಶಕ್ಕೆ ಸಮನ್ವಿತವಾಗುವಂತೆ ಬಾಹ್ಯದಲ್ಲಿಯ ಒಂದು ಕಾವ್ಯವಾಗಿ ರಚಿಸಿದರು. ಇಂದು ನಾವೂ ಸಹ ಪಶುಪಕ್ಷಿಗಳು, ಗಿರಿ-ನದಿಗಳು, ವಸಂತಾದಿ ಋತುಗಳು, ಗ್ರಾಮಪಟ್ಟಣಾದಿಗಳು ಇವುಗಳನ್ನೂ ಅಂದಿನ ಹನುಮಂತನನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನಮ್ಮ ಸ್ವಕಪೋಲ ಕಲ್ಪಿತಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸೇರಿಸಿ, ಕಾವ್ಯವೊಂದನ್ನು ರಚಿಸಿಬಿಡಬಹುದಾದರು, ಅದರಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಹಜತೆಯನ್ನು ತರಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ನಿಜವಾದ ಕವಿಯು ಭಗವಂತನೇ. ಅವನು ತನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಕವಿತ್ವವನ್ನು ನಮ್ಮಲ್ಲೂ ಹಂಚುವುದಾದರೆ ನಾವೂ ಕವಿಯಾಗಬಹುದು. ಅವನ ಆ ಕವಿತ್ವದ ಅಂಶವನ್ನು ನಾವು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಏನೂ ಇಲ್ಲ.

ಪದಾರ್ಥದ ಹಿಂದಿರುವ ಪರಮ ತಾತ್ಪರ್ಯವನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಷಡ್ರಸಗಳಿಗೇ ಆಗಲೀ, ನವರಸಗಳಿಗೇ ಆಗಲೀ, ಎಲ್ಲಿ ಪರಮತಾತ್ಪರ್ಯ? ಎಂಬುದನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ನೋಡಬೇಕು. ಮನುಷ್ಯನ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಮೇಲ್ಮೈ ಆಗಿ ಕಾಣುವುದು ಕಣ್ಣು, ಮೂಗು, ಬಾಯಿ, ಹುಬ್ಬು, ಹಣೆ ಇಬುಗಳಿಷ್ಟೇ ಆದರೂ, ಅವುಗಳ ಒಂದು ಸ್ಥಿತಿಯ ಮೂಲಕ ಅದರ ಭಾವವೇನೆಂಬುದನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಬೇಕು. ಶಬ್ದವೊಂದನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ ಅದರ ವಾಚ್ಯಾರ್ಥವು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದರೂ, ಭಾವಾರ್ಥ, ತಾತ್ಪರ್ಯಾರ್ಥಗಳು

ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುವುದೂ ಉಂಟು. ಹಾಗೆ ಪದಾರ್ಥವು ನಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ವಿಷಯವಾಗಿದ್ದರೂ. ಭಾವಾರ್ಥವು ಏನೆಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ರಸದ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವನ್ನನುಸರಿಸಿ ಕಾವ್ಯದ ಪ್ರಭೇದಗಳು

ಯಾವುದೇ ವಾಣಿಯೂ ನವರಸಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಹೊರಪಟ್ಟಾಗ ಮಾತ್ರವೇ ಅದು ಕಾವ್ಯ ವೆನಿಸುವುದು. ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಮಾವಿನಕಾಯಿಯ ಮಿಡಿಯಿಂದಾರಂಬಿಸಿ, ಮಾವಿನ ಹಣ್ಣಿನವರೆವಿಗೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ರಸಗಳೂ ಸೇರಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ, ಒಂದೊಂದು ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಒಂದೊಂದು ರಸವು ಹೇಗೆ ಪ್ರಧಾನವಾಗುವುದೋ, ಅಂತೆಯೇ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿರಬೇಕಾದ ನವರಸಗಳ ಪೈಕಿ, ಯಾವ ಯಾವ ರಸವು ಯಾವ ಯಾವ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದೋ ಅದರ ಮೇಲೆ ಆಯಾ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಶೃಂಗಾರ ಕಾವ್ಯ, ವೀರಕಾವ್ಯ, ಶಾಂತ ಕಾವ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಹೆಸರುಗಳು ಸಿದ್ಧಿಸುತ್ತವೆ. ಮಹಾ ಸಮುದ್ರವು ಗಂಭೀರವೂ, ಶಾಂತವೂ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಸಮುದ್ರದ ಯಾವ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಗಾಳಿಯ ವಿಶೇಷ ಪ್ರಭಾವವು ಬೀರುವುದೋ ಅಲ್ಲಿ ಅಲೆ ಅಥವಾ ತರಂಗವು ಇದ್ದೇ ಇರುವುದು. ಅದು ಚಿಕ್ಕದಾಗಿಯೂ ಇರಬಹುದು, ದೊಡ್ಡದಾಗಿಯೂ ಇರಬಹುದು. ಹಾಗೆಯೇ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲೂ ಸಹ ಆಯಾಯಾ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ರಸವಿಶೇಷಗಳು ಅಲೆ ಅಲೆಯಾಗಿ ಏಳಲೂ ಮತ್ತು ತನ್ನದಾದ ಒಂದು ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ನಡೆಸಲೂ ಅವಕಾಶವುಂಟು. ಆದ್ದರಿಂದ ರಸವನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕಾವ್ಯಭೇದವು ಹೊರಡಲು ಸಾಧ್ಯವುಂಟು.

ಕಣ್ಣಿಗೆ ವಿಷಯವಾಗುವಂತೆ ರೂಪಿಸುವುದು ರೂಪಕ

ಇದು ಶ್ರವ್ಯ ಕಾವ್ಯದ ವಿಷಯವಾದರೆ, ದೃಶ್ಯಕಾವ್ಯವೂ ಉಂಟು. ಅದಕ್ಕೆ ರೂಪಕವೆಂದು ಹೆಸರು. ಏಕೆಂದರೆ ಕಣ್ಣಿಗೆ ವಿಷಯವಾಗುವಂತೆ ಅದು ರೂಪಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ರೂಪಕವನ್ನು ಅಥವಾ ದೃಶ್ಯಕಾವ್ಯವನ್ನು ನಾಟಕವೆಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ('ನಾಟಕಂ ಸಪ್ರಕರನಂ ಭಾಣಃ ಪ್ರಹಸನಂ ಡಿಮಃ | ವ್ಯಾಯೋಗಸಮವಾಕಾರೌ ವೀಢ್ಯಂಕೇಹಾಮೃಗಾ ದಶ ||' ಎಂದು ಹತ್ತು ಬಗೆಯ ರೂಪಕವೂ ಉಂಟು)

ನಾಟ್ಯ ನೃತ್ಯಗಳ ಸ್ವರೂಪ ವಿವೇಚನೆ

ನಾಟ್ಯಕ್ಕೆ ವಿಷಯವಾದ ರಸವನ್ನು ವಿವರಿಸುವುದೇ ನಾಟಕ. ಇಲ್ಲಿಯ ನಾಟ್ಯ ಶಬ್ದವನ್ನು ಪರ್ಯಾಯವಾಗಿ ಈ ರೀತಿ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ.

‘ನೃತ್ಯಂ ತು ತಾಂಡವಂ ಲಾಸ್ಯಂ ತ್ರಿತಯಂ ನಾಟ್ಯಮುಚ್ಯತೇ |’

‘ತೌರ್ಯತ್ರಿಕಂ ನೃತ್ಯಗೀತವಾದ್ಯಂ ನಾಟ್ಯಮಿದಂ ತ್ರಯಮ್ ||’

ನಾಟ್ಯವು ವಾಕ್ಯಾರ್ಥವಾದ ರಸವನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದು. ನೃತ್ಯವು ಪದಾರ್ಥ ವಾದ ಭಾವವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಇದನ್ನೇ ‘ಅನ್ಯದ್ಭಾವಾಶ್ರಯಂ ನೃತ್ಯಮ್’ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಭಾವವನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಈ ನೃತ್ಯವು ನಾಟ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಬೇರೆಯಾಗಿದೆ. ‘ನೃತೀ-ಗಾತ್ರ ವಿಕ್ಷೇಪೇ ಎಂಬ ಧಾತುವಿನಿಂದ ನೃತ್ಯ- ನೃತ್ತ ಶಬ್ದಗಳು ಹೊರ ಟಿವೆ. ನಾಟ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾತ್ವಿಕ, ಆಂಗಿಕ, ವಾಚಿಕ, ಆಹಾರ್ಯ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ಬಗೆಯ

ಅಭಿನಯಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ವೇಷರಚನೆಯ ಮೂಲಕ ನೆರವೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಆಹಾರ್ಯಾಚ್ಛೇದನೆಯ. ಆಯಾ ವೃತ್ತಿ ಮತ್ತು ರೀತಿಗಳನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿ. ಅದರಿಂದಾದ ವಾಕ್ಯನ ಮೂಲಕ ನೆರವೇರಿಸುವುದು ವಾಚಿಕಾಭಿನಯ. ಅಂಗಗಳ ಚಲನೆಯ ಮೂಲಕ ನೆರವೇರಿಸುವುದು. ಆಂಗಿಕಾಭಿನಯ, ಸ್ವೇದ (ಬೆವರು), ರೋಮಾಂಚನ ನೆರವೇರಿಸುವುದು ಆಂಗಿಕಾಭಿನಯ ಪ್ರಧಾನವಾದುದು. ಇವುಗಳನ್ನು ಮಾಡುವವನಿಗೆ ನರ್ತಕನೆಂದು ಹೆಸರು. ಇವು ಕೇವಲ ನೋಟಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟದ್ದು. ರಸೋತ್ಪತ್ತಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ವಿಭಾವಾನುಭಾವವ್ಯಚಾರಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕಾವ್ಯವನ್ನವಲಂಬಿಸಿ ಹೊರಟ ವಾಕ್ಯಾರ್ಥಾಭಿನಯ ರೂಪವಾದ ನಾಟ್ಯದಲ್ಲಿ ನೋಟಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಅಂಶ ಬಹಳ ಕಡಿಮೆ. ರಸಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಅಂಶವೇ ಜಾಸ್ತಿ ಇರುವುದು. ಈ ನಾಟ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡುವವನಿಗೆ ನಟನೆಂದು ಹೆಸರು.

ನೃತ್ಯ ನೃತ್ಯಗಳಿಗಿರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸ

ಅಂಗವಿಕ್ಷೇಪದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೃತ್ಯ- ನೃತ್ಯಗಳೆರಡು ಒಂದೇ ಆದರೂ, ನೃತ್ಯವು ಅನುಕರಣಾತ್ಮಕವಾಗಿರುವುದು. ಅಂದರೆ ಮೂಲಪುರುಷನ ಯಾವ ಕೃತಿಯುಂಟೋ ಅದನ್ನು ಅಂತೆಯೇ ರೂಪಗೊಂಡಂತೆ ಅನುಕರಿಸುವ ಧರ್ಮವು ಇದರಲ್ಲಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಇದನ್ನು 'ಮಾರ್ಗನೃತ್ಯ' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ನೃತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅನುಕರಣಾಂಶವಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನು 'ನೃತ್ಯಂ ತಾಲಲಯಾಶ್ರಯಮ್' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಅಭಿನಯವಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟೇ ನೃತ್ಯ-ನೃತ್ಯಗಳಿಗೆ ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸ. ಇದರ ವಿವರಣೆಯು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬರಬೇಕಾದ ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಆಯಾ ಪ್ರಯೋಗಗಳ ಮೂಲಕವೇ ಬರಬೇಕಾಗಿದೆ.

ನಾಟ್ಯದ ಉತ್ಪತ್ತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು

ನೃತ್ಯನೃತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ನಾಟ್ಯದ ಉತ್ಪತ್ತಿಕ್ರಮವನ್ನು ಭರತ ಮುನಿಯ ನಾಟ್ಯಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿ ಹೇಳಿದೆ -

‘ಏವಂ ಸಂಕಲ್ಪ್ಯ ಭಗವಾನ್ ಸರ್ವವೇದಾನನುಸ್ಮರನ್ |
ನಾಟ್ಯವೆಂದಂ ತತಶ್ಚಕ್ರೇ ಚತುರ್ವೇದಾಂಗಸಂಭವಮ್ ||
ಜಗ್ರಾಹ ಪಾಠ್ಯಮ್ನೋದಾತ್ ಸಾಮಭ್ಯೋ ಗೀತಮೇವ ಚ |
ಯಜುರ್ವೇದಾದಬಿಯಾನ್ ರಸಾನಾಥರ್ವಣಾದಪಿ ||, ಎಂದು

ಮಹಾಕವಿ ಕಾಳಿದಾಸನ ಉಕ್ತಿಯಿಂದ ನಾಟ್ಯದ ಚಿತ್ರಣವು ಈ ರೀತಿ ಬಂದಿದೆ-

‘ದೇವಾನಾಮಿದಮಾಮನಂತಿ ಮುನಯಃ ಶಾಂತಂ ಕೃತುಂ ಚಾಕ್ಷುಷಂ
ರುದ್ರೇಣೇದಮುಮಾಕೃತವ್ಯತಿಕರೇವ ಸ್ವಾಂಗೇ ವಿಭಕ್ತಂ ದ್ವಿಧಾ |
ತೈಗುಣ್ಯೋದ್ಭವಮತ್ರಲೋಕಚರಿತಂ ನಾನಾರಸಂ ದೃಶ್ಯತೇ
ನಾಟ್ಯಂ ಭಿನ್ನರುಚಿಭಜನಸ್ಯ ಬಹುಧಾಽಪ್ಯೇಕಂ ಸಮಾರಾಧನಮ್ ||’

ಎಂದು ವಿಷಯವು ಬಹಳ ಗಹನವಾಗಿದೆ.

ನಾಟ್ಯವು ನಮ್ಮಲ್ಲೇ, ನಮ್ಮ ಸೃಷ್ಟಿಯೊಡನೆಯೇ ಅಡಕವಾಗಿದೆ

ನಾಟ್ಯವೆಲ್ಲಿದೆ? ಎಂದರೆ, ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿಯೆಂದು ಹೇಳಿ ಅದರ ಹಾಳೆಗಳನ್ನು ಮೊಗಚಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ನಾಟ್ಯವಿರುವುದು ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಲ್ಲ. ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಅದು ಚಿಕ್ಕಮಕ್ಕಳಿಂದ ಹಿಡಿದು- ಬಾಲ್ಯಾವಸ್ಥೆಯಿಂದಾರಂಭಿಸಿ ಕೊನೆಯವರೆವಿಗೂ ನಮ್ಮಲ್ಲೇ, ನಮ್ಮ ಸೃಷ್ಟಿಯೊಡನೆಯೇ ಸಹಜವಾಗಿ ಅಡಕವಾಗಿದೆ. ಅದರ ಮರ್ಮವನ್ನರಿತು ಅದರ ಅಂತರಂಗವನ್ನು ಲೋಕಕ್ಕೆ ತಿಳಿಸಲು ಮಾತ್ರ ಬರತ ಶಾಸ್ತ್ರವು ಹೊರಟಿತು. ಒಂದು ಪ್ರಕೃತಿಯು ಹೀಗೆ ವಿಧವಿಧವಾಗಿ ಹೊರಗಡೆ ಆಡಲು ಏನು ಕಾರಣ? ಎಂದು ಜಿಜ್ಞಾಸೆ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡರೆ, ಅಲ್ಲಿರುವ ದೈವೀರಹಸ್ಯವನ್ನು ಹೊರಗಡೆಹಲು ಭರತನಾಟ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರವು ಹೊರಟಿದೆ. ನಾಟ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ ಕೊಡುವ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನವಲಂಬಿಸಿಯಾದರೂ ನಮ್ಮ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿಯೇ ನಾವು ಯಥಾವ ಸ್ಥಿತವಾಗಿ ಆ ನಾಟ್ಯಗಳನ್ನು ಅನ್ವೇಷಣೆ ಮಾಡ ಬೇಕೇ ಹೊರತು ಪುಸ್ತಕಗಳಲ್ಲೇ ಅಲ್ಲ.

ಕಾಳಿದಾಸನ ಹೆಜ್ಜೆಯು ಬಹಳ ಗಂಭೀರವಾದುದು

ನಾಟಕಗಳ ಪೈಕಿ ಕಾಳಿದಾಸನ ನಾಟಕಗಳು ಅತ್ಯಂತ ಸುಂದರವಾಗಿವೆ. (ಶಾಕುಂತಲ- ಮಾಲವಿಕಾಗ್ನಿ ಮಿತ್ರ - ವಿಕ್ರಮೋರ್ವಶೀಯ) ಈ ಮೂರು ನಾಟಕಗಳ ಆರಂಭಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಮೂರೂ ಮಂಗಲ ಶ್ಲೋಕಗಳು ಬಹಳ ಭಾವಗರ್ಭಿತವಾಗಿವೆ. ಆ ಶ್ಲೋಕಗಳು-

- (೧) ಯಾ ಸೃಷ್ಟಿಃ ಸ್ರಷ್ಟುರಾದ್ಯಾ ವಹತಿ ವಿಧಿಹುತಂ ಯಾ ಹವಿಯಾರ್ ಚ ಹೋತ್ರೀ
ಯೇ ದ್ವೇ ಕಾಲಂ ವಿಧತ್ತಃ ಶ್ರುತಿವಿಷಯಗುಣಾ ಯಾ ಸ್ಥಿತಾ ವ್ಯಾಪ್ತ ವಿಶ್ವಮ್ |
ಯಾಮಾಹುಃ ಸರ್ವ (ಭೂತ) ಬೀಜಪ್ರಕೃತಿರಿತಿ ಯಯಾ ಪ್ರಾಣಿನಃ ಪ್ರಾಣವಂತಃ
ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾಭಿಃ ಪ್ರಪನ್ನಸ್ತನುಭಿರವತು ವಸ್ತಾಭಿರಷ್ಟಾಭಿರೀಶಃ ||
- (೨) ಏಕೈಶ್ವರೈ ಸ್ಥಿತೋಽಪಿ ಪ್ರಣತಬಹುಫಲೇ ಯಃ ಸ್ವಯಂ ಕೃತ್ತಿವಾಸಾಃ
ಕಾನ್ತಾಸಮಿಶ್ರದೇಹೋಽಪ್ಯವಿಷಯಮನಸಾಂ ಯಃ ಪರಸ್ತಾದ್ಯತೀನಾಮ್ |
ಅಷ್ಟಾಭಿಯಸ್ಯ ಕೃತ್ಸ್ನಂ ಜಗದಪಿ ತನುಭಿರ್ಬಿಭ್ರತೋ ನಾಽಭಿಮಾನಃ
ಸನ್ಮಾರ್ಗಾಲೋಕನಾಯ ವ್ಯಪನಯತು ಸ ವಸ್ತಾಮಸೀಂ ವೃತ್ತಿಮೀಶಃ ||
- (೩) ವೇದಾಂತೇಷು ಯಮಾಹುರೇಕಪುರುಷಂ ವ್ಯಾಪ್ಯ ಸ್ಥಿತಂ ರೋದಸೀ
ಯಸ್ಮಿನ್ನೀಶ್ವರ ಇತ್ಯನನ್ಯವಿಷಯಃ ಶಬ್ದೋಯಥಾರ್ಥಾಕ್ಷರಃ |
ಅಂತರ್ಯಾಶ್ಚ ಮುಮುಕ್ಷುಭಿರ್ಭಿಯಮಿತಃ- ಪ್ರಾಣಾದಿಭಿರ್ಮೃಗೈಶ್ಚ
ಸ ಸ್ಥಾಣುಃ ಸ್ಥಿರಭಕ್ತಿಯೋಗಸುಲಭೋ ನಿಶ್ಶ್ರೇಯಸಾಯಾಸ್ತು ವಃ ||

- (೧) ಪ್ರವರ್ತತಾಂ ಪ್ರಕೃತಿಹಿತಾಯ ಪಾರ್ಥಿವಃ
ಸರಸ್ವತೀ ಶ್ರುತಿಮಹತೀ ಮಹೀಯತಾಮ್ |

ಮಮಾಪಿ ಚ ಕ್ಷಪಯತು ನೀಲಲೋಹಿತಃ
ಪುನರ್ಭವಂ ಪರಿಗತಶಕ್ತಿರಾತ್ಮಭೂಃ ॥

- (೨) ತ್ವಂ ಮೇ ಪ್ರಸಾದಸುಮುಖೀ ಭವ ದೇವಿ! ನಿತ್ಯಂ
ಏತಾವದೇವ ಹೃದಯೇ ಪ್ರತಿಪಾಲನೀಯಮ್ |
ಆಶಾಸ್ಯ ಭೀತಿವಿಗಮಪ್ರಭೃತಿ ಪ್ರಜಾನಂ
ಸಂಪತ್ಯತೇ ನ ಖಿಲು ಗೋಪ್ತರಿ ನಾಗ್ನಿಮಿತ್ರೇ ॥

- (೩) ಸರ್ವಸ್ತರತು ದುರ್ಗಾಣಿ ಸರ್ವೋ ಭದ್ರಾಣಿ ಪಶ್ಯತು |
ಸರ್ವಃ ಕಾಮಾನವಾಪ್ನೋತು ಸರ್ವಃ ಸರ್ವತ್ರ ನಂದತು ॥

ಈ ಶ್ಲೋಕಗಳೆಲ್ಲವೂ (ನಾಂದೀ ಶ್ಲೋಕ ಮತ್ತು ಭರತ ವಾಕ್ಯ) ಕವಿಯ ಆಶಯವನ್ನು ಬಹಳ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತವೆ! ಅವನ ಹೆಜ್ಜೆಯು ಬಹಳ ಗಂಭೀರವಾದುದು. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅವನ ನಾಟಕಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಒಂದು ಸಲ ನೋಡಿಪ್ಪ!

ನಾಟ್ಯವೇದದ ಮರ್ಮವು ಹೃದಯದಲ್ಲರಿವಾದರೆ ರಸದ ಆಸ್ವಾದ

ಈ ನಾಟ್ಯವೇದವು ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಬರದೇ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಯಾವುದೇ ರಸವೂ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಹೃದಯದಲ್ಲೇ ವೇದ- ವೇದ್ಯ-ವಿಧಿಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವವನಾಗಬೇಕು. ಆವಾಗ ತಾನೇ ಒಂದು ರಸ. 'ಸಂಸ್ಕೃತ ತಿಳಿಯದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಮೆಣಸಿನ ಖಾರ ತಿಳಿಯದೇ?' ಎಂದು ಗಾದೆ ಹೇಳುವುದುಂಟು. ಹಾಗೆ ನಿಮ್ಮ ಈ ಪುಸ್ತಕದ ಪುರಾಣವನ್ನೋದದ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ರಸದ ಮರ್ಮವು ತಿಳಿಯದೇ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅದರಿಂದ ಇದಕ್ಕೇನೂ ಅಡ್ಡಿ ಇಲ್ಲ. ತಿಳಿಯಬೇಕಾದ ಜಾಗ ತಿಳಿದರಾಯಿತಪ್ಪ. ಆದರೆ ಇವುಗಳೂ ತಿಳಿದಿದ್ದರೆ ಇದರ ಅರಿವಿಗೆ ಒಂದು ತರಹ ಪೋಷಕವಾಗುವುದು. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೇ ಒಮ್ಮೆ ಇವನ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಎಂದದ್ದು.

ಕಾವ್ಯವು ರಮಣೀಯವೂ ಉತ್ತಮ ಧೈಯಪರವೂ ಆಗಿರಬೇಕು

ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಒಂದು ರಾಮಣೀಯಕತೆಯಿರಬೇಕು. ನಮ್ಮ ಶರೀರವು ಪೂರ್ತಿ ಯಾಗಿ ನಮ್ಮ ಎಲುಬುಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆಯೇ ನಿಂತಿರುವುದು ನಿಜವಾದರೂ, ಕೇವಲ ಎಲುಬು ಬಹಳ ಭಯಂಕರ. ಎಲುಬುಗೂಡಿನಲ್ಲಿ (ಕೇವಲ ಸ್ಟೆಲಿಟನ್‌ನಲ್ಲಿ) ರಮಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಎಲುಬುಗೂಡಿನ ಭಯಂಕರತೆಯನ್ನೆಲ್ಲ, ಇನ್ನಾವುದೋ ಒಂದರಿಂದ ಮರೆಯಿಸಿ ಮನಸ್ಸು ರಮಿಸುವಂತೆ ಇದ್ದಾಗ ಅದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ರಾಮಣೀಯಕತೆ. ಅಂಥಹ ಸನ್ನಿವೇಶವೋ ದಗಿದಾಗ ತಾನೇ 'ಸುಂದರೀ ರಮಣೀ ರಾಮಾ' ಇತ್ಯಾದಿ ಪರ್ಯಾಯನಾಮಗಳು ಬರುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ರಮಣೀಯತೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ರಮಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವುದರ ಜತೆಗೆ, ಇನ್ನಾವುದೋ ಒಂದು ಉತ್ತಮ ಧೈಯದ ಕಡೆಗೂ ಜೀವಿಯ ಚಿತ್ತವನ್ನು ಸಾಗಿಸುವಂತಿರುವುದಾದರೆ, ಅಲ್ಲೊಂದು ಭೂಷಣದ ವ್ಯಾಪಾರ.

**ಭಾವ ರಸಗಳನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿ ಬಂದು, ಭಾವರಸಗಳಿಗೆ ಪೋಷಕವಾದಾಗ-
“ಅಲಂಕಾರ”**

ಆತ್ಮಭರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಆಭರಣ. ರಾಮಣೀಯಕತೆಯಿರುವಡೆಯಲ್ಲಿ, ಆಭರಣಕ್ಕೆ-
ಅಲಂಕಾರಕ್ಕೆ, ಚಿತ್ರವನ್ನು ಗಮ್ಯದಡೆಗೆ ಒಯ್ಯುವ ವ್ಯಾಪಾರವಿರಬೇಕು. ಇದರಂತೆಯೇ
ಕಾವ್ಯದಲ್ಲೂ ಸಹ,

‘ಅಲಂಕಾರಾಸ್ತು ನಾಟ್ಯಚ್ಛಿಃ ಜ್ಞೇಯಾ ಭಾವರಸಾಶ್ರಯಾಃ |’

ಭಾವವನ್ನೂ ರಸವನ್ನೂ ಆಶ್ರಯಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದು, ಅದನ್ನೇ- ತನ್ನ ಆಶ್ರಯವನ್ನೇ
ಪೋಷಿಸುವವ್ಯಾವೂ ಅವುಗಳೇ ಅಲಂಕಾರವೆನಿಸುವುವು. ಈ ಅಲಂಕಾರಗಳು
ಜೀವಿಯನ್ನು ಭಾವದ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ ನಿಲ್ಲುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುವು. ಹಾಗೆ ಭಾವದಲ್ಲಿ
ನೆಲೆಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾತಾಡಿದಡೆಯಲ್ಲಿ ತಾನೇ ‘ಏಷ್ಠು ಅಲಂಕಾರವಾಗಿ ಮಾತಾಡು
ತ್ತಾನಿವನು’ ಎನ್ನುವಂತಾಗುವುದು. ಒಬ್ಬನನ್ನು ‘ಬಾ ಇಲ್ಲಿ’ ಎಂದು ಬಿರುಸಾಗಿ
ಕರೆದಡೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಸೊಬಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅಲಂಕಾರವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಭಾವದಲ್ಲಿಗೆ
ಇವನನ್ನೆಳೆಯುವುದಿಲ್ಲ.

ಕವಿಯ ವರ್ತನೆಯ ಕಡೆಗೆ ಮನಸಿಡುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು ವೃತ್ತಿ

ಅಲಂಕಾರದಂತೆಯೇ ವೃತ್ತಿಯೆಂಬುದೂ ಒಂದುಂಟು. ‘ವೃತ್ತಿವರ್ತನ ಜೀವನೇ’
ಎಂಬುದಾಗಿ ಕೋಶವು ತಿಳಿಸುವಂತೆ ವೃತ್ತಿ ಪದಕ್ಕೆ ವರ್ತನ- ಜೀವನ ಎಂಬ ಎರಡರ್ಥವೂ
ಇದ್ದರೂ, ಕಾವ್ಯ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತೆ ವರ್ತನವೆಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲೇ ವೃತ್ತಿ ಪದವು
ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಏಕೆಂದರೆ- ಕವಿಯ ವರ್ತನೆಯ ಕಡೆಗೆ ಮನಸಿಡುವಂತೆ
ಮಾಡುತ್ತೆ. ಕವಿಯು ಹೇಗೆ ವರ್ತಿಸುತ್ತಾನೆ? ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕಿಲ್ಲ. ಈ ವೃತ್ತಿಗಳ
ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಹೊರಟ ಭರತಾಚಾರ್ಯರು ಇವುಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳುವರು-

‘ಋಗ್ವೇದಾದ್ಭಾರತೀ ಕ್ಷಿಪ್ರಾ ಯಜುರ್ವೇದಾಚ್ಚ ಸಾತ್ವತೀ |

ಕೃತಿಕೇ ಸಾಮವೇದಾಚ್ಚ ಶೇಷಾ ಆಥರ್ವಣಾದಪಿ || ಇತ್ಯಾದಿ-

ಈ ವೃತ್ತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನೀವು ತಿಳಿಯ ಹೊರಟು ದಿನ ತಪ್ಪದೇ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವುದಾದರೆ
ಒಂದು ತಿಂಗಳ ಕಾಲದ ಪಾಠವಾಗುತ್ತೆ. ವಿಷಯವು ಬಹಳ ಗಹನವಾಗಿದೆ.

**ಆರ್ಷಸಾಹಿತ್ಯದ ಅನೇಕ ಪದಗಳು ಆತ್ಮ ಭಾವದಲ್ಲೇ ಇದ್ದಾಗ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದವು
ಗಳು**

ಇನ್ನು ‘ಸತ್ಯಂ ಶಿವಂ ಸುಂದರಂ ಶಾಂತಂ ಸನಾತನಂ’ ಇತ್ಯಾದಿ ಪದಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ
ಕಾಲಾವಕಾಶವಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತೆ. ಇವೆಲ್ಲಾ ಏನೋ ಆತ್ಮ ಭಾವದಲ್ಲೇ ಇದ್ದಾಗ
ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವ ಶಬ್ದಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಲ್ಲೂ ಸಹ ಇಂಥ ವಿಷಯಗಳು
ಬರುವಾಗ ಆಯಾ ಜಾಗಗಳಲ್ಲಿ-

‘ಸ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಸ ಶಿವಃ ಸೇಂದ್ರಃ ಸೋಽಕ್ಷರಃ ಪರಮಃ ಸ್ವರಾಟ್’ |
 ‘ಋತಂ ಸತ್ಯಂ ಪರಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಪುರುಷಂ ಕೃಷ್ಣಪಿಂಗಲಮ್ |
 ಉರ್ಧ್ವರೇತಂ ವಿರೂಪಾಕ್ಷಂ ವಿಶ್ವರೂಪಾಯ ವೈ ನಮಃ ||’
 ‘ನಾಂತಃ ಪ್ರಜ್ಞಂ ನ ಬಹಿಃ ಪ್ರಜ್ಞಂ ನೋಭಯತಃ ಪ್ರಜ್ಞಂ
 ನ ಪ್ರಜ್ಞಾನಘನಂ ನ ಪ್ರಜ್ಞಂ ನಾಪ್ರಜ್ಞಮ್ |
 ಅದೃಷ್ಟಮವ್ಯವಹಾರ್ಯಮಗ್ರಾಹ್ಯಂ ಅಲಕ್ಷಣಮಚಿಂತ್ಯವ್ಯಪದೇಶ್ಯಂ
 ಏಕಾತ್ಮಪ್ರತ್ಯಯಸಾರಂ ಪ್ರಪಂಚೋಪಶಮಂ ಶಾಂತಂ ಶಿವಮದ್ವೈತಂ
 ಚತುರ್ಥಂ ಮನ್ಯಂತೇ ಸ ಆತ್ಮಾ ಸ ವಿಜ್ಞೇಯಃ’ ||

ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ತಾನು ತಾನಾಗಿಯೇ ಹೊರಟು ಬಂದ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಎಲ್ಲವೂ ತನ್ನ ಮೂಲಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ನೆಲೆ ನಿಲ್ಲುವಂತಾದರೆ ಸುಂದರ

ಈ ಉಪನಿಷದ್ವಾಣಿಯ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಪಾಮರರೂ ವ್ಯವಹರಿಸುವರು, ಪಂಡಿತರೂ ವ್ಯವಹರಿಸುವರು. ಆದರೆ ನಿಜವಾದ ಆ ‘ಪಂಡಿತ್ವಾನ್’ ವುಳ್ಳಂತಹ ಪಂಡಿತರ ಕಡೆಯಿಂದ ಅವರ ವಾಕ್ಯದ ಮೂಲಕ ಇದು ಹೊರಪಟ್ಟಾಗ ಪುನಃ ಆ ಮೂಲದಲ್ಲೇ ಇದು ನಿಲ್ಲುವಂತಾಗಬಹುದು. ಸಮುದ್ರದಿಂದ ಹೊರಟ ನೀರು ಪುನಃ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ತಾನೇ ನಿಲ್ಲಬೇಕು.

‘ಆಕಾಶಾತ್ಪತಂತ ತೋಯಂ ಯಥಾ ಗಚ್ಛತಿ ಸಾಗರಮ್ ||’

ಎಲ್ಲವೂ ತನ್ನ ಮೂಲಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ನೆಲೆ ನಿಲ್ಲುವಂತಾದರೆ ಅದೇವು ಸುಂದರ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ವಿಕಾರಾಪ್ತ. ಯಾವುದೇ ಭಾವವೂ, ರಸವೂ, ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಾಗಲೀ ಪುರುಷರಲ್ಲಾಗಲೀ ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅದು ಪರಮರಸವಾಗಬೇಕು. ಎಲ್ಲವೂ ರಸವಾಗಿ ಆರಂಭಿಸಿ (ಸಮರವಿಲ್ಲದೇ) ಆ ಸಮರಸದಲ್ಲಿ ಮುಗಿಯುವಂತಿರಬೇಕು.

ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾವ್ಯ ವಿಮರ್ಶಕರನ್ನು ಕುರಿತು

ಕಾವ್ಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನವರಾರೂ ಈ ರೀತಿಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಕೊಟ್ಟಂತೆ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲರೂ ಅವರವರ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಶೃಂಗಾರ ಪ್ರಕಾಶವೆಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಒಂದು ಮಂಗಲ ಶ್ಲೋಕವು ಬಹಳ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಂದಿದೆ. ಅದೇನು ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಆ ರೀತಿ ಬಂದಿದೆಯೋ ಅವರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ವಿಷಯವೇ ಪಟ್ಟು ಹಾಗೆ ಬಂದಿದೆಯೋ ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಶ್ಲೋಕಗಳು ಬಹಳ ಚೆನ್ನಾಗಿವೆ, ಮುದ್ದಾಗಿಯೂ ಇವೆ—

‘ದೇವ್ಯಾಃ ಕಾರಣರೂಪಭಾವಜನಿತಾಃ ಸರ್ವಾ ಭಗಾಂಕಾಃ ಸ್ತ್ರೀಯಃ

ಲಿಂಗೇನಾಽಪಿ ಹರಸ್ಯಸರ್ವಪುರುಷಾಃ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಚಿಹ್ನೀಕೃತಾಃ |

ಯೋಽನ್ಯತ್ಕಾರಣಮೀಶ್ವರಾತ್ಪ್ರವದತೇ ದೇವ್ಯಾ ಚ ಯನ್ನಾಂಕಿತಂ

ತೃಲೋಕ್ಯೇ ಸಚರಾಚರೇ ಸ ತು ಪುಮಾನ್ ಬಾಹ್ಯೋ ಭವೇದ್ವರ್ಮತಃ ||’ –

ಎಂದು

ವೃಕ್ಷವು ಬೀಜದಲ್ಲಿ ಸೇರುವಂತೆ ಎಲ್ಲವೂ ಬ್ರಹ್ಮ ಮೂಲದಲ್ಲೇ ಒಂದುಗೂಡುವುದು ನಿಸರ್ಗದ ನಡೆಯಾಗಿದೆ

ನಮ್ಮ ಈ ಬಗೆಯ ವಿವರಣೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕೇಳಿದಾಗ, ನಮ್ಮ ಮಾತು ಕಥೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೋಡಿದಾಗ, ಇದೇನಿವರಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮ ಪಿಶಾಚಿ ಹಿಡಿದು ಬಿಟ್ಟಿದೆ? ಎಲ್ಲಿ ಹೋದರೂ ಯಾವ ವಿಷಯವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೂ ಅದಿಲ್ಲದೇ ಮಾತೇ ಇಲ್ಲವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿದೆಯಲ್ಲವೇ? ಎಂದು ತೋರಬಹುದು. ಆದರೆ ಹಾಗೆ ತೋರಲು ಕಾರಣವೇನೆಂದರೆ - ನಿಸರ್ಗದ ರಹಸ್ಯವು ಅರ್ಥವಾಗದಿರುವುದೇ ಆಗಿದೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ- ಬೀಜದಿಂದ ಒಂದು ಅಂಕುರವು ಹುಟ್ಟಿ ಗಿಡವಾಗಿ ಮರವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವುದು, ತನ್ನ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಮುಗಿಸುತ್ತಾ ಅದು ಮತ್ತೆ ಮೊದಲ ಬೀಜ ಅಥವಾ ಫಲದವರೆಗೂ ತನ್ನನ್ನು ಒಯ್ದು ಪೂರ್ಣತೆ ಹೊಂದುತ್ತೆಯೆನ್ನಬೇಕಾದರೆ, ಅದರ ಕಾಂಡ ಕಡ್ಡಿ ಎಲೆ ಚಿಗುರು ಎಲ್ಲದರಲ್ಲಿಯೂ ಆ ಹಣ್ಣಿನ - ಆ ಬೀಜದ ಗಂಧ ರಸ ಮೊದಲಾಗಿ ಅದರ ಧರ್ಮಗಳು ಇದ್ದರೆ ತಾನೇ ಸಾಧ್ಯವಾದೀತು. ಆ ಫಲದವರೆಗೂ, ಆ ಬೀಜದವರೆಗೂ ಹೋಗದೆ ಇದ್ದರೂ ಕಾಂಡದಲ್ಲೋ ಶಾಖೆಯಲ್ಲೋ ಅದರ ಬೆಳವಣಿಗೆ ನಿಂತುಹೋದರೂ ಬೀಜವು ತನ್ನ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಪೂರ್ತಿಮಾಡಿಕೊಂಡಿತು- ಎನ್ನಬಹುದಾದರೆ ಹೇಗೆ ಬೀಜದ ಮಾತನ್ನು ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಯಾವುದೋ ಹಂತದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಬಿಡಬಹುದೋ, ಅದರಂತೆ ಬ್ರಹ್ಮತತ್ವದ ಯಾವುದೋ ಹಂತದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಬಿಡಬಹುದೋ, ಅದರಂತೆ ಬ್ರಹ್ಮತತ್ವದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಮಾತನ್ನೂ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಹಂತದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿಬಿಡಬಹುದು. ಆವಾಗ ಈ ಬ್ರಹ್ಮ ಪಿಶಾಚಿಯೂ ಹಿಡಿಯಬೇಕಿಲ್ಲ. ನಾವು ಹೇಳುವ ನಿಯಮವೂ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲವೆನ್ನಲಾದೀತು. ಈ ಉದಾಹರಣೆಯೊಂದನ್ನು ನೀವು ಸರಿಯಾಗಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ ಅಷ್ಟೇ ಸಾಕು. ಆದ್ದರಿಂದ ಜೀವನವು ಬೆಳೆದು ಪೂರ್ಣತೆ ಹೊಂದಿ ತನ್ನ ಮೂಲದಲ್ಲೇ ನಿಲ್ಲಬೇಕಾದರೆ ಎಲ್ಲದರಲ್ಲೂ ಆ ಮೂಲವಸ್ತುವಿನ ಧರ್ಮವು ಬೆರೆತುಕೊಂಡೇ ಹೋಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ವಿಚಾರವನ್ನು ಜನರ ಮುಂದಿಡಬೇಕಾದರೆ ನೀತಿ ದೇಶಕಾಲಗಳು ಇವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಅರಿತು ಇಡಬೇಕಾಗುವುದು.

ಸದುಪಯೋಗವಾಗುವ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ವಿಚಾರವನ್ನು ಬಲ್ಲವನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮುಂದಿಡಬೇಕು

ಈವರೆಗೆ ನೀವು ಇಟ್ಟ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ, ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಂತಹ ವಿಚಾರವನ್ನು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾದ ಉತ್ತರ ರೂಪವಾಗಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದೇನೆವು. ಎಲ್ಲದರಲ್ಲೂ ಅವನ ತನವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡ ಒಂದು ಮನಸ್ಸು, ವಿಷಯವನ್ನಿಡಲು ಹೊರಟಾಗ ಅವನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತೆಯೇ ಇಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಬರೀ ಗ್ರಂಥದ ಮೇಲಿನ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಮಾತ್ರ ಹೇಳಿ ಹೊರಟರೆ, ಚಿತ್ರ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ಏನೇನೋ ಹೇಳಿಬಿಡಬಹುದು. ಲೋಕವೂ ಇದನ್ನೇ ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತೆ. ಈಗ ನಾವು ಹೇಳುತ್ತಿರುವ ಕ್ರಮವನ್ನು ಲೋಕವು ಕೇಳಿದಾಗ ಇದೇನು? ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಯಾವೊಬ್ಬ ಪಂಡಿತರೂ ಹೀಗೆ ಹೇಳಲೇ ಇಲ್ಲ! ಆದ್ದರಿಂದ 'ಮುರಾರೇಃ

ತೃತೀಯಃ ಪಂಥಾಃ' ಎನ್ನುವಂತಾಗಿದೆ ಇವರ ದಾರಿ- ಎನ್ನುವುದಾದರೆ, ಹೌದು! 'ಮುರಾರಿಯ ಮಾರ್ಗವು ಭೂಃ ಭುವಃಗಳನ್ನು ದಾಟಿದ ಮೂರನೆಯದೇ ಆಗಿದೆ' ಎಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುವುದು. ಮುರಾರಿಯ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ, ಜೀವನದ ಲಕ್ಷ್ಯವೇ ಪರಾರಿಯಾಗುವುದು. ಹಾಗಾದರೆ ಅದು ಪುರುಷಾರ್ಥಕ್ಕೆ ದೂರವಾಗುವಂತಾಗುವುದು. ಅದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ಕೊಡಬಾರದು. ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಸದುಪಯೋಗವಾಗುವ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾಗಿಯೇ ಇಡಬೇಕು. ಇತರೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ನೀತಿಯಿರಿತು. ಇಡಬೇಕು. ಸರಿಯಾದ ದೃಷ್ಟಾಂತೋಪಮಾನಾದಿಗಳಿಂದ ಜನರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸತ್ಯವಾದ ವಿಷಯದ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಬೇಕು. ಅಂಥ ಯತ್ನ ಮಾಡಿದ್ದಾಗಿದೆಪ್ಪ ಇಲ್ಲಿ.

ಯುಕ್ತಾಯುಕ್ತತೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಹೊರಟಾಗ, ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವ ಅಧಿಕಾರವಿದೆ

ದಿಟ್ಟ ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನಿಟ್ಟು ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಗ್ರಂಥಗಳು ಏನೇ ಹೇಳಿದರೂ ಇದಕ್ಕನುಗುಣ ವಾಗಿದ್ದರೆ ಸರಿ, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ತಪ್ಪು ಎಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು. ತಪ್ಪು ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನೇ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬಂದು, ಯಾರಾದರೂ ಹೀಗೇಕೆ ನಡೆಯುತ್ತೀರಿ? ಎಂದರೆ, ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ನಡೆಯುವುದೇ ಸಂಪ್ರದಾಯವಾಗಿ ಬಂದಿದೆ- ಎನ್ನುವುದಾದರೆ ಆ ವಿಷಯ ಬೇರೆ. 'ಆಹಾರ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಬಡಿಸುವಾಗ, ಪಾತ್ರೆಯನ್ನೇ ಖಿಗ್ಗಿಸಿ ಬಡಿಸುವುದೇ ನಮ್ಮ ಅಭ್ಯಾಸ. ನಾವು ಸೌಟನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವುದೇ ಇಲ್ಲ -' ಎಂದರೆ, ಅದು ನಿಮ್ಮ ವೈಯಕ್ತಿಕ ವಿಷಯ. ಅದಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಮಾತಿಲ್ಲ. ಬಡಿಸುವ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಸೌಟು ಬೇಕೆ? ಬೇಡವೇ? ಯಾವುದು ಉಚಿತ? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ, ಸೌಟನ್ನುಪಯೋಗಿಸುವ ಔಚಿತ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಉಪನ್ಯಾಸ. ಸರಿ ತಪ್ಪುಗಳ ಪ್ರಶ್ನೆಯಿಲ್ಲದೇ, 'ನನ್ನಿಷ್ಟ ನನ್ನ ಬಾಯಿ ಆಡುವ ಮಾತಿಗೆ ನಿಮ್ಮದೇನಾಕ್ಷೇಪಣೆ? ಆಕ್ಷೇಪಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನಿಮ್ಮದೇನಧಿಕಾರ?', ಎಂದಾಗ ಅಲ್ಲಿ ಯಾವ ಮಾತೂ ಇಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ದೂರವಾದ ಮಾತೂ ಆಡುವವರ ಇಷ್ಟವನ್ನವಲಂಬಿಸಿ ಹೊರಡುವುದಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿ ಮಾಡಲು ನಮಗೇನೂ ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲ. ಸತ್ಯದ ಒರೆಗೆ ಹಚ್ಚಿ ಯುಕ್ತಾಯುಕ್ತ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡ ಹೊರಟಾಗ ಅಲ್ಲಿ ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವ ಅಧಿಕಾರ. ಅಷ್ಟೇಪ್ಪ!

ನಿರ್ಸರ್ಗದಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವುದಾದರೆ ಇತ್ಯರ್ಥವು ಸಾಧ್ಯ

ಶ್ವಾಸ ಕೋಶ, ಹೃದಯ, ಕರುಳು ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಗೂ ಅವರವರ ದೇಹದಲ್ಲೇ ಇದೆ. ಪುಸ್ತಕದಿಂದೇನೂ ಅವುಗಳನ್ನು ಯಾರು ದೇಹಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಅವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಈ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಕೊಂಡು, ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಿದೆಯಷ್ಟೆ ಶ್ವಾಸಕೋಶ ಎಲ್ಲಿದೆ? ಎಂದರೆ, ಇಲ್ಲೇ ಇದೆ. ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿಯ ವಿವರಣೆ ಸರಿಯಾಗಿದೆಯೇ? ಎಂದರೆ, ಪುನಃ ಇಲ್ಲಿಗೇ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ತಿರುಗಿಸಬೇಕಾಗುವುದು. ದೇಹದಲ್ಲಿರುವುದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆಯೇ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ಸರಿ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ತಪ್ಪು ಎನ್ನಬೇಕಾಗುತ್ತೆ. ಇದೇ ತೀರ್ಮಾನ.

ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಪಂಕ್ತಿಯನ್ನೇ ಕಂಡರೂ, ಅದರ ವಿಷಯವು ಪ್ರಕೃತಿಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ತಾನೇ ಹುಡುಕಿದರೇ ಸಿಗುವುದು. ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಮೀರಿದ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಅಲ್ಲೇ ಅದನ್ನು ಹುಡುಕಬೇಕು. ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲೇ ಹುಡುಕಲು ಹೊರಡಬಾರದು. ಹಾಗೆ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲೇ ಹುಡುಕುವುದಾದರೆ ಅದೆಲ್ಲಾ ಕೇವಲ ಕಲ್ಪನಾತ್ಮಕವಾಗಿದ್ದು, ಎಷ್ಟು ಜನ್ಮಕ್ಕೂ ಇತ್ಯರ್ಥವಾಗದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತೆ. ವಿಷಯವು ಇರುವೆಡೆಯಲ್ಲೇ ವಿಷಯವನ್ನು ಹುಡುಕಿ.

ಕಾಲವರಿತು, ವಿಷಯದ ಗಾಂಭೀರ್ಯಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ವಿಷಯವಿಡಬೇಕು

ಮಾರ್ಗವನ್ನೂ ನೀತಿಯನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಬೇಡಿ! ಹೇಳುವವರು ಇಲ್ಲದ ಮಾತಕ್ಕೆ ವಿಷಯದ ನಡೆ ನಿಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಮಾತುಕತೆ - ವ್ಯವಹಾರ ಎಲ್ಲಾ ತತ್ಕಾಲಕ್ಕೆ ನಿಂತಂತಾಗಿರಬಹುದು. ಅಸಮಯದಲ್ಲಿ ವಿಷಯವನ್ನು ಇಡಹೊರಟರೆ ರಸಾಭಾಸವೆ ಹೊರತು ರಸಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಾಗಲಾರದು. ವಿಷಯದ ಗಂಭೀರವಾದ ನಡೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಅದರ ವ್ಯವಹಾರವೂ ಗಂಭೀರವಾಗಿದಬೇಕಪ್ಪಾ !

ಈ ಬಗ್ಗೆ ಸದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಬೇಕಾದ್ದು ಇಷ್ಟೆಪ್ಪಾ ! ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ನಿಮ್ಮ ಪುಸ್ತಕವೋ ಗ್ರಂಥವೋ ನೋಡಿಕೊಂಡು ನೀತಿಯರಿತು ಇಡೀಪ್ಪ! ಕೃಷ್ಣಾ!

ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಉತ್ತರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಅವಲೋಕನ

ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿ ಮಹಾರಾಜರ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಿಸುವುದಾಗಿದೆ

ಶ್ರೀಯವರು- ಅವರ ಪಕ್ಕ(ಕಡೆ)ದಿಂದಲೇ ಪ್ರಶ್ನೆ ಬಂದಿದ್ದರಿಂದ ನಿಜವಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ನೊಬ್ಬನು ಇದ್ದಾಗ, ಆ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರಕೊಡುವುದು, ಜವಾಬ್ದಾರಿಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕರ್ತವ್ಯ ವಾಗಿರುತ್ತೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಉತ್ತರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾಗಿದೆ. ನಿರುಪಾಧಿಕವಾಗಿ ಉತ್ತರಕೊಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಯಾವ ಕಿರಿಕಿರಿಗೂ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ಉತ್ತರ ಪಡೆದವರ ಪಕ್ಕದಿಂದ, ಕೊಟ್ಟ ಉತ್ತರವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ವ್ಯವಹರಿಸುವುದು ಅಥವಾ ಬಿಡುವುದು ಅವರ ಇಚ್ಛೆಗೆ ಬಿಟ್ಟದ್ದು.

ಒಬ್ಬ ಗೃಹಸ್ಥನ ಮನೆಗೆ ಹಸಿವಿದ್ದವರೂ ಇಲ್ಲದವರೂ ಇಬ್ಬರೂ ಬರುವುದುಂಟು. ಊಟದ ಸಮಯವಾಗಿದ್ದಾಗ ಗೃಹಸ್ಥನು ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಏಕರೂಪವಾಗಿಯೇ ಆಹ್ವಾನ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಅದು ಗೃಹಸ್ಥನ ಕರ್ತವ್ಯ. ಆಹ್ವಾನ ಕೊಡಬೇಕು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ನಂತರ ಅವನಿಗೆ ಹಸಿವಿದೆ, ಇಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಅವನು ಊಟಕ್ಕೆ ಬರುವುದು, ಬಿಡುವುದೇ ಸಾಕ್ಷಿ. ಅವೆರಡೂ ಅವನಿಚ್ಛೆಗೇ ಸೇರಿದ್ದು. ಅಲ್ಲಿ ನಮ್ಮದೇನೂ ಪಾತ್ರವಿರಬಾರದು.

ನಿಜವಾದ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಚ್ಯುತಿಯಿಲ್ಲವೆಂಬ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸು ನಿರ್ಮಲವೂ ನಿರುಪಾಧಿಕವೂ ಆಗಿ ಉಳಿಯಬೇಕು

ಒಂದು ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಅದಕ್ಕೆ ನೀರು ಭರ್ತಿಮಾಡಿ, ಅದನ್ನು ಪೂರ್ಣಕುಂಬವಾಗಿ ಮಾಡೋಣವೆಂಬ ಆಕಾಂಕ್ಷೆ ನಮಗೆ ಬರಬಹುದು. ಏಕೆಂದರೆ ಅದು ಪಾತ್ರವಾಯಿತಲ್ಲ. ಎಂದು ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ ಆ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತಾವುದೋ ಪದಾರ್ಥ ಭರ್ತಿಯಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದರೆ ಆಗ ನಮ್ಮ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಯಂತೆ ನೀರು ತುಂಬಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೂ ತುಂಬಲು ಹೊರಟರೆ ನೀರೆಲ್ಲಾ ಹೊರಗೆ ಹರಿದು ಹೋಗುವುದು. ನಾವು ಮಾಡುವ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಪ್ರಯೋಜನ ದೊರಕುವುದಿಲ್ಲ. ಆ ಪಾತ್ರೆಯು ಜಲಪೂರ್ಣವಾಗಲಿ ಎಂಬುದು ತಾನೇ ನಮ್ಮ ಉದ್ದೇಶ. ಅಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ಎಡೆಯಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ನಾವೂ ಒಬ್ಬನನ್ನು ಈ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾಗಬಹುದೆಂದೂ, ಇಡುವುದಕ್ಕೆ ವಿಷಯ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆಯೆಂದೂ ಭಾವಿಸಿ ಅವನ ಬುದ್ಧಿಗೆ ತುಂಬಲು ಹೊರಟರೆ, ಅದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಬೇರೆ ಯಾವುದೋ ವಿಷಯವನ್ನು ಅವನ ಬುದ್ಧಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾಗ ನಾವಿಡುವ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಅವಕಾಶವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದಲ್ಲ ನೈಸರ್ಗಿಕವಾಗಿಯೇ ಅಳಿದು ತಿಳಿಯತಕ್ಕ ವಿಷಯವಾದ್ದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸು ಇಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಲವೂ, ನಿರುಪಾಧಿಕವೂ ಆಗಿ ಉಳಿಯಲಿ. ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಿದವರು ವಿಷಯವನ್ನು ಆದರದಿಂದ ಗ್ರಹಿಸಿದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಇಟ್ಟ ವಿಷಯವೇನೂ ಸತ್ತು ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ತಾನು ನೆಲೆಯಾಗಿಯೇ ನಿಂತಿರುತ್ತೆ. ಸಮವೃದ್ಧಿಯಿಂದ ಭಾವಿಸಿ ನಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ನಾವು ಮಾಡಿದ್ದೇವೆ ಅಷ್ಟೇ.

ಭವಬಂಧನದಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗಲು ಬಯಸಿದವರಿಗಾಗಿ ಭಗವಂತನ ಕಡೆಯಿಂದ ಬಂದ ವಾಣಿಯಿದು

ಈವಾಗ ಮಹಾರಾಜರಿಗೆಂದು ಕೊಟ್ಟ ವಿಷಯಗಳು ಕೇವಲ ಅವರಿಗಾಗಿಯೇ - (ಮಹಾರಾಜರಿಗಾಗಿಯೇ) ಅಲ್ಲ. ಯಾವನು ನನ್ನ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣನಾಗಿ ರಾರಾಜಿಸುತ್ತಿರುವನೋ, ಅವನ ಕಡೆಯಿಂದ ಬಂದ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಅವನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಯೇ ಇಟ್ಟು, ಅವನ ಕಡೆಯಿಂದ ಬಂದ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಅವನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಯೇ ಇಟ್ಟು, ಅವನ ಪ್ರಕಾಶಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಹೇಳಿದ್ದಾಗಿದೆ. ಇದು ಸತ್ಪಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಇಡಬೇಕಾದ ವಿಷಯವಷ್ಟೇ. ನನ್ನ ಪ್ರಭುವು ಯಾವ ದುಡ್ಡು- ಕಾಸು ಮತ್ತು ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಗಳ ಮೇಲೂ ನಿಂತಿಲ್ಲ. ಅವನಿಗೆ ಬಾಲರೂ, ವೃದ್ಧರೂ, ಯುವಕ-ಯುವತಿಯರೂ, ಸುಂದರ- ಕುರೂಪಿಗಳು ಎಲ್ಲರೂ ಒಂದೇ. ಅವನಿಗೆ ಬೇಕಾದುದು ಆತ್ಮ ಸೌಂದರ್ಯವಷ್ಟೇ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಜನರು ತಪ್ಪು ಕೆಲಸಮಾಡಿದ್ದು, ಅಷ್ಟು ಜನಕ್ಕೂ ಜೈಲು ವಾಸದ ಬಂಧನವು ಶಿಕ್ಷೆಯಾಗಿ ಏರ್ಪಟ್ಟಾಗ, ಅಷ್ಟು ಜನರೂ ಸಮಾನವಾಗಿ ಬಂಧನದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಲು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವರಷ್ಟೇ. ಬಂಧನದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನಪೇಕ್ಷಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಯಾವ ಸೌಂದರ್ಯದ ಅಪೇಕ್ಷೆಯೂ

ಬೇಕಿಲ್ಲವಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗದ ಬಂಧನದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದೇನೆಂಬ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು, ಅದರಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗಿ ಸುಖಿಸಬಯಸುವವರು ಯಾರಾಗಿದ್ದರು, ಎಲ್ಲಾ ಜೀವಿಗಳು ಭಗವಂತನಿಗೆ ಬೇಕಾದವರೇ. ಅದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಅಂತಹವರ ಸಲುವಾಗಿ ಭಗವಂತನ ಕಡೆಯಿಂದ ಹೊರಟುಬರುವ ವಾಣಿಗಳಾಗಿವೆಪ್ಪಾ ಇವು! ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನು ಪ್ರಭುವೇ ಆಗಿರಲಿ, ದರಿದ್ರನೇ ಆಗಿರಲಿ. ಅವನ ಹಾರ್ದವಾದ ಅಪೇಕ್ಷೆಯ ಮೇಲೆ ಈ ವಿಷಯ ಕೊಡಬೇಕಾಗುತ್ತೆ.

ಸದುಪಯೋಗವಾಗುವಂತಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ವಿಷಯವನ್ನಿಡಬೇಕು

ಕೇಳಿದವನು ಪ್ರಭುವಾಯಿತಲ್ಲಾ! ಎಂದು ಪಾಂಡಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾಶನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಡಿ. ಸದುಪಯೋಗವಾಗುತ್ತೆ ಎಂದು ನಿರ್ಣಯವಾದರೆ, ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನು ಮುಂದಿಡಿ. ದುರುಪಯೋಗವಾಗುವ ಸೂಚನೆ ಕಂಡುಬಂದಲ್ಲಿ, ಕೂಡಲೇ ಇಟ್ಟು ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನು ನಿಸ್ಸಂಕೋಚವಾಗಿ ಹಿಂತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ. ಅಲ್ಲಿ ಹೆದರಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಉದರ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನೂ, ಸ್ವಾರ್ಥವನ್ನೂ ಮುಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ನಮ್ಮನ್ನೇ ನಾವು ಮರೆತುಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ಅಂತರ್ಧರ್ಮವೊಂದು ನಮ್ಮ ಕೈಬಿಟ್ಟು ಹೋಗದಿದ್ದರೆ ಸಾಕು. ಹತ್ತು ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷೆ ಮಾಡಿಯಾದರೂ ಜೀವಿಸಬಹುದು. ಮನೆಯವರಿಂದ ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ ಎಂದು ಹೇಳಿಸಿಕೊಂಡ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಅವಮಾನವೇನೂ ಇಲ್ಲ.

ಸ್ವಾರ್ಥದಿಂದಲೋ ಭಯದಿಂದಲೋ ವಿಷಯವನ್ನು ಮಾರಿಕೊಳ್ಳುವಂತಾಗಬಾರದು

ನಾನು ಎಂಬ ಜೀವವು ಬದುಕಬೇಕು. ಹಾಗೆ ಬದುಕಲು ಹೊರಟಾಗ ಮುಂದೆ ದ್ವಾರವಾಗಿರತಕ್ಕ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೂ ಈ ದೇಹಕ್ಕೂ ಒಂದು ಆಹಾರವು ಬೇಕು. ಅದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಭಿಕ್ಷೆಗೆ ಬಂದಿರುವುದಾಗಿದೆ. ಇಂಥ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟರೆ, ಹಾಕಬಹುದು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಮುಂದೆ ಹೋಗಿನ್ನಬಹುದು. ಅದರಲ್ಲಾವ ಅಭ್ಯಂತರವೂ ಇಲ್ಲ. ಇನ್ನೊಂದು ಮನೆಗೆ ಹೋಗ್ತೇನೆ ಎಂಬ ಧೈರ್ಯವಿರಬೇಕು. ಸರ್ವಸಂಗ ಪರಿತ್ಯಾಗವನ್ನು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿಕೊಂಡ ಸಂನ್ಯಾಸಿಗೂ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಲಾರವು. ಅವನು ಕಣ್ಣೆರೆದ ಕೂಡಲೇ ಒಳ್ಳೆಯದನ್ನೋ ಕೆಟ್ಟದನ್ನೋ ಕಣ್ಣು ನೋಡುತ್ತಲೇ ಇರುವುದು. ಒಳ್ಳೆಯ ಶಬ್ದವಾಗಲೀ ಕೆಟ್ಟ ಶಬ್ದವಾಗಲೀ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಶಬ್ದವು ಕಿವಿಗೆ ಬೀಳದೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಕೇಳಿದ ನಂತರ ಬೇಕಾದರೆ, 'ರಾಮ ರಾಮ' ಎಂದು ಕಿವಿಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಲಿ. ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೇನೂ ಆಯಾ ಧರ್ಮಗಳು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲವಲ್ಲಾ! ಆಯಾ ಇಂದ್ರಿಯಗಳೊಂದಿಗೆ ಇರುವವರೆವಿಗೂ ಯಥಾಯೋಗ್ಯ ಅದರದರ ಆಹಾರವನ್ನು ಕೊಡಲೇ ಬೇಕಾಗುವುದು. ಅದನ್ನು ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆನ್ನುವ ವಿಷಯ ಬೇರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಉದರವೋ ಇಂದ್ರಿಯಗಳೋ ಇರುವವರೆಗೆ ಅದಕ್ಕೆ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಬೇಕಾದುದನ್ನು ಹುಡುಕಿ

ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳೋಣ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಭಿಕ್ಷೆಗೆ ಹೊರಟರೂ ಅವಮಾನವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಗಾಗಿ ಹೆದರಿ ಸ್ವಾರ್ಥದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ವಿಷಯವನ್ನೇನೂ ಮಾರಿಕೊಳ್ಳಬೇಡಿ! ನಿಮ್ಮ ನೆಲೆಯಲ್ಲೇ ನೀವಿದ್ದುಕೊಂಡು ಅವರ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಒಂದು ಕೆಲಸವನ್ನು ಕೊಡಿ.

ಪರತತ್ವದ ಸಂಕಲ್ಪದಂತೆ ತಮ್ಮ ನಡೆ

ಈ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ವ್ಯವಹರಿಸಬೇಡಿ! ಈ ವ್ಯಕ್ತಿಯೂ (ತಮ್ಮನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಾ) ಸ್ವತಂತ್ರನಲ್ಲ. ಕೇವಲ ಪರವಶ. ಅವನೇನಾದರೂ ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟಿರುಂಟು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಯಾರೇ ಬಂದರೂ ಅಲ್ಲಾಡುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲ ಇವನು.

ರಾಜನು ಜಿಜ್ಞಾಸುವಾಗಿ ಬಂದಾಗ ರಾಜತ್ವದ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳುವಳಿಕೆ ನೀಡುವುದು ನಿಜವಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಕರ್ತವ್ಯ

ಅವನೀವಾಗ ರಾಜನಾಗದೇ ಇರಬಹುದಾದರೂ, ಆ ವಿಚಾರವನ್ನು ನಾವು ಭಾವಿಸ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಹೊರಗಿನ ರಾಜನಿರಲಿ! ಬಿಡಲಿ! ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಶರೀರರಕ್ಕೂ ಒಳರಾಜನೊಬ್ಬನಿರಲೇ ಬೇಕಲ್ಲಾ! ಅದೂ ಬೇಡವೆಂದರೆ ಡೆಡ್‌ಬಾಡಿಯಾಗುತ್ತೆ. ಹಾಗೆ ಒಂದು ರಾಜ್ಯವಿದ್ದೆಡೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಜೆಗಳಿದ್ದೆಡೆ ಒಬ್ಬ ರಾಜನಿರಲೇಬೇಕು. ಹಾಗೆ ಇರಲೇಬೇಕಾದ ರಾಜನ ಲಕ್ಷಣವೇನು? ಅವನ ಕರ್ತವ್ಯ ಮತ್ತು ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳೇನು? ಎಂಬ ಅಂಶಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಹುಟ್ಟಿದಾಗ, ಆಪ್ತರಾದ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಅವನದೇ ಆದ ರಾಜತ್ವಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನುದ್ಬೋಧನಗೊಳಿಸುವ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸತ್ಯಾಂಶಗಳನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವವನಿಗೆ ತಲುಪಿಸುವುದು ತಪ್ಪೇನಲ್ಲ. ಅನಂತರ ಅದರ ಸಮನ್ವಯದಶೆ ಬಂದಾಗ ಅವನು ಬೇಕಾದರೆ ರಾಜನಾಗಿ ಉಳಿಯಬಹುದು. ಅಥವಾ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ನಮಗೆ ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಆತ್ಮ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲವೆಂದು ಘೋಷಿಸಿ ಸ್ವರಾಜ್ಯಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಾದರೆ, ಅದರಂತೆ ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೂ ರಾಜ ಬೇಡವಾದರೆ ಬಿಡಲಿ, ಆ ವಿಷಯ ಬೇರೆ. ಆದರೆ ಅಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬ ಆವಶ್ಯಕವಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ ನೈಜತೆಯನ್ನುಳಿಸಿಕೊಂಡ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೊಬ್ಬನಿದ್ದರೆ, ಸಾಮಯಿಕವಾದ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು.

ಕೇವಲ ಶಾಸ್ತ್ರವಚನದ ಮೇಲೆ ನಿಲ್ಲದೆ ಸಾವಧಾನತೆಯಿಂದ ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು

ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಅವನಿಗುಂಟಾಗಬಹುದಾದ ಹೆಜ್ಜೆಯ ಮೇಲೆ ಗಮನವಿರಲಿ! ಅವನು ಹಿಂದಿದ್ದರೆ ನಾವೂ ಹಿಂದೆಯೇ ಇರೋಣ. ಕ್ಷತ್ರಿಯನು ದಾರಿಬಿಟ್ಟಾಗ ಶಾಸನ ಮಾಡುವುದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದೇನೋ ಶಾಸ್ತ್ರವಿಧಿಯಿರುವುದು ನಿಜ. ಆದರೆ ವಿಧಿ ಇದೆಯೆಂದು ಪಟ್ಟಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಕೆಲಸ ನಡೆಸಲು ಹೆಜ್ಜೆಯಿಡುವುದು ಮೂರ್ಖತನವಾದೀತು. ಒಬ್ಬ ದೇಹಿ ಜೀವದೊಂದಿಗೆ ಇದ್ದಾಗ ಅವನ ವ್ಯಾಧಿ

ನಿವಾರಣೆಗೆ ಡಾಕ್ಟರ್, ಔಷಧಿ ಇವೆಲ್ಲಾ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿ ಬರುವುದು. ಒಂದು ವೇಳೆ ಜೀವ ಕಳೆದು ಹೋದರೆ, ನಂತರ ಮಾಡುವ ಕರ್ತವ್ಯವೇ ಬೇರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಯಾವುದೇ ಕರ್ತವ್ಯ ಪ್ರಶ್ನೆ ಬಂದಾಗಲೂ ನಾವು ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಲಿರುವ ಜಾಗ ಸಜೀವವೇ? ನಿರ್ಜೀವವೇ? ಎಂಬುದನ್ನು ಮೊದಲು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ವಿಧಿ ಇದೆ ಎಂದುಕೊಂಡು ಹೊರಟುಬಿಡಬಾರದು. ಯಾವುದೇ ವಿಧಿ ಇದ್ದರೂ, ಅದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಧರ್ಮವಿರುವಂತೆ, ಅಪವಾದವಾಗಿ ಆಪದ್ಧರ್ಮವೂ ಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ವಿಧಿ ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದು ಸಂನ್ಯಾಸಿಗೂ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಲ್ಲ. ಅವನೂ ಸಮಯವರಿತು, ಅವಶ್ಯಕತೆ ಬಂದಲ್ಲಿ ಭಗವದಾಜ್ಞೆಯನ್ನನುಸರಿಸಿ, ಮುಖ್ಯ ಧರ್ಮದ ಬದಲು ಆಪದ್ಧರ್ಮವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರೆ ದೋಷವಾಗದು. ಈ ಅಂಶವನ್ನು ಶ್ರುತಿ, ಸ್ಮೃತಿ, ಇತಿಹಾಸ, ಪುರಾಣ - ಎಲ್ಲದರಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಲದೇಶಾನುಗುಣವಾಗಿ ತತ್ತ್ವಜ್ಞರಾದ ಋಷಿಗಳು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಎಲ್ಲದರಲ್ಲಿಯೂ ಮುಖ್ಯವಾದುದು- ಜೀವನದ ಮಹಾಧ್ಯೇಯ, ಸಾಧನೆ. ಇಷ್ಟು ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಈ ಹಿಂದೆ ಕೊಟ್ಟ ಎಲ್ಲ ವಿವರಣೆಗಳೊಡನೆಯೂ ನಿಮ್ಮ ವಿಚಾರಪಕ್ಷತೆಯೊಡನೆಯೂ ಸರಿ ಮಾಡಿ ಕೊಂಡು, ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಅವಸರಪಡದೆ, ದೇಶ-ಕಾಲ, ಔಚಿತ್ಯ-ಜವಾಬ್ದಾರಿ, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಭುವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಅವನ ನೆನಪನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳದೆ, ಧೀರರಾಗಿ ಮುಂದುವರಿಯಿರಿ. ಬಾಕಿ ವಿಷಯ ಅವನಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದು. ಇಷ್ಟು ಹೇಳಿ ಪ್ರಕೃತವಿಚಾರದ ಪಾಠಕ್ಕೆ ವಿರಾಮವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನಪ್ಪಾ! ಕೃಷ್ಣಾ!

-ॐ-

ಭದ್ರಂ ಶುಭಂ ಮಂಗಳಂ
ಸತ್ಯಂ ಶಿವಂ ಸುಂದರಂ

ಪ್ರವಚನ ಸಂಗ್ರಹಕಾರರು

ಶ್ರೀ ಎನ್. ಎಸ್. ವಿ. ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ಕೆ. ಎಸ್. ವಿ.

ಮುದ್ರಣಕ್ಕಾಗಿ ಸಂಸ್ಕರಣ ಮತ್ತು ಪರಿಷ್ಕರಣ.

ಶ್ರೀ ಎನ್. ಎಸ್. ಆರ್.

ಅನುಬಂಧ

೧. 'ಸಂಸ್ಕೃತ-ಸಂಸ್ಕೃತಿ' ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ಬಳಸಿರುವ ಸಂಸ್ಕೃತೋದ್ಧರಣಗಳ ಕನ್ನಡ ಭಾವಾನುವಾದ-ಅಕಾರಾದಿಯಾಗಿ

ಸೂಚನೆ:- ಆಯಾ ಸಂಸ್ಕೃತೋದ್ಧರಣವಿರುವ ಪುಟದಲ್ಲಿಯೇ ಕನ್ನಡ ಭಾವಾನುವಾದವಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸಲು ಈ * ಗುರುತನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಒಂದೇ ವಿಷಯವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲು ಅನೇಕ ಶ್ಲೋಕಗಳಿರುವಲ್ಲಿ ಆಯಾ ಶ್ಲೋಕಪುಂಜದ ಮೊದಲನೆಯ ಶ್ಲೋಕ ಪಂಕ್ತಿಯ ಅಕಾರಾದಿ ಅಕ್ಷರಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಆ ಶ್ಲೋಕ ಪುಂಜದ ಕನ್ನಡ ಭಾವಾನುವಾದವನ್ನು ನೀಡಿದೆ.

೧. ಅಂಕೇನೂದೂಹ್ಯ ವಾಗ್ಗೇವೀಂ

ಪುಟ ೬೦,೭೭

ಹಯಗ್ರೀವ ಸಹಸ್ರನಾಮ ಶ್ಲೋಕ -೩೧

ಅಂಕೇನೂದೂಹ್ಯ ವಾಗ್ಗೇವೀಮಾಚಾರ್ಯಕಮುಪಾಶ್ರಿತಃ |

ವೇದ ವೇದಾಂತ ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥ ತತ್ತ್ವ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ತತ್ಪರಃ ||

ಹಯಗ್ರೀವನು ವಾಗ್ಗೇವಿಯಾದ ಭಾರತಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಮಡಿಲಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಆಚಾರ್ಯ ಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದಿ, ವೇದ, ವೇದಾಂತ ಹಾಗೂ ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥಗಳ ತಾತ್ಪರ್ಯಕಾರ್ಥ ವನ್ನು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ತತ್ಪರನಾಗಿದ್ದಾನೆ.

೨. ಅಂತರೇಣ ತಾಲುಕೇ

ಪುಟ ೧೧೪

ತೈತ್ತಿರೀಯೋಪನಿಷತ್ ೧-೫

ಸ ಯ ಏಷೋಂತರ್ಹದಯ ಆಕಾಶಃ | ತಸ್ಮಿನ್ನಯಂ ಪುರುಷೋ ಮನೋಮಯಃ | ಅಮೃತೋ ಹಿರಣ್ಮಯಃ | ಅಂತರೇಣ ತಾಲುಕೇ | ಯ ಏಷಸ್ತನ ಇವಾವಲಂಬತೇ | ಸೇಂದ್ರ ಯೋನಿಃ | ಯತ್ರಾಸೌ ಕೇಶಾಂತೋ ವಿವರ್ತತೇ | ವ್ಯಪೋಹ್ಯ ಶೀರ್ಷಕಪಾಲೇ |

ನಾನಾ ನಾಡೀಸ್ತೋಮಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ಉದ್ವಿಗ್ನನಾಲವೂ ಅಧೋಮುಖವೂ ಆಗಿ ಕಮಲಾಕಾರವಾದ ಮಾಂಸಖಂಡವೊಂದು ಮನುಷ್ಯ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಹೊಕ್ಕಳಿಂದ ಹನ್ನೆರಡು ಬೆರಳಷ್ಟು ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿರುವುದು. ಅದನ್ನು ಯೋಗಜ್ಞರಾದವರು ಹೃದಯವೆನ್ನುವರು. ಅದರಲ್ಲಿ ಆಕಾಶಪ್ರದೇಶವಿರುವುದು. ಆ ಆಕಾಶಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸೆಂಬ ಅಂತಃಕರಣದ ಮೂಲಕ ಜೀವಾತ್ಮನ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ನಿವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವವನೂ (ಅಥವಾ) ವಿಶುದ್ಧಮನೋ ಗ್ರಾಹ್ಯನೂ ಆದ, ಈ ದೇಹಪುರವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಪುರುಷನಿರುವನು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅವನು ಮನೋಮಯನೆನಿಸುವನು. ಅವನು ಮರ್ತ್ಯವಾದ ದೇಹಾದಿಗಳಿಗಿರುವಂತಹ ಹುಟ್ಟು ಸಾವುಗಳ ಬಾಧೆಯಿಲ್ಲದವನು. ಚೈತನ್ಯ ಸ್ವರೂಪಿಯಾಗಿದ್ದು ಪ್ರಕಾಶಮಯನೂ ಆಗಿರುವನು. ಅಲ್ಲದೆ ಹಿತರಮಣೀಯವರ್ಣನು. ಆ ಪುರುಷನನ್ನು ಅರಿಯುವ ಉಪಾಯ ವಾವುದೆಂದರೆ,-

ಎರಡು ದವಡೆಗಳ ನಡುವೆ ಹಸುವಿನ ಮೊಲೆಯಂತೆ ಜೋಲುವ ಯಾವ ಅಡಿನಾಲಗೆಯುಂಟೋ, ಅದೇ ಪರಮೈಶ್ವರ್ಯ ಸಂಪನ್ನವಾದ ಪರಮಪುರುಷನೊಡನೆ

ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳಲು ಸ್ಥಾನವಾಗಿದೆ. ತಲೆಗೂದಲು ಹುಟ್ಟಿದ ಅಡಿಭಾಗವು ಅಲ್ಲಿ ತಾನೇ ಆರಂಭವಾಗುವುದು. ಮೂಲಾಧಾರಚಕ್ರದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವಂತಹ ಸುಷುಮ್ನಾ ನಾಡಿಯು ಬ್ರಹ್ಮರಂಧ್ರ ಅಥವಾ ಸಹಸ್ರಾರಾಂತವಾಗಿ ಸಾಗುವಾಗ, ಎರಡೂ ಕಡೆಯ ದವಡೆಗಳ ಮಧ್ಯೆ, ಅಡಿ ನಾಲಗೆ ಇರುವಲ್ಲಿ ಆ ನಾಡಿಯು ಸಾಗಿದೆ. ಅದು ತಲೆಯ ಚಿಪ್ಪುಗಳೆರಡನ್ನೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ವಿಭಜಿಸಿ ಮಧ್ಯೆ ಹಾದು ಹೋಗುವುದು.

೩. ಅಂತರ್ಲಕ್ಷ್ಯಂ ಬಹಿದ್ಯೃಷ್ಟಿ:

ಪುಟ ೭೬

ಶಾಂಡಿಲ್ಯೋಪನಿಷತ್ ೧-೧೪

ಶಾಂಭವೀ ಅಥವಾ ವೇಷ್ವವೀಯೆಂಬುದು ಯೋಗಿವರೇಣ್ಯರಲ್ಲಿ ಗೋಚರಿಸುವ ಒಂದು ವಿಶೇಷವಾದ ಮುದ್ರೆ. ಮುದ್ರೆ ರಾಶಿ-ಆದತ್ತೇ ಇತಿ ಮುದ್ರಾ, ಪರಮೋನ್ನತವಾದ ಆನಂದಾನುಭವದಲ್ಲಿ ಗೋಚರಿಸುವ ಸ್ಥಿತಿವಿಶೇಷ. ನಯನಗಳು ತೆರೆದಿದ್ದರೂ ದೃಷ್ಟಿಯು ಅಂತರಂಗದ ತತ್ತ್ವ ಭೂಮಿಕೆಯ ಲಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾಟಿ ನಿರ್ಮೇಷೋನ್ಮೇಷ ರಹಿತ ವಾಗಿರುವುದು. ಈ ಮುದ್ರೆಯು ವೇದ-ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಗುಪ್ತವಾಗಿಡಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ- ಎಂದರೆ ವೇದ-ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಸಾರಸರ್ವಸ್ವವಾಗಿದೆ.

೪. ಅಂಧೇನೈವ ನೀಯಮಾನಾ:

ಪುಟ ೨೩, ೫೮

ಕರೋಪನಿಷತ್ ೨-೧-೫

ಅವಿದ್ಯಾಯಾಮಂತರೇ ವರ್ತಮಾನಾ: ಸ್ವಯಂಧೀರಾ: ಪಂಡಿತಂ ಮನ್ಯಮಾನಾ:
ದಂದ್ರಮ್ಯಮಾಣಾ: ಪರಿಯಂತಿ ಮೂಢಾ: ಅಂಧೇನೈವ ನೀಯಮಾನಾ
ಯಥಾಂಥಾ: ||

‘ದಂದ್ರಮ್ಯ ಮಾಣಾ’ ಬದಲಾಗಿ ‘ಜಂಘನ್ಯಮಾನಾ:’ ಪಾಠ-ಮುಂಡಕೋಪನಿಷತ್ ೧-೨-೮.

ಅವಿದ್ಯೆಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾಗುವ ಮೂಢರಾದ ಜನರು, ಕುರುಡನಿಂದ ಕರೆದೊಯ್ಯ ಲ್ಪಡುವ ಕುರುಡರಂತೆ ಇದ್ದು ಸಹ ಸ್ವತಃ ಧೀರರೆಂದೂ ಪ್ರಜ್ಞವಂತರೆಂದೂ, ಶಾಸ್ತ್ರಕುಶಲ ರೆಂದೂ ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡು ಬಗೆಬಗೆಯ ಮಾರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾ ಕುಟಲಗಾಮಿಗಳಾಗಿ ಅಥವಾ ಬಗೆಬಗೆಯ ಆಘಾತಗಳಿಂದ ಭ್ರಾಂತರಾಗಿ ರೋಗ ಮುಪ್ಪು ಮರಣ ಮೊದಲಾದ ದುಃಖಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತಾರೆ.

೫. ಅಕಲಂಕ: ಕಲಂಕಾಧ್ವಾ

ಪುಟ ೧೮೬

ಲಕ್ಷ್ಮೀ ತಂತ್ರ ೩೨-೪೪

ಶ್ರೀದೇವಿಯು - ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಜಗದ್ರೂಪವಾಗಿ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ವಿಸ್ತರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಆರು ರೂಪಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಅವುಗಳಿಗೆ ಅಧ್ಯಗಳೆಂದು ಹೆಸರು. ಕಲಂಕರಹಿತ ವಾದ, ‘ಕಲಾಧ್ವಾ’ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಷಾಡ್ಭುಕ್ತಾತ್ಮಕವಾದ ಆಕೆಯ ಯಾವ ರೂಪವು ಯೋಗಾನುಭವನಿಷ್ಠರಿಂದ ಅನುಭವಿಸಲ್ಪಡುವುದೋ ಅದು ಧಾರಾಂತನರೂಪವಾಗಿ ವರ್ಣಮಯವಾಗಿದೆ. ಅದು ವರ್ಣಮಾರ್ಗ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

೬. ಅಕಾರಶ್ಚಾಪ್ಯುಕಾರಶ್ಚ

ಪುಟ ೧೩೮

ಅಕಾರ, ಉಕಾರ, ಮಕಾರ, ಬಿಂದು ಹಾಗೂ ನಾದ ಇವು ಪ್ರನವದಲ್ಲಿ-
ಓಂಕಾರದಲ್ಲಿರುವ ಐದು ಅಕ್ಷರಗಳೆಂದು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

೭. ಅಚ್ಛಾನಕ್ಕೆ ದ್ಯುಮತ್ತಮೋ

ಪುಟ ೧೯೨

ತೈ. ಸಂ ೧-೫-೬-೧೦

ನೀನು ವಸುಮಂತನಾಗಿದ್ದೀಯೆ. ವಸುಗಳು ಸಹ ಹೊಗಳುವ ಕೀರ್ತಿವಂತನಾಗಿ
ದ್ದೀಯೆ. ಅಂತಹ ನೀನು ದೀಪ್ತಿಮಂತನಾಗಿ, ಪ್ರಕಾಶಮಯನಾಗಿದ್ದು ನನಗೆ ಧನ-
ಪುರುಷಾರ್ಥವನ್ನು ಅಭಿಮುಖನಾಗಿದ್ದು (ಅಚ್ಛಾ) ಅನುಗ್ರಹಿಸು.

೮. ಅತೀಂದ್ರಿಯಸ್ಯ ವೇದಸ್ಯ *

ಪುಟ ೪೫

೯. ಅಥಾತೋ ಧರ್ಮಜಿಜ್ಞಾಸಾ

ಪುಟ ೩೮

ಮೀಮಾಂಸಾ ಸೂತ್ರ -೧-೧-೧

ವೇದಾಧ್ಯಯನವು ಅದರ ಅರ್ಥಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಪರೈವಸಾನವಾಗ ಬೇಕು. ಹಾಗಾಗಬೇಕಾ
ದರೆ ವೇದಾಧ್ಯಯನದ ತರುವಾಯ (ವೇದದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾದ) ಧರ್ಮವಿಚಾರವನ್ನು
ಮಾಡಬೇಕು.

೧೦. ಅಥಾತೋ ಬ್ರಹ್ಮಜಿಜ್ಞಾಸಾ

ಪುಟ ೩೮

ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರ ೧-೧-೧

ನಿತ್ಯಾನಿತ್ಯವಸ್ತುವಿವೇಕ, ಶಮದಮಾದಿ ಸಂಪತ್ತಿ ಮೊದಲಾದ ಸಾಧನಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿ
ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನವೇ ಪರಮಪುರುಷಾರ್ಥವಾದ್ದರಿಂದ ಆ ಬ್ರಹ್ಮವಿಚಾರವನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು.

೧೧. ಅದೃಷ್ಟ ವಿಗ್ರಹೋ ದೇವಃ

ಪುಟ ೧೩೪

ಯೋಗಿ ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯ

ದೇವನು ನಮ್ಮ ಬಾಹ್ಯ ಚಕ್ಷುಸ್ಸಿಗೆ ಗೋಚರವಲ್ಲದ ದೇಹವುಳ್ಳವನು. ಅವನು ಮನೋ
ಮಯನಾಗಿ ಭಾವದಿಂದ ಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಡುವನು. ಓಂಕಾರವು ಅವನಿಗೆ ನಾಮಧೇಯವೆಂದು
ಸ್ಮರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಅಂತಹ ಓಂಕಾರದಿಂದ ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಾಗ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗುತ್ತಾನೆ.

೧೨. ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಜ್ಞಾನ ನಿತ್ಯತಂ

ಪುಟ ೨೦

ಭಗವದ್ಗೀತಾ ೧೨-೧೨

ಅಮಾನಿತ್ವ ಮೊದಲಾದವುಗಳು ಆತ್ಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಸಹಕಾರಿಗಳಾಗಿವೆ. ನಿತ್ಯ
ದಲ್ಲೂ ಆತ್ಮಾದಿ ವಿಷಯಕವಾದ ಚಿಂತನೆಯ ರೂಪವಾದ ತಿಳುವಳಿಕೆ, ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನದಿಂದ
ಹುಟ್ಟುವ ಮೋಕ್ಷರೂಪವಾದ ಫಲವನ್ನು ಕುರಿತು ಆಲೋಚನೆ, ಇವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ
ಸಹಕಾರಿಯಾದ್ದರಿಂದ ಜ್ಞಾನವೆಂದೇ ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಇದಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದದ್ದು ಅಜ್ಞಾನ -
ಎಂದರೆ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ವಿರೋಧಿಯಾದದ್ದು.

೧೩. ಅನ್ಯದ್ವಾವಾಶ್ರಯಂ ನೃತ್ಯಮ್ *

ಪುಟ ೨೧೭

ಪ್ರತಾಪರುದ್ರೀಯ ೧-೯

೧೪. ಅನಾಹತಸ್ಯ ಶಬ್ದಸ್ಯ

ಪುಟ ೧೩೮

ಯೋಗಶಿಖೋಪನಿಷತ್ ೬-೨೧

ಲೋಕದಲ್ಲಿ ನಾವು ಕೇಳುವ ಶಬ್ದಗಳೆಲ್ಲವೂ ಎರಡು ವಸ್ತುಗಳ ಪರಸ್ಪರ ಆಘಾತದಿಂದ ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವುಗಳು ಆಹತ ಶಬ್ದಗಳು. ಹೀಗಲ್ಲದೆ, ಯೋಗಿಗಳ ಅಂತಃ ಶ್ರವಣಗೋಚರವಾಗುವ ಶಬ್ದಗಳೂ ಉಂಟು. ಅವು ಅನಾಹತ ಶಬ್ದಗಳು. ಪ್ರಣವವೂ ಅಂತಃ ಶ್ರವಣ ಗೋಚರವಾಗುವ ಅನಾಹತ ಶಬ್ದವೇ ಆಗಿದೆ. ಅಂತಹ ಯೋಗಿ ಮಾತ್ರ ವೇದ್ಯವಾದ ಪ್ರಣವ ಧ್ವನಿ-ನಾದಕ್ಕೂ ಒಳಗಡೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮತಮನಾಗಿರುವ (ಜ್ಞಾನ ಚಕ್ಷುಸ್ಸಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಎಟುಕುವ) ಪ್ರಕಾಶರೂಪಿಯಾದ ಜೀವನುಂಟು. ಅವನ ಜೊತೆಗೆ ಸೇರಿಕೊಂಡಿರುವ ಮನಸ್ಸು ಜೀವದ ಬಂಧ ಮೋಕ್ಷಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಅಂತಹ ಮನಸ್ಸೆಂಬ ಅಂತಃಕರಣ ತತ್ತ್ವವು ಜೀವಿಯನ್ನು ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಪ್ರೇರಿಸದ ಯಾವ ಪರಮ ಧಾಮದಲ್ಲಿ ಲೀನಗೊಳ್ಳುವುದೋ ಅದೇ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಪರಮಪದಾವಾಗಿದೆ.

೧೫. ಅಪರಂ ಭವತೋಜನ್ಯ

ಪುಟ ೯೮

ಭಗವದ್ಗೀತಾ ೪-೪.

ಎಲೈ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನೇ ನಿನ್ನ ಜನ್ಮವು ಇತ್ತೀಚಿನದಾಗಿದೆ. ವಿವಸ್ವಂತನ ಜನ್ಮವಾದರೂ ಹಿಂದಿನ ದಾಗಿದೆ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ನೀನು ಮೊದಲಿಗೆ ವಿವಸ್ವಂತನಿಗೆ ಯೋಗವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದೆ ಎಂಬ ನಿನ್ನ ಮಾತನ್ನು ನಾನು (ಅರ್ಜುನನು) ಹೇಗೆ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿ?

೧೬. ಅಪಾರೇ ಕಾವ್ಯಸಂಸಾರೇ

ಪುಟ ೧೭೫

ಧ್ವನ್ಯಾಲೋಕದಲ್ಲಿ ಉದ್ಭುತ-

ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ಸಾಗುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಭಗವಂತನ ಸೃಷ್ಟಿವಿಸ್ತಾರವೇ ಸಂಸಾರ ವೆಂಬುದು. ಸತ್ಯವಿಯ ಕಾವ್ಯಸೃಷ್ಟಿಯೂ ಶಬ್ದಬ್ರಹ್ಮದ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿದೆ. ಅದು ಕಾವ್ಯ ಸಂಸಾರ. ಇದರಲ್ಲಿ ಕವಿಯೇ ಏಕಮಾತ್ರನಾದ ಬ್ರಹ್ಮನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಅವನ ರುಚಿಯಂತೆ ಸಮಸ್ತವೂ ಅಲ್ಲಿ ರೂಪಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

೧೭. ಅಪಿ ಪ್ರಸನ್ನೇನ ಮಹರ್ಷಿಣಾ ತ್ವಂ *

ಪುಟ ೫೩

ರಘುವಂಶ ೫-೧೦

೧೮. ಅಪ್ಯಗ್ರಣೀರ್ಮಂತ್ರಕೃತಾಂ *

ಪುಟ ೫೧

ರಘುವಂಶ ೫-೪

೧೯. ಅಪ್ಲತಂ ಪ್ರಣವಸ್ಯಾಗ್ನಂ

ಪುಟ ೧೩೫

ಅಕಾರ ಉಕಾರ ಮಕಾರಗಳೆಂಬ ಮಾತ್ರಾತ್ರಯರೂಪವಾದ ಪುತ್ರವನ್ನು ದಾಟಿ ಅರ್ಧಮಾತ್ರಾತ್ಮಕವಾಗಿದೆ ಪ್ರಣವದ ಅಗ್ರವು. ಅದನ್ನರಿತವನೇ ವೇದ-ವಿತ್ತಾಗುವನು.

೨೦. ಅರ್ಭಕಂ ಕಸ್ಮಾತ್? ಅವಹೃತಂ ಭವತಿ?

ಪುಟ ೨೦೨

ನಿರುಕ್ತ ೩-೪-೨೦

‘ಅಪಹೃತಂ’ ಎಂಬುದರ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ‘ಅವಹೃತಂ’ ಎಂಬ ವ್ಯವಹಾರವಿದೆ. ದೀರ್ಘದಲ್ಲಿ- ದ್ವಿಮಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಾತ್ರೆಯು ಅಪಹೃತವಾದರೆ ಹಸ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಅರ್ಭಕಂ ಎಂದರೆ ಹಸ್ತ- ಅಲ್ಪಪರಿಮಾಣ ಎಂದರ್ಥ. ಇಲ್ಲಿ ‘ಅಪ’ ಎಂಬುದರ ಬದಲಾಗಿ ‘ಅವ’ ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗ ಇದೆ.

೨೧. ಅರ್ವಾಗ್ನಿಲಕ್ಷಮಸ ಉರ್ಧ್ವ ಬುಧ್ಃ ...

ಪುಟ ೮೪, ೨೧೩

ಬೃಹದಾರಣ್ಯಕೋಪನಿಷತ್ ೪-೨-೩

ಶಿರಃ ಕಪಾಲವೆಂಬುದು ಒಂದು ಚಮಸ-ಯಜ್ಞಪಾತ್ರ. ಇದು ಅಧೋಮುಖವಾದ ಬಾಯುಳ್ಳದ್ದಾಗಿದೆ. ಇದರ ಬುಡವು ಮೇಲಿದೆ. ಪ್ರಾಣವು ಇದರಲ್ಲಿಡಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಇದರ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳಿದ್ದಾರೆ. ಎರಡು ಕಣ್ಣು, ಎರಡು ಕಿವಿ, ಎರಡು ನಾಸಾರಂಧ್ರಗಳು, ಆಹಾರ ರಸವನ್ನು ಆಸ್ವಾದಿಸುವ ನಾಲಿಗೆ ಹೀಗೆ ಏಳು ಋಷಿಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿವೆ. (ಋಷಿ-ಜ್ಞಾನೇ) ಅಲ್ಲದೆ ನಾಲಿಗೆಯೇ ವಾಗಧಿಷ್ಠಾನವಾಗಿದ್ದು ಎಂಟನೆಯದಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮದ ಜೊತೆಗೆ ಸೇರಿಕೊಂಡದ್ದಾಗಿದೆ.

೨೨. ಅಲಂಕಾರಾಸ್ತು ನಾಟ್ಯಚ್ಛೇಃ ಚ್ಛೇಯಾ ಭಾವರಸಾಶ್ರಯಾಃ | *

ಪುಟ ೨೨೧

೨೩. ಅವಿದ್ಯಯಾ ಮೃತ್ಯುಂ ತೀರ್ತ್ವಾ

ಪುಟ ೧೪೫, ೧೪೬

- ಈಶಾವಾಸ್ಯೋಪನಿಷತ್ - ೧೧. ಮೈತ್ರಾವರುಣೋಪನಿಷತ್ ೭-೯.

ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಮರೆಮಾಡುವ ಸಂಸಾರವೇ ಮೃತ್ಯು. ಆ ಮೃತ್ಯುವನ್ನು ಅವಿದ್ಯೆಯು- ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸಹಾಯದಿಂದಲೇ ದಾಟಿ ವಿದ್ಯೆಯಿಂದ ಅಮೃತತ್ವವನ್ನು - ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

೨೪. ಅಶೇಷದೃಶೋಜ್ಞ ತ *

ಪುಟ ೧೧೮

ಯೋಗತಾರಾವಲಿ -೧೫

ಈ ರಾಜಯೋಗದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ನೆಲೆನಿಂತವರಿಗೆ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಯಾವುದೇ ದೃಶ್ಯವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರು ದೃಷ್ಟಿ ತೆರೆದಿದ್ದರೂ ಅದಕ್ಕೆ ಬಾಹ್ಯವಾದ ಗುರಿಯಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರ ಆ ಸ್ಥಿತಿಯು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಲ್ಲ, ಸುಷುಪ್ತಿ- ಅಳವಾದ ನಿದ್ರೆಯಲ್ಲ, ಬದುಕಿರುವುದಿಲ್ಲ, ಮರಣವೂ ಅಲ್ಲ. ಅದೊಂದು ವಿಚಿತ್ರವೆಂದೇ ಅದನ್ನು ಗುರುತಿಸಬೇಕಾಗುವುದು.

೨೫. ಅಷ್ಟಾಂಗಂ ಚ ಚತುಷ್ಟಾದಂ *

ಪುಟ ೭೭-೧೩೧

ಧ್ಯಾನ ಬಿಂದೂಪನಿಷತ್ -೧೩

ಪುಟ ೮೪ರಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಭಾವಾನುವಾದವಿದೆ.

೨೬. ಅಸ್ಯ ನಿತ್ಯಶ್ಚ ವಿದ್ಯಾವೃದ್ಧಸಂಯೋಗಃ

ಪುಟ ೮೫

ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ ಅಧ್ಯಾಯ - ೫

ರಾಜನಾಗುವವನಿಗೆ ವಿನಯವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ನಿತ್ಯವೂ ವಿದ್ಯಾವೃದ್ಧರ ಸಹಾವಾಸವಿರಬೇಕು. ವಿನಯವು ವಿದ್ಯಾವೃದ್ಧರಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾಗಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ ಯಾದ್ದರಿಂದ, ತನ್ನೂಲವಾಗಿ ವಿನಯವು ವೃದ್ಧಿಯಾಗುವುದು.

೨೭. ಅಹಂ ತ್ವತಿತನುಶ್ಚೈವ ವಾನರಶ್ಚ *

ಪುಟ ೧೩

ರಾಮಾಯಣ-ಸುಂ-ಕಾ-೩೦-೧೮

೨೮. ಆಕಾಶಾತ್ ಪತಿತಮೂನೋಡಿ-ತೋಯಂ

ಪುಟ ೨೨೨

ಆಕಾಶಾತ್ ಪತಿತಂ ತೋಯಂ ಯಥಾ ಗಚ್ಛತಿ ಸಾಗರಮ್ |

ಸರ್ವದೇವ ನಮಸ್ಕಾರಃ ಕೇಶವಂ ಪ್ರತಿಗಚ್ಛತಿ ||

ಆಕಾಶದಿಂದ ಬಿದ್ದ ನೀರಲ್ಲ ಹೇಗೆ ಸಮುದ್ರವನ್ನೇ ಸೇರುವುದೋ ಹಾಗೆಯೇ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಮಾಡುವ ನಮಸ್ಕಾರವೂ ಮೂಲಸ್ಥಾನವಾದ ಕೇಶವನನ್ನೇ ಸೇರುತ್ತದೆ.

೨೯. ಆತ್ಮಮಧ್ಯಗತಃ ಪಾಣಃ

ಪುಟ ೨೧೩

ಆತ್ಮವು ಗೋಚರವಾಗುವ ಯಾವ ಹೃದಯವುಂಟೋ ಅದರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಪಾಣವಿರುವುದು. ಪಾಣವನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿ ಧ್ವನಿಯಿದೆ. ಧ್ವನಿಯನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿ ನಾದವಿದೆ. ನಾದವನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿ ಸದಾಶಿವನಿರುತ್ತಾನೆ.

೩೦. ಆತ್ಮಾ ಬುದ್ಧ್ಯಾಸಮೇತ್ಯರ್ಥಾನ್

ಪುಟ ೨೧೩

ಪಾಣಿನೀಯ ಶಿಕ್ಷಾ ೧-೫

ಆತ್ಮನು ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಪದಾರ್ಥವನ್ನು ಹೊಂದಿ-ಭಾವಿಸಿ, ಅದನ್ನು ಹೇಳಬೇಕೆಂಬ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಮನಸ್ಸೆಂಬದ್ದನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಮನಸ್ಸು ದೇಹದಲ್ಲಿರುವ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಹೊಡೆಯುವುದು. ಅಗ್ನಿಯು ಪ್ರಾಣಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರೇರಿಸುವುದು. ಪ್ರಾಣವು ಉದರಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಿ ಪ್ರಾತಃ ಸಂಧ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಯಜ್ಞಸಂಬಂಧಿಯಾದ ಗಾಯತ್ರಿ ಛಂದಸ್ಸನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿರುವ ಮಂದ್ರಸ್ವರ ವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದು. ಕಂಠಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಿ ಮಾಧ್ಯಂದಿನ ಸಂಧ್ಯಾಯಜ್ಞಸಂಬಂಧವಾದ ತ್ರಿಷ್ಠುಭ್ಛಂದಸ್ಸನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಮಧ್ಯಮ ಸ್ವರವನ್ನೇರ್ಪಡಿಸುವುದು. ಶೀರ್ಷಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಿ, ಮೂರನೇಯ ಯಜ್ಞ ಸಂಬಂಧಿಯಾದ ಜಗತೀ ಛಂದಸ್ಸನ್ನು ಮೂರ್ಧ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಅಭಿಹತಗೊಂಡು ಮುಖಕ್ಕೆ ಬಂದು ವರ್ಣಗಳನ್ನು ಉತ್ಪತ್ತಿ ಮಾಡುವುದು - ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುವುದು. ಆ ವರ್ಣಗಳಲ್ಲಿ ಐದು ವಿಭಾಗಗಳುಂಟು. ಉದಾತ್ತಾದಿ ಸ್ವರ ಭೇದದಿಂದಲೂ ಹ್ರಸ್ವಾದಿ ಕಾಲ ಭೇದದಿಂದಲೂ ಕಂಠಾದಿ ಸ್ಥಾನ ಭೇದದಿಂದಲೂ ಸ್ಪಷ್ಟಾದಿ ಪ್ರಯತ್ನ ಭೇದದಿಂದಲೂ, ಘೋಷಾದಿ ರೂಪವಾದ ಅನುಪ್ರವಾನ ಭೇದದಿಂದಲೂ ಐದು ವಿಧವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಅದನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದು ಕೊಳ್ಳಿ.

೩೧. ಆತ್ಮಾ ವಿವಕ್ಷ ಮಾಣೋಯಂ

೨ ಪದ್ಯಗಳು- ಪುಟ ೧೩೯
ಸಂಗೀತ ರತ್ನಾಕರ ೧-೩-೩, ೪

ಈ ಆತ್ಮನು ಏನನ್ನಾದರೂ ಹೇಳಬಯಸಿದಾಗ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರೇರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮನಸ್ಸು ದೇಹದಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಹೊಡೆದಬ್ಬಿಸುವುದು. ಅಗ್ನಿಯು ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಪ್ರೇರಿಸುವುದು. ಬ್ರಹ್ಮ ಗ್ರಂಥಿಯಲ್ಲಿರುವ ಆ ಪ್ರಾಣವಾದರೋ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಉರ್ಧ್ವಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಿ, ನಾಭಿ, ಹೃದಯ, ಕಂಠ, ಶಿರಸ್ಸಿನಭಾಗ, ಮುಖಗಳಲ್ಲಿ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವುದು.

೩೨. ಆತ್ಮಾವೈ ಪುತ್ರ ನಾಮಾಸಿ

ಪುಟ ೬೯

ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪಿಯಾದ ನೀನೇ ಪುತ್ರರೂಪದಲ್ಲಿದ್ದೀಯೆ.

೩೩. ಆದಿಭೂತಶ್ಚ ವರ್ಣೋ ಮೇ

೫ ಶ್ಲೋಕಗಳು ಪುಟ ೧೮೬
ಲಕ್ಷ್ಮೀತಂತ್ರ ೫೦-೧೩೮ ರಿಂದ ೧೪೨ರ ವರೆಗೆ.

ನನಗೆ (ಶ್ರೀದೇವಿಗೆ) ವಾಚಕವಾಗುವಂತಹ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯದಾದ ವರ್ಣವು ಪ್ರಣವವಾಗಿದ್ದು ಅದರಲ್ಲಿಯ ಶಾಂತ ಉದಿತ ಆನಂದ ರೂಪವಾದ ಭೇದಗಳಲ್ಲಿ ಇದ್ದೂ ಆ ನನ್ನ ಸ್ವರೂಪದಿಂದಲೇ ನಾನು ಆನಂದಮಯಿಯಾಗಿರುವೆನು.

ತೃಲಧಾರೆಯಂತೆ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾದ, ದೀರ್ಘವಾಗಿ ಮೊಳಗುವ ಘಂಟಾನಾದ ರೂಪವಾದ ಪ್ರಣವದ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಆ ಶಿಖೆಯು - ತುದಿಯು ನನ್ನ ಶಬ್ದಮಯವಾದ ದೇಹವಾಗಿದೆ.

ಆ ನಾದಬ್ರಹ್ಮದಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮುಳುಗುವವನು ಆದಿತ್ಯ ವರ್ಣಸಮೂಹವಾದ ಶಬ್ದಮಯವಾದ ನನ್ನನ್ನು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಸೇರುತ್ತಾನೆ.

ಶಾಂತಾಪಶ್ಯಾದಿ ರೂಪದಿಂದ ವರ್ಣಗಳನ್ನು ಧ್ವನಿ ಮಾಡುವ ವೈಖರಿಯು ಸಕಲ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕರೆದುಕೊಡುವ ಕಾಮಧೇವನುವಾಗಿದೆ.

‘ಆದಿತ್ಯವರ್ಣೇ’ ಇತ್ಯಾದಿ ಪದಗಳಿಂದ ಋಷಿಗಳು ಈ ಅರ್ಥವನ್ನು ನನ್ನಲ್ಲಿ ತಿಳಿದಿದ್ದಾರೆ.

೩೪. ಆಧಾರ ಬಂಧ ಪ್ರಮುಖೈಃ *

ಪುಟ ೫೨
ರಘುವಂಶ ೫-೯

೩೫. ಆಸ್ವೀಕ್ಷಿಕೇ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ವಿಷಯಾ

ಪುಟ ೮೨

ವಿದ್ಯೆಗಳು ನಾಲ್ಕು ಆಸ್ವೀಕ್ಷಿಕೆ, ತ್ರಯೀ, ವಾರ್ತಾ ಮತ್ತು ದಂಡ ನೀತಿಯೆಂದು. ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ವಿಷಯವಾದದ್ದು ಆಸ್ವೀಕ್ಷಿಕೆ - ಸಾಂಖ್ಯಯೋಗಗಳು. ತ್ರಯೀಯು ವೇದ ಹಾಗು ವೇದಪ್ರತಿಪಾದ್ಯವಾದ ಯಜ್ಞಾದಿ ವಿಷಯಕವಾದದ್ದು. ದಂಡ ನೀತಿಯು ಸಾಧುಜನದನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವ ಹಾಗು ದುಷ್ಪಜನರನ್ನು ನಿಗ್ರಹ ಮಾಡುವ ರೂಪವಾದದ್ದು.

೩೬. ಆಸ್ವೀಕ್ಷಿಕೆ ತ್ರಯೀ ವಾರ್ತಾನಾಂ

ಪುಟ ೮೩

ಕೌಟಿಲೀಯ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ - ೪

ಆಸ್ವೀಕ್ಷಿಕೆ ತ್ರಯೀ ಹಾಗೂ, ವಾರ್ತೆಗಳ ಯೋಗಕ್ಷೇಮವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಸಾಧನವೇ 'ದಂಡ'. ಅದರ ನೀತಿಗೆ - 'ದಂಡ ನೀತಿ'ಯೆಂದು ಹೆಸರು.

೩೭. ಆರಂಭಶ್ಚ ಘಟಶ್ಚೈವ

ಪುಟ ೧೮೬

ಹರಯೋಗ ಪ್ರದೀಪಿಕಾ

ಯೋಗ ಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ಆರಂಭ, ಘಟ, ಪರಿಚಯ ಹಾಗೂ ನಿಷ್ಪತ್ತಿಯೆಂದು ನಾಲ್ಕು ಅವಸ್ಥೆಗಳುಂಟು.

೩೮. ಆಹತೋ ಅನಾಹತಶ್ಚೇತಿ

ಪುಟ ೧೩೭

ಸಂಗೀತ ರತ್ನಾಕರ ೧-೨-೩

ಆಹತ ಮತ್ತು ಅನಾಹತವೆಂದು ನಾದವು ಎರಡು ಬಗೆಯಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಆ ನಾದವು ಪಿಂಡದಲ್ಲಿ - ಮಾನವ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಗೋಚರಿಸುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಆ ಪಿಂಡದ ವಿಷಯವು (ಈಗ) ನಿರೂಪಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

೩೯. ಆಹತೋ ಅನಾಹತಶ್ಚೈವ - ನಾಲ್ಕು ಪದ್ಯಗಳು

ಪುಟ ೧೪೫, ೧೪೫

ನಾದವು ಆಹತ ಅನಾಹತವೆಂದು ಎರಡು ವಿಧ, ಎರಡರ ಸಂಯೋಗದಿಂದ ಆಹತವೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸುವ ನಾದವು ಅನಾಹತವೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಆರೋಹದಲ್ಲಿ ಆಹತನಾದವೂ ಅವರೋಹದಲ್ಲಿ ಅನಾಹತ ನಾದವೂ ಉಂಟಾಗುವುದು.

ಆ ನಾದವನ್ನು ಷಡ್ವಾದಿ ಸ್ವರಗಳಿಂದ ಏಳು ವಿಭಾಗ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಷಡ್ಜ, ಋಷಭ, ಗಾಂಧಾರ, ಮಧ್ಯಮ, ಪಂಚಮ, ಧೈವತ, ನಿಷಾದಗಳೆಂಬ ಏಳು ಸ್ವರಗಳನ್ನೂ ಮನೀಷಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

೪೦. ಇಂದ್ರಶ್ಚಂದ್ರಃ ಕಾಶಕೃತ್ಸಾಪಿಶಲೀ

ಪುಟ ೩

ಇಂದ್ರ, ಚಂದ್ರ, ಕಾಶಕೃತ್ಸ್ನ, ಆಪಿಶಲೀ, ಶಾಕಟಾಯನ, ಪಾಣಿನಿ, ಅಮರ ಮತ್ತು ಜೈನೇಂದ್ರ ಎಂಬುದಾಗಿ ಎಂಟು ಮಂದಿ ಪುರಾತನರಾದ ಶಾಬ್ದಿಕರು - ವ್ಯಾಕರಣ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

೪೧. ಇಂದ್ರಿಯೇಷು ಕ್ರಿಯಾಯಜ್ಞಾನ್

ಪುಟ ೧೩೬

ಭಾಗವತ ೭-೧೫-೫೨-೫೩

ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಜ್ಞಾನದ್ವಾರಾ ವಿಷಯ ಪ್ರಕಾಶಕಗಳು. ಆ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಕ್ರಿಯಾ ರೂಪವಾದ ಯಜ್ಞಗಳು ಅಧೀನವೆಂಬುದನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿಕೊಂಡ ನಿವೃತ್ತಿ ಮಾರ್ಗನಿಷ್ಠರು ಕ್ರಿಯಾರೂಪವಾದ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಇಂದ್ರಿಯಾರ್ಪಿತ ಮಾಡುವರು. ಆ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು,

ಭಾವತರಂಗಗಳಿಗೆ ನೆಲೆಯಾಗಿ ವಿವಿಧ ವಿಕಾರಸ್ವದವಾದ ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿಗಳ ಬೀಡಾದ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಅಧೀನ. ಈ ನಿಶ್ಚಯದೊಂದಿಗೆ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಮನೋರ್ವಿತಗೊಳಿಸುವರು. ಆ ಮನಸ್ಸು ತನ್ನನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ವಾಗಧೀನವಾದ್ದರಿಂದ ಮನಸ್ಸನ್ನು ವಾಗರ್ವಿತಗೊಳಿಸುವರು. ಮನಸ್ಸನ್ನು-ಪುರುಷನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಲು ಪದವಾಕ್ಯಾದಿ ರೂಪವಾದ ವರ್ಣಸ್ತೋಮವನ್ನು ವಾಕ್ಯ ಅವಲಂಬಿಸಿದೆಯಾದ್ದರಿಂದ ವಾಕ್ಯನ್ನು ವರ್ಣಸ್ತೋಮಾರ್ವಿತವೆಂದು ಭಾವಿಸುವರು. ಆ ವರ್ಣ ಸ್ತೋಮವು ಸರ್ವವಾಚಕ ಪ್ರಕೃತಿಯಾಗಿ, ವರ್ಣತ್ರಯಾತ್ಮಕವಾದ ಓಂಕಾರ ರೂಪವಾದ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಉತ್ಪತ್ತಿ, ಸ್ಥಿತಿ, ಲಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆಯೆಂದರಿತು ವರ್ಣಸ್ತೋಮವನ್ನು ಪ್ರಣವಾರ್ವಿತ ಮಾಡುವರು. ಆ ಪ್ರಣವವು ಬಿಂದು ನಾದಾತ್ಮಕವಾದ ಅರ್ಧಮಾತ್ರೆಯನ್ನೇ ಮೂಲವಾಗಿ ಇಟ್ಟು ಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಅದರಲ್ಪರ್ವಿತ ಮಾಡುವರು. ಆ ಬಿಂದುನಾದಗಳನ್ನೂ, ಬಿಂದು ನಾದಾಂತರಾತ್ಮನಾದ ಮಹದ್ಗೂತನೆನಿಸುವ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿರಿಸುವರು.

೪೨. ಇಡಾಪಿಂಗಲಾಭ್ಯಾಂ ವರ್ಣಪ್ರವಾಹಃ

ಪುಟ ೧೮೪

ಆಯುರ್ವೇದ ಸೂತ್ರ

ಅಕಾರಾದಿ ಕ್ಷಕಾರಾಂತವಾದ ವರ್ಣಗಳು ಇಡಾ ಹಾಗೂ ಪಿಂಗಲಾ ನಾಡಿಗಳಿಂದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುವು.

೪೩. ಇಮ್ ವಿವಸ್ವತೇ ಯೋಗಂ

ಪುಟ ೬೫, ೯೮

ಭಗವದ್ಗೀತಾ ೪-೧-೨

ಎಂದೂ ನಾಶವಾಗದ ಈ ಯೋಗವನ್ನು ನಾನು ವಿವಸ್ವಂತನಿಗೆ ಹೇಳಿದೆನು. ವಿವಸ್ವಂತನು ಮನುವಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದನು. ಮನುವು ಇಕ್ಷ್ವಾಕುವಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದನು. ಎಲೈ ಶತ್ರು ತಾಪನನೇ! ಆ ಯೋಗವು ಬಹುಕಾಲದ ಹಿಂದೆಯೇ ನಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಆ ಸನಾತನವಾದ ಯೋಗವೇ ನನ್ನಿಂದ ಈಗ ನಿನಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

೪೪. ಇಮಾಂ ಮುಕ್ತಾವಸ್ಥಾಂ

ಪುಟ ೨೧೬

ಜೀವನ್ಮುಕ್ತಾನಂದಲಹರೀ. ೧೭

ಯಾವ ಕರ್ಮ ಬಂಧವೂ ಇಲ್ಲದ ಮುಕ್ತಾವಸ್ಥೆ- ಮೋಕ್ಷಸ್ಥಿತಿಯೆಂಬುದು ಪರಮಶಿವ ನಲ್ಲಿರುವುದಾಗಿದೆ. ಅದು ಗುರುಕೃಪೆಯೆಂಬ ಅಮೃತ ಮಯವಾದ ಕಡೆಗಣ್ಣೋಟವು ದೊರಕಿದವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಲಭಿಸುವುದಾಗಿದೆ. ಅಂತಹ ಈ ಮುಕ್ತಾವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸಹಜಾನಂದವೆಂಬ ವಾಪೀ-ಬಾವಿಯಲ್ಲಿ ಅನುದಿನವೂ ಮುಳುಗಿ ಮುಳುಗಿ ಸಕ್ರಿಯಾದ ನರಶ್ರೇಷ್ಠನು ಪಡೆದಾಗ ಅವನನ್ನು ಕವಿಗಳು-ಜ್ಞಾನಿಗಳು. ತ್ಯಾಗಿ, ಯೋಗಿ, ಕವಿಯೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

೪೫. ಇಹೈಕದಾ ಕಿಲ ಕ್ಷೂರಃ

ಪುಟ ೧೨

ರಾಮಾಯಣ-ಅರಣ್ಯ-ಸರ್ಗ ೯ ಶ್ಲೋಕ ೫೭-೫೮

ಪುಟ ೧೪ರಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಭಾವಾನುವಾದವಿದೆ.

೪೬. ಈಶಾನಃ ಸರ್ವವಿದ್ಯಾನಂ

ಪುಟ ೨೦-??೭೪-೧೩೬

ಮಹಾನಾರಾಯಣೋಪನಿಷತ್ ೧೦-೮

ತೈತ್ತಿರೀಯ ಆರಣ್ಯಕ ೧೦-೪೭-೧

ಯಾವನು ಸರ್ವವಿದ್ಯೆಗಳಿಗೂ ಅಧಿಪತಿಯಾಗಿ, ಎಲ್ಲ ಜೀವಕೋಟಿಗಳಿಗೂ ಅಧಿಪತಿಯಾಗಿ ವೇದಗಳಿಗೂ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನಿಗೂ ಅಧಿಪತಿಯಾಗಿ - ಅಧಿಕನೂ ಸಂರಕ್ಷಕನೂ ಆಗಿ, ಮಹಾಪುರುಷನಾಗಿದ್ದಾನೋ ಅಂತಹ ಪ್ರಣವಾತ್ಮಕನಾದ ಸದಾಶಿವನು ಉಪಾಸಕನಾದ ನನಗೆ ಮಂಗಳಕರನಾಗಲಿ.

೪೭. ಈಶ್ವರಃ ಪುರುಷಃ ಪ್ರಾಣಃ

ಪುಟ ೯೨

ತತ್ತ್ವವು ಈಶ್ವರ, ಪುರುಷ, ಪ್ರಾಣ, ಸತ್ತ್ವ, ವ್ಯಕ್ತ, ಪ್ರಜಾಪತಿ, ಭುತಾತ್ಮಾ, ಜೀವ ಎಂಬುದಾಗಿ ಎಂಟು ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

೪೮. ಈಶ್ವರ ಪ್ರೇರಿತ.....

ಪುಟ ೭೪

ಆಯುರ್ವೇದ ಸೂತ್ರ ೪-೧೧

ಈಶ್ವರನ ಪ್ರೇರಣೆಯಂತೆ, ಹಿತಸಾಧನೆ ಹಾಗೂ ಅಹಿತ ಪರಿಹಾರ ರೂಪವಾದ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಪ್ರವೃತ್ತವಾಗುವ ಚೇಷ್ಟೆಗಳಿಗೆ - ವ್ಯಾಪಾರಗಳಿಗೆ ಆಶ್ರಯವಾಗಿರುವುದೇ ಶರೀರ.

೪೯. ಈಶ್ವರಃ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ಹೃದ್ಧೇಶೇ

ಪುಟ ??

ಭಗವದ್ಗೀತಾ ೧೮-೩೧

ಎಲೈ ಅರ್ಜುನನೇ! ಪ್ರಭುವಾದ ಪರಮಾತ್ಮನು ಎಲ್ಲ ಜೀವಿಗಳ ಹೃದಯ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ತನ್ನ ಸಂಕಲ್ಪ ವಿಶೇಷದಿಂದ ಅವರನ್ನು ಯಂತ್ರಾರೂಢರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಭ್ರಮಣೆಗೊಳಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ.

೫೦. ಉತ್ಥಾಯ ಪಶ್ಚಿಮೇ ಯಾಮೇ

ಪುಟ ೧೩೬

ಗೌತಮ ಧರ್ಮ ಸೂತ್ರ

ರಾತ್ರಿ ನಿದ್ರಿಸಿದವನು ರಾತ್ರಿಯ ಕೊನೆಯ ಯಾಮವಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ನಿದ್ರೆಯಿಂದ ಪ್ರಬೋಧಗೊಂಡು, ಪ್ರಶಾಂತವಾದ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನಾಗಿ, ನಿದ್ರೆಯ ಜಡತೆಯಿಲ್ಲದವನಾಗಿ ಮಲಮೂತ್ರಾದಿ ದೇಹಬಾಧೆಯಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಂಡು ಹಾಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಸುಖಾಸೀನನಾಗಿ, ತನ್ನ ಪ್ರಾಣಾಪಾನಗಳನ್ನು ಸಮಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಅಂತಸ್ಸೂರೈನು ಉದಯವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಆ ಸೂರೈನಿಂದ ಅರಳಿದ ಹೃದಯ ಕಮಲದಲ್ಲಿ, ಮಾನಸನಾದ ಹಂಸರೂಪಿ ಜೀವನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಬೇಕು. (ಆತ್ಮದರ್ಶನ ಮಾಡಬೇಕು) ನಂತರ ಅಲ್ಲೇ ಅಂಗುಷ್ಠ ಮಾತ್ರನಾಗಿರುವ ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟನಾದ ದಿವ್ಯನಾದ ಪರಮ ಪುರುಷನು ಜ್ಯೋತಿ ರೂಪವಾಗಿರುವುದನ್ನು ತನ್ನ ದಿವ್ಯ ಚಕ್ಷುಸ್ಸಿನಿಂದ ಕಂಡು ಆ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಕಾಲ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಡುವುದೋ ಅಷ್ಟು ಕಾಲ ನೆಲೆಸಿ ಮನದಣಿಯ ಸ್ತೋತ್ರಗಳಿಂದ ಅವನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಬೇಕು.

೫೧. ಉದಾತ್ತೇ ನಿಷಾದಗಾಂಧಾರೌ

ಪುಟ ೧೧೨, ೧೪೨
ಪಾಣಿನೀಯ ಶಿಕ್ಷಾ - ೧೨

ಪುಟ ೧೨೧ರಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಭಾವಾನುವಾದವಿದೆ.

೫೨. ಉಪದೇಕ್ಷ್ಯಂತಿ ತೇ ಜ್ಞಾನಂ

ಪುಟ ೬೪
ಭಗವದ್ಗೀತಾ ೪-೩೪

ತದ್ವಿದ್ಧಿ ಪ್ರಣಿಪಾತೇನ ಪರಿಪ್ರಶ್ನೇನ ಸೇವಯಾ |

ಉಪದೇಕ್ಷ್ಯಂತಿ ತೇ ಜ್ಞಾನಂ ಜ್ಞಾನಿನಃ ತತ್ತ್ವದರ್ಶಿನಃ ||

ಎಲೈ ಅರ್ಜುನನೇ! ಜ್ಞಾನಿಗಳನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ, ದೀರ್ಘದಂಡ ನಮಸ್ಕಾರದಿಂದಲೂ, 'ಯಾಕಾಗಿ ಈ ಬಂಧನ?' 'ಇಲ್ಲಿಂದ ಮೋಕ್ಷವು ಹೇಗೆ?' ಎಂದು ಮೊದಲಾಗಿ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಯಿಂದಲೂ, ಸೇವೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದಲೂ, ಆ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೋ. ತತ್ತ್ವದರ್ಶಿಗಳಾದ ಆ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ನಿನಗೆ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವರು.

೫೩. ಉಪಾವ ರೋಹ

ಪುಟ ೧೦೭, ೧೯೧
ತೈತ್ತಿರೀಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ೨-೫-೮-೨೧

ಎಲೈ ಜಾತವೇದಾಗ್ನಿಯೇ! ನೀನು ನಿನ್ನ ಅಪ್ರಾಕೃತಸ್ಥಾನದಿಂದ ನನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ಇಳಿದು ಬಾ ಎಂದರೆ ನನ್ನೆದುರು ಈ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿಳಿ. ಮತ್ತೆ ನೀನು ಸರಿಯಾಗಿ ವಿಭಜಿಸಿ ಮತ್ತು ವಿವೇಚಿಸಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ನಾವು ಸಮರ್ಪಿಸಿದ ಹವಿಸ್ಸನ್ನು ಮತ್ತೆ ದೇವತೆಗಳನ್ನುದ್ದೇಶಿಸಿ ಒಯ್ಯುವವನಾಗು. ನಿನ್ನನ್ನಾರಾಧಿಸುವ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ದೀರ್ಘಾಯುಸ್ಸನ್ನೂ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾದ ಸಂತತಿಯನ್ನೂ ಪುರುಷಾರ್ಥೋಪಯೋಗಿ ಧನಸಮೃದ್ಧಿಯನ್ನೂ ದೃಢವಾಗಿ ನೆಲೆಗೊಳಿಸು. ನಾವು ಬಾಳುವ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಇರುತ್ತಾ ಬೆಳಗುವವನಾಗು.

೫೪. ಉರ್ಧ್ವಮೂಲಮಧಶ್ಯಾಖಂ

ಪುಟ ೧೧೮
ಭಗವದ್ಗೀತಾ ೧೫-೧

ಬೇರು ಮೇಲಿರುವ ಕೆಳಮುಖವಾದ ಕೊಂಬೆಗಳುಳ್ಳ ಒಂದು ಅಶ್ವತ್ಥ ವೃಕ್ಷವಿದೆ. ಇದರ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಕೊನೆಯಿಲ್ಲ. ಈ ವೃಕ್ಷದ ಎಲೆಗಳೇ ಭಂದಸ್ಸುಗಳು - ವೇದಗಳು. ಅವುಗಳನ್ನು ಯಾರು ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೋ ಅವನೇ ವೇದವಿತ್.

೫೫. ಋಗ್ವೇದಾದ್ಭಾರತೀ

ಪುಟ ೨೨೧
ನಾಟ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರ

ಋಗ್ವೇದದಿಂದ ಭಾರತೀ ವೃತ್ತಿಯೂ, ಯಜುರ್ವೇದದಿಂದ ಸಾತ್ವತೀ ವೃತ್ತಿಯೂ ಸಾಮವೇದದಿಂದ ಕೈಶಿಕೀ ವೃತ್ತಿಯೂ ಹಾಗೂ ಅಥರ್ವವೇದದಿಂದ ಉಳಿದ ವೃತ್ತಿಯೂ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದೆ.

೫೬. ಋಗ್ವೇದಾತ್ ಪಡ್ಡ - ಉಷಭೌ

ಪುಟ ೧೪೨

ಋಗ್ವೇದದಿಂದ ಪಡ್ಡ, ಋಷಭಗಳೂ ಯಜುರ್ವೇದದಿಂದ ಮಧ್ಯಮ ಧೈವತಗಳೂ, ಹಾಗೂ ಸಾಮವೇದದಿಂದ ಗಾಂಧಾರ ಪಂಚಮಗಳೂ ರೂಪಗೊಂಡಿವೆ.

೫೭. ಋಚೋಽಕ್ಷರೇ ಪರಮೇ ವ್ಯೋಮನ್

ಪುಟ ೨೦

. ತೈ-ಆ ೨-೧೧-೧೧

ತತ್ತ್ವ ಪ್ರತಿಪಾದಕಗಳಾದ ಋಕ್ಕುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಮೂಲತಃ ಕ್ಷರಣವಿಲ್ಲದ ನಿತ್ಯಶಾಶ್ವತವಾದ ಪರಮವ್ಯೋಮ ಸ್ಥಾನದ್ದಾಗಿವೆ- ಪ್ರಣವಾಕ್ಷರದಲ್ಲಡಗಿವೆ. ಯಾವ ಪರಮವ್ಯೋಮದಲ್ಲಿ ಆ ಪ್ರಣವಾಕ್ಷರದಲ್ಲೇ ಸಮಸ್ತದೇವತೆಗಳು ಬೀಜರೂಪವಾಗಿ ನೆಲೆಗೊಂಡಿರುವರೋ ಸರ್ವಾ ಧಿಕರಾಗಿರುವರೋ, ಆ ಅಕ್ಷರಸ್ಥಾನವನ್ನರಿಯದವನು - ಆ ಪ್ರಣವ ತತ್ತ್ವವನ್ನರಿಯದವನು ಅದರ ಸ್ಥೂಲ ರೂಪವಾದ ಋಕ್ಕನ್ನು ಮಾತ್ರ ವಾಚೋವಿಧೇಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಏನು ಲಾಭ ಪಡೆದಾನು? ಅಂಥವನ ಪಾಲಿಗೆ ವೃಥಾ ವಾಗುವುದು. ಯಾರು ಆ ಪರಮವ್ಯೋಮವನ್ನರಿಯುವರೋ ಅವರು ತತ್ತ್ವಜ್ಞರು. ಪರಮವ್ಯೋಮ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲೇ ಒಂದುಗೂಡುವರು. ಪ್ರಣವಾಕ್ಷರದಲ್ಲೇ - ಶಬ್ದ ಬ್ರಹ್ಮದಲ್ಲೇ ಲೀನರಾಗುವರು.

೫೮. ಋತಂ ತ್ವಾ ಸತ್ಯೇನ ಪರಿಷಿಂಚಾಮಿ ಸತ್ಯಂ ತ್ವತೇನ ಪರಿಷಿಂಚಾಮಿ। ಪುಟ ೮೦

ತೈ-ಬ್ರಾ, ೨-೧-೧೧-೧೧

ಋತರೂಪವಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ಸತ್ಯದಿಂದ ಪರಿಷೇಚಿಸುತ್ತೇನೆ - ಪರಿಷೇಚನ ಕ್ರಿಯೆಯ ಇಂದ ಸತ್ಯಗಟ್ಟುತ್ತೇನೆ. ಸತ್ಯರೂಪವಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ಋತದಿಂದ ಪರಿಷೇಚಿಸುತ್ತೇನೆ - ಪರಿಷೇಚನ ಕ್ರಿಯೆಯಿಂದ ಸತ್ಯಗಟ್ಟುತ್ತೇನೆ.

೫೯. ಋತಂ ಸತ್ಯಂ ಪರಂ ಬ್ರಹ್ಮ

ಪುಟ ೮೦, ೯೯, ೨೨೪

ಮಹಾನಾರಾಯಣೋಪನಿಷತ್ ೧೦-೧

ಪರಬ್ರಹ್ಮವು ಸೃಷ್ಟಿಯ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಋತಾತ್ಮಕವೂ, ತಿರುಗಿದ ಹೆಜ್ಜೆಯಲ್ಲಿ ಸತ್ಯಾತ್ಮಕವೂ ಆಗಿ ಪುರುಷಸ್ವರೂಪವಾದ ತತ್ತ್ವವೇ ಆಗಿರುವುದು. ಅರ್ಧಮಾತ್ರಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಕೃಷ್ಣರೂಪಿಯೂ ತನ್ನನ್ನೇ ಸ್ತ್ರೀಪುಂರೂಪವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಪಿಂಗಲ ವರ್ಣವೂ ಆಗಿದೆ. ಸ್ವಭಾವತಃ ಉದ್ವಿಗತಿಯುಳ್ಳದ್ದೂ, ಸೋಮ - ಸೂರ್ಯ್ಯ ರೂಪವಾದ ದೃಷ್ಟಿಪ್ರಿಯವನ್ನೂ ಹೊಂದಿ ವಿರೂಪಾಕ್ಷವಾಗಿದೆ. ಸೋಮಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನೂ, ಸೂರ್ಯಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಅದರ ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನೂ, ಅಗ್ನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಅದರ ಲಯವನ್ನೂ ನಡೆಯಿಸುವ (.) ನೋಟವು ಅದರದಾಗಿದೆ. ಈ ರೀತಿ ವಿಶ್ವರೂಪವನ್ನು ತಾಳುವ ಪರಬ್ರಹ್ಮಕ್ಕೆ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ನಮನವು.

೬೦. ಋತಂ ಸತ್ಯಂ ಪರಂ

ಪುಟ ೧೩೭

ಜಾಬಾಲದರ್ಶನೋಪನಿಷತ್ ೧-೧-೨

ಪರಬ್ರಹ್ಮವು ಸೃಷ್ಟಿಯ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಋತವೆಂದೂ, ತಿರುಗಿದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಸತ್ಯವೆಂದೂ ಕರೆಯಲ್ಪಡುವುದು. ಅದು ಅರ್ಧಮಾತ್ರಾತ್ಮಕವಾದ ಕೃಷ್ಣ ರೂಪವಾಗಿಯೂ

ತನ್ನನ್ನೇ ಸ್ತ್ರೀಪುಂ ರೂಪವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಾಗ ಪಿಂಗಳ ವರ್ಣವಾಗಿಯೂ ಇದೆ. ಜನನ ಮರಣಗಳೆಂಬ ಸಂಸರಣ ಚಕ್ರದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕ ಜೀವಿಗಳಿಗೆ ಅದರಿಂದ ಪಾರುಮಾಡುವ ಔಷಧವಾಗಿರುವ ಈ ಪರಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು ಮಹಾತ್ಮರು ಶುದ್ಧಾಂತಃಕರಣ- ಚಿತ್ತದಿಂದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

೬೧. ಋಷಿಭಿರ್ಬಹುಧಾ ಗೀತಮ್

ಪುಟ ೨೦

ಭಗವದ್ಗೀತಾ ೧೩-೪

ಕ್ಷೇತ್ರ ಮತ್ತು ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞರ ಸ್ವರೂಪವು ಋಷಿಗಳಿಂದ ಋಗ್ಯಜುಸ್ ಮೊದಲಾದ ವಿವಿಧವಾದ ವೇದವಾಕ್ಯಗಳ ದ್ವಾರಾ ಪ್ರಥಮಾಂಗಿ ಎತ್ತಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಯುಕ್ತಿಯುಕ್ತವೂ, ಸಂಶಯ ರಹಿತವೂ ಆದ 'ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರ'ದ ಪದಗಳಿಂದಲೂ ಕೊಂಡಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

೬೨. ಋಷೀಣಾಂ ಪುನರಾದ್ಯಾನಾಂ

ಪುಟ ೧೯೫

ಉತ್ತರ ರಾಮಚರಿತ ೧-೧೦

ಲೌಕಿಕಾನಾಂ ಹಿ ಸಾಧೂನಾಂ ಅರ್ಥಂ ವಾಗನುವರ್ತತೇ |

ಋಷೀಣಾಂ ಪುನರಾದ್ಯಾನಾಂ ವಾಚಮರ್ಥೋಽನುಧಾವತಿ ||

ಲೋಕಜೀವನದಲ್ಲಿ ನಿರತರಾದ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕರ ವಾಕ್ಪ್ರಯೋಗವು ಪದಾರ್ಥಗಳ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ಪ್ರವೃತ್ತವಾಗುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಪುರಾತನ ಋಷಿಗಳಿಗಾದರೋ ಅವರ ವಾಕ್ - ಪ್ರಯೋಗಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಂತೆ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳೇ ರೂಪಿತವಾಗುತ್ತವೆ.

೬೩. ಏಕಶತಮಧ್ವರ್ಯುಶಾಖಾ

ಪುಟ ೧೨೪

ಮಹಾಭಾಷ್ಯ

ಅಧ್ವರ್ಯುಶಾಖೆಗಳು - ಯಜುರ್ವೇದ ಶಾಖೆಗಳು ನೂರಾವೊಂದು, ಸಾವು ವೇದದ ಶಾಖೆಗಳು ಸಾವಿರ.

೬೪. ಏಕಃ ಶಬ್ದಃ ಸಮ್ಯಗ್ ಜ್ಞಾತಃ

ಪುಟ ೩೩-೧೮೫

ಮಹಾಭಾಷ್ಯ

ಒಂದೇ ಒಂದು ಶಬ್ದವೇ ಆದರೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಯಲ್ಪಟ್ಟು ತಾತ್ಪರ್ಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಿಂದ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಾಗ ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲೂ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲೂ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಧಾರಾಕಾರ ವಾಗಿ ಸ್ರವಿಸುವ ಕಾಮಧೇನುವಾಗುವುದು.

೬೫. ಏಕಾಕೀ ವಿದ್ಯಯಾ ಸಾರ್ಥಂ

ಪುಟ ೭೯

ಏಕಾಕಿಯಾದವನಾಗಿ ವಿದ್ಯೆಯೊಂದಿಗೆ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸುತ್ತೇನೆ.

೬೬. ಏಕೈಶ್ವರ್ಯೇ ಸ್ಥಿತೋಽಪಿ

ಪುಟ ೨೧೯

ಮಾಲವಿಕಾಗ್ನಿಮಿತ್ರ ೧-೧

ತನ್ನಲ್ಲಿ ಬಾಗಿ ಬಾಳುವವರಿಗೆ ಸೀಮಾತೀತವಾದ ಫಲವನ್ನು ನೀಡಬಲ್ಲ, ಅಖಂಡೈಶ್ವರ್ಯದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದವನಾದರೂ ಯಾರು ಸ್ವತಃ ಕೃತ್ತಿವಾಸನೋ-ಚರ್ಮಾಂಬರನೋ ಯಾವನು ಕಾಂತೆಯಾದ ಪಾರ್ವತಿಯೊಡನೆ ಒಂದುಗೂಡಿದ ದೇಹವುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದರೂ ಸಹ-ಅರ್ಧನಾರೀಶ್ವರನಾಗಿದ್ದರೂ ಸಹ ಇಂದ್ರಿಯ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ಬಾಳುವ ಯತಿಗಳಿಗೂ-ಸಂಯಮಿಗಳಿಗೂ ಮೇಲೆ ಇದ್ದು ಧೈಯಮೂರ್ತಿಯಾಗಿರುವನೋ, ಸಮಸ್ತ ಜಗತ್ತನ್ನೂ ತನ್ನ ಅಷ್ಟವಿಧ ದೇಹದಿಂದ ಧರಿಸಿದವನಾದರೂ ಯಾರು ನಿರ್ಲಿಪ್ತನೋ ಅಂತಹ ಜಗತ್ತತಿಯಾದ ಈಶನು ಸನ್ಮಾರ್ಗದರ್ಶನಕ್ಕೋಸ್ಕರ ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರ (ಶ್ರೋತೃಗಳ) ತಮೋಮಯವಾದ ದೇಹೇಂದ್ರಿಯ ಮನೋವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ದೂರ ಮಾಡಲಿ.

೬೭. ಏವಂ ರಾಜನ್ ಅಪಹಾರೋ ಬಭೂವ

ಪುಟ ೨೦೨

ಮಹಾಭಾರತ-ಉದ್ಯೋಗ ಪರ್ವ-೧೮ ೨- ೩೦

ಎಲೈ ರಾಜನೇ! ಹೀಗೆ ಅಪಹಾರವಾಯಿತು. ಎಲೈ ರಾಜನೇ! ಅನಂತರ ನಿನ್ನ ಆ ಸೈನ್ಯಗಳ ಅಪಹಾರವನ್ನು-

೬೮. ಏವಂ ಸಂಕಲ್ಪ ಭಗವಾನ್

ಪುಟ ೨೧೮

ನಾಟ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ ೧-೧೭-೧೮

ಭಗವಂತನು (ಬ್ರಹ್ಮನು) ಹೀಗೆ ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿ (ಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ, ಎಲ್ಲ ಶಿಲ್ಪಾದಿ ಕಲೆಗಳಿಗೂ ಪ್ರವರ್ತಕವಾದ, ನಾಟ್ಯವೆಂಬ ಪಂಚಮವೇದವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವನೆಂದು) ಎಲ್ಲ ವೇದಗಳನ್ನೂ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಂಡು ನಾಲ್ಕು ವೇದಗಳಿಂದ ಪಡೆದ ಅಂಗಗಳಿಂದ ಸಂಭವಿಸುವ ನಾಟ್ಯವೇದವನ್ನು ರಚಿಸಿದನು. ಅದರಲ್ಲಿ ಪಾಠ್ಯಭಾಗವನ್ನು - ಮೂರು ಸ್ವರಗಳಿಂದ ಉಚ್ಚರಿಸಿಸಲ್ಪಡಬೇಕಾದ (ಮಾತನ್ನು) ವಾಗ್ರೂಪವಾದ ಅಭಿನಯ ಭಾಗವನ್ನು ಋಗ್ವೇದದಿಂದಲೂ, ಸಾಮವೇದದಿಂದ ಸಪ್ತಸ್ವರಗಳುಳ್ಳ ಗಾನಭಾಗವನ್ನೂ, ಯಜುರ್ವೇದದಿಂದ ಆಂಗಿಕಾಭಿನಯ ಭಾಗವನ್ನೂ, ಅಥರ್ವವೇದದಿಂದ ರಸರೂಪವಾದ ಮುಖ್ಯಭಾಗವನ್ನೂ ನಾಟ್ಯಕ್ಕೆ ಅಂಗಗಳನ್ನಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದನು.

೬೯. ಓಂ ಓಂ ಓಂ ಇತಿ ತ್ರಿರುಕ್ತಃ

ಪುಟ ೧೩೪

ಅಥರ್ವಶಿಖೋಪನಿಷತ್-೧

ಏಕ ಮಾತ್ರೆಯ ಅಕಾರಸ್ಥಾನದಲ್ಲೊಮ್ಮೆಯೂ, ದ್ವಿಮಾತ್ರೆಯ ಉಕಾರಸ್ಥಾನದಲ್ಲೊಮ್ಮೆಯೂ, ತ್ರತೀಯ ಮಾತ್ರೆಯ ಮಕಾರ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲೊಮ್ಮೆಯೂ ಹೀಗೆ ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಮೂರು ಬಾರಿ ಪ್ರಣವವನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಈ ಮೂರು ಮಾತ್ರಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯುಕ್ತವಾದ ಪ್ರಣವದೊಡನೆ ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ನಾಲ್ಕನೆಯ ಶಾಂತಾತ್ಮರೂಪವಾದ ಅರ್ಧಮಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿ ನೆಲೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ ಸಾರ್ಥ ತ್ರಿಮಾತ್ರ ಪ್ರಣವವು ಆತ್ಮಜ್ಯೋತೀ ರೂಪವಾಗಿ ಸರ್ವಾತೀತವಾಗಿ ನಿಂತು ಒಮ್ಮೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತದೆ.

ಈ ರೀತಿ ಒಮ್ಮೆ ಉಚ್ಚರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಜೀವಿಯನ್ನು ಜೀವನದ ಪರಮೋನ್ನತವಾದ ಅಗ್ರದೊಡನೆ ಸೇರಿಸಿ ಉನ್ನತಗೊಳಿಸುವುದರಿಂದ (ಓಂನ್ನಮಃ ಎನ್ನಿಸುವ) ಓಂಕಾರವಾಗುವುದು.

ಎಲ್ಲಾ ದಶವಿಧ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನೂ ಅದರದರ ವೃತ್ತಿಗಳಿಂದ ದೂರಮಾಡಿ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಬಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವಂತೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಪ್ರಣಾಮ ರೂಪವಾದ (ಪ್ರಣವ) ಓಂಕಾರವಾಗುವುದು.

ಅ.ಉ.ಮ. ಂ ಈ ರೀತಿ ನಾಲ್ಕು ಬಗೆಯಾಗಿದ್ದು ಸಮಸ್ತ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಸಮಸ್ತ ವೇದಗಳಿಗೂ ಮೂಲಸ್ಥಾನವಾಗಿದ್ದು ಸರ್ವಶಬ್ದಗಳಿಗೂ ಪರಮವಾಚ್ಯವಾದ ವಸ್ತುವಾಗಿರುವುದು.

೭೦. ಓಂಕಾರಃ ಪ್ರಣವಸ್ತಾರಃ

ಪುಟ ೧೪೧

ಓಂಕಾರ, ಪ್ರಣವ, ತಾರ, ಹಂಸ, ನಾರಾಯಣ, ಧೃವ, ವೇದಾತ್ಮಾ, ಸರ್ವವೇದಾದಿ, ಆದಿತ್ಯ, ಸರ್ವಪಾವನ, ಮೋಕ್ಷದ, ಮೋಕ್ಷಗ, ಮುಕ್ತಿಮಾರ್ಗ, ಸರ್ವಸಂಧಾರಣಕ್ಷಮ ಮೊದಲಾದ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ಪ್ರಣವವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

೭೧. ಓಂ ತದ್ವಹ್ಮ ಓಂ ತದ್ವಾಯಃ

ಪುಟ ೧೪೨

ಮಹಾನಾರಾಯಣೋಪನಿಷತ್. ೧೯-೧೧೯

ಓಂ ಎಂಬ ಪ್ರಣವವು ಗಾಯತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಕೇಳುವ ತಚ್ಛಬ್ದ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯವಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಶಬ್ದಬ್ರಹ್ಮವಾಗಿದೆ. 'ಪ್ರಾಣ ಏವ ಪ್ರಣವಃ' ಆದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಾಣವಾಯುವೂ ಅದೇ ಆಗಿದೆ.

೭೨. ಓಮಂತಶ್ಚರತಿ ಭೂತೇಷು

ಪುಟ ೧೧೪, ೧೪೨

ತೈತ್ತಿರೀಯಾರಣ್ಯಕ ೧೦-೩೧-೧

ದೇವಮನುಷ್ಯಾದಿ ಶರೀರ ರೂಪವಾದ ವಿಶ್ವಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಪರಿಣಾಮ ಹೊಂದಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ಭೂತಗಳಲ್ಲೂ ಗುಹೆಯಂತೆ ಗೂಢವಾಗಿರುವ ಹೃದಯ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಅಕಾರ-ಉಕಾರ-ಮಕಾರ ಮತ್ತು ಅರ್ಧಮಾತ್ರಾತ್ಮಕವಾದ ಓಂಕಾರವು ಒಳಗೆಯೇ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದೆ. (ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಸೃಷ್ಟಿ ಸ್ಥಿತಿ ಲಯ ಕಾರ್ಯಗಳು ಅಪ್ರತಿಹತವಾಗಿ ಸಾಗುತ್ತಿರುತ್ತವೆ.)

೭೩. ಓಮಿತ್ಯೇಕಾಕ್ಷರಂ ಬ್ರಹ್ಮ

ಪುಟ ೧೩೫

ಭಗವದ್ಗೀತಾ -೮-೧೩

ಓಂ ಎಂಬುದಾಗಿ ಅಕಾರೋಕಾರ ಮಕಾರಗಳೂ ಅರ್ಧಮಾತ್ರೆಯೂ ಸೇರಿ ಏಕಾಕ್ಷರವಾಗಿರುವ ಬ್ರಹ್ಮರೂಪವಾದ ಪ್ರಣವವನ್ನು ನನ್ನ ಸ್ಮರಣೆಯೊಡನೆ (ಪ್ರಣವ ಸ್ಮರಣಾಪಿಯಾದ ಕೃಷ್ಣನ ಸ್ಮರಣೆಯೊಡನೆ) ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತಾ ಯಾವನು ದೇಹವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಹೊರಡುತ್ತಾನೋ ಅವನು ಬ್ರಹ್ಮ ಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

೭೪. ಕಂಠೇ ಮಧ್ಯಃ ಮೂರ್ಧ್ನಿ ತಾರಃ

ಪುಟ ೧೩೯

ವ್ಯವಹಾರೇ ತ್ವಸೌ ತ್ರೇಧಾ ಹೃದಿ ಮಂದ್ರೋಭಿಧೀಯತೇ |

ಕಂಠೇ ಮಧ್ಯೋ ಮೂರ್ಧ್ನಿ ತಾರೋ ದ್ವಿಗುಣಶೋಷತ್ತರೋತ್ತರಃ ||

ಸಂಗೀತ ರತ್ನಾಕರಃ ೧-೨-೭

ವ್ಯವಹಾರಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಈ ನಾದವು ಮೂರು ವಿಧ. ಹೃದಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಮಂದ್ರವೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಕಂಠ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಮವೆಂದೂ, ಶಿರಃ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ತಾರವೆಂದೂ ಕರೆಯಲ್ಪಡುವುದು. ಈ ಒಂದೊಂದು ಪ್ರಕಾರವಾದ ನಾದವು ಉತ್ತರೋತ್ತರವಾಗಿ ಪೂರ್ವ-ಪೂರ್ವದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಎರಡರಷ್ಟಾಗುತ್ತದೆ.

೭೫. ಕಚ್ಚಿ ತ್ವಹೇನ ರಜನೀ ಫಶ್ಲೋಕಗಳು

ಪುಟ ೧೪೭

ಮಹಾಭಾರತ ಶಾಂತಿ ಪರ್ವ ೫೨-೧೫

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಭೀಷ್ಮರನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಎಲೈ ರಾಜಶ್ರೇಷ್ಠನೇ! ನಿನಗೆ ರಾತ್ರಿಯು ಸುಖವಾಗಿ ಕಳೆಯಿತೇ? ಸ್ವಪ್ನವಾದ ಲಕ್ಷಣದಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ಬುದ್ಧಿಯು ನಿನಗೆ ಉಪಸ್ಥಿತವಾಗಿದೆಯೇನು? ಎಲೈ ಪಾಪರಹಿತನೇ! ಎಲ್ಲ ಜ್ಞಾನವೂ ನಿನಗೆ ಬೆಳಗುತ್ತಿದೆಯೇನು? ನಿನಗೆ ಹೃದಯವು ಒಣಗುತ್ತಿಲ್ಲವೇ? ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸು ವ್ಯಾಕುಲಗೊಂಡಿಲ್ಲವೇ?

ಭೀಷ್ಮರು ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಉತ್ತರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಎಲೈ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನೇ! ದಾಹ, ಮೋಹ, ಶ್ರಮ, ದೈಹಿಕವಾದ ಬಳಲಿಕೆ, ಮಾನಸಿಕವಾದ ಸೋಲು ಹಾಗೂ ರುಗ್ಗತೆಯೆಲ್ಲವೂ ನಿನ್ನ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ನನಗೆ ಕ್ಷಣದಲ್ಲೇ ದೂರವಾದವು.

ಎಲೈ ಪರಮಶಾಂತಿಮಂತನೇ! ಯಾವುದು ಈ ಹಿಂದೆ ಘಟಿಸಿದೆಯೋ, ಯಾವುದು ಮುಂದೆ ಘಟಿಸಬಹುದೋ, ಯಾವುದು ಈಗ ಘಟಿಸುತ್ತಿದೆಯೋ ಅದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಅಂಗೈನಲ್ಲಿರುವ ಹಣ್ಣಿನಂತೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ಎಲೈ ಅಚ್ಯುತನೇ! ವೇದದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯವಾದ ಯಾವ ಧರ್ಮಗಳಿವೆಯೋ, ವೇದ ಶಿರಸ್ಸಾದ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಸೇರಿದೆಯೋ ಆ ಎಲ್ಲಾ ಧರ್ಮಗಳನ್ನೂ ನೀನು ದಯಪಾಲಿಸಿದ ವರದಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ಶಿಷ್ಯರಾದ ಜನರಿಂದ ಯಾವುದು ಧರ್ಮವೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವುದೋ, ಅದು ನನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿದೆ. ಎಲೈ ಜನಾರ್ದನನೇ! ದೇಶಧರ್ಮ, ಜಾತಿಧರ್ಮ ಹಾಗೂ ಕುಲಧರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಸಹ ಅತಿವನಾಗಿದ್ದೇನೆ.

ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ-ಗೃಹಸ್ಥ-ವಾನಪ್ರಸ್ಥ-ಸಂನ್ಯಾಸಗಳೆಂಬ ನಾಲ್ಕು ಆಶ್ರಮಗಳ ಧರ್ಮಗಳಿಂದ ಯಾವ ಪ್ರಯೋಜನಗಳುಂಟೋ ಅವೆಲ್ಲವೂ ಹೃದಿಸ್ಥವಾಗಿವೆ. ಎಲೈ ಕೇಶವನೇ! ಎಲ್ಲ ರಾಜ ಧರ್ಮಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ.

ಎಲೈ ಜನಾರ್ದನನೇ! ಯಾವುದನ್ನು ಹೇಳಬೇಕೋ, ಎಲ್ಲಿ ಹೇಳಬೇಕೋ ಅದನ್ನು ಹೇಳುವೆನು. ನಿನ್ನ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಶುಭವಾದ ಬುದ್ಧಿಯು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದೆ.

ನಿನ್ನ ಅನುಧ್ಯಾನದಿಂದ ಹಿಗ್ಗಿದವನಾಗಿ ಯುವಕನಂತಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಎಲೈ ಜನಾರ್ದನನೇ! ನಿನ್ನ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಯಾವುದು ಶ್ರೇಯಸ್ಸೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳಲು ಸಮರ್ಥನಾಗಿದ್ದೇನೆ.

೭೬. ಕರ್ಮಭೂಮಿರಿಯಂ ರಾಜನ್

ಪುಟ ೮೩

ಎಲೈ ರಾಜನೇ! ಇದು ಕರ್ಮಭೂಮಿ. ಇಲ್ಲಿ ಶುಭಾಶುಭ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸಿ ಕರ್ತೃವು ಶುಭಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಶುಭವನ್ನೂ ಅಶುಭವಾದವುಗಳಿಂದ ಅಶುಭವನ್ನೂ ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

೭೭. ಕವಿಂ ಪುರಾಣಮನುಶಾಸಿತಾರಂ

ಪುಟ ೨೧೬

ಭಗವದ್ಗೀತಾ ೮-೯

ಕವಿಯಾಗಿಯೂ-ಕ್ರಾಂತದರ್ಶಿಯಾಗಿ ಸರ್ವಜ್ಞನಾಗಿಯೂ, ಚಿರಂತನನಾಗಿಯೂ, ಈ ಜಗತ್ತನ್ನೇ ಆಳುವವನಾಗಿಯೂ, ಸೂಕ್ಷ್ಮ ತಿಸೂಕ್ಷ್ಮನಾಗಿಯೂ, ಎಲ್ಲ ಕರ್ಮಫಲಗಳನ್ನು ವಿಧಿಸುವವನಾಗಿಯೂ, ಚಿಂತಿಸಲಸಗಳವಾದ ರೂಪವುಳ್ಳವನಾಗಿಯೂ, ಆದಿತ್ಯನಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಮಯವಾದ ವರ್ಣವುಳ್ಳವನಾಗಿಯೂ ಹಾಗೂ ಮೋಹಾಂಧಕಾರವನ್ನು ಮೀರಿರುವವನೂ ಆದ ಪರಮಪುರುಷನನ್ನು ಯಾರು ಅನುಸ್ಮರಣೆಮಾಡುತ್ತಾನೋ ಅವನು ಆ ದಿವ್ಯಪುರುಷನನ್ನೇ ಸೇರುತ್ತಾನೆ.

೭೮. ಕಾಮಾತುರೇ ನೋ ರಸಭೀತಿಲಜ್ಜಾಃ

ಪುಟ ೨೦೦

ಮನುಷ್ಯನು ವಿಷಯಾಭಿಲಾಷೆಯು ತೀವ್ರ ಒತ್ತಡಕ್ಕೆ ಬಲಿಯಾದಾಗ ಅವನಿಗೆ ಯಾವುದೇ ರಸ (ಶೃಂಗಾರ) ಅನುಭವವಾಗಲೀ, ಕೃತ್ಯಾಕೃತ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಭಯವಾಗಲೀ, ನೀಚಕರ್ಮದ ಬಗ್ಗೆ ನಾಚಿಕೆಯಾಗಲೀ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

೭೯. ಕಾಯೇನ ವಾಚಾ ಮನಸಾಪಿ ಶಶ್ವತ್ *

ಪುಟ ೫೨

ರಘುವಂಶ ೫-೫

೮೦. ಕಾಲೇ ವರ್ಷತು ಪರ್ಜನ್ಯಃ

ಪುಟ ೫೮

ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪರ್ಜನ್ಯ ದೇವತೆಯು ಮಳೆಗರೆಯಲಿ. ಭೂಮಿಯು ಸಸ್ಯ ಸಂಪನ್ನವಾಗಲಿ. ಈ ನಾಡು ಕ್ಷೋಭರಹಿತವಾಗಲಿ. ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಪರರು ದುಷ್ಟರ ಭಯವಿಲ್ಲದೇ ಧ್ಯಾನಾಸಕ್ತರಾಗುವಂತಾಗಲಿ.

೮೧. ಕಾವ್ಯೇಷು ನಾಟಕಂ ರಮ್ಯಂ

ಪುಟ ೨೧೦

ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ನಾಟಕವು ರಮಣೀಯವು. ಆ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲೂ ಅಭಿಜ್ಞಾನ ಶಾಕುಂತಲವು ರಮಣೀಯವು. ಅದರಲ್ಲೂ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಂಕವೂ, ಆ ಅಂಕದಲ್ಲೂ ನಾಲ್ಕು ಶ್ಲೋಕಗಳು -“ಯಾಸ್ಯತ್ಯದ್ಯ” ಮೊದಲಾದ ನಾಲ್ಕು ರಮ್ಯವು.

ಲ೨. ಕಾಳೀ ಕರಾಳೀ ಚ ಮನೋಜವಾ ಚ

ಪುಟ ೧೦೭, ೧೯೦

ಮುಂಡಕೋಪನಿಷತ್ ೧-೨-೪

ಕಾಳೀ, ಕರಾಳೀ, ಮನೋಜವಾ, ಸುಲೋಹಿತಾ, ಸುಧೂಮ್ರವರ್ಣಾ, ಸ್ಫುಲಿಂಗಿನೀ ಹಾಗೂ ವಿಶ್ವರುಚೀ ಎಂದು ಅಗ್ನಿಗೆ ಹವೀರೂಪವಾದ ಆಹುತಿಯನ್ನು ಗ್ರಹಣ ಮಾಡುವ ಪ್ರಕಾಶಮಯವಾದ ಏಳು ನಾಳಿಗಳಿರುಂಟು.

ಲ೩. ಕೂರ್ಮೋಂಗಾನೀವ ಸರ್ವಶಃ

ಪುಟ ೬೮

ಭಗವದ್ಗೀತಾ ೨-೫೮

ಆಮೆಯು ತನ್ನ ಅಂಗಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಒಳಗೆಳೆದುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ (ಯೋಗಿಯಾದವನು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಒಳಮುಖವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.)

ಲ೪. ಕೃತ್ಯಂ ಹಿ ಶಾಸ್ತ್ರಮಿಂದ್ರಿಯ ಜಯಃ

ಪುಟ ೮೮

ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ ೬

ಸಮಗ್ರವಾಗಿಯೂ ಶಾಸ್ತ್ರವು ಇಂದ್ರಿಯ ಜಯವನ್ನೇ ಗುರಿಯಾಗಿ ಹೊಂದಿದೆ.

ಲ೫. ಕೃಷಿಗೋರಕ್ಷ ವಾಣಿಜ್ಯಂ *

ಪುಟ ೮೪

ಮಹಾಭಾರತ ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವ - ೪೨-೪೪

ಲ೬. ಕೃಷಿಃ ಪಶುಪಾಲನಂ

ಪುಟ ೮೩

ಕೃಷಿ, ಪಶುಪಾಲನೆ, ವ್ಯಾಪಾರ ಇವುಗಳು ವಾರ್ತಾ (ವೃತ್ತಿ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧ ಪಟ್ಟದ್ದು ವಾರ್ತಾ) ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ವಾರ್ತಾ ಸಮೃದ್ಧಿಯುಂಟಾದರೆ ಎಲ್ಲವೂ ಸಮೃದ್ಧವಾಗುವುವು.

ಲ೭. ಕೇಚಿದ್ವದಂತಿ ಚಾಧಾರಂ

ಪುಟ ೭೬

ಯೋಗ ಶಿಖೋಪನಿಷತ್ ೬-೨೨-೨೩

ಸುಷುಮ್ನಾ ಸರಸ್ವತೀ ನಾಡಿಗಳು ನೆಲೆಗೊಂಡಿರುವ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಆಧಾರ-ಮೂಲಾ ಧಾರವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಮೂಲಾಧಾರದಿಂದಲೇ ವಿಶ್ವದ ವಿಕಾಸ. ಮೂಲಾಧಾರ ದಲ್ಲಿಯೇ ವಿಶ್ವದ ವಿಲಯ. ಆ ಮೂಲಾಧಾರದಲ್ಲಿರುವ ಕುಂಡಲಿನೀ ಶಕ್ತಿಯು ನಿದ್ರಾ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವಾಗ ವಿಶ್ವವೂ ನಿದ್ರಾಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವುದು.

ಲ೮. ಕೇವಲಂ ಶಾಸ್ತ್ರಮಾತ್ರಿತ್ಯ

ಪುಟ ೩೯-೧೪೮

ಬೃಹಸ್ಪತಿ ಸ್ಮೃತಿ

ಕೇವಲ ಶಾಸ್ತ್ರ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಧರ್ಮನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ವಿಚಾರವು ಯುಕ್ತವೇನಾದರೆ - ಪ್ರಯೋಗ ಬದ್ಧವಾಗದಿದ್ದರೆ ಧರ್ಮಹಾನಿಯಾಗು ವುದು.

೮೯. ಕ್ರಿಯಾ ನಿಮಿತ್ತೇಷ್ಟಪಿ *

ಪುಟ ೫೨

ರಘುವಂಶ ೫-೭

೯೦. ಕ್ಷೀರವತ್ ದಧಿವಚ್ಚಿವ

ಪುಟ ೧೮೭

ಸುಭಾಷಿತ ರತ್ನಭಾಂಡಾಗಾರ

ಎಲೈ ರಾಜನೇ! ನಿನ್ನ ಕೀರ್ತಿಯು ಹಾಲಿನಂತೆಯೂ, ಮೊಸರಿನಂತೆಯೂ, ಅಕ್ಕಿಯ ಹಿಟ್ಟಿನಂತೆಯೂ, ಕುಷ್ಠರೋಗದಂತೆಯೂ, ವೃದ್ಧಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಅಂಗದ ಬಿಳಿಯ ರೋಮಗಳಂತೆಯೂ ಬಿಳುಪು ಬಣ್ಣವಾಗಿ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದೆ.

೯೧. ಕ್ಷುಧಾತುರಾಣಾಂ ನ ರುಚಿರ್ನ ಪಕ್ಷಂ

ಪುಟ ೧೯೯

ಹಸಿವಿನ ವೇಗಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದವರಿಗೆ ರುಚಿಯೂ ತಿಳಿಯದು ಪಕ್ಷತೆಯೂ ತಿಳಿಯದು.

೯೨. ಗರ್ಭೋ ಜರಾಯುಣಾವೃತಃ *

ಪುಟ ೮೦

ತೈ. ಬ್ರಾ. ೨-೬-೨-೩

೯೩. ಗೀತಂ ನಾದಾತ್ಮಕಂ ಎರಡು ಪದ್ಯಗಳು.....

ಪುಟ ೧೪೫

ಸಂಗೀತ ರತ್ನಾಕರ ೧-೨-೧, ೨

ಗಾನವು ನಾದಮಯವಾದುದು. ನಾದವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವುದರಿಂದಲೇ ವಾಸ್ತವವೂ ಪ್ರಶಸ್ತವಾಗುವುದು. ಈ ಎರಡರಿಂದಲೇ (ಗಾನ ಮತ್ತು ವಾದ್ಯ) ಕೂಡಿರುವುದು ನೃತ್ಯ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಮೂರು, ಗಾನ, ವಾದ್ಯ ಹಾಗೂ ನೃತ್ಯಗಳು ನಾದಾಧೀನವಾಗಿವೆ.

ನಾದದಿಂದ ವರ್ಣವು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದು. ವರ್ಣದಿಂದ ಪದವು, ಪದದಿಂದ, ವಾಕ್ಯವು, ವಾಕ್ಯದಿಂದ ಲೌಕಿಕವಾದ ವ್ಯವಹಾರವೂ ನಡೆಯುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಜಗತ್ತು ನಾದಕ್ಕೆ ಅಧೀನವಾಗಿದೆ.

೯೪. ಗುಣದೋಷಯೋಃ ತುಲಾದಂಡಸಮಃ *

ಪುಟ ೮೬

೯೫. ಗುಶಬ್ದಸ್ವಂಧಕಾರಃ

ಪುಟ ೧೭೧

ಅದ್ವಯತಾರಕೋಪನಿಷತ್ ೧೯

‘ಗು’ ಶಬ್ದವು ಅಂಧಕಾರವೆಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನೂ, ‘ರು’ ಶಬ್ದವು ಅದರ ನಿರೋಧವನ್ನೂ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಅಜ್ಞಾನವೆಂಬ ಅಂಧಕಾರವು ಜೀವಿಯನ್ನಾವರಿಸದಂತೆ ತಡೆಯುವುದರಿಂದ ಜ್ಞಾನದಾತನು ಗುರುವೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ.

೯೬. ಗೋ ಗೋಪ ಗೋಪೀಜನ ಮಧ್ಯ ಸಂಸ್ಥಂ

ಪುಟ ೨೦೭

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಕರ್ಣಾಮೃತ ೩-೯೦

ಮಂದಾರಮೂಲೇ ಮದನಾಭಿರಾಮಂ

ಬಿಂಬಾಧರಾಪೂರಿತ ವೇಣುನಾದಂ |

ಗೋ ಗೋಪ ಗೋಪೀಜನ ಮಧ್ಯ ಸಂಸ್ಥಂ

ಗೋಪಂ ಭಜೇ ಗೋಕುಲ ಪೂರ್ಣ ಚಂದ್ರಮ್ ||

ಮಂದಾರವೃಕ್ಷ (ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷ) ದಡಿಯಲ್ಲಿ, ಮನ್ಮಥನಂತೆ ಮನೋಹರನಾದ, ತೊಂಡೆಯ ಹಣ್ಣಿನಂತಹ ಕೆಂದುಟಿಗಳಿಂದ ತುಂಬಿಹರಿಸಿದ ವೇಣುನಾದವುಳ್ಳವನಾದ, ಗೋಪ ಗೋಪಿ ಜನರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ, ಗೋಕುಲಕ್ಕೆ ಪೂರ್ಣ ಚಂದ್ರನಾಗಿರುವ ಗೋಪಾಲಕನನ್ನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಭಜಿಸುತ್ತೇನೆ.

೯೭. ಗೋಪಾನ್ ಸಂಭ್ರಮಯನ್

ಪುಟ ೨೦೭

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಲಹರಿ

ಲೋಕಾನುನ್ಮದಯನ್ ಶ್ರುತೀರ್ಮುಖರಯನ್ ಕ್ಷೋಣೀರುಹಾನ್ ಹರ್ಷಯನ್ |

ಶೈಲಾನ್ವಿದ್ರವಯನ್ ಮೃಗಾನ್ವಿವಶಯನ್ ಗೋ ವೃಂದ ಮಾನಂದಯನ್ ||

ಗೋಪಾನ್ ಸಂಭ್ರಮಯನ್ ಮುನೀನ್ ಮುಕುಲಯನ್ ಸಪ್ತ

ಸ್ವರಾನ್ ಜೃಂಭಯನ್ |

ಓಂಕಾರ್ಥ ಮುದೀರಯನ್ ವಿಜಯತೇ ವಂಶೀನಿನಾದಃ ಶಿತೋಃ ||

ಯಾವುದು ಆಲಿಸುವ ಜನರನ್ನು ಬಾಹ್ಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಂದ ಕದಲಿಸಿ ಉನ್ನತ್ತರನ್ನಾಗಿ ಸುವುದೋ - ಆನಂದ - ಪರವಶತೆಯಿಂದ ಮತ್ತರನ್ನಾಗಿಸುವುದೋ, ಸಂಗೀತಾಧಾರ ವಾದ ಶೃತಿಗಳನ್ನು ತನಗೆ ತಾನೇ ಮೊಳಗಿಸುವುದೋ, ವೃಕ್ಷಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲಾಸಗೊಳಿಸುವುದೋ, ಬೆಟ್ಟಗಳನ್ನೇ ದ್ರವಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವುದೋ, ಮೃಗಗಳನ್ನು ಪರವಶತೆಗೊಳಿಸುವುದೋ, ಗೋಸಮೂಹವನ್ನು ಆನಂದಗೊಳಿಸುವುದೋ, ಗೋಪಾಲಕರನ್ನು ಸಂಭ್ರಮಗೊಳಿಸುವುದೋ, ಮುನಿಗಳನ್ನು ಮುಕುಲಿತರನ್ನಾಗಿ - ಇಂದ್ರಿಯ ಮನಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಒಳ ಸೆಳೆದವರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದೋ, ಸರಿಗಮಾದಿ ಸಪ್ತ ಸ್ವರಗಳನ್ನು ವಿಸ್ತಾರಗೊಳಿಸುವುದೋ, ಈ ರೀತಿ ಪ್ರನವದ - ಓಂಕಾರದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೊರಹೊಮ್ಮಿಸುವುದೋ ಅಂತಹ ಶಿಶುವಿನ - ಬಾಲಗೋಪಾಲನ ಕೊಳಲಿನಾದವು ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಮುಗಿಲಾಗಿ ಮೆರೆಯುವುದು.

೯೮. ಗ್ರಂಥಮಭ್ಯಸ್ಯ ಮೇಧಾವಿ

ಪುಟ ೩೯

ಬ್ರಹ್ಮಬಿಂದೂಪನಿಷತ್ ೧೮

ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದ ತರುವಾಯ ಮೇಧಾವಿಯಾದವನು ಜ್ಞಾನ ವಿಜ್ಞಾನಗಳಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಯವಿಟ್ಟವನಾಗಿ, ಧಾನ್ಯಾಪೇಕ್ಷಿಯಾದವನು ಹೇಗೆ ಅದರ ಹೊಟ್ಟನ್ನು ತೃಪ್ತಿಸುವನೋ ಹಾಗೆ ನಿರವಶೇಷವಾಗಿ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ತೃಪ್ತಿಸತಕ್ಕದ್ದು.

೯೯. ಚತುರ್ವರ್ಗ ಸಾಧನಂ ಕಾವ್ಯಂ *

ಪುಟ ೧೭೫

೧೦೦. ಚತುರ್ವರ್ಣಾಶ್ರಮೋ ಲೋಕಃ

ಪುಟ ೮೩

ಕೌಟಿಲೀಯ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ -೪

ನಾಲ್ಕು ಬಗೆಯ ವರ್ಣ ಹಾಗೂ ನಾಲ್ಕು ಬಗೆಯ ಆಶ್ರಮಗಳನ್ನು ಯಥಾಯೋಗ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ಹೊಂದಿರುವ ಲೋಕವು ರಾಜನಿಂದ ದಂಡನೀತಿಯ ಮೂಲಕ ರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟು, ತಮ್ಮ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಸಂಗತವಾದ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರಾಗಿ ತಮಗೆ ಸೇರಿದ ಆ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ತೊಡಗುತ್ತಾರೆ.

೧೦೧. ಚತುರ್ವಿಂಶತಿ ತತ್ತ್ವಾನಾಂ

ಪುಟ ೧೩೭

ಇಪ್ಪತ್ತುನಾಲ್ಕು ತತ್ತ್ವಗಳ ಪೈಕಿ ಯಾವ ಒಂದು ತತ್ತ್ವವು ಪರಮ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾಗಿದೆಯೋ ಉಪಾಧಿರಹಿತವಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮವಾಗಿದೆಯೋ ಅದು ಓಂ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಪರಂಜ್ಯೋತಿಯೇ ಆಗಿದೆ.

೧೦೨. ಚತ್ವಾರಿ ವಾಕ್ ಪರಿಮಿತಾ ಪದಾನಿ

ಪುಟ ೭, ೨೯, ೭೯, ೨೧೩

ತೈತ್ತಿರೀಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ೨-೮-೮-೧೪

ಪುಟ ೮೬ರಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಭಾವಾನುವಾದವಿದೆ.

೧೦೩. ಚತ್ವಾರಿ ಶೃಂಗಾ ತ್ರಯೋಽಸ್ಯ

ಪುಟ ೧೦೨, ೧೮೮

ಋಗ್ವೇದ -೪-೫೮-೩

ಪುಟ ೧೧೫, ಮತ್ತು ೨೦೯, ೨೧೦ರಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಭಾವಾನುವಾದವಿದೆ.

೧೦೪. ಚೈತನ್ಯಂ ಸರ್ವ ಭೂತಾನಾಂ

ಪುಟ ೧೩೬

ಸಂಗೀತ ರತ್ನಾಕರ ೧-೩-೧,೨

ಎಲ್ಲ ಜೀವಕೋಟಿಗಳ ಚೈತನ್ಯ ರೂಪವೂ, ಜಗದ್ರೂಪವಾಗಿ ವಿಸ್ತಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದೂ ಆದ ಅನನ್ಯ ಸದೃಶವಾಗಿಯೂ ಆನಂದಮಯವಾಗಿಯೂ ಇರುವ ನಾಡಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು ನಾವು ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ.

ನಾದ ಸ್ವರೂಪವೇ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮ, ವಿಷ್ಣು, ಮಹೇಶ್ವರರು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ನಾದೋಪಾಸನೆಯಿಂದ ಆರಾಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟವರಾಗುತ್ತಾರೆ.

೧೦೫. ಚೈತನ್ಯಂ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ಶಬ್ದಬ್ರಹ್ಮ

ಪುಟ ೧೮೩

ಎಲ್ಲ ಜೀವಕೋಟಿಗಳ ಚೈತನ್ಯ ರೂಪವಾದ ಶಬ್ದಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ.

೧೦೬. ಜನನೀ ಜನ್ಮಭೂಮಿಶ್ಚ

ಪುಟ ೯೩, ೯೫

ಅಪಿ ಸ್ವರ್ಣಮಯೀ ಲಂಕಾ ನ ಮೇ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ರೋಚತೇ |

ಜನನೀ ಜನ್ಮಭೂಮಿಶ್ಚ ಸ್ವರ್ಗದಪಿ ಗರೀಯಸೀ ||

ಎಲೈ ಲಕ್ಷ್ಮಣನೇ! ಈ ಲಂಕೆಯು ಸ್ವರ್ಣಮಯವೇ ಆಗಿದ್ದರೂ ಸಹ ನನಗೆ ರುಚಿಸದು. ಜನನೀ ಹಾಗೂ ಜನ್ಮ ಭೂಮಿಯು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮಿಗಿಲಾದುದು.

೧೦೭. ಜಾತಸ್ಯ ಮರಣಂ ಧ್ರುವಂ

ಪುಟ ೧೧೨

ಜನಿಸಿದವನಿಗೆ ಮರಣವು ನಿಶ್ಚಿತ.

೧೦೮. ಜ್ಞಾನಂ ತೇಹಂ ಸವಿಜ್ಞಾನಂ

ಪುಟ ೧೮, ೯೪, ೧೩೬

ಭಗವದ್ಗೀತ ೭-೨

ಯಾವುದನ್ನು ತಿಳಿದರೆ ತಿಳಿಯಬೇಕಾದುದಾವುದೂ ಉಳಿಯದೋ ಅಂತಹ ವಿಜ್ಞಾನಸಹಿತವಾದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಿನಗೆ ನಾನು ತಿಳಿಸುತ್ತೇನೆ.

೧೦೯. ಜ್ಞಾನಾನಂದಮಯಂ ದೇವಂ

ಪುಟ ೭೪, ೧೩೬

ಜ್ಞಾನಾನಂದ ಸ್ವರೂಪನಾಗಿ, ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಯಿಂದ ಇರುವ, ಸರ್ವ ವಿದ್ಯೆಗಳಿಗೂ ಆಧಾರನಾದ ದೇವನಾದ ಹಯಗ್ರೀವನನ್ನು ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

೧೧೦. ಜ್ಞಾನಿನಾಮೂರ್ಧ್ವಗೋ ಭೂಯಾತ್ *

ಪುಟ ೧೨೨

ಯೋಗ ಚೂಡಾಮಣ್ಯಪನಿಷತ್ - ೭೮

೧೧೧. ತಜ್ಜಪಃ ತದರ್ಥಭಾವನಮ್

ಪುಟ ೧೩೪

ಪಾತಂಜಲ ಯೋಗಸೂತ್ರ ೧-೨೮

ಓಂಕಾರವನ್ನು ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ಜಪಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಓಂಕಾರಕ್ಕೆ ವಾಚ್ಯರೂಪವಾಗಿದ್ದು, ಅದರಿಂದ ಭಾಸವಾಗುವಂತಹ ಈಶ್ವರ ತತ್ವವನ್ನು ಭಾವಿಸುವುದು ಇವು ಈಶ್ವರ ಪ್ರಣಿಧಾನ ರೂಪವಾದ ಉಪಾಯವೇನಿಸಿ ಏಕಾಗ್ರತೆಯ ಮೂಲಕ ಸಮಾಧಿಕರವಾಗುವುದು.

೧೧೨. ತತ್ರಾನಾಹತನಾದಂತು

ಪುಟ ೧೩೮

ಸಂಗೀತ ದರ್ಪಣ

ಅಲ್ಲಿ ಅನಾಹತನಾದವನ್ನೇ ಮುನಿಗಳು ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆ ಅನಾಹತ ನಾದವು ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಡುವುದಾಗಿದೆ. ಕೇವಲ ರಂಜಿಸುವುದಲ್ಲ.

೧೧೩. ತತ್ರಾವ್ಯಕ್ತಮಯೀಂ

ಪುಟ ೭೯

ಪರಮಾತ್ಮನ ಅವ್ಯಕ್ತ ಶಕ್ತಿಯಾದ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು

೧೧೪. ತದೇವತರ್ತಂ ತದುಸತ್ಯಮಾಹುಃ

ಪುಟ ೨೧೬

ಮಹಾನಾರಾಯಣೋಪನಿಷತ್ ೪-೩

ಯಾವುದು ಸೃಷ್ಟಿ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಏಕೈಕವೋ, ಅತೀಂದ್ರಿಯವೋ, ಮತ್ತು ಅಪರಿ ಚೈನ್ನರೂಪವೋ, ವಿಶ್ವಾತ್ಮಕವೋ, ಆದ್ಯಂತರಹಿತವೋ, ತಮೋಮಂಡಲವನ್ನು ದಾಟಿ ಅತ್ತ ಇದೆಯೋ, ಅದೇ ಋತವೂ, ಸತ್ಯವೂ, ಯೋಗಿ ಹೃದಯಗಮ್ಯವಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮವು ಆಗಿದೆ ಎಂದು ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

೧೧೫. ತದ್ಯಥಾ ಶಂಕುನಾ ಸರ್ವಾಣಿ ಪರ್ಣಾನಿ *

ಪುಟ ೭೭

ಭಾಂದೋಗ್ಯ ೨-೨೩

೧೧೬. ತಪಷ್ಟಡ್ಭಾಗಮಕ್ಷಯ್ಯಂ *

ಪುಟ ೭೯

ಅಭಿಜ್ಞಾನ ಶಾಕುಂತಲ. ೨-೧೩

೧೧೭. ತರತಿ ಶೋಕಮಾತ್ಮವಿತ್

೩೯

ಭಾಂದೋಗ್ಯ ೭-೧-೩

ಆತ್ಮವನ್ನು ಅರಿತವನು ಶೋಕವನ್ನು ದಾಟುತ್ತಾನೆ.

೧೧೮. ತಸ್ಯ ಮಧ್ಯೇ ಮಹಾನಗ್ನಿಃ ೩ ಶ್ಲೋಕಗಳು

ಪುಟ ೧೩೭

ಸುಷುಮ್ನಾದ ಪಾರ್ಶ್ವದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರ ಸೂರ್ಯರು, ಇಡಾಪಿಂಗಲಾ ನಾಡಿಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಸುಷುಮ್ನಾದಲ್ಲಿ ಬೃಹತ್ತಾದ ಅಗ್ನಿ ಇದೆ. ಆ ಅಗ್ನಿಯು ಅಗ್ರದಲ್ಲಿ ಓಂ ಓಂ ಎಂಬ ನಾದವು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದು. ಅದು ಅದ್ಭುತವು. ಆ ಪ್ರಣವ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ನಿರಂಜನವೂ, ನಿರ್ಮಲವೂ, ಗಗನಾಕಾರವೂ - ಜ್ಯೋತಿಃ ಪ್ರಕಾಶಕವೂ ಆದ ಚಿದಾಕಾಶವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಅದರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾದಬಿಂದು ಕಲಾ ಯುಕ್ತನಾದ ದೇವನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಬೇಕು. ಯೋಗಿಗಳಿಗೆ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಕೊಡುವ ರಾಜಯೋಗವಾಗಿದೆ ಇದು.

೧೧೯. ತಸ್ಯ ವಾಚಕಃ ಪ್ರಣವಃ

ಪುಟ ೧೩೪

ಪಾತಂಜಲ ಯೋಗಸೂತ್ರ ೧-೨೭

ಈಶ್ವರನಿಗೆ ಪ್ರಣವವು ವಾಚಕ - ನಾಮವಾಗಿದೆ.

೧೨೦. ತಸ್ಮಾತ್ ಶರೀರಮಧ್ಯೇ

ಪುಟ ೧೩೯

ಯಾಸ್ಯ ನಿರುಕ್ತ

ಆದ್ದರಿಂದ ಶರೀರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಗೂಢವಾಗಿರುವ ವಾಕ್ಯನ ಮೂರು ಪಾದಗಳನ್ನು - ಪರಾ - ಪಶ್ಯಂತೀ - ಮಧ್ಯಮಗಳನ್ನು ಮನೀಷಿಗಳು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ಮೂಢರಾದರೋ ನಾಲ್ಕನೆಯ ವೈಖರಿಯೊಂದನ್ನೇ ಬಲ್ಲರು.

೧೨೧. ತಸ್ಮಾತ್ ಶಾಸ್ತ್ರಂ ಪ್ರಮಾಣಂ ತೇ

ಪುಟ ೮೦

ಭಗವದ್ಗೀತಾ ೧೬-೨೪

ಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಧಿಯನ್ನು ಮೀರಿ ಇಚ್ಛೆ ಬಂದಂತೆ ನಡೆದುಕೊಂಡರೆ ಸಿದ್ಧಿಯಾಗಲೀ, ಸುಖವಾಗಲೀ, ಪರಾಗತಿಯಾಗಲೀ, ದೊರೆಯದಾದ್ದರಿಂದ ಯಾವುದನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು, ಯಾವುದನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು ಎಂಬ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರವೇ ಪ್ರಮಾಣವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಶಾಸ್ತ್ರವು ವಿಧಿಸಿದ್ದನ್ನು ತಿಳಿದು ಕರ್ಮವನ್ನು ಆಚರಿಸುವವನಾಗು.

೧೨೨. ತಸ್ಮಾದ್ವಿದ್ಯಾಂ ಪ್ರಶಂಸಂತಿ

ಪುಟ ೭೯

ಆದ್ದರಿಂದ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸುತ್ತಾರೆ.

೧೨೩. ತಸ್ಯಾಂತೇ ಸುಷಿರಗಂ ಸೂಕ್ಷ್ಮಂ

ಪುಟ ೧೬೮

ಮಹಾನಾರಾಯಣೋಪನಿಷತ್ ೧೧-೯೨

ಆ ಹೃದಯ ಕೋಶದ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಯೋಗಿ ಮಾತ್ರ ಸಂವೇದ್ಯವಾದ ಸುಷುಮ್ನಾರಂಧ್ರವಿರುವುದು. ಸೂಕ್ಷ್ಮತಮವಾದ ಆ ರಂಧ್ರದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಮೂಲವೂ, ಸರ್ವಾತ್ಮವೂ ಆದ ಪರತತ್ತ್ವವು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾಗಿರುವುದು.

೧೨೪. ತಸ್ಯಾರ್ಥೇ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ಹದಿನೇಳು ಶ್ಲೋಕಗಳು ಪುಟ ೮೮
ಪುಟ ೯೭ರಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಭಾವಾನುವಾದವಿದೆ. ಮಹಾಭಾರತ ಶಾಂತಿಪರ್ವ

೧೨೫. ತಾನಿವಿದುರ್ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಪುಟ ೧೮೫

ಚಿತ್ತಾರಿ ವಾಕ್ ಪರಿಮಿತಾ ಪದಾನಿ - ಎಂಬುದರ ಕನ್ನಡ ಭಾವಾನುವಾದವನ್ನು
ಗಮನಿಸಿ.

೧೨೬. ತಿಸ್ತೋ ಮಾತಾಃ ಪುಟ ೧೩೫
ಪ್ರಶ್ನೋಪನಿಷತ್ ೫-೬

ಪ್ರಣವದಲ್ಲಿ ತ್ರಿಮಾತ್ರಪ್ರಣವ ಮತ್ತು ಸಾರ್ಥತ್ರಿಮಾತ್ರಪ್ರಣವವೆಂದು ಎರಡು ಬಗೆ
ಯುಂಟು. ತತ್ತ್ವಚಿಂತನೆಗೆ ಹೊರಡುವವರು ಇದರಲ್ಲಿ ಸಾರ್ಥತ್ರಿಮಾತ್ರ ಪ್ರಣವವನ್ನೂ
ಕರ್ಮಪ್ರವೃತ್ತರು ತ್ರಿಮಾತ್ರ ಪ್ರಣವವನ್ನೂ ಉಚ್ಚರಿಸುವುದು ಯೋಗ್ಯವೆಂದು ಶಾಸ್ತ್ರ
ವಿಧಿಯಿರುವುದು.

ತ್ರಿಮಾತ್ರಂ ತತ್ ಕ್ರಿಯಾದೇನಂ ಸರ್ವಾರಂಭೇಷು ಕರ್ಮಸು |

ತಿಸ್ರಃ ಸಾರ್ಥಾಸ್ತು ಕರ್ತವ್ಯಾ ಮಾತ್ರಾಸ್ತತ್ಸಾರ್ಥ ಚಿಂತಕೈಃ ||

ಎಂದು ಈ ತ್ರಿಮಾತ್ರ ಪ್ರಣವಾರ್ಹವಾದ ಕರ್ಮಗಳು ಮೂರು ಬಗೆ. ಬಾಹ್ಯ (ಶ್ರೌತ,
ಸ್ಮಾರ್ತ) ಆಭ್ಯಂತರ (ಮಾನಸ-ಮಂತ್ರಜಪಾದಿಗಳು) ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕರ್ಮ ಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ
ಅದರ ಬೀಜವಾಗತಕ್ಕ ಪ್ರಣವದ ಮಾತ್ರಾಕಾಲದ ಬಗ್ಗೆ ಮರ್ಮಜ್ಞರಿಂದರಿತು ಸಾವಧಾನತೆ
ಮತ್ತು ಜಾಣ್ಮೆಯುಳ್ಳ ಪ್ರಯೋಗವು ಸಿದ್ಧವಾದಾಗ, ಪ್ರಯೋಕ್ತವು ಭ್ರಮಪ್ರಮಾದಾದಿಗಳಿಂದ
ಎಡುವುವ ಪ್ರಸಂಗ ಒದಗದು. ಅದರ ಮರ್ಮಜ್ಞತೆ ಇಲ್ಲವಾದಾಗ, ಮಾತೆರಗಳ ಸಲ್ಲದ
ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಬೆರೆಯುವಿಕೆ ಮತ್ತು ವಿಳಂಬಗಳುಂಟಾದರೆ ಮೇಲಿನ ಅರ್ಥ ಮಾತ್ರೆಯ
ನೆಲೆಗೆ ವಿರೋಧವಾಗಿ ಸಾಗಿಸಿ ಮೃತ್ಯುಪ್ರದವೇ ಆಗುವುದು.

೧೨೭. ತೇಜೋ ವೈ ವಾಕ್ ಪುಟ ೧೯೧
ಛಾಂದೋಗ್ಯೋಪನಿಷತ್ ೯
ಅಗ್ನಿಯೇ ವಾಕ್ ಆಗಿದೆ.

೧೨೮. ತೇ ಯೇ ಶತಂ ಮಾನುಷಾ ಆನಂದಾಃ ಪುಟ ೧೫೧
ತೈತ್ತಿರೀಯೋಪನಿಷತ್ ೨-೮

ಒಬ್ಬನು ಯುವಕನಾಗಿದ್ದು ಆಶಿಷ್ಯನೂ, ದ್ರಡಿಷ್ಯನೂ, ಬಲಿಷ್ಠನೂ ಆಗಿದ್ದು ಈ
ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲ ಸಂಪತ್ತು ಭೋಗ್ಯವಾಗಿದ್ದಾಗ - ಅದರಿಂದ ಅವನಿಗುಂಟಾಗುವ
ಆನಂದವು ಒಂದು ಮಾನುಷಾನಂದವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿದರೆ - ಅದರ ನೂರು ಪಾಲು
ಹಿರಿದಾದದ್ದು - ಮನುಷ್ಯ ಗಂಧರ್ವರ ಆನಂದವು.

೧೨೯. ತೌರ್ಯತಿಕಂ ನೃತ್ಯಗೀತವಾದ್ಯಮ್

ಪುಟ ೨೧೭

ಅಮರಕೋಶ - ನಾಟ್ಯವರ್ಗ

ನೃತ್ಯ, ಗೀತ, ವಾದ್ಯ ಹೀಗೆ ಮೂರರ ಮೇಲನವಾದ ನಾಟ್ಯವನ್ನು ತೌರ್ಯತಿಕವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

೧೩೦. ತ್ವಂ ಮೇ ಪ್ರಸಾದ ಸುಮುಖೀ

ಪುಟ ೨೨೦

ಮಾಲವಿಕಾಗ್ನಿಮಿತ್ರ ೫-೧೦

ಓ ದೇವಿಯೇ (ಮಾಲವಿಕೆಯೇ) ನೀನು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಪ್ರಸನ್ನತೆ ಮತ್ತು ಸಾಮುಖ್ಯಗಳೊಡನೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಇರಬೇಕು. ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ತಾನೇ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಇಚ್ಛಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪಾಲಿಸಿಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದು. ನಿನ್ನನ್ನು ನಾನು ಪಡೆದುಕೊಂಡ ನಂತರ, ಅಗ್ನಿಮಿತ್ರ ನೆನಿಸಿದ ನಾನೇ ಪ್ರಜಾಪಾಲನ ತತ್ವರನಾಗಿರುವಾಗ ಪ್ರಜಾಕ್ಷೇಮಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ್ದಾವುದೂ, ಇರುವುದಿಲ್ಲ. (ಅಸಂದಿಗ್ಧವಾಗಿ ಪ್ರಜೆಗಳು ಸುರಕ್ಷಿತರಾಗಿಯೇ ಇರುವರು.)

೧೩೧. ತ್ರಿಮಾತ್ರಂ ತತ್ ಕ್ರಿಯಾದೇನಂ

ಪುಟ ೧೩೪

ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯ ಸ್ಮೃತಿ

ಎಲ್ಲ ಕರ್ಮಗಳ ಆರಂಭದಲ್ಲೂ ಮೂರು ಮಾತ್ರಾಕಾಲದ ಪ್ರಣವವನ್ನೇ ಉಚ್ಚರಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಮೋಕ್ಷಾಕಾಂಕ್ಷಿಗಳಾದ ತತ್ತ್ವಚಿಂತಕರಿಂದ ಮೂರೂವರೆ ಮಾತ್ರೆಯ ಪ್ರಣವವು ಉಚ್ಚರಿಸಲ್ಪಡಬೇಕು.

೧೩೨. ತ್ರಿವಿಕ್ರಮ ವಿಷ್ಣು

ಪುಟ ೯೪, ೯೫

ಮಂದಿರಹೃದಯಪ್ರಕಾಶಿನೀ - ಶ್ರೀರಂಗಮಹಾಗುರು.

ಈ ಸಂಪುಟದ ಆರಂಭದ ಪುಟದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಭಾವಾನುವಾದವಿದೆ.

೧೩೩. ತ್ರೀನಿ ಮಂದ್ರಂ ಮಧ್ಯಮಂ ಚ

ಪುಟ ೧೪೦

ತ್ರಿಣಿ ಮಂದ್ರಂ ಮಧ್ಯಮಮುತ್ತಮಂ ಚ

ಸ್ಥಾನಾನ್ಯಾಹುಃ ಸಪ್ತಯಮಾನಿ ವಾಚಃ |

ಅನಂತರಶ್ಚಾತ್ರ ಯಮೋಽವಿಶೇಷಃ (ಽವಿಶಿಷ್ಟಃ)

ಸಪ್ತಸ್ವರಾ ಯೇ ಯಮಾಸ್ತೇ ಪೃಥಗ್ವಾ ||

ಋಕ್ಪ್ರಾತಿ ಶಾವಿತ್ರಿ ೧೩-೪೨

ಅತ್ರ ಭಾಷ್ಯಂ - ವಾಚಃ ತ್ರಿಣಿ ಸ್ಥಾನಾನಿ! ಸಪ್ತ ಯಮಾನಿ - ಸಪ್ತಯಮಾಃ ಯೇಷು ಸ್ಥಾನೇಷು ತಾನಿ ಸಪ್ತಯಮಾನ್ಯಾಹುಃ ಆಚಾರ್ಯಾಃ! ತೇಷು ಮಂದ್ರಂ ಉರಸಿ ವರ್ತತೇ! ಮಧ್ಯಮಂ ಕಂಠೇ ವರ್ತತೇ! ಉತ್ತಮಂ ಶಿರಸಿ ವರ್ತತೇ! ಏತಾನಿ ಸ್ಥಾನಾನಿ ಸ್ವರ ವಿಶೇಷಣಾನ್ಯುಪಿ ಭವಂತಿ! ಯಥಾಮಂದ್ರೇಣ ಸ್ವರೇಣಾಧೀಯತೇ! ಮಂದ್ರಯಾ ವಾಚಾ ಪ್ರಾತಃ ಸವನೇ ಶಂಸೇತ! ಉರಸಾ ದೀಯತೇ ಇತಿ |

ಏಷು ಸ್ಥಾನೇಷು ಅನಂತರ:- ಅವ್ಯವಹಿತಃ ಯಮಃ ಅವಿಶಿಷ್ಟೋ ಭವತಿ| ಅನಂತರೇ ಯಮೇ ವಿಶೇಷೋ ನ ಶಕ್ಯತೇ ದರ್ಶಯಿತುಮ್ ಇತ್ಯರ್ಥಃ |

ಯೇ ಸಪ್ತಸ್ವರಾಃ ಷಡ್ವಯುಷಭಗಾಂಧಾರಾದಯಃ ಗಾಂದರ್ವ ವೇದೇ ಸಮಾಮ್ನಾ ತಾಃ, ತಥಾ ಸಾಮಸು ಕ್ರುಷ್ಣಪ್ರಥಮದ್ವಿತೀಯ ತೃತೀಯ ಚತುರ್ಥ ಮಂದ್ರಾತಿ ಸಾರ್ಯಃ ಇತಿ ತೇ ಯಮಾ ನಾಮ ವೇದಿತವ್ಯಾಃ|

ಅಥವಾ ಸ್ವರೇಭ್ಯಃ ಪೃಥಗ್ಗುತಾಃ ಅನ್ಯೇ ಯಮಾಃ ಸ್ವರೇಷು ವರ್ತಂತೇ, ಏತೇಷಾಂ ಮೃದುತ್ವಂ ತೀಕ್ಷ್ಣತ್ವಂ ಚ ವೇದಿತವ್ಯಮ್|

ವಾಕ್ಯಕ್ಕೆ ಸಪ್ತಯಮಗಳುಳ್ಳ ಮೂರು ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಆಚಾರ್ಯರು ಹೇಳುವರು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮಂದ್ರಸ್ಥಾನವು ಎದೆಯಲ್ಲೂ, ಮಧ್ಯಮ ಸ್ಥಾನವು ಕಂಠದಲ್ಲೂ, ಉತ್ತಮ (ತಾರ) ಸ್ಥಾನವು ಶಿರಸ್ಸಿನಲ್ಲೂ ಇರುವುದು. ಸ್ವರಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷಣವಾಗಿಯೂ ಈ ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಭಾವಿಸುವುದುಂಟು-ಮಂದ್ರಸ್ವರವನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿ ಅಧ್ಯಯನವು ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಮಂದ್ರವಾದ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ಪ್ರಾತಃ ಸವನದಲ್ಲಿ ಸ್ತೋತ್ರಕಥನ ಮಾಡಬೇಕು. ಮಧ್ಯಮ ಸ್ವರದಿಂದ ಅಧ್ಯಯನವಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ಮಂದ್ರ ಮಧ್ಯಮ ಉತ್ತಮಗಳಲ್ಲಿಯ ಅವ್ಯವಹಿತವಾದ ಯಮದ ಬಗ್ಗೆ ವಿಶೇಷವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದರ್ಥ.

ಷಡ್ವಯುಷಭ ಗಾಂಧಾರ ಮೊದಲಾದ ಯಾವ ಏಳು ಸ್ವರಗಳು ಗಾಂಧರ್ವ ವೇದದಲ್ಲಿದೆಯೋ ಅದರಂತೆ ಸಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರುಷ್ಣ ಪ್ರಥಮ ದ್ವಿತೀಯ ತೃತೀಯ ಚತುರ್ಥಮಂದ್ರ ಅತಿಸ್ವಾರ್ಥಗಳೆಂದು ಏಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳಿಗೆ ಯಮಗಳೆಂದು ಹೆಸರಿದೆಯೆಂದು ತಿಳಿಯತಕ್ಕದ್ದು.

ಅಥವಾ ಸ್ವರಗಳಿಗಿಂತ ಬೇರೆಯಾದ ಯಮಗಳು ಸ್ವರಗಳಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳ ಮೃದು ತೀಕ್ಷ್ಣಭಾವವು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಅರಿಯತಕ್ಕದ್ದು.

೧೩೪. ದಂಡನೀತೇಃ ಪ್ರಜೀಗಾರ್ಥಂ

ಪುಟ ೯೧

ಮಹಾಭಾರತ ಶಾಂತಿಪರ್ವ

ಪ್ರಮಾಣವಾಗಬಲ್ಲ ವಿದ್ಯೆಗಳು ದಂಡನೀತಿಯ ಪ್ರಯೋಗಕ್ಕಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡವು ಶಿಕ್ಷಾದಿ ಆರು ಅಂಗಗಳು, ಋಗಾದಿ ನಾಲ್ಕು ವೇದಗಳು, ಮಿಮಾಂಸಾ, ನ್ಯಾಯ, ಪುರಾಣ, ಮತ್ತು ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರವೆಂಬುದಾಗಿ ಹದಿನಾಲ್ಕು ವಿದ್ಯೆಗಳು. ಆಯುರ್ವೇದ, ಧನುರ್ವೇದ, ಗಾಂದರ್ವವೆಂದು ಅವು ಮೂರು ವಿದ್ಯೆಗಳು ನಾಲ್ಕನೆಯದಾದ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರವೂ ಸೇರಿ ಇವು ಹದಿನೆಂಟು ವಿದ್ಯೆಗಳಾದವು. ಈ ಹದಿನೆಂಟು ವಿದ್ಯೆಗಳು ಧರ್ಮ ಸಂಹಿತೆಗಳಾದವು.

೧೩೫. ದಂಡೋ ಹಿ ಭಗವಾನ್ ವಿಷ್ಣುಃ

ಪುಟ ೯೨

ಮಹಾಭಾರತ-ಶಾಂತಿಪರ್ವ ೧೨೧-೨೩

ನರರಿಗೆಲ್ಲ ಅಯನವಾಗಿ ಗಮ್ಯಸ್ಥಾನವಾಗಿ ಯಜ್ಞರೂಪನಾಗಿರುವ ಭಗವಾನ್ ವಿಷ್ಣುವೇ ದಂಡ - ದಂಡನೀತಿರೂಪನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಸದಾಕಾಲದಲ್ಲೂ ವ್ಯಾಪಕವಾದ ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಮಹಾಪುರುಷನೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ.

೧೩೬. ದೇವತಾಧ್ಯಾನ ಕಾಲೇಷು ಪುತಂ

ಪುಟ ೧೩೫

ತೈಲಧಾರೆಯಂತೆ ಮಧ್ಯೆ ವಿಚ್ಛೇದವಿಲ್ಲದೆ (ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ತುಂಡಾಗದೆ) ಘಂಟೆಯ ದೀರ್ಘವಾದ ನಾದದಂತಿರುವ ಪುತಪ್ರಣವವನ್ನು ದೇವತಾಧ್ಯಾನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚರಿಸಬೇಕು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

೧೩೭. ದೇವಾನಾಮಿದಮಾಮನಂತಿ ಮುನಯಃ

ಪುಟ ೨೧೮

ವಿಕ್ರಮೋರ್ವಶೀಯಂ

ಈ ನಾತ್ಯವನ್ನು ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ನೋಡಿ ಆಸ್ವಾದಿಸಲು ಯೋಗ್ಯವಾದ, ಶಾಂತವಾದ ಹಾಗೂ ದೇವತಾಸಮೂಹಕ್ಕೆ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಬಲ್ಲ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಯಜ್ಞವೆಂದು ಮುನಿಗಳು ಭಾವಿಸುವರು. ಇದು ಉಮಾದೇವಿಯೊಡಗೂಡಿದ ತನ್ನ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಬಗೆಯಾಗಿ (ಲಾಸ್ಯ, ತಾಂಡವ) ಪರಮೇಶ್ವರನಿಂದ ವಿಭಕ್ತವಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸತ್ವ - ರಜಸ್ - ತಮಸ್ಸುಗಳೆಂಬ ತ್ರಿಗುಣಗಳಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮುವ ಜನಜೀವನವು ನಾನಾರಸಗಳಿಂದ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕಂಗೊಳಿಸುವುದಾಗಿದೆ. ಬಗೆಬಗೆಯ ಆಸ್ವಾದನೆಯನ್ನು ಬಯಸುವ ಜನರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಈ ನಾಟ್ಯವು ಕಾರ್ಯವೊಂದೇ ಆಗಿದ್ದು ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ನೆಮ್ಮದಿಯನ್ನು-ಮನಃ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಕೊಡುವ ಒಂದು ಸಮಾರಂಭವಾಗಿರುವುದು.

೧೩೮. ದೇವ್ಯಾಃ ಕಾರಣರೂಪಭಾವಜನಿತಾಃ

ಪುಟ ೨೨೨

ಶೃಂಗಾರಪ್ರಕಾಶ ಮಂಗಲಶ್ಲೋಕ

ಸ್ತ್ರೀತ್ವದ ಗುರುತನ್ನು ಪಡೆದಿರುವ ಸ್ತ್ರೀಯರೆಲ್ಲರೂ, ಶಕ್ತಿ ಸ್ವರೂಪಿಣಿಯಾದ ದೇವಿಯ ಸೃಷ್ಟಿಕಾರಣವಾದ ರೂಪ ಮತ್ತು ಭಾವಗಳಿಂದ ಜನಿಸಿದವರು. ಎಲ್ಲ ಪುರುಷರೂ ಹರನನ್ನು ಜ್ಞಾಪಿಸುವ ಲಿಂಗಾಕಾರದಿಂದ ಸೃಷ್ಟರಾಗಿ ಗುರುತಿಸಲ್ಪಟ್ಟವರು. ಚರ ಮತ್ತು ಅಚರವಾದ ಜೀವಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಈ ತ್ರಿಲೋಕದಲ್ಲಿ ಶಿವನಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದುದನ್ನು ಕಾರಣವಾಗಿಯೂ ದೇವಿಯ ಗುರುತಿಲ್ಲದುದಾಗಿಯೂ ಯಾವನೊಬ್ಬನು ವಾದಿಸುವನೋ ಅವನು ಸತ್ಯವಿದೂರನಾದ ದುರ್ಮತಿಯನಿಸುವನು.

೧೩೯. ದ್ವಾವಿಮೌ ವ್ಯಕ್ತ ಸಂಧಾನೇ

ಪುಟ ೭೯

ಕರ್ಮದಿಂದ ಜಂತುವು ಬಂಧಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ವಿದ್ಯೆಯಿಂದಲಾದರೋ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

೧೪೦. ದ್ವಿಸಪ್ತತಿ ಸಹಸ್ರಾಣಿ

ಪುಟ ೧೪೧

ಪ್ರಾಣವಾಯುವಿನ ಸಂಚಾರಕ್ಕೆ ಆಶ್ರಯವಾದ ನಾಡಿಗಳು ಎಪ್ಪತ್ತೆರಡು ಸಾವಿರ ಗಳಾಗಿರುವುವು.

೧೪೧. ದ್ವೇ ಬ್ರಹ್ಮಣೇ ವೇದಿತವ್ಯೇ

ಪುಟ ೧೩೬

ಮಹಾಭಾರತ ಶಾಂತಿಪರ್ವ ೨೩-೮-೯೯

ಶಬ್ದಬ್ರಹ್ಮ ಮತ್ತು ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಇವೆರಡು ತಿಳಿಯಲ್ಪಡತಕ್ಕವುಗಳಾಗಿವೆ. ಶಬ್ದಬ್ರಹ್ಮದಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಣಾತನಾದವನು, ಲೀನನಾದವನು ಪರಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು ಸೇರುತ್ತಾನೆ.

೧೪೨. ಧರ್ಮಾರ್ಥ ಕಾಮ ಇತಿ

ಪುಟ ???

ಧರ್ಮ ಅರ್ಥ ಕಾಮಗಳೆಂದು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ತಿಳಿದುಬರುವ ಯಾವ ತ್ರಿವರ್ಗವುಂಟೋ ಅಂತೆಯೇ ಆಸ್ವೀಕ್ಷಿಕೇ-ತ್ರಯೀ-ವಾರ್ತಾ-ದಂಡ (ನೀತಿಯುಕ್ತವಾದ ದಂಡ) ಮತ್ತು ನಾನಾ ಬಗೆಯ ಜೀವನೋಪಯೋಗಿಯಾದ ವೃತ್ತಿಸಂಬಂಧವಾದ ವಿದ್ಯೆಯುಂಟೋ ಅದಲ್ಲವೂ ಸಹ ಜೀವಿಗಳು, ನೈಜಸುಹೃತ್ತಾದ ಪರಮಪುರುಷನಿಗೆ ತನ್ನನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಬಗೆ ಯಾಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡ ಸತ್ಯರೂಪವಾದ ಅಂಶವಾಗಿದೆ.

೧೪೩. ಧರ್ಮಾರ್ಥ ಕಾಮ ಮೋಕ್ಷ ರೂಪ *

ಪುಟ ೮೬

೧೪೪. ಧರ್ಮಾರ್ಥ ಕಾಮ ಮೋಕ್ಷಾಣಾಂ

ಪುಟ ೧೪೫

ಧರ್ಮಾರ್ಥಕಾಮ ಮೋಕ್ಷಾಣಾಂ ಇದಮೇಕೈಕಸಾಧನಂ ||

ನಾದ ವಿದ್ಯಾಂ ಪರಾಂ ಲಬ್ಧ್ವಾ ಸರಸ್ವತ್ಯಾಃ ಪ್ರದಾದತಃ |

ಕಂಬಲಾಶ್ವತಾ ನಾಗೌ ಶಂಭೋಃ ಕುಂಡಲತಾಂ ಗತೌ ||

ಸಂಗೀತ ದರ್ಪಣ

ಧರ್ಮಾರ್ಥಕಾಮ ಮೋಕ್ಷಗಳಿಗೆ ನಾದವು ಏಕ ಮಾತ್ರ ಸಾಧನವಾಗಿದೆ. ಸರಸ್ವತಿಯು ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಕಂಬಲ ಮತ್ತು ಅಶ್ವತರರೆಂಬ ಇಬ್ಬರು ನಾಗರು ನಾದರೂಪವಾದ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಶಂಭುವಿಗೆ ಕುಂಡಲಾಭರಣರಾದರು.

೧೪೫. ಧರ್ಮಾರ್ಥಯೋರವಿರೋಧೇನ *

ಪುಟ ೮೭

ಕೌಟಿಲೀಯಾರ್ಥ ಶಾಸ್ತ್ರ ೬-೭

೧೪೬. ಧರ್ಮೋ ವಿಶ್ವಸ್ಯ ಜಗತಃ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾ

ಪುಟ ೫೮

ಮಹಾನಾರಾಯಣೋಪನಿಷತ್ ೧೨-೬

ಧರ್ಮವು ಸಮಸ್ತವಾದ ಜಗತ್ತಿಗೂ ದೃಢವಾದ ಧಾರಕವಾಗಿದೆ.

೧೪೭. ಧರ್ಮ್ಯ ಏಷ ತವ ಪ್ರಶ್ನಃ - ೭ ಪದ್ಯಗಳು

ಪುಟ ೧೩೨

ಭಾಗವತ ೧೧-೧೭-೯ ರಿಂದ ೧೫ರವರೆಗೆ

ಉದ್ಧವನಿಗೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಎಲೈ ಉದ್ಧವನೇ! ವರ್ಣಾಶ್ರಮಾಚಾರಸಂಪನ್ನರಾದ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ನಿನ್ನ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯು ಭಕ್ತಿಜನಕವಾಗಿ ನಿಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನು ಕೊಡುವುದಾಗಿದೆ. ಅದನ್ನು ನನ್ನಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊ.

ಕಲ್ಪಾದಿಯಾದ ಕೃತಯುಗದಲ್ಲಿ ಮಾನವರ ವರ್ಣವು ಹಂಸವೆಂಬುದಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದು. ಆ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಜನರು ಜನ್ಮದಿಂದಲೇ ಕೃತಾರ್ಥರಾಗುವ ಕಾರಣ ಅದನ್ನು ಕೃತಯುಗವೆನ್ನುವರು.

ಆ ಕೃತಯುಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಣವರೂಪವಾದ ವೇದವೊಂದೇ ಇತ್ತು. ನಾನು (ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ) ವೃಷರೂಪದ ಧರ್ಮಸ್ವರೂಪನಾಗಿದ್ದೆ. ಹಂಸರೂಪನಾದ ನನ್ನನ್ನು ಪುರುಷರು ಪಾಪರಹಿತರು ತಪೋನಿಷ್ಠರೂ ಆಗಿ ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಎಲೈ ಭಾಗ್ಯಶಾಲಿಯಾದ ಉದ್ಧವನೇ! ತ್ರೇತಾಯುಗದಲ್ಲಿ ವಿರಾಡ್ ರೂಪನಾದ ನನ್ನ ಪ್ರಾಣಮೂಲಕವಾಗಿ ಹೃದಯದ ದೆಸೆಯಿಂದ ವೇದತ್ರಯ ರೂಪವಾದ ಬ್ರಹ್ಮ ವಿದ್ಯೆಯು ಆವಿರ್ಭವಿಸಿತು. ಆ ವೇದತ್ರಯದಿಂದ ಹೌತ್ರ, ಔದ್ಧರ್ಯವ, ಔದ್ಧಾತ್ರ ಕರ್ಮಗಳೆಂಬ ಮೂರು ರೂಪಗಳಿಂದ ನಾನೇ ಯಜ್ಞ ಸ್ವರೂಪನಾದೆನು.

ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಧರ್ಮಾನುಗುಣವಾದ ಆಚಾರಗಳನ್ನೇ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿ ಉಳ್ಳ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಕ್ಷತ್ರಿಯ, ವೈಶ್ಯ, ಶೂದ್ರರು, ವಿರಾಡ್ ಪುರುಷನ ಮುಖ, ಬಾಹುಗಳು, ಊರುಗಳು, ಪಾದಗಳು ಇವುಗಳಿಂದ ಜನಿಸಿದರು.

ಮತ್ತು ವಿರಾಡ್‌ರೂಪನಾದ ನನ್ನ ಜಘನ ಪ್ರದೇಶದಿಂದ ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮವೂ ಹೃದಯದಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಾಶ್ರಮವೂ, ವಕ್ಷಸ್ಥಲದಿಂದ ವಾನಪ್ರಸ್ಥಾಶ್ರಮವೂ, ಶಿರಸ್ಸಿನಿಂದ ಸಂನ್ಯಾಸಾಶ್ರಮವೂ ಉಂಟಾದವು.

ಪುರುಷರ ಸ್ವಭಾವಗಳು ಅವರವರ ವರ್ಣಾಶ್ರಮಗಳ ಉತ್ತತ್ತಿಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವುದಾದ್ದರಿಂದ ಉತ್ತಮಸ್ಥಾನದಿಂದ ಜನಿಸಿದವರ ಸ್ವಭಾವವು ಉತ್ತಮ, ಮಧ್ಯಮ ಸ್ಥಾನದಿಂದ ಜನಿಸಿದವರ ಸ್ವಭಾವವು ಮಧ್ಯಮ, ಕನಿಷ್ಠ ಸ್ಥಾನದಿಂದ ಜನಿಸಿದವರ ಸ್ವಭಾವವು ಕನಿಷ್ಠವೂ ಆಯಿತು.

೧೪೮. ಧೃವಃ ತಾರಃ ತಥೋಂಕಾರಃ

ಪುಟ ೧೪೧

ಪ್ರಸವ ಪರ್ಯಾಯಗಳು - ಧೃವ, ತಾರ, ಓಂಕಾರ, ಮೂಲ ಜ್ಯೋತಿ, ರವ, ಅವ್ಯಯ, ವೇದಾದ್ಯ, ತಾರಕ, ಅವ್ಯಕ್ತ, ಶಾಕಾದಿ, ಪ್ರಣವ, ಎಂದು ಸ್ಮರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

೧೪೯. ಧೃವಸ್ತಾರಃ ತ್ರಿವೃತ್ ಬ್ರಹ್ಮ

ಪುಟ ೧೪೧

ಧೃವ, ತಾರ, ತ್ರಿವೃತ್, ಬ್ರಹ್ಮ ವೇದಾದ್ಯ, ತಾರಕ, ಅವ್ಯಯ, ಪ್ರಣವ, ತ್ರಿಮಾತ್ರಕ, ಓಂಕಾರ, ಜ್ಯೋತಿ, ಎಂದು ಪ್ರಣವದ ಪರ್ಯಾಯ ಪದಗಳಾಗಿವೆ.

೧೫೦. ಧ್ವನೇರಂತರ್ಗತಂ ಜ್ಯೋತಿಃ

ಪುಟ ೨೧೩

ಯೋಗ ಶಿಖೋಪನಿಷತ್ ೬-೨೧

ಅನಾಹತಸ್ಯ ಶಬ್ದಸ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿಗೆ ನೀಡಿರುವ ಕನ್ನಡ ಭಾವಾನುವಾದವನ್ನು ಗಮನಿಸಿ.

೧೫೧. ನಕಾರಂ ಪ್ರಾಣನಾಮಾನಂ

ಪುಟ ೧೩೮, ೧೫೪

ಶಾರದಾತಿಲಕ ೧-೩-೬

ನಾದ ಶಬ್ದದಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮಾಕ್ಷರವಾದ 'ನ' ಎಂಬುದು ಪ್ರಾಣತತ್ತ್ವವನ್ನೂ ದ್ವಿತೀಯಾಕ್ಷರವಾದ 'ದ' ಎಂಬುದು ಅಗ್ನಿ ತತ್ತ್ವವನ್ನೂ ಹೇಳುವುದೆಂದು ಜ್ಞಾನಿಗಳು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇವೆರಡು ತತ್ತ್ವಗಳು ಒಂದು ಬಗೆಯ ಸೇರುವೆಯಿಂದ ನಾದವು ಆವಿರ್ಭವಿಸುವುದು (ಅನ - ಪ್ರಾಣನೇ ಧಾತುವಿನ 'ನ' ಕಾರವನ್ನೂ ದಹ - ಧಾತುವಿನ ದಕಾರವನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿ ಈ 'ನಾ-ದ' ಶಬ್ದರೂಪಗೊಂಡಿದೆ.)

೧೫೨. ನ ನಾದೇನ ವಿನಾ ಗೀತಂ.

ಪುಟ ೧೫೫

ಸಂಗೀತ ದಾಮೋದರ

ನಾದವಿಲ್ಲದೇ ಗಾನವಿಲ್ಲ, ನಾದವಿಲ್ಲದೇ ಸ್ವರವಿಲ್ಲ, ನಾದವಿಲ್ಲದೇ ರಾಗವಿಲ್ಲ ಆದ್ದರಿಂದ ಗಾನ, ಸ್ವರ, ರಾಗ ಹೀಗೆ ಮೂರು ನಾದಾತ್ಮಕವಾಗಿದೆ.

೧೫೩. ನಮಸ್ತೇ ಚಿದಚಿದ್ವರ್ಗ

ಪುಟ ೧೧೮

ಲಕ್ಷ್ಮೀ ತಂತ್ರ ೪೪-೧

ಚಿದಚಿದ್ ರೂಪವಾದ - ಚೇತನ ಹಾಗೂ ಜಡರೂಪವಾದ ಈ ಜಗತ್ತನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ವಿಚಕ್ಷಣಳೇ! ನೈಪುಣ್ಯವುಳ್ಳ ತಾಯಿಯೇ! ನಿನಗೆ ನಮಸಾಕರವು. ಜಗತ್ತಿನ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಲ್ಪಿಯಾಗಿರುವ ವಿಷ್ಣುಪತ್ನಿಯಾದ ನಿನಗೆ (ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮಿಗೆ) ನಮಸ್ಕಾರವು.

೧೫೪. ನ ವೇದಂ ವೇದಮಿತ್ಯಾಹುಃ *

ಪುಟ ೧೨೧

೧೫೫. ನ ಶಾಮ್ಯತಿ ವಿನಾ ಪಾನಂ

ಪುಟ ೨೨

ವಿವೇಕ ಚೂಡಾಮಣಿ

ನ ಶಾಮ್ಯತಿ ವಿನಾ ಪಾನಂ ವ್ಯಾಧಿರೌಪಧ ಶಬ್ದತಃ |

ವಿನಾಪರೋಕ್ಷಾನುಭವಂ ಬ್ರಹ್ಮಶಬ್ದೈರ್ನಮುಚ್ಯತೇ ||

ಔಷಧವನ್ನು ಪಾನಮಾಡದೇ ಕೇವಲ 'ಔಷಧ, ಔಷಧ' ಎಂಬ ಶಬ್ದೋಚ್ಚಾರಣೆ ಮಾತ್ರ ದಿಂದ ಹೇಗೆ ವ್ಯಾಧಿಯು ಶಮನವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅದೇ ರೀತಿ ಬ್ರಹ್ಮಾನುಭವವಿಲ್ಲದೆ ಕೇವಲ ಬ್ರಹ್ಮಶಬ್ದವನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸುವುದರಿಂದ ಮುಕ್ತಿಯು ಲಭಿಸದು.

೧೫೬. ನಷ್ಟೋ ಮೋಹಃ ಸ್ಮೃತಿರ್ಲಬ್ಧಾ

ಪುಟ ೫೮

ಭಗವದ್ಗೀತಾ ೧೮-೨೩

ನಷ್ಟೋ ಮೋಹಃ ಸ್ಮೃತಿರ್ಲಬ್ಧಾ ತತ್ತಸಾದಾನ್ಮಯಾಚ್ಯುತ |

ಸ್ಥಿತೋಽಸ್ಮಿ ಗತಸಂದೇಹಃ ಕರಿಷ್ಯೇ ವಚನಂ ತವ ||

ಎಲೈ ಅಚ್ಯುತನೇ, ನಿನ್ನ ಪ್ರಸಾದರಿಂದ ನನಗೆ ಮೋಹವು ಕಳೆಯಿತು. ಪೂರ್ವ ಸ್ಮೃತಿಯು ದೊರಕಿತು - ನಾನು ಯಾರು? ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವೇನು? ಎಂಬ ಬಗ್ಗೆ

ಜಾಗೃತಿಯುಂಟಾಗಿದೆ. ನನಗೆ ಸಂದೇಹವು ದೂರವಾಗಿದೆ. ನಿನ್ನ ಮಾತಿನಂತೆ ನಡೆಯುತ್ತೇನೆ.

೧೫೭. ನ ಹಿ ಜ್ಞಾನೇನ ಸದೃಶಂ

ಪುಟ ೨೦

ಭಗವದ್ಗೀತಾ ೪-೩೮

ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಸದೃಶವಾದ ಪವಿತ್ರವಸ್ತು ಇನ್ನೊಂದಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಯೋಗ ಸಂಸಿದ್ಧನು - ಯೋಗ ಸಾಧನೆಯಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾದ ಧರ್ಮವುಳ್ಳವನು ಮಾತ್ರ ಬಹುಕಾಲದ ನಂತರವೇ ತನ್ನಲ್ಲೇ ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

೧೫೮. ನಾಂತಃ ಪ್ರಜ್ಞಂ ನ ಬಹಿಃ ಪ್ರಜ್ಞಂ

ಪುಟ ೨೨೨

ಮಾಂಡೂಕ್ಯ ಉಪನಿಷತ್ ೭

ಆತ್ಮವಸ್ತುವು ಸ್ವಪ್ನಪ್ರಜ್ಞಾರೂಪವೂ ಅಲ್ಲ - ಹಾಗುತ್ತಪ್ರಜ್ಞಾರೂಪವೂ ಅಲ್ಲ - ತೈಜಸವಲ್ಲ, ವಿಶ್ವವಲ್ಲ, ಹಾಗರಿತ ಮತ್ತು ಸ್ವಪ್ನಗಳೆರಡರ ಮೇಲಿನದ ಅವಸ್ಥೆಯೂ ಅಲ್ಲ. ಸುಷುಪ್ತವಸ್ಥೆಯೂ ಅಲ್ಲ. ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳ ತಿಳುವಳಿಕೆಯೂ ಅಲ್ಲ. ಅಚೈತನ್ಯವೂ ಅಲ್ಲ. ಅದು ದೃಶ್ಯವಲ್ಲ. ವ್ಯವಹರಿಸಲ್ಪಡುವ ವಸ್ತುವಲ್ಲ. ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಗ್ರಾಹ್ಯವಲ್ಲ. ಅದು ಅನುಮೇಯ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅದು ಅಚಿಂತ್ಯ. ಅಚಿಂತ್ಯವಾದ್ದರಿಂದಲೇ ಅವ್ಯಪದೇಶ್ಯ - ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರಪಂಚೋಪಶಮರೂಪವಾದದ್ದು - ಜಾಗ್ರದಾದಿ ಧರ್ಮರೂಪವಲ್ಲ. ಶಾಂತವೂ, ಶಿವವೂ, ಅದ್ವೈತವೂ, ತುರಿಯವೂ ಆದುದೆಂದು ಜ್ಞಾನಿಗಳು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ಅದು ತಿಳಿಯಲ್ಪಡಬೇಕು.

೧೫೯. ನಾಟಕಂ ಸಪ್ರಕರಣಂ

ಪ್ರತಾಪರುದ್ರೀಯ - ನಾಟಕ ಪ್ರಕರಣ - ೭

ನಾಟಕ, ಪ್ರಕರಣ, ಭಾಣ, ಪ್ರಹಸನ, ಡಿಮ, ವ್ಯಾಯೋಗ, ಸಮವಕಾರ, ವೀಧೀ, ಅಂಕ, ಈಹಾ ಮೃಗವೆಂದು ರೂಪವು-ದೃಶ್ಯಕಾವ್ಯವು ಹತ್ತು ವಿಧ.

೧೬೦. ನಾದ ಸ್ವರಾಕ್ಷರಾಕಾರಾಃ

ಪುಟ ೧೩೬

ನಾದ, ಸ್ವರ, ಅಕ್ಷರ ರೂಪದಿಂದ ಅದು ಮೂರು ವಿಧವಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

೧೬೧. ನಾನಾನಾಡೀ ಪ್ರಸವಗಂ

ಪುಟ ೧೪೧

ಸಮಸ್ತ ಭೂತಗಳ ಅತ್ಯಂತ ಒಳಗಿನ ಮೇರುದಂಡದ ಒಳಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಾನಾಬಗೆಯ ನಾಡಿಗಳ ಹುಟ್ಟಿಗೆ ಮೂಲವಾದ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದು, ಉರ್ಧ್ವ ಮೂಲವೂ ಮತ್ತು ಅಧಃ ಶಾಖವೂ ಆಗಿದ್ದು ಪ್ರಾಣಾದಿ ವಾಯುಗಳ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಗತಿಯ ಮೂಲಕ - ಸರ್ವವ್ಯಾಪ್ತಿಯಾಗಿರುವುದು (ಶಬ್ದಬ್ರಹ್ಮ)ನಾದ ಮತ್ತು ವೈತನ್ಯದ ನಡೆಯು.

೧೬೨. ನಾಬಿ ಹೃತ್ಕಂಠ

ಪುಟ ೧೩೮

ಅಹಿರ್ಬುಧ್ವ್ಯಸಂಹಿತಾ

ನಾಬಿ, ಹೃದಯ, ಕಂಠ, ಮೂರ್ಧಾ ಮತ್ತು ಮುಕದ್ವಾರವಾಗಿ ಯಾವ ಧ್ವನಿಯು ಆವಿರ್ಭವಿಸುವುದೋ ಆ ನಾದವು ಸೂಕ್ಷ್ಮತಿಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿದೆ.

೧೬೩. ನಿತ್ಯಾನಂದವಪು:

ಪುಟ ೧೫೦

ಶಾರದಾ ತಿಲಕ ೧-೧

ನಿತ್ಯಾನಂದಮಯವಾಗಿ ಮೂರ್ತಿ ತಳೆದಿರುವ, ನಿರಂತರವಾಗಿಯೂ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತಿರುವ ಐವತ್ತು ವರ್ಣಗಳಿಂದ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಶಬ್ದಾರ್ಥಮಯವಾದ ಈ ಚರಾಚರ ಜಗತ್ತು ಯಾರಿಂದ ವ್ಯಾಪ್ತವಾಗಿದೆಯೋ, ಯಾವುದನ್ನು ಪುಣ್ಯವಂತರು ಸುಷುಮ್ನಾಂತರ್ಗತ ಜೀವನ ಆಳದಲ್ಲಿ ಅವ್ಯಕ್ತವಾಗಿರುವ ಚೈತನ್ಯವಾದ (ಕುಂಡಲಿನೀ ರೂಪದ) ಶಬ್ದಬ್ರಹ್ಮವೆಂದು ಕರೆದರೋ, ಅಂತಹ ಚಂದ್ರಕಲಾಧರವಾದ, ವಾಕ್ಯಕ್ಕೆ ಅಧಿಪತಿಯಾದ ಶಿವರೂಪವಾದ ತೇಜಸ್ಸು ಯಾವಾಗಲೂ ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಕಾಪಾಡಲಿ, ಅಂತೆಯೇ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಧರ್ಮವುಳ್ಳವನಾಗಿ ಚಂದ್ರಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಕಂಗೊಳಿಸುವ ವಿದ್ಯಾರಾಜನಾದ ಹಯವದನನೂ ರಕ್ಷಿಸಲಿ.

೧೬೪. ನಿರ್ವರ್ತ್ಯತೇ ಯೈ: *

ಪುಟ ೫೨, ೫೩

ರಘುವಂಶ ೫-೮

೧೬೫. (ತಸ್ಮಾದ್ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇನ) ನಿಷ್ಕಾರಣಃ ಪಡಂಗೋ ವೇದೋಽಧ್ಯೇಯೋ ಜ್ಞೇಯಶ್ಚ ಪುಟ ೩೯

ವ್ಯಾಕರಣಮಹಾಭಾಷ್ಯ ೧-೧-೩

ಯಾವುದೇ ಬಗೆಯ ಉಪಾಧಿಗಳನ್ನಿಡದೇ ಸ್ವರೂಪರಕ್ಷಣೆಯನ್ನೇ ಗುರಿಯಾಗಿಟ್ಟು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಆರು ಅಂಗಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ವೇದವನ್ನಧ್ಯಯನಮಾಡಬೇಕು ಮತ್ತು ಆಳವಾಗಿ ತಿಳಿಯಬೇಕು.

೧೬೬. ನೀಲತೋಯದ ಮಧ್ಯಸ್ಥಾ

ಪುಟ ೧೫೧

ಮಹಾನಾರಾಯಣೋಪನಿಷತ್ ೧-೧೨

ಜಲಭರಿತವಾದ ನೀಲಮೇಘದ ಅನ್ತರಾಳದಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿ ಗೋಚರಿಸುವ ಮಿಂಚಿನ ಬಳ್ಳಿಯಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಮಯವಾದ, (ವಹ್ನಿಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ತಂತುವಿನಂತಿರುವ) ಜ್ವಾಲೆಯೊಂದು ಊರ್ಧ್ವಾಗ್ರವಾಗಿ ನೆಲೆಸಿರುವುದು.

೧೬೭. ನೀವಾದ ಪಾಕಾದಿ *

ಪುಟ ೫೩

ರಘುವಂಶ ೫-೯

೧೬೮. ನೃತ್ತಂ ತಾಲಲಯಾಶ್ರಯಮ್

ಪುಟ ೨೨೪
ಪ್ರತಾಪರುದ್ರೀಯ

ನೃತ್ತವೆಂಬುದು ತಾಲ ಮತ್ತು ಲಯಗಳಿಗೆ ಆಶ್ರಯವಾದದ್ದು.

೧೬೯. ನೃತ್ತಾವಸಾನೇ

ಪುಟ ೩೮, ೨೧೩
ನಂದಿಕೇಶ್ವರ ಕಾರಿಕಾ ೧

ನಟರಾಜನು ತನ್ನ ನೃತ್ಯದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಸನಕಾದಿ ಸಿದ್ಧರನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಬೇಕೆಂದು ಒಂಬತ್ತು ಮತ್ತು ಐದು ಬಾರಿ ಡಕ್ಕೆಯನ್ನು ಬಾರಿಸಿದನು. ಅದನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸಿದ್ದೇ ಆದರೆ ಅದು ಶಿವನ ಸೂತ್ರಜಾಲವಾಗಿದೆ. ಮಂಗಲ ಸೂತ್ರ ಮತ್ತು ಅವಿವೇಕಿಗಳಿಗೆ ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರದ ಬಲೆಯಾಗಿದೆ.

೧೭೦. ನೃತ್ತಂ ತು ತಾಂಡವಂ

ಪುಟ ೨೧೭

ನೃತ್ಯ, ತಾಂಡವ, ಲಾಸ್ಯ, ಹೀಗೆ ಮೂರೂ ಸೇರಿ ನಾಟ್ಯವೆಂಬನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

೧೭೧. ಪಂಚಾಕ್ಷರಾಣ್ಯಮೂನ್ಯಾಹುಃ

ಪುಟ ೧೪೬

ಅಕಾರಶ್ವಾಪ್ಯಕಾರಶ್ವ - ಇತ್ಯಾದಿ ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥವನ್ನು ಗಮನಿಸಿ.

೧೭೨. ಪಕ್ಷೋದೇಯೋಽವ್ಯಕ್ತಃ

ಪುಟ ೨೦೧
ಮನುಸ್ಮೃತಿ ೭-೧-೧೨೫

ನಿಕ್ಯಷ್ಟನಾದವನಿಗೆ ಅವನಿಂದ ಪಡೆದ ಪ್ರಯೋಜನಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ಹಣವನ್ನೂ, ಉತ್ಕೃಷ್ಟನಾದವನಿಗೆ ಸಂಬಳವನ್ನೂ ಕೊಡಬೇಕು.

೧೭೩. ಪದಾರ್ಥಾನಾಂ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನಾತ್

ಪುಟ ೩೯
ನ್ಯಾಯಸೂತ್ರ ೧-೧

ಪ್ರಮಾಣ - ಪ್ರಮೇಯ - ಸಂಶಯ - ಪ್ರಯೋಜನ - ದೃಷ್ಟಾಂತ - ಸಿದ್ಧಾಂತಾವಯವ - ತರ್ಕ - ನಿರ್ಣಯ - ವಾದ - ಜಲ್ಪ - ವಿತಂಡ - ಹೇತ್ವಾಭಾಸ - ಭಲ - ಜಾತಿ - ನಿಗ್ರಹಸ್ಥಾನಾನಾಂ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನಾತ್ ನಿಶ್ಚೇಯಸಾಧಿಗಮಃ |

ಪ್ರಮಾಣ ಮೊದಲಾದ ಹದಿನಾರು ಪದಾರ್ಥಗಳ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನದಿಂದ - ಯಥಾರ್ಥ ವಾದ ಸ್ವರೂಪ ಪರಿಚಯದಿಂದ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವುದು.

೧೭೪. ಪರಾವಾಕ್ ಮೂಲಚಕ್ರಸ್ಥಾ

ಪುಟ ೮, ೧೫೫

ಪುಟ ೮ರಲ್ಲಿ ಭಾವಾನುವಾದವಿದೆ.

೧೭೫. ಪರೇಂಗಿತ ಜ್ಞಾನ ಫಲಾ ಹಿ ಬುದ್ಧಯಃ

ಪುಟ ೯೪

ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಬುದ್ಧಿಯು ಪರರ ಇಂಗಿತವನ್ನರಿಯಲು ಸಮರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ.

೧೭೬. ಪಶುಧಾನ್ಯಹಿರಣ್ಯ *

ಪುಟ ೮೭

೧೭೭. ಪುರಾ ಕವೀನಾಂ ಗಣನಾ ಪ್ರಸಂಗೇ *

ಪುಟ ೨೧೦

ಕುವಲಯಾನಂದ - ಉದ್ಭುತ

೧೭೮. ಪುರುಷಸ್ಯ ವಾಗ್ರಸಃ

ಪುಟ ೨೧೩

ಭಾಂದೋಗ್ಯ ೧-೧-೨

(ಉದ್ಗೀಢ ಪ್ರಣವೋಪಾಸನೆಯ ಪ್ರಕರಣವಿದು)

ಪುರುಷನ ಅಂದರೆ ಶರೀರಿಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯಸಾರವು ವಾಕ್ಯಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತದೆ. ವಾಕ್ಯನ ಅಭಿಪ್ರಾಯಸಾರವು ಋಕ್ಕಾಗಿ ಪರಿಣಾಮ ಹೊಂದುವುದು. ಋಕ್ಕಿನ ಸಾರವು ಸಾಮರೂಪವನ್ನು ತಾಳುವುದು. ಸಾಮದ ಸಾರವು ಉದ್ಗೀಢರೂಪ ಪ್ರಣವವಾಗುವುದು.

೧೭೯. ಪ್ರಜಾತಂತುಂ ಮಾ ವ್ಯವಚ್ಛೇತ್ತೀಃ

ಪುಟ ೧೨೭

ತೈತ್ತಿರೀಯೋಪನಿಷತ್ ೧-೧೧-೧

ವೇದ ಮನೂಚ್ಯಾಚಾರ್ಯೋಽಂತೇವಾಸಿನ ಮನುಶಾಸ್ತ್ರ ಸತ್ಯಂ ವದ| ಧರ್ಮಂ ಚರ| ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯಾನ್ಮಾ ಪ್ರಮದಃ| ಆಚಾರ್ಯಾಯ ಪ್ರಿಯಂ ಧನಮಾಹೃತ್ಯ ಪ್ರಜಾತಂತುಂ ಮಾವ್ಯವಚ್ಛೇತ್ತೀಃ| ಸತ್ಯಾನ್ ಪ್ರಮದಿತವ್ಯಂ| ಧರ್ಮಾನ್ ಪ್ರಮದಿತವ್ಯಂ| ಕುಶಲಾನ್ ಪ್ರಮದಿತವ್ಯಂ| ಭುತ್ಯೇ ನ ಪ್ರಮದಿತವ್ಯಂ| ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯ ಪ್ರವಚನಾಭ್ಯಾಂ ನ ಪ್ರಮದಿತವ್ಯಮ್|

ಆಚಾರ್ಯನು ವೇದವನ್ನು ಅಧ್ಯಯನಮಾಡಿಸಿ ಶಿಷ್ಯನನ್ನು ಕುರಿತು ಮುಂದಿನ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಆದೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸತ್ಯವನ್ನು ನುಡಿ. ಧರ್ಮವನ್ನು - ಧರ್ಮರಕ್ಷಣೆಗೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಕರ್ಮವನ್ನು ಆಚರಿಸು. ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮಾದವನ್ನೆಸಗಬೇಡ - ತಪ್ಪಿ ನಡೆಯಬೇಡ. ಆಚಾರ್ಯನಿಗೆ ಇಷ್ಟವಾಗುವ ಧನವನ್ನು ಗುರುದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ತಂದು ಕೊಟ್ಟು (ಅವನ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು) ಪ್ರಜಾಸಂತಾನವು ವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾಗದಂತೆ ನಡೆದುಕೊ. ಗೃಹಸ್ಥನಾಗು. ಸತ್ಯದ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ತಪ್ಪಿ ನಡೆಯಬೇಡ. ಧರ್ಮದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮಾದಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಬೇಡ. ಕ್ಷೇಮದಿಂದ ದೂರವಾಗುವಂತೆ ತಪ್ಪಿ ನಡೆಯಬೇಡ. ಸಂಪತ್ತಿಗಾಗಿ ತಪ್ಪಿ ನಡೆಯಬೇಡ. ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯ ಮತ್ತು ಅಧ್ಯಾಪನಗಳ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಮಾದಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಬೇಡ.

೧೮೦. ಪ್ರಜಾಃ ಪ್ರಶಾಸ್ತಿ ವೈ ರಾಜಾ

ಪುಟ ೮೪

ರಾಜನು ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಆಳುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರಕೃತಿಗಳನ್ನು - ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ರಂಜಿಸುವುದರಿಂದ ರಾಜನೆನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ವಿದ್ಯಾಸಂಪತ್ತಿನಿಂದಾಗಿ ವಿನೀತನಾದ ರಾಜನು ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಸನ್ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಕರೆದೊಯ್ಯುವುದರಲ್ಲಿ ರತನಾಗಿ, ಸಮಸ್ತ ಜೀವಕೋಟಿಗಳ ಹಿತಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿ ಒಲಿದು ಬಂದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆ.

೧೮೧. ಪ್ರಣವೇನ ಪರಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಧ್ಯಾಯೇತ

ಪುಟ ೧೩೪

ಯೋಗವಾರ್ತಿಕ - ಯೋಗ ಸೂತ್ರ - ೧- ೨೮

ಇಂದ್ರಿಯ ಸಂಯಮವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಯತಿಯು ಪ್ರಣವೋಪಾಸನೆಯಿಂದ ಪರಂಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಧ್ಯಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ಗರುಡ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ - ವ್ಯಕ್ತ, ಅವ್ಯಕ್ತ ಮತ್ತು ಪುರುಷ ಇವರು ಮೂರು ಮಾತೃಗಳಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಅರ್ಧ ಮಾತ್ರಾತ್ಮಕವಾದದ್ದು ಪರಬ್ರಹ್ಮವೆಂದು ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಚಿಂತಕರು ಅರಿಯಬೇಕು - ಎಂದು.

೧೮೨. ಪ್ರಣವೇನೈವ ಕಾರ್ಯಾಣಿ

ಪುಟ ೧೩೭

ಕಾರ್ಯರೂಪವಾದ ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಪ್ರಣವದಿಂದಲೇ ಅದರದರ ಕಾರಣರೂಪವಾದ ತತ್ತ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಸಂಹರಿಸಿ ಕೊಂಡು-ಲಯಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡು ಪ್ರಣವ ನಾದದ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಪರಮಾನಂದ ಮಯನಾದ ದೇವನನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕು.

೧೮೩. ಪ್ರಣವೋಚ್ಚಾರಣ ಲಕ್ಷ್ಯಂ

ಪುಟ ೧೩೪

ವ್ಯಾಸಸ್ತುತಿ

ಪ್ರಣವಕ್ಕೆ ಋಷಿಯು - ದ್ರಷ್ಟವು ಬ್ರಹ್ಮನೇ ಆಗಿರುವನು. ಗಾಯತ್ರಿಯು ಭಂದಸ್ಸು. ಅಗ್ನಿಯು ದೇವತೆ. ಎಲ್ಲ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲೂ ಈ ಪ್ರಣವದ ವಿನಿಯೋಗವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಹೀಗೆ ಋಷಿ ಭಂದಸ್ಸು ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಂಡು ಅನಂತರ ಓಂಕಾರವನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಬೇಕು. ಘಂಟೆಯ ದೀರ್ಘವಾದ ಧ್ವನಿಯಂತೆ ಮೂರೂವರೆ ಮಾತ್ರಾಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಣವವು ಉಚ್ಚರಿಸಲ್ಪಡಬೇಕು.

೧೮೪. ಪ್ರತಿಕರ್ತುಂ ಪ್ರಕೃತ್ಯಸ್ತು

ಪುಟ ೨೦೧

ಉತ್ಪ್ರಾಪ್ತನಾದವನು ನಿಕೃಷ್ಟನಾದವನೊಡನೆ ಪ್ರತೀಕಾರಕ್ಕೆ ತೊಡಗಬಾರದು.

೧೮೫. ಪ್ರದೀಪಃ ಸರ್ವವಿದ್ಯಾನಾಂ

ಪುಟ ೮೨

ಕೌತಿಲೀಯರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ ಅ-೭

ಆಸ್ವೀಕ್ಷಿಕೇ ವಿದ್ಯೆಯು ಎಲ್ಲ ವಿದ್ಯೆಗಳಿಗೂ ತತ್ತ್ವಾರ್ಥವನ್ನರಿಯಲು ಸಾಧನವಾಗಿ-ಪ್ರದೀಪವಾಗಿದೆ. ಎಲ್ಲ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಮರ್ಮವರಿತು ಆಚರಿಸಲು ತಕ್ಕ ಉಪಾಯ ವಾಗಿದೆ. ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮಗಳಿಗೂ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಆಶ್ರಯವಾಗಿದೆ.

೧೮೬. ಪ್ರವರ್ತತಾಂ ಪ್ರಕೃತಿಹಿತಾಯ

ಪುಟ ೨೧೯

ಅಭಿಜ್ಞಾನ ಶಾಕುಂತಲ ೭-೧೪

ಪ್ರಜೆಗಳ ಹಿತವನ್ನು ಉದ್ದೇಶವಾಗಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು ರಾಜನು ಪ್ರವೃತ್ತನಾಗಲಿ. ವೇದಾದಿ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಶ್ರವಣದಿಂದ ಮಹಾನುಭಾವನಾಗಿ ಉತ್ಪ್ರಾಪ್ತನಾಗಿರುವ ಕವಿಯ ಸರಸ್ವತಿಯು - ವಾಕ್ಯ ಪ್ರವೃತ್ತವಾಗಲಿ. ಸರ್ವಸಮರ್ಥನಾದ ಹಾಗು ಸ್ವಯಂಭುವಾದ ನೀಲಲೋಹಿತನು - ಈಶ್ವರನು ನನಗೂ ಸಹ (ಕಾಳಿದಾಸ ಮಹಾಕವಿಗೆ) ಜನ್ಮವು - ಹುಟ್ಟು ಸಾವು - ರೂಪವಾದ ಸಂಸಾರವು ಮತ್ತೆ ಏರ್ಪಡದಂತೆ ಮಾಡಲಿ.

೧೮೭. ಪ್ರಾಚೀ: ಪೂರ್ವಮುದಕ್ಸಂಸ್ಥಂ

ಪುಟ ೧೦೬, ೧೯೦

(ಅಗ್ನಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಂಢಿಲ ಕಲ್ಪನೆಯ ಕ್ರಮವಿದು)

ಪೂರ್ವಾಗ್ರವಾದ ಮೂರು ರೇಖೆಗಳನ್ನು ಕುಂಡದಲ್ಲಿ ಮಾಡಬೇಕು. ಅದು ದಕ್ಷಿಣದಿಂದ ಶುರುವಾಗಿ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಮುಗಿಯಬೇಕು. ಅಂತೆಯೇ ಉತ್ತರಾಗ್ರವಾದ ಮೂರು ರೇಖೆಗಳನ್ನು ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಾರಂಭಿಸಿ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಮುಗಿಸಬೇಕು.

೧೮೮. ಪ್ರಾಕಾನ್ ಸರ್ವಾನ್ ಪರಾತ್ಮನಿ

ಪುಟ ೧೩೬

ಅಥರ್ವ ಶಿಖೋಪನಿಷತ್

ಪ್ರಣವಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ನಾಮಗಳುಂಟು. ಆ ನಾಮಗಳೇರ್ಪಡಲು ಕಾರಣಗಳು ಉಂಟು.

- (೧) ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಾಣವನ್ನೂ ಅದರ ವಿಕಾಸದ ಕರ್ಮಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನೂ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿಗೆ-ಉನ್ನತ ಭೂಮಿಗೊಯ್ದು ಉಧ್ವಾಗ್ರಮಾಡಿ ಬ್ರಹ್ಮದಲ್ಲೊಂದು ಗೂಡಿಸುವುದರಿಂದ- 'ಪ್ರಣವ'.
- (೨) ಮಾತ್ರಾತ್ರಯ ಮತ್ತು ಅರ್ಥಮಾತ್ರಾರೂಪವಾಗಿ ಚತುರ್ವಿಧವಾಗಿದ್ದು ಎಲ್ಲಾ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲಾ ವೇದಗಳಿಗೂ ಮೂಲಕಾರಣವಾಗಿ ನಿಂತು 'ಸರ್ವ ದೇವ ವೇದ ಯೋನಿ'ಯಾಗಿದೆ. ಅಂತೆಯೇ ಸರ್ವಶಬ್ದಗಳಿಗೂ ಪರಮಾರ್ಥತಃ ಬೋಧ್ಯವಾದ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ಇದರ ವಾಚ್ಯನಾದ್ದರಿಂದ ಈ ಪ್ರಣವವು 'ಸರ್ವ ವಾಚ್ಯವಾಚಕ'ವೆನಿಸುವುದಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಧೈಯವಾದ ಎಲ್ಲಾ ಅರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ 'ಸಂಧರ್ತಾ' ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.
- (೩) ಎಲ್ಲಾ ಬಗೆಯ ದುಃಖ ಮತ್ತು ಭಯಗಳಿಂದ ಜೀವಿಗಳನ್ನು ದಾಟಿಸುವ ಕಾರಣ 'ತಾರ' ವಾಗಿದೆ.
- (೪) ಎಲ್ಲಾ ದೇವತೆಗಳೂ ಇದರಲ್ಲಿ (ಪ್ರಣವದಲ್ಲಿ) ಬಂದು ಸೇರುವರು-ಪ್ರವೇಶಿಸುವರಾದ್ದರಿಂದಲೂ, ಎಲ್ಲಾ ದೇವಾದಿ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನೂ ಇದು ಪ್ರವೇಶಿಸುವುದರಿಂದಲೂ 'ವಿಷ್ಣು'ವೆನಿಸುವುದು.
- (೫) ಈ ಪ್ರಣವವೇ ಎಲ್ಲಾ ಕಾರಣಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೂ ಬೃಹತ್ತಾಗುವಂತೆ ವಿಕಾಸಗೊಳಿಸುವ ಕಾರಣ ಇದು 'ಬ್ರಹ್ಮ'ವೂ ಆಗಿದೆ.
- (೬) ಎಲ್ಲಾ ಕಾರ್ಯವಸ್ತುಗಳನ್ನೂ ಅದರದರ ಕಾರಣರೂಪದಲ್ಲಿ ಲೀನಗೊಳಿಸಿ, ಧ್ಯಾನದ ಮೂಲಕ ಅದರ ವ್ಯಾಪಕತೆಯನ್ನರಿತು, ಎಲ್ಲಾ ಇಂದ್ರಿಯಗಳೊಡನೆ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೂ, ಮನಸ್ಸನ್ನು ನಾದದಲ್ಲೂ ನೆಲೆಗೊಳಿಸಿ, ಕೊನೆಗೆ ನಾದವನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲೂ ಲೀನವಾಗುವಂತೆ ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕು. ಅವನೇ ಈಶಾನ, ಸರ್ವೇಶ್ವರ. ಅವನೇ ಇದೆಲ್ಲವೂ.

೧೮೯. ಪ್ರಾಣಾಪಾನಯೋರ್ಜುಹೋಮಿ

ಪುಟ ೧೬೮

ಶ್ರಾದ್ಧ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಈ ಮಂತ್ರದ ವಿನಿಯೋಗ ಇದೆ. ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಿಗಳ ಪ್ರಾಣಾಪಾನಶಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಅನ್ನರೂಪವಾದ, ಸ್ವಧಾರೂಪವಾದ ಹವ್ಯಕವ್ಯಾತ್ಮಕವಾದ ಆಹುತಿಯನ್ನು ಹೋಮ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

೧೯೦. ಬಾಹ್ಯಾರ್ಥಾಲಂಬನೋ ಯಸ್ತು *

ಪುಟ ೨೦೩

೧೯೧. ಬ್ರಹ್ಮಗ್ರಂಥಿಃ ವಿಷ್ಣುಗ್ರಂಥಿಃ ಳ ಶ್ಲೋಕಗಳು

ಪುಟ ೧೩೭

ಮಾನವ ದೇಹದ ಬೆನ್ನು ಮೂಳೆಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಸುಷುಮ್ನಾ ನಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಗ್ರಂಥಿ, ವಿಷ್ಣುಗ್ರಂಥಿ, ರುದ್ರಗ್ರಂಥಿಯೆಂದು ಮೂರು ಗ್ರಂಥಿಗಳಿವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥಿಗಳನ್ನು ಭೇದಿಸಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದಾಗ ಸ್ಫುಟವಾದ ನಾದವು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದು.

ಮೂಲಾಧಾರದಲ್ಲಿರುವ ಬ್ರಹ್ಮ ಗ್ರಂಥಿಯನ್ನು ಭೇದಿಸಿದಾಗ ಪಾದನಾದವು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದು. ಹೃದಯಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವ ವಿಷ್ಣು ಗ್ರಂಥಿಯನ್ನು ಬೇದಿಸಿದಾಗ ಅರ್ಧನಾದವು ಪ್ರಕಾಶಗೊಳ್ಳುವುದು.

ಭೂಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ರುದ್ರಗ್ರಂಥಿಯನ್ನು ಭೇದಿಸಿದಾಗ ತ್ರಿಪಾದನಾದವು ಗೋಚರಿಸುವುದು. ಬ್ರಹ್ಮರಂಧ್ರಸ್ಥಾನವಾದ ಚಿದಾಕಾಶದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣನಾದವು ಪ್ರಕಾಶಗೊಳ್ಳುವುದು.

ಪೂರ್ಣನಾದವು ಗೋಚರಿಸಿದಾಗ ರಾಜಯೋಗವೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಮನಸ್ಸಿನ ಐಕ್ಯವು ಸಿದ್ಧಿಸುವುದು. ಸುಷುಮ್ನೆಯನ್ನು ಏಕಾಗ್ರವಾದ ಚಿತ್ತದಿಂದ ಅವಲೋಕಿಸಿ ಪಾದನಾದವನ್ನು ನಿರಂತರ ಶ್ರವಣಮಾಡಿ ನಾದದ ಅಂತದಲ್ಲಿ ಜ್ಯೋತಿಯನ್ನು ನೋಡುವುದು ರಾಜಯೋಗವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

೧೯೨. ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ಮಾಗಾಂ

ಪುಟ ೭೨

ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನನ್ನು ನಿನ್ನ ನೆಲೆಗೆ ಒಯ್ಯುವವನಾಗು.

೧೯೩. ಬ್ರಹ್ಮಚೈವ ಪರಂ ಸ್ವಷ್ಟಂ

ಪುಟ ೮೪

ಯಾರು ಪರಬ್ರಹ್ಮತತ್ತ್ವವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿರುವರೋ ಅವರೇ ದ್ವಿಜರು.

೧೯೪. ಬ್ರಹ್ಮಣಃ ಕ್ಷತ್ರಂ ನಿರ್ಮಿತಂ *

ಪುಟ ೭೮

ತೈ. ಬ್ರಾ. ೨-೮-೪-೨೩

೧೯೫. ಬ್ರಹ್ಮೈವ ವಾಚಃ ಪರಮಂ ವೈಯಮ

ಪುಟ ೧೬೬

ಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತುವೇ ಮಾತಿನ ಮರಮ ಲಕ್ಷ್ಯಸ್ಥಾನವಾಗಿದೆ.

ತೈ. ಸಂ. ೨-೪-೧೮-೬

೧೯೬. ಭರ್ತುಃ ದಂಡಕೋಶ ವೃದ್ಧಿಂ *

ಪುಟ ೮೭

೧೯೭. ಭದ್ರಂ ಕರ್ಣೇಭಿಃ

ಪುಟ ೫೮

ತೈ.ಆ.೧.೧

ಓ ದೇವತೆಗಳಿರಾ! ನಾವು ಪುರುಷಾರ್ಥಮಯವಾದ ವಿಷಯವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕೇಳುವಂತಾಗಲಿ. ಪುರುಷಾರ್ಥಮಯವಾದ ವಿಷಯವನ್ನೇ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ನೋಡುತ್ತಾ ನಿಮಗೆ ತೃಪ್ತಿಕೊಡುವ ಯುಗಾದಿ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿರುವಂತಾಗಲಿ. ದೃಢವಾದ ಅಂಗಾಂಗಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕಾಯಹೊಂದಿ ಭಗವಂತನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಾ ದೇವ ಹಿತಕರವಾಗುವಂತೆ ಆಯುಸ್ಸನ್ನು ಕಳೆಯುವಂತಾಗಲಿ.

೧೯೮. ಭಾತಿ ಸರ್ವೇಷು ವೇದೇಷು

ಪುಟ ೨೦

ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಜೀವನವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವ ದೇವತೆಗಳು ಭಾರತ ಋಷಿಗಳ ಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ ಕೈಗನ್ನಡಿಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ, 'ಭಾ' ಶಬ್ದವೂ, ಇಲ್ಲಿಯ ಜೀವಿಗಳಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮ ಸೃಷ್ಟವಾದ ಎಲ್ಲಾ ಜಂತುಗಳಲ್ಲೂ ನಿರುಪಾಧಿಕ ಪ್ರೀತಿರೂಪವಾದ ರತಿಯಿರುವುದರಿಂದ 'ರ' ಶಬ್ದವೂ, ಈ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಪುಣ್ಯತೀರ್ಥಗಳ ಮತ್ತು ತೀರ್ಥರೂಪಿಗಳಾದ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನಿಗಳ ಲಾಭ-ತರಣವಿರುವುದರಿಂದ 'ತ' ಶಬ್ದವೂ, ಸೇರಿ ಈ ದೇಶವು ಭಾರತವಾಗಿದೆ.

೧೯೯. ಭಾರತ್ಯಾಃ ಸುವಿಲಾಸ

ಪುಟ ೬೯

(ವಿದ್ಯಾ-ಕಲಾಮಯಿಯಾದ) ಭಾರತೀದೇವಿಯು ತನ್ನ ಪೂರ್ಣವಾದ ಕಲಾವಿಲಾಸವನ್ನು ಹೊರಹೊಮ್ಮಿಸಿ ನಲಿಯಲು (ಜೀವಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಲುಮೆ ತೋರಿ) ಯಾವ ಒಂದು ರಂಗಸ್ಥಲವನ್ನು ತನ್ನ ಮಹಿಮೆಗನುಗುಣವಾಗಿ ಆರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವಳೋ, ಅಂತಹ ಅವಳ ನಾಟ್ಯರಂಗವಾಗಿರುವ (ಅಂತರ್ಮುಖಿಗಳಾದ ಜೀವಿಗಳಿಗೆ) ತನ್ಮಯೀಭಾವದಿಂದ ರಮಿಸಲು ಯೋಗ್ಯವೂ ಶಾಂತಿಮಯವೂ ಆದ ಆ ತಾಯಿಯ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ (ಪವಿತ್ರ ಜೀವಿಗಳ ಹೃದಯ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ) ಬೆಳ್ಳಾವರೆಯು ಪೀಠದಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಿರುವಂತಹ ತಾಯಿಯು ತನ್ನ ಕಲಾಮಯವಾದ ಬೆಳದಿಂಗಳಿಂದ - ಅದರ ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ಪ್ರತಿಕ್ಷಣವೂ, ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ ಉಕ್ಕಿಬರುತ್ತಿರುವ ಹಾಲುಗಡಲಿನ ಅಲೆಗಳ ತಂಡಗಳಂತೆ ಉಕ್ಕಿ ಮೇಲೆರುವಂತಾಗಿ ಪರಮವೈರೋಮವನ್ನು ತಲುಪುವ, ಅಂತರ್ಬಾಹ್ಯ ಕರಣಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಇಂಪುತಂಪುಗೊಳಿಸುವನಾದಧಾರೆಯ ಮೂಲಕ, ತನ್ನ ಉಡಿಗೆ ಬಂದು ಸೇರಿರುವ, ಜ್ಞಾನಾಮೃತ ಪಿಪಾಸುಗಳಾಗಿ ಶಿಶು ರೂಪಿಗಳಾದ ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೂ ಜ್ಞಾನಾನಂದಮಯವಾದ ಸ್ತನ್ಯವನ್ನು ಕರುಣಿಸಿ ನಿಮ್ಮ ಬಾಳನ್ನು ಬೆಳಗಿಸಲಿ ಎಂದು ಆಶಿಸುತ್ತೇನೆಪ್ಪ!

೨೦೦. ಭಿದ್ಯಮಾನಾತ್ ಪರಾದ್ ಬಿಂದೋಃ

ಪುಟ ೧೩೮

ಶಾರದಾತಿಲಕ ೧-೧೧-೧೨

ಶಕ್ತಿರೂಪವಾಗಿದ್ದ ಬಿಂದು ತತ್ತ್ವವು ಭೇದಗೊಂಡಾಗ ಅದರಿಂದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ವಿಶೇಷ ರಹಿತವಾದ ಧ್ವನಿಯೊಂದಾವಿರ್ಭವಿಸಿತು. ಅದನ್ನು ರವವೆಂದಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಹೇಳಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಶ್ರುತಿಮರ್ಮವಿದರು ಆ ರವವನ್ನು ಶಬ್ದಬ್ರಹ್ಮವೆಂದರು.

೨೦೧. ಭೂಮಿ ಸಂಸ್ಥಾನ ಯೋಗೇನ ೩ ಶ್ಲೋಕಗಳು

ಪುಟ ೨೫

ಮಹಾಭಾರತ ಶಾ.ಪ. ೨೪೪-೯೦, ೯೧

ಗುಣವಿಶೇಷ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಭೂಮಿಯ ಸಂಬಂಧದಿಂದಲೂ, ಪದಾರ್ಥಗಳ ಸಂಬಂಧದಿಂದಲೂ ಹೇಗೆ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮಧುರಾದಿ ರಸ ಭೇದವು ಏರ್ಪಡುವುದೋ, ಅದೇ ರೀತಿ ತ್ರಿಗುಣಾತ್ಮಕವಾದ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಜೀವಿಯಲ್ಲೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸ್ವಭಾವ ಗಳೇರ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನೀರನ್ನು ಸೇವಿಸಿದವನಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯೇರ್ಪಡುವಂತೆ ಜ್ಞಾನ ವನ್ನೇ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಂದ ಬಂದ ವಾಕ್ಯಗಳ ಸ್ಮರಣೆಯಿಂದ ಜೀವಿಯು ಎಲ್ಲಾ ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನೂ ಹೊಂದುವಂತಾಗುವನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಆ ಜ್ಞಾನಾನಂದವನ್ನೂ ಅನು ಭವಿಸುತ್ತಾನೆ.

೨೦೨. ಭೂರ್ಭುವಸ್ಸುಪರೋಂ

ಪುಟ ೧೦೭

ಭೂಃ ಭುವಃ ಸುವಃ ಎಂಬ ಮೂರು ಮಹಾವ್ಯಾಹೃತಿಗಳನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸಿ, ಆ ಮೂರು ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಮೀರಿರುವ ಪ್ರಣವವನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸಿ ಪ್ರಣವಾರ್ಥವಾದ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಲೌಕಿಕವಾದ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಿ (ಯಜ್ಞಕರ್ಮವನ್ನು ನಡೆಸುವುದಾಗಿದೆ.)

೨೦೩. ಮಥಿತ್ವಾ ಚತುರೋ ವೇದಾನ್

ಪುಟ ೩೯

ನಾಳು ವೇದಗಳನ್ನೂ, ಎಲ್ಲ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೂ ಅನೇಕ ಬಾರಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿ ಅದರ ಅರ್ಥವನ್ನು ಮಥಿಸಿ ಮನನ ಮಾಡಿದ ಸಾರವನ್ನು ಯೋಗಿಗಳು ಪಾನಮಾಡಿದರು. ಸಾರತೆಗೆದ ಮಜ್ಜಿಗೆಯಂತಹ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಪಂಡಿತನೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಜನರು ಇಂದು ಸವಿಯುತ್ತಾ ಇದ್ದಾರೆ.

೨೦೪. ಮನನಾತ್ರಾಣನಾಚ್ಛಿವ

ಪುಟ ೧೧೧

ಮನನ - ಆಳವಾದ ಚಿಂತನೆ, ಮತ್ತು ಅದರಿಂದಾದ ಜೀವರಕ್ಷಣೆ ಎರಡೂ ಸೇರಿ ಮಂತ್ರವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

೨೦೫. ಮಮಾಪಿ ತದ್ಭೂತಿಕರಂ

ಪುಟ ೨೧೩

ರಾಮಾಯಣ-ಬಾಲಕಾಂಡ-೫-೩೫

ರಾಮಾಯಣಗಾನವು ನನ್ನ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯೇ ಆಗಿದ್ದರೂ ಸಹ ಉತ್ತಮವಾದ ಭಾವದಿಂದ ರೂಪುಗೊಂಡ ಬಾಹ್ಯ ವ್ಯಾಪಾರವಾದ ಕಾರಣ ಮಹಾನುಭಾವವಾಗಿದ್ದು ನನ್ನ ಅಂತಃಕರಣವನ್ನು ಮೇಲ್ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ಒಯ್ಯುವ ಸಾಧನವಾಗಿದೆಯೆಂದು ತಿಳಿಯಿರಿ. (ಎಂದು ಶ್ರೀರಾಮನ ಮಾತು).

೨೦೬. ಮರಣಾಂತೋವ್ಯಾಧಿವ್ಯಾಕರಣಂ

ಪುಟ ೩೯

ಅಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪದಲ್ಲಿ ಮುಗಿಯದೇ, ಆಯುಸ್ಸು ಪೂರ್ತಿ ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಬರುವ ವ್ಯಾಧಿಯಂತೆ ಸಾಗುವುದು ಇಂದಿನ ವ್ಯಾಕರಣದ ನಡೆಯು.

೨೦೭. ಮರೀಚಿರಂಗಿರಾಶ್ಚಾತ್ರಿಃ ೬ ಶ್ಲೋಕಗಳು

ಪುಟ ೮೧

ಮಹಾಭಾರತ-ಆದಿ. ಪ. ೬೬-೪

ಮರೀಚಿ, ಅಂಗಿರಸ್, ಅತ್ರಿ, ಪುಲಸ್ತ್ಯ, ಪುಲಹ, ಕೃತು ಮತ್ತು ವಸಿಷ್ಠ ಎಂಬುದಾಗಿ ಈ ಏಳು ಮಂದಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಬ್ರಹ್ಮನ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದಲೇ ನಿರ್ಮಿತರಾದ ಮಾನಸ ಪುತ್ರರು.

ಇವರೇ ವೇದಜ್ಞರು ಹಾಗೂ ಪ್ರಧಾನರಾದ ವೇದಾಚಾರ್ಯರಾಗಿ ಕಲ್ಪಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಧರ್ಮವುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದು, ಪ್ರಜಾಪತಿಯಾದ ಸೃಷ್ಟಿಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥರೂ ಆಗಿದ್ದಾರೆ.

ಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಉದ್ಯತರಾದವರಿಗೆ ಸನಾತನವಾದ ಒಂದು ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಲೋಕ, ಸೃಷ್ಟಿಕರನಾದ ಪ್ರಭುವು ಅನಿರುದ್ಧನೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಸನ, ಸನತ್ಸುಜಾತ, ಸನಕ, ಸನನ್ದನ, ಸನತ್ಕುಮಾರ ಹಾಗೂ ಸನಾತನನಾದ ಏಳನೆಯ ಕಪಿಲ ಹೀಗೆ ಏಳು ಮಂದಿ ಋಷಿಗಳು ಬ್ರಹ್ಮನ ಮಾನಸಪುತ್ರರೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು ನಿವೃತ್ತಿ ಧರ್ಮ ವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದವರಾಗಿ ಸ್ವಯಮಾರ್ಗ ವಿಜ್ಞಾನರಾಗಿದ್ದಾರೆ - ಸಹಜ ಸಿದ್ಧವಾದ, ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು ಮುಖ್ಯರಾದ ಯೋಗಜ್ಞರು, ಸಾಂಖ್ಯವಿಶಾರದವರು, ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಆಚಾರ್ಯರು ಹಾಗೂ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಪ್ರವರ್ತಕರೂ ಆಗಿದ್ದಾರೆ.

೨೦೮. ಮಹಾಕವಿಪ್ರಯತ್ನಾತ್ ಸಾಧು

ಪುಟ ೧೯೫

(ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಪಾಣಿನಿ ವ್ಯಾಕರಣದಂತೆ ಸಾಧುವಲ್ಲದಿದ್ದರೂ) ಮಹಾಕವಿಯು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಪದವು ಸಾಧುವಾಗಿದೆ.

೨೦೯. ಮಹಾಮಸ್ತಿಷ್ಕ

ಪುಟ ೯೪, ೯೫

ಶ್ರೀಮಂದಿರ ಹೃದಯ ಪ್ರಕಾಶಿನೀ

ಈ ಸಂಪುಟದ ಆರಂಭದ ಪುಟದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಭಾವಾನುವಾದವಿದೆ.

೨೧೦. ಮುನಿಂ ವಿರಜಸಂದ್ರಷ್ಟುಂ ಗಮಿಷ್ಯಾಮಿ ೨೦ ಶ್ಲೋಕಗಳು

ಪುಟ ೫೩

ಮಹಾಭಾರತ ೧-೯-೧-೩೫ ರಿಂದ ೫೩

ಪುಟ ೬೦, ೬೧ರಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಭಾವಾನುವಾದವಿದೆ.

೨೧೧. ಮುರಾರೇಃ ತೃತೀಯಃ ಪಂಥಾಃ

ಪುಟ ೨೨೪

(ಲೋಕಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಎರಡು ಮಾರ್ಗಗಳಿದ್ದರೆ) ಮುರಾರಿ ಕವಿಯಾದಾರೋ ಮೂರನೆಯ ಮಾರ್ಗವಾಗಿದೆ.

೨೧೨. ಮೂರ್ಕಸ್ಯ ನಾಸ್ತ್ಯೊಷಧಂ

ಪುಟ ೧೭೦

ನೀತಿಶತಕ -೧೧

(ಎಲ್ಲ ರೋಗಿಗಳಿಗೂ ಒಂದೊಂದು ಶಾಸ್ತ್ರವಿಹಿತವಾದ ಔಷಧವಿದ್ದರೂ) ಮೂರ್ಖನಿಗೆ (ಅವನ ಮೂರ್ಖತನಕ್ಕೆ) ಮದ್ದಿಲ್ಲ.

೨೧೩. ಮೂಲಾಧಾರಾತ್ ಪ್ರಥಮಮುದಿತೋ

ಪುಟ ೨೧೩

ಪ್ರಪಂಚ ಸಾರತಂತ್ರ ೨-೪೩

ಗುಡಮೇಧಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ, ಜಗತ್ಸೃಷ್ಟಿಮೂಲವಾದ ಮಾಯಾಶಕ್ತಿಗೆ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ಥಾನವಾದ ಮೂಲಾಧಾರದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಭಾವವು-ವಾಗ್ಗೂಪವು ಪ್ರಥಮವಾಗಿ ಗೋಚರಿಸುವುದೋ ಅದು 'ಪರಾ' ಎನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ನಂತರ 'ಪಶ್ಯಂತೀ' ಎಂಬ ಇನ್ನೊಂದು ಭಾವವೂ, ನಂತರ ಹೃದಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿ ಸಂಬಂಧವಾದ 'ಮಧ್ಯಮಾ' ಎಂಬ ಭಾವವೂ, ಮುಖಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ 'ವೈಖರೀ' ಭಾವವೂ, ಆಳುವ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಪ್ರವೃತ್ತವಾಗುವ ಜೀವಿಯಲ್ಲಿ (ಶಿಶುವಾಗಿದ್ದಾಗ) ಕ್ರಮವಾಗಿ ಏರ್ಪಡುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ವಾಯುವಿನಿಂದ ಪ್ರೇರಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ರೂಪಗೊಳ್ಳುವ ವರ್ಣಸಮೂಹವು ಸುಷುಮ್ನಾ ನಾಡಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟು ಏರ್ಪಡುವುದಾಗಿದೆ.

೨೧೪. ಯಃ ಅನುಕೂಲಪ್ರತಿಕೂಲಯೋಃ

ಪುಟ ೮೬

ಪುಟ ೯೩ರಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಭಾವಾನುವಾದವಿದೆ.

೨೧೫. ಯಃ ಆತ್ಯಣತ್ಯವಿತಥೇನ-

ಪುಟ ೭೭, ೮೪

ಪುಟ ೮೯ರಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಭಾವಾನುವಾದವಿದೆ.

೨೧೬. ಯಃ ಕರ್ಣಾಂಜಲಿಸಂಪ್ರಾಪ್ತಃ

ಪುಟ ೨೧೫

ರಾಮಾಯಣ ಧ್ಯಾನ ಶ್ಲೋಕ

ಆದಿಕವಿ ವಾಲ್ಮೀಕಿಯ ಮುಖವೆಂಬ ಕಮಲದಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದ ರಾಮಾಯಣ ವೆಂಬ ಮಧು-ಜೇನನ್ನು ಯಾವನು ದಿನದಿನವೂ ಕಿವಿಗಳೆಂಬ ಬೊಗಸೆಗಳಿಂದ ಆದರ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪಾನಮಾಡುತ್ತಾನೋ, ಆ ಜೀವಿಯು ಹುಟ್ಟು, ರೋಗ, ಮುಪ್ಪು, ಆಪತ್ತು, ಮರಣಗಳಿಂದ ಅಪರಿಮಿತವಾದ ಕ್ಲೇಶಸಹಿತವಾಗಿರುವ ಸಂಸಾರವನ್ನು - ಜನನಮರಣಗಳ ಚಕ್ರವನ್ನು ದಾಟಿ ಶಾಶ್ವತವಾದ ವಿಷ್ಣು ಪದವನ್ನು ಸೇರುತ್ತಾನೆ.

೨೧೭. ಯಜ್ಞಕ್ಷಪಿತಕಲ್ಮಷಾಃ

ಪುಟ ೨೦೬

ಭಗವದ್ಗೀತಾ ೪-೩೦

ಯಜ್ಞದಿಂದ ಎಲ್ಲಾ ಕಲ್ಮಷಗಳನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಂಡವರು.

೨೧೮. ಯತಃ ಅಬ್ಬುದಯನಿಃ ಶ್ರೇಯಸಸಿದ್ಧಿಃ

ಪುಟ ೮೬

ಸೋಮದೇವನ ನೀತಿಸೂತ್ರ. ೧-೧

ಪುಟ ೯೩ರಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಭಾವಾನುವಾದವಿದೆ.

೨೧೯. ಯತಃ ಅಭಿಮಾನಿಕರಸಾನುವಿದ್ಧಾ

ಪುಟ ೮೬

ಸೋಮದೇವನ ನೀತಿಸೂತ್ರ ೨-೧

ಪುಟ ೯೩ರಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಭಾವಾನುವಾದವಿದೆ.

೨೨೦. ಉಅತಃ ಸರ್ವಪ್ರಯೋಜನಸಿದ್ಧಿಃ

ಪುಟ ೮೬

ಸೋಮದೇವನ ನೀತಿಸೂತ್ರ ೩-೧

ಪುಟ ೯೫ರಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಭಾವಾನುವಾದವಿದೆ.

೨೨೧. ಯತ್ರ ಯೋಗೇಶ್ವರಃ ಕೃಷ್ಣಃ

ಪುಟ ೬೮

ಸಂಜಯನು ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನಿಗೆ ಹೇಳಿದ ಮಾತು

ಭಗವದ್ಗೀತಾ ೧೮-೭೮

ಯೋಗೇಶ್ವರನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಂದ ಆತ್ಮಶ್ರೀ, ಧನುರ್ಧರನಾದ ಪಾರ್ಥನಿಂದ ಆತ್ಮಶ್ರೀಗೆ ವಿಜಯ. ಕೃಷ್ಣನಿಂದ ದೃಢವಾದ ಸತ್ತೆ ಅಥವಾ ಸರ್ವಪುರುಷಾರ್ಥಪ್ರಾಪ್ತಿ. ಪಾರ್ಥನಿಂದ ದೃಢವಾದ ದಂಡನೀತಿ ಇದು ನನ್ನ ನೈಜವಾದ ಆಶಯ.

೨೨೨. ಯಥಾ ವೃಕ್ಷಸ್ಯ

ಪುಟ ೧೧೧

ಮಹಾನಾರಾಯಣೋಪನಿಷತ್ ೭-೯

ಪುಷ್ಪಭರಿತವಾದ ವೃಕ್ಷವೊಂದಿರಲಾಗಿ ಅದರಿಂದ ಹೊರಟ ಸುವಾಸನೆಯು ಎಷ್ಟೋ ದೂರದವರೆಗೆ ಗಾಳಿಯ ಮೂಲಕ ಹೇಗೆ ಹರಡುತ್ತೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಜೀವಿಯೋರ್ವನು ಪುಣ್ಯವನ್ನು ತನ್ನ ಜೀವನ ವೃಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಗಳಿಸಿದ್ದರೆ, ಎಷ್ಟೇ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದ್ದಾಗಿ ದೂರವೇ ಸಿದ್ದರೂ ಅದು ಜೀವಿಯ ನಾನಾಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

೨೨೩. ಯಥಾಧೀತಮವಿಜ್ಞಾತಂ *

ಪುಟ ೩೭

೨೨೪. ಯದಾ ಯದಾ ಹಿ ಧರ್ಮಸ್ಯ

ಪುಟ ೬೫

ಭಗವದ್ಗೀತಾ ೪-೭

ಎಲೈ ಅರ್ಜುನನೇ! ಯಾವ ಯಾವಾ ಕಾಲಪರಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಧರ್ಮವೂ ಕ್ಷಯಿಸುವುದೋ, ಅಧರ್ಮವೂ ತಲೆ ಎತ್ತುವುದೋ ಆಯಾ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ನಾನು (ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು) ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ - ವ್ಯಕ್ತನಾಗುತ್ತೇನೆ.

೨೨೫. ಯದ್ವೇದಾದೌ

ಪುಟ ೧೩೬, ೧೨೬

ಮಹಾನಾರಾಯಣೋಪನಿಷತ್ ೧೦-೮೯

ಯಾವ ಒಂದು ಸ್ವರವು - ಪ್ರಣವವು ವೇದರೂಪವಾದ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ರೂಪು ಗೊಂಡಿತೋ ಮತ್ತು ಅದೇ ವೇದರೂಪವಾದ ಸೃಷ್ಟಿಯೆಲ್ಲವೂ ಉಪಸಂಹಾರವಾಗುವಾಗ ಅದೇ ಸ್ವರವು ಕೊನೆಯಲ್ಲೂ ದೃಢವಾಗಿರುವುದೋ ಅದು ತನ್ನ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ - ಮೂಲವಾದ ಅಕಾರದಲ್ಲಿ ಲಯಗೊಳ್ಳುವುದು. ಅದಕ್ಕೂ ಮೇಲೆ ಇರುವವನೇ ಸರ್ವತತ್ತ್ವಾಧಿಪನಾದ ಈಶ್ವರನು.

೨೨೬. ಯಸ್ತೀ ಪುರುಷ (ಯೋರ್ಯೋಗಃ)

ಪುಟ ೨೦೫

ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರ ಯಾವ ಒಂದೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರುವಿಕೆಯುಂಟೋ ಅದು. ಅವರಿರ್ವರ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಭೋಗಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ರತಿಭಾವವನ್ನೇರ್ಪಡಿಸುವ ಮೂಲಕ ಶಂಗಾರವೆಂದು ಹೇಳುವ ಶುಭವಾದ ರಸವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತೆ. ಅದು ಪುರುಷ ಪ್ರಕೃತಿಗಳ ಪರಸ್ಪರ ಸಹ ಚಾರ (ಉಪವಾದ)ದಿಂದಾಗುವುದು.

೨೨೭. ಯಾ ತೇ ಅಗ್ನೇ ಯಜ್ಞಯಾ

ಪುಟ ೧೦೭, ೧೯೧

ತೈ. ಬ್ರಾ - ೨-೫-೮-೨೦

ಓ, ಜಾತವೇದ! ಸಮಸ್ತವನ್ನೂ ಅರಿಯುವವನೂ ಜಾತನಾದ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ವೇದಸ್ವರೂಪನಾಗಿರುವವನೂ ಆದ ಅಗ್ನಿದೇವನೇ! ಯಜ್ಞಾರ್ಹವಾದ (ಹವಿಸ್ಸನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವ) ನಿನ್ನ ಯಾವ ತನು-ಮೂರ್ತಿಯುಂಟೋ, ಆ ಮೂರ್ತಿಯೊಡನೆ ಬಾ. ಬಂದು, ನನ್ನ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪನೇ ಆಗಿ ನನ್ನ ಮೂರ್ಧಸ್ಥಾನವನ್ನೇರಿ ನೆಲೆಸು. ನನಗಾಗಿ ಮನುಷ್ಯನ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳಿಗೆ ಸಾಧನವಾದಂತಹ ವಿವಿಧವಾದ ಧನವನ್ನೂ (ವಿದ್ಯಾಧನ - ತಪೋಧನ - ಯಶೋಧನ - ಗೋಧನ ಮೊದಲಾಗಿ) ದೋಷವಿಲ್ಲದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿವಾಗಿ ದೊರಕಿಸಿಕೊಟ್ಟು, ಯಜ್ಞರೂಪಿಯಾಗಿ, ಯಜ್ಞಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಮೂಲವಾದ ನಿನ್ನ ನೈಜವಾದ ಮೂಲಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ತಲುಪುವವನಾಗು, ಭೂಸ್ಥಾನದಿಂದ ನಿನ್ನ ಸ್ವಃ ಸ್ಥಾನವಾದ ಸ್ವ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ನಿನ್ನ ಅಧಿಷ್ಠಾನದೊಡನೆ ದಯಮಾಡಿಸು.

೨೨೮. ಯಾವತ್ ಸ್ಥಾಸ್ಯಂತಿ ಗಿರಯಃ *

ಪುಟ ೭೧

ರಾಮಾಯಣ ೧-೩-೩೬

೨೨೯. ಯಾವದಸ್ತಿತ್ರಯೀ ಲೋಕೇ

ಪುಟ ೨೦

ಚತುರ್ಮುಖಬ್ರಹ್ಮನ ಮುಖದಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದ ವೇದಗಳು ಹಾಗೂ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಕವಿಯಿಂದ ಚಿತ್ರಿತವಾದ ರಾಮಾಯಣ ಕಾವ್ಯವು ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುವುದೋ, ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ವ್ಯಾಸಸೂಕ್ತಿಗಳು ಹಾಗೂ ವಾಗ್ಗೇವಿಯ ವರಪುತ್ರನಾದ ಕಾಳಿದಾಸನ ಸೂಕ್ತಿಗಳು ಅಮೃತಧಾರೆಯನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತಿರುತ್ತವೆಯೋ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಈ ದೇವಭಾಷೆಯು - ಅಮರ್ತ್ಯ ಭಾವದ ಭಾಷೆಯು ಈ ಭುವಿಯಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಆರ್ಯಜನರ - ಜ್ಞಾನಿಗಳ ವಂಶವು ಉಳಿದಿರುವುದೋ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಅವಿಕಾರವಾದ ಈ ದೇವವಾನಿಯು ನೆಲೆಸಿರುವುದು. ಇದು ನಿಶ್ಚಿತ.

೨೩೦. ಯಾಃ ಸಮಧಿಗಮ್ಯ ಆತ್ಮನಃ *

ಪುಟ ೮೬

೨೩೧. ಯಾ ಸೃಷ್ಟಿಃ ಸ್ರಷ್ಟುರಾದ್ಯಾ

ಪುಟ ೨೧೯

ಅಭಿಜ್ಞಾನಶಾಕುಂತಲಂ ೧-೧

ಬ್ರಹ್ಮನ ಮೊದಲ ಸೃಷ್ಟಿಯಾದ ಯಾವ ಜಲವುಂಟೋ, ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ಹೋಮ ಮಾಡಿದ ಹವಿಸ್ಸನ್ನು (ಆಯಾ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ) ಹೊತ್ತು ತಲುಪಿಸುವ ಯಾವ ಅಗ್ನಿಯುಂಟೋ, ಯಾರು

ಯಜಮಾನನೋ, ಕಾಲವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಯಾವ ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರರುಂಟೋ, ಕಿವಿಗಳಿಗೆ ವಿಷಯವಾದ ಶಬ್ದವನ್ನು ಗುಣವಾಗಿ ಹೊಂದಿ ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪಿಯಾದ ಯಾವ ಆಕಾಶವಿದೆಯೋ, ಎಲ್ಲ ಬೀಜಗಳಿಗೂ ಪ್ರಕೃತಿಯಾದ - ಮೂಲಕಾರಣವಾದ ಯಾವ ಭೂಮಿಯಿದೆಯೋ, ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳೂ ಉಸಿರಾಡಲು ಕಾರಣವಾದ ಯಾವ ವಾಯು ವಿದೆಯೋ ಅಂತಹ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾದ ತನ್ನ ಎಂಟು ಬಗೆಯ ಮೂರ್ತಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಈಶ್ವರನು ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಕಾಪಾಡಲಿ.

೨೩.೨. ಯೇನಾಕ್ಷರಸಮಾಮ್ನಾಯಮಧಿಗಮ್ಯ ಪುಟ ೧೮೬

ಮಹತ್ವತ್ವವನ್ನೂ ಮೀರಿನಂತ ಯಾವ ಮಹೇಶ್ವರನ ಕಡೆಯಿಂದ ಅಕ್ಷರ ಸಮಾ ಮ್ನಾಯವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಯಾರು - ಯಾವ ಮುನಿಯು ಸಮಸ್ತವಾದ ವ್ಯಾಕರಣ ಶಾಸ್ತ್ರ ವನ್ನು ರಚಿಸಿದನೋ ಅಂತಹ ಪಾಣಿನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ.

೨೩.೩. ಯೋನ್ವಃ ಸುಖೋಽನ್ತರಾರಾಮಃ * ಪುಟ ೧೨೩

ಭಗವದ್ವೀತಾ -೫-೨೪

೨೩.೪. ಯೋ ವೈ ಭಾವಃ ಸ ಏವೈಷಃ ಪುಟ ೨೦೫

೨೩.೫. ಯೋಸ್ಯಾಕಮವಿದ್ಯಾಯಾಃ ಪುಟ ೯೫

ಪ್ರಶ್ನೋಪಷತ್ ೬-೮

ಬ್ರಹ್ಮತತ್ವವನ್ನುಪದೇಶಿಸಿದ ಪಿಪ್ಪಲಾದರನ್ನು ಸುಕೇಶಾದಿ ಶಿಷ್ಯರು, “ಗುರುವರ್ಯರೇ! ನೀವು ನಮಗೆ ಜ್ಞಾನಪ್ರದರಾದ ತಂದೆಯಾಗಿದ್ದೀರಿ. ಅವಿದ್ಯೆಯಿಂದ ಪಾರುಮಾಡಿ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನ ರೂಪವಾದ ತೀರಕ್ಕೆ ತಲುಪಿಸುವವರಾಗಿರುವಿರಿ. ಪರಮರ್ಷಿಗಳಾದ ನಿಮಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಪರಮರ್ಷಿಗಳಾದ ನಿಮಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ” ಎಂದು ವಿಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

೨೩.೬. ರಜಸ್ತಮೋಭ್ಯಾ ನಿರ್ಮುಕ್ತಾಃ * -೨ ಶ್ಲೋಕಗಳು ಪುಟ ೧೨೪

೨೩.೭. ರತ್ನುತ್ಸಾಹಶ್ಚ ಶೋಕಶ್ಚ ಪುಟ ೨೦೮

ರತಿ, ಉತ್ಸಾಹ, ಶೋಕ, ವಿಸ್ಮಯ, ಹಾಸ, ಭಯ, ಜುಗುಪ್ಸಾ, ಕ್ರೋಧ ಹಾಗು ಉಪಶಮಗಳು ಭಾವಗಳೆಂದು - ಸ್ಥಾಯಿಭಾವಗಳೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತವೆ.

೨೩.೮. ರಸೋ ವೈ ಸಃ ಪುಟ ೨೦೧, ೨೦೯

ತೈತ್ತಿರೀಯೋಪನಿಷತ್ ೨-೭

ರಸವು ಆ ಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತುವೇ ಆಗಿದೆ. ಆ ರಸವನ್ನು ಹೊಂದಿದಾಗಲೇ ಈ ಜೀವಿಯು ನಿರುಪಾಧಿಕಾನಂದಭಾಗಿಯಾಗುವನು.

೨೩.೯. ರಾಜಾ ಹಿ ಪರಮದೈವತಮ್ * ಪುಟ ೮೫

೨೪.೦. ರಾಜ್ಞಃ ಪೃಥಿವೀಪಾಲನೋಚಿತಂ * ಪುಟ ೮೬

೨೪೧. ಲೋಕಃ ಪೂಜಿತಪೂಜಕಃ

ಪುಟ ೧೬೬

ಒಬ್ಬರು ಗೌರವಿಸಿದ್ದನ್ನು ಮತ್ತೊಬ್ಬರು ಗೌರವಿಸುವುದು ಲೋಕದ ಸ್ವಭಾವವಾಗಿದೆ.

೨೪೨. ಲೋಕಾಃ ಸಮಸ್ತಾಃ ಸುಖಿನೋ ಬವಂತು

ಪುಟ ೪೫

ಸಮಸ್ತ ಜನರೂ ಸುಖಿಗಳಾಗಿರಲಿ.

೨೪೩. ವಂದೇ ಪೂರಿತ ಚಂದ್ರಮಂಡಲಗತಂ

ಪುಟ ೧೩೬

ದೇವಗಂಗೆ, ಅಮೃತ, ಕಮಲ, ಕುಂದಕುಸುಮ, ಬೆಳ್ಳಾವರೆ, ಕ್ಷೀರ, ಹಾಗೂ ಚಂದ್ರನಂತೆ ಮಂದಹಾಸವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ, ತನ್ನ ಭುಜಗಳಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಮುದ್ರೆ, ಪುಸ್ತಕ, ಶಂಖ ಹಾಗೂ ಚಕ್ರಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದವನಾದ, ಹೊರಹೊಮ್ಮುತ್ತಿರುವ ಭಾರತೀ ರೂಪವಾದ ಪರಿಮಳದಿಂದ ಕೂಡಿ ಜಗದದೃಕ್ಷನಾಗಿ, ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರ ಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಬೆಳ್ಳಾವರೆಯ ಮೇಲೆ ಆಸೀನನಾದ ಶ್ರೀಹರಿ-ಹಯವದನನನ್ನು ನಮಿಸುತ್ತೇನೆ.

೨೪೪. ವರಂ ಅಜ್ಞಾನಂ *

ಪುಟ ೮೬

೨೪೫. ವರಂ ಅರಾಜಕಂ ಭುವನಂ *

ಪುಟ ೮೬

೨೪೬. ೧ -ವರ್ಣಪೃಕ್ಷಃ ಶಬ್ದಃ

ಪುಟ ೧೩೯

ತೈ. ಪ್ರಾ -೨೩-೩

(ಪೃಕ್ಷಃ - ಸಂಪೃಕ್ಷಃ) ವರ್ಣಗಳಿಂದ ಬೆರೆತ ಶಬ್ದವು ವಾಕ್ಯದ ಉತ್ಪತ್ತಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುವುದು. ನಗಾರಿಯಿಂದಂಟಾದ ಶಬ್ದದಲ್ಲಿ ವರ್ಣಮಿಶ್ರತೆಯಿಲ್ಲದ ಕಾರಣ ಅದು ವಾಕ್ಯಜನಕವಲ್ಲ.

೨- 'ಸಪ್ತ ವಾಚಃ ಸ್ಥಾನಾನಿ ಭವಂತಿ' ತೈ. ಪ್ರಾ. ೨೩ -೪

ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಆಧಾರವಾದುದು ಸ್ಥಾನವೆನಿಸುವುದು. ವಾಕ್ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಆಧಾರವಾದುದು ವಾಕ್ಸ್ಥಾನವು. ಅವು ಏಳು ಇರುವುದು.

೩- 'ಉಪಾಂಶು-ಧ್ವಾನ-ನಿಮದ-ಉಪಬ್ಧಿಮತ್-ಮಂದ್ರ-ಮಧ್ಯಮ-ತಾರಾಣಿ' ತೈ. ಪ್ರಾ. ೨೩-೫

ಅ. ಉಪಾಂಶು ಆ. ಧ್ವಾನ ಇ. ನಿಮದ ಈ. ಉಪಬ್ಧಿಮತ್ ಉ. ಮಂದ್ರ ಊ. ಮಧ್ಯಮ ಋ. ತಾರ ಇವುಗಳೇ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಏಳು ಸಂಖ್ಯೆಯ ವಾಕ್ಸ್ಥಾನಗಳು.

೪- 'ಕರಣಮತ್ ಅಶಬ್ದಂ ಅಮನಃ ಪ್ರಯೋಗ ಉಪಾಂಶು' ತೈ. ಪ್ರಾ. ೨೩-೬

ಪ್ರಯತ್ನ ಸಹಿತವೂ, ಧ್ವನಿಯುಕ್ತವಲ್ಲದ್ದೂ, ಸಂಕಲ್ಪಪೂರ್ವಕವಾದ ಉದಾತ್ತಾದಿ ಪ್ರಯೋಗರಹಿತವೂ, ಆದಂತಹ ಉಚ್ಚಾರಣೆಯೇ ಉಪಾಂಶುವೆನಿಸುವುದು. ಧ್ವನಿಯ ಅಲ್ಪತೆಯು ಇರಬೇಕೆಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯ. ಇದು ಮೊದಲ ವಾಕ್ಸ್ಥಾನವು.

೫- 'ಅಕ್ಷರ ವ್ಯಂಜನಾನಾಮನುಪಲಬ್ಧಿಧ್ವಾನಃ' ತೈ. ಪ್ರಾ. ೨೩-೭

ಧ್ವನಿಯು ಮಾತ್ರ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದು, ಸ್ವರ ಮತ್ತು ವ್ಯಂಜನಗಳ ವಿಶೇಷವು ಕೇಳಿಸದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅದು ಧ್ವಾನವೆನಿಸುವುದು. ಎರಡನೆಯ ವಾಕ್ಯಾನುವಿದು.

೬- 'ಉಪಲಬ್ಧಿನಿಮದಃ' ತೈ. ಪ್ರಾ. ೨೩-೮

ಸ್ವರ ಮತ್ತು ವ್ಯಂಜನಗಳ ಸ್ಪಷ್ಟೋಪಲಂಭವಿರುವಂತಾದರೆ, ಅದಕ್ಕೆ ನಿಮದವೆಂದು ಹೆಸರು ಇದು ಮೂರನೆಯ ವಾಕ್ಯಾನುವಾದು.

೭- 'ಸಶಬ್ದಮುಪಬ್ಧಿಮತ್' ತೈ. ಪ್ರಾ. ೨೩-೯

ಸ್ವರ ಮತ್ತು ವ್ಯಂಜನಗಳ ಸಶಬ್ದವಾದ (ಶಬ್ದದೊಡಗೂಡಿದ) ಉಪಲಂಬವಿರುವಂತಿದ್ದರೆ 'ಉಪಬ್ಧಿಮತ್' ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುವ ನಾಲ್ಕನೆಯ ವಾಕ್ಯಾನುವಾದು.

೮- ಉರಸಿ ಮಂದ್ರಂ, ಕಂಠೇ ಮಧ್ಯಂ, ಶಿರಸಿ ತಾರಮ್, ತೈ. ಪ್ರಾ. ೨೩-೧೦

ಎಲ್ಲಿ ವಾಕ್ತ್ರಯೋಗವು ಉರಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಉಪಲಬ್ಧವಾಗುವುದೋ ಅದು ಮಂದ್ರವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುವ ಐದನೆಯ ವಾಕ್ಯಾನುವಾದು. ಅದೇ ವಾಕ್ತ್ರಯೋಗವು ಕಂಠಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಉಪಲಬ್ಧವಾಗುವಂತಿದ್ದರೆ ಅದು ಆರನೆಯ ವಾಕ್ಯಾನುವಾದು. ಹೇಳಿದಂತಹ ವಾಕ್ತ್ರಯೋಗವು ಶಿರಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಉಪಲಬ್ಧವಾಗುವಂತಿದ್ದರೆ, ಅದು ಏಳನೆಯ ವಾಕ್ಯಾನುವಾದು. ಆರನೆಯದು ಮಧ್ಯಮವೆಂದೂ, ಎಳನೆಯದು ತಾರವೆಂದೂ ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದು.

ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿಂದ ನಾಲ್ಕು ಅಂದರೆ ಅ. ಉಪಾಂಶು ಆ. ಧ್ವಾನ ಇ. ನಿಮದ ಈ. ಉಪಬ್ಧಿಮತ್ ಈ ನಾಲ್ಕು ವಾಕ್ಯಾನುವಾದಗಳು ಯಜ್ಞಾರ್ಥಾನುಷ್ಠಾನೋಪಯೋಗಿಯೂ ಮಂದ್ರವು ಪ್ರಾತಸ್ಸವನದಲ್ಲಿ ಸ್ತೋತ್ರಕ್ಕೂ, ಮಧ್ಯಮವು ಮಾಧ್ಯಂದಿನಸವನದ ಸ್ತೋತ್ರಕ್ಕೂ, ತಾರವು ಸಾಯಂಸವನ ಅಥವಾ ತೃತೀಯ ಸವನದ ಸ್ತೋತ್ರಕ್ಕೂ ಪ್ರಯೋಗಾರ್ಹವಾಗುವುದು.

೯- 'ಮಂದ್ರಾದಿಷು ತ್ರಿಷು ಸ್ಥಾನೇಷು ಸಪ್ತ ಸಪ್ತಯಮಾಃ' ತೈ. ಪ್ರಾ. ೨೩-೧೧

ಮಂದ್ರ ಮೊದಲಾದ ಮೂರು ವಾಕ್ಯಾನುವಾದಗಳು (ಅಂದರೆ, ಮಂದ್ರ ಮಧ್ಯ ತಾರಗಳಲ್ಲಿ) ಒಂದೊಂದರಲ್ಲೂ ಏಳೇಳು ಯಮಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. (ಯಮಾಃ ಎಂದರೆ ಉದಾತ್ತಾದಿ ಸ್ವರಗಳು)

೧೦. -'ಕುಷ್ಟ ಪ್ರಥಮ ದ್ವಿತೀಯ ತೃತೀಯ ಚತುರ್ಥ ಮಂದ್ರಾತಿಸ್ವಾರ್ಯಾಃ' ತೈ. ಪ್ರಾ. ೨೩-೧೨

(ಹಿಂದಿನ ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಏಳು ಯಮಗಳಾವುವೆಂದರೆ-)

ಕುಷ್ಟ-ಪ್ರಥಮ-ದ್ವಿತೀಯ-ತೃತೀಯ-ಚತುರ್ಥ-ಮಂದ್ರ-ಅತಿಸ್ವಾರ್ಯ, ಇವುಗಳೇ ಆ ಏಳು ಯಮಗಳಾಗುವುವು.

೧೧- 'ತೇಷಾಂ ದಿಪ್ತಿಜೋಪಲಬ್ಧಿಃ ತೈ. ಪ್ರಾ. ೨೩-೧೩

ಈ ಹೇಳಿದ ಯಮ ಸಂಜ್ಞೆಯುಳ್ಳ ಸಪ್ತಸ್ವರಗಳಲ್ಲಿ ಮುಂದು ಮುಂದಿನ ಸ್ವರದೀಪ್ತಿಯಾದ ಹಿಂದು ಹಿಂದಿನದಾದ ಯಮಸ್ವರದ (ಉಪಲಬ್ಧಿಯು) ಸ್ಪಷ್ಟತೆಯು, ಏರ್ಪಡುವುದು. ಉದಾ- ಅತಿಸ್ವಾರ್ಯದ ದೀಪ್ತಿಯಿಂದ ಮಂದ್ರದ ಉಪಲಬ್ಧಿಯೂ ಮಂದ್ರದ ದೀಪ್ತಿಯಿಂದ ಚತುರ್ಥದ ಉಪಲಬ್ಧಿಯೂ, ಚತುರ್ಥದ ದೀಪ್ತಿಯಿಂದ ತೃತೀಯದ ಉಪಲಬ್ಧಿಯೂ, ತೃತೀಯದ ದೀಪ್ತಿಯಿಂದ ದ್ವಿತೀಯದ ಉಪಲಬ್ಧಿಯೂ, ದ್ವಿತೀಯದ ದೀಪ್ತಿಯಿಂದ ಪ್ರಥಮದ ಉಪಲಬ್ಧಿಯು, ಪ್ರಥಮ ದೀಪ್ತಿಯಿಂದ ಕ್ರಿಷ್ಟದ ಉಪಲಬ್ಧಿಯೂ ಒದಗುವುದು.

೧೨- 'ದ್ವಿತೀಯ ಪ್ರಥಮ ಕೃಷ್ಣಾ ಸ್ತಯಃ ಆಹ್ವಾರಕಸ್ವರಾಃ' ತೈ. ಪ್ರಾ. ೨೩-೧೪

೧೨ನೇ ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಸ್ವರಗಳ ಪೈಕಿ 'ದ್ವಿತೀಯ-ಪ್ರಥಮ ಮತ್ತು ಕೃಷ್ಣಗಳನ್ನೇ (ಈ ಮೂರನ್ನೇ) ಆಹ್ವಾರಕರೆಂಬ ವೇದಾಧ್ಯಾಯಿಗಳು ಯಮ ಸ್ವರಗಳೆನ್ನುವರು.

೧೩- 'ಮುಂದಾದಯೋ ದ್ವಿತೀಯಾಂತಾಶ್ಚತ್ವಾರಸ್ತೈತ್ತಿರೀಯಕಾಃ' ತೈ. ಪ್ರಾ. ೨೩-೧೫

ತೈತ್ತಿರೀಯಕರೆಂಬ ವೇದಾಧ್ಯಾಯಿಗಳು- ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದವುಗಳ ಪೈಕಿ ಮಂದ್ರ-ಚತುರ್ಥ-ತೃತೀಯ-ದ್ವಿತೀಯಗಳೆಂಬ ನಾಲ್ಕು ಸ್ವರಗಳನ್ನು ಯಮಸ್ವರಗಳೆನ್ನುವರು.

೧೪- '..... ತಚ್ಚತುರ್ಯಮ ಮಿತ್ಯಾಚಕ್ಷತೇ' (೨೩-೧೬)

ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅವರು ಮಂದ್ರ-ಚತುರ್ಥ-ತೃತೀಯ-ದ್ವಿತೀಯಗಳೆಂಬ ನಾಲ್ಕು ಸ್ವರಗಳನ್ನು ಯಮವಾಗಿ ಹೇಳುವ ಕಾರಣ 'ಚತುರ್ಯಮವೆನ್ನುವರು. (ಚತುರ್ಣಾಂ ಯಮಾನಾಂ ಸಮಾಹಾರಃ ಚತುರ್ಯಮಮ್) ಅದು ಸಂಜ್ಞೆಯೂ ಹೌದು.

೧೫-

'ಕ್ರಮ ವಿಕ್ರಮ ಸಂಪನ್ನಾಂ ಅದ್ರುತಾಮವಿಲಂಬಿತಾಮ್'

ನೀಚೋಚ್ಚಸ್ವರಸ್ವರಸಂಪನ್ನಾಂ ವದೇದ್ವತವತೀಣ ಸಮಾಮ್ ||'

ದ್ವತವತೀಣ - ಪ್ರಚಯವತೀಣ ತೈ. ಪ್ರಾ. ೨೩-೨೦

ಈ ಶ್ಲೋಕವು ತೈತ್ತಿರೀಯಕರ ಮತ್ತು ಆಹ್ವಾರಕರ ಮತವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವುದಾಗಿದೆ.

(ಕ್ರಮವೆಂದರೆ, ದ್ವಿತ್ವ, ವಿಕ್ರಮವೆಂದರೆ, ಎರಡು ಸ್ವರಿತಗಳನಡುವೆ, ಸ್ವರಿತ ಮತ್ತು ಉದಾತ್ತಗಳ ನಡುವೆ, ಉದಾತ್ತ ಮತ್ತು ಸ್ವರಿತಗಳ ನಡುವೆ, ಅಂತೆಯೇ ಎರಡು ಉದಾತ್ತಗಳ ನಡುವೆ ಬರುವಂತಹ ಅನುದಾತ್ತವು.)

ಯೋಽಸ್ಯ ಸ್ವೋಗ್ನಿಃ ಧನ್ಯ ನಾಗಾಃ ತಸ್ಯ ತ್ವ ಸುವರ್ಗೋಲೋಕಃ ಪೋಡವೇ|

ಈ ಕ್ರಮ ಮತ್ತಿ ವಿಕ್ರಮಗಳ ಸುವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಪ್ರಯೋಗದಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದೂ, ತ್ವರಿತ ಪ್ರಯೋಗವಾಗಲೀ, ವಿಲಂಬಿತ ಪ್ರಯೋಗವಾಗಲೀ ಇಲ್ಲದಿರುವುದೂ, ಅನುದಾತ್ತ ಉದಾತ್ತ ಮತ್ತು ಸ್ವರಿತಗಳ ಭಂಶವಿಲ್ಲದ ಸುಪ್ರಯೋಗವುಳ್ಳದ್ದೂ ಪ್ರಚಹುವುಳ್ಳದ್ದೂ ಆದ ವಾಗ್ವೈತ್ತಿಯನ್ನುಪಯೋಗಿಸಿ ಉಚ್ಚರಿಸಬೇಕು.

೨೪೭. ವರ್ಣಾಶ್ರಮವತೀ *

ಪುಟ ೮೭

೨೪೮. ವಾಗ್ವಾ ಅಗ್ನಿಃ

ಪುಟ ೧೯೧

ವಾಕ್ಯೆಂಬುದಾದರೋ ಅಗ್ನಿಯಾಗಿದೆ.

೨೪೯. ವಾತಾಪಿ ಗನಪತಿಂ ಭಜೇ

ಪುಟ ೧೬೮

ವಾತಾಪಿಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿರುವ ಗನಪತಿಯನ್ನು ನಾನು ಭಜಿಸುತ್ತೇನೆ.

೨೫೦. ವಾಮದೇವಸ್ಯಾರ್ಷಂ

ಪುಟ ೧೦೩

ನಿರುಕ್ತ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ

ಈ ಮಂತ್ರಕ್ಕೆ ವಾಮದೇವ ಋಷಿತು ದ್ರಷ್ಟು, ತ್ರಿಷ್ಟುಭೌಫಂದಸ್ಸು, ಇದು ಅಗ್ನಿ ದೇವತಾಕವಾದ ಸೂಕ್ತದಲ್ಲಿ ಪರಿತವಾಗಿದೆ.

೨೫೧. ವಾಯವ್ಯಾದಾಗ್ನೇಯಾಂತಂ

ಪುಟ ೧೮೮

ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಕೆಲವು ಹೋಮಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಹೋಮಾರಂಭಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಹೋಮವೇದಿಕೆಯಲ್ಲಿ ವಾಯವ್ಯಮೂಲೆಯಿಂದ ಅಗ್ನೇಯಮೂಲೆಯವರೆಗೆ ಪ್ರಜಾ ಪತಿದೇವತೆಯನ್ನುದ್ದೇಶಿಸಿ ಒಂದು ಹೋಮವನ್ನೂ, ನೈರ್ ಋತ್ಯಮೂಲೆಯಿಂದ ಐಶಾನ್ಯದಿಕ್ಕಿನ - ಮೂಲೆಯವರೆಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ಹೋಮವನ್ನೂ ಇಂದ್ರ ದೇವತೆಯ ನ್ನುದ್ದೇಶಿಸಿ ಆಜ್ಯದಿಂದ ಮಾಡುವುದು ಗೃಹ್ಯಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಪ್ರಯೋಗ ವಾಕ್ಯವಿದು.

೨೫೨. ವಾರ್ತಾಸಮೃದ್ಧೌಹಿ

ಪುಟ ೮೩

ಕೃಷಿ, ಪಶುಪಾಲನ ಮತ್ತು ವಾಣಿಜ್ಯರೂಪವಾದ ವಾರ್ತಾವಿದ್ಯೆಯ ಸಮೃದ್ಧಿಯುಂಟಾದರೆ ಎಲ್ಲ ಸಮೃದ್ಧಿಯೂ ಉಂಟಾಗುವುದು.

೨೫೩. ವಿಕಾರೋ ಮಾನಸೋ ಭಾವಃ

ಪುಟ ೨೦೮

‘ಭಾವವೆಂದರೇನು? ಎಂದರೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇರ್ಪಡುವ ಒಂದು ಬಗೆಯ ವಿಕಾರ-ವಿಶಿಷ್ಟ ವಾದ ಸ್ಥಿತಿಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿ!’ (ಎಂದು ಅಮರಕೋಶದ ಉಕ್ತಿಯಾಗಿದೆ.)

೨೫೪. ವಿಚರತು ಮತಿರೇಷಾ

ಪುಟ ??

ಯೋಗತಾರಾವಳಿ-೨೯

ಈ ಮತಿಯು ನಿರ್ವಿಕಲ್ಪಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಾದರೂ ಸಂಚರಿಸಲಿ, ಅಥವಾ ಮೃಗಾಕ್ಷಿಯರ ಕುಚಕಲಶಗಳಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಸಂಚರಿಸಲಿ, ಪಾಮರರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಂತಾದರೂ ವರ್ತಿಸಲಿ, ಸಜ್ಜನರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಂತೆಯಾದರೂ ವರ್ತಿಸಲಿ ಮತಿಯಿಂದಂಟಾಗಬಹುದಾದ ಗುಣ ದೋಷಗಳಾವವೂ ನನ್ನನ್ನು ಮುಟ್ಟಲಾರವು. ಏಕೆಂದರೆ ವಿಭುವಾದ ಪರಮಾತ್ಮನೊಡನೆ ಕಲೆತು ನಾನು ವಿಭವಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ನಿರುಪಾಧಿಕಸ್ಥಿತಿಯು ನನಗೆ ದೊರೆತಿದೆ.

೨೫೫. ವಿಜ್ಞಾನೇನಾತ್ಮಾನಂ ವೇದಯತಿ

ಪುಟ ೨೦

ಮಹಾನಾರಾಯಣೋಪನಿಷತ್ ೧೭-೧೩

ಜ್ಞಾನವಿಕಾಸರೂಪವಾದ ವಿಶ್ವದ ಬಗ್ಗೆ ವಿಶೇಷವಾದ ವಿವೇಚನಾಯುತವಾದ ಅರಿವಿನಿಂದ ವಿಕಾಸದ ಮೊದಲಹಂತದಲ್ಲಿರುವ ಆತ್ಮನನ್ನರಿಯಲಾಗುವುದು.

೨೫೬. ವಿದ್ಯಯಾ ತಾತ ಸೃಷ್ಟಾನಂ ವಿದ್ವೇಹ

ಪುಟ ೭೯

ಕುಮಾರನೇ! ವಿದ್ಯೆಯಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಸೃಷ್ಟವರಿಗೆ ವಿದ್ಯೆಯೇ ಪರಮಗತಿಯಾಗಿರುವುದು.

೨೫೭. ವಿದ್ಯಯಾಮೃತಮಶ್ನುತೇ

ಪುಟ ೭೯

ಈಶಾವಾಸ್ಕೋಪನಿಷತ್ -೧೧

ವಿದ್ಯಾಂ ಚಾವಿದ್ಯಾಂ ಚ ಯಸ್ತದ್ವೇದೋಭಯಂ ಸಹ |

ಅವಿದ್ಯಯಾ ಮೃತ್ಯುಂ ತೀರ್ತ್ವಾ ವಿದ್ಯಯಾಮೃತಮಶ್ನುತೇ ||

ವಿದ್ಯಾರೂಪವಾದ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನೂ, ಅವಿದ್ಯಾರೂಪವಾದ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನೂ, ಜೊತೆಗೇ ಇರುವ ಈ ಎರಡನ್ನೂ, ಯಾರು ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೋ ಅವನು ಅವಿದ್ಯಾರೂಪವಾದ ಪ್ರಕೃತಿ ಯನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಿ ಮೃತ್ಯುವನ್ನು ದಾಟಿ ಪರಮಾತ್ಮರೂಪವಾದ ವಿದ್ಯೆಯ ಬಲದಿಂದ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

೨೫೮. ವಿದ್ಯಾ ಹ ವೈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಮಾಜಗಾಮ- ಳ ಶ್ಲೋಕಗಳು.....

ಪುಟ ೭೭, ೭೮

ಶಾಟ್ಕ -೩೩-೩೪-೩೫-೩೬

ಪುಟ ೮೫ರಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಭಾವಾನುವಾದವಿದೆ.

೨೫೯. ವಿದ್ಯಾ ಸಹಾಯವಾನ್ ದೇವಃ

ಪುಟ ೭೯

ಜಗತ್ತಿಗೆ ಪ್ರಭುವಾದ ದೇವನಾದ ವಿಷ್ಣುಕೇನನು ವಿದ್ಯೆಯ ಸಹಾಯವುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದಾನೆ.

೨೬೦. ವಿನಯಮೂಲೋ ದಂಡಃ

ಪುಟ ೮೫

ಕೌಟಿಲೀಯ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ -೨

ರಾಜನ ಸುಶಿಕ್ಷಣದಿಂದ ರೂಪುಗೊಂಡ ದಂಡನೀತಿಯು ಜೀವಿಗಳ ಯೋಗಕ್ಷೇಮ ವನ್ನು ಉಳಿಸುವುದಾಗಿದೆ.

೨೬೧. ವಿಶ್ವೋತ್ತೀರ್ಣಸ್ವರೂಪಾಯ

ಪುಟ ೧೮, ೬೦, ೬೪, ೧೩೬, ೧೧೮

ಹಯಗ್ರೀವೋಪನಿಷತ್ - ೩

ಓ ಹಯಗ್ರೀವನೇ! ಸಮಸ್ತವಿಶ್ವವನ್ನೂ ಮೀರಿನಿಂತು ಚೈತನ್ಯಮಯನೂ ಆನಂದ ಮಯನೂ ಆಗಿ ಬೆಳಗುವ ವಿದ್ಯಾರಾಜನೂ ವಿಷ್ಣುವೂ ಆದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ.

೨೬೨. ವೃಷಭೋ ರೋರವೀತಿ *

ಪುಟ ೧೮೮

೨೬೩. ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಪುರಾಣಾನಿ

ಪುಟ ೩೯

ವೇದ, ಶಾಸ್ತ್ರ, ಪುರಾಣಾದಿಗಳನ್ನು (ಅದರ ಸಾರವನ್ನು ಅರಿತನಂತರ) ಕಾಲುಧೂಳಿ ನಂತೆ ತ್ಯಜಿಸಬೇಕು.

೨೬೪. ವೇದಾನ್ತೇಷು ಯಮಾಹುರೇಕಪುರುಷಂ

ಪುಟ ೨೧೦, ೨೧೯

ವಿಕ್ರಮೋರ್ವಶೀಯ ೧-೧

ಈಶ್ವರನು ಭುವಿ ಮತ್ತು ದಿವಿಗಳನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿ ನಿಂತಿರುವ ಏಕೈಕಪುರುಷನೆಂದು ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳು ಸಾರುತ್ತವೆ. ಈಶ್ವರನೆಂಬ ಯಥಾರ್ಥವಾದ ನಾಮವು ಅವನಿಗಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಯಾರಿಗೂ ಸಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ. ಮುಮುಕ್ಷುಯುಳ್ಳವರು ಹೃದಯಗುಹೆಯಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ಪ್ರಾಣಾಯಾಮಪರಾಯಣರಾಗಿ ಅರಸುತ್ತಾರೆ. ಅವಿಕಾರಿಯಾದ ಅವನು ನಿರ್ಭರವಾದ ಭಕ್ತಿರೂಪಸಾಧನದಿಂದ ಲಭಿಸುವವನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಅಂತಹ ಈಶ್ವರನು ತಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೂ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಕರುಣಿಸಲಿ.

೨೬೫. ವೇದಾಂಶ್ಚ ವೇದ್ಯಂ ಚ *

ಪುಟ ೧೨೨, ೧೩೧

ಮಹಾಭಾರತ ಶಾಂತಿಪರ್ವ ೨೫೧-೩೦

೨೬೬. ವ್ಯವಸ್ಥಿತಾರ್ಯಮರ್ಯಾದಃ *

ಪುಟ ೮೩

ಕೌಟಿಲೀಯ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ -೩

೨೬೭. ಶಬ್ದಬ್ರಹ್ಮಣಿ ನಿಷ್ಣಾತಃ

ಪುಟ ೧೪೫

“ದ್ವೇ ಬ್ರಹ್ಮಣೇ” ಇತ್ಯಾದಿ ಗ್ರಂಥದ ಕನ್ನಡ ಭಾವಾನುವಾದವನ್ನು ಗಮನಿಸಿ.

೨೬೮. ಶರೀರಮಾದ್ಯಂ ಖಲು

ಪುಟ ೭೧

ಕುಮಾರ ಸಂಬವ ೫-೩೩

ಧರ್ಮವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುವ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ದೇಹವು ಮೊದಲ ಸಾಧನ - ಉಪಕರಣವಾಗಿದೆಯಷ್ಟೆ!

೨೬೯. ಶರೀರಮೇತೌ ಸೃಜತಃ

ಪುಟ ೮೪

ಎಲೈ ಭಾರತನೆ! ತಂದೆ ಮತ್ತು ತಾಯಿ ಈರ್ವರೂ ಈ ದೇಹವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಆಚಾರ್ಯನಿಂದ ಜ್ಞಾನೋಪದೇಶದ ದ್ವಾರಾ ಯಾವ ಜನ್ಮವು-ಜ್ಞಾನಜನ್ಮವು ಲಭಿಸುವುದೋ ಅದು ಸತ್ಯವೂ, ಅಜರವೂ, ಅಮರವೂ ಆಗಿರುವುದು. (ಅಜರಾ - ಮುಪ್ಪಿಲ್ಲದ್ದು, ಅಮರಾ - ನಾಶವಿಲ್ಲದ್ದು).

೨೭೦. ಶಿಷ್ಯೋಪಾಧ್ಯಾಯ ಸಂಬಂಧಸ್ಯ

ಪುಟ ೩೬, ೭೬

ಪುಟ ೩೬ರಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಭಾವಾನುವಾದವಿದೆ.

೨೭೧. ಶಿಷ್ಯೋಪಾಧ್ಯಾಯಿಕ್ಯಾ ವೃತ್ತಾ

ಪುಟ ೯೭

ಅಧ್ಯಾಪಕನ ಅಧ್ಯಾಪನವ್ಯಾಪಾರದಿಂದಲು ಶಿಷ್ಯನ ಅಧ್ಯಯನವ್ಯಾಪಾರದಿಂದಲೂ, ಶಾಸ್ತ್ರವು ಗ್ರಂಥರೂಪದಲ್ಲೂ ಅರ್ಥರೂಪದಲ್ಲೂ ವಿಚ್ಛೇದವಾಗದೇ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಸಂಪ್ರದಾಯವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ.

೨೭೨. ಶುಕ್ಲಾಂಬರಧರಂ ವಿಷ್ಣುಂ

ಪುಟ ??

ಬಿಳುಪಾದ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಧರಿಸಿರುವ, ಚಂದ್ರನ ವರ್ಣದಿಂದ ಕುಡಿದ, ನಾಲ್ಕು ಭುಜಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ, ಪ್ರಸನ್ನವದನನಾದ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಎಲ್ಲ ವಿಘ್ನಗಳ ಶಾಂತಿಗಾಗಿ ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕು.

೨೭೩. ಶುದ್ಧ ಸುಷುಮ್ನಾಸರಣೌ

ಪುಟ ೧೮೬

ಶುದ್ಧವಾದ ಸುಷುಮ್ನಾಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿತಿವಾಗಿಯೂ ಅಮಲವಾಗಿಯೂ ನಾದವು ಗೋಚರಿಸುವುದು.

೨೭೪. ಶೃಂಗಾರ ವೀರ ಕರುಣ

ಪುಟ ೨೦೮

ಶೃಂಗಾರ, ವೀರ, ಕರುಣ, ಅದ್ಭುತ, ಹಾಸ್ಯ, ಭಯಾನಕ, ಬೀಭತ್ಸ, ರೌದ್ರ, ಹಾಗೂ ಶಾಂತವೆಂಬುದಾಗಿ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂಬತ್ತು ರಸಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತವೆ.

೨೭೫. ಶೃಂಗಾರಾದಿಷು ನವಸು

ಪುಟ ??

ರಸ ಶಬ್ದವು ಶೃಂಗಾರಾದಿ ಒಂಬತ್ತು ರಸಗಳಲ್ಲೂ, ಲವಣವೇ ಮೊದಲಾದ ಆರು ರಸಗಳಲ್ಲೂ, ಪಾದರಸದಲ್ಲೂ, ರಾಗದಲ್ಲೂ, ಮರಗಳಿಂದ ಹೊರಬರುವ ರಸ, ವೀರ್ಯ, ಗುಣ, ಧಾತು, ವಿಷ, ಫೃತ ಮೊದಲಾದವುಗಳಲ್ಲೂ ಸಹ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

೨೭೬. ಶೈಶವೇಭ್ಯಸ್ತವಿದ್ಯಾನಾಂ

ಪುಟ ೨೭

ರಘುವಂಶ - ೧-೮

ರಘುವಂಶದ ರಾಜರುಗಳು ಶೈಶವಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸನಿರತರಾಗಿಯೂ, ಯೌವನದಲ್ಲಿ ವಿಷಯಸುಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವರಾಗಿಯೂ, ವೃದ್ಧಾಪ್ಯದಲ್ಲಿ ಮುನಿವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದವರಾಗಿಯೂ, ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಯೋಗದಿಂದ-ಸಮಾಧಿಯಿಂದ ದೇಹವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವವರಾಗಿಯೂ ಇರುತ್ತಿದ್ದರು.

೨೭೭. ಶ್ಲಿಷ್ಯತೇ ಗುರುಣಾ *

ಪುಟ ೧೭೧

೨೭೮. ಷಡೈ ಚಕ್ರಾನಿ ೪ ಶ್ಲೋಕಗಳು

ಪುಟ ೧೪೦, ೧೪೧

ಮೂಲಾಧಾರ, ಸ್ವಾಧಿಷ್ಠಾನ, ಮಣಿಪೂರ, ಆಗ್ನೇಯ, ಅನಾಹತ, ವಿಶುದ್ಧಿ ಎಂಬುದಾಗಿ ಆರು ಚಕ್ರಗಳಿವೆ. ಚಕ್ರವು ಧಮನಿಯನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿರುವುದು.

ವಿರಜಾ, ಸುದರ್ಶನಾ, ಅಜಿತಾ, ಸೌಮ್ಯಾ, ಅಮೋಘಾ, ಕುಮಾರೀ, ಅಮೃತಾ, ಸತ್ರಾ, ಮಧ್ಯಮಾ, ನಾಸೀರಾ, (ನಾಸೀಮಾ) ಶಿಶುರಾ, ಅಸುರಾ, ಸೂರ್ಯ, ಭಾಸ್ವತೀ,

ವೆಯಷ್ಟವೀ, ಬ್ರಹ್ಮನಾಡೀ, ಎಂಬುವು ಪರಾಗತಿಯನ್ನು ತಲುಪಿಸುವ ಸುಷುಮ್ಮೆಯ ಹೆಸರುಗಳು.

ಸುಷುಮ್ಮೆಯೇ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಆಧಾರವು.

ಸುಷುಮ್ಮೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವೂ ನೆಲೆಗೊಂಡಿದೆ. ಅದು ಎಲ್ಲಕಡೆಯಲ್ಲೂ ಬೆಳೆದಿದೆ. ಅದು ಸರ್ವತೋಮುಖವಾಗಿದೆ. ಆ ಸುಷುಮ್ಮಾ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೋಮ, ಸೂರ್ಯ, ಅಗ್ನಿ, ಪರಮೇಶ್ವರರು ನೆಲೆಸಿದ್ದಾರೆ. ಎಲ್ಲ ಜೀವಗಳೂ, ಎಲ್ಲ ಲೋಕಗಳೂ, ಎಲ್ಲ ದಿಕ್ಕುಗಳೂ, ಕ್ಷೇತ್ರ, ಸಮುದ್ರ, ಪರ್ವತ, ಶಿಲೆ ಎಲ್ಲವೂ, ದ್ವೀಪಗಳು, ನದಿಗಳು, ಶಾಸ್ತ್ರ, ವಿದ್ಯೆ, ಕಲೆ, ಅಕ್ಷರಗಳು, ಸರ್ವ ಮಂತ್ರಗಳೂ, ಪುರಾಣಗಳೂ, ಈ ಎಲ್ಲ ಗುಣಗಳೂ ಅದರಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿವೆ.

ಬೀಜರೂಪವಾದ ವಸ್ತುವೂ, ಬೀಜಾತ್ಮಕವಾದವುಗಳೂ ಅವುಗಳ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞರೂ, ಪ್ರಾಣವಾಯುಗಳೂ-ಎಲ್ಲವೂ ಸುಷುಮ್ಮಾಂತರ್ಗತವಾಗಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವೂ ನೆಲೆಗೊಂಡಿದೆ.

೨೭೯. ಷಡ್ಭಾವವಿಕಾರ:

ಪುಟ ೨೦೪

ವಾಷ್ಠ್ಯಾಯಣಿಗಳು ಏಳು ಭಾವ ವಿಕಾರಗಳುಂಟೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಹುಟ್ಟು, ಇರುವಿಕೆ, ಪರಿಣಾಮ ಹೊಂದುವಿಕೆ, ಬೆಳೆಯುವಿಕೆ, ಕ್ಷಯಿಸುವಿಕೆ, ನಾಶಹೊಂದುವಿಕೆಯೆಂದು.

೨೮೦. ಸಂತತಕ್ಕ ಯ ಇಮಾಂ *

ಪುಟ ೧೯೨

ವೇದಾಂತದೇಶಿಕರ ದಶಾವತಾರ ಸ್ತೋತ್ರ

೨೮೧. ಸ ಏವಾಯಂ ಮಯಾ ತೇ ಸದ್ಯ

ಪುಟ ೯೮

ಭಗವದ್ಗೀತಾ ೪-೩

‘ಇಮಂ ವಿವಸ್ವತೇ ಯೋಗಂ’ ಇತ್ಯಾದಿಗ್ರಂಥದ ಕನ್ನಡ ಭಾವಾನುವಾದವನ್ನು ಗಮನಿಸಿ.

೨೮೨. ಸ ಕಾಲೇನೇಹ ಮಹತಾ

ಪುಟ ೬೫, ೬೫

ಭಗವದ್ಗೀತಂ -೪-೨

‘ಇಮಂ ವಿವಸ್ವತೇ ಯೋಗಂ’ ಇತ್ಯಾದಿಗ್ರಂಥದ ಕನ್ನಡ ಭಾವಾನುವಾದವನ್ನು ಗಮನಿಸಿ.

೨೮೩. ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ವಿಭವಾತ್

ಪುಟ ೧೮೬

ಶ್ರೀ ಭಾಗವತ

ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಸ್ವರೂಪನೂ, ಸಕಲನೂ ಆದ ಪರಮೇಶ್ವರನಿಂದ ಶಕ್ತಿತತ್ತ್ವವು ಉಂಟಾಯಿತು. ಆ ಶಕ್ತಿ ತತ್ತ್ವದಿಂದ ನಾದವೂ ನಾದದಿಂದ ಬಿಂದುವೂ ಸಂಭವಿಸಿತು.

ಆ ರವವು ನಾದ, ಬಿಂದು, ಬೀಜವೆಂಬುದಾಗಿ ಮೂರು ರೂಪವಾಗಿದೆ.

ಶಕ್ತ್ಯವಸ್ಥಾರೂಪವಾದ ಪ್ರಥಮಬಿಂದುವಿನಿಂದ ಅವ್ಯಕ್ತವಾದ ರವವು ಉಂಟಾಯಿತು. ಆ ರವವು ಶ್ರವಣಗೋಚರವಾಗಿ ಶಬ್ದ ಬ್ರಹ್ಮವಾಯಿತು.

೨೮೪. ಸತ್ಯಜ್ಞಾನಾನಂತಸ್ಯ

ಪುಟ ೯೪, ೯೫

ಮಂದಿರಹೃದಯಪ್ರಕಾಶಿನೀ - ಶ್ರೀರಂಗಮಹಾಗುರು.

ಈ ಸಂಪುಟದ ಆರಂಭದ ಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಭಾವಾನುವಾದವಿದೆ.

೨೮೫. ಸತ್ಯಮೇವೋದ್ಧಾಮ್ಯಹಂ

ಪುಟ ೮೪

ನಾನು ಸತ್ಯವನ್ನೇ ಎತ್ತಿಹಿಡಿಯುತ್ತೇನೆ.

೨೮೬. ಸತ್ಯಸಂವಿತ್ಸಾಕ್ಷಾತ್ಮತ ಪರತತ್ವಾಃ

ಪುಟ ೭೭

ಸತ್ಯ ಪ್ರಧಾನವಾದ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಪರತತ್ವವನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿಕೊಂಡವರು.

೨೮೭. ಸದೇವ ಸೋಮ್ಯ ಇದಮಗ್ರ ಆಸೀತ್

ಪುಟ ೬೮

ಭಾಂದೋಗ್ಯ ೬-೨-೧

ಎಲೈ ಸೋಮ್ಯನೇ! ಮೊದಲಿಗೆ ಸತ್ತಾದ ವಸ್ತುವೊಂದೇ ಇತ್ತು.

೨೮೮. ಸಪ್ತ ತೇ ಅಗ್ನೇ ಸಮಿಧಃ ಸಪ್ತಜಿಹ್ವಾಃ

ಪುಟ ೧೯೦

ಯಜುಃಸಂಹಿತಾ -೧-ಭ-೮

(೧) ಓ ಅಗ್ನಿಯೇ! ನಿನ್ನನ್ನು ಪ್ರಜ್ವಲಿತ ಮಾಡಲು ಏಳು ಬಗೆಯ ಸಮಿತ್ತುಗಳುಂಟು - ಅಶ್ವತ್ಥ, ಉದುಂಬರ, ಪಲಾಶ, ಶಮಿ, ವಿಕಂಕತ, ಅಶನಿಹತವೃಕ್ಷ, ಪುಷ್ಕರಪರ್ಣ - ಇವು.

(೨) ನೀನು ಆಹುತಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ಏಳು ಜಿಹ್ವೆಗಳುಂಟು - ಕಾಳೀ, ಕರಾಳೀ, ಮನೋಜವಾ, ಸುಧೂಮ್ರವರ್ಣಾ, ಸ್ಫುಲಿಂಗಿನೀ, ವಿಶ್ವರುಚೀ, ಲೇಲಾಯಮಾನಾ - ಎಂದು.

(೩) (ಋಷಿ - ಮಂತ್ರ) ಆಹುತಿ ಕೊಡಲು ಏಳು ಮಂತ್ರಗಳುಂಟು.

(೪) ನಿನಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ಧಾಮಗಳೇಳುಂಟು - ಆಹವನೀಯ, ಗಾರ್ಹಪತ್ಯ ದಕ್ಷಿಣಾಗ್ನಿ, ಸಭ್ಯ, ಆವಸಥ್ಯ, ಪ್ರಾಜ್ಞತ, ಆಗ್ನೀಧಿಯ - ಎಂಬುದಾಗಿ.

(೫) ಹೋತೃಗಳು ಏಳುಬಗೆಯಿರುವರು - ಹೋತಾ, ಪ್ರಶಾಸ್ತಾ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಚ್ಛಂಸೀ ಪೋತಾ, ನೇಷ್ಠಾ, ಅಗ್ನೀಧ್ರಃ, ಅಚ್ಛಾವಾಕಃ - ಎಂದು.

೨೮೯. ಸ ಬ್ರಹ್ಮ ಸ ಶಿವಃ ಸೇದ್ರಃ

ಪುಟ ೧೩೪

ಮಹಾನಾರಾಯಣೋಪನಿಷತ್

‘ತಸ್ಯಾಶಿಖಾಯಾ ಮಧ್ಯೇ ಪರಮಾತ್ಮಾ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಃ’ ಎಂಬುದು ಇದರ ಪೂರ್ವವಾಕ್ಯ.

ಈ ಮೊದಲು ಹೇಳಿದ ಯಾವ ಅಗ್ನಿಶಿಖೆಯುಂಟೋ ಅದರ ಅಂತರಾಳದಲ್ಲೇ ಪರಮಾತ್ಮನು- ಸೂಕ್ಷ್ಮನಾದ ಭಗವಂತನು ಯೋಗಿಮಾತ್ರ ಗೋಚರವಾಗುವಂತಹ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುವನು. ಅವನೇ ಸೃಷ್ಟಿಕಾರಕರೂಪಿಯಾದ ಬ್ರಹ್ಮನೂ ಹೌದು. ಅವನೇ ಸಂಹಾರಕನಾದ ಶಿವನೂ ಹೌದು. ಅವನೇ ಪರಮೈಶ್ವರ್ಯ ಸಂಪನ್ನನಾಗಿದ್ದು ರಕ್ಷಕನಾದ ಇಂದ್ರನೂ ಹೌದು. ಅವನೇ ಕರ್ಮಾತೀತನಾದ ಮತ್ತು ವಿಶ್ವೋತ್ತೀರ್ಣನಾ ಪರಮಪುರುಷನು.

೨೯೦. ಸಮಾಹಿತಾತ್ಮನೋ ಬ್ರಹ್ಮನ್ - ೯ ಶ್ಲೋಕಗಳು

ಪುಟ ೧೩೧

ಭಾಗವತ ೧೨-೬-೩೭

ಬ್ರಾಹ್ಮಣಶ್ರೇಷ್ಠನೇ! ಸತ್ಯ ಲೋಕವಾಸಿಯಾದ ಬ್ರಹ್ಮನು ಸಮಾಧಿನಿಷ್ಠನಾಗಿರಲು ಅವನ ಹೃದಯಾಕಾಶದಿಂದ ಒಂದು ನಾದವು ಗೋಚರಿಸಿತು. ಅದು ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ನಿರೋಧಿಸಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ತಿಳಿಯುವಂತಹದಾಗಿದೆ.

ಎಲೈ ಮುನಿಯೇ! ಯಾವ ನಾದೋಪಾಸನೆಯಿಂದ ಯೋಗಿಗಳು ದ್ರವ್ಯಕ್ರಿಯಾಕಾರಕ ರೂಪವಾದ - ಆದಿಭೂತ - ಅಧ್ಯಾತ್ಮ - ಆಧಿದೈವಗಳೆಂಬ ತಮ್ಮ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವರೋ.

ಮತ್ತು ಯಾವಾ ನಾದವು ಅವ್ಯಕ್ತದಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿ ಸ್ವಪ್ರಕಾಶವೆನಿಸುವುದೋ ಅಂತಹ ನಾದದಿಂದ ಭಗವಂತನೂ ಪರಿಪೂರ್ಣನೂ ಆದ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಜ್ಞಾಪಕವಾದ ಓಂಕಾರವು ಹೊರಹೊಮ್ಮಿತು.

ಯಾವ ಸ್ಫೋಟದಿಂದ ಬೃಹತಿಯೆಂಬ ವೇದವಾಕ್ಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದೋ, ಯಾವು ದರ ಪ್ರಕಾರವು ಪರಮಾತ್ಮನ ಹೃದಯಾಕಾಶದಲ್ಲಿದೆಯೋ, ಇಂದ್ರಿಯವರ್ಗವು ಕ್ರಿಯಾ ಶೂನ್ಯವಾಗಿದ್ದರೂ (ನಿದ್ರಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ) ಕಿವಿಗಳು ವೃತ್ತಿರಹಿತವಾಗಿದ್ದಾಗಲೂ ಯಾವನು ಈ ಸ್ಫೋಟ ಶಬ್ದವನ್ನು ಕೇಳುವನೋ ಅವನೇ ಆತ್ಮನು.

ಆ ಪ್ರಣವವು ತನಗೆ ಆಶ್ರಯನಾದ ವ್ಯಾಪಕನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾದ ವಾಚಕವು. ಅದು ಎಲ್ಲ ಮಂತ್ರಗಳ ರಹಸ್ಯರೂಪವಾದದ್ದು. ವೇದದ ಆವಿರ್ಭಾವಕ್ಕೆ ಮೂಲಕಾರಣವೂ ಏಕರೂಪವೂ ಆಗಿದೆ.

ಎಲೈ ಶೌನಕನೇ! ಯಾವ ವರ್ಣಗಳಿಂದ ಸತ್ವಾದಿ ಮೂರು ಗುಣಗಳೂ, ಋಗಾದಿ ವೇದಗಳೂ, ಭುರಾದಿ ಲೋಕಗಳೂ, ಜಾಗ್ರದಾದಿವೃತ್ತಿಗಳೂ ಧರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆಯೋ ಅಂತಹ ಅಕಾರ ಉಕಾರ ಮಕಾರವೆಂಬ ಮೂರು ವರ್ಣಗಳು ಆ ಓಂಕಾರದ ಅವಯವಗಳು.

ಭಗವಂತನಾದ ಚತುರ್ಮುಖನು ಆ ವರ್ಣಗಳಿಂದ ಸತ್ವಸ್ಥ, ಉಷ್ಣ, ಸ್ಥಿರ, ಸ್ಪರ್ಶ, ಹ್ರಸ್ವ, ದೀರ್ಘ ಮೊದಲಾದ ಲಕ್ಷಣಗಳುಳ್ಳ ಅಕ್ಷರಸಮೂಹವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು.

ಈ ಚತುರ್ಮುಖರೂಪಿಯಾದ ಭಗವಂತನು, ನಾಲ್ಕುಜನ ಋತ್ವಿಜರಿಂದ ನಡೆಸಲ್ಪಡ ಬೇಕಾದ ಕರ್ಮವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಲು ಬಯಸಿ ತನ್ನ ನಾಲ್ಕು ಮುಖಗಳಿಂದ ನಾಲ್ಕುವೇದಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು.

ವೇದೋಚ್ಚಾರಣೆಯಲ್ಲಿ ನಿಪುಣರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ - ಋಷಿಗಳಿಂದ ಮರೀಚ್ಯಾದಿಪುತ್ರರಿಗೆ ಅಧ್ಯಾಪನ ಮಾಡಿಸಿದನು. ಅವರು ವೈದಿಕ ಧರ್ಮವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸುವವರಾಗಿ ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಾದ ಕಶ್ಯಪಾದಿಗಳಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದರು.

೨೯೧. ಸ ರವಃ ಶೃತಿಸಂಪನ್ನೈಃ

ಪುಟ ೧೩೮

ಶರದಾತಿಲಕ ಟೀಕಾ ೧-೧೨

ತತ್ತ್ವಜ್ಞರಾದವರಿಂದ ಆ ರವವು ಶಬ್ದಬ್ರಹ್ಮವೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಭಿಮುಖನಾದ ಪರಮಶಿವನ ಮೊದಲ ಉಲ್ಲಾಸರೂಪಮಾತ್ರವಾಗಿ ಅಖಂಡವೂ, ಅವ್ಯಕ್ತವೂ, ನಾದಬಿಂದುಮಯವೂ ಆಗಿ ವ್ಯಾಪಕವಾದ ಬ್ರಹ್ಮಾತ್ಮಕವಾದ ಶಬ್ದವು ಶಬ್ದಬ್ರಹ್ಮವಾಗಿದೆಯೆಂದರ್ಥ.

೨೯೨. ಸರ್ವಂ ಕರ್ಮಾಖಿಲಂ ಪಾರ್ಥ

ಬ್ ಪುಟ ೫೮

ಭಗವದ್ಗೀತಾ ೪-೩೩

ಜ್ಞಾನೋಚ್ಚಾಕ್ರಿಯಾ ಎಂಬ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೃತ್ತವಾಗುವ ಕರ್ಮವೆಲ್ಲವೂ ತಾನು ಯಾವ ಜ್ಞಾನಮೂಲದಿಂದ ವಿಸ್ತಾರಹೊಂದಿತೋ ಆ ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಪರಿಸಮಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವುದು.

೨೯೩. ಸರ್ವಕಾಮದುಘಾತೇನ *

ಪುಟ ೮೭

೨೯೪. ಸರ್ವಸ್ತರತು ದುರ್ಗಾಣಿ

ಪುಟ ೨೨೦

ಮಾಲವಿಕಾಗ್ನಿ ಮಿತ್ರ

ಎಲ್ಲಾ ಬಗೆಯ ಜೀವಿವರ್ಗವೂ ಕಷ್ಟನಷ್ಟಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಒದಗುವ (ತನ್ನ ಗುರಿ ತಲುಪಲು ವಿರೋಧಿಯಾದ) ತೊಡರುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ದಾಟಲಿ. ಎಲ್ಲರೂ ಪುರುಷಾರ್ಥಪೂರ್ಣರಾಗಲಿ. ಎಲ್ಲರೂ ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ ಅಪೇಕ್ಷಿತಗಳನ್ನು ಈಡೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತಾಗಲಿ. ಎಲ್ಲರೂ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಸಂತುಷ್ಟರಾಗಿರಲಿ.

೨೯೫. ಸಹ ನಾವವತು

ಪುಟ ೪೪

(ಶಿಷ್ಯ ಮತ್ತು ಉಪಾಧ್ಯಾಯವಾಗಿ ನಾವು ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಣವ ಮತ್ತು ಅದರ ವಿಸ್ತಾರ ರೂಪವಾದ ಶಬ್ದಬ್ರಹ್ಮವೂ, ಅಂತೆಯೇ ಅದರ ವಾಚ್ಯನೆನಿಸುವಂತಹ ಪರಬ್ರಹ್ಮವೂ) ಶಿಷ್ಯಾಚಾರ್ಯರಾದ ನಮ್ಮೀರ್ವರನ್ನೂ ಜೊತೆಗೇ ಏಕಾಲದಲ್ಲೇ ರಕ್ಷಿಸಲಿ! (ಗುರುವಿನಲ್ಲಿ ಆಲಸ್ಯ ಮತ್ತು ಉದಾಸೀತನೆಗಳು ಬರದಂತೆಯೂ, ಶಿಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಅನಾಲಸ್ಯ ನಿರಂತರಾತ್ಮಕ ಮತ್ತು ಗುರುಕಾರ್ಥಗ್ರಹಣಪಟುತ್ವವನ್ನೂ ದೊರಕಿಸಲಿ!) ನಮ್ಮೀರ್ವರನ್ನೂ ಅಧ್ಯಯನ ಫಲಾನುಭವಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲಿ. ನಾವಿಬ್ಬರೂ ವಿದ್ಯಾಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಗಳಿಸುವಂತಾಗಬೇಕು. ನಮ್ಮೀರ್ವರ ಅಧ್ಯಯನವೂ ವೀರ್ಯವತ್ತರವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಲ್ಲಿ ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಎಂದೂ ಪರಸ್ಪರ ಅಪ್ರೀತಿಯ ಲೇಶವೂ ಒದಗದಂತೆ ವಾತ್ಸಲ್ಯ ಅನುಗ್ರಹಗಳೂ, ಪ್ರೀತಿ ಭಕ್ತಿಗಳೂ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಉಳಿಯುವಂತೆ ಬಾಳಬೇಕು. ಮೂರು ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಶಾಂತಿಯು ನೆಲೆಗೊಳ್ಳಲಿ.

೨೯೬. ಸ ಹಿ ವಿದ್ಯತಃ ತಂ ಜನಯಂತಿ

ಪುಟ ೮೪

ಆಚಾರ್ಯನು ತನ್ನ ವಿದ್ಯೆಯಿಂದ ಶಿಷ್ಯನನ್ನು ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಹುಟ್ಟುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಅವನಿಗೆ ಲಭಿಸುವುದು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಜನ್ಮ.

೨೯೭. ಸಾಂಖ್ಯಂ ಯೋಗೋ ಲೋಕಾಯಂತಂ

ಪುಟ ??

ಕೌಟಿಲೀಯ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ ೨

ಆಸ್ತೀಕ್ಷಿಕೆವಿದ್ಯೆಯು ಸಾಂಖ್ಯ, ಯೋಗ ಹಾಗೂ ಲೋಕಾಯತವೆಂದು ಮೂರು ಪ್ರಕಾರವಾಗಿದೆ.

೨೯೮. ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕೃತಧರ್ಮಾಣಾಃ

ಪುಟ ೯೭

೨೯೯. ಸಾಧರ್ಮ್ಯ ವೈಧರ್ಮ್ಯಭ್ಯಾಂ

ಪುಟ ೩೯

ವೈಶೇಷಿಕ ೧-೧

ಹೇಳಿದ ಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಇರುವ ಸಮಾನಧರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಮತ್ತು ಪರಸ್ಪರ ಇರುವ ವಿರುದ್ಧ ಧರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಅರಿತು ಅದರದರ ವಾಸ್ತವಿಕವಾದ-ಪದಾರ್ಥಾಂತರ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದಾಗುವ ಸ್ವರೂಪಸ್ವಭಾವಗಳ ಅರಿವು ಜೀವಿಯಲ್ಲೊದಗಿದಾಗ ಪುನರ್ಜನ್ಮಕ್ಕೆಡೆ ಗೊಡದ ನಿಃಶ್ರೇಯಸರೂಪ ಮೋಕ್ಷವು ಲಭಿಸುವುದು.

೩೦೦. ಸಾ ಪ್ರಸೂತೇ ಕುಂಡಲಿನೀ

ಪುಟ ??

ಶಾರದಾತಿಲಕ ೧-೧೦೮

ವ್ಯಾಪಕವಾದ ಶಬ್ದಬ್ರಹ್ಮ ಸ್ವರೂಪಿನಿಯಾದ ಕುಂಡಲಿನಿಯು ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊರ ಹೊಮ್ಮಿಸುವುದು. ಆ ಶಕ್ತಿಗೆ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಧ್ವನಿಯೂ, ಅದಕ್ಕೂ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ನಾದವೂ, ನಾದ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ನಿರೋಧಿಕಾ, ನಿರೋಧಿಕಾ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಅರ್ಥ ಚಂದ್ರವೂ, ಅದರ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಬಿಂದುವೂ, ಅದಕ್ಕೂ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಪರಾತ್ಪರವಸ್ತುವೂ ಇರುವುದಾಗಿದೆ.

೩೦೧. ಸಾ ವಿತಿಸ್ತೀರ್ಷಮಾಣಾ ಹಿ

ಪುಟ ೧೮೬

ಲಕ್ಷ್ಮೀ ತಂತ್ರ ೩೬-೪೨

ಲಕ್ಷ್ಮೀ ರೂಪವಾದ ಶಕ್ತಿಯು, ಬೆಳದಿಂಗಳು ಚಂದ್ರನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿರುವಂತೆ ಶಕ್ತಿವಂತನಾದ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ, ಶಬ್ದಬ್ರಹ್ಮರೂಪದಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತಾರ ಹೊಂದಲಪೇಕ್ಷಿಸಿ ಅದು ಅರ್ಹರೂಪನಾದ ವಿಷ್ಣುವು ಅದು ಅರ್ಥರೂಪನಾದ ವಿಷ್ಣುವನ್ನನುಸರಿಸಿ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡಿತು. ಅದು ಶಬ್ದಬ್ರಹ್ಮರೂಪವಾದ ಮೊದಲಿನ ರೂಪವಾಗಿದೆ.

೩೦೨. ಸುಷುಮ್ನಾ ಪಿಂಗಲಾ ಳಿ ಶ್ಲೋಕಗಳು

ಪುಟ ೭೬

ದರ್ಶನೋಪನಿಷತ್-೪-೭,೮,೯,೧೦

ಸುಷುಮ್ನಾ, ಪಿಂಗಲಾ, ಇಡಾ, ಸರಸ್ವತೀ, ಮೊದಲಾಗಿ ಹದಿನಾಲ್ಕು ನಾಡಿಗಳಿವೆ. ಹದಿನಾಲ್ಕರಲ್ಲಿ ಮೂರು ನಾಡಿಗಳು ಮುಖ್ಯವಾದವುಗಳು. ಅದರಲ್ಲೂ ಒಂದು ನಾಡಿಯು

ಉತ್ತಮೋತ್ತಮವಾದದ್ದು. ಎಲೈ ಮುನಿಯೇ! ಉಪನಿಷದರ್ಥವನ್ನು ಅರಿತವರು ಅದನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮನಾಡೀ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಬೆನ್ನಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಮೂಳೆಯು ವೀಣಾದಂಡವಾಗಿದೆ. ಎಲೈ ಸುವ್ರತನೇ ! ಆ ವೀಣಾದಂಡದೊಡನೆ ಮಸ್ತಕಪರ್ಯಂತವಾಗಿ ಸುಷುಮ್ನಾನಾಡಿಯು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದೆ.

೩೦೩. ಸೂಕ್ಷ್ಮಃ ಪರಮದುರ್ಜ್ಞೇಯಃ

ಪುಟ ೩೮

ಪರತತ್ತ್ವವು ಅತ್ಯಂತ ಸೂಕ್ಷ್ಮವೂ ದುರ್ಜ್ಞೇಯವೂ- ತಿಳಿಯಲು ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವೂ ಆಗಿದೆ.

೩೦೪. ಸೃಣ್ಯೇವ ಜರ್ಘರೀ

ಪುಟ ೧೦೪

ಸೃಣ್ಯೇವ ಜರ್ಘರೀ ತುರ್ಘರೀತೂ

ನೈತೋಶೇವ ತುರ್ಘರೀ ಪರ್ಘರೀಕಾ

ಉದನ್ಯಜೇವ ಜೇಮನಾ ಮದೇರೂ ತಾ

ಮೇ ಜರಾಯ್ವಜರಂ ಮುರಾಯು ||

ಋಗ್ವೇದ ೧೦-೧೦೬

ಎಲೈ ಅಶ್ವಿನೀದೇವತೆಗಳೇ! ಮದಿಸಿದ ಗಜಗಳಂತೆ ಅಥವಾ ಅಂಕುಶಗಳಂತೆ ಬಾಗಿದ ಶರೀರವುಳ್ಳವರೂ, ಶತ್ರು ನಾಶಕರಾಗಿಯೂ, ವಿಶೋಕನ ಪುತ್ರರಂತೆ ಶತ್ರುನಾಶಕರೂ ಮತ್ತು ಭಕ್ತರಿಗೆ ಫಲಪ್ರದರೂ, ಸ್ತುತಿಪ್ರಿಯರೂ ಆದ ನೀವು ಮುಪ್ಪಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ ಹಾಗು ಮರಣೋನ್ಮುಖವಾದ ಈ ನನ್ನ ದೇಹವನ್ನು ಜರಾರಹಿತವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ.

೩೦೫. ಸೋಽಗ್ರಭುಕ್ ವಿಭಜನ್ ತಿಷ್ಠನ್

ಪುಟ ೨೧೬

ಮಹಾನಾರಾಯಣೋಪನಿಷತ್ ೯-೯

‘ತಸ್ಯ ಮಧ್ಯೇ ಮಹಾನಗ್ನಿರ್ವಿಶ್ವಾರ್ಚಿರ್ವಿಶ್ವತೋ ಮುಖಃ-ಇದು ಹಿಂದಿನ ವಾಕ್ಯ. ಸುಷುಮ್ನಾರಂಧ್ರದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸರ್ವತೋಮುಖವಾಗಿ ಪ್ರಸರಿಸುವ ಜ್ವಾಲೆ ಹೊಂದಿದ, ಸಂಪೂರ್ಣದೇಹ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಹೊಣೆ ಹೊಂದಿರುವ, ಮಹತ್ವಾದ ಅಗ್ನಿಯಂತೆ ಬೆಳಗುವ ಜಾಠರವಸ್ತುವೊಂದು ಜಾಗೃತವಾಗಿದೆ. ದೇಹದೆಡೆಗೆ ಬಂದ ಅನ್ನವೇ ಮೊದಲಾದ ಎಲ್ಲಾ ಆಹಾರದ್ರವ್ಯವನ್ನೂ ವಿಶಿಷ್ಟ ರೂಪಕ್ಕೆ ತಂದು ಸೇವಿಸುವ ಆ ಅಗ್ನಿಯು, ಪಚನವಾದ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮರೂಪ ಹೊಂದುವ ಆಹಾರದ ಸಾರತಮವಾದ ಅಂಶವನ್ನು ತನ್ನ ಉಳಿವಿಗಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾ ಇದ್ದು, ತಾನು ಅನ್ನಾದ್ಯಾಹಾರಗಳನ್ನು ಜೀರ್ಣಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಸಹ ತಾನು ಮಾತ್ರ ಜೀರ್ಣವಾಗದೇ (ದುರ್ಬಲಗೊಳ್ಳದೇ) ದೇಹೇಂದ್ರಿಯಾದಿಗಳ ಹೊಸ ಹೊಸ ರೂಪ ಹೊಂದಿ ವಿಸ್ತಾರಹೊಂದುವ ವಸ್ತುವಾಗಿದೆ. (ಕವಿಯಂತೆ ಇದರ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಹೊತ್ತಿದೆ.)

೩೦೬. ಸ್ವರ ಸಪ್ತಕಾನುವರ್ತನ ಲಕ್ಷಣಂ

ಪುಟ ೧೪೫

ಷಡ್ಜಾದಿ ಸ್ವರಸಪ್ತಕಗಳು ವಿಸ್ತಾರವಾಗುವ ವಿಧಾನವು ಹೀಗಿದೆ.

ಅರವತ್ತಾರು ನಾಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಧ್ವನಿಯೆಂಬುದು ನೆಲೆಸಿದೆ. ಪ್ರಾಣ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಏಳು ಸ್ವರಗಳು ನಿತ್ಯವಾಗಿಯೂ ನಾಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಂಧಿಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆ.

೩೦೭. ಸ್ವರಾಣಾಂ ಯಾ ಪರಾ ವಿಷ್ಣೋಃ

ಪುಟ ೨೧೩

ಅಹಿರ್ಬುದ್ಧ್ಯಸಂಹಿತಾ

ಸ್ವರಗಳ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ, ವಿಷ್ಣುವಿನ ಕೂಟಸ್ಥವಾದ ಉಜ್ವಲವಾದ ಯಾವ ಶಕ್ತಿಯಿದೆಯೋ ಆ ಶಕ್ತಿಯು ಶಬ್ದಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸುತ್ತಾ ಸುಷುಮ್ನೆಯನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿ ಸಂಚರಿಸುವುದಾಗಿದೆ.

೩೦೮. ಸ್ವರಾಂಭಕಾವಯವ ವಿಶೇಷಃ

ಪುಟ ೧೫೬

ಸ್ವರವನ್ನು ಆರಂಭಮಾಡಿಸುವ ಅವಯವ ವಿಶೇಷವೇ ಶ್ರುತಿಯು.

೩೦೯. ಸ್ವರಿತೋದಾತ್ತೈಕಾಕ್ಷರಃ

ಪುಟ ೧೪೨

ಛಾಂದೋಗ್ಯಪರಿಶಿಷ್ಟಂ

ಋಕ್, ಯಜುಸ್, ಸಾಮಗಳೆಂಬ ಮೂರೂ ವೇದಗಳ ಮೂಲಭೂತವಾದ ಪ್ರಣವವು ಆಯಾ ವೇದಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಮೂರುರೂಪ ಹೊಂದಿರುವುದು. ಆಯಾ ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಣಾವೋಚ್ಚಾರಣೆಯ ವೈಲಕ್ಷಣ್ಯವು ಮುಂದಿನಂತಿರುವುದು—

(೧) ಋಗ್ವೇದದಲ್ಲಿ-ಸ್ವರಿತೋದಾತ್ತೈಕಾಕ್ಷರವುಳ್ಳ ಓಂ ಕಾರವು, ಅಲ್ಲಿಸ (ಷಡ್ವ) ಮ (ಮಧ್ಯಮ) ಪ (ಪಂಚಮ) ನಿ (ನಿಷಾದ) ಗ (ಗಾಂಧಾರ) ಸ್ವರಗಳು ಅಡಕವಾಗುವವು.

(೨) ಯಜುರ್ವೇದದಲ್ಲಿ-ತ್ವೈಸ್ವರೋದಾತ್ತವಾದ ಓಂಕಾರವು, ಅಲ್ಲಿನಿ (ನಿಷಾದ) ಗ (ಗಾಂಧಾರ) ಸ್ವರಗಳು ಅಡಕವಾಗುವವು.

(೩) ಸಾಮವೇದದಲ್ಲಿ - ದೀರ್ಘೋದಾತ್ತ ಏಕಾಕ್ಷರವಾದ ಓಂಕಾರವು, ಅಲ್ಲಿ ರಿ (ಋಷಭ) ಧ (ಧೈವತ) ನಿ (ನಿಷಾದ) ಗ (ಗಾಂಧಾರ) ಸ್ವರಗಳು ಅಡಕವಾಗಿರುವವು. ಇದು ದೀರ್ಘಹ್ರಸ್ವವು.

(೪) ಅಥರ್ವಣವೇದದಲ್ಲಿ-ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತೋದಾತ್ತೈಕಾಕ್ಷರವಾದ ಓಂಕಾರವು, ಅಲ್ಲಿನಿ(ನಿಷಾದ) ಗ (ಗಾಂಧಾರ) ಸ್ವರಗಳಡಕವಾಗಿರುವವು. ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತಹ್ರಸ್ವವದು.

೩೧೦. ಸ್ಥಾಣುರಯಂ ಭಾರಹಾರಃ *

ಪುಟ ೩೭

ನಿರುಕ್ತ-೧-೬

೩೧೧. ಹಿರಣ್ಯಾ ಕನಕಾ ಕೃಷ್ಣಾ

ಪುಟ ೧೦೭

ಹಿರಣ್ಯಾ, ಕನಕಾ, ಕೃಷ್ಣಾ, ರಕ್ತಾ, ಸುಪ್ರಭಾ, ಅತಿರಕ್ತಾ, ಬಹುರೂಪಾ ಎಂದು ಅಗ್ನಿಗೆ ಏಳು ನಾಲಿಗೆಗಳಿವೆ.

ಈ ಏಳು ನಾಲಿಗೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯದೇ ಯಾರು ಅಗ್ನಿ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಮವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೋ ಅವನು ಫಲವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ.

೩೧೨. ಹೃಚ್ಚಿತ್ತ ಬುದ್ಧಿಸಂಯೋಗಾತ್

ಪುಟ ೧೪೬

ಹೃದಯ-ಚಿತ್ತ ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿ ಇವುಗಳ ಸೇರುವೆಯಿಂದ 'ಬಿಂದು' ವಾಗುತ್ತೆ. ಪಂಚಭೂತಗಳ ಸೇರುವೆಯಿಂದ 'ನಾದ' ವಾಗುತ್ತದೆ. ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞ-ಜೀವ-ಚೈತನ್ಯ ಇವುಗಳ ಸೇರುವೆಯಿಂದ 'ಕಲಾ' ಎಂಬುದು ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

೩೧೩. ಹೃದಯಂ ತದ್ವಿಜಾನೀಯಾತ್

ಪುಟ ೧೬೮

ಇದರ ಹಿಂದಿನ ವಾಕ್ಯ- 'ಅಧೋ ನಿಷ್ಪ್ಲ್ಯಾವಿತಸ್ತ್ಯಾಂತು (ನೆಲ್ಲಿ) ನಾಭ್ಯಾಮುಪರಿ ತಿಷ್ಠತಿ' ಎಂಬುದು. (ಕಮಲ ಮುಕುಲಾಕಾರವಾದ ಹೃದಯ ಸ್ಥಾನವಾದುದನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾಯಿತೋ ಅದು.) ನಿಷ್ಪ್ಲ್ಯಾ (ನಿಷ್ಪಿ) ಎಂಬ ಕತ್ತಿನ ಗ್ರಂಥಿಯ ದೆಸೆಯಿಂದ ಹನ್ನೆರಡು ಬೆರಳು ಕೆಳ ಗಡೆಗೂ, ನಾಭಿ (ಹೊಕ್ಕಳು) ಪ್ರದೇಶದಿಂದ ಹನ್ನೆರಡು ಬೆರಳು ಮೇಲ್ಗಡೆಗೂ ಇರುವುದು. ಅದನ್ನೇ ಹೃದಯವೆಂದು ಸಾಧಕನು ಒಳಗೆ ಸಾಗುವಾಗ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅದೇ ವಿಶ್ವವೆಂಬ ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿ ಪರಮಾತ್ಮನ (ಜೀವಿಯೊಡಗೂಡಿದ) ಸರ್ವಾಧಿಕತ್ವವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುವ ಸ್ಥಾನವಾಗಿದೆ.

೩೧೪. ಹೃದಾ ಪಶ್ಯಂತಿ ಮನಸಾ

ಪುಟ ೧೮೫

ಪತಂಗ ಮುಕ್ತಮಸುರಸ್ಯ ಮಾಯಯಾ |

ಹೃದಾ ಪಶ್ಯಂತಿ ಮನಸಾ ಮನೀಷಿಣಃ ||

ಸಮುದ್ರೇ ಅಂತಃ ಕವಯೋ ವಿಚಕ್ಷತೇ |

ಮರೀಚೀನಾಂ ಪದಮಿಚ್ಛಂತಿ ವೇಧಸಃ ||

ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಾದ ಕರ್ಮ ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಲಿಪ್ಪನಾದವನಂತೆ ತಿರೋಹಿತನಾಗಿದ್ದು ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿ ಬಾಳ ಹೊರಟಂತಹ ಜೀವಿಯ ದಹರಾಕಾಶದಲ್ಲೇ ಹಾರಿ ಹಾರಿ ಸಂಚರಿಸುವವನಾಗಿ ಪರಮೋರ್ಧ್ವಕ್ಕೆ ತಲುಪುತ್ತಿರುವ ಅಂತರಾದಿತ್ಯ ಹೃದಯಪ್ರದೇಶ ದಲ್ಲಿರುವ ಅಂತಃ ಕರಣದಿಂದ ಮನಸ್ಸಿನಮೇಲೆ ಪ್ರಭುತ್ವಹೊಂದಿದ ಮಹಾಯೋಗೀಶ್ವರರು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಅವನ ವಿಸ್ತೃತರೂಪವನ್ನು ವರ್ಣಿಸ ಹೊರಟವರು ಮುದ್ರಿತ ವಾಗಿದ್ದು ಅತ್ಯಂತಗೂಢವಾದ ಅವನನ್ನು ದೇಹಾಂತಃಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಅನ್ವೇಷಣೆ ಮಾಡಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ವಿಶಾಲವಾದ ರೀತಿಯನ್ನು ಕಥನಮಾಡುವರು. ಮತ್ತು ವಿಶ್ವನಿರ್ಮಾತೃವಾದ ಆ ಪರಮಾತ್ಮನ ವಿಶ್ವಕಾರಕವಾದ ಅವನ ದ್ವಿಯಶಕ್ತಿಗಳ ನೆಲೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಮತ್ತು ಅದರಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಲು ಬಯಸುವರು.

೩೧೫. ಹೃದಿ ಪ್ರಾಣೋ ಗುದೇಽಪಾನಃ

ಪುಟ ೧೬೮

ಅಮರಕೋಶ-ಸ್ವರ್ಗವರ್ಗ

ಹೃದಯಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣವೂ, ಗುದಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಅಪಾನವೂ ನೆಲೆಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ.

* * * * *

ಅಕಾರಾದಿ ಸೂಚಿ

(ಅ)

ಕ್ರ.ಸಂ		ಪುಟ
೧)	ಅಗ್ನಿಧ್ಯಾನ ಶ್ಲೋಕದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳನ್ನು ಕುರಿತು	೧೮೭
೨)	ಅಗ್ನಿಯೇ ವಾಕ್ ಎಂಬ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕ್ಕೆ ವಿಷಯವಿದೆ	೧೯೧
೩)	ಅನಾಹತನಾದದ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಆಹತ ನಾದದಲ್ಲಿ ವರ್ಣಗಳ ವಿಕಾಸ, ಹಾಗೂ ಇಡಾಪಿಂಗಲಾ ನಾಡಿಗಳ ಪಾತ್ರ	೧೯೧
೪)	ಅನುಭವದಿಂದಲೇ ವಿಷಯಜ್ಞಾನ, ಉಪಮಾನದಿಂದ ದಿಗ್ಧರ್ಶನ ಮಾತ್ರ	೧೫೦
೫)	ಅಪಾತ್ರರಿಗೆ ನನ್ನನ್ನು ದಾನ ಮಾಡಬೇಡ ಎಂಬುದೇ ವಿದ್ಯಾದೇವಿಯ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ	೪೫
೬)	ಅಭಿಜ್ಞಾನ ಶಾಕುಂತಲದಲ್ಲಿ ಗುಪ್ತವಾಗಿರುವ ಕವಿಹೃದಯ	೨೧೧
೭)	ಅಭಿನಂದನೆಯೊಂದಿಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತಾಯೋಗಕ್ಕೆ ಮಂದಿರದ ವಿಚಾರಧಾರೆಯ ಕಾಣಿಕೆ.	೫೮
೮)	ಅಭಿಪ್ರಾಯದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗುವಂತೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯ ಶಿಕ್ಷಣವಿರಬೇಕು	೪೯
೯)	ಅಮರಭಾಸೆಯ ಪ್ರಕೃತ-ಪರಿಸ್ಥಿತಿ.	??
೧೦)	ಅರ್ಥತ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ, ಉಚ್ಚಾರಣೆ ಹಾಗೂ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವ ಅಂತರ.	??
೧೧)	ಅರ್ಥವತ್ತಾದ ಸಂಸ್ಕೃತಾಧ್ಯಯನ ಪದ್ಧತಿ-ಅದರ ಪ್ರಯೋಜನ	೪೦
೧೨)	ಅರ್ಥ ವರ್ಣನೆಯಲ್ಲಿ ಕ್ರಮಾನುಸರಣೆ	೧೦೫
೧೩)	ಅವ್ಯಕ್ತ ಸತ್ಯವು ವ್ಯಕ್ತಿ ದಾವರಾ ತನ್ನನ್ನೂ ತನ್ನ ವಿಸ್ತಾರವನ್ನೂ ತಿಳಿಸಬಹುದು.	೯೯
೧೪)	ಅವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡವರು ಅದರ ಸಹಾಯದಿಂದಲೇ ಪಾರಾಗಬೇಕು.	೧೪೫
೧೫)	ಅಂತರ್ನಾಮನ ಪೂರ್ವಕ ಪ್ರವಚನ.	೭೭
೧೬)	ಅಂರಂಗದ ಪ್ರಭುವಿನ ಐಶ್ವರ್ಯ ಅವನ ಕರಣ ಕಳೇಬರಗಳಿಗೆ	೧೭೨
೧೭)	ಅಂತಸ್ಸತ್ಯವನ್ನು ಕೇಳಿ ಪಡೆಯುವವರುಬೇಕು	೯೯
(ಆ)		
೧೮)	ಆತ್ಮನಿಂದ ದೂರವಾದ ಶಾಸ್ತ್ರವು ಭಿನ್ನವಾದ ವಿಗ್ರಹದಂತೆ.	೧೭೦

೧೯)	ಆತ್ಮಮೂಲಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಯ್ಯುವ ಧರ್ಮ-ಶಕ್ತಿ-ಸಂಪನ್ನರು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾದಿಗಳು.	೨೧೪
೨೦)	ಆತ್ಮಮೂಲಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಯ್ಯುವಂತೆಯೇ ಕವಿಯು ಎಲ್ಲ ಮಾತುಗಳನ್ನೂ ಆಡಬಲ್ಲನು	೨೧೪
೨೧)	ಆತ್ಮ ವಸ್ತುವಿನ ಸಹಿತವಾಗಿ ಬಂದಾಗ ಸಾಹಿತ್ಯ	೧೭೭
೨೨)	ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ, ದೈವಿಕ, ಭೌತಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಭವದ್ವಾರಾನಾದದ ಪರಿಚಯವಾಗಬೇಕು	??
೨೩)	ಆಧಿವ್ಯಾಧಿ ನಿವಾರಣೆಯೇ ಮಂದಿರದ ಗುರಿ	೬೨
೨೪)	ಆಧುನಿಕವಾದ ಎಲ್ಲಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಅನ್ವಯ ಕುರಿತು	೩೪
೨೫)	ಆಪ್ತನಾಪ್ತ ವಿವೇಕ	೧೫೬
೨೬)	ಆಯುರ್ವೇದ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನುದ್ಧರಿಸಲು ಉಪಾಯ	೪೮
೨೭)	ಆರ್ಯ ಮರ್ಯಾದೆಯ ವಿವರಣೆ	೮೨
೨೮)	ಆರ್ಯ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಅರಿತು ಹೊರತಂದ ನಾದವೇ ಪ್ರಣವ	೧೨೬
೨೯)	ಆರ್ಷ ಗ್ರಂಥಗಳ ಭಾಷಾಂತರವನ್ನು ಕುರಿತು	೩೧
೩೦)	ಆರ್ಷದೃಷ್ಟಿಯೋಡಮೂಡಲು ಚಿಕಿತ್ಸೆಬೇಕು.	೫೭
೩೧)	ಆರ್ಷದ್ವನಿಗಳ ಅನುಸರಣೆ ಮತ್ತು ಅನುಕರಣೆ	೧೧೦
೩೨)	ಆರ್ಷ ಪ್ರಕಾಶದಲ್ಲಿ ಮರಳಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಬೆಳಗಲೆಂಬ ಶುಭಾಶಂಸನೆ	೫೭
೩೩)	ಆರ್ಷ ಪ್ರಯೋಗವಿಜ್ಞಾನ ಸಂಪನ್ನರು ಅವಶ್ಯಕ	೫೧
೩೪)	ಆರ್ಷವಾದ ಅಧ್ಯಯನ ವಿಧಾನವು ವಿದ್ಯಾಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದು	೪೫
೩೫)	ಆರ್ಷವಾದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ನಾಗರಿಕತೆಗಳನ್ನರಿಯಲು ಸಹ್ಯ ದರಾಗಬೇಕು	೪೮
೩೬)	ಆರ್ಷವಿಜ್ಞಾನಸಂಪನ್ನವಾದ ಸಂಸ್ಕೃತ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಶ್ರೇಯಃ ಪ್ರೇಯಸ್ಸುಗಳಿಗೆ ಸಾಧನ	೪೦
೩೭)	ಆರ್ಷ ವಿದ್ಯಾ ಪರಂಪರೆಗೆ ಕಾಲವಶದಿಂದೊದಗುವ ತಿರೋಭಾವ ಮತ್ತು ಆವಿರ್ಭಾವ	೮೪
೩೮)	ಆರ್ಷವಿದ್ಯೆ ಕಲೆಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆಗೆ ಉಪಾಯ	೪೭
೩೯)	ಆರ್ಷ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಮರ್ಮವರಿಯದವರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳ ಪರಿಣಾಮ	೨೩
೪೦)	ಆರ್ಷ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅನೇಕ ಪದಗಳು ಆತ್ಮಭಾವದಲ್ಲೇ ಇದ್ದಾಗ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದವುಗಳು	೨೨೨

೪೧)	ಆರ್ಷ ಹಾಗು ಸಾಂಪ್ರತಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಜಗಜಾಂತರ	೨೬
೪೨)	ಆಹಾರ ಸೇವನೆಯಲ್ಲೂ ರಸಗಳನ್ನು ಸವಿಯದಿರುವುದುಂಟು	೧೯೯

(ಇ)

೪೩)	ಇತಿಹಾಸ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ತಿಳಿದು ಬರುವ ಋಷಿ ಪ್ರಭೇದಗಳು	೫೭
೪೪)	ಇಂಗಿತಜ್ಞರಾಗಬೇಕು	೧೧೨
೪೫)	ಇಂದಿನ ನಮಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಹತೆಯು ಹೇಗೆ?	೧೦೦
೪೬)	ಇಂದಿನ ವೈದಿಕಕರ್ಮಗಳ ಸ್ಥಿತಿ	೧೮೭
೪೭)	ಇಂದಿನ ಶಾಲಾಕಾಲೇಜುಗಳ ಸಂಸ್ಕೃತಾಧ್ಯಯನ ಕ್ರಮದ ನ್ಯೂನತೆಗಳು	೪೧
೪೮)	ಇಂದಿನ ಸಂಸ್ಕೃತವು ರೂಪುಗೊಂಡ ಕ್ರಮ	೩೮
೪೯)	ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಸ್ವರಮರ್ಮವರಿಯುವ ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆಬೇಕು	೧೧೪
೫೦)	ಇಂದು ಉಪಲಬ್ಧವಿರುವುದಷ್ಟೇ ವೇದವಲ್ಲ	೧೨೪
೫೧)	ಇಂದು ಎಷ್ಟೋ ವಿಷಯಗಳ ಸತ್ಯಾಸತ್ಯತೆಯ ನಿಲುವು ಮೆಚಾರಿ ಟೆಯನ್ನವಲಂಬಿಸಿದೆ	೧೯೪
೫೨)	ಇಂದು ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ದೂಷಿತವಾಗಿರಲು ಕಾರಣ	??
೫೩)	ಇಂದು ವೈದಿಕ ಎಂಬುದು ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿದೆ	೧೮೬

(ಈ)

೫೪)	ಈ ಗುರುವಿಗೆ ಪಾಠಮಾಡುವ ಅರ್ಹತೆ	೯೭
೫೫)	ಈ ದೇಹವು ನಶ್ವರವಾದರೂ ಅಮರಭಾವವನ್ನು ಹೊರತರಬಲ್ಲ ಸಾಧನವೂ ಆಗಿದೆ	೧೧೯
೫೬)	ಈ ವಿಚಾರಗಳು ಗುರಿಯನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಯವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸಾಗುವ ಸಾಧಕನ ಧೃತಿಗಾಗಿ	೧೯೭
೫೭)	ಉತ್ತರಿಸುವಾಗ ಪ್ರಶ್ನಿಸುವವನ ಮನಃಪಕ್ವತೆಯನ್ನೂ ಗಮನಿಸಿ ಅಬೇಕು	೧೯೮
೫೮)	ಉತ್ತರಿಸುವುದಷ್ಟೇ ಪ್ರಧಾನವಲ್ಲ. ವಿಷಯದ ಅರಿವು, ಅದರ ರಕ್ಷಣೆಯ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಿದೆ.	೧೫೯
೫೯)	ಉದ್ಧರಿಸಿದ ಪ್ರಮಾಣವಚನಗಳ ಬಗ್ಗೆ	೨೦೭
೬೦)	ಉದಾತ್ತ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಶೃಂಗಾರಾದಿ ರಸಗಳ ಪೂರ್ಣ ಆಸ್ವಾದ	೨೦೭
೬೧)	ಉಪದೇಶದ ಮರ್ಮ	೭೭

(ಋ)

೬೨)	ಋತ ಸತ್ಯಗಳಿಂದಲೇ ವಿಶ್ವವಿಕಾಸ	೮೦
೬೩)	ಋತ ಸತ್ಯಗಳೇ ಪ್ರಣವವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ವಿದ್ಯೆಯಾಗುತ್ತೆ	೮೦
೬೪)	ಋಷಿಗಳ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಧ್ವನಿಗಳು ನಿತ್ಯ	೧೧೨
೬೫)	ಋಷಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದ ಭವಿಷ್ಯ ಚಿಂತೆ	೯೮
೬೬)	ಋಷಿ ಮತ್ತು ಮುಂದಿನವರು	೧೧೩
೬೭)	ಋಷಿ ಮನೋನುವರ್ತನೆ	೧೦೫
೬೮)	ಋಷಿ ವಾಚ್ಯದ ನಿಜವವರಿಯಲು ಪ್ರಯೋಗಗೇ ಪ್ರಮುಖ ಸಾಧನ	೧೩೧
೬೯)	ಋಷಿ ಸ್ಮರಣೆಯುಳ್ಳ ಭೂಮಿ ಭಾರತ	೯೬

(ಎ)

೭೦)	ಎಲ್ಲದರ ಗುರಿ ಪುರುಷಾರ್ಥಮಯತೆ	೮೮
೭೧)	ಎಲ್ಲ ರಸಗಳಿಗೂ ಮಧುರ ಪರಿಣಾಮದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಾಯ	೨೦೯
೭೨)	ಎಲ್ಲವೂ ತನ್ನ ಮೂಲಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ನೆಲೆ ನಿಲ್ಲುವಂತಾದರೆ ಸುಂದರ	೨೨೨
೭೩)	ಎಲ್ಲವೂ ಸಮೂಲವೂ ಪೂರ್ಣವೂ ಆಗಿರಬೇಕು	೧೭೨
೭೪)	ಎಲ್ಲ ಸುಖ ಸಂತೋಷಗಳೂ ಮೂಲಸ್ಥಾನವನ್ನವಲಂಬಿಸಿವೆ	೧೭೬
೭೫)	ಎಲ್ಲಾ ಶಬ್ದವೂ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲೇ ಹುಟ್ಟಿ ಅಲ್ಲೇ ಲೀನವಾಗಬೇಕು	೧೬೫
೭೬)	ಎಲ್ಲಾ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳೂ ಶಾಸ್ತ್ರಯೋನಿಯಲ್ಲೇ ನೆಲೆಗಾಣಬೇಕು	೧೬೨

(ಒ)

೭೭)	ಒಳ ನಾದವನ್ನು ಹೊರತರಲು ದೇಹಕ್ಕೊಂದು ಸಂಸ್ಕಾರವಿರಬೇಕು	೧೧೯
೭೮)	ಒಂದು ಕಂಡೀಷನ್ ರೂಪವಾದ ಅಧಿಕಾರವಿದ್ದವರ ಸ್ವತ್ತು-ಪ್ರಣವ	೧೨೮
೭೯)	ಒಂದು ಪದವು ಹುಟ್ಟುವಡೆಯಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣಾರ್ಥವುಳ್ಳದ್ದಾದರೂ ಮುಂದೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾ ಪೂರ್ಣಾತೆಯಿರಲಾರದು	೧೬೦
೮೦)	ಒಂದು ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಯಥಾರ್ಥಜ್ಞಾನದ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಇದ್ದಾಗ ಆ ಬಗ್ಗೆ ಅರಿವು ಬೆಳೆಸಬೇಕು	೧೮೧
೮೧)	ಒಂದೇ ಪದಕ್ಕೆ ವಿವಿಧ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ನಡೆಯಲು ಕಾರಣ-ಸಂಸ್ಕಾರ, ಆಗ್ರಹ, ಅಭ್ಯಾಸಗಳು	೧೯೧
೮೨)	ಒಂಬತ್ತು ಸ್ಥಾಯೀ ಭಾವಗಳಿಂದ ಒಂಬತ್ತು ರಸಗಳು	೨೦೮
೮೩)	ಓಂಕಾರದ ಪ್ರಸಾದವಾಗಿದೆ ಶಬ್ದಬ್ರಹ್ಮ-ಸಮಾಧಿ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತಾಗ ಇದರ ಅರಿವು	೧೮೩

(ಕ)

೮೪)	ಕಣ್ಣಿಗೆ ವಿಷಯವಾಗುವಂತೆ ರೂಪಿಸಿವುದು ರೂಪಕ	೨೧೭
೮೫)	ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿ ಮಹಾರಾಜರ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಿಸುವುದಾಗಿದೆ	೨೨೬
೮೬)	ಕವಿ ಪದಾರ್ಥದ ವಿವರಣೆ	೧೬೬
೮೭)	ಕವಿಯ ವರ್ತನೆಯ ಕಡೆಗೆ ಮನವಿಡುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು ವೃತ್ತಿ	೨೨೧
೮೮)	ಕವಿವಾಣಿಯು ಪರಮೋನ್ನತ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ತಲುಪಿಸಬಲ್ಲದು ಈ ಬಗ್ಗೆ ಕಾಳಿದಾಸ ಮಹಾಕವಿಯ ಕಾವ್ಯ ಪರಿಶೀಲನೆ	೨೧೦
೮೯)	ಕಾಲವರಿತು, ವಿಷಯದ ಗಾಂಭೀರ್ಯಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ವಿಷಯವಿಡಬೇಕು	೨೨೬
೯೦)	ಕಾವ್ಯ ನಾಟಕಾದಿಗಳ ನೈಜವಾದ ಪ್ರಯೋಜನದ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಶೋಧನಾತ್ಮಕ ಚಿಂತನೆಯಿರಬೇಕು	??
೯೧)	ಕಾವ್ಯವು ರಮಣೀಯವೂ ಉತ್ತಮ ಧೈಯಪರವೂ ಆಗಿರಬೇಕು	೨೨೦
೯೨)	ಕಾಳಿದಾಸನ ಬಗ್ಗೆ ವಿಮರ್ಶಕರ ದೃಷ್ಟಿ ಸಮರ್ಪಕವೇ?	??
೯೩)	ಕಾಳಿದಾಸನ ಹೆಜ್ಜೆಯ ಬಜಳ ಗಂಭೀರವಾದುದು	೨೧೯
೯೪)	ಕೃತಿ-ಮತಿಗಳಿಗೆ ಸಾಂಗತ್ಯಬೇಕು	೧೧೩
೯೫)	ಕೇವಲ ಅನುಕರಣೆಯಾದರೆ ಮೂಲದ ರಸಭಾವಗಳು ಮರೆಯಾಗುವುವು	೧೨೯
೯೬)	ಕೇವಲ ಶಾಸ್ತ್ರವಚನದ ಮೇಲೆ ನಿಲ್ಲದೆ ಸಾವಧಾನತೆಯಿಂದ ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು	೨೨೮

(ಗ)

೯೭)	ಗಣಿತ ಜ್ಯೋತಿಷಗಳಿಗೆ ಸಮ್ಮಾನ ದೊರೆಯಲು ಉಪಾಯ	೪೮
೯೮)	ಗಾನ ಪ್ರಪಂಚದ ಸಪ್ತಸ್ವರಗಳು ಸ್ವರತ್ರಯದಲ್ಲಿ	??
೯೯)	ಗ್ರಾಮ್ಯಗ್ರಾಮ್ಯ ಭಾಷೆಗಳ ಬಗೆಗೆ ವಿಮರ್ಶೆ	೬
೧೦೦)	ಗುರುಕುಲದ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ರಾಜರ್ಷಿಗಳ ನಡೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ರಘುವಂಶಕಾವ್ಯದ ಒಂದು ಪ್ರಸಂಗ	೨೧೦
೧೦೧)	ಗುರು ಮತ್ತು ಶಿಷ್ಯ ಪದಗಳ ಅರ್ಥ	೧೭೨
೧೦೨)	ಗುರುವಿನ ಪ್ರವಚನಕ್ಕೆ ಸುಷುಮ್ನಾರೂಪವಾದ ಮಧ್ಯನಾಡಿಯ ನೀತಿಯೇ ಮೂಲವಾಗುವುದು	೯೨
೧೦೩)	ಗುರುವಿನ ಮಂಗಲಾಶೀರ್ವಾದ	೬೯
೧೦೪)	ಗುರುವಿನಿಂದ ಬರುವ ದಿವ್ಯವಾಣಿಗೆ ವೈವೀ ತೇಜಸ್ಸಿನ ವಾಹಕವನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು	೭೩

೧೦೫)	ಗುರುವಿನಿಂದಾಗುವ ಉಪಕಾರ	೮೩
೧೦೬)	ಗುರುವು ನಿತ್ಯಾನುಗ್ರಹಮಯ. ಆತನಿಗೆ ತಕ್ಕ ಜ್ಞಾನಪುತ್ರರಾಗಬೇಕು	??
೧೦೭)	ಗುರು-ಶಿಷ್ಯರ ನೆಲೆ	೬೧
೧೦೮)	ಗುರು ಹೃದಯದ ಪ್ರತಿಬಿಂಬವಾಗಿ ಗಾಯತ್ರೀ-ಹಯಗ್ರೀವ ಪಟಗಳು	೭೦
೧೦೯)	ಗೋತ್ರ ಪ್ರವರಗಳಿಗೂ ಋಷಿಗಳೇ ಮೂಲಕಾರಣ	೧೨೭

(ಘ)

೧೧೦)	ಘಾಂಟಾನಾದದ ಸ್ವರೂಪ ಪ್ರಯೋಜನಗಳು ಅರಿವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಮೂಲಭೂತವಾದ ಒಂದು ಶಿಕ್ಷಣ ಬೇಕು	೧೫೩
೧೧೧)	ಘಂಟೆಯ ತಯಾರಿ ಹಾಗೂ ಅದರ ಬಳಕೆಯ ಕುರಿತು	??
೧೧೨)	ಘಂಟೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಪರಿಶೀಲನೆ	೧೫೪

(ಚ)

೧೧೩)	ಚತ್ವಾರಿಶೃಂಗೇತ್ಯಾದಿ-ಅಗ್ನಿಧ್ಯಾನ ಶ್ಲೋಕದ ಮಾರ್ಮಿಕ ವಿವರಣೆ	೧೮೯
೧೧೪)	ಚತುರ್ದಶ ವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ತವೂ ಅಡಗಿದೆ	೧೭೮
೧೧೫)	ಚಿತ್ತಕ್ಕೆ ವಸ್ತುವನ್ನು ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ತರುವಂತಿದ್ದರೆ-ಚಿತ್ತ	೧೮೧

(ಜ)

೧೧೬)	ಜಗದಾಚಾರ್ಯನಾಡ ಯಹವದನನಿಂದ ವಾಣಿಗೆ ಚೈತ್ಯನ್ಯ	೧೧೮
೧೧೭)	ಜಾತವೇದಾಗ್ನಿಯನ್ನು ಕುರಿತು	೧೯೧
೧೧೮)	ಜ್ಞಾನ ದೀಪಮಾಲೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸುವ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ	೭೪
೧೧೯)	ಜ್ಞಾನ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದ ಪದಗಳ ಅನುಸಂಧಾನಕ್ಕೆ ಭಾವವಿರಬೇಕು	೧೨೮
೧೨೦)	ಜ್ಞಾನ ಭಾಸ್ಕರನೇ ಶಾಸ್ತ್ರಯೋನಿ	೧೫೨
೧೨೧)	ಜ್ಞಾನ ಮಾತಾಪಿತೃಗಳಿಂದಲೇ ಬೆಳೆಯಬೇಕು	೬೩
೧೨೨)	ಜ್ಞಾನ ರಜ್ಜುವಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಮಾಡುವ ಪ್ರವಚನಾನುಗ್ರಹಗಳು ಗುರುವಿನದು	೭೫
೧೨೩)	ಜ್ಞಾನ ರಜ್ಜುವಿನಿಂದ ಹೊಕ್ಕೆ ಕೊಡುವುದು ವೈಷ್ಣವೀ ಮುದ್ರೆಯ ಮೂಲಕ	೭೭
೧೨೪)	ಜ್ಞಾನ ರೂಪವಾದ ವೇದಕ್ಕೆ ಗುರುತಾಗಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯರೂಪವಾದ ವೇದವು ಪ್ರಮಾಣ	೧೨೫

೧೨೫)	ಜ್ಞಾನ ವಾಹಿನಿಯು ಮರುಭೂಮಿಯಾಗಿದೆ	೧೦೨
೧೨೬)	ಜ್ಞಾನ-ವಿಜ್ಞಾನ ಮಂದಿರ ಅಷ್ಟಾಂಗಯೋಗ ವಿಜ್ಞಾನ ಮಂದಿರ	೬೮
೧೨೭)	ಜ್ಞಾನ ವೀರ್ಯ ಹೊತ್ತ ಜ್ಞಾನಗರ್ಭದಿಂದ ಜ್ಞಾನರಸ ಹೊತ್ತು ಮಂದಿರ ಬೆಳೆಯಬೇಕು	೭೩
೧೨೮)	ಜ್ಞಾನವು ಎಲ್ಲಿಂದ ವಿಕಾಸವಾಗಬೇಕೆಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಮಹಾಭಾರತದ ಒಂದು ಸಂದರ್ಭ	೧೪೭
೧೨೯)	ಜ್ಞಾನ ವ್ಯಕ್ತದ ಆದ್ಯಂತಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಣವ ಬೀಜ	೧೨೬
೧೩೦)	ಜೀವನಕ್ಕೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದೊಂದಿಗೆ ಸಂಬಂಧ ಕುರಿತು ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ	೩೬
೧೩೧)	ಜ್ಯೋತಿನಾರಾಯಣನೇ ಗುರುವಿನ ಅಂತಃಸ್ವರೂಪ	೭೪

(ತ)

೧೩೨)	ತತ್ವಾಭ್ಯಾಸಿಗಳ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವು ಅವರ ತಾತ್ವಿಕ ಜೀವನಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ವಿಲಕ್ಷಣವಾಗಿರುತ್ತದೆ	೧೫೯
೧೩೩)	ತನ್ನ ಅಂತಃಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ ನಮಿಸಿ ಪ್ರವಚನ	೭೪
೧೩೪)	ತ್ರಿಕರಣ ವೈರೂಪ್ಯವಿದ್ವಲ್ಲಿ ಯಥಾರ್ಥವಿಲ್ಲ	೬೪

(ದ)

೧೩೫)	ದಂಡದ ವಿವಿಧ ನಾಮಗಳು	೯೨
೧೩೬)	ದಂಡ ನೀತಿಯ ಪ್ರಯೋಗಕ್ಕಾಗಿ ವಿದ್ಯೆಗಳು	೯೧
೧೩೭)	ದಂಡನೀತಿಯ ಹಿರಿಮೆ	೮೮
೧೩೮)	ದಾಂಪತ್ಯ ಜೀವನವಿದ್ದವರಿಗೆಲ್ಲಾ ಶೃಂಗಾರರಸದ ಪರಿಚಯವಿರಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮವಿಲ್ಲ	೧೯೯
೧೩೯)	ದಿವ್ಯಭಾವ ದಿವ್ಯಸಂಸ್ಕಾರಗಳೊಂದಿಗೆ ಬರುವ ಭಾಷೆ-ಸಂಸ್ಕೃತ	೯
೧೪೦)	ದಿವ್ಯಭಾವ, ದಿವ್ಯ ಸಂಸ್ಕಾರವೆಂಬ ಭಾಷಾ ಮೂಲವು ಮರೆಯಾದುದು	೧೪
೧೪೧)	ದಿವ್ಯಭಾಷೆ, ಮಾನುಷಭಾಷೆ-ಎಂಬ ವಿಭಾಗಕ್ಕೆ ಭಾವವೇ ಮೂಲ-ರಾಮಾಯಣದ ಒಂದು ದೃಷ್ಟಾಂತ	೧೩
೧೪೨)	ದಿವಿಭುವಿಗಳ ಸೇತು-ಭಾರತ ಸಂಸ್ಕೃತಿ	೨೨
೧೪೩)	ದೇವಭಾಷೆ-ಸಂಸ್ಕೃತದ ಬಗ್ಗೆ ಶುಭಾಶಂಸನೆ	೨೦
೧೪೪)	ದೇಶಕ್ಕೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಅಗತ್ಯ	೩೫
೧೪೫)	ದೇಶದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಭಾಷೆಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತವೆಂಬ ಹೆಸರೇ?	೭

- ೧೪೬) ದೇಶದ ಭಾಷಾ ವೈವಿಧ್ಯ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ನಾಲ್ಕು ಭಾಷೆಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಲಿ೨
ಸೂತ್ರ

(ಧ)

- ೧೪೭) ಧ್ವನಿಗೆ ಕಂಠವು ದ್ವಾರ, ಆರಂಭ ಸ್ಥಾನವಲ್ಲ ೧೫೫
೧೪೮) ಧ್ವನಿ ಮತ್ತು ಕ್ರಿಯೆಗಳ ಸಾಂಗತ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರಯೋಗ ೧೧೦
೧೪೯) ಧರ್ಮ, ದರ್ಶನ-ಇತ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಜನತೆಗೆ ನೈಜವಾದ ಶ್ರದ್ಧೆ ಲಿ೨
ಬಾರದಿರುವ ಕಾರಣ
೧೫೦) ಧರ್ಮದೊಂದಿಗೆ ಬರುವ ಪದದ ಮರ್ಮವರಿತ ೧೮೫
ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಪದವನ್ನು ಕಾಮಧೇನುವೆಂದರು
೧೫೧) ಧಾತು ಪದದ ಅರ್ಥ ೨
೧೫೨) ಧ್ಯಾನಾದಿಗಳಂತೆ ಕಾವ್ಯಭಾವನೆಯೂಸಮಾಧಿಗೆ ಸಾಧನ ೨೦೯

(ನ)

- ೧೫೩) ನಮನ ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ೭೭
೧೫೪) ನವರಸಗಳು ಸೃಷ್ಟಿಸಹಜವಾಗಿವೆ ೨೦೧
೧೫೫) ನಾಟಕವು ನಮ್ಮಲ್ಲೇ ನಮ್ಮ ಸೃಷ್ಟಿಯೊಡನೆಯೇ ಅಡಕವಾಗಿದೆ ೨೧೯
೧೫೬) ನಾಟ್ಯದ ಉತ್ಪತ್ತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ೨೧೯
೧೫೭) ನಾಟ್ಯ ನೃತ್ಯಗಳ ಸ್ವರೂಪ ವಿವೇಚನೆ ೨೧೭
೧೫೮) ನಾಟ್ಯ ವೇದದ ಮರ್ಮವು ಹೃದಯದಲ್ಲರಿವಾದರೆ ರಸದ ಆಸ್ವಾದ ೨೨೦
೧೫೯) ನಾದದ ಬಗೆಗೆ ಮಂತ್ರಶಾಸ್ತ್ರದ ಪ್ರಮಾಣವಚನ ೧೪೪
೧೬೦) ನಾದದಲ್ಲಿ ಆಹತ ಅನಾಹತವೆಂಬ ವಿಭಾಗ ೧೪೯
೧೬೧) ನಾದದ ವಿಭಾಗ ಕುರಿತು ೧೪೪
೧೬೨) ನಾದದ ವಿಭಾಗಗಳನ್ನು ಅದರದರ ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡನುಭವಿಸ ಬೇಕು ೧೫೬
೧೬೩) ನಾದದ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳ ಬಗೆಗೆ ವಿಮರ್ಶೆ ೧೪೪
೧೬೪) ನಾದದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿರೊಂಡ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಪೌರ್ವಾಪರ್ಯ ೧೫೯
೧೬೫) ನಾದಬ್ರಹ್ಮ ಶಬ್ದಬ್ರಹ್ಮಗಳಿಗಿರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ೧೪೫
೧೬೬) ನಾದ, ಬಿಂದು, ಕಲಾ ಇವುಗಳ ಕ್ರಮದ ಕುರಿತು ೧೬೦
೧೬೭) ನಾದ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಜ್ಯೋತಿ, ನಾದದಿಂದಲೇ ಅಷ್ಟಾಕ್ಷರೀ ೧೫೬
೧೬೮) ನಾದವು ತನ್ನ ಮೂಲಾರ್ಥದ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕಳೆದು ೧೬೧
ಕೊಂಡುದೂ ಉಂಟು

೧೬೯)	ನಾದವೆಂದರೆ ಕೇವಲ ಸದ್ದಲ್ಲ, ಅದರಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಗಾದ ವಿಚಾರವಿದೆ	೧೫೩
೧೭೦)	ನಾದವೆಂದರೇನು?	೧೫೦
೧೭೧)	ನಾದವೇ ಸ್ವರಾಕ್ಷರ ಪದವಾಕ್ಯರೂಪವಾಗುವುದು	೧೨೯
೧೭೨)	ನಾದ ಹಾಗು ಅದರ ವಿಸ್ತಾರದ ಬಗೆಗೆ ಆರ್ಷ ವಚನರೂಪವಾದ ಪ್ರಮಾಣಗಳು	೧೦೫
೧೭೩)	ನಾವೆಲ್ಲ ಈ ಕೇತ್ರಗಳಿಗೆ ಋಣಿಗಳು	೯೬
೧೭೪)	ನಿಜವಾದ ಕವಿಯು ಭಗವಂತನೇ, ಅವನಿಂದಲೇ ಇತರರು ಕವಿಗಳಾಗಬೇಕು	೨೧೬
೧೭೫)	ನಿಜವಾದ ಕವಿಯು ರಸಗಳ ಮೂಲಕ ಜೀವಿಗಳನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮಪರ್ಯಂತ ತಲುಪಿಸಬಲ್ಲ	೧೬೬
೧೭೬)	ನಿಜವಾದ ಗುರುವೇ ಶಾಸ್ತ್ರಯೋನಿ	೬೩
೧೭೭)	ನಿಜವಾದ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಚ್ಯುತಿಯಿಲ್ಲವೆಂಬ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸು ನಿರ್ಮಲವೂ ನಿರುಪಾಧಿಕವೂ ಆಗಿ ಉಳಿಯಬೇಕು	೨೨೬
೧೭೮)	ನಿಷ್ಕ್ರಿಯೆ ನಿರಂಜನಃ ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ವಸ್ತುವಿನ ಅರಿವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಅದಕ್ಕನುಗುಣವಾದ ವ್ಯವಹಾರವಿರಬೇಕು	೧೮೩
೧೭೯)	ನಿಸರ್ಗದಲ್ಲಡಗಿದೆ ಭಾಷೆ	೬
೧೮೦)	ನಿಸರ್ಗದಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವುದಾದರೆ ಇತ್ಯರ್ಥವು ಸಾಧ್ಯ	೨೨೪
೧೮೧)	ನೃತ್ಯ ನೃತ್ಯಗಳಿಗಿರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸ	೨೧೯

(ಪ)

೧೮೨)	ಪತ್ರ ವ್ಯವಹಾರದಿಂದ ವಿಷಯದ ಪೂರ್ಣ ಪರಿಚಯ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ	೨೯
೧೮೩)	ಪದಗಳ ಸ್ವರೂಪ ವಿವೇಚನೆಗೆ ಸಾವಧಾನತೆ ಬೇಕು	೧೭೩
೧೮೩)	ಪದಗಳ ಸ್ವರೂಪ ವಿವೇಚನೆಗೆ ಸಾವಧಾನತೆ ಬೇಕು	೧೭೩
೧೮೪)	ಪದದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಅದು ಹುಟ್ಟುವ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಅರಿಯಬೇಕು, ಕೋಶಗಳಲ್ಲಲ್ಲ	೧೮೩
೧೮೫)	ಪದದ ಮೂಲನೆಯನ್ನು ಅರಿಯದಿದ್ದರೆ ಆಗುವ ಪರಿಣಾಮ	೧೬೮
೧೮೬)	ಪದ-ಪದಾರ್ಥಗಳ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಒರಿಜಿನಲ್ಲಾಗಿ ಶೋಧನೆ ಮಾಡಬೇಕು	೧೯೪
೧೮೭)	ಪದವು ತನ್ನ ಹುಟ್ಟಿನ ನೆಲೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಸದಿದ್ದಾಗ ನೀರಸ	೧೬೫
೧೮೮)	ಪದವು ಪದಾರ್ಥ ಜ್ಞಾನವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದಾಗ ಸೌಂದರ್ಯಾನುಭವ	೧೮೧

೧೮೯)	ಪದವು ಸಂಸ್ಕೃತವೋ ಕನ್ನಡವೋ ನಿರ್ಧಾರ ಹೇಗೆ?	೭
೧೯೦)	ಪದವೆಂದರೆ ಸ್ಥಾನ, ಕ್ರಿಯಾಸ್ಥಾನದಿಂದ ಧಾತುಗಳ ಉಗಮ	೨
೧೯೧)	ಪದಾರ್ಥ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದ ವಿದ್ಯಾಧ್ಯಯನ ಕುರಿತು-ಶಾಸ್ತ್ರವಚನ	೩೬
೧೯೨)	ಪದಾರ್ಥಾದ ಹಿಂದಿರುವ ಪರಮ ತಾತ್ಪರ್ಯವನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು	೨೧೭
೧೯೩)	ಪದಾರ್ಥವನ್ನು ನೋಡುವಂತೆ ಮಾಡಿದಾಗ ಪದಕ್ಕೊಂದೆ ಸೌಂದರ್ಯ	೧೮೨
೧೯೪)	ಪದಾರ್ಥವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸಿ ಶಾಸ್ತ್ರವು ಬಂದಾಗ ಪದಾರ್ಥದ ಜ್ಞಾನವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವವರೆಗೂ ಅದರ ವ್ಯಾಪಾರ	೧೭೯
೧೯೬)	ಪರತತ್ವದ ಸಂಕಲ್ಪದಂತೆ ತಮ್ಮ ನಡೆ	೧೭೯
೧೯೭)	ಪರಬ್ರಹ್ಮದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿ ಪರಬ್ರಹ್ಮದಲ್ಲೇ ಲಯವಾಗುವ ಶಬ್ದವನ್ನು ಪತನಕ್ಕೆ ಹೇತುವಾಗದಂತೆ ಬಳಸಬೇಕು	೧೭೪
೧೯೮)	ಪರಬ್ರಹ್ಮದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿ ಪರಬ್ರಹ್ಮದಲ್ಲೇ ಲಯವಾಗುವ ಶಬ್ದವನ್ನು ಪತನಕ್ಕೆ ಹೇತುವಾಗದಂತೆ ಬಳಸಬೇಕು	೧೭೪
೧೯೯)	ಪರಮ ಪುರುಷನ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಸಹಜವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸುವ ದ್ವಾರಾ ಚತುರ್ವರ್ಗ ಸಾಧನವಾದರೆ ಮಾತ್ರ-ಕಾವ್ಯವಾಗುವುದು	೧೭೫
೨೦೦)	ಪರಮಾತ್ಮನು ಇಟ್ಟ ನಿಸರ್ಗವನ್ನನುಸರಿಸಿದ ಬೆಳವಣಿಗೆ	೭೧
೨೦೧)	ಪರಾದಿಂದ ವೈಖರೀವರೆಗೂ ಸಾಮರಸ್ಯವಿರಬೇಕು ಅದರ ಮರ್ಮ ಮನೋಹರಗಳಿಂದ ಅರಿಯಬೇಕು	೧೮೪
೨೦೨)	ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ವಿಷಯವು ವಿಕಾರವಾದಾಗ ಪುನಃ ಮೂಲವನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿ ಸರಿಪಡಿಸಬೇಕು	??
೨೦೩)	ಪಂಚಾಷದ್ ವರ್ಣಗಳ, ಸಂಸ್ಕೃತ ವರ್ಣಮಾಲೆ ತಾತ್ಪರ್ಯವಾಗಿದೆ. ಪ್ರಯೋಗವೇದ್ಯವಾಗಿದೆ	೧೬೭
೨೦೪)	ಪ್ರಣವದ ವಿವರಣೆ	??
೨೦೫)	ಪ್ರಣವವೇ ನಾದಬಿಂದುಕಲಾರೂಪವಾಗಿದೆ	೧೪೬
೨೦೬)	ಪ್ರಣವವೇ ಸರ್ವಮೂಲ	೯೨
೨೦೭)	ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯ ವಿಷಯಾನುಗುಣವಾದ ದೇವತಾಸ್ತುತಿ	೧೧೮
೨೦೮)	ಪ್ರಮೆ, ಪ್ರಮಾಣ ಹಾಗೂ ಆಪ್ತ	೧೨೪
೨೦೯)	ಪ್ರಯೋಗ ವಿಜ್ಞಾನವು ಅರಿವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಲು ಸಂಸ್ಕಾರ ವಿರಬೇಕು	೧೪೭
೨೧೦)	ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದವರ ಮನಸ್ಸಿನ ಮಟ್ಟಕ್ಕೇರಿ ಪದದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕು	೧೯೫

೨೧೧)	ಪ್ರವಚನಕ್ಕೆ ಮಂಗಳಾರಂಭ	೯೪
೨೧೨)	ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದವರ ಆಶಯವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ವಿವರಣೆ ಕೊಡಬೇಕು	೧೯೭
೨೧೩)	ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರಿಸುವಾಗ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳಿಗೆ, ಆತ್ಮ ಸಾಕ್ಷಿಗಳಿರಬೇಕು	೧೨೯
೨೧೪)	ಪ್ರಶೋತ್ತರಗಳಿಂದಲೇ ಕಾರ್ಯಪೂರ್ಣವಾಗುವುದಿಲ್ಲ	೧೯೨
೨೧೫)	ಪ್ರಸ್ತುತಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುವ ವಿಷಯಗಳು ಅಂತರಂಗದ ಪ್ರಭುವಿನ ಪ್ರಸಾದ ರೂಪವಾಗಿದೆ	೧೧೯
೨೧೬)	ಪಾಠಕ್ಕೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿದೇವನ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯಿರಲಿ	೬೦
೨೧೭)	ಪಾಠಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಗುರು ಮಾಡಿದ ನಮನ	೬೦
೨೧೮)	ಪಾಲೀ ಪ್ರಾಕೃತ ಭಾಷೆಗಳ ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ ಪರ್ಯಾಯವಲ್ಲ	೪೨
೨೧೯)	ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾವ್ಯ ವಿವರ್ತಕರನ್ನು ಕುರಿತು	೨೨೩
೨೨೦)	ಪ್ರಾಣ ಪೀಡನವು ಪ್ರಾಣಾಯಾಮವಲ್ಲ	೧೮೩
೨೨೧)	ಪ್ರಾಣ ಮಧುಕರವು ನಾಟ್ಯ ಭಾರತಿಯ ಅಡಿದಾವರೆಗಳಲ್ಲಿಯ ಮಧುವನ್ನಾಸ್ವಾದಿಸಿ ತುಂಬು ಜೀವನ ಮಾಡಬೇಕು	೭೪
೨೨೨)	ಪ್ರಾಣಾಪಾನ ಸಂಯೋಗದಿಂದ ನಾದೋತ್ಪತ್ತಿ	೧೫೪
೨೨೩)	ಪ್ರಾಂತೀಯ ಭಾಷಾ, ಸಾಹಿತ್ಯಗಳಿಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಹಕಾರಿ	೩೪
೨೨೪)	ಪುರುಷಾರ್ಥಮಯ-ಜ್ಞಾನ ವ್ಯಕ್ತದ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಮಂದಿರದ ಧ್ಯೇಯ	೬೦
೨೨೫)	ಪೋಟೋವಿಗೆ ಮೂಲವಾಗಿ ಒಂದು ನೆಗೆಟಿವ್ ಇರುವಂತೆ ಈ ಶಬ್ದಬ್ರಹ್ಮದ ಹಿಂದೆ ನಾದಬ್ರಹ್ಮವೂ, ಪರಬ್ರಹ್ಮವೂ ಇದೆ	೧೮೦

(ಬ)

೨೨೬)	ಬ್ರಹ್ಮಕ್ಷತ್ರಗಳೊಂದುಗೂಡಿ ಆಗಬೇಕಾದ ಕೆಲಸ	೮೪
೨೨೭)	ಬ್ರಹ್ಮ-ಕ್ಷತ್ರ ಸೃಷ್ಟಿ ಪ್ರಯೋಜನ	೮೩
೨೨೮)	ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞನಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾದೇವತೆಯ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ	೭೮
೨೨೯)	ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞನಿಂದ ಬಂದರೆ ಮಾತ್ರ ವಿದ್ಯೆಯಾಗುವುದು	೭೮
೨೩೦)	ಬ್ರಹ್ಮನ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ವಿರೂಪವನ್ನು ತರುವ ಜೀವಿಗಳ ಕೈವಾಡವೂ ಉಂಟು	೧೭೪
೨೩೧)	ಬ್ರಹ್ಮನು ಕೊಟ್ಟ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಬಳಸಿ ಆನುಕೂಲ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕು	೧೭೫
೨೩೨)	ಬಾಲ್ಯದ ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಹಿಂದಾದ ಸ್ಥಾನವಿದೆ	೧೯೨
೨೩೩)	ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೇ ಸಂಸ್ಕೃತ-ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಸತ್ಸಂಸ್ಕಾರ ಬೀಜವನ್ನು ಬಿತ್ತಬೇಕು	೫೦

೨೩೪)	ಬಾಹ್ಯವಾದ ರತಿಯು ಆಂತರವಾದ ರತಿಯೊಂದಿಗೆ ಏಕೇಭೂತವಾದಾಗ-ರಸ	೨೦೬
೨೩೫)	ಬೀಜದ ಆಶಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಬೇಕು	೬೫
೨೩೬)	ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ನಡೆ	೬೧
೨೩೭)	ಬೇರೆ ಕಾಲದೇಶಗಳಿಗೆ ತೆರಳಲು ಸಿದ್ಧತೆಬೇಕು	೧೧೫
೨೩೮)	ಬೇರೆ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಅನೌಚಿತ್ಯ	೧೦೮

(ಭ)

೨೩೯)	ಭಕ್ತಿರಸದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ರಾಂತಿ	೨೦೯
೨೪೦)	ಭಗವದ್ಗೀತಿ ಮೊದಲಾದವುಗಳು ಸಂತೋಷವನ್ನು ಕೊಡಲು ಕಾರಣ-ಮೂಲದ ಸಂಬಂಧ	೧೭೬
೨೪೧)	ಭಗವಂತ ಇಳಿದು ಬರುವ ಗುರಿ	೬೭
೨೪೨)	ಭಗವಂತನನ್ನು ಮುಟ್ಟುವಂತೆ ಕವಿತ್ವವಿದ್ದಾಗ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವೇ ಕವಿಯ ಪಾಲಾಗಿದೆ	೧೬೬
೨೪೩)	ಭಗವಂತನ ಸಂಕಲ್ಪ ನೆರವೇರಿದರೆ ಗುರುವಿಗೆ ವಿಶ್ರಾಂತಿ	೬೫
೨೪೪)	ಭಗವಂತನು ಮಾಡುವ ಸೃಷ್ಟಿಸ್ಥಿತಿಲಯಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ವಿದ್ಯೆಯ ಸಾಧನ	೯೨
೨೪೫)	ಭಗವಂತ ಭಗವತಿಯರ ಪದತಲದಲ್ಲಿ ಅವರ ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯಬೇಕು ಮಂದಿರ	೬೨
೨೪೬)	ಭಗವಂತ ಸತ್ಯವ್ರತ ನೀವೂ ಸತ್ಯವ್ರತರಾಗಬೇಕು	೭೩
೨೪೭)	ಭವಬಂಧನದಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗಲು ಬಯಸಿದವರಿಗಾಗಿ ಭಗವಂತನ ಕಡೆಯಿಂದ ಬಂದ ವಾಣಿಯದು	೨೨೬
೨೪೮)	ಭಾಗವತದಿಂದ ಆಯ್ದ ಪ್ರಮಾಣ ವಚನಗಳ ಅರ್ಥಾನುವಾದ	೧೪೯
೨೪೯)	ಭಾರತ ಋಷಿಗಳು-ಮಾತಾಪಿತೃಗಳು-ವಂಶ ಎಲ್ಲವೂ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಕ್ಷೇತ್ರ	೯೬
೨೫೦)	ಭಾರತ ಪದದ ಅರ್ಥ ವಿವರಣೆ	೨೦
೨೫೧)	ಭಾರತೀಯ ಭಾಷಾ, ಸಾಹಿತ್ಯಗಳ ಪ್ರೌಢವಾದ ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಸಂಸ್ಕೃತಧ್ಯಯನದ ಅಗತ್ಯ	೩೫
೨೫೨)	ಭಾರತೀಯರ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಪಾಠಪ್ರವಚನಗಳ ಪಾತ್ರ	೯೭
೨೫೩)	ಭಾರತೀಯರ ವಿದ್ಯೆಕಲೆಗಳ ಗುಡಿ	೨೧
೨೫೪)	ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತ-ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅರೆಪರಿಚಯ ಅಪಾಯಕಾರಿ	೩೧
೨೫೫)	ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ-ಇಂದು ಗತವೈಭವದ ಪಲ್ಲವಿ	೩೧
೨೫೬)	ಭಾವದ ಎರಡು ಪ್ರಕಾರಗಳು	೨೦೮
೨೫೭)	ಭಾವದ ಪರ್ಯಾಯ	೨೦೮

- ೨೫೮) ಭಾವದಿಂದ ಕೂಡಿಬಂದಾಗ ಭಾಷೆ ಭಾವಸೋಪಾನ-ವಾಗು ೨೫
ವುದು
- ೨೫೯) ಭಾವಪೂರ್ಣವಾಗಿದ್ದಾಗ ಭಾಷೆಯ ದೇಶದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ
ನಾಗರಿಕತೆಗಳಿಗೆ ಕನ್ನಡಿಯಾಗುವುದು ೧೫
- ೨೬೦) ಭಾವ ರಸಗಳನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿ ಬಂದು ಭಾವರಸಗಳಿಗೆ
ಪೋಷಕವಾದಾಗ-ಅಲಂಕಾರ ೨೨೧
- ೨೬೧) ಭಾವವನ್ನನುಸರಿಸಿ ಹಾವ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ಶೃಂಗಾರಾದಿ ೨೦೫
ರಸಗಳು
- ೨೬೨) ಭಾವವೇ ಭಾಷೆಗೆ ಉಸಿರು ೮
- ೨೬೩) ಭಾವವೇ ಹರಿದು ಬಂದು ರಸವಾಗುತ್ತದೆ ೨೦೭
- ೨೬೪) ಭಾವಹಾವಗಳು ತಾಂಡವ ಹಾಗೂ ಲಾಸ್ಯಗಳಾಗುವ
ಸಹಜವಾದ ನಡೆಯನ್ನು ಪುರುಷ ಹಾಗೂ ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ ಗುರುತಿ ೨೦೫
ಸಬಹುದು
- ೨೬೫) ಭಾಷಾ ಮೂಲವನ್ನು ಭಾವಾನುಗುಣವಾಗಿಯೇ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ೯
ತರಬೇಕು
- ೨೬೬) ಭಾಷಾ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರ ವಾದಗಳ ಬಗೆಗೆ ಶ್ರೀಗುರುವಿನ ನಿಲುವು ??
- ೨೬೭) ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ಲಿಂಗವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವೈವಿಧ್ಯ ೧೬
- ೨೬೮) ಭಾಷೆಗೆ ವ್ಯಾಕರಣವೊಂದನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವುದರ ಪರಮೋದ್ದೇಶ್ಯ ೩೨
- ೨೬೯) ಭಾಷೆ, ಪದ, ವರ್ಣಗಳು ಭಾವಕ್ಕೆ ಏರಿಸದಿದ್ದಾಗಮೃತವೆಂಬ ೧೬೭
ವ್ಯವಹಾರ
- ೨೭೦) ಭಾಷೆ-ಭಾವಗಳ ಸಾಮರಸ್ಯ ೨೩
- ೨೭೧) ಭಾಷೆಯ ಪುರೋಭಿವೃದ್ಧಿಕೆ ಬೇಕಾದ ಕಾರ್ಯಯೋಜನೆಗಳ ೩೦
ಅಭಾವ
- ೨೭೨) ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಏಕರೂಪತೆ ಹಾಗೂ ವೈವಿಧ್ಯಗಳಿಗೆ ಕಾರಣ ೧೧
- ೨೭೩) ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಂಕರ್ಯವಿಲ್ಲದ ವ್ಯವಹಾರವಿರಬೇಕು ೧೫೮
- ೨೭೪) ಭಾಷೆಯ ಹುಟ್ಟಿನ ಬಗೆಗೆ ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರದ ಥಿಯರಿಗಳು ೩
- ೨೭೫) ಭಾಷೆಯು ಗ್ರಾಮ್ಯ ಹಾಗೂ ನಾಗರಿಕವೆಂದರೇನು ? ೧೧
- ೨೭೬) ಭಾಷೆಯ ಭಾವ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿತ್ತೆಂಬುದಕ್ಕೆ
ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರಸಂಗ ೧೨
- ೨೭೭) ಭಾಷೆಯು ಭಾವಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಉಳಿದು ಬೆಳೆಯ
ಬೇಕಾದರೆ ಶಿಕ್ಷಣ, ಸಂಸ್ಕರಣಗಳಿರಬೇಕು ೧೫
- ೨೭೮) ಭಾಷೆ ಲೇಖನಕ್ಕಿಳಿದಾಗ ಭಾವವು ಮುಂದು-ವರೆಯಬಹುದೇ ೧೬೮

(ಮ)

೨೭೯)	ಮಗುವಿನಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾಗಿ ಹುಟ್ಟುವ ಧ್ವನಿ-ಅವ್ವ	೬
೨೮೦)	ಮಧುವಿನಂತೆ ಮಧುರಾಹದಿಪತಿ-ಸಂನ್ಯಾಸಿಗೂ ಆಸ್ವಾ	??
	ದನೀಯವೇ	
೨೮೧)	ಮರ್ಮಜ್ವರ ಸಹಕಾರದಿಂದ ಭಾವ-ಭಾಷೆಗಳ	
	ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಉಳಿಸಿಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಕರ್ತವ್ಯ	೧೭
೨೮೨)	ಮರ್ಮಜ್ವರಾದ ಸಂಸ್ಕೃತ ವಿದ್ವಾಂಸರ ನಿಯೋಜನೆ	೩೧
೨೮೩)	ಮರ್ಮವರಿಯದವರ ವ್ಯವಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ಪದ-	
	ಪದಾರ್ಥಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧವಿರುವುದಿಲ್ಲ	೧೮೫
೨೮೪)	ಮರ್ಮವರಿಯದಿದ್ದಾಗ ರಸಾಭಾಸ	೨೦೭
೨೮೫)	ಮರ್ಮವರಿಯದೇ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವುದು ಅಪಚಾರ	೧೮೯
೨೮೬)	ಮಹರ್ಷಿದೇಶ ಭಾರತ	೯೫
೨೮೭)	ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕಣ್ವಾಶ್ರಮ ಹಾಗೂ ವಿದ್ಯಾಸಂಪತ್ತಿನ ವರ್ಣನೆ	೫೩
೨೮೮)	ಮಹಾರಾಜರ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರಿಸಲು ಅಗತ್ಯವಾದ ಸಿದ್ಧತೆ ಹಾಗೂ	೧೦೫
	ಜವಾಬ್ದಾರಿ	
೨೮೯)	ಮಂತ್ರಕ್ಕೆ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ವಿವರಣೆ	೧೦೫
೨೯೦)	ಮಂತ್ರದಿಂದ ಕರ್ಮಪ್ರವೃತ್ತಿಗೆ ಉಪಯೋಗ	೧೦೮
೨೯೧)	ಮಂತ್ರವೆನಿಸಲು ಕಾರಣ	೧೧೦
೨೯೨)	ಮಂತ್ರಾರ್ಥ ನಿರ್ಣಯ ವಿಧಾನ	೧೦೮
೨೯೩)	ಮಂತ್ರಾರ್ಥಾನ್ವೇಷಕನಲ್ಲಿರಬೇಕಾದ ವೈಜ್ಞಾನಿಕತೆ	೧೦೯
೨೯೪)	ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ನೈಜ ಮತ್ತು ಅಸಾಮಾನ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಬೆಳೆಯಬೇಕು	೭೨
೨೯೫)	ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿಗೆ ಹೊಣೆ	೬೫
೨೯೬)	ಮಂದಿರದಿಂದ ಯಥಾರ್ಥವೇ ಬೆಳೆಯಬೇಕು	೬೪
೨೯೭)	ಮುಂದೆಯ ಆವಿಷ್ಕೃತವಾದ ಬಗೆ	೬೮
೨೯೮)	ಮೂಲಶ್ಲೋಕಿಯಲ್ಲದ ಭಾಷೆ ಬೆಳೆದ ಈ ಕಾಳದಲ್ಲಿ ಆಸ್ತಿಕ ನಾಸ್ತಿಕ	೧೭೧
	ಪದಗಳ ಅರ್ಥ	
೨೯೯)	ಮೂಲಾಧಾರದಿಂದಲೇ ನಾದೋತ್ಪತ್ತಿಯೆಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಯೋಗ	೧೫೫
೩೦೦)	ಮೊದಲಿಗೆ ಮತ್ತು ಸಜೀವ ಭಾಷೆಗಳು	೧೦೦
೩೦೧)	ಮೊದಲಿಗೆ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ವಿಷಯ ನಂತರ ಇತರರಿಗೆ ತಿಳಿಸುವ	೧೨೧
	ವಿಚಾರ	
೩೦೨)	ಮೋದಕವೂ ಸತ್ಯವೂ ಆದ ಸಾಹಿತ್ಯವಾಗಬೇಕು-ಬಾಧಕ	೭೨
	ವಾಗಬಾರದು	

(ಯ)

೩೦೩)	ಯಾರು ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರಾಗಬಲ್ಲರು?	೨೩
೩೦೪)	ಯಾವುದು ಆರ್ಯಭಾಷೆ? ಯಾವುದು ಅನಾರ್ಯಭಾಷೆ?	೧೫೮
೩೦೫)	ಯಾವುದು ಪ್ರಮಾಣ?	೧೨೪
೩೦೬)	ಯುಕ್ತಾಯುಕ್ತತೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಹೊರಟಾಗ, ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವ ಅಧಿಕಾರವಿದೆ	೨೨೪

(ರ)

೩೦೭)	ರಸಕೇಂದ್ರಗಳೂ ಪಟುವಾಗಿದ್ದು, ಗ್ರಹಿಸುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯೂ ಇದ್ದರೆ ರಸವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ	೨೦೧
೩೦೮)	ರಸದ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವನ್ನನುಸರಿಸಿ ಕಾವ್ಯದ ಪ್ರಭೇದಗಳು	೨೧೭
೩೦೯)	ರಸ ಭಾವಗಳ ವಿವೇಕ	೨೦೩
೩೧೦)	ರಸವು ಪರಮಾತ್ಮ ಸ್ವರೂಪವೇ ಆಗಿದೆ	೨೦೧
೩೧೧)	ರಸಾನುಭವವು ಯಾರಿಗೆ? ಯಾವಾಗ?	೨೦೬
೩೧೨)	ರಾಜನ ಕರ್ತವ್ಯ-ಅಲ್ಲಿ ದಂಡ ನೀತಿಯ ಪಾತ್ರ	೮೪
೩೧೩)	ರಾಜನು ಜಿಜ್ಞಾಸುವಾಗಿ ಬಂದಾಗ ರಾಜತ್ವದ ಬಗೆಗೆ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ನೀಡುವುದು ನಿಜವಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಕರ್ತವ್ಯ	೨೨೮
೩೧೪)	ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲೇ ಆರ್ಷವಾದ ವೇದಾಧ್ಯಯನ ವಿಧಾನದ ಅಭಾವ	೪೪
೩೧೫)	ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲೇ ಸಂಸ್ಕೃತಭಾಷೆಗೆ ಗೌರವ ಮರ್ಯಾದೆಗಳು ಸಲ್ಲುತ್ತಿಲ್ಲ	೨೯

(ಲ)

೩೧೬)	ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಲು ಲಕ್ಷ್ಯಜ್ಞಾನವಿರಬೇಕು	೩
೩೧೭)	ಲಿಖಿತಪಾಠವೇಕೆ ಸಲ್ಲದು?	೧೧೩
೩೧೮)	ಲೋಕವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲೂ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲೂ ಜೀವಾತುವಾದ ಧ್ವನಿ ಪದಾರ್ಥದ ವಿವರಣೆ	೨೧೨

(ವ)

೩೧೯)	ವಂಶಪರಂಪರೆ ಹಾಗೂ ಜ್ಞಾನ ಪರಂಪರೆ	೧೨೭
೩೨೦)	ವ್ಯಕ್ತವಸ್ಥೆಯು ಭಾಷೆ, ಅವ್ಯಕ್ತವಸ್ಥೆಯು ನಾದ	೮
೩೨೧)	ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾದ ಅನಿಸಿಕೆಗಳಿಗೆ ಅವರವರ ಸಂಸ್ಕಾರ ವೈವಿಧ್ಯವೇ ಕಾರಣ	೧೫೯
೩೨೨)	ವ್ಯವಹಾರ ಪದಾರ್ಥ ವಿವರಣೆ	೨೨

೩೨೩)	ವಾಕ್ಯನ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಕೇಂದ್ರಗಳು	೮
೩೨೪)	ವಾಕ್ಯನಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಅವಸ್ಥೆಗಳು-ಋಷಿಗಳ ನಿರ್ಣಯ	೮
೩೨೫)	ವಾಕ್ಯ ಧರ್ಮಯುಕ್ತವಾಗಿರಬೇಕು	೧೦೨
೩೨೬)	ವಾಚ್ಯಯಕ್ಕೆ ಪ್ರಯೋಗ ಅವಶ್ಯಕ	೧೦೨
೩೨೭)	ವಾಚ್ಯಯವೆಲ್ಲವೂ ಆತ್ಮನಿಂದಲೇ ಬಂಡು ಅಲ್ಲೇ ಲಯಗೊಂಡು-ಆತ್ಮವೇ ಆಗಿದೆ	೧೭೬
೩೨೮)	ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಭೃಂಗದಿಂದ ಮೂಡಿಬಂದ ಮಧು-ರಾಮಾಯಣ	೨೧೫
೩೨೯)	ವಿಕಾಸ ಹೊಂದುವ ಸಜೀವ ಸಾಹಿತ್ಯಬೆಳಸಿ	೭೩
೩೩೦)	ವಿಕಾಸಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲೂ ಮೂಲದೊಡನೆ ಹೊಂದಿಕೆಯಿರಬೇಕು	೧೬೧
೩೩೧)	ವಿಜ್ಞಾನಮಂದಿರದ ಈ ಭೂಮಿಕೆಯನ್ನು ಹಿನ್ನೆಲೆಯೊಂದಿಗೆ ಪರಿಶೀಲಿಸುವ ಬಗೆಗೆ ವಿಜ್ಞಾಪನೆ	೨೮
೩೩೨)	ವಿಜ್ಞಾನ ಮಂದಿರದ ಉಗಮ	೬೦
೩೩೩)	ವಿಜ್ಞಾನ ಮಂದಿರದ ಕಾರ್ಯಗಳು ಹಾಗೂ ಆಶಯ	೨೧
೩೩೪)	ವಿಜ್ಞಾನಮಂದಿರ ಮುದ್ರೆಯ ವಿವರಣೆ	೬೫
೩೩೬)	ವಿದ್ವಜ್ಞನರಿಗೆ ಪೋಷಕವಾದ ರಾಷ್ಟ್ರವ್ಯವಸ್ಥೆ	೪೩
೩೩೭)	ವಿದ್ಯಾ ತತ್ತ್ವ ವನ್ನರಿತ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳ ನಿಯೋಗ ದ್ವಾರ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಅಧ್ಯಯನ-ಅಧ್ಯಾಪನಗಳಿಗೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ	೫೧
೩೩೮)	ವಿದ್ಯಾಧಿದೇವರಿಂದ ಬೆಳೆಯಬೇಕು ಮಂದಿರ	೬೧
೩೩೯)	ವಿದ್ಯಾಪರಂಪರೆ ಭಗವನ್ನೂಲವಾದುದು	೬೫
೩೪೦)	ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕ ಹಾಗೂ ಪ್ರಾಚೀನವೆಂಬ ವಿಭಾಗ ಕುರಿತು	೩೬
೩೪೧)	ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಹಾಗೂ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ವ್ಯವಹಾರ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಅನ್ವಯ-ಉತ್ತಮ	೩೪
೩೪೨)	ವಿದ್ಯಾಮೂಲನಾದ ಹಯಗ್ರೀವನ ಸ್ಮರಣೆ	೧೮
೩೪೩)	ವಿದ್ಯಾವಂತರ ಸಂರಕ್ಷಣೆ-ಲೋಕದ ಹೊಣೆ	೪೭
೩೪೪)	ವಿದ್ಯಾಮೂಲನಾದ ವಿವರಣೆಯ ಮುಂದುವರಿಕೆ	೮೨
೩೪೫)	ವಿದ್ಯಾವಿಭಾಗ ವಿಚಾರ	೮೨
೩೪೬)	ವಿದ್ಯಾ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳೇ ಮೂಲ	??
೩೪೭)	ವಿದ್ಯೆಗಾಗಿ ಮಂದಿರ, ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕೂಡುವ ಬಾಹ್ಯನ ನೆಲೆ	??
೩೪೮)	ವಿದ್ಯೆಗೆ ಅನುಕೂಲಕರವಾದ ದೇಶಸ್ವರೂಪ ಚಿಂತನೆ	೮೫
೩೪೯)	ವಿದ್ಯೆಯ ಉಪಯೋಗ	??
೩೫೦)	ವಿದ್ಯೆಯಿಂದಾಗ ವಿದೆಯಿಂದಾಗಬೇಕಾದ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳಿಗೆ ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳೇ ಪ್ರಮಾಣ	೮೨

೩೫೧)	ವಿವಿಧವಾದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ರಸಪದವು ಬೆಳಕಿಗೆ ಬಂದಿದೆ	೧೯೬
೩೫೨)	ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳ ಸಂಸ್ಕೃತಾಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ತುಲನಾತ್ಮಕತೆಗೆ ಅವಕಾಶ	೪೨
೩೫೪)	ವಿಷಯಗ್ರಹಣದಲ್ಲಿ ಅವನವನ ಕಂಡೀಶನ್‌ಗೂ ಒಂದು ಹಿಂದಾದ ಪ್ರಾತವಿದೆ	??
೩೫೫)	ವಿಷಯದ ಅಸಂಬದ್ಧತೆ	೧೦೫
೩೫೬)	ವಿಷಯದ ಯಥಾರ್ಥಜ್ಞಾಫಿಲ್ಲದಿದ್ದಾಗ ಸಹ ಹಾಗು ಅಣಕಿಗೆ ಅಂತರ ಅರಿವಾಗದು	೧೭೬
೩೫೭)	ವಿಷಯ ನಿರೂಪಣೆಯಲ್ಲಿ ಕ್ರಮ	೧೨೧
೩೫೮)	ವಿಷಯ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಗೆ ಅನುಗುಣವಾದ ಆರ್ಷವಚನ	೧೧೮
೩೫೯)	ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯ ಅಗತ್ಯ	೨೬
೩೬೦)	ವ್ಯಕ್ತವು ಬೀಜದಲ್ಲಿ ಸೇರುವಂತೆ ಎಲ್ಲವೂ ಬ್ರಹ್ಮಮೂಲದಲ್ಲೇ ಒಂದುಗೂಡುವುದು ನಿಸರ್ಗದ ನಡೆಯಾಗಿದೆ	೨೨೩
೩೬೧)	ವೇದದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮ ಪತ್ತೆ ಹಚ್ಚುವುದು	೧೧೪
೩೬೨)	ವೇದವವನ್ನು ಅದರ ಮೂಲ ನೆಲೆಯಿಂದ ಪಡೆದು ಕೊಳ್ಳಬೇಕು	೧೨೪
೩೬೩)	ವೇದವಿದನು ಯಾರು?	೧೨೨
೩೬೪)	ವೇದವು ನಿತ್ಯವೆಂದರೇನು?	೧೨೨
೩೬೫)	ವೇದವೆಂದರಾವುದು?	೧೨೧
೩೬೬)	ವೇದ ವೇದಾಂಗಗಳೆಲ್ಲವೂ ಪ್ರಣವ ಮೂಲವಾಗಿವೆ	??
೩೬೭)	ವೇದ, ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಅವಿದ್ಯಾಮಯವಾದ ನದಿಯನ್ನು ದಾಟಲು ಋಷಿ ಪ್ರನೀತವಾದ ನೌಕೆಗಳು	೪೦
೩೬೮)	ವೇದಾದಿಯಲ್ಲಿ ಹರಿ ಪದದ ಉಚ್ಚಾರಣೆಯ ಕುರಿತು	೧೩೬
೩೬೯)	ವೈದಿಕ ಮಂತ್ರಾರ್ಥ ವಿಮರ್ಶೆ	೧೦೨
೩೭೦)	ವೈದಿಕ ಹಾಗು ದೈವಿಕ ಜೀವನಕ್ಕೆ ವೇದಾಂಗಗಳ ಬಳಕೆ	೧೭೩

(ಶ)

೩೭೧)	ಶಕುಂತಲಾ ನಿಸಿಮಾದ ಕುರಿತು	೨೧೧
೩೭೨)	ಶಬ್ದದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಅದರ ಹಿಂದಿರುವ ಆಶಯದೊಂದಿಗೆ ತಿಳಿಯಬೇಕು	೧೬೨
೩೭೩)	ಶಬ್ದದ ಉಚ್ಚಾರಣೆಯ ಹಿಂದಿರುವ ಭಾವವು ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮುಂದುವರೆಯುವುದಿಲ್ಲ	೧೬೪
೩೭೪)	ಶಬ್ದ ಬ್ರಹ್ಮದಿಂದ ನಾದ ಬ್ರಹ್ಮದ ಕಡೆಗೆ ಮನಸ್ಸು ಹೋಗಬೇಕು	೧೪೬
೩೭೫)	ಶಬ್ದ ಮತ್ತು ಅರ್ಥಗಳ ಬಗೆಗೆ ಮೌಲಿಕವಾದ ವಿಮರ್ಶೆ	೧೦೨

೩೭೬)	ಶಬ್ದ-ಶಬ್ದಾರ್ಥಗಳ ವಿವೇಚನೆ	೧೦೪
೩೭೭)	ಶಬ್ದಾರ್ಥ ವರ್ಣನೆಯಲ್ಲಿ ಜವಾಬ್ದಾರಿ	೧೦೩
೩೭೮)	ಶಬ್ದಾರ್ಥ ವೈರಸ್ಯ	೧೦೩
೩೭೯)	ಶಬ್ದೋಚ್ಚಾರಣೆಯ ಜವಾಬ್ದಾರಿ	೧೧೪
೩೮೦)	ಶರೀರ ಸಹಜವಾದ ಚೇಷ್ಟೆಯು ಭಗವದಾಶಯಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವ ಆಗಬೇಕು	೭೪
೩೮೧)	ಶಾಲಾಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತಾಧ್ಯಯನ ಕ್ರಮವು ಪರಿಷ್ಕೃತ ವಾಗಬೇಕು	೫೦
೩೮೨)	ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಗುರಿಯೇನು ?	೮೫
೩೮೩)	ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಬಂದ ವಿಕಾರ ಪದಾರ್ಥ ವಿವರಣೆ	೨೦೪
೩೮೪)	ಶಾಸ್ತ್ರಪರಂಪರೆಯಲ್ಲೂ ಇಂದು ಪದ-ಪದಾರ್ಥಗಳ ಮೂಲವನ್ನು ಶೋಧಿಸಿ ತಿಳಿಯುವ ಕ್ರಮವಿಲ್ಲ	೧೯೫
೩೮೫)	ಶಾಸ್ತ್ರ, ವಿದ್ಯೆಕಲೆಗಳ ಇಂದಿನ ಅಧ್ಯಯನ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಆರಂಭದ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಗೂ ಮುಕ್ತಾಯದ ಸ್ಥಿತಿಗೂ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲ	??
೩೮೬)	ಶಾಸ್ತ್ರವು ಹರಿದು ಬಂದ ಮೂಲದ ಕಡೆಗೆಸದಾ ದೃಷ್ಟಿಯಿರಬೇಕು	೧೩೦
೩೮೭)	ಶಿಕ್ಷಿತರೂ ಅರ್ಹರೂ ಆದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ನಿಯುಕ್ತರಾಗಬೇಕು	೪೪
೩೮೮)	ಶಿವನ ಶಿರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅರ್ಧಚಂದ್ರದ ಗುರುತು	೧೫೬
೩೮೯)	ಶಿವನ ವಿಭಜನೆಯ ಅನ್ವರ್ಥತೆ	೧೧೫
೩೯೦)	ಶುಕ್ಲಾಂಬರಧರಂ-ಇತ್ಯಾದಿ ಶ್ಲೋಕವು ಧ್ಯಾನ ಶ್ಲೋಕವಾಗಬಲ್ಲದೆ?	೧೮೬
೩೯೧)	ಶೃಂಗಾರವೇ ಮೊದಲ ರಸ	೨೦೬
೩೯೨)	ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಲ್ಲಿದ್ದ ಗುರುತ್ವದಂತೆ	೯೮
೩೯೩)	ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತದಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತಾರಗೊಂಡಿರುವ ಶೃಂಗಾರದ ಹಿನ್ನೆಲೆ	೨೦೬
೩೯೪)	ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುವಿನ ನೆಲೆಯವರೆಗೂ ಕರೆದೊಯ್ಯುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ರಾಮಾಯಣದ	೨೧೫
೩೯೫)	ಶ್ರುತೀತಿಹಾಸ ಪುರಾಣಾದಿಗಳ ಒಂದಿನ ಸ್ವರೂಪ	೧೬೯

(ಷ)

೩೯೬)	ಷಡ್ರಸ ಹಾಗೂ ನವರಸಗಳು	೨೦೧
------	--------------------	-----

(ಸ)

೩೯೭)	ಸತ್ಯದ ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾದ ಹೆಜ್ಜೆ	೭೦
೩೯೮)	ಸತ್ಯದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯೇ ಭಗವದಾಶ್ರಯ	೬೭

೩೯೯)	ಸತ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಕಾಲದೇಶ ಸನ್ನಿವೇಶ ಇವೆಲ್ಲದರ ಸಹಕಾರಬೇಕು	೧೦೦
೪೦೦)	ಸದುಪಯೋಗವಾಗುವ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ವಿಚಾರವನ್ನು ಬಲ್ಲವನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮುಂದಿಡಬೇಕು	೨೨೩
೪೦೧)	ಸದುಪಯೋಗವಾಗುವಂತಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ವಿಷಯವನ್ನಿಡ ಬೇಕು	೨೨೭
೪೦೨)	ಸನಾತನ ಭಾರತ ಸ್ವರೂಪ (ತಪೋಭೂಮಿ ಭಾರತ)	೯೫
೪೦೩)	ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳು, ಅವರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮದಂಡದ ದ್ವಾರಾ ವಿದ್ಯಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆ	೮೪
೪೦೪)	ಸಮೂಲವಾಗಿ ಬೆಳೆದ ಭಾಷೆಯೇ ಆದರೂ ನೆಲೆಮುಟ್ಟಿಸಲು ಆಯಾ ದೇಶ ಕಾಲ ಧರ್ಮಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ	೧೭೭
೪೦೫)	ಸರ್ವ ವಿದ್ಯಾಮೂಲವಾದ ಸತ್ಯದ ಸ್ಮರಣರೂಪವಾದ ಮಂಗಳ	೨೦
೪೦೬)	ಸರಿಯಾದ ವಿವರಣೆಯಲ್ಲಿ ಔಚಿತ್ಯ	೧೦೮
೪೦೭)	ಸಂಪ್ರದಾಯ ಮತ್ತು ಉಪದೇಶಗಳು	೯೭
೪೦೮)	ಸಂಸ್ಕಾರವಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ಪ್ರಬೋಧ ಬರುತ್ತೆ	೧೧೪
೪೦೯)	ಸಂಸ್ಕಾರ ವಿಶೇಷವಿದ್ದಾಗ ಸಾಹಿತ್ಯದ ವಾಸ್ತವಿಕ ಪರಿಣಾಮ	೧೯೨
೪೧೦)	ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ-ಭಾಷೆ ಲಿಪಿಗಿಂತಲೂ ದೇವನಾಗರೀ ಲಿಪಿಯ ಅನುಯಯವು ಉಪಯುಕ್ತ	೩೩
೪೧೧)	ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ ಲಕ್ಷಣವಾವುದು	೨
೪೧೨)	ಸಂಸ್ಕೃತಜ್ಞನ ವಿಶಿಷ್ಟ ಪಾತ್ರ	೨೯
೪೧೩)	ಸಂಸ್ಕೃತಜ್ಞರಿಗೆ ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತೀಯರ ಲಿಪಿಗಳ ಪರಿಚಯದಿಂದ ಅನುಕೂಲ	೪೯
೪೧೪)	ಸಂಸ್ಕೃತದ ಬಗ್ಗೆ ಅರಿವು ಮೂಡಿರುವ ಕಾರ್ಯನಿಲ್ಲದೇ ಬೆ ಳೆಯಬೇಕು	೨೧
೪೧೫)	ಸಂಸ್ಕೃತದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನೈಜವಾದ ಶ್ರದ್ಧೆ ಬೆಳೆಸುವ ಉಪಾಯ	೩೦
೪೧೬)	ಸಂಸ್ಕೃತದ ಸರಳೀಕರಣ ಕುರಿತು ಮುಂದಿರದ ನಿಲವು	??
೪೧೭)	ಸಂಸ್ಕೃತ ಪ್ರಾಕೃತ ವಿಭಾಗದ ಬಗೆಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಮಾಣ	೩೮
೪೧೮)	ಸಂಸ್ಕೃತ ಪ್ರಾಕೃತವೆಂಬ ವಿಭಾಗದ ಹಿನ್ನೆಲೆ	೧೧
೪೧೯)	ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷಾಧ್ಯಯನ ಯಾವಾಗ ಸಾರ್ಥಕ	೨೬
೪೨೦)	ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಭಾವದಿಂದ ದೂರವಾದ ಬಗೆ	೧೪
೪೨೧)	ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯ ಉಚ್ಚಾರಣೆಯು ರಾಷ್ಟ್ರದಾದ್ಯಂತ ಏಕರೂ ಪವಾಗ ಬಹುದೇ?	೩೩
೪೨೨)	ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯ ತುಲನಾತ್ಮಕ ಅಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು ಆಧುನಿಕ ವಿಧಾನಗಳ ಕುರಿತು	೪೯

೪೨೩)	ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಬಳಕೆಯ ಕುರಿತು ಮಂದಿರದ ನಿಲವು	೩೩
೪೨೪)	ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆ ಹಾಗೂ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳ ವಾಸ್ತವಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ	೩೦
೪೨೫)	ಸಂಸ್ಕೃತವನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಲಕ್ಷಣ ಜ್ಞಾನ ಇರಬೇಕು	೨
೪೨೬)	ಸಂಸ್ಕೃತ ವಿದ್ಯಾವಂತರಿಗೆ ಜೀವಿಕೆ ಇತ್ಯಾದಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಹಾಗೂ ರಾಷ್ಟ್ರವ್ಯಾಪಿ ಪ್ರಚಾರ ಅಗತ್ಯ	೪೩
೪೨೭)	ಸಂಸ್ಕೃತ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕಾದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ	೩೫
೪೨೮)	ಸಂಸ್ಕೃತ ಶೋಧನಾ ಕಾರ್ಯ	೫೦
೪೨೯)	ಸಂಸ್ಕೃತ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ನಾಗರಿಕತೆಗಳ ಬಗೆಗೆ ನಡೆಯಬೇಕಾದ ಸಂಶೋಧನೆಯಸ್ವರೂಪ	೫೦
೪೩೦)	ಸಸ್ಯ ತಾಂತ್ರಿಕತೆಯನಲ್ಲಿ ಆರ್ಷ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಅನ್ವಯ-ಸಂಜಿವಿನಿ	೪೩
೪೩೧)	ಸಂಸ್ಕೃತಾಧ್ಯಯನದೊಂದಿಗೆ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ವಿಷಯಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಸೌಲಭ್ಯ ಪೋಷಕ	೪೪
೪೩೨)	ಸಂಸ್ಕೃತಾಭ್ಯಾಸಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಕ್ಷಯಿಸುತ್ತಿರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ	೪೩
೪೩೩)	ಸಂಸ್ಕೃತಾಯೋಗಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿದ ವಿಷಯಗಳ ಅನುಕ್ರಮಣಿಕೆ	೨೦
೪೩೪)	ಸಂಸ್ಕೃತಾಯೋಗದ ಕಾರ್ಯದ ಪ್ರಶಂಸೆಯೊಂದಿಗೆ ವಿಜ್ಞಾಪನೆ	೨೧
೪೩೫)	ಸಂಸ್ಕೃತಾಯೋಗದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು	೨೮
೪೩೬)	ಸಂಸ್ಕೃತಾಯೋಗದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಿಸಬೇಕಾದ ಪ್ರಕರಣ	೧೮
೪೩೭)	ಸಂಸ್ಕೃತಾಯೋಗದ ಸಫಾಶಯದ ಬಗ್ಗೆ ಅಭಿನಂದನೆ	೨೮
೪೩೮)	‘ಸ್ವಧರ್ಮೇ ನಿಧನಂ ಶ್ರೇಯಃ’ ಎಂಬ ಮಾತಿಗೆ ವಿವರಣೆ	೧೭೮
೪೩೯)	ಸ್ವಯಮಾಗತ ವಿಜ್ಞಾನರಾಗಬಹುದು	೯೮
೪೪೦)	ಸ್ವರವಿಧನದಿಂದ ಋಷ್ಯಚ್ಚಾರಣೆಯನ್ನು ಹಿಡಿಯುವುದು	೧೧೨
೪೪೧)	ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಪರಂಪರೆಯ ವಾ ಶಬ್ದ ಹಾಗೂ ಅರ್ಥಗಳಿಗೆ ಅದರದರ ಮೂಲದ ಜೊತೆಗೆ ಸಂಬಂಧವಿದ್ದಾಗ ರಸವಿರುತ್ತೆ	೧೬೪
೪೪೨)	ಸಾಧಕನಿಗೆ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಧ್ವನಿ, ಭಾಷೆ, ಶಾಸ್ತ್ರ ಮೊದಲಾದುವುಗಳು ಗೋಚರಿಸುವುದುಂಟು	೧೭೧
೪೪೩)	ಸಾಧಕರಿಗೆ ಸಹಜವಾಗಿ ಕೆಲವು ಶಬ್ದಾದಿಗಳು ಅಂತಃಶ್ರವಣ ಗೋಚರವಾಗುವ ವಿಷಯವೂ ಇದೆ	೧೮೩
೪೪೪)	ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಯನ್ನು ಕುರಿತು	೩೧
೪೪೫)	ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅವಿಕೃತ ರೂಪದಲ್ಲಿ ವಿಕಾಸವಿದೆ	೧೦೨
೪೪೬)	ಸಾಂಗತ್ಯವಿಲ್ಲದ ವಿವರಣೆ ಸಲ್ಲದು	೧೦೮

೪೪೭)	ಸ್ಥಾನ ಭ್ರಷ್ಟವಾದಾಗ ವೇದ ವಾಕ್ಯವು ಆಶ್ರಯವನ್ನು ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ	೧೬೮
೪೪೮)	ಸ್ವಾರ್ಥದಿಂದಲೋ ಭಯದಿಂದಲೋ ವಿಷಯವನ್ನು ಮಾರಿಕೊಳ್ಳುವಂತಾಗಬಾರದು	೨೨೭
೪೪೯)	ಸೃಷ್ಟಿಯ ಧರ್ಮವೇ ಶಾಸ್ತ್ರ	೧೭೯
೪೫೦)	ಸೃಷ್ಟಿಯ ಶಾಸನ ಕ್ರಮವೇ ಶಾಸ್ತ್ರ ಕ್ರಮ	೮೦

(ಹ)

೪೫೧)	ಹಸಿದವನು ಅನ್ನಪದದಲ್ಲೇ ನಿಂತರೆ ವಿಷಾದ	೧೮೨
೪೫೨)	ಹೊರ-ಒಳ ಜೀವನಗಳಲ್ಲಿ ಅವಿರೋಧಬೇಕು	೭೦
೪೫೩)	ಹೋಮ ಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಭೌತಿಕಾಗಿಯಲ್ಲಿ ಯಜ್ಞಕಾಗ್ನಿಯನ್ನು ಬರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ವಿಧಿ ಇದೆ	೧೯೧

ಭಾರತೀಯಮ್ ಅಧಿಶಾಸನಮ್
ಸಂಸ್ಕೃತಾಯೋಗಃ

ಪ್ರಶ್ನಾವಲಿ

SANSKRIT COMMISSION

QUESTIONNAIRE

ಸಂಸ್ಕೃತಾಯೋಗ - ಸಚಿವಾಲಯಃ

ಪೂನಾ ೪

ಕಾರ್ತಿಕ - ಪೌರ್ಣಮಾಸಿ, ಸಂವತ್ ೨೦೧೩, ಶಕಾಬ್ದಾಃ ೧೮೭೮

॥ ೐ ॥ ವಿದಿತಂ ಖಲು ಭವತಾಂ ಯತ್ ಭಾರತಗತಸ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಾಧ್ಯಯನಸ್ಯ ಸಾಮ್ಪ್ರತಿಕೀಂ ಸಮವಸ್ಥಾಂ ಸರ್ವತೋದಿಶಂ ಪರಿಶೀಲಯಿತುಂ ೧೯೫೬ ಖ್ರಿಸ್ತಾಬ್ದಸ್ಯ ಅಕ್ಟೋಬರ್-ಮಾಸೇ ಭಾರತೀಯೇನ ಅಧಿಶಾಸನೇನ 'ಸಂಸ್ಕೃತಾಯೋಗಃ'

ಏಷಃ ಆಯೋಗಃ ಸ್ವೀಯವಿವಿಧಕಾರ್ಯೇಷು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗತಂ ತದಿತ್ತರ-ಸಂಸ್ಥಗತಂ ಚ ಸಂಸ್ಕೃತ ಶಿಕ್ಷಾವಿಷಯಕಂ ಸಾಮ್ಪ್ರತಿಕಮ್ ಆನುಕೂಲ್ಯಂ ವಲೋಕಯಿಷ್ಯತಿ, ಉಪಕಲ್ಪಯಿಷ್ಯತಿ ಚ ತಾಂಸ್ತಾನ್ ಉಪಾಯವಿಶೇಷಾನ್ ಸಂಸ್ಕೃತಾಧ್ಯಯನಸ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಸಂಶೋಧನಸ್ಯ ಚ ಅಭಿವೃದ್ಧಯೇ ।

ಪರಂಪರಾಗತಾಂ ಸಂಸ್ಕೃತಶಿಕ್ಷಾಪ್ರಣಾಳಿಂ ಪರೀಕ್ಷ್ಯ ತತ್ರತ್ಯಾಃ ಕೇ ಕೇ ವಿಶೇಷಾಃ ನವೀನಶಿಕ್ಷಾಪ್ರಣಾಳ್ಯಾಮ್ ಅಂತರ್ಮಾವ್ಯಮಾನಾಃ ಉಪಯುಜ್ಯೇರನ್, ಇತ್ಯೇತದಪಿ ಅಸೌ ವಿಚಾರಪಿಷ್ಯತಿ ।

ತಮ್ ಂನಂ ವಿಷಯಮ್ ಅಧಿಕೂಲ್ಯ ತದ್ವಿಧಾಂ ಮತಮ್ ಆವಾಹಯಿತುಮ್ ಉಪನ್ಯಸ್ತಾ ಇಯಂ ಪ್ರಕೃತೇಮ್ ಆಯೋಗೇನ ಪ್ರಸ್ತಾವಲಿ । ಇಯಂ ಚ ಪ್ರಸ್ತಾವಲಿ ವಿಪುಲವಿಷಯಾವಗಾಹಿನಿ । ತೇನ ಹಿ, ಯೇ ಮಹಾಭಾಗಾಃ ಉತ್ತರಪ್ರೇಷಣೇನ ಅನುಜಿಘೃಕ್ಷೇಯುಃ, ನ ತೈಃ ಅವಶ್ಯಮೇವ ಪ್ರತಿಪ್ರಶ್ನಮ್ ಉತ್ತರಮ್ ಉದಾಹಾರ್ಯಮ್ । ಯತ್ರ ವಿಷಯವಿಶೇಷೇ ಯೇಷಾಮ್ ಅಭಿನಿವೇಶಃ ಸಂಬಂಧವಿಶೇಷಃ ವಾ ವಿಶಿಷ್ಟಂ ಜ್ಞಾನಂ ವಾ ಸ್ಯಾತ್, ತತ್ರ ತೇ ಸ್ವಮತಂ ತದ್ಉಪೋದ್ಭವಕಂ ಚ ಯುಕ್ತಿಜಾತಂ ಸಮಾಸೇನ ಪ್ರದರ್ಶಯೇಯುಃ, ಇತಿ ಸರ್ವೇ ವ್ಯವಹರ್ತಾರಃ ಅಮ್ಯರ್ಥ್ಯಂತೇ । ದೀಯಮಾನಮ್ ಉತ್ತರಂ ಜ್ಞಾಪಕಂ ವಾ ಯಂ ಪ್ರಶ್ನಂ ಸ್ಪೃಶತಿ, ತಸ್ಯ ಪ್ರಶ್ನಸ್ಯ ಅಙ್ಕ ಸ್ಪಷ್ಟಂ ನಿರ್ದೇಶ್ಯಃ ।

ಆಙ್ಗಲಭಾಷಯಾ ಸಂಸ್ಕೃತಭಾಷಯಾ ವಾ ಉತ್ತರಾಣಿ ದಾತವ್ಯಾನಿ । ಉತ್ತರಾಣಿ ಚ 'ಸದಸ್ಯ-ಸಚಿವಃ, ಸಂಸ್ಕೃತಾಯೋಗಃ, ಪೂನಾ ೪' ಂತಮ್ ಉದ್ದಿಶ್ಯ ತಥಾ ಪ್ರೇಷಣೀಯಾನಿ, ಯತಾ ೧೩ ದಿಸಮ್ಬರ, ೧೯೫೬ ಂತಮ್ ದಿನಂ ಯಾವತ್ ಪ್ರಾಪ್ಯೇರನ್ ।

ಇದಂ ಚ ಅಪರಂ ವ್ಯವಹರ್ತಾರಃ ಪ್ರಾರ್ಥ್ಯಂತೇ, ಯತ್ ತೇ ಸ್ವೇಷಾಮ್ ಉತ್ತರಾಣಾಮ್ ಅವಸಾನೇ ನಿಜಂ ಸಮಗ್ರಂ ನಾಮ, ಅಧಿಕಾರಮ್, ಆವಾಸಸ್ಥಾನಂ ಚ ಲಿಖೇಯುಃ ।

You are aware that the Governnment of India have appointed (in October 1956) a Sanskrit Commission to Consider the question of the present state of Sanskrit Education in India.

The commission will, among other things survey the existing facilities for Sanskrit Education in Universities and non-University institutions and make proposals for promoting the study of Sanskrit, including research, It will also examine the traditional system of Sanskrit Education in order to find out what features from it an be usefully incorporated into the modern system.

With a view to eliciting informed public opinion on the subject, the Commission has issued the present Questionnaire. The Questionnaire convers a wide field of inquiry, and ite is not intended that all those who are pleased to send replies should necessarily answer every question. Correspondoents are requested to favour the Commission with their views and suggestions on matters in which they are particularely interested or concerrred, or of, which they have special knowledge. Reasons, in brief, may please be given in support of the views expressed. The number of the question to which the answer or memorandum relates should be clearly indicated.

Replies, in English or Sanskrit, may be kindly sent to 'The Member Secretary, Sanskrit Commission,, Poona 4', so as to reach him not later than the 12th of December, 1956.

Correspidents are requested to give their full names, designations, and addresses at the end of their replies.

॥ ಅ ॥ ಸಾಮಾನ್ಯ ಪ್ರಕರಣಮ್ - ಮೂಲಭೂತಾಃ ಕೇಚನ ಪ್ರಶ್ನಾಃ ॥

೧. ಕಾ ಭೂಮಿಕಾ ಕಾರ್ಯವಿಶೇಷಃ ವಾ ಸಂಸ್ಕೃತವಿವಾ ಅದೃತನೇ ಭಾರತಸ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯಜೀವನೇ ನಿರ್ವರತಯಿತವ್ಯಃ ?

೨. (ಕ) ಸಂಸ್ಕೃತಾಧ್ಯಯನಂ ಪ್ರತಿ ಭವದೀಯೇ ಕೀದೃಶೀ ಜನಾನಾಂ ಸಾಧಾರಣೀ ಮನೋವೃತ್ತಿಃ ?

(ಖ) ಪಾಠಶಾಲಾಸು, ಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯೇಷು, ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯೇಷು ಚ ಪ್ರವರತಮಾನಾತ್ ಸಂಸ್ಕೃತಾ ಧ್ಯಯನಾತ್ ವ್ಯತಿರೇಕೇಣ, ಕೈಃ ಕೈಃ ಉಪಾಯಾನ್ತರೈಃ ಭವದೀಯೇ ಪ್ರದೇಶೇ ಸಂಸ್ಕೃತವಿದ್ಯಾಯಾಃ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಃ ಕ್ರಿಯತೇ, ಸಂಸ್ಕೃತಸಾಹಿತ್ಯೇ ತದನುಪ್ರಾಣಿತಾಯಾಂ ಸಂಸ್ಕೃತೌ ಚ ಆದರಃ ಪರಿಪಾಲಯತೇ ?, ಇದೃಶಸ್ಯ ಆದರಸ್ಯ ಅಭಿವೃದ್ಧೇಶ್ಚ ಅರ್ಥೇ ಕೇ ಉಪಾಯಾಃ ಭವದ್ಧಿಃ ಸೂಚ್ಯಂತೇ ?

೩. (ಕ) ಮಾನವಿಕೀ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕೀ ಚ ಸಂಸ್ಕೃತಸ್ಯ ಅನರ್ಘತಾಮ್ ಆಲೋಚ್ಯ, ಸಂಸ್ಕೃತಾಧ್ಯಯನ ವಿಷಯೇ ಮಹೀಯಃ ಉದ್ಬೋಧನಮ್ ಆದರಂ ಚ ಭಾರತೀಯ ಗಣತನ್ತ್ರಾನುಪಾಲಿತೇಸು ನಾಗರಿಕ ಕೇಷು ಸಮುತ್ಪಾದಯಿತುಂ ಕಾನ್ ಉಪಾಯಾನ್ ಉಪಾದಯತವೇನ ಭವಂತಃ ಸೂಚಯೇಯುಃ ?

(ಖ) ಕೀದೃಗ್ಭಿಃ ವಿಧಾಭಿಃ 'ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ' (ಅಖಿಲ-ಭಾರತೀಯ-ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್) ಜನಾನಾಂ ಸಂಸ್ಕೃತವಾಙ್ಮಯಾ-ಧ್ಯಯನಸ್ಯ ಪ್ರರೋಚನಾಯ, ತದ್ವಿಷಯೇ ಚ ಆದರ ಸಂವರ್ಧನಾಯ, ಸಾಹಾಯ್ಯಂ ಕರ್ತುಂ ಶಕ್ಯತಾತ್ ? ತೇಷು ತೇಷು ವಿವಾಸ್ಥಾನೇಷು ಪ್ರತಿನಿಧಿ ಭೂತಾನಾಂ ಸಂಸ್ಕೃತಗ್ರಂಥಾನಾಮ್ (೧) ಆಙ್ಗಲಭಾಷಾಯಾಂ (೨) ಪ್ರಾದೇಶಿಕಭಾಷಾನ್ ಚ ಅನುವಾದೈಃ ಸಹಕೃತಾನಿ ಸ್ವಲ್ಪ-ಮೂಲ್ಯಾನಿ ಸಂಸ್ಕರಣಾನಿ ಕೇಂದ್ರಾಧಿಶಾಸನಸ್ಯ ರಾಜ್ಯಾಧಿಶಾಸನಾನಾಂ ಚ ದ್ವಾರೇಣ 'ಸಾಹಿತ್ಯ-ಅಕಾಡೆಮಿ' ಸ್ವಯಂ ಪ್ರಕಾಶಯೇತ್ ಅನ್ಯೈಃ ವಾ ಪ್ರಕಾಶಯಮಾನಾನಿ ಪುರಸ್ಕುರ್ಯಾತ್, ಇತ್ಯೇತದ್ವಿಷಯೇ ಭವತಾಂ ಕಿಂ ಮತಮ್ ? [ಯವನ-ರೋಮಕ-ಭಾಷಯೋಃ ಲಿಖಿತಾನಾಂ ಗ್ರಂಥಾನಾಮ್ ಆಙ್ಗಲಭಾಷಾನುವಾದ-ಸಹಕೃತ ಸಂಸ್ಕರಣಾನಾಂ ಪ್ರಣಯನೇ, 'ಲೋಎಬ್-ಕ್ಲಾಸಿಕಲ್-ಲಾಯಬ್ರರಿ' ಸಂಸ್ಥಯಾ ಯಾ ಸರಾಣಿಃ ಅನುಸ್ವರಯತೇ, ಸಾ ಅತ್ರ ಉದಾಹಾರ್ಯಾ |]

(ग) द्वितीयस्यां पाञ्चवर्षिकां योजनायां संस्कृतशिक्षायाः
अभिवर्धनाय के उपायाः भवन्मते अवलम्बनीयाः ।

A. General-Some Basic Questions

1. What special role has Sanskrit to play in the national life of India to-day?
2. (a) How would you characterize the general sentiment in your part of the country towards the study of Sanskrit?
(b) Apart from its study in *Pāṭhaśālās*, Colleges and Universities, in what other ways are the cultivation of Sanskrit and interest in its literature and culture maintained in your part of the country? What steps would you suggest to promote such interest and cultivation?
3. (a) In view of the humanistic and cultural value of Sanskrit what steps would you suggest for engendering among the citizens of the Republic of India a greater awareness for and interest in the study of Sanskrit?
(b) In what ways can the *Sathiya Akademi* help to popularize and promote interest in the study of Sanskrit literature? Should the *Sahitya Akademi* in your opinion, undertake and encourage the publication by the Center as well as the States, in cheap editions, of representative Sanskrit texts in the different branches of learning, with accompanying translations in (i) English and (ii) the regional languages (in a style like that of the *Loeb Classical Library* of Greek and Latin texts in English, for example)?

(c) What provisions, in your opinion, need be made in the Second Five Year Plan for the promotion of Sanskrit Education?

೪. (ಕ) ಅಪ್ಯೇತತ್ ಭವತಾಮ್ ಅಭಿಮತಂ ಯತ್ ಕಸ್ಮಾಚ್ಚಿದಪಿ ಭಾರತೀಯಾತ್ ಶಿಕ್ಷಾಪೀಠಾತ್ ಸಮಾವರ್ತಮಾನೇನ ಯುವಜನೇನ ಸಂಸ್ಕೃತಸಂಸ್ಕೃತೇಃ ಬೀಜಭೂತೈಃ ಅದ್ವೈಃ ಅವಶ್ಯಮ್ ಆತ್ಮ-ಪರಿಚಯೇನ ಭವಿತವ್ಯಮ್ ಇತಿ ?

(ಖ) ಕೇ ಕೇ ಉಪಾಯಾಃ ಭವತಾಂ ಸಮತಾಃ ಯೈಃ ಆದೃತೈಃ ವಿದೇಶಗಾಮಿನಃ ಬಹವಃ ಛಾತ್ರಾಃ ಅಧಿಕಾರಿಣಃ, ಭಾರತರಾಷ್ಟ್ರೀಯಕಾರ್ಯಾಲಯೇಷು ನಿಯುಕ್ತಾಃ ಕರ್ಮಚಾರಿಣಶ್ಚ, ನ್ಯೂನಾಧಿ ಕಯಾ ಮಾತ್ರಯಾ ಉತಸ್ಯಾಃ ಸಂಸ್ಕೃತೇಃ ಯಥಾರ್ಥತ್ವೇನ ಪರಿಚಾಯಕಾಃ ಭವೇಯುಃ ?

(ಗ) ಅಪ್ಯೇತತ್ ಭವತಾಂ ಮತಮ್, ಯತ್ ವಿದೇಶಸ್ಥೇಷು ಭಾರತೀಯ-ರಾಜದ್ವತಾವಾಸೇಷು ಸಂಸ್ಕೃತ ವಿದ್ವಾಂಸಾಂ ನಿಯುಕ್ತಿಃ ಕ್ರಿಯತೇ ಚೇತ್, ರಾಜದ್ವತಾವಾಸಗತಾನಿ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕಾನಿ ಧ್ಯವಸಿತಾನಿ ಸೌಕರ್ಯಮ್ ಆಪತ್ಸ್ಯಂತೇ ಇತಿ ?

೫. ನಿಖಿಲಭಾರತೀಯೇಷು ಕೇಪುಚಿತ್ ಅಧಿಕಾರಿಕೇಷು ವ್ಯವಹಾರೇಷು-ಸಾಧಾರಣವಿಷಯಾನ್ ಅಧಿ ಕುರ್ವಾಣಃ ಆಂತರರಾಜ್ಯೀಯಃ ಲೇಖವ್ಯವಹಾರಃ, ಔತ್ಸವಿಕಾಃ ಚ ಪ್ರಸಂಗಾಃ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ-ಸ್ನಾತಕಾನುಶಾಸನಮ್, ಶಪಥಪಾಠನಮ್ ಭಾರತೀಯ-ಗಣತನ್ತ್ರಸ್ಯ ಕೃತೇ ವೈದೇಶಿಕಶಾಸ್ತ್ರ ನಾನಿ ಉದ್ದಿಷ್ಟಯ ಸಂದೇಶನಾ, ಇತ್ಯೇವಮಾದಿಷು-ಸಂಸ್ಕೃತಸ್ಯ ಉಪಯೋಗಃ ಭವದ್ವಿಃ ಸಂಭಾವ್ಯತೇ ಕಿಮ್ ?

೬. 'ಧರ್ಮಶಿಕ್ಷಾಮ್' ಅಧಿಕೃತ್ಯ 'ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ-ಶಿಕ್ಷಾಯೋಗೇನ' ವಿಹಿತಪೂರ್ವಾಣಾಂ ಶಂಸನಾ ನಾಂ ನಿರ್ವಾಹೇ, ಸಂಸ್ಕೃತಾಧ್ಯಯನಂ ಕೇನ ಮಾರ್ಗೇಣ ಉಪಯೋಗಿತಾಮ್ ಅವಾಪ್ನುಯಾತ್ ? [ಅಸ್ಮಿನ್ ವಿಷಯೇ ದೃಢವ್ಯಮ್— 'ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ-ಶಿಕ್ಷಾಯೋಗಸ್ಯ ಪ್ರವೇದನಮ್,' ಪ್ರಥಮಃ ಭಾಗಃ ೧೯೪೯, ಪುಟಮ್ ೩೦೩ ।]

೭. (ಕ) ಅಖಿಲೇ ಭಾರತೇ ಸಂಸ್ಕೃತೋಚ್ಚಾರಣಸ್ಯ ಉಕರೂಪತಾಂ ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಯಿತುಂ ತೇಷು ತೇಷು ಪ್ರದೇಶೇಷು ಭವನ್ಮತೇ ಕೇ ಕೇ ಉಪಾಯಾಃ ಅವಲಮ್ಬನೀಯಾಃ ?

(ಖ) ಸಂಸ್ಕೃತಸ್ಯ ಮುದ್ರಣೇ ಲೇಖನೇ ಚ ಸರ್ವತ್ರ ಏಕಸ್ಯಾಃ ಏವ ಲಿಪಿಃ ಸ್ವೀಕರಣಂ (ಯಥಾ, ದೇವನಾಗರ್ಯಾಃ) (೧) ಅಖಿಲ-ಭಾರತೀಯ-ವ್ಯವಹೃತಿಷು, (೨) ತತ್ತ್ವಸ್ಥಾನೀಯ-ಲಿಪ್ಯಂತರಾಣಿ ಪ್ರಯುಜ್ಞಾನೇಷು ರಾಜ್ಯಾಂತರೇಷು ಚ ಯಥಾಕಥಮಪಿ ಸಂಸ್ಕೃತಾಧ್ಯಯನಸಮು ನ್ನತೇಃ ಸಾಧಕಂ ಭವಿಷ್ಯತಿ ಕಿಮ್ ? ತಾಸ್ತಾಃ ಪ್ರಾದೇಶಿಕಾಃ ಲಿಪ್ಯಃ (ವಜ್ಜೀಯಾ, ಆನ್ವೀಯಾ, ಕರ್ಣಾಡೀಯಾ, ಇತ್ಯೇವಮಾದ್ಯಾಃ) ತತ್ಪ್ರಯೋಗಿಣೀನಾಂ ಪ್ರಾದೇಶಿಕಭಾಷಾಣಾಂ ಸಂಸ್ಕೃತಭಾಷಯಾ ಸಂಬಂಧಂ ದೃಢಯಿತುಮ್, ತಥೈವ ತತ್ಪ್ರಯೋಗಿಣಃ ಜನಾನ್ ಸಂಸ್ಕೃತೇನ ಪರಿಚಿತತರಾನ್ ವಿಧಾತುಮ್, ಕಿಯನ್ಮಾತ್ರಮ್ ಉಪಕಾರಿಣ್ಯಃ ಭವಂತಿ ಇತಿ ಭವಂತಃ ಮನ್ಯಂತೇ ?

4. (a) Do you think that a young person who has passed out of an Indian Educational Institution should necessarily possess some grounding in the elements of Sanskrit culture?
- (b) What steps need to be taken to enable the numerous Indian Students, Officials, and Employees of Indian establishments going to foreign countries to become, in some measure, true interpreters of this culture?
- (c) Do you think that the employment of Sanskrit scholars in Indian Embassies abroad will facilitate the cultural activities of those Embassies?
5. What are the possibilities of the use of Sanskrit for the purpose of certain official matters of an all-India character, e.g., interstate communication on general topics, state and ceremonial occasions, University convocations, administration of oaths, and addressing foreign states on behalf of the Republic of India ?
6. In what can the study of Sanskrit be made serviceable in the implementations of the recommendations made

by the University Education Commission regarding 'Religious Education' (vide *Report of the University Education Commission*, Vol.I, 1949, p.303)?

7. (a) What steps would you suggest for securing uniformity of pronunciation in Sanskrit on an all-India basis for the various parts of the country?
- (b) Will the universal adoption of a single script (e.g. the Devanagari) in printing as well as writing Sanskrit in any way help promotion of Sanskrit studies (i) in all India contexts, and (ii) in the various States using local scripts? How far do you think are the various regional scripts (like Bengali, Telugu, Kannada. etc.) helpful in strengthening the close relation between Sanskrit and the regional languages using those scripts and in bringing Sanskrit nearer to peoples using them?

(ಗ) ಅಪ್ಯೇತತ್ ಭವತಾಂ ಮತಮ್, ಯತ್ ಸರಲೀಕೃತಸ್ಯ ಮೂಲಭೂತಸ್ಯ ವಾ ಸಂಸ್ಕೃತಸ್ಯ ವಿಕಾಸನ್ ಸಂತ್ಯೇತ ಇತಿ ? ಯದಿ ಏವಮ್, ಕಾಃ ಭವತಾಂ ದಿಷಯೇ ಸೂಚನಾಃ ?

೮. (ಕ) ಶಿಷಾಯಾಃ ಲೋಕಸೇವಾಯಾಸ್ಚ ಕ್ಷೇತ್ರೇ, ಪ್ರದೊಶಿಕಭಾಷಾಯಾಃ ಉಪಯೋಗಃ ಸಂಪ್ರತಿ ಸ ನಿರ್ಬಂಧಮ್ ಉಪಪಾದ್ಯಮಾನಃ, ಸಂಸ್ಕೃತಾಧ್ಯಯನೇ ಕಿಂಪರಿಣಾಮಃ ಭವಿಷ್ಯತಿ ಇತಿ ಭವಂತಃ ಮನ್ಯಂತೇ ?
- (ಖ) ಪ್ರದೇಶಿಕಭಾಷಾಣಾಂ ಪ್ರಾದೇಶಿಕಸಾಹಿತ್ಯಾನಾಂ ಚ ಅಭಿವೃದ್ಧೇಃ ಸಂಸ್ಕೃತಾಧ್ಯಯನಂ ಕಿಯದವಧಿ ಉಪಕರಿಸ್ಯತಿ ?
- (ಗ) ಅಖಿಲಭಾರತೀಯಾಯಾಃ ಮಾನವಿಕ-ವೈಜ್ಞಾನಿಕ-ಯಾನ್ತ್ರಿಕ-ಪರಿಭಾಷಾಯಾಃ ಪ್ರಣಯನೇ, ಅಖಿಲಭಾರತೋಪಯೋಗಾರ್ಥಂ ಪಾಠ್ಯ-ಪುಸ್ತಕಾನಾಂ ವಿರಚನೇ ಚ, ಸಂಸ್ಕೃತಂ ಕಿಯದವಧಿ ಉಪಕಾರಕಂ ಭವೇತ್ ?

(ಘ) ಇದಾನೀತನೀನಾಂ ಭರತೀಯಭಾಷಾಣಾಮ್ ತತ್ತರಾಧ್ಯಯನಸ್ಯ ಕೃತೇ ಸಂಸ್ಕೃತಮ್ ಆವಸ್ಯಕ ವಿಷಯತ್ವೇನ ನಿಯೋಚ್ಯತಾಮ್ ಅರ್ಹಾತಿ, ಇತಿ ಅಸ್ತಿ ಕಿಂ ಭವತಾಮ್ ಅಭಿಮತಮ್ ?

೯. ಸಂಸ್ಕೃತ-ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ-ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನಸ್ಯ ಉಪಕಲ್ಯಾಣಾಯಾಃ ವಿಷಯೇ ಕಿಂ ಭವಂತಃ ಮನ್ಯಂತೇ ? ಅನ್ಯೇಷಾಂ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಾನಾಂ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಾತ್ ವಿಶಿಸ್ತಂ ಕಿಂ ನು ಖಲು ಸುನಿಶ್ಚಿತಮ್ ಅಸ್ಯ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಂ ವಿವಿತುಮ್ ಅರ್ಹಗಿ ? ಹೃದ್ಯಂ ಚ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಂ ಭಾರತಸ್ಯ ಆಧುನಿಕಯಾ ಅವಸ್ಥಯಾ ಕಿಯದವಧಿ ಸಮಕಕ್ಷ್ಯಂ ಪ್ರಚಲಿತುಂ ಶಕ್ಯುಯಾತ್ ?

॥ ಆ ॥ ಸಂಸ್ಕೃತಶಿಕ್ಷಾಯಾಃ ನವೀನಾ ಪಾರಸ್ಪ್ರಿಕೀ ಚ ಪದ್ಧತಿಃ ॥

೧೦ . (ಕ) ಸಾಂಧಾರಣ್ಯಾಂ ಭರತೀಯಾಂ ಸಾಫ್ತಿ??ಶಿಕ್ಷಣಾಲಯಾಂ ಭವನ್ಮತೇನ ಕೀದೃಶಂ ಸಂಸ್ಕೃತಾ ಧ್ಯಯನಸ್ಯ ಸ್ಥಾನಾಂ ಭವಿತುಮ್ ಅರ್ಹತಿ ?

(ಖ) ಕಃ ಪ್ರಯೋಚನವಿಶೇಷಃ ಅನೇನ ಅಧ್ಯಯನೇನ ಸಾಧನೀಯಃ ?

(ಗ) ಅಪಿ ಭವತಾಮ್ ಉತನ್ ಅಭಿಮತಮ್, ಯತ್ ಸಂಸ್ಕೃತಸ್ಯ ಅಧ್ಯಯನಂ ಶಿಕ್ಷಾ-ಪ್ರಣಾಲ್ಯಾಃ ಕಸ್ಯಾಂಚಿತ್ ಕಕ್ಷಾಯಾಮ್ ಆವಶ್ಯಿಕಂ ಕಾರ್ಯಮ್ ? ಯದಿ ಅಭಿಮತಮ್, (೧) ಸರ್ವೇಷಾಮೇವ ಚ್ಚಾತ್ರಾಣಾಂ ಕೃತೇ, (೨) ಚಾತ್ರವಿಶೇಷಾಣಾಂ ವಾ ಕೃತೇ, ತತ್ ಆವಶ್ಯಿಕಂ ಭವತ್, ಭವದ್ವಚಃ ರೋಚತ ? ಯದಿ ಚ ಉತಯೋಃ ಉತ್ತರಃ ವಿಕಲ್ಪಃ ಭವತಾಂ ಸಮತಃ, ತತ್ ಕೀದೃಶಾಂ ಚಾತ್ರಾಣಾಂ ಕೃತೇ, ಕಸ್ಯಾಂ ವಾ ಕಕ್ಷಾಯಾಂ, ತತ್ ಆವಶ್ಯಿಕಂ ಕ್ರಿಯತಾಮ್ ?

(ಘ) ಭಾರತೀಯ-ಶಿಕ್ಷಾ-ಪ್ರಣಾಲ್ಯಾಂ ಸಂಸ್ಕೃತಸ್ಯ ಯನ್ ಸ್ಥಾನಮ್, ತತ್ ಪಾಶ್ಚಾಚಾತ್ಯ-ಶಿಕ್ಷಾಪ್ರಣಾಳಿಗತೇನ ಗ್ರೀಕ-ಲಾತೀನ-ಭಾಷಯೋಃ ಸ್ಥಾನೇನ ಕಿಯನ್ಮಾತ್ರಮ್ ಉಪಮೀಯತ ?

(c) Do you think that there is a case for the evolving of a simplified or basic Sanskrit? If so, what suggestions have you to offer in that connexion?

8. (a) What effect, do you think, will the present-day insistence upon the use of the regional language in the domain of education and public service have on the study of Sanskrit?

- (b) To what extent will the study of Sankrit assist in the development of regional languages
 - (c) How far will Sanskrit be helpful in the building up of an all-India humanistic, scientific and technical terminology, and in the perparation of text-books for all-India use?
 - (d) Would you suggest that Sanskrit should be made a compulsory subject for higher studies of modern Indian languages?
9. What is your view about the proposal of a Sanskrit University? what exactly should be its scope, as distinguished from that of other Universities? How far will such a University be able to keep abreast of modern conditions in India?

B. Sanskrit Education-The Modern as well as the Traditional Systems

10. (a) What, in your opinion, should be the place of the study of Sanskrit in the general scheme of a national educational education for India?
- (b) What special purpose should this study be expected to serve?
- (c) Do you think that the study of Sanskrit should be made compulsory at any stage of education? If so, would you like it to be made compulsory (i) for all students, or (ii) for an special class of students? If you favour the latter alternative, for what class of students should it be made compulsory, and at what stage?
- (d) How far can the study of Sankrit in the scheme of education in India be regarded as comparable

to the study of Greek and Latin in the scheme of education in the West?

೧೧. (ಕ) ಸುಸಂಸ್ಥಿತಾಢಾಂ ಸಂಸ್ಕೃತಶಿಕ್ಷಾಪ್ರಣಾಲ್ಯಾಂ ಕೇ ಕೇ ಕಕ್ಷಾಸ್ತರಾಃ ಭವೇಯುಃ ?
- (ಖ) ಂಕೈಕಸ್ಯ ಕಕ್ಷಾಸ್ತಸ್ಯ ಕಿಯಾನ್ ಕಾಲಪರಿಚ್ಛೇಗಃ ಭವೇತ್ ?
- (ಗ) ತೇಷು ತೇಷು ಕಕ್ಷಾಸ್ತರೇಷು ಪಾಠಚಕಮಸ್ಯ ಅನುಸ್ಯೂತಿಮ್ ಡ್ದೇಶೈಕಂ ಚ ಪರಿರಾಕ್ಷಿತುಂ ಕೇ ಡಾಪಾಢಾಃ ಆವಶ್ಯಕಾಃ ?
- (ಘ) ಪ್ರತಿಕಕ್ಷಂ ಸಾಧಾರನ್ಯೇನ ಕಿರೂಪಃ ವಿಷಯಪಾಠನಕ್ರಮಃ ಸ್ಯಾತ್ ?
- (ಙ) ಸಂಸ್ಕೃತಾಧ್ಯಾಪನಾವಿಷಯೇ ಕಾಃ ಕಾಃ ವಿಭಿಜ್ಞಾಃ ಪದ್ವತಯಃ ಸಂಪ್ರತಿ ಭರತೇ ಅನುಸ್ವಿ ಯಂತೇ ? ಪ್ರತಿಕಕ್ಷಂ ಕತಮಾಂ ಪದ್ವತಿಮ್ ಁಂತಮಂ ಭವಂತಾಃ ಮನ್ಯಂತೇ ? ಸಂಸ್ಕೃತಾಧ್ಯಾಪ ನಾರ್ಥ ಕಾ ಭಾಷಾ ಶಿಕ್ಷಾಮಾಧ್ಯಮತ್ವೇನಾ ಪ್ರಯುಜ್ಯತಾಮ್ ?
೧೨. (ಕ). ಅಪಿ ಭವತಾಂ ಪ್ರದೇಶೇ (೧) ವಿಶ್ವವಿಢಾಲಯೇಷು (೨) ಮಾಧ್ಯಮಿಕ-ವಿಢಾ-ಶಾಲಾಮ್ ಚ ಸಂಸ್ಕೃತಾಧ್ಯಯನಾರ್ಥೇ ಯಥಾವಸ್ಯಕಾನಿ ಸುಸಾಧನಾನಿ ವರ್ತಂತೇ ಀತಿ ಭವಂತಃ ಮನ್ಯಂತೇ ?
- (ಖ). ಶಾಸ್ತ್ರಿಕಯಮನ್ಯಾಧ್ಯಯನಾರ್ಥ ಸಂಪ್ರತಿ ವಿಶ್ವವಿಢಾಲಯ-ಸಂಸ್ಕೃತ-ಪಾಠನಕ್ರಮೇ ಯಾ ವ್ಯವ ಸ್ಥಾ ವರ್ತತೇ, ಸಾ ಪರ್ಯಾತ್ಢಾ ಀತಿ ಭವಂತಾಃ ಮನ್ಯಂತೇ ಕಿಮ್ ? ಮಹಿವಿಢಾಲಯೇಷು ವಿಶ್ವವಿಢಾಲಯೇಸು ಚ ಀದೃಶಾಂ ಙ್ಢನ್ಯಾನಾಮ್ ಅಧ್ಯಾಪನಂ ಪ್ರಭವಿಷ್ಣು ಭವೇತ್, ಀತ್ಯೇತ ದರ್ಥೇ ಕೀದೃಶೀ ವಿಧೇಯಪದವೀ ಭವಙ್ಢಿಃ ಸೂಚ್ಯೇತ ?
೧೩. (ಕ) ಮಾಧ್ಯಮಿಕವಿಢಾಶಾಲಾಗತಸಂಸ್ಕೃತಾಧ್ಯಯನಸ್ಯ ಯತ್ ಸಾಮ್ಪ್ರ-ತಿಕಂ ಸ್ವರೂಪಮ್ ಀಯಂತಾ ಚ ವರ್ತತೇ, ತಾಯೋಃ ಮಹಾವಿಢಾಲಯೇಷು ವಿಶ್ವವಿಢಾಲಯೇಷು ಚ ಕ್ರಿಯಮಾಣಾಢಾಂ ತಸ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಾಧ್ಯಯನಸ್ಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕೀದೃಶಃ ಪರಿಣಾಮಃ ಸಂವೃಂತಃ ?
- (ಖ) ಮಾಧ್ಯಮಿಕವಿಢಾಶಾಲಾವಸಥಾಯಾಮ್ ಅಧಿಯಮಾನಾಸು ಭಷುಸು ಕೀದೃಶಂ ಪದಂ ಭವತಾಂ ಮತೇ ಸಂಸ್ಕೃತಾಯ ಢಿಶ್ಯೇತ ?
- (ಗ) ಮಾತೃಭಾಷಾ, ಆಙ್ಢಿಭಾಷಾ, ಸಂಸ್ಕೃತಮ್, ಹಿಢ್ಢಿ ಚ (ಅಥವ, ಹಿಢ್ಢಿ ಭಾಷಿಣಾಂ ವಿಢ್ಯರ್ಥನಾಂ ಕೃತೇ ಅನ್ಯಾ ಕಾಚಿತ್

ಪ್ರದೇಶಿಕಿ ಭಾಷಾ), ಇತಿ ಚತುರ್ಥಾಂಶಂ ಬಾಷಾಣಾಂ ಮಾಷಾಣಾಂ
ಮಾಧ್ಯಮಿಕವಿದ್ಯಶಾಲಯಾಮ್ ಅಧ್ಯಯನಂ ಶಕ್ಯಂ ಪ್ರಶಸ್ತಂ ವಾ,
ಇತ್ಯೇತದ್ವಿಷಯೇ ಕಿಂ ಭವತಾಂ ಮತಮ್ ?

- (ಘ) ಯಾವತಾಂ ಅಂಶೋನ ಏತಾಸಾಂ ಭಾಷಾಣಾಮ್ ಅಧ್ಯಯನಂ ಮಾಧ್ಯಮಿಕ-
ವಿದ್ಯಾಲಾಲಭಿಃ ಸಮ ನ್ವೇತಿ, ತಾವತಿ ಅಂಶೇ ಭವದವಿಪ್ರಯನು-
ಸಾರಂ ತಾಸಾಂ ಮಧ್ಯೇ ಶ್ರೇಯಸ್ತ್ವೇನ ಪ್ರೇಯಸ್ತ್ವೇನ ಚ ಕಂ ಕ್ರಮಃ
ಅವಲಂಬನೀಯತಾಮ್ ಅರ್ಹತಿ ?
- (ಙ) ಏತಾಸಾಂ ಭಾಷಾಣಾಮ್ ಅಧ್ಯಯನಾರ್ಥಂ ಮಾಧ್ಯಮಿಕವಿದ್ಯಶಾಲಾಂ
ಸಮಯಸಾರ ಣಿಸು ಉಪಲಬ್ಧಮಾನಾಃ ಘಟಿಕಾಃ ಕಥಂ ಭವಂತಃ
ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಯೇಯುಃ ?
- (ಚ) ಭವತಾಂ ಪ್ರದೇಶೇ ಮಾಧ್ಯಮಿಕವಿದ್ಯಶಾಲಾಸು ಯಾನಿ ಸಂಸ್ಕೃತಪಾಠ್ಯ-
ಪುಸ್ತಕಾನಿ ಉಪಯುಜ್ಯಂತೇ, ತेषಾಂ ಗುಣಾದೋಷವಿಷಯೇ ಕಿಂ ಭವತಾಂ
ಮತಮ್ ?

- 11 (a) What should be the various stages in an integrated scheme of Sanskrit Education?
- (b) What should be the duration of each stage?
- (c) What steps are necessary to maintain the continuity of courses and uniformity of purpose at different stages?
- (d) What should be the general syllabus of subjects at each stage?
- (e) What different methods of teaching Sanskrit are at present in vogue in India? What, in your opinion is the best method at each stage? What should be the medium of instruction for teaching Sanskrit?
- 12 (a) Do you think that adequate facilities are at present available for the study of Sanskrit in (i) Universities and (ii) Secondary Schools in your part of the country ?

- (b) Do you consider the provision for the study of Sāstric texts made at present in the University Sanskrit courses adequate? What steps do you suggest for securing efficient teaching of such texts in Colleges and Universities ?
- 13 (a) In what way have the nature and extent of the study of Sanskrit in Secondary Schools today affected the proper cultivation of that subject in Colleges and Universities ?
- (b) What position, in your opinion, should be assigned to Sanskrit among languages to be studied at the Secondary School stages ?
- (c) What is your opinion about the possibility and advisability of learning four languages in Secondary Schools, namely the mother tongue, English, Sanskrit, and Hindi (or some other regional language for Hindi-speaking students) ?
- (d) What, according to you, should be the order of priority and preference among these languages so far as their study in Secondary Schools is concerned ?
- (e) How would you arrange the hours available in the time tables of Secondary Schools for the teaching of these languages ?
- (f) What in your view are the merits and defects of Sanskrit text-books now being used in Secondary Schools in your part of the country ?

(೧೪.) (ಕ) ಕಾಸು ಕಾಸು ಅಭ್ಯಯನಶಾಸ್ತ್ರಾಸು ಸಂಸ್ಕೃತಭಾಷಯಾ ಯಥೋಚಿತಃ
ಪರಿಚಯಃ ಅಪೇಷ್ಯತೇ ? ತेषಾಂ ವಿಷಯಾಣಾಂ ಪಾಠನಕ್ರಮೋಪ
ಸಂಸ್ಕೃತಸ್ಯ ಅಂತರ್ಮವಃ ಭವದ್ವಿಃ ಶಸ್ಯತೇ ಕಿಮ್ ?

(ಖ). ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯೇಸು ಪಾಠಚಮಾನಾನಾಂ ಸಂಸ್ಕೃತಾತಿರಿಕ್ತಾನಾಂ
ವಿಷಯಾಣಾಂ ಕ್ಷೇತ್ರ ವಿಶೋ ಷೇಷು ಸಂಸ್ಕೃತಮನ್ಯೈಃ ಉಪದೀಕೃತಾಃ
ಪ್ರತ್ಯಂಶಾಃ ತೇಷು ತೇಷಾಂ ವಿಷಯಾಣಾಂ ಪಾಠನ-ಕ್ರಮೇಷು ಪುರಕತ್ವೇನ
ನಿವೇಶನೀಯಾಃ, ಯಥಾ—ಸಂಸ್ಕೃತಕಾವ್ಯನಾಟಕಾಲಂಕಾರ-
ಶಾಸ್ತ್ರಾಂಗಾಃ, ಆದಿಗಲಸಾಹಿತ್ಯಪಾಠನಕ್ರಮೇ ನಿವೇಶನಮ್,
ಭಾರತೀಯಗಣಿತಾಯುರ್ವೇದ-ದರ್ಶನಧರ್ಮ ಶಾಸ್ತ್ರಾದೀನಾಮ್ ಇತಿ-
ಹಾಸಸ್ಯ ಚ ತೇಷು ತೇಷು ವಿಷಯೇಷು ಯಥಾಸಂಘಂ ನಿವೇಶನಮ್—
ಇತ್ಯಂ ಕೇಚನ ಸೂಚಯಂತಿ ! ತಾಮ್ ಉತಾಂ ಸೂಚನಾಮ್ ಅಂತರೇಣ
ಕಿಂ ಭವಂತಾಃ ಬ್ರೂಯುಃ ?

೧೫. ಪಾಲಿಭಾಷಾಯಾಃ ಪ್ರಾಕೃತಭಾಷಾಣಾಂ ಚ ಅಭ್ಯಯನಾಂ ಸಂಸ್ಕೃತಾಭ್ಯಯನಾಂ
ಪುರಕತ್ವೇನ ಪರ್ಯಾಯತ್ವೇನ ವಾ ಭವದ್ವಿಃ ವಿಭಾವ್ಯತೇ? ಭವಂತೇನ ಉತೇ
ದ್ವೇ (೧) ಮಾಧ್ಯಮಿಕಾ-ವಿದ್ಯಾಲಾಲಾಮ್ (೨) ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯೇಷು ಚ
ಫಲವಂತಯಾ ಕಥಂ ಸುಜಞಿತತಾಮ್ ಅಪಾದನೀಯೇ ?

೧೬. ಭದಂತಮ್ ಅನುಸುತೃಯ, (೧) ಪಾಠಶಾಲಾಸು ಸಂಸ್ಕೃತಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯೇಸು
ಚ, (೨) ಮಧ್ಯಮಿಕವಿದ್ಯಾಲಾಲಾಸು, (೩) ಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯೇಸು
ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯೇಸು ಚ ಸಂಸ್ಕೃತಮ ಅಭಿಯಾನಾನಾಂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಾಂ ಸಂಖ್ಯಾ
ಉತ್ತರೋತ್ತರಾಸಮ್ ಅಲ್ಪಯಸ್ತ್ವಂ ಭವಂತಿ ಯತ್ ದರೀಹಿ ಶಯತೇ, ತಸ್ಯ
ಕಾನಿ ಪಾಠನ್ಯೇನ ಕಾರ್ಣನಿ ?

೧೭. (ಕ) ಭವತ್ಪ್ರಮದೇಶೋ ಸಂಸ್ಕೃತಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯೇಸು ಪಾಠಶಾಲಾಸು ಚ
ವಿವಿಧಶಾಸ್ತ್ರಾಂಗಾಃ ಅಭ್ಯಯನಾರ್ಯಮ್ ಉಪಲಭ್ಯಮಾನಾನಿ
ಸುಸಾಧನಾನಿ ಕಿಸವರೂಪಾಣಿ ಕಿಮಿಂಯಂತಿನಿ ಚ, ವಿಶೇಷತಃ
ಅನಂತರೋತ್ತರೇಸು ವಿಷಯೇಸು—(೧) ವೇದಾಃ (ಶ್ರೇತಸಹಿತಾಃ),
(೨) ಶಬ್ದಶಾಸ್ತ್ರಮ್ (ನಿರುಕ್ತೇನ, ಶಿಕ್ಷಯಾ, ವಿವಿಧ
ಸಂಪ್ರದಾಯಗತೇನ ವಿವಿಧಾದ್ವೋಪೇತೇನ ಧ್ಯಾಕಸಣೇನ ಚ ಸಹಕೃತಮ್),
(೩) ಅಲಂಕಾಸಶಾಸ್ತ್ರಮ್, (೪) ದರ್ಶನಾನಿ—ಪ್ರಾಚ್ಯ-
ನವ್ಯ-ನ್ಯಾಯೋ, ವೈಶೇಷಿಕಮ್, ಸಾಙ್ಗತ್ಯೋಗು, ಮೀಮಾಂಸಾ,
ವೇದಾಂತಃ ತನ್ತ್ರ ಣಿ, ಅರ್ಹತಸಮಯಃ ಸೌಗತಮತಂ ಚ,

(೫) ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಮ್, ಪುರಾಣೇತಿಹಾಸೌ, ಶಿಲ್ಪಶಾಸ್ತ್ರಮ್, ಜ್ಯೋತಿಷಮ್, ಆಯುರ್ದೈದಃ ಚ ?

(ಖ) ಶಾಸ್ತ್ರಾಣಾಮ್ ಅಧ್ಯಾಪನಸ್ಯ, ತೇಷು ಚ ಸ್ವತನ್ತ್ರನುತನಜ್ಞಾನ್ಯ-ಪ್ರಣಯನಸ್ಯ, ಗುಣ ವನ್ತಾಢಾಂ ಪರಿಮಾಣೇ ವಾ ಢಾ ಕಾಚಿತ್ ಅವನತಿಃ ಸ್ಯಾತ್, ಸಾ ಕಿಮುಲಾ ಇತಿ ಮನ್ಯತೇ ಭವಂತಃ ?

(ಗ) ಶಾಸ್ತ್ರಾಣಾಮ್ ಅಧ್ಯಯನಾಧ್ಯಾಪನಯಃ ಢಾ ಪರಂಪರಾಗತಾಂ ಸಾರಾಣಿಃ, ಸಾ ಕೇನಚಿತ್ ಪ್ರಕಾರೇಣ ಉಪಸ್ಕೃತಾ ಸತೀ ಭೂಯಃಽಪಿ ತಮ್ ಉಘೋಗಂ ಪ್ರಣವನ್ತರಂ ವೀರ್ಯವತ್ತರಂ ಚ ಕರಿಷ್ಯಾತಿ—ಅಪಿ ಅಸ್ತಿ ಂತತ್ ಭವತಾಮ್ ಮತಮ್ ?

- 14 (a) What branches of study stand in need of adequate grounding in Sanskrit? Would you recommend the inclusion of Sanskrit in the curricula of those subjects ?
- (b) What have you to say about the suggestions that the course of studies in different non-Sanskrit subjects at the University level should include, in a complementary way, some study of the Sanskrit contributions in the respective fields covered by those subjects, e.g. of Sanskrit poetry, drama and criticism in the English Literature course, and of the history of Indian Mathematics, Medicine, Philosophy. Law, etc., in the courses of those respective subjects ?
- 15 Do you regard the study of Pali and the Prakrits as complementary or as alternative to the study of Sanskrit ? How, in your opinion, can these two be fruitfully co-ordinated in (i) Secondary Schools and (ii) Universities ?
- 16 What, in your view, are the main factors responsible for the decline in the number of students taking

to Sankrit studies in (i) Pāthaśālās and Sanskrit Colleges, (ii) Second ary, Schools, and (iii) Colleages and Universities ?

- 17 (a) What is the nature and extent of the facilities available in Sankrit Colleages and Pāthaśālās in yours region for the study of the various. Sistras-especially of (i) Veda (including Srauta) (ii) Sabdaśāstra including Nirukta. Sikṣā and Vyākatan in its various schools and aspects, (iii) Alamkāra, (iv) Darsana like Nyāya (prācīna and Navya) and Vaisesika, Sāmkhya and Yog, Mīmāmsbāra, Vedānta, Tantras, Jainism, and Buddhism, and (v) Dharmaśāstra, Itihās-Purāna. Shilpaśāstra, Jyotisa, adn Āyurveda ?
- (b) What factors, in your opinion, are responsible for the deterioration, if any, in the quality and amount of Sāstric teaching and in the production of original work in these branches ?
- (c) Do you think that any modification is necessary in the traditional method of Sastrie teaching and study in order to make it a more live and vigorous pursuit agian ?

(घ) संस्कृतमहाविद्यालयेषु पाठशालासु च वर्तमानासु संस्कृताध्यापन-पद्धतिषु संस्कृतपाठनक्रमे च बहवन्मतेन के गुणाः दोषाः वा ? तद्गतानां गुणानाम् अतुपरोधेन दोषाणां निवर्हणाय कान् उपायान् भवन्तः सूचयेयुः ?

१८. (क) संस्कृतमहाविद्यालयेभ्यः पाठशालाभ्यः च समावर्तमानानां विद्यावताम् आजीविकार्थं कानि समुचितानि व्यवसायद्वाराणि सान्ति इति भवतां मतिः ?

- (ಖ) ತಾನಿ ಚ ಕಿಯತ್ಪ್ರಮಾಣಂ ಭವತ್ಪ್ರದೇಶೋ ಉಪಲಭ್ಯಂತೇ ?
- (ಗ) ಭವತಾಂ ಪ್ರದೇಶೋ ವಿद्यಮಾನಾನಾಂ ಪರಂಪರಾನುಸಾರಿಣಂ ಸಾಂಸಕ್ತ-
ವಿದುಷಾಮ್ ಆರ್ಥಿಕಾಮ್ ಅವಸ್ಥಾಯಾಮ್ ಅಸ್ತಿ ಕಿಮಪಿ ಗಭೀರಂ
ವೈಕಲ್ಯಮ್ ? ಅಸ್ತಿ ಚೇತ್, ಕೀದೃಶಂ ತತ್ ? ಅಪಿ
ಸಂಭವೇತ್ ಉತಸ್ಯಾಃ ಆರ್ಥಿಕಾಃ ಅವಸ್ಥಾಃ ವಿರೋಪಣಾಮ್,
ತತ್ಪದೇ ನವಸ್ಯ ವಾ ಕಸ್ಯಾಚಿತ್ ಸಾಧನಸ್ಯ ಪ್ರತ್ಯಾಧಾನಮ್
? ಕತಮೇ ಖಲು ಆರ್ಥಿಕನಿರ್ವಾಹಾಧಾರಾಃ ಭವದ್ಭಿಃ ಸೂಚ್ಯೇರನ್,
ಯೈಃ ಉಪಯುಜ್ಯಮಾನೈಃ ಪರಂಪರಾನುಸಾರಿಣಾಃ ಸಂಸ್ಕೃತಪಣಿಡತಾಃ
ಯಥಾಪೂರ್ವ ಸ್ವೀಯಮ್ ಅಧ್ಯಯನಾ ಧ್ಯಾಪನಾನುಷ್ಠಾನಾತ್ಮಕಂ ಕಾರ್ಯ
ನಿರಂತರಾರಾಂ ಕರ್ತುಂ ಪ್ರಭವೇಯುಃ ?
- (ಘ) ಸಂಸ್ಕೃತಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯೇಷು ಪಾಠಶಾಲಾಸು ಚ ಪ್ರಚಲಿತಾಃ ಪಾರಂ-
ಪರಿಕಪಾಠನಕ್ರಮಃ ಯದಿ ಪುನರ್ಘಟಿತಾಃ ಭವೇಯುಃ, ತಹಿಂ
ಸಮುಂತೀರ್ಣತತ್ಸಂಸ್ಥಾಪರೀಕ್ಷಾಃ ವಿಧ್ಯಾಥಿನ್ಃ ಸಮುಂತೀರ್ಣ-
ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ-ಮಾಧ್ಯಮಿಕವಿದ್ಯಾಶಾಲಾ-ಪರೀಕ್ಷೆಃ ಸಮಾನೋ-
ಪಾಧಿ ಕೈಃ ವಿಧ್ಯಾಥಿಂಭಿಃ ಸಹ ತ್ಯಾವಹಾರಿಕೇಸು ತೇಷು ತೇಷು
ಅವಕಾಶೇಸು ಸ್ಪರ್ಧಿತುಂ ಶಕ್ತುಯುಃ, ಇತಿ ಭವಂತಃ ಮನ್ಯಂತೇ ನನು
? ಯದಿ ಉವಮ್, ಕತಮಯಾ ದಿಶಾ ಉತತ್ ಪುನರ್ಘಟನಂ ಕಿಯತಾಮ್
?
- (ಙ) ಭವನ್ಮತೇ, ತೀರ್ಣಸಂಸ್ಕೃತಪರೀಕ್ಷಾಃ ಜನಾಃ ಸಮುಚಿತಾಂ
ಜಿವಿಕಾಮ್ ಉಪಲಬ್ಧುಂ ಶಕ್ತುಯುಃ, ಇತ್ಯೇತದರ್ಥೇ ಕೇಂದ್ರಾಧಿಶಾಸನೇನ
ರಾಜ್ಯಾಧಿಶಾನೇಶ್ವ ಕೇ ಉಪಾಯಾಃ ತರರಿಕರ್ತವ್ಯಾಃ ?
- (ಚ) ಹಿಂದುನಾಂ ಧರ್ಮದಾಯಸ್ಯ ದೇವಸ್ವಸ್ಯ ಚ ಸಂ ಧಾರಣಾಯ
ಯೇ ಆಧಿಶಾಸನಿಕಾಃ ವಿಭಗಾಃ ವಿಧ್ಯಂತೇ, ತೇಷು
ತೀರ್ಣಸಂಸ್ಕೃತಪರೀಕ್ಷಾಣಾಂ ವಿಧ್ಯಾಥಿನ್ಃ ನಿಯುಕ್ತೆಃ ಕಾಃ ಸಂತಿ
ಸಂಭಾ ವನಾಃ ?
೧೯. (ಕ) ಭವತಾಂ ಪ್ರದೇಶೋ ತಾಸು ತಾಸು ವೈದಿಕಶಾಖಾಸು ವೇದಾನಾಂ
ಕಣ್ಠಪಠನಸ್ಯ ಸಾಮ್ಪ್ರತ ಕಾ ಅವಸ್ಥಾ ವಿಧ್ಯತೇ ? ತತ್ರಾಪಿ
ಸಾಮಗಾನ-ವಿದ್ಯಾಯಾಃ ಕಾ ಸ್ಥಿತಿಃ ? ಉತಾಸಾಂ ಪರಂಪರಾಣಾಂ
ಪರಿರಕ್ಷಣಾರ್ಥ ಕಾನಿ ಸಾಧನಾನಿ ಸಂಶ್ರಯಣೀಯಾಮಿ ಇತಿ
ಭವಂತಃ ಮನ್ಯಂತೇ ?

- (d) What, in your opinion, are the merits and defects of the methods of teaching Sanskrit, as also of the courses of study in Sanskrit Colleges and Pāthasālās ? Retaining the merits, what steps do you suggest to remedy the defects ?
- 18 (a) What, in-your opinion, are the proper openings in life for. students passing out of Sanskrit Colleages and Pāthasālās ?
- (b) To what extent are these available in your part of the country ?
- (c) Is there any serious dislocation of the economic background for teh old-type Sanskrit scholars in your area, and, if so, in what way ? Is there a possibility of restoring this economic background, or substituting some new means in the place of the old ? What various sources of financial support would you propose for enabling Sanskrit Pandits of the traditional type to carry on their *adhyayāna*, *adhyapana* and *anusthāna* as before ?
- (d) Do you think that by reorganising the traditional courses in Sanskrit Colleges and Pāthasālās a possibility of students who pasa out of them being able to compete for opportunities of life with persons of equivalent qualifications who pass out of Schools and Universities ? If so, on what lines should the reorganisation be effected ?
- (e) What steps, in your opinion, are necessary on the part of the Central and State Governments to open up possibilities of career for persons passing Sanskrit examinations ?
- (f) What are the possibilities of employment for students passing Sanskrit examinations in the

Government Departments of Hindu Religious Endowments and Devasavam ?

- 19 (a) What is the present conditions of learning by rote the Veda its different schools (*Vedādhyaṃyana*) in your part of the in country ? What in particular is the state of the knowledge of *Sāmagaṇa* ? What steps do you suggest for preserving these traditions ?

(ಖ) ಸಂಸ್ಕೃತಭಾಷಾಮಯಾಣಾಮ್ ಇತಿಹಾಸಪುರಾಣಾಂ ಚನತಾರ್ಥಾನಿ ವ್ಯಾತ್ಯಾನಾನಿ, ಧರ್ಮ ದರ್ಶನವಿಷಯಕಾಣಿ ಚ ಜನತಾರ್ಥಾನಿ ವಿವೇಚನಾನಿ ಸಾಂಪ್ರತಿ ಭವತ್ಪ್ರದೇಶೋ ಕಾಮ್ ಅವಸ್ಥಾಂ ಭಜಂತಿ ? ಅಪಿ ಇಶ್ಯತೇ ಜನಾನಾಮ್ ಏತೇಷು ಆರ್ಮ್ಹೇಸು ಪರ್ಯಾತ್ಪಃ ಆದರಃ ? ಇದ್ವಿಶಾನಿ ವ್ಯಾಸ್ವ್ಯಾನಾನಿ ವಿವೇಚನಾನಿ ಚ ಕುರ್ವತಃ ಪಣಿಡತಾಃ ಯಥಾವಶ್ಯಕಯೋಜ್ಯತಾಂ ದಧತೇ ಕಿಮ್ ? ಅಪಿ ಸಂಭವತಿ ಏತಾದ್ವಿಶಾಮ್ ಆಸಮ್ಭಾಣಾಂ ಸುಷ್ರುತರಂ ವ್ಯವಸ್ಥಾಪನಮ್, ಯೇನ ತೇ ಸಂಸ್ಕೃತಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯೇಷು ಪಾಠಶಾಲಾಸು ಚ ಗೃಹೀತವಿಧೇಭ್ಯಃ ವೃತ್ತಿಪ್ರದಾಃ ಭವೇಯುಃ ?

(ಗ) ಸಂಸ್ಕೃತವಾಙ್ಮಯೇ ಉಪವನ್ ರ್ಯಮಾನಾಃ ಕಲಾನಾಂ, ಶಿಲ್ಪಾನಾಂ, ಯನ್ತ್ರವಿಜ್ಞಾನಾನಾಂ ಚ ಯಾಃ ಪ್ರಾಚೀನಾಃ ಭರತೀಯಾಃ ಪರಂಪರಾಃ, ತಾಸಾಂ ಕ್ಷೇಮಸಂವರ್ಧನಾಯ ಭವದಭಿ-ಪ್ರಯಾನುಸಾರೇಣಾ ಕೀದೃಶಾಃ ಅವಕಾಶಾಃ ವಿಘನ್ತೇ ?

(ಘ) ಕೇ ಉಪಾಯಾಃ ಉಪಾದೀಯಮಾನಾಃ ಸಂಪ್ರತಿ ಆಯುರ್ವೇದಂ ಪ್ರಾಣವನ್ತರಮ್ ಅರ್ಥವನ್ತರಂ ಚ ಕುರ್ಯುಃ ?

(ಙ) ಗಣಿತಜ್ಯೋತಿಷಾದಯಃ ಸಂಸ್ಕೃತವಿದ್ಯಾಶಾಖಾಃ ಆಧುನಿಕ-ವಿಜ್ಞಾನವಿದ್ಯಾನಿಕಾಯೇ ಸ್ವಂ ಸ್ವಮ್ ಉಚಿತಂ ಪದಂ ಲಭೇರ್ನ್, ಇತ್ಯೇತದರ್ಥೇ ಕೇ ಉಪಾಯಾಃ ಭವಮ್ಹಿಃ ಸೂಚ್ಯಂತೇ ?

೨೦. (ಕ) ಸಂಸ್ಕೃತಾಧ್ಯಯನಸ್ಯ ಪಾರಂಪರಿಕಾಂ ನವೀನಾಂ ಚ ಪದ್ಧತೌ ಗುಣಾಂ ದೇಶಾಣಾಂ ಚ ಗುರುಲಾಘವಂ ಕಥಮ್ ಅವಸ್ಥಿತಂ ಮನ್ಯಂತೇ ಭವಂತಃ ?

- (ಖ) ಪಾರಂಪರಿಕಾ ನವೀನಾಂ ಚ ಇತಿ ಉಭಯೋಃ ಪದ್ಧತಿಯೋಃ ಯೇ ಗುಣಾಃ, ತಾನ್ ಸರ್ವಾನ್ ದತ್ತವಾಃ ಸಂಸ್ಕೃತಶಿಕ್ಷಾಪ್ರಣಾಲ್ಯಾಃ ಉದ್ಭಾವನಂ ಕಿಯತ್ಯರ್ಯಂತಂ ಸಾಧ್ಯಂ ಭವೇತ್ ? ಅಸ್ಮಿನ್ ಅರ್ಥೇ ಕಾನ್ ಉಪಾಯಾನ್ ಭವಂತಃ ನಿರ್ದಿಶೇಯುಃ ?
೨೨. (ಕ) ಕಿಯತ್ಪರ್ಯಂತಾನ್ ಉತತ್ ಅವಶ್ಯಕಂ ಯತ್ ಪಾರಂಪರಿಕಾಃ ನವೀನಾಶ್ಚ ಸಂಸ್ಕೃತವಿದ್ವಾಂಸಃ ಭಾರತೀಯಾನ್ ಪ್ರಸ್ತವಸ್ತುನಾನ್ ಅಭಿಭಜ್ಞಾಃ ಸ್ಯುಃ, ಪ್ರಾಚೀನಭಾರತೀಯಲಿಪಿನ್ಯಾಂ ಚ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಷಮಂ ಜ್ಞಾನಂ ಸಂಪಾದಯೇಯುಃ ಇತಿ ?
- (ಖ) ಯಾಃ ನವೀನ್ಯಾಂ ಪದ್ಧತಿಃ ಅನುಸೃತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಸ್ಯ ಭಾಷಾತ್ವೇನ ಐತಿಹಾಸಿಕಂ ತುಲನಾತ್ಮಕಂ ಚ ಅಧ್ಯಯನಂ ಕ್ರಿಯತೇ, ತಾಸಾಂ ಸಮಾವೇಶನಂ ಪ್ರೌಢಕಕ್ಷಾಸು ಅಧೀಯಾನಾನ್ ಮಹಾವಿದ್ಯಾ ಲಯ-ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗತಾನ್ಯಾಂ ಪಾಠಶಾಲಾಗತಾನ್ಯಾಂ ಚ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಸಂಸ್ಕೃತವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ನಾನ್ ಅಧ್ಯಯನೇ ಸ್ಯಾತ್, ಇತಿ ಭವಂತಃ ಸಮರ್ಥಯೇರನ್ ನನ್ ?
- (b) What is the present state of popular expositions of Sanskrit Itihasa and Purana, as also of popular discourse on religion and philosophy in your part of the country? Do people evince sufficient interest in these activities ? Are the persons giving such expositions and discourses adequately qualified? What do you think of the possibilities of this kind of work being better organised, there by making it a source of employment for students passing out of Sanskrit Colleges and Pāthashālās ?
- (c) What, in your opinion, are the possibilities of maintaining and promoting the ancient Indian traditions of arts, crafts, and other technical discipline embodied in Sanskrit texts ?
- (d) What steps need to be taken to make Āyurveda (Indian medical science as preserved in Sanskrit texts) more live and useful today ?

- (e) What says would you suggest to make such branches of Sanskrit study as Ganita and Jyotisa take their proper place in the body of scientific knowledge today ?
- 20 (a) What, in your opinion, are the comparative advantages and drawbacks of the traditional method and the modern method of the study of Sanskrit ?
- (b) How far is it feasible to evolve a pattern of Sanskrit Education which will incorporate the merits of both the traditional and modern methods ? What measures would you propose in this connexion ?
- 21 (a) To what extent should it be necessary for Sanskrit scholars, both of the traditional type and of the modern type, to familiarise themselves with Indian antiquities and to obtain some practical knowledge of ancient Indian scripts ?
- (b) Would you advocate the introduction of modern methods of historical and comparative study of Sanskrit as a language for all classes of Sanskrit students in the higher stages, both in Colleges and Universities and in Pāṭhaśālās ?
- ೨೨ (ಕ) ಉತು ಸುಸುಕೃತಾಢ್ಯಾಪನಸ್ಯ ಁಕತಮಮ್ ಁದ್ದೇಶ್ಯಮ್, ಯುತು ಸುಸುಕೃತವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಃ ಗೀರ್ವಾ ಣಾವಾಣ್ಯಂ ವ್ಯವಹರ್ತುಂ ಶಾಕ್ರುಯುಃ ಁತಿ ಖವತಾಂ ಖತಿ ಕಿಮ್ ? ಯದಿ ಁವಮ್, ಸುಸುಕೃತವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಭು ಸುಸುಕೃತಖಾಷಣಲೇಖನಕ್ಷಮತಾಂ ನಿರ್ಮಾತುಂ ಕಾನ್ ಁಪಯಾನ್ ಖವನ್ತಃ ಸುಚಯೇಯುಃ ?
- (ಖ) ಅಪ್ರಗಲ್ಬಖಯಸಃ ಕುಮಾರಾಃ ಕುಮಾರಿಕಾಃ ಚ ಸುಸುಕೃತಖಾಷಯಾ ಸುಸುಕೃತ-ಸುಸುಕೃತಯಾ ಚ ಕೇನಾಪಿ ರುಪೇಣ ಯಥಾ ಪರಿಚಿತಾಃ

ಭವೇಯು: ತಥಾ ಕಾರ್ಯಮ್, ಇತಿ ಭವಂತ: ಮತ್ಯತ್ತೇ ಕಿಮ್ ?
ಯದಿ ಏವಮ್, ಏತತ್ ಉಪೇಯಮ್ ಆಸಾದಯಿತುಂ ಕಾಮ್ ಉಪಾಯಾನ್
ಭವಂತ: ಸುಚಯೇಯು: ?

- (ಗ) ಅಪ್ಯೇತತ್ ಭವತಾಂ ಮತಮ್, ಯತ್ ಅವರಾಸು ಕಕ್ಷಾಸು
ಸಮಾಶ್ರೀಯಮಾಣಾ ಸಂಸ್ಕೃತಾಧ್ಯಾಪ ನಪದ್ವತಿ: ಸುಖಾ ಗುಣವಂತರಾ
ಚ ಕ್ರಯಮಾಣಾ ಸಮತ್ಯೇತ ಇತಿ ? ಯದಿ ಏವಮ್, ತದ್ವಿಷಯೇ
ಕಾ: ಸೂಚನಾ: ಭವಂತ: ಕೂರ್ಯು: ?

॥ ೩ ॥ ಸಂಸ್ಕೃತ-ಸಂಶೋಧನಮ್ ॥

೨೩. (ಕ) ಸಂಸ್ಕೃತವಿದ್ಯಾ-ಸಂಶೋಧನಾರ್ಥ ಸಂಪ್ರತಿ (೧) ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯೇಷು,
(೨) ತಾಸು ತಾಸು ಸಂಶೋಧನಸಂಸ್ಥಾಸು, (೩) ತನ್ತತ್ಸ್ಥಾನೀಯ-
ಪೀಠೇಸು ಚ ಯಾ ಸಾಧನ-ಸಾಮಗ್ರಿಃ ಉಪ ಲಭ್ಯತೇ, ಸಾ ಪರ್ಯಾತ್ಪಾ
ಇತಿ ಭವಂತಾ: ಮನ್ಯಂತೇ ಕಿಮ್ ? ಭವತ್ಪ್ರದೇಶೋ ವಿದ್ಯಮಾನಾಂ
ಪರ್ಯವಸ್ಥಿತೃತಮ್ ಅಂತರೇಣ ಅಸ್ತಿ ಕಿಮಪಿ ಸವಿಶೇಷಂ ಭವತಾಂ
ವಿವಕ್ಷಿತಮ್ ?
- (ಖ) ಅಪಿ ಸಂತಿ ಭವತಾಂ ಪ್ರದೇಶೇ ಪ್ರತಿವ್ಯಕ್ತವೇನ ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಿ-
ತಾನಿ ಕಾನಿಚಿತ್ ಸಂಶೋಧನಪೀಠಿನಿ ? ಕೇ ತೇಷಾಂ ಅರ್ಥಾರ್ಜನೋ-
ಪಾಯಾ: ? ತೇಷಾಂ ಸಮುಚಿತಂ ಪ್ರವರ್ತ-ನಾಯ, ಕಾರ್ಯಫಲನಿಷ್ಪಾದ-
ನಸ್ಯ ತಥೈವ ಸಂಶೋಧನಗುಣವತಾಯಾ: ಪರ್ಯವಸ್ಥಿತೃತಸ್ಯ ಪರಿಪಾಲ-
ನಾಯ ಚ, ಕಾನ್ ಉಪಾಯಾನ್ ಭವಂತ: ನಿರ್ದಿಶೇಯು: ?
- (ಗ) ಸಂಸ್ಕೃತಸ್ಯ ಕೃತೇ ತದಾನುಷ್ಠಾನಂ??ಕಾಣಾಂ ವಿಷಯಾಣಾಂ ಚ ಕೃತೇ
ಪ್ರತಿರಾಜ್ಯಂ ಸಂಶೋಧನಪೀಠೇನ ಭವಿತವ್ಯಮ್—ಆರಿಸ್ತ ವಾ
ಏತತ್ ಭವತಾಂ ಗತಮ್ ? ಏತಾದೃಶಾಂ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ-
ಸಂಸ್ಕೃತಸಂಶೋಧನಪೀಠಾನಾಂ ಸಂವಿಧಾನಂ (ನಿರ್ಮಾಣಪ್ರಕಾರ: ವಾ),
ಯೋಜನಾ, ಕಾರ್ಯ ಚ ಕಿಂವಿಧಂ ಸ್ಯಾತ್ ? ಇದೃಶಾನಾಂ
ಸಂಶೋಧನಪೀಠಾನಾಂ ನಿರ್ವಾಹ: ಕಿಮಾಶ್ರಯ: ಸ್ಯಾತ್ ?
ಏಷು ಸಂಶೋಧನಪೀಠೇಷು ಆಧಿಪಾತನಿಕಂ ನಿಯಂತ್ರಣಂ ಭವತಾಮ್
ಅಭಿಮತಂ ಕಿಮ್ ?
- (ಘ) ಸಂಸ್ಕೃತಸಂಶೋಧನಸ್ಯ ಕೇ ಪ್ರಧಾನಾ: ಪ್ರಕಾರಾ: ಕಾ: ವಾ
ಸಮುಪೇಕ್ಷಿತಾ: ಸರಣ್ಯ: ಸವಿಶೇಷ ಪ್ರವರ್ತನಾರ್ಹಾ:, ಇತಿ
ಭವಂತ: ಮನ್ಯಂತೇ ?

- (ಙ) ಸಾಮಾನ್ಯಢ ಭಾರತಢ ದಢಶಢ, ವಲಶಢಶಢ ಙ ಭವತಾಂ ಪ್ರದಢಶಢ, ಸಂಸ್ಕೃತಸಂಶಢಧನಾರ್ಥಢ ಯಾಂ ಪದ್ಧತಯಃ ಅನುರಲತ್ರಯಢ್ತಢ, ತಾಸು ಭವಢ್ತತಾಢುಸಾರಢಢ ಕೀದೃಶೀ ಢ್ಯೂಢತಾ ವಲದೃತಢ ?
- (ಙ) ಸಂಶಢಧಢಢಲಸ್ಯ ಁಙ್ಙಾಯಢಾರ್ಥಢ ಕಾಢ್ ಁಪಾಯಾಢ್ ಭವಢ್ತಃ ಆದ್ರಲಯಢ್ ?
- 22 (a) Do you think that one of the aims of Sanskrit teaching should be to enable students to express themselves in Sanskrit ? If so, what measures do you suggest for producing in students a facility of speaking and writing Sanskrit ?
- (b) Do you consider it desirable to familiarise boys and girls of tender age with Sanskrit language and culture in some form? If so, what ways and means do you suggest for achieving this end ?
- (c) Do you think that there is a case for simplifying or reforming the method of teaching Sanskrit in the early stages ? If so what suggestions have you to offer in that connexion ?

C. Sanskrit Research

- 23 (a) Do you consider the provision available at present for research in Sanskrit adequate (i) in Universities, (ii) in various Research Institutions, and (iii) in locally organised bodies ? Have you anything particular to say with regard to the conditions obtaining in your part of the country ?
- (b) Are there any privately organised Research Institutes in your part of the country ? What are their resources ? What measures would you suggest for their functioning properly and maintaining an adequate output of work and standard of research activity ?

- (c) Are you of the opinion that there should be a Research Institute for Sankrit and allied subjects in each State ? What should be the constitution, programme and function of such regional Research Institutes ? From What sources should the expenses of such Research Institutes be met? Do you favour Government control ?
- (d) What major forms or neglected lines of Sanskrit research, according to you, need to be specially sponsored ?
- (e) What, in your opinion, are the drawbacks in the methods of Sanskrit research employed in Indian in general and in your region in particular ?
- (f) What steps would you suggest to step up the output of research ?

(ಛ) ಸಂಸ್ಕೃತವಿದ್ಯಾವಿಷಯೇ ಯೇ ವಿವಿಧಾಃ ಸಂಶೋಧನಾತ್ಮಕಾಃ
 ಉಪಕ್ರಮಾಃ ಪ್ರವರ್ತಯಂತೇ, ತेषಾಂ ಸುಸಂಧಾನಾಯ ಕಿಂವಿ ಧಂ
 ಸಾಧನತನ್ತ್ರಂ ಭವಂತಃ ಶಂಸೇಯುಃ ?

(ಜ) ಭವತ್ಪ್ರದೇಶೇ ಸಂಸ್ಕೃತಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯೇಸು ಪಾಠಶಾಲಾಸು ಚ
 ಸಂಶೋಧನಾರ್ಥಮ್ ಅಸ್ತಿ ಕೋಽಪಿ ಅವಕಾಶಃ ಸಾಧನಸಾಮಗ್ರಿ
 ವಾ ? ಯದಿ ವಾ ಅಸೌ ಅಪರ್ಯಾಪ್ತಾ ಸ್ಯಾತ್, ಕಾನ್ ಉಪಾಯಾನ್
 ತದ್ವಿಷಯೇ ಭವಂತಃ ನಿರ್ದಿಶೇಯುಃ ?

೨೪. (ಕ) ಅಪ್ರಕಾಶಿತಾನಾಂ ಪ್ರಕಪ್ರಕಾಶಿತಾನಾಂ ವಾ ಜ್ಞಾನಾಂ ಸುಪರಿಕ್ಷಿ-
 ತಾನಿ ಸಂಸ್ಕರಣಾನಿ, ಸ್ವತನ್ತ್ರಪ್ರಬಂಧಾಃ, ವ್ಯಾವರ್ಯಾತ್ಮಿಕಾಃ
 ಕೃತಯಃ-ಇತ್ಯಾದ್ಯಾತ್ಮಕಂ ಯತ್ ಸಂಸ್ಕೃತ ವಿಷಯೇ ವಿಹಿತಸ್ಯ
 ಸಂಶೋಧನಸ್ಯ ಫಲಿತಮ್, ತಸ್ಯ ಪ್ರಕಾಶನಾಯ ಕೀದೃಶಮ್
 ಅನುಕೂಲ್ಯಂ ಭವತಾಂ ಪ್ರದೇಶೇ ಉಪಲಬ್ಧತೇ ? ಅಪಿ ಭವತಾಂ
 ಮತೇನ ಪರ್ಯಾಪ್ತಂ ತತ್ ?

- (ಖ) ಕೇನಪ್ರಕಾರೇಣ ಕಿಯತ್ಪ್ರಮಾಣಂ ವಾ ಕೇಂದ್ರಾಧಿಶಾಸನಂ ಸಾಜ್ಯಾಧಿಶಾಸನಾನಿ ಚ ಇದೃಶಾಂ ಜ್ಞಾನ್ಯಾನಾಂ ಪ್ರಕಾಶನೇ ಸಾಹ । ಯ್ಯಂ ಕುರ್ಯುಃ ?
- (ಗ) ಅಪ್ರಕಾಶಿತಾನಂ ಮಹಾರ್ಹಸಂಸ್ಕೃತಜ್ಞಾನ್ಯಾನಾಂ ಪ್ರಕಾಶನಂ ಕಯಾ ವಿಧಯಾಂ ಕ್ಷೇಪೀಯಃ ಸ್ಯಾತ್ ?
- (ಘ) ಅಪಿ ಸಂತಿ ಭವತಾಂ ಪ್ರದೇಶೇ ಕೇಚಿತ್ ಮಹಾರ್ಹಾಃ ಸಂಶೋಧನಾತ್ಮಕಾಃ ಜ್ಞಾನ್ಯಾಃ ಅಪ್ರಕಾಶಿತಾಃ ಸಮಿಪ್ರಕಾಶಿತಾಃ ವಾ ಅವತಿಷ್ಠಮಾನಾಂ ? ಅಪಿ ವಿದಿತಾಃ ಭವತಾಂ ಮಹಾರ್ಹಾಃ ಕೇಽಪಿ ಸಂಶೋಧನಾತ್ಮಕಾಃ ಉಪಕ್ರಮಾಃ ಅಯಥೋಚಿತಂ ಸಂಘಟಿತಾಃ, ಅಪರ್ಯಾಪ್ತಂ ಪೂರ್ವಿತಾಃ ವಾ ?
೨೫. (ಕ) ಭವತಾಂ ಪ್ರದೇಶೇ ಪ್ರತಿಸ್ವಿಕೇಷು ಸಂಗ್ರಹೇಷು ಅವಸ್ಥಿತಾನಿ ಸಂಸ್ಕೃತಹಸ್ತ-ಲಿಖಿತಾನಿ ಯಥೋಚಿತಂ ಪರಿರಶ್ಯಂತೇ ನನು ? ಏತಾದೃಶಸಂಜ್ಞಾಹಾಣಾಂ ಸ್ವಾಮಿನಃ ಸಾಧಾರಣಾಃ ಚ ಜನಾಃ ತಾದೃಶಹಸ್ತಲಿಖಿತಾನಾಂ ಮಹಂತವಂ ವಿಧುಃ, ಇತ್ಯೇತದರ್ಯೇ ಕಾನ್ ಉಪಾಯಾನ್ ಪಶ್ಯಂತಿ ಭವಂತಃ ?
- (ಖ) ಸಂಸ್ಕೃತಹಸ್ತಲಿಖಿತಾನಾಂ ಸಂಚಯನಂ ಭವತ್ಪ್ರದೇಶೇ ಸಮ್ಯಕ್ ಸಂಘಟಿತಂ ನನು ?
- (ಗ) ಭವತ್ಪ್ರದೇಶೇ ವಿದ್ಯಮಾನಾನಾಂ ಹಸ್ತಲಿಖಿತಾಲಯಗತಾನಾಂ ಸಂಸ್ಕೃತ-ಹಸ್ತ-ಲಿಖಿತಾನಾಂ ದಶಾ ಸಂರಕ್ಷಣೇ ಸುಚಿಪ್ರಣಯನೇ ಚ ಪರಿತೋಷಿನಿ ನನು ?
- (ಘ) ಅಪಿ ಚ ತೇಷು ಹರ್ತಲಿಖಿತಾಲಯೇಷು ಹಸ್ತಲಿಖಿತಾನಾಮ್ ಉದ್ಧಾರ-ದಾನಮ್, ಅನುಲೇಖನಮ್, ಛಾಯಾಲೇಖಾಃ, ಅಣುಛ್ಛಾಯಿಕಾನಿ, ಅಣುಛ್ಛಾಯಿಕವಾಚನಂ ಚ-ಏತೇಷಾಂ ಕರ್ಮಣಾಂ ನಿರ್ವರ್ತನೇ ಪರ್ಯಪ್ತಮ್ ಆನುಕೂಲ್ಯಂ ವರ್ತತೇ ಕಿಮ್ ?
೨೬. ಭವತಾಂ ಪ್ರದೇಶೇ ಜ್ಞಾನ್ಯಾಲಯಪು ಸಂಸ್ಕೃತತ??ನ್ಯಾನಾಂ ಸಂಸ್ಕೃತಹಸ್ತ-ಲಿಖಿತಾನಾಂ ಚ ಪರಿಶೀಲನ ವಿಷಯೇ ಉದ್ಧಾರದಾನವಿಷಯೇ ವಾ ಉಪಲಬ್ಧಮಾನಮ್ ಆನುಕೂಲ್ಯಂ ಕಿಂಠುಂ ಕಿಯತ್ಪ್ರಮಾಣಾಂ ವಾ ?

- (g) What machinery would you propose for the proper coordination of the various research activities in the field of Sanskrit studies ?
- (h) Is there any scope or provision available for reasearch in Sanskrit Colleges and Pāṭhaśālās your part of the country ? If it is not adequate, what measures would you suggest in that respect ?
- 24 (a) What facilities are at presently avaiables in your part of the country fir the publication of the results of research in Sanskrit, e.g., cirtical editions of unpublished texts or of texts already published, original treatises, interpretative works, etc. ? Do you consider them adequate ?
- (b) In that way and to what extent should the Central and State Governments subsidise the publication of such works ?
- (c) In what way can the publication of impoertant unpublished Sanskrit texts be speeded up ?
- (d) Are there any important pieces of research work lying unpublished or partly published in your region ? Do you know of any undertaking of high research value which are inadequately organised or insufficiently patronised ?
- 25 (a) Are the Sanskrit manuscripts lying private collections in your part of the country properly safeguarded ? What steps would you propose for making the owners of such collections and the general public aware of their importance ?
- (b) Is the work of collecting Sanskrit manuscripts adequately organised in your region ?

- (c) Is the condition of Sanskrit manuscripts in the manuscript libraries in your region satisfactory in respect of preservation and cataloguing ?
- (d) Are the facilities for the loan, copying, and preparation of photostats and microfilms of manuscripts and for the reading of microfilms adequate in those libraries ?

26 What is the nature and extent of facilities available in the libraries in your part of the country for consultation and issue of Sanskrit books and manuscripts ?

೨೭. ಭಾರತೀಯೈಃ ವೈದೇಶಿಕೈಶ್ಚ ಆಧುನಿಕೈಃ ವಿದ್ವಾನ್ಮುಖೈಃ ಸಂಸ್ಕೃತವಿಷಯೇ ವಿಹಿತಾನಾಂ ಸಂಶೋಧನಾನಾಂ ಫಲಾನಿ (೧) ಪಾರಂಪರಿಕಪಣಿಡತಾನಾಂ (೨) ಸಾಧಾರಣಜನಾನಾಂ ಚ ಗೋಚರತಾಂ ನೇತುಂ ಭವದಭಿಮತೇನ ಕಾನಿ ಉಪಕ್ರಮಾಣಾನಿ ಪ್ರಯೋಕ್ತವ್ಯಾನಿ ?

೨೮. ವಿದೇಶಾಗತೇಷು ವಸ್ತುಸಂಘ್ರಹಾಲಯೇಷು ಜ್ಞಾನಾಲಯೇಷು ಚ (ವಿಶ್ವಜನೀ-ನೇಷು ಡಯಕ್ತಿಗತೇಸು ವಾ) ರಕ್ಷಿತಾನಾಂ ಸಂಸ್ಕೃತಹಸ್ತಲೇಖಾನಾಂ, ಭಾರತ-ವಿದ್ಯಾವಿಷಯಿಣಃ ಸಾಮಗ್ರ್ಯಂತರಸ್ಯ ಚ, ಅವಿಲಮ್ಬೇನ ಪ್ರಕಾಶನಂ ಸಾಧಯಿತುಂ ರಾಷ್ಟ್ರಾಧಿಕಾರಿಭಿಃ ಕೇ ಮಾರ್ಗಾಃ ಕೇ ಚ ಉಪಾಯಾಃ ಭವನ್ಮತೇ ಅವಲಮ್ಬನೀಯಾಃ ?

|| ೩ || ಸಂಸ್ಕೃತಾಧ್ಯಯನಸ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಶಿಕ್ಷಾಪಾಠಾಃ ಚ ಸಂಘಟನಾಂ ಪ್ರಶಾಸನಂ ಚ ||

೨೯. ಅಪ್ಯೇತತ್ ಭವನ್ಮತ್ಯನುಸಾರೇಣ ಅವಶ್ಯಕಮ್, ಯತ್ ಕೇಂದ್ರಾಧಿಪಾಸನೇನ ಅಖಿಲ-ಭಾರತೀಯಾ ಕಾಚಿತ್ ಸಂಸ್ಕೃತಸಮಿತಿಃ ಸಂಸ್ಕೃತಾದೇಶಿನಿ ವಾ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪ್ಯೇತ ? ಯದಿ ಉಪಮಾ, ಭವನ್ಮತಾನುಸಾರಮ್ ಉತಸ್ಯಾಃ ಸಮಿತೆಃ ಆದೇಶಿನಿಯಾಃ ವಾ ಸಂವಿಧಾನಂ (ನಿರ್ಮಾಣಪ್ರಕಾರಃ ವಾ), ಕಾರ್ಯಮ್, ಅಧಿಕಾರಾಶ್ಚ ಕೀದೃಶಃ ಸ್ಯಾತ್ ? ಅಪಿ ಇದೃಶಾಂ ಸಮಿತಿ-ನಾಮ್ ಆದೇಶಿನೀನಾಂ ವಾ ತೇಷು ತೇಷು ರಾಜ್ಯೇಷ್ವಪಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನಂ ಭವನ್ಮತಃ ರೋಚೇತ ?

೩೦. (ಕ) ಉತ್ತರೋಕ್ತಾಸು ಸಂಠಾಸು ನಿಯುಜ್ಯಮಾನಾನಾಂ ಸಂಸ್ಕೃತಾಧ್ಯಾಪಕಾನಾಂ ಕನಿಷ್ಠಯಾ ಮಾತ್ರಯಾ ಕಾ ಯೋಗ್ಯತಾ ಸ್ಯಾತ್ —(೧) ಮಾಧ್ಯಮಿಕ-ವಿದ್ಯಾಶಾಲಾಃ, (೨) ಮಹಾವಿಛಾಲಯಾಃ, (೩) ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಾಃ, (೪) ಸಂಸ್ಕೃತಮಹಾವಿಛಾಲಯಾಃ, ಪಾಠಶಾಲಾಶ್ಚ ?
- (ಖ) ಸಂಸ್ಕೃತಾಧ್ಯಾಪಕಾನಾಂ ಕೃತೇ ಅಧ್ಯಾಪನತನ್ತ್ರಾಭ್ಯಸನಮ್ ಅವಶ್ಯಕಮ್ ಅಸ್ತಿ ವಾ? ಅಸ್ತಿ ಚಿತ್, ಉಪರಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟೇಸು ಅಧ್ಯಾಪಕವರ್ಗೇಸು ಕೇಶಾಂ ತತ್ ಅವಶ್ಯಕಮ್ ? ಅಪಿ ಚ, ಂತತ್ ಅಮ್ಯಸನಂ ನಿಯುಕ್ತೇಃ ಪ್ರಕೃ ವಾ ಪಶ್ಚಾತ್ ವಾ ಸಂಪಾಛೇತ ?
- (ಗ) ಯಥಾವಶ್ಯಕಯೋಗ್ಯತಾಂ ದಧಾನಾಃ ತನ್ತದ್ವರ್ಗಿಯಾಃ ಅಧ್ಯಾಪಕಾಃ ಪರ್ಯಾಪ್ತಯಾ ಮವತ್ಪ್ರದೇಶೋ ಉಪಲಭ್ಯಂತೇ ಕಿಮ್ ?
- (ಘ) ವಿದಿಧವರ್ಗಿಯಾಣಾಂ ಸಂಸ್ಕೃತಾಧ್ಯಾಪಕಾನಾಂ ಸಂಸ್ಕೃತಪೀಠಪ್ರಧಾನಾನಾಂ ಚ ಸೇವಯಾಃ ಸಮ ಯಾನ್ ಅಧಿಕೃತ್ಯ ಅಸ್ತಿ ಕಾಪಿ ಮವತಾಂ ವಿವಕ್ಷಾ ? ಕಿಂ ನು ತೇ ವಿಛಾಲಾಸು ಮಹಾವಿಛಾಲಯೇಸು ಚ ವರ್ತಮಾನೈಃ ಅನ್ಯವಿಷಯಾಧ್ಯಾಪಕೈಃ ಸಮಾನಾರ್ಹತಾಂ ಪ್ರಪಣಿಯಾಃ ?

27 What steps in your view need to be taken to make the results of the researches in the field of Sanskrit by modern scholars, Indian and foreign, known to (i) traditional Pandits and (ii) to the general public ?

28 What ways and means at the national level would you suggest to help speedy publication of unpublished Sanskrit manuscripts and other Indological material Preserved in museums and libraries (public and private) in foreign countries ?

D. Organisation and Administration of Sanskrit Studies and Education

29 Do you think that it is necessary to setup at the Centre and All India Board or Directorate of Sanskrit Education ? If so, what, in your opinion, should be the constitution, functions, and powers of such a Board or

Directorate ? Do you favour the setting up of such Boards also by the different States ?

- 30 (a) What should be the minimum qualification of Sanskrit teachers in (i) Secondary Schools, (ii) Colleges, (iii) Universities and (iv) Sanskrit Colleges and Pāṭhaśālās ?
- (b) Is any pedagogical training necessary for Sanskrit teachers ? If so, for which categories of teachers mentioned above? What should be the content and duration of such training ? Should the training be given before of after employment ?
- (c) Are adequately qualified Sanskrit teachers of the various categories available in sufficient numbers in your region ?
- (d) What have you to say about the terms and conditions of service for Sanskrit teachers of different categories and for heads of Sanskrit Institutions? Should they be put on the same footing as teachers of other subjects in Schools and Colleges ?
೩೧. (ಕ) ಸಂಸ್ಕೃತಾಧ್ಯಯನಾಭ್ಯುದಯಾಯ ಭವತ್ಪ್ರದೇಶೇ ಉಪಲಭ್ಯಮಾನಾಃ ಶ್ರದ್ಧಾಧಾಯಿನಿಧಯಾಃ ಕಿಂ ಸ್ವರೂಪಾಃ ಕಿಂಪ್ರಮಾಣಾಃ ವಾ ? ಏಷಾಂ ಕ್ಷದ್ಧಾಧಯಾನಾಮ್ ಅನ್ಯತಮೇ, ಯತ್ಕಾರ್ಯೋ ದೇಶೇನ ತೇಷಾಂ ವಿಸರ್ಗಃ, ತದಿತಿರಕಾರ್ಯೇಸು ವಿನಿಯುಜ್ಯಂತೇ ನನು ? ಕಿಮ್ ಇದೃಶಂ ತೇಷಾಂ ಕಾರ್ಯಂತಾರೆ ವಿನಿಯೋಗಂ ಪ್ರಶಾಸ್ತಂ ಭವಂತಃ ಮನ್ಯೇರನ್ ?
- (ಖ) ಯದಾ ಅಧಿಶಾಸನೇನ ಭೂಸ್ವಾಮಿನಾಮ್ ಅಧಿಕಾರಾಃ ಆತ್ಮ-ಸಾತ್ಕೃತಾಃ, ರಾಜಸಂಸ್ಥಾನಾನಿ ಚ ವೀಲಿನಾನಿ, ತತಃ ಪ್ರಭೃತಿ ಭವತ್ಪ್ರದೇಶೇ ವಿद्यಮಾನೇನ ಸಾಮ್ಪ್ರತಿಕೇನ ಪ್ರಶಾಸನೇನ ಸಮುಚಿತಮ್ ಆಯೋಜನಂ ಕೃತಂ ಕಿಮ್, ಯೇನ ಸಂಸ್ಕೃತವಿದ್ವಜ್ಞಃ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪೀಠೇಭ್ಯಃ ಶ್ರುತೈಃ ರಾಜಸಂಸ್ಥಾನಾಧಿಪೈಃ ಭೂಸ್ವಾಮಿಭಿಃ ಪ್ರಾಕು ದಿಯಮಾನಂ ಸಾಹಾ ಯ್ಯಂ ಯಥಾಪೂರ್ವಂ ಸಂತನ್ಯೇತ ?

೩೨. (ಕ) ಕೇಂದ್ರಾಧಿಶಾಸನೇನ ರಾಜಯಾಧಿಶಾಸನೇಶ್ಚ ಸಂಸ್ಕೃತಸಂಶೋಧನ-
ಮಂದಿರೇಭ್ಯಃ ದೀಯಮಾನ ಸ್ಯ ಸಾಹಾಯ್ಯಾದಾಯಾಸ್ಯ ನಿರ್ಧಾರಣಾರ್ಥ
ಕಿಂ ನೀತಿಸೂತ್ರಂ ಭವಂತಃ ಸೂಚಯೇಯುಃ ?
- (ಖ) ಶ್ರದ್ಧೇಯೇಭ್ಯಃ ಸಂಸ್ಕೃತಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯೇಭ್ಯಃ, ಪಾಠಾಶಾಲಾಭ್ಯಃ,
'ಚತುಷ್ಪಾಠೀಯೇಭ್ಯಃ' ಚ ಕೇಂದ್ರಾಧಿಶಾಸನೇನ,
ರಾಜ್ಯಾಧಿಶಾಸನೇನ, ಸ್ಥಾನಿಕಸಂಸ್ಥಾಭಿಃ ಚ ದೀಯಮಾನಮ್
ಆರ್ಥಿಕಸಾಹಾಯ್ಯಃ ಕಿಂಭವಮಿಕಂ ಸ್ಯಾತ್ ?
- (ಗ) ಸಂಸ್ಕೃತಶಿಕ್ಷಾಪಾಠಾಃ ಅರ್ಥದಾನಪೂರ್ವಕಪ್ರವರ್ತನೇ ಸಾಧಾರಣಾಃ ಜನಾಃ
ಕೇನ ಪ್ರಕಾರೇಣಾ ಭಗಿನಃ ಭವೇಯುಃ ?
- (ಘ) ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಃ ಸಂಸ್ಕೃತಾಧ್ಯಯನೋನ್ಮುಖಃ ವಿಧಾತುಂ ಚಾತ್ರವೃತ್ತಿಂ,
ನಿಃಶುಲ್ಕಾಧ್ಯಯನಮ್, ನಿರ್ಮುಲ್ಕಾ ಭೋಜನವಾಸವ್ಯವಸ್ಥಾ—
ಇತ್ಯೇವಮಾದಿನಿ ಕಾನಿ ಸಾಧನಾನಿ ಆಶ್ರಯಿ ತುಮ್
ಅವಶ್ಯಕಾನಿ ?
- (ಙ) ಚಿತ್ರವೃತ್ತಿ-ನಿಃಶುಲ್ಕಾಧ್ಯಯನಾದಿಕಮ್ ಅನುಕೂಲ್ಯಂ ಭವತಾಂ
ಪ್ರದೇಶೇ ಉಪಲಬ್ಧ-ಮಾನಂ ಭವನ್ಮತಾನುಸಾರೇಣ ಪರ್ಯಾಪ್ತಂ ನನು ?
೩೩. (ಕ) ತಾಸಾಂ ತಾಸಾಂ ಶಾಸ್ತ್ರಪರೀಕ್ಷಾಪಾಠಾಃ ಪಾಠಚಕ್ರಮೇಸು ಪ್ರಮಾಣ-
ಮರ್ಯಾದಾಸು ಚ ಏಕರೂಪತಾ ಕಥಂ ನಿರ್ಮಾತುಂ ಸುಶಾಕಾ ಸ್ಯಾತ್ ?
- (ಖ) ತೈಸ್ತೈಃ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯೈಃ, ಸಂಸ್ಥಾಭಿಃ, ಅಧಿಶಾಸನೈಃ,
ಮಾಮಾತುರಾಶ್ಚ ಶಾಸ್ತ್ರವಿಷಯೇಷು ದೀಯಮಾನಾನಾಮ್ ಉಪಾಧೀನಾಮ್
ಅಖಿಲೇ ಭಾರತೇ ಸ್ವೀಕರಣೀಯಂ ಸ್ಯಾತ್, ಇತಿ ಭವಂತಾಃ ಮನ್ಯಂತೇ
ಕಿಮ್ ? ಯದಿ ಚ ಏವಮ್, ಕಾನಿ ತದ್ವಿಷಯೇ ಭವತಾಂ
ಸಂಸೂಚನಾನಿ ?
- 31 (a) What is the nature and extent of endowments
available in your part of the country for
Promoting Sanskrit Education ? Have any of
these endowments been diverted for purposes
other than those for which they were made ? Do
you consider such diversion desirable ?
- (b) Following the taking over of *Zamindaris* by
Government and the merger of Princely States,

have adequate steps been taken by the present-day administration in your part of the country for the continuance of the help which used to be given to Sanskrit scholars and institutions by those States and *Zamindaris*?

- 32 (a) What principles would you recommend for grants-in-aid to be given to Sanskrit Research Institutions by the Central and State Governments ?
- (b) What should be the basis of financial assistance to *bona fide*, Sanskrit Colleges, *Pāthasālās*, *Catuspāthīs*, and *Tols* by the Central and State Governments as well as by Local Bodies ?
- (c) In what way can the public participate in financing Sanskrit Education ?
- (d) What measures, such as stipends, free-student ships, free boarding and lodging, etc., are necessary to attract students to the study of Sanskrit ?
- (e) Do you consider the facilities of stipends, free-studentships, etc., now available in your part of the country sufficient ?
- 33 (a) In what way is it possible to secure uniformity of courses for and standards of the various *Śāstric* examinations ?
- (b) Do you think that there should be an all-India uniformity in the nomenclature of degrees and diplomas in *Sāstric* learning, awarded by different Universities, Institutions, States, and Boards? If so, have you any suggestions to make in that behalf ?

॥ उ ॥ अनुबन्धः ॥

अथापि प्रज्ञावत्या अनया अनभिमृष्टान् कांश्चित् विषयान्
अवलम्ब्य, आयोगस्य पुरतः स्वाभिप्रायम् उपन्यस्तुकामाः भवन्तः
स्युः प्रेषयन्तु भवन्तः एतादृशम् अभिप्रायम् अनुबन्धत्वेन, येन
अयम् आयोगः अनुगृहीतः भवेत् ॥ इति शम् ॥* ॥ श्रीः ॥* ॥

E. Supplementary

If there are any points, not covered by the *Questionnaire* on which you desire to place your views before the commission, the Commission will greatly appreciate your expressing such views by way of a Supplement.